Márkus Edina – Máté-Szabó Barbara (szerk.): Közösségek a tanulás világában

ABSZTRAKTKÖTET

Hungarian Conference on Educational Research HuCER 2025

Debreceni Egyetem, Debrecen

2025. május 29-30.

A rendezvény szervezője:

Magyar Nevelés- és Oktatáskutatók Egyesülete

A rendezvény társszervezői:

Debreceni Egyetem, Debrecen

KultúrÁsz Közhasznú Egyesület, Debrecen

EPALE Magyarország

Kiadó:
Magyar Nevelés- és Oktatáskutatók Egyesülete
Kiadás helye, ideje:
Debrecen, 2025.
ISBN 978-615-5657-17-7

A konferencia tudományos bizottsága:

Elnök: Juhász Erika PhD, tanszékvezető, főiskolai docens (Debreceni Egyetem), a HERA elnöke

A konferencia helyszíni elnöke: Márkus Edina PhD, intézetigazgató-helyettes, adjunktus (Debreceni Egyetem)

Kozma Tamás DSc, professor emeritus (Debreceni Egyetem), a HERA alapító elnöke

Jancsák Csaba PhD habil, egyetemi docens (SZTE BTK), a HERA alelnöke

Mrázik Julianna PhD habil, tanszékvezető, egyetemi docens (PTE BTK), a HERA alelnöke

Kattein-Pornói Rita PhD, adjunktus (Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem), a HERA szakosztályi koordinátora

Erdei Gábor PhD, adjunktus (Debreceni Egyetem), a HERA nemzetközi koordinátora

Fónai Mihály CSc habil, egyetemi tanár (Debreceni Egyetem)

Valamint a HERA szakosztályvezetői: https://hera.org.hu/hera/szakosztalyok/

A konferencia szervezőbizottsága:

Elnök: Juhász Erika PhD, tanszékvezető, főiskolai docens (Debreceni Egyetem), a HERA elnöke

Takács-Miklósi Márta PhD, adjunktus (Debreceni Egyetem), a HERA általános titkára

Dancs Katinka PhD, adjunktus (SZTE BTK), a HERA szervezőtitkára

Márkus Edina PhD, intézetigazgató-helyettes, adjunktus (Debreceni Egyetem)

Pete Nikoletta, felnőttképzési központvezető (Nemzeti Művelődési Intézet)

Herczegh Judit PhD, adjunktus (Debreceni Egyetem)

Fintor Gábor PhD, tanársegéd (Debreceni Egyetem)

Gyányi István, tanársegéd (Debreceni Egyetem)

Szabóné Tóth Judit, tanársegéd (Debreceni Egyetem)

Közreműködnek: a Debreceni Egyetem és a Nemzeti Művelődési Intézet munkatársai

Az absztraktokat lektorálta:

Magyar Nevelés- és Oktatáskutatók Egyesülete
Elnöke: Juhász Erika Ph.D.

Alelnökei: Jancsák Csaba Ph.D. habil. és Mrázik Julianna Ph.D. habil.

Magyar Nevelés- és Oktatáskutatók Egyesülete szakosztályvezetői:

Állampolgári nevelés és oktatási jogok szakosztály
Vezetője: Jancsák Csaba PhD habil

Családi életre nevelés szakosztály
Vezetője: Engler Ágnes DSc habil, Dusa Ágnes PhD

Felnőttkori és közösségi tanulás szakosztály
Vezetője: Márkus Edina PhD

Felsőoktatás-kutató szakosztály
Vezetői: Kováts Gergely PhD, Rónay Zoltán PhD habil

Gyermekvédelmi és szociálpedagógiai kutatások szakosztály
Vezetője: Homoki Andrea PhD habil, További bíráló: V. Gönczi Ibolya PhD habil

IKT szakosztály
Vezetői: Buda András PhD habil., Molnár György PhD habil.

Rendészeti és katonapedagógiai szakosztály
Vezetője: Hegedűs Judit PhD habil

Koragyermekkori nevelés szakosztály
Vezetője: Józsa Krisztián DSc habil

Környezetpedagógiai szakosztály
Vezetője: Mónus Ferenc PhD habil

Közoktatási szakosztály
Vezetője: Langerné Buchwald Judit PhD habil

Neveléstörténeti és összehasonlító neveléstudományi szakosztály
Vezetője: Rébay Magdolna PhD habil

Oktatásszociológiai szakosztály
Vezetője: Pusztai Gabriella DSc habil

Romológia szakosztály
Vezetője: Boros Julianna PhD

Sportpedagógiai szakosztály
Vezetője: Nagy Ágoston PhD habil

Szakképzés és társadalom szakosztály
Vezetője: Benke Magdolna PhD

Szakképzés-pedagógiai és szakmai tanárképzési szakosztály
Vezetője: Tóth Péter PhD habil

Zenepedagógiai kutatások szakosztály
Vezetője: Váradi Judit PhD habil

ABSZTRAKTOK

PLENÁRIS ELŐADÓK ABSZTRAKTJAI

Szerző: Lucian Ciolan

Absztrakt címe: Learning Transformation in Universities: Ecosystem(s), Communities, and Innovative Pedagogies.

Kulcsszavak: learning ecosystems, learning communities, innovative pedagogies

Absztrakt:

Higher education is undergoing a profound transformation, reshaping learning ecosystems, communities, and pedagogical approaches. This keynote will explore three interconnected dimensions of this shift:

Evolving Learning Ecosystems – The European University Initiative is accelerating the movement toward a more interconnected, borderless higher education landscape— one that fosters transnational collaboration and embraces the concept of a "university without walls". The rapid advancement of digital technologies, particularly Generative AI, is redefining knowledge creation, access, and personalization, making learning more adaptive and student-centered.

Changing Learning Communities – Universities are becoming increasingly global and inclusive through internationalization, digitally enhanced mobilities, and a openness towards lifelong learning. These shifts are dissolving traditional boundaries between students, educators, and industries, fostering dynamic, transdisciplinary communities that thrive on open and flexible learning structures.

Transforming Learning Processes – Innovative pedagogies are reshaping how students engage with knowledge and real-world challenges. Approaches such as challenge-based learning, open labs, service learning, and gamification are fostering experiential, collaborative, and impact-driven education. These methods empower students as co-creators of knowledge, equipping them with the skills and mindsets needed for an unpredictable future.

By weaving together these transformative forces, the presentation will provide an insights into how universities can reimagine their roles in an era of openness, digital innovation, and interconnectedness.

Szerző: Juhász Erika

Absztrakt címe: Közösségek a tanulás világában

Kulcsszavak: tanuló közösségek, közösségi tanulás, közösségépítés

Absztrakt:

Bár a tanulást elsősorban egyéni folyamatként írjuk le, ahol az egyén maga gazdagodik a tudás által, mégis jelentős arányban közösségekben zajlik, és a közösségekben zajló tanulás mindig valamilyen többletet is hozzáad kisebb vagy nagyobb mértékben az egyéni tanulási folyamathoz, miközben vissza is hat a tanuló különféle életközösségeire. Ezáltal lesz nem csak egyéni, hanem közösségi és társadalmi hatása is a tanulási folyamatoknak. A tanulás közösségi volta a tanulás bármely formájában tetten érhető: a formális és nemformális tanulás tanuló közösségeiben, a munkahelyi tanulás közösségeiben, a legelemibb közösségünkben: a családban, a közösségben zajló egyéb informális tanulásban, valamint mindezekben fordítottan is: a közösségek általi nemformális vagy informális tanulásban. Ilyen amikor egy új munkahelyre bekerülve a munkahelyi közösség szocializálja az új munkatársat az ottani munkakultúrára, vagy a kulturális tanulás különféle eseteinél például egy néptánccsoportba kerülve nem csak néptáncot tanulnak, hanem egymástól kommunikációs, viselkedési, megjelenési sémákat vesznek át. A példák a végtelenségig sorolhatók, és a konferencia célja, hogy soroljuk közösen ezeket a példákat a kutatásokban: vizsgáljuk meg a klasszikus iskolai tanulóközösségtől a tanári közösségek, a munkahelyi közösségek, a kulturális közösségek, a sportközösségek és más speciális közösségek (például többek között börtönközösségek, egyházi közösségek) világán át a közösségi médiáig a közösségek jelenlétét, hatását a tanulási folyamatra egykor és most, és vizsgáljuk meg a közösségek tanulásban megjelenő „rejtett tantervét”, valamint a mindezeket érintő új kihívásokra kutatási eredmények alapján adható korszerű válaszokat.

A tanulás közösségi dimenziója egyre nagyobb figyelmet kap a XXI. század pedagógiai, andragógiai és gerotagógiai diskurzusaiban, különösen a konstruktivista és szociokulturális elméletek térnyerésével. A tudás egyéni konstruálása mellett ma már alapvető jelentőségűnek tartjuk a közösségek szerepét a tanulási folyamatban (Wenger, 1998). A hazai kutatások (Pusztai, 2004; Kozma, 2014; Juhász, 2015) szintén rámutatnak arra, hogy a tanulási közösségek – legyenek azok iskolai, egyetemi, kulturális vagy civil terekben működő formációk – kulcsszerepet játszanak a társadalmi mobilitásban, az egyenlőtlenségek mérséklésében és az egész életen át tartó tanulás támogatásában.

Az előadás célja, hogy feltérképezze a tanulási közösségek sokféleségét – a formális oktatási rendszerekben működő tanulócsoportoktól az informális, digitális terekben kialakuló közösségekig. A közösségi tanulás elméleti keretét elsősorban a társadalmi kontextusba ágyazott tanulás és a gyakorló közösségek koncepciói adják (Lave & Wenger, 1991), kiegészítve a hazai közösségi tanulásfejlesztés empirikus eredményeivel (Juhász, 2015).

Az előadás bemutatja, hogyan járulnak hozzá ezek a közösségek a tanulás mélyítéséhez, valamint hogy milyen kihívásokkal kell szembenézniük – például a digitális kirekesztés, a fenntarthatóság és az aktív részvétel biztosítása terén. Egyben vitaindítóul és keretül szolgál a konferencia sok-sok, e téma köré szerveződő előadásának, a kutatói közös gondolkodásnak.

Hivatkozások:

- Juhász Erika (2015). Kulturális tanulás. In: Kozma Tamás (et al.): Tanuló régiók Magyarországon. Debrecen, CHERD.
- Kozma Tamás (2014). Tanuló városok – alternatív válaszok a rendszerváltozásra. In: Juhász Erika (szerk.): Tanuló közösségek, közösségi tanulás. Debrecen, CHERD
- Lave, J., & Wenger, E. (1991). Situated Learning: Legitimate Peripheral Participation. Cambridge, University Press.
- Pusztai Gabriella (2004). Iskola és közösség. Budapest, Gondolat Kiadó
- Rheingold, H. (2012). Net Smart: How to Thrive Online. London, MIT Press.
- Siemens, G. (2005). Connectivism: A learning theory for the digital age. International Journal of Instructional Technology and Distance Learning, 2(1). http://www.itdl.org/Journal/Jan_05/article01.htm
- Wenger, E. (1998). Communities of Practice: Learning, Meaning, and Identity. Cambridge University Press.

SZEKCIÓELŐADÁSOK ÉS POSZTERBEMUTATÓK ABSZTRAKTJAI

Szerzők: Adámi-Rózsa Zsanett, Völgyi Dóra

Absztrakt címe: A családon belüli tabutémák generációs különbségei és kommunikációs mintái

Kulcsszavak: családi kommunikáció; tabutémák; generációs különbségek; szexualitás

Absztrakt: A család elsődleges szocializációs közegként alapvető szereppel bír az egyén társas viselkedésének, önképének és kommunikációs készségeinek fenntartásában. Ennek ellenére számos érzékeny, tabunak számító téma éppen ebben a közösségben marad kimondatlan, tabutizált. A tabutémák elkerülése nem csupán kommunikációs hiányosság, hanem generációs mintázatokban is tetten érhető. Jelen kutatás célja a családon belüli tabutémák vizsgálata három generáció – a Baby boomer, az X és az Y generáció – körében.

A kutatás elméleti kereteit Baxter és Wilmot (1984), valamint Guerrero és Afifi (1995) tabukommunikációval kapcsolatos munkái, Koerner és Fitzpatrick (2002) családi kommunikációs mintákat vizsgáló modellje, továbbá Steigervald (2020) generációkutatásai képezik. A szakirodalmi áttekintés rávilágít arra, hogy a családon belüli tabukommunikáció kutatása elsősorban párkapcsolati kontextusban vizsgált, a generációk közötti különbségek rendszerszintű összehasonlítása azonban hiányos, így jelen kutatás ezen feltárt kutatási rést kívánja betölteni.

A tanulmány fő célkitűzése válaszok adása a következő kérdésekre: (K1): Mi jelenti a legnagyobb visszatartó erőt a családon belüli tabutémák megvitatásában; (K2) Milyen kommunikációs eszközök segíthetik a tabitémák megvitatását; (K3) Milyen generációs különbségek figyelhetők meg a tabukkal való viszonyulásban. A kutatás módszertana két szakaszból áll: egy kvantitatív előkutatásból, mely során a szakirodalom alapján meghatározott tíz leggyakrabban előforduló tabutéma rangsorolására került sor, valamint kvalitatív főkutatásból, ami félig strukturált interjúkból áll, amelyeket mind tabutémák szakértőivel, mind a három vizsgált generáció képviselőivel folytattunk. Az interjúalanyok kitöltötték a Revised Famliy Communication Patterns (RFCP) kérdőívet is, mely a beszélgetésorientáció és konformitásorientáció dimenziói mentén segített feltérképezni a családon belüli kommunikációs mintákat.

Az előkutatás alapján három leginkább tabunak tartott téma a szexualitás (különösen a coming out, nemi betegségek, szexuális felvilágosítás), a házassági-párkapcsolati problémák és az abortusz. A kvalitatív adatok elemzése rámutatott arra, hogy a generációk közötti eltérések nemcsak a tabutémák megítélésében, hanem azok kommunikációs feldolgozásában is megnyilvánulnak. Míg az idősebb generációk gyakran kerülik a konfliktust generáló, érzékeny témákat, addig a fiatalabbak egyre nyitottabbak a transzparens kommunikációra, ugyanakkor a beszélgetés kezdeményezésében sokszor bizonytalanok.

A kutatás hozzájárul a generációk közötti kommunikáció megértéséhez, és gyakorlati szempontból iránymutatást kínál a családon belüli tabuk kezelhetőségéhez. Az eredmények segíthetik az integrációs párbeszéd előmozdítását, valamint hosszabb távon hozzájárulhatnak egy nyitottabb, elfogadóbb kommunikációs kultúra kialakításához a családokban.

Hivatkozások:

Afifi, T. D., Caughlin, J., &; Afifi, W. A. (2007). Exploring the dark side (and light side) of avoidance and secrets. In B. Spitzberg &; B. Cupach (Eds.), The dark side of interpersonal relationships (2nd ed., pp. 61–92). Mahwah, NJ: Erlbaum.

Baxter, L. A., &; Wilmot, W. W. (1984). “Secret tests” social strategies for acquiring information about the state of the relationship.Human Communication Research ,11, (2), 171–201. https://doi.org/10.1111/j.1468-2958.1984.tb00044.x

Koerner, F. A., &; Mary Anne, F. (2002). Understanding family communication patterns and family functioning: The roles of conversation orientation and conformity orientation.Annals of the International Communication Association, ,26, (1), 36–65. https://doi.org/10.1080/23808985.2002.11679010

Steigervald, K. (2020).Generációk harca: hogyan értsük meg egymást? Partvonal.

Thorson, A. R., &; Holman, A. J. (2022). Family Communication as Taboo. In J. Manning, J.

Allen, &; K. J. Denker (Eds.), Family communication as... Exploring metaphors for family communication (1st ed., pp. 179-193.). John Wiley &; Sons.

Szerzők: Adorjáni Orsolya, Joó Anikó

Absztrakt címe: A kisgyermek szókincse, nevelési környezete és szocioökonómiai háttere közti kapcsolat.

Kulcsszavak: Szisztematikus irodalomelemzés, kisgyermekkor, szókincs, szocioökonómiai háttér, nevelési környezet

Absztrakt: A kisgyermek számára az elsődleges nyelvi mintát a család képezi, főleg az édesanya beszéde. Ebből következik, hogy a családból hozott minta lehet a nyelvi fejlődés előnye vagy hátránya (Turcsányi és mtsi., 2023). Az anyanyelv-elsajátítás fázisait is dokumentálja a szakirodalom és kutatások irányulnak a szókincs mennyiségi és minőségi jellemzőire. A kutatás célja olyan tanulmányok feltárása, amelyek a gyermek és a nevelési környezet közötti kapcsolatot kutatják. E mellett a dolgozat kifejezetten a kisgyermekkora, az óvodás korra fókuszál, mivel a későbbi kutatásaink során 5-6 éves gyermekek szókincsét szeretnénk felmérni. A jelen szisztematikus irodalomelemzés Pusztai és mtsi. (2024) által készített minta alapján, a Preferred Reporting Items for Systematic Reviews and Meta-Analyses (PRISMA 2020) irányelveket követi.

Szakirodalmi áttekintésünk során a kisgyermekkor szókincsével, illetve a kisgyermek nevelési környezetével és szocioökonómiai hátterével kapcsolatos tanulmányokat vizsgáltunk. Problémafelvetésünk szerint ahhoz, hogy a 6-7 éves, iskolakezdés előtt álló gyermekek képesek legyenek megtanulni írni és olvasni, mintaszerű szociális háttérrel, illetőleg ingergazdag környezettel kell rendelkezzenek (Magyar, 2022). Több szakirodalomban megfogalmazódik, hogy egy bizonyos előny vagy hátrány forrása lehet a gyermek szociális háttere (Bernstein, 1975; Neuberger, 2017). A szociális háttér pedig befolyásolhatja a szókincsfejlődést, emellett a szülői bevonódást is. Hart és Risley (1995) elmélete szerint a magasabb szocioökonómiai háttérrel rendelkező családokban többet beszélgetnek, tehát a kisgyermek minél több beszédet hall környezetében, annyival nagyobb lesz a szókincse. Emellett megállapították, hogy az alacsony szocioökonómiai háttérrel rendelkező gyermek szülei kevesebb terminust használnak, így a gyermek szókincse kisebb, mint a magasabb szocioökonómiai háttérrel rendelkező családok gyermekeinek szókincse (Rowe és mtsi., 2012).

A 21. században, a digitális korszakban, különösen kell figyelnie a szülőnek a gyermekkel való közös időtöltésre. A nyelvfejlődés folyamatához pedig nélkülözhetetlenek a környezet nyelvi ingerei (Schéder, 2020). Egy feltételezett biológiai sorompó a gyermek 6-7 éves korában figyelhető meg, amely az anyanyelv-elsajátításhoz vezető út megkezdésének a legkésőbbi időszaka (Gósy, 2005). Az EBSCO adatbázisból származó angol nyelvű 100 rekordból és a 15 beválogatott rekordból, 20 tanulmány felelt meg a kutatási kritériumoknak.

Két tanulmányon kívül a többi (18) felmérte az óvodás kisgyermek szókincsét és nagy részben a szocioökonómiai hátterét is. A PIRLS és a PISA felmérésben összefüggést találtak a korai könyvolvasás és a későbbi sikerek között, e mellett pedig a szülők iskolai végzettsége és a tanulók olvasási teljesítménye között (Araújo, L. &; Costa, P., 2023). A beválogatott tanulmányok közül kettőben használtak szókincsmérő tesztet, amely a Peabody szókincsvizsgáló-eljárás, mely során a gyermek kell megfeleltesse a képet a fogalomnak. Az óvodás gyermek nevelési környezetét tekintve fele-fele arányban végezték a kutatásokat a családi vagy az óvodai környezetben. Az irodalomelemzésünk segít feltárni a koragyermekkor nyelvi fejlődésének felmérésére használt mérőeszközöket, e mellett felhívja a figyelmet azokra a tanulmányokra, amelyek a gyermek nevelési környezetét vizsgálták. Egyes kutatások a gyermek és a szülő közti közös időtöltés és beszélgetés fontosságát tárták fel, más tanulmányok pedig a pedagógussal való interakciókat kutatták.

Hivatkozások:

Araújo, L., &; Costa, P. (2023). Reading to Young Children: Higher Home Frequency Associated with Higher Educational Achievement in PIRLS and PISA. Education Sciences, 13(12), 1240. https://doi.org/10.3390/educsci13121240

Bernstein, B. (1975). Nyelvi szocializáció és oktathatóság. In M. Pap &; Gy. Szépe (Eds.), Társadalom és nyelv: Szociolingvisztikai írások, (pp. 393–434). Gondolat.

Hart, B., &; Risley, T. (1995). Meaningful differences in the everyday experience of young American children. Paul H. Brookes Publishing. (2004 printing).

Magyar, A. (2022). Anyanyelvi szókincs mérésére alkalmazott mérőeszközök szisztematikus szakirodalmi áttekintése, iskolába lépő és iskoláskorú gyermekek szókincsének mérésére – Szakirodalmi áttekintés. Magyar Pedagógia, 122(3), 169–185. https://doi.org/10.14232/mped.2022.3.169

Neuberger, T. (2017). A szókincs alakulása a beszédfejlődésben. In Új utak a gyermeknyelvi kutatásokban (pp. 121–140). ELTE Eötvös Kiadó. https://doi.org/10.18425/GYERMEKNYELV.2017.121

Rowe, M. L. (2012). A Longitudinal Investigation of the Role of Quantity and Quality of Child-Directed Speech in Vocabulary Development. Child Development, 83(5), 1762–1774. https://doi.org/10.1111/j.1467-8624.2012.01805.x

Schéder, V. (2020). Az online és a személyes jelenléttel támogatott információ-feldolgozás hatásainak le hetséges következményei a nyelvi készségek fejlődésére gyermekkorban. Különleges Bánásmód, 6(3), 101-110. https://doi.org/10.18458/KB.2020.3.101

Szerzők: Andl Helga

Absztrakt címe: A cigány, roma nemzetiségi oktatás egyes aktuális kérdései

Kulcsszavak: cigány, roma, nemzetiségi oktatás, oktatáspolitika

Absztrakt: A magyar köznevelés-közoktatás egyik meghatározó eleme a nemzetiségi oktatás, melynek a rendszerváltást követően részévé vált a cigány, roma nemzetiségi oktatás is. Előadásunk a cigány, roma nemzetiségi oktatás jelen helyzetének azon aspektusaiból válogat, melyek az utóbbi bő évtized kutatásaiban problématerületként kirajzolódtak. A kutatások arra hívják fel a figyelmet, hogy a cigány, roma nemzetiségi oktatás többnyire a hiányok felől kerül elbeszélésre: így például a személyi feltételek hiányát (Lakatos, 2012; Fórika, 2015; Orsós, 2015, 2020); a tankönyvek, oktatási segédanyagok szűkösségét (Fórika, 2015; Orsós, 2015); a romani nyelvtanítás módszertani kidolgozatlanságát (Karácsonyi, 2024) említik a kutatók.

Problémaként azonosítható továbbá, hogy a cigány, roma nemzetiségi oktatás alkalmazása egy iskolában legálissá teheti a szegregációt (Fórika, 2015; Kállai, 2023), miként az is, hogy sok esetben a cigány, roma nemzetiségi oktatás bevezetését egy intézményben kevésbé a szülői igény, inkább az intézményi érdek (pl. az iskolabezárás elkerülése) motiválja (Andl, 2015; Fórika, 2015). Egy korábbi vizsgálatunk során pedig azt tapasztaltuk, hogy a cigány, roma nemzetiségi oktatást folytató intézmények pedagógiai programjai arról árulkodnak, hogy több esetben áthagyományozódott a korábbi idők deficit-szemlélete (Andl, 2015).

Az előadás korántsem arra vállalkozik, hogy az említett tematikus szálak mindegyikét tárgyalja, azonban szándékunk szerint rá tudunk mutatni egyes aktuális kérdésekre, az utóbbi években végbement változásokra. Elsőként oktatásstatisztikai adatok elemzésére alapozva a cigány, roma nemzetiségi oktatásban való részvétel ezredfordulót követő tendenciáit vázoljuk fel. Ezt követően – felsőoktatási statisztikai adatokat is figyelembe véve – foglalkozunk a cigány, roma nemzetiségi pedagógusképzéssel, ennek hiányterületeivel, anomáliáival. Bemutatjuk, milyen változások tapasztalhatók a tárgyi feltételek terén a cigány, roma nemzetiségi oktatást támogató kiadványokra vonatkozóan. Végül intézményi dokumentumok elemzésével arra keressük a választ, milyen ideológiai pozícióból tekintenek az intézmények a cigány, roma nemzetiségi oktatásra.

Statisztikai adatelemzéseink azt mutatják, hogy a cigány, roma nemzetiségi nevelésben-oktatásban résztvevők száma – mind a magyar nyelvű, mind a beás vagy romani nyelvet is oktató formákban – a 2010-es évektől csökkenő tendenciát mutat. A cigány, roma nemzetiségi pedagógusképzésben résztvevők alacsony száma megerősíti azt a tapasztalatot, hogy a nemzetiségi nevelésben-oktatásban tanítók többnyire továbbra sem rendelkeznek a képzési formának megfelelő végzettséggel. És bár történt tananyagfejlesztés az utóbbi években, a kielégítő tárgyi feltételek hiányával szembesülnek a pedagógusok az óvodától a középfokig. A pedagógiai programok vizsgálata pedig arra világított rá, hogy a nemzetiségi oktatásról írva több esetben elfedő, eltakaró retorikai stratégiákat alkalmaznak az intézmények, ahol is kevésbé reflektálnak a helyi adottságokra, másfelől a deficit-orientáltság továbbra is jelen van az iskolai gyakorlatban, valamint még mindig tapasztalható, hogy összecsúsznak a különböző (szociális és nemzetiségi státuszt érintő) regiszterek: az iskola által detektált, de főként a szociális helyzetből adódó problémákra a nemzetiségi oktatás keretein belül keresik a választ.

Eredményeinket mind a köz- és felsőoktatás-politika, mind a nemzetiségi oktatást folytató intézmény számára megfontolásra ajánljuk.

Hivatkozások:

Andl, H. (2015). A kisiskolák és nemzetiségi oktatás összefüggésrendszerének néhány aspektusáról. Romológia, 3 (9), 36-55.

Fórika, L. (2015). A cigány nemzetiségi oktatás helyzete a nemzetiségi oktatás rendszerében az ombudsmani jelentések tükrében avagy a jog, ami a jogosult ellen fordul. Romológia, 3(9), 8-28.

Kállai, E. (2023). Nemzetiségi oktatás a magyar iskolarendszerben. Regio, 31(1), 104-132.

Karácsonyi, K. (2024). Nyelvészeti, intézményi és nyelvpedagógiai problémák a romani magyarországi oktatásában. Modern Nyelvoktatás, 30 (1-2), 107-120.

Lakatos, Sz. (2012). A romani nyelv közösségi használatának és közoktatási helyzetének vizsgálata Magyarországon. PhD-értekezés. Kézirat. Pécsi Tudományegyetem OTNDI.

Orsós, A. (2015). Cigány/roma nemzetiségi oktatás. Kutatási beszámoló. Wlislocki Henrik Szakkollégium, PTE BTK NTI Romológia és Nevelésszociológia Tanszék.

Orsós, A. (2020). Szükségletek és a jogi szabályozók – avagy fókuszban a cigány nemzetiségi oktatás. Educatio, 29 (3), 394-408.

Szerzők: Antal Csilla

Absztrakt címe: Óvodáskorú gyerekek a romániai oktatási rendszerben - Helyzetkép, felmérések, megoldási javaslatok

Kulcsszavak: oktatás, hátrányos helyzet, integráció, szülői szerep, interjú

Absztrakt: „A roma gyerekek esetében, Romániában, az óvodai beiratkozási arány mindössze 38 százalék, az Európai Unió Alapjogi Ügynöksége által készített felmérés szerint.” (MOISĂ ÉS MTSAI, 2018:47) Jelen kutatás tudomány-rendszertani szempontból a pedagógiai módszertan és a romológia mezsgyéjénmozog, hiszen az óvodáskorú roma gyermekeket, családi hátterük és kultúrájuk miatt másképp kellkezelni az oktatásban, mint többségi társaikat. A Ficánka Napköziotthon intézményvezetőjeként nap,mint nap találkozom az ingadozó intézményi látogatottság jelenségével; ezért úgy gondoltam, hogy akutatás révén felderíthetem a probléma gyökerét. Bár az általam választott téma újszerű, én tudatosan választottam ezt a tudományterületet, és örömmel tapasztaltam, hogy vannak még hozzám hasonlóangondolkodó emberek. A hazai és nemzetközi szakirodalom szintjén is sikerült olyan szerzőket találnom, akiket szintén foglalkoztatott ez a témakör. 2012-ben, Romániában készült egy felmérés, amely a roma és nem roma lakosság iskolai végzettségét vizsgálta. A tudományos munkát Sorin Cace, Rodica Toader, és Ana Vizireanu végezte el. Roth Maria és Moisa Florin előzetes kutatásai is fontosaspektusokra világítottak rá.

Célom, azon tényezőket felkutatni, amelyek befolyásolják az intézményi látogatottság arányát azóvodáskorú roma gyermekek körében. A szülők magatartását is vizsgálom, az óvoda, illetve apedagógusok szempontjából. A kutatás hat hipotézisre alapszik, ezek mind az óvodai látogatottsággalkapcsolatosak. Például - azok a roma szülők, akik rendszeresen járatják gyerekeiket óvodába, megbíznak a pedagógusban és tudják, hogy gyerekük jó helyen van, amíg az intézménybentartózkodik, vagy a magasabb iskolai végzettséggel rendelkező roma szülők gyerekei rendszeresebben járnak óvodába, mint az alacsonyabb végzettségű szülők gyermekei.Kutatásom gerincét a kvalitatív módszerek (strukturált és strukturálatlan interjúk) képezik, ugyanakkor akvantitatív kutatási módszer is megjelenik, hiszen pontos számokra és statisztikai adatokra is szükségvan. A roma szülőknek szánt strukturált interjúk előre megírt kérdésekre keresik a válaszokat, aromákkal dolgozó pedagógusoknak szánt strukturálatlan interjúk pedig a roma gyermekek oktatásánakmindennapi nehézségeibe nyújt betekintést. Az adatgyűjtés földrajzi határa: Románia, Hargita-megye,ezen belül pedig öt zónában zajlottak a mintavételek: Székelyudvarhely városban, Udvarhelyszéken, Keresztúr zónában, Gyergyószéken, illetve Csíkszéken. A kutatási eredmények feldolgozására amatematikai disztribúció elvét választottam, az az megvizsgálom, hogy az egyes nézőpontok milyengyakorisággal szerepelnek (oszlanak meg) a különböző zónákban készült interjúk között. A válaszokgyakoriság szerinti osztályozása segít megtalálni az intézményi látogatottságot legnagyobb mértékbenbefolyásoló nézőpontokat. Az eredmények rávilágítanak arra, hogy milyen fontos szerepet játszik akarizmatikus óvodapedagógus személyisége a roma gyermekekkel való munka során. Jelen tudományos munkából kiderül, hogy fontos lenne megismertetni a romológia tudományágát a jövendőbeli pedagógusokkal, még az egyetemi évek alatt. A szociális érzékenyítés a kisebbségiproblémák felé nagyban segítheti az óvónők, tanítónők, nevelők munkáját. Ez a kutatás egyik elméletijelentősége. Klaus Iohannis romániai államfő 2019 áprilisában új oktatási törvényt hirdetett ki: ez a jogszabály fokozatosan kötelezővé nyilvánítja az óvodai nevelés minden szintjét Romániában. Így hátmost még fontosabb a roma közösségek és a köztük élő gyermekek számára, hogy időbenelkezdhessék az óvodai nevelésben való részvételt, hiszen ez jelenti majd az egyetlen esélyt, hogykésőbb elemi-, középiskolai-, és akár egyetemi oktatásban is részesüljenek. Ez adja az alapját kutatásom gyakorlati jelentősségének: ideje egyszer s mindenkorra feltérképezni az óvodáskorú

romagyermekek intézményi látogatottságát befolyásoló tényezőket, hiszen az óvodai oktatásban valórészvétel nem opcionális, hanem kötelező, egész Románia területén.

Hivatkozások:

CACE Sorin., TOADER Rodica., VIZIREANU Ana (2013): The Roma in Romania From Scapegoat toDevelopment Engine. Bukarest.http://www.academia.edu/6037269/IN_ROMANIA_ROMA_From_Scapegoat_to_Development_Engine

DÁVID-KACSÓ Ágnes (2017): Útvesztő: roma gyermekek a romániai oktatási rendszerben. ErdélyiTársadalom, 15 (1), 43-56.3.

DIÓSI Ágnes (1988). Cigányút. Szépirodalmi Könyvkiadó. Budapest.

ROTH Maria, MOISA Florin. (2011): The right to education of Roma children in Romania: Europeanpolicies and Romanian practices. International Journal of Children's Rights 19, 127–148.

Szerzők: Antal Katalin, Láng Éva

Absztrakt címe: A testnevelés és a zene kapcsolata: Tanári szemlélet és az alkalmazás hajlandóságának vizsgálata

Kulcsszavak: táncoktatás, testnevelés, zenés-táncos mozgásformák

Absztrakt: Az elmúlt években a zene és tánc alapú mozgásformák szerepe egyre hangsúlyosabbá vált a testnevelés tantárgy-pedagógiai vizsgálatokban (Láng, 2025; Mikó és Kovács, 2023; Molnár és Pisztróka, 2021). Ezek a kutatások arra az eredményre jutottak, hogy a testnevelők attitűdje ellentmondásos, mivel szemléletük szerint fontos lenne a zenés-táncos mozgásformák alkalmazása a testnevelés órákon, de problémaként fogalmazzák meg, hogy nem érzik eléggé képzettnek magukat a zenés-táncos mozgásformák oktatásához. A női oktatók mutatnak nagyobb hajlandóságot a zenés testnevelésórák alkalmazására, de sokszor az iskolai infrastrukturális tényezők is hátráltatják a zenés tartalmak megvalósítását (pl: több osztály a tornateremben, vagy be sem jutnak a terembe).

A kutatás célja a zenés-táncos mozgásformák közoktatásban betöltött szerepének feltárása, különös tekintettel a testnevelő tanárok attitűdjeire, a pedagógusok hozzáállására, a nemi különbségekre, valamint a zene és a tánc oktatási alkalmazását befolyásoló tényezőkre, beleértve a pedagógusképzés hatását is a táncos mozgásformák oktatásba való integrálására. Jelen vizsgálatban 150 Magyarországon aktív testnevelő tanár vett részt (N=150; nő: 81,3%; férfi:18,7%). A beérkezett adatok alapján a tanárok 23,3%-a pályakezdő pedagógus.

Az adatgyűjtés online kérdőív segítségével történt, amely 30 zárt kérdést, és Likert skálákat tartalmazott. Három fő részre tagolódott: demográfiai háttér, szakmai és táncos tapasztalatok, valamint a zene és tánc alkalmazására vonatkozó attitűdök és gyakorlat. Az adatelemzés Excel és SPSS2023 szoftverrel történt. A leíró statisztika mellett khi-négyzet próbát és független mintás t-próbát használtunk.

A válaszadók 55,3%-a tanult táncot egyetemen ez az arány a fiatalabbaknál magasabb. A részt vevők 53,3%-nal nem volt előzetes táncos tapasztalata. A zene leggyakrabban gimnasztika (55,3%) és bemelegítés (54,7%) során jelent meg, ritkábban játékok (31,3%) fesztivál jellegű foglalkozások (27,5%) és a levezetés (24%) részeként. Minimális mértékben használták erőnléti edzéseken (2,7%), Tabata gyakorlatoknál (1,7%) és strukturált főgyakorlatokban (1,3%). A leggyakoribb tanított mozgásformák az aerobic (60%) a hip-hop és néptánc (12,7-12,7%) valamint a társastánc (4,7%) voltak. A zenés-táncos mozgásformákat nem alkalmazók legfőbb indokai a tánctudás hiánya (37,9%) és az időkorlát (27,3%) voltak; 25,8% a tanulói érdeklődés hiányát említette. A khi-négyzet próba szignifikáns kapcsolatot mutatott a nem, és a testnevelés órákon alkalmazott zenehasználat között a női pedagógusok lényegesen többet használtak zenét (83,6%) a férfiakkal (53,6%) szemben (χ^2= 11,97, p = 0,001). A pedagógiai továbbképzésekre való nyitottság nemi különbsége szintén szignifikáns volt, a női válaszadók nyitottabbnak bizonyultak (t= -3,45, p = 0,001). Nem mutatkozott szignifikáns különbség a nemek között a táncos mozgásformák szükségességének megítélésében (t= -0,87, p = 0,388), és az egyetemi tánctanulmányok sem befolyásolták érdemben a zenés táncos mozgásformák tanórai alkalmazását χ^2 = 1.078, p = .782.

Eredményeink megerősítették, és összhangban állnak a korábbi hazai kutatásokkal, amelyek szerint a pedagógusok pozitívan viszonyulnak a zenés-táncos mozgásformákhoz, ugyanakkor alkalmazásukra a nők nyitottabbak. A bizonytalanság, módszertani hiányosság és az időkorlát továbbra is kihívást jelent, de a testnevelők nyitottak a táncos továbbképzések iránt. (Láng, 2025; Mikó és Kovács, 2023; Molnár és Pisztróka, 2021).

A kutatás rávilágít arra, hogy a zenés táncos mozgásformák szélesebb körű oktatási integrációjához célzott továbbképzési programok szükségesek, az egyetemi táncos kurzusok

során nagyobb hangsúlyt kell helyezni az oktatásmódszertani képzésre. Gyakorlati szempontból a képzési kínálat bővítése és a módszertani támogatás megerősítése ösztönözheti e tartalmak integrálását a testnevelésbe. A zene és tánc alkalmazása a testnevelésben hozzájárulhat a tanulók mozgáskultúrájának fejlesztéséhez, a motivációjuk növeléséhez és a kreatív mozgásformák megismeréséhez. További kutatások indokoltak lennének a zenés táncos mozgásformák hosszú távú hatásainak vizsgálatára, különösen a tanulók fizikai aktivitására, pszichoszociális jólétére és a pedagógusképzés tartalmi fejlesztésének irányaira.

Hivatkozások:

Láng, É. (2025): A táncoktatás tartalmi és módszertani kérdései a mindennapos testnevelés keretei között. Phd értekezés. EKKE-NTDI, Eger

Mikó, A., &; Kovács, K. (2023): Gimnasztika a kreativitás fejlesztés szolgálatában. Pedagógusképzés, 22. 2, 66-81.

Molnár, Á., &; Prisztóka, G. (2021): A tánc komplex hatása a (test)nevelésben. Testnevelés Sport Tudomány. 6 (1-2), 42-48.

Szerzők: Árki Barbara, Surman Vivien

Absztrakt címe: MI-alapú chatbotok integrációja a felsőoktatásban

Kulcsszavak: mesterséges intelligencia, chatbot, szolgáltatásminőség, felsőoktatás, vevőközpontúság

Absztrakt: A mesterséges intelligencia (MI) térhódítása a felsőoktatásban is egyre markánsabbá válik, mind az oktatás, mind az adminisztratív támogatás terén. A hallgatók és oktatók számára egyaránt kínál hatékony megoldásokat – például kutatás és projektmunka támogatásában, prezentációk, anyagfejlesztés, vagy szövegstruktúrálás terén. Ugyanakkor az MI alkalmazási lehetőségei túlmutatnak az oktatáson: a hallgatói ügyintézés, az információszolgáltatás, illetve az egyetemi tájékozódás is olyan területek, ahol a technológia képes lehet választ adni a jelen kihívásaira. A nagylétszámú magyar és külföldi hallgatókkal bíró intézmények – mint a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem (BME) – esetében különösen fontos a gyors, pontos és személyre szabott tájékoztatás. A statikus GYIK-oldalak (Gyakran Ismételt Kérdéseket tartalmazó oldalak) sok esetben nem elégségesek: nem nyújtanak naprakész, személyre szabott segítséget.

E problémák megoldására a szolgáltatási szektorban már széles körben elterjedtek az MI-alapú chatbotok. Egyre több egyetem fontolgatja, vagy már implementálta az ilyen megoldások bevezetését. A chatbotok integrációja azonban nem pusztán technológiai kérdés: sikerességük szorosan összefügg a felhasználói igényekkel, a szolgáltatásminőség percepciójával és a belső szervezeti folyamatokkal is. Kutatásunk célja egy strukturált, menedzsment szempontú folyamatmodell kidolgozása az MI-alapú GYIK chatbot egyetemi integrációjára, a BME példáján keresztül. Célunk továbbá a hallgatói igények kapcsolódó szolgáltatásminőségi dimenzióinak azonosítása (Parasuraman et al., 1988; Zeithaml et al., 1990), valamint a technikai és funkcionális követelmények feltárása (Okonkwo &; Ade-Ibijola, 2021; McGrath et al., 2024), amelyek a chatbot sikeres bevezetéséhez szükségesek.

A kutatás első lépéseként célzott szakirodalomelemzést végeztünk, amelyben a GYIK oldalak és az MI-chatbot egyetemi integrációja állt a fókuszban. Ezt követően kérdőíves felmérést végeztünk a BME-n az új chatbot-prototípus tesztelésében résztvevőket helyezve a középpontba. A kérdőív a szolgáltatásminőség dimenzióit vizsgálta, valamint a funkcionalitással kapcsolatos elvárásokat és felhasználói élményt térképezte fel. Eredményeink alapján olyan folyamatmodell körvonalazódott, amely nemcsak technikai lépésekre bontja a chatbot bevezetését, hanem az érintetti igények, szervezeti kapcsolódások és visszacsatolási pontok mentén is strukturált.

A kutatás gyakorlati jelentősége, hogy valós fejlesztési projektet támogat az eredményeivel. Az eredmények hozzájárulhatnak más egyetemek hasonló kezdeményezéseinek megalapozásához, és alapot nyújthatnak egy egységes chatbot-integrációs módszertan kialakításához a hazai felsőoktatásban. Elméleti szempontból a kutatás hozzájárul a szolgáltatásminőség MI-hez kapcsolódó definiálásához és transzformáláshoz műszaki funkciókká, követelményekké.

Hivatkozások:

Ansari, A. N., Ahmad, S., Bhutta, S. M. (2023). Mapping the global evidence around the use of ChatGPT in higher education: A systematic scoping review. Education and Information Technologies, 29, 1-41. https://doi.org/10.1007/s10639-023-12223-4

Bearman, M., Ryan, J., Ajjawi, R. (2022). Discourses of artificial intelligence in higher education: A critical literature review. Higher Education. https://doi.org/10.1007/s10734-022-00937-2

McGrath, C., Farazouli, A., Cerratto Pargman, T. (2024). Generative AI chatbots in higher education: A review of an emerging research area. Higher Education. https://doi.org/10.1007/s10734-024-01288-w

Okonkwo, C. W., Ade-Ibijola, A. (2021). Chatbots applications in education: A systematic review. Computers and Education: Artificial Intelligence, 2, 100033. https://doi.org/10.1016/j.caeai.2021.100033

Parasuraman, A., Zeithaml, V. A., Berry, L. L. (1988). SERVQUAL: A multiple-item scale for measuring consumer perceptions of service quality. Journal of Retailing, 64(1), 12–40.

Surman, V. (2025) The development of an AI chatbot QFD for higher education institutions. In: 50th EBES conference proceedings, 840-852.

Wang, S., Wang, F., Zhu, Z., Wang, J., Tran, T., Du, Z. (2024). Artificial intelligence in education: A systematic literature review. Expert Systems with Applications, 252, Part A, 124167. https://doi.org/10.1016/j.eswa.2024.124167

Zeithaml, V. A., Parasuraman, A., Berry, L. L. (1990). Delivering Quality Service: Balancing Customer Perceptions and Expectations. Simon and Schuster

Szerzők: Bácskainé Pristyák Erika

Absztrakt címe: Tantermen kívüli oktatás jelentősége a földrajz tantárgy keretében, napjainkban

Kulcsszavak: tantermen kívül, földrjaz, közvetlen szemléltetés

Absztrakt: A kutatás és a tervezett előadás egy hagyományos módszer napjainkban változó intenzitással alkalmazott helyzetéről szól. A tantermen kívüli oktatás a földrajz tantárgy keretében tapasztalatok és a kutatás alapján csökken, holott jelentősége ismert és az alkalmazása nélkülözhetetlen a geográfia folyamatok, a természeti és társadalmi jelenségek megismerésében, megértésében. A pedagógusokat érintő teljesítményértékelés (PED TÉR modul, Kréta) sokszínűsége javíthat ezen a helyzeten. Célom, hogy az IKT, a MI terjedése idején felhívjam a figyelmet és ösztönözzem a tanárjelölt hallgatókat, gyakorló pedagógusokat ezen tevékenységekre.

A szemléltetés alkalmazása természettudományok, így a földrajzórák keretrében is elengedhetetlen. A legjobb szemléltetés a közvetlen megfigyelés. Iskolai keretek között hagyományos módon tanulmányi- és osztálykirándulások esetében van lehetőség, sajnos ezek száma tapasztalataim alapján csökken, még a megyejárások száma is kevesebb lett, hiánya nemcsak a földrajzban, hanem a tanulók kulturális, örökségvédelmi, egyéb ismeretinek hiányát is erősíti (vármegyénkben is több, kevésbé ismert irodalomtörténeti, ipari műemlék, épített örökség felkeresése lehetséges a természeti látnivalók mellett). A földrajz kerettantervben a közvetlen lakókörnyezetünk tanításának növekvő szerepe (Nat 2020) miatt is fontos, ideális a lakóhely földrajza témában, 4-10-12. évfolyamig, akár többször is.

A változó társadalmi tényezők mellett a tanári attitűd meghatározó abban, hogy kimozdulnak-e az osztályteremből földrajz óra keretében, bekapcsolódnak-e különböző rendezvényekbe (Víz-, Föld-, Erdők-világnapja, Fenntarthatósági hét, tanulmányi és osztály--kirándulás). Egy rövid (1-2 tanórás) tanulmányi séta, egy rövid kerékpározás is elegendő. A terepei munka földrajz módszertani irodalma széleskörű, használható segítséget biztosít a tanárok számára. A szabadég-iskola céljai és módszerei is ismertek. Outdoor learning/educatoin elnevezéssel a nemzetközi gyakorlatban is találkozunk.

A természeti és települési környezetben a közvetlen szemléltetés lehetősége adott, mégis egyre ritkábban kerülnek a tanulók terepre. A szemléltetés akkor hatékony, ha szerves része a tanítási-tanulási folyamatnak (megfigyelési szempontok, elemzés, következtetés, általánosítás, rögzítés) – tehát a didaktikai lépések a hatékony tanítás-tanulási folyamatban nem maradhatnak el, – mindezért időigényes tevékenység. Természetesen jó módszer, ha legalább kísérleteket végeznek (pl talajok vízáteresztő képessége, vulkánok, folyóvíz pusztító, építő tevékenysége). A valóság közvetlen, irányított megfigyelése akkor is élményszerű, ha a tanulók kézzel megfoghatnak szemléltető tárgyakat. Számtalan változatos és hatékony digitális lehetőség lehetőség áll rendelkezésünkre, VR szemüveg felhasználásával igényes szemléltetések feladatokat használhatunk, azonban e világban legalább földrajzórán nem távolod-hatunk el a környezetünktől.

Az iskolák közelében is van több lehetőség közvetlen megfigyelésre, több konkrét javaslatokat teszek majd (pl: az üvegházhatás fólia-sátrakban történő megtapasztalása a bokortanyák térségében, vármegyei osztálykirándulás több helyszínnel, települési külterület felkeresése: az ipartelepek, gyárak, tanyák megtekintése). Tanórán kívüli tevékenységek működnek: erdei iskola (pl. Harangod), iskolakertek (pl. Bálintbokor). Elterjedt tanórán kívüli tanulásnak minősülnek a szaktantárgyi versenyek, melyeket jobb esetben nem iskolákban, hanem egy más közintézményben (látogató-központok, vármegyeháza díszterme, egyetem, MAB, TIT székház) valósulnak meg.

Felmérést kezdem végezni tanárjelölt hallgatók tantermen kívüli oktatási tevékenységeiről. A tanárképzéshez tartozó gyakorlati tevékenységek és az összefüggő iskolai gyakorlati naplók, igazoló lapok áttekintéséből mutatok be adatokat. A Nyíregyházi Egyetem, Bessenyei György Pedagógusképző Központjában 180 napló elemzése mellett 40 hallgatót is megkérdeztem. Az eredmények: változó intenzitással végzik a tanórán kívüli tevékenységeket, ráhatás szükséges - ezt tervezem részletesen értékelni, bemutatni. Kontrollcsoportos vizsgálatot, tanulói kérdőívet is célszerű végezni, hiszen az ellenvélemények is helytállók: „kevésbé figyelünk oda, mint az iskola-padban”, stb.

A közösségformálás, az élmény biztosítása, értékalakítás is történik, tantárgyi koncentráció, tantárgyközi tevékenységek zajlanak a tantermen kívüli oktatás során. Ha a család nem biztosítja a ""kimozdulás lehetőségét"" az oktatás ezen formája még inkább értékessé válik. A digitális technológia felerősödése idején egyre nagyobb jelentőségű, hogy legalább a földrajz tantárgyak keretében ez a hagyományos módszer is teret és időt kapjon.

Szerzők: Balatoni Monika, Barnucz Nóra, Dominek Dalma Lilla

Absztrakt címe: Digitális állampolgárság az oktatásban – A részvétel és felelősség új normái a hálózati társadalomban

Kulcsszavak: digitális állampolgárság, médiaértés, mesterséges intelligencia, állampolgári attitűd

Absztrakt: A digitális technológia térhódításával nemcsak az információhoz való hozzáférés formái alakultak át, hanem alapjaiban változott meg az állampolgári részvétel, a közéleti tevékenységekhez kapcsolódó aktivitás, valamint az egyéni és kollektív felelősségértelmezés is. A 21. század állampolgára már nemcsak a fizikai térben, hanem az online környezetben is jelen van: adatokat generál, véleményt formál, kapcsolatokat épít és alakít, tart fenn – miközben új típusú kockázatokkal, dilemmákkal és kihívásokkal szembesül. Az előadás célja a digitális állampolgárság fogalmának komplex bemutatása, különös tekintettel az oktatásban betöltött szerepére és a fiatal generációk kompetenciafejlesztésére. A digitális állampolgárság nem csupán technológiai ismereteket jelent, hanem átfogó készségeket az etikus, biztonságos és aktív online részvételhez (Ribble, 2012). A nemzetközi szakirodalom és intézményi keretek – mint az UNESCO (2022), az Európa Tanács (2022), valamint az OECD (2021) – egyaránt hangsúlyozzák az aktív, kritikai és demokratikus elköteleződés jelentőségét a digitális terekben.

A „Digital Citizenship Education Handbook" (Council of Europe, 2022) alapján a digitális állampolgárság oktatásának tíz kulcsterülete három fő dimenzió mentén szerveződik: jelenlét online, jól-lét online és jogok online. (Nyári-Stranszki, 2025) Ezek a dimenziók nemcsak technológiai kompetenciákat, hanem erkölcsi és társadalmi felelősséget is feltételeznek. A digitális írástudás, a tudatos média használat, a digitális jogok és kötelességek vagy a digitális biztonság, a digitális egyenlőség elve egyre nagyobb kihívást jelent a köznevelési intézményeknek.

Az előadás bemutatja, hogyan jelenhet meg a digitális állampolgárság a köznevelésben, milyen didaktikai eszközök és pedagógiai megközelítések állnak rendelkezésre a kompetenciafejlesztéshez (Dominek-Botos-Barnucz-Ceglédi,2024) és milyen kihívásokat jelent a tanárok és tanulók számára a digitális etika, adatbiztonság, médiaértés vagy a demokratikus részvétel tanítása. Vállalkozik röviden bemutatni az Európa Tanács által kiadott Digitális Állampolgárság Oktatási Kézikönyvet, annak magyarországi kihívásait, valamint az eddig megvalósult európai jógyakorlatokat. A digitális állampolgárság nem jelentheti csupán a digitális térben elérhető, vagy az eKormányzás részeként használatos szolgáltatások ismeretét és biztonságos használatát, a pedagógusoknak, szülőknek a gyermekek jogainak védelmére és a digitális írástudás hiányának leküzdésére törekednie kell. (Balatoni, 2024) Ennek alapja a tudatos, értékalapú, etikus technológiahasználat, aminek elsajátításához minden államnak saját oktatási programot szükséges megalkotnia, és ehhez a döntéshozók komplex gondolkodása elengedhetetlen.

„A TKP2021-NKTA-51 számú projekt a Kulturális és Innovációs Minisztérium Nemzeti Kutatási Fejlesztési és Innovációs Alapból nyújtott támogatásával, a TKP2021-NKTA pályázati program finanszírozásában valósult meg."

Szerző: Balogh Evelin

Absztrakt címe: „Tudjuk, mit jelent a BTMN?" – Tanító szakos hallgatók ismeretei és a pedagógusképzés kihívásai

Kulcsszavak: beilleszkedési tanulási és magatartási nehézség (BTMN), pedagógusképzés, sajátos nevelési igény (SNI), hallgatói ismeretek, inklúzió

Absztrakt: A különleges bánásmódot igénylő tanulók iskolai jelenléte egyre hangsúlyosabbá válik a köznevelés rendszerében. A beilleszkedési, tanulási és magatartási nehézség (BTMN) jogi-pedagógiai kategóriája hazai sajátosság, amely ugyan nem diagnosztikai kategória, mégis ellátási formákat és pedagógiai válaszokat igényel. Kutatásom célja annak feltárása, hogy a tanítóképzés mennyiben készíti fel a hallgatókat ezen tanulói csoport pedagógiai támogatására, és hogyan viszonyul a hallgatók ismeretszintje a BTMN, illetve a sajátos nevelési igényű (SNI) tanulókkal kapcsolatos tudáshoz.

A kutatás elméleti keretét a tanulási és viselkedésproblémák hazai és nemzetközi értelmezése, a pedagógusképzés tartalmi elemei, valamint az inkluzív nevelés gyakorlatával kapcsolatos szakirodalmak adják (Shaw,2008; Howard, Dresser, &; Dunklee, 2009; Fejes &; Szenczi, 2010; Mesterházi &; Szekeres, 2019; Bíró et al., 2020; Mohai &; Perlusz, 2020). A BTMN-ellátás pedagógiai aspektusai és a hozzá kapcsolódó fogalmi bizonytalanságok jelenleg kevéssé kutatott területnek számítanak. Vizsgálatom e hiány pótlását célozza meg, különös tekintettel a pedagógusképzésben rejlő lehetőségekre és kihívásokra.

A kutatás kérdőíves módszerrel valósult meg a Nyugat-Dunántúl egyik egyetemén (N = 114), négy évfolyam tanító szakos hallgatóinak bevonásával. A kérdőív zárt és nyitott kérdések segítségével vizsgálta a hallgatók ismereteit az SNI és BTMN kategóriákról, gyakorlati tapasztalataikat, valamint önreflexiójukat a képzés során kapott felkészítésről. Az adatok elemzése során leíró statisztikai módszereket, McNemar-tesztet és Pearson-korrelációt alkalmaztam.

Az eredmények azt mutatják, hogy a hallgatók az SNI kategóriát egyre pontosabban értelmezik, ugyanakkor a BTMN fogalom ismerete, az ahhoz kapcsolódó pedagógiai válaszok és az ellátási gyakorlat jellemzői kevésbé tisztázottak. Szignifikáns különbség mutatkozik az SNI és BTMN ismeretek arányában minden évfolyamon. A hallgatók közel fele (42%) úgy nyilatkozott, hogy a BTMN tanulók ellátásához nem kap megfelelő felkészítést, amit alátámaszt a gyakorlati tapasztalatok hiánya, valamint a képzés elméleti és módszertani tartalmának aránytalansága.

A kutatás rámutat arra, hogy szükséges a pedagógusképzés tartalmainak újragondolása, különösen a BTMN tanulókkal való foglalkozás tekintetében. Az eredmények megerősítik: a jövő tanítóinak nemcsak elméleti tudásra, hanem konkrét módszertani eszköztárra, gyakorlati példákra és attitűdformáló képzési elemekre is szükségük van ahhoz, hogy eredményesen támogathassák a heterogén tanulócsoportok tagjait. A kutatás gyakorlati jelentősége abban rejlik, hogy hozzájárulhat egy korszerűbb, reflektívebb pedagógusképzés kialakításához, amely hatékonyabban reagál a tanulók sokféleségére.

Hivatkozások:

Bíró E. (szerk.) (2020). SZAKMAI AJÁNLÁS a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel (BTMN) küzdő gyermekeket, tanulókat az óvodai és iskolai nevelésük-oktatásuk során megillető különleges bánásmódhoz; a fejlesztő pedagógiai ellátás gyógypedagógiai tartalmaira; a pedagógiai segítés céljaira, feladataira és módszereire; valamint a BTMN tanulói jogokhoz kapcsolódó joghasználatra. ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Kar.

Fejes J. B. & Szenczi B. (2010). Tanulási korlátok a magyar és az amerikai szakirodalomban. Gyógypedagógiai Szemle, 38(4), 273–287.

Howard, T., Dresser, S. G., & Dunklee, D. R. (2009). Poverty is NOT a learning disability. Equalizing opportunities for low SES students. Thousand Oaks: Corwin. https://doi.org/10.4135/9781452219394

Mesterházi Zs., & Szekeres Á. (szerk.) (2019). A nehezen tanuló gyermekek iskolai nevelése. ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Kar.

Mohai K., & Perlusz A. (2020). Útmutató az integrált és inkluzív oktatáshoz a többségi pedagógus számára. Oktatás 2030. Eszterházy Károly Egyetem. Letöltve: 2024.03.21. https://www.oktatas2030.hu/wpcontent/uploads/2020/10/utmutato-az-integralt-es-inkluziv-oktatashoz.pdf

Shaw, S. R. (2008). An educational programming framework for a subset of students with diverse learning needs: Borderline intellectual functioning. Intervention in School and Clinic, 43(5), 291–299. https://doi.org/10.1177/1053451208314735

Szerző: Balogh Péter

Absztrakt címe: A család témájához kapcsolódó egyetemi kurzusok az SZTE-n

Kulcsszavak: egyetemi kurzusok, család, empirikus kutatás

Absztrakt: A tervezett előadás keretében arra vállalkozunk, hogy bemutassuk egy egyetemi közegben végzett kutatómunka legfőbb eredményeit. A vizsgálat célkitűzése – egy szélesebb és komplexebb, de az alaptéma körül fókuszált kutatási projekt keretében – arra irányult, hogy feltárjuk és bemutassuk az egyetemi képzési struktúrában a család témájához kötődő kurzusok összetételét, tartalmi elemeit, jellegzetességeit. A kutatás koncepcionális kereteit a tantervek és különféle tematikai elemek oktatásban betöltött sajátos szerepére vonatkozó megfontolások adták, melyek ráirányítják a figyelmet a tudásátadás mellett az oktatás szocializációs és nevelési funkcióira. A különféle társadalmi jelenségek, intézmények és folyamatok oktatási tantervekben való – sajátos módon megvalósuló – szerepeltetése a szemléletformálás és az adott kérdéskör iránti attitűdök tekintetében lényeges szereppel bírhat, ami jelentős szakmai és tudományos érdeklődést indukál. A bemutatni tervezett kérdéskör jelen kutatásban a család intézménye volt.

Az empirikus kutatás módszertani hátterét kvantitatív megközelítésmódra épülő statisztikai és tartalomelemzési módszerek adták. Az adatelemzések elvégzéséhez a Szegedi Tudományegyetem kurzuskínálatában a vizsgálati téma tekintetében elérhető és relevánsnak talált egyetemi kurzusok adták az alapot. Az adatgyűjtés három egymást követő szemeszter (2023/2024. I. – 2024/2025. I.) adataira vonatkozóan valósult meg, melynek keretében kettős szűrési folyamat eredményeképpen kerültek kiválasztásra az elemzésre szánt kurzusok. A kulcsszavas és tartalmi szűkítést követően kialakult vizsgálati keret vonatkozásában több aspektusban is jellemzésre kerültek a kurzusok: az adatrögzítés során a fontosabb formai, adminisztratív információk mellett kiemelt figyelmet kaptak a kurzusok tartalmi elemeinek tervezésében, azok lebonyolításában és a foglalkozások megtartásában, a közvetlen oktatómunkában érintett oktatók, valamint a kurzusokhoz tartozó tematikák is összegyűjtésre kerültek. Az adatrögzítések különféle aspektusainak megfelelően az adatelemzések is több irányban valósultak meg. A kurzusokra vonatkozó adminisztratív jellemzők alapján – egyebek mellett – lehetőségünk nyílt képet alkotni arról, hogy mely egyetemi karok, milyen jellegű kurzusok formájában foglalkoznak különféle képzéseken a család kérdéskörével. A kutatás szempontjából egyfajta sajátosságként jelentek meg azon – karközi – kurzusok, melyek minden egyetemi hallgató számára nyitott kurzusként váltak elérhetővé, specifikusan a család problémáját helyezve a középpontba. A kurzusok megtervezésében és lebonyolításában szerepet vállaló oktatók nemi szempont szerinti megoszlása, valamint a szerepkörök összevetése ugyancsak ígéretes adatelemzési iránynak kínálkozott, azonban a kurzusok tematikai összetétele és az azokban megmutatkozó hangsúlybeli különbségek feltárása szükségszerűen adta a kutatómunka meghatározó elemét. Az adatelemzések keretében a statisztikai jellegű kimutatások, összevetések mellett a társadalmi kapcsolatháló elemzés bizonyos módszerei és eljárásai is helyet kaptak, a tematikai, tartalmi feldolgozások során pedig a szófelhő és a fogalomtérkép módszerének alkalmazását – esetbemutatásokra alkalmas példákon keresztül – a szentiment elemzés sokoldalú eljárásainak bizonyos elemei egészítették ki.

Az adatelemzések eredményei alapján – egyebek mellett – megfogalmazható, hogy döntően a – tágabb értelemben vett – társadalomtudományos diszciplínákhoz kapcsolódó képzési területek foglalkoznak a család kérdéskörével, amire a szófelhők mellett a kari megoszlási adatok is utalnak. Az érintett kurzusok követelményei és típusa szerteágazó és alapvetően kiegyenlítettnek tekinthető, ellentétben a félévek szerinti eloszlással, amelynek terén az első féléves kurzusok túlsúlya jellemző. A kurzusokhoz kapcsolódó oktatók neme szerinti eloszlás

tekintetében az eredmények a nők magasabb arányára utalnak, ugyanakkor a férfiak is több kurzus keretében megjelennek, illetve mind az elméleti, mind a gyakorlatorientáltabb kurzustípusok esetében megtalálhatók az érintett oktatók között. A család, mint téma egyértelműen egy rendkívül szerteágazó kontextusban jelenik meg már a kurzusok címeit tekintve is, de különösen a kurzustematikákat, az azokban kirajzolódó mintázatokat tekintve.

A tervezett előadás zárásaként a kutatási eredmények összefoglalása mellett a lehetséges bizonytalanságokra, limitációkra is kitérünk, illetve utalunk további jövőbeli kutatási irányokra.

A kutatási programot az SZTE IKIKK Humán- és Társadalomtudományok Klaszter Társadalmi Felelősségvállalás Kompetenciaközpont finanszírozta.

Szerző: Barabási Tünde

Absztrakt címe: Okosan tanulok? Mesterséges intelligencia és a pedagógusjelölt hallgatók tanulása

Kulcsszavak: mesterséges intelligencia, pedagógusjelöltek tanulása, mesterségesintelligencia-műveltség

Absztrakt: A mesterséges intelligencia életünk más területéhez hasonlóan a tanulási tevékenységbe is beszivárog. A felsőoktatásban különösen homokba dugnánk a fejünket, ha nem vennénk tudomást róla. Egyre több tanulmány lát napvilágot, ami a mesterséges intelligencia felsőoktatási visszhangját taglalja, akár a használatának szabályozási elemeire, akár a felhasználás módjára gondolunk (Rajki, Nagy & Dingó, 2024; Horváth, 2024; Bognár, 2024; Wang et all., 2023 stb.). Long és Magerko (idézi Bognár, 2024) szerint a mesterségesintelligencia-műveltség azokat a képességeket, készségeket, ismereteket, attitűdöt foglalja magában, amelyek ennek tanulási folyamatban való felhasználásához szükségesek.

Az előadás célja a mesterségesintelligencia-műveltség és -használat helyzetének, jellemzőinek a megismerése, az alábbi kutatási kérdések megválaszolása: a pedagógusjelölt hallgatók milyen mértékben és milyen tanulási területek támogatására használják a mesterséges intelligenciát, melyek a használatára késztető, illetve gátló tényezők, valamint, milyen kihívásokkal szembesülnek és ezek oldásában milyen segítségek igényelnek, valamint kitől és milyen területeken várják azt.

A kutatás ankét módszerére épül, eszköze saját készítésű kérdőív. A vizsgálati mintát a Babes-Bolyai Tudományegyetem Pszichológia és Neveléstudományok Kara, Pedagógia és Alkalmazott Didaktika Intézet hallgatói képezték, óvodapedagógus- és tanítójelölek, valamint a Hatékony tanulási stratégiák mesteri szakirányon tanulók (N=431).

Eredményeink arra világítanak rá, hogy a megkérdezettek tanulási tevékenységében mérsékelten ugyan, de már jelen van a mesterséges intelligencia, amit inkább tanulástámogatási mintsem feladatvégzési céllal használnak. Ugyanakkor a mesterséges intelligencia használata sok objektív és szubjektív gátló tényezőbe ütközik, több kihívással is szembe kell nézniük a vizsgálati személyeknek az alkalmazása rendjén. A segítséget a használat terén elsősorban nem az oktatóktól várják a hallgatók.

A kutatás jelentőségét egyrészt az aktualitása adja, másrészt a mesterséges intelligencia hallgatói használatának megismerése segítséget nyújt(hat) az oktatók értékelési szemléletének és gyakorlatának megújításában, ugyanakkor a teljes oktatási gyakorlat újragondolásában is, a technika adta lehetőségek ésszerű, kreatív, szakszerű és adaptív felhasználásával.

Bognár, A. (2024). A mesterséges intelligencia jelentősége a pedagógusképzésben. Pedagógusképzés, 22 (50)(1). https://pdfs.semanticscholar.org/630d/25a77b80f0933e524818aec6db7396730b4c.pdf

Horváth, L. (2024). Feltáró szakirodalmi áttekintés a mesterséges intelligencia oktatási használatáról. Pannon Digitális Pedagógia, 3 (1), 5-17. https://padipe.htk.uni-pannon.hu/index.php/pdp/article/view/112

Rajki, Z., Nagy, T. J., & Dringó-Horváth, I. (2024). A mesterséges intelligencia a felsőoktatásban – hallgatói hozzáférés, attitűd és felhasználási gyakorlat. Iskolakultúra, 34 (7), 3-22. https://www.iskolakultura.hu/index.php/iskolakultura/article/view/45727

Wang, X., Li, L., Tan, S. C., Yang, L., & Lei, J. (2023). Preparing for AI-enhanced education: Conceptualizing and empirically examining teachers' AI readiness. Computers in Human Behavior, 146. https://www.linlinliedu.com/uploads/AIreadiness.pdf

Szerzők: Barnucz Nóra, Dominek Dalma Lilla, Ceglédi Szabolcs

Absztrakt címe: A többszörös intelligencia és a flow-élmény kapcsolata: elméleti és empirikus megközelítés

Kulcsszavak: többszörös intelligencia, tanulási flow, motiváció, pszichológiai korrelációk

Absztrakt: A kognitív rugalmasság – ami egy adaptív válasz a radikálisan változó szituációs követelményekre (Spiro & Jehng 1990) – az egyik legfontosabb képesség a XXI. század kihívásaként, mely a kreativitás mellett az intelligenciafajták fejlesztésével erősíthető. A többszörös intelligencia elméletét Howard Gardner dolgozta ki és meghatározott agyi területekkel kapcsolta össze. A többszörös intelligencia elmélete (Gardner 1983) és a flow-élmény (Csíkszentmihályi 1990) két alapvető pedagógiai – pszichológiai fogalom, amelyek a tanulás, teljesítmény és jól-lét szempontjából kiemelkedő jelentőséggel bírnak. Bár mindkét elmélet önállóan is jelentős hatással volt a pszichológiai kutatásokra, alkalmazásuk együtt pedagógiai megközelítésből új perspektívákat nyit a tanulási és motivációs folyamatok jobb megértéséhez, különösen a különböző intelligenciatípusok és a flow-élmény közötti kapcsolat feltárásában. A flow-élmény elmélete Csíkszentmihályi munkásságában kulcsfontosságú szerepet játszik a tanulás és teljesítmény pszichológiai modellezésében. A flow-élmény akkor következik be, amikor valaki teljes mértékben elmerül egy tevékenységben, amelyet élvez (Dominek & Barnucz 2022). A flow-élmény jellemzője a magas szintű motiváció, a tevékenység iránti elkötelezettség és a sikerélmény, amely fokozza az egyén teljesítményét és jól-létét. Ezen állapot segítheti a személyt abban, hogy magasabb szinten valósítson meg egy adott feladatot, és hozzájárulhat a tanulásban való elmélyülés növekedéséhez.

Az előadás a Gardner-féle többszörös intelligencia teszt és a flow-elmélet metszéspontjainak elemzésére helyezi a hangsúlyt, miközben empirikus részében a korábbi adatbázisaink összevonásából új empirikus vizsgálatot mutatunk be. Jelen kutatásunk a „TKP2021-NKTA-51 számú projekt a Kulturális és Innovációs Minisztérium Nemzeti Kutatási Fejlesztési és Innovációs Alapból nyújtott támogatásával, a TKP2021-NKTA pályázati program finanszírozásában valósult meg.” A kutatás célja feltárni a többszörös intelligencia és a flow-élmény közötti potenciális átfedéseket, és megvizsgálni, hogy az egyes intelligenciaterületek hogyan befolyásolják a flow-állapot megélésének gyakoriságát és intenzitását. Különös figyelmet fordítunk arra, hogy miként alakítják az intelligenciatípusok a tanulási élményeket különböző tevékenységek során. Az adatokat SPSS program segítségével dolgoztuk fel. Álláspontunk szerint szignifikáns összefüggés mutatható ki a diákok flow-élményének mértéke és az egyes intelligenciaterületek között, ami arra utal, hogy a flow megélése szoros kapcsolatban áll a diákok kreatív gondolkodását és problémamegoldó képességét támogató intelligenciaterületek szintjével.

A kutatáshoz használt adatbázisok: (1) Nem paraméteres tesztelési módszerekkel elemeztük a hallgatók kreativitásszintjét (n=747), és annak összefüggéseit a különböző intelligencia területekkel. A tesztelés során az intelligencia különböző területei más és más mértékben korreláltak a kreativitás különböző dimenzióival, ami arra utal, hogy az egyéni intelligenciák fejlesztése különböző módon befolyásolhatja a kreatív gondolkodást és a problémamegoldó képességet. (2) A flow-élményre vonatkozó kutatásunkban (n=98) a hallgatók tanórán átélt elmélyültségét és egyensúlyát vizsgáltuk. Az elmélyülés a tanulás során a koncentráció fokozódásával és a feladattal való összhang érzésével jelenik meg, míg az egyensúly érzése a kihívás és a képességek közötti harmonikus viszonyban nyilvánul meg. Elemzéseink azt mutatják, hogy a kutatásban szereplő diákok flow-élményei eltérőek voltak a különböző intelligenciaterületek szerint, ami arra utal, hogy a flow megélése szoros kapcsolatban áll az egyéni erősségekkel és azzal, hogy milyen típusú tevékenységben vesz részt a személy.

Kutatásunk eredményei hozzájárulhatnak a tanulás és motiváció egyéni különbségeinek jobb megértéséhez, valamint azokhoz a pedagógiai és munkahelyi stratégiákhoz, amelyek elősegítik a flow-élmény gyakori és intenzív megélését. A flow-élmény segíthet abban, hogy a tanulók és dolgozók magasabb szintű teljesítményt nyújtsanak, miközben növelik a személyes jól-létüket. A kutatás interdiszciplináris megközelítése révén új nézőpontokat nyithat meg az oktatáspszichológia és a pozitív pszichológia területén, és hozzájárulhat a személyre szabott tanulási és munkakörnyezetek kialakításához.

Hivatkozások:

Csíkszentmihályi, M. (1990): Flow: The psychology of optimal experience. New York: Harper & Row.

Dominek, D. & Barnucz, N. (2022): The Educational Methodology of Flow at the University of Public Service. Practice and Theory in Systems of Education. 17(1). 1-7.

Gardner, H. E. (1983): Frames of Mind: The Theory of Multiple Intelligences. New York, Basic.

Spiro, R. J. & Jehng, J.C. (1990): Cognitive flexibility and hypertext: Theory and technology for the nonlinear and multidimensional traversal of complex subject matter. In D. Nix & R. J. Spiro (Eds.),Cognition, education, and multimedia: Exploring ideas in high technology (pp. 163–205).

Szerző: Bellók Bernadett

Absztrakt címe: Kihívások és sikerélmények: A Solutions és Schritte tankönyvek kontrasztív elemzése az angol és német nyelvoktatásban

Kulcsszavak: tankönyvelemzés, kontrasztív vizsgálat, motiváció, nyelvtanulás, szókincsfejlesztés

Absztrakt: A hatékony nyelvtanulás egyik alappillére a nyelvi készségek kiegyensúlyozott fejlesztése, amely magában foglalja a szókincs és a nyelvtan elsajátítását is a hallott szövegértés és beszédkészség fejlesztés mellett. Jelen tanulmány a szókincsfejlesztés és nyelvtantanítás vizsgálatára összpontosít, kiemelve azok szerepét a nyelvtanulási folyamatban. Korábbi empirikus kutatások (Chavez, 2017, Panov & Zapara, 2022) arra mutatnak, hogy a tanulók az angol nyelvet általában gördülékenyebben és gyorsabban sajátítják el, mint a német nyelvet. A vizsgálat célja a Solutions Pre-intermediate 3rd Edition Students Book és a Schritte International Neu A2.1 tankönyvek összehasonlító elemzése, különös tekintettel a szókincs és nyelvtantanítás eltéréseire, illetve ezek nyelvtanulásra gyakorolt hatása. A vizsgálat során korpuszalapú módszert alkalmaztunk, amelynek keretében a tankönyvek szöveganyagát elemeztük. Az eredmények rámutatnak arra, hogy míg a német nyelv oktatásában már a kezdeti szakaszban is kiemelt szerepet kapnak a komplex nyelvtani szerkezetek, addig az angol tankönyv inkább a kommunikációs készségek gyors fejlesztésére helyezi a hangsúlyt. Az eredményekből kitűnik, hogy a német tankönyv „elhanyagolja" a szókincstanítást, ezáltal a beszédkészség fejlesztést is. Ez a jelenség átível az egész könyvön, míg könnyen észrevehető a különbség, hogy az angol tankönyv több szót tanít és azok használatát gyakoroltatja kontextusban. Ez az eltérés hatással lehet a tanulási tempóra és a nyelvtanulók motivációjára (Sebestyén, 2019), mivel a nyelvtani nehézségek igen nagy kihívást jelenthetnek a németet tanulók számára, lassítva a tanulási folyamatot. Ezzel ellentétben az angol nyelv esetében a korai sikerélmény könnyebben tetten érhető, és a nyelv kezdeti egyszerűsége elősegíti a gyorsabb haladást, ami növeli a tanulók motivációját és kitartását. Megállapítható tehát, a nyelvtanulási nehézségek eltérő módon hatnak az angol és a német nyelv elsajátítása során. A kutatás eredményei hozzájárulhatnak a nyelvtanítási stratégiák fejlesztéséhez, különösen az A2 szintű nyelvtanulók esetében. A vizsgálat eredményei relevánsak lehetnek a nyelvtanárok és tananyagfejlesztők számára, mivel rávilágítanak a nyelvtanítási megközelítések hatásaira, és segíthetnek abban, hogy a nyelvtanulási folyamatot a lehető leghatékonyabbá tegyék.

Hivatkozások:

Chavez, M. (2017). Hard rules and bad memories: College learners' accounts of what makes learning German grammar difficult. Die Unterrichtspraxis/Teaching German, 50(1), 1-21.

Panov, S., & Zapara, V. (2022). On special approaches to teaching a second foreign language for translators of technical information (German based on English).

Sebestyén, K. (2019). Kon-Takt és Schritte international: egy nyelv, két szemlélet. Képzés és Gyakorlat: Training and Practice, 17(2), 149-160.

Szerzők: Benda József

Absztrakt címe: Társas Tanulás - a szeretet pedagógiája

Kulcsszavak: Társas Tanulás, együttműködés, szeretet pedagógia, kooperatív tanulás

Absztrakt: Az oktatás világválságával összefüggő kérdés, az iskolák működésének alacsony hatásfoka. Az elméletek kevéssé hatottak az iskolai gyakorlatra," önálló életet él mindkettő (Falus). A hagyományos pedagógia az egyéni tudás átadásával foglalkozik. Kevéssé törődik a társadalmi beilleszkedéshezszükséges szociális kompetenciák fejlesztésével. A versenyeztetésre épülő módszertan kevés sikerélményt, több frusztrációt okoz gyermekeinknek. Iskoláink alig képesek pótolni a családi szocializáció hiányát. A mozaik családokban felnövő, gyakran egyedüli gyermekekre az elmagányosodás, a kütyüvilág, és más függőségek leselkednek.

A „rejtett tanterv" vizsgálatok feltárták oktatási rendszerünk diszfunkcióit. A diákok harcban állnak önmagukkal, egymással, a tanárokkal (Zsolnai). Pedagógiai kultúránk nem a személyiség tiszteletét közvetíti, hanem ellenkezőleg, érték- és érzelemromboló, pszichopatizáló hatású. (Simon és mtsai)

Az eredményesség növeléséhez, új lapokra kell helyezni a nevelés elméletét és gyakorlatát. Kidolgozásához a XX. század szociálpszichológiai kutatásai teremtették meg az alapokat.

Meg kell különböztetni a tanítási formát az osztály szervezeti felépítésétől.a tanítás lehet egyéni, páros, kiscsoportos és frontális. A szervezet funkciója azonban nem csak didaktikai aktus, hanem a gyerekek élettere. A program szerint haladó osztályokban a gyermekek önkéntesen szerveződő, 3–5 fős kiscsoportokban, biztonságos környezetben élnek. A csoportok egy fejlődési folyamaton mennek át az ismerkedéstől a konfliktusokon át a harmonikus team-munkáig. A pedagógus nem oktat, hanem tervezi, szervezi, irányítja, értékeli a csoportok működését.

A Társas Tanulás program 1982-ben Humanisztikus Kooperatív Tanulás (HKT) néven indult módszertani kísérletként az Országos Pedagógiai Intézetben. 1992-ben alapítványi iskolát indítottunk. A kutatás-fejlesztés finanszírozási okok miatt 1997-től szünetelt, de számos helyen folyamatosan tanítják. 2021-ben - erdélyi felkérés alapján – „Társas Tanulás" néven a fejlesztés újra indult és már több mint 60 osztályban tanítják.

Az elmúlt évtizedek tapasztalatai alapján szeretnénk igazolni, hogy a módszertan egyszerre növeli a szocializáció és a tudásátadás eredményességét.

A módszertan eredményességéről számos vizsgálat készült. 1. Vizsgáltuk kísérleti és kontroll osztályok fejlődését, két év elteltével. Adatokat rögzítettünk a társadalmi státuszról, a tanulmányi teljesítményekről (IEA teszt), az iskolához való viszonyról (Osgood), a szociometriai helyzetről (Mérei) stb. 2. Az országos kompetencia mérések alapján 6. osztályosok tanulmányi eredményességét hasonlítottuk össze 2004-2024 között. 3. Kérdőíves vizsgálatot végeztünk 40 pedagógus munkájának eredményeiről.

A PISA vizsgálatok szerint a társadalmi háttér határozza meg a tanulmányi eredményeket, az iskolához való viszonyt és az önképet (Benda,1994, Halász 2010). Egy ombudsmani vizsgálat szerint: „a jelenlegi rendszer nem alkalmas a tanulók felnőtté válásának elősegítésére", és (Székely, Simon Dávid) hatalmas terhet rak ezzel a társadalom szociális ellátórendszereire. Megérett tehát a helyzet a nevelésfilozófiai alapok és a módszertan újragondolására.

Kutatásaink és a gyakorlati tapasztalatok azt mutatják, hogy a szociális kompetenciák előtérbe helyezése növeli a kognitív teljesítményeket és eredményesebb szocializációt biztosít, miközben csökkenti a szociokulturális hátrányokat is.

A Társas Tanulás egyszerre képes magas színvonalú tudást és szeretet-orientált nevelést biztosítani bármelyik iskolai osztályban, minden gyermek számára, a magániskolákra jellemző költségterhelés nélkül. A gyermekek számára biztonságos, szeretetteli szervezeti kultúrát és pedagógiai technológiát működtet. A gyerekek azonosulnak a feladatukkal és teljes erőbedobással tanulnak. A tudásvágy belső értékké válik. Az országos és nemzetközi versenyeken a diákok kimagasló eredménye-ket érnek el. Az agresszió megszűnik, átalakulnak a kapcsolatok, ami növeli az egyéni teljesítő képességet, és védetté teszi a gyermekeket a digitális fertőzésekkel szemben.

Hivatkozások:

Barbara, Coloroso (2014): Zaklatók, áldozatok, szemlélők: az iskolai erőszak, Harmat

Benda J.(1994): A Humanisztikus Kooperatív Tanulás hatásvizsgálata, HIA, http://www.hktprogram.hu/page44.php

Benda J. (2023): A Társas Tanulás Erdélyben, https://doi.org/10.24193/PedActa.13.1.6

Benda J. (2025): A Társas Tanulás 40 éve, Kortárs kihívások a köznevelésben, Miskolc

Halász G.(2001): A magyar közoktatás az ezredfordulón., OKKER. http://halaszg.ofi.hu/download/Ezredfordulo-1.htm

Hunyadi Gyné–M.Nádasi M.–Serfőző M.(2006): Fekete pedagógia, Argumentum.

Simon D.–Zerinváry A.–Velkey G.(2015): Az iskolai bántalmazás megjelenése, OFI, http://iskon.opkm.hu/admin/upload/Osszegzo_tanulmany.pdf,

Székely L.(2014), AJB-1378/2014 Jelentés, kézirat

Zsolnai A.(2001): Kötődés és nevelés, Eötvös

Szerzők: Benedek András

Absztrakt címe: Modernkori dualitás - 21. századi megoldások a szakképzésben, hazai és nemzetközi kitekintésben

Kulcsszavak: duális szakképzés, fejlődéstörténet, innováció, képzési modell

Absztrakt: Magyarországon a jelenkori szakképzésben az egyik legtöbbször használt kifejezés a "duális", mely fogalom a kettőségre utalva több dimenzióban és diszciplináris megközelítésben fejlődési problémaként is felvethető. A felsőoktatási keretekben már közel egy évtizede formálódó kutatásunk multidiszciplináris jellege a téma összetettségéből adódik és a kutatási kérdések érzékeltetik a dualitás átalakuló fogalmi rendszerének hazai és nemzetközi összefüggéseit (Benedek, 2021, 2024). Milyen történelmi előzményekre épül a duális szakképzés jelenkori modernizációja? Milyen azonosságok és különbségek jellemzik a 21. század szakképzési innovációját itthon és a világban? Lehet-e a szakképzésben és felsőoktatásban az évtizedünkben zajló fejlesztési törekvéseket egy modernkori duális képzési keretben, mint modell leírni?

E kérdésekre keresi a szakmai tanárképzéssel másfél évszázadja foglalkozó felsőoktatási intézményben működő kutatócsoportunk a választ, különös tekintettel arra, hogy az elmúlt fél évtizedben a hazai szakképzés dinamikus modernizációja jelentősen átalakította a szakképzési rendszerszabályozási, intézményi és működési kereteit.

A dualitás, mint kutatási problematika a jelenkori szakképzés komplex összefüggéseket feltételező sajátossága (Herreira, 2017) lényegesek. Az elmúlt másfél évszázad első harmadában az Osztrák-Magyar Monarchia utolsó évtizedeiben, majd a hazai rendszerváltást követő időszakban az európai integráció folyamata egyre inkább fókuszba állította a gazdaságfejlesztés intenzív fejlesztésének és a munkaerő szabályozott mozgásának kérdéskörét. A hazai innovációs folyamatok értékelése szempontjából lényeges a nemzetközi fejlődési tendenciák szakirodalmi elemzése (Deissinger, 2022), a szakképzés-fejlődéstörténet legújabb eredményeinek rendszerbefoglalása. Kutatásunk egyfelől kvalitatív módszerekre épült, másfelől az elmúlt évtized dinamikus történéseinek elemzésére összehasonlító tematikai vizsgálatokra vállakozott, különös tekintettel az EERA (European Educational Research Association) keretében aktív szakmai tevékenységet folytató VETNET (European Research Network Vocational Education and Training)konferenciák sorozatára. Az adott téma szempontjából referenciát jelen az észak-európai szakképzési együttműködés NORDYRK, valamint az INAP (International Network on Innovative Apprenticeship), kifejezetten a duális képzési modellek megújításának kérdéskörével (Jónasson, 2016; Wheelahan et al., 2022) foglalkozó konferenciák sorozata.

A klasszikus szakképzési modellben a hagyományos duális szakképzési funkciók, a munka értékként kezelése, az iskolai alapképzés – munkahelyi gyakorlati képzés, vállalati szocializációs folyamatok dominanciája a jellemzők. 2020-at (az új szakképzési szabályozási és intézményi változásokat) követően a hazai innovációs folyamatokban megjelentek ugyanakkor jelentős törekvések eredményeként újabb funkciók: a szakképzés vonzerejének növelése, a lemorzsolódás csökkentése, rugalmas képzési utak biztosítása, tehetséggondozás. Mindez stratégiai hatással van a képzési funkciók megújítására, s ezzel a szakképesítési struktúra rugalmasságának javítására, a teljes foglalkozási rendszerbe történő integráció hatékonyságának javítására. Ezeket, az immár gyakorlatban is érzékelhető, mérhető és értékelhető kezdeményezéseket indokolt a nemzetközi tendenciákkal összevetni. Az előadás a „Modernkori dualitás" kutatási kerettéma részeként a jelenkori hazai szakképzés-fejlesztési modell főbb rendszerjellemzőit foglalja keretbe a nemzetközi tendenciákra kitekintve.

Hivatkozások:

Benedek, A. (2021). Szakképzésfejlődési szakaszok Magyarországon (1870-2020),Szakképzés-pedagógiai Tudományos Közlemények 2021/1, BME GTK Műszaki pedagógia Tanszék(2021),21-35.

Benedek, A. (2024). The traditional trend in the development history of the Hungarian VET system the change in vocational teacher training, NORDYRK CONFERENCE BOOK OF ABSTRACTS, 66-67.

Deissinger, T. (2022). The Standing of Dual Apprenticeships in Germany: Institutional Stability and Current Challenges. In: Billett, S., Stalder, B.E., Aarkrog, V., Choy, S., Hodge, S., Le, A.H. (eds) The Standing of Vocational Education and the Occupations It Serves. Professional and Practice-based Learning, vol 32. Springer, Cham.

Herrera, L., M. (2017). Editorial: Cultural-historical theory & VET – A contribution to broadening the theoretical grounds of research in VET, Nordic Journal of Vocational Education and Training, Vol. 7 No. 2, iii-vii.

Jónasson, J., T. (2016).Educational change, inertiaand potential futures.Why is it difficult to change the content of education?European Journal of Futures Research, 4: 7 doi:10.1007/s40309-016-0087-z

Wheelahan, L., Moodie, G., & Doughney, J. (2022). Challenging the skills fetish.British Journal of Sociology of Education,43(3), 475–494.

Szerzők: Benke Magdolna

Absztrakt címe: Gondolatok a szakképzés innovációs partneri szerepéről – Elméleti megközelítések

Kulcsszavak: szakképzés, tanulóközösség, innováció, partnerség

Absztrakt: Előadásom a szakképzés partneri szerepének lehetőségét vizsgálja innovációs folyamatokban, a tanulóközösségek kutatásának tükrében. A téma vizsgálatát indokolja, hogy kevés tapasztalattal rendelkezünk a középfokú szakképzésnek a gazdaságban és a társadalomban betöltött szerepéről a hagyományos, szűk munkaerőpiaci megközelítésen túlmenően.

Az elmúlt évtizedekben a globalizációval párhuzamosan felértékelődik a helyi tudás és azon tudáshordozók szerepe, melyek közreműködnek a helyi tudásteremtésben és innovációban (Lengyel, 2004; Márkus & Kozma, 2019). Ugyanakkor a fejlesztési koncepciók innovációs partnerként szinte kizárólag az egyetemeket jelölik meg, mellőzve a szakképzést (Benke, 2016).

Kivételnek számítanak azok a kutatások, amelyek a szakképzéssel összefüggésben vizsgálják a tanulóközösségeket és a partnerséget. Ausztrál kutatók (Kimberly, 2003; Melville, 2003) hangsúlyozzák, hogy jelentős feszültség mutatkozik a centralizált szakképzés-politika és a közösségfejlesztés között. A helyzetet nehezíti, hogy amíg a bizalomépítés, a tanulóközösségek formálásának egyik alapvető eleme csak hosszú távú folyamatként képzelhető el, addig számos szakképzési intézmény rövid távú szakképzés-politikai rendszerekben, rövidtávú finanszírozással működik.

A középfokú szakképző intézményekkel kapcsolatban fennállhatnak presztízs-problémák is, hiszen gyakran alacsony presztízsű képzési formáról van szó (Marhuenda-Fluixá, 2021). Hazai tapasztalatok alapján további kérdés, hogy a centralizáció folyamata mennyire kedvezhet érdemi partneri szerepek kialakulásának.

Napjainkban összességében számos körülmény gátolja a szakképző intézményeket abban, hogy érdemi innovációs partneri szerepet töltsenek be, így az ad-hoc munkaerő-piaci igényeknek való megfelelés kényszere, és a felülről történő irányítás is.

A jövőt illetően, útkeresésére utalnak EU szinten az új szakképzési forgatókönyvek (Markowitsh & Bjornavold, 2022). A ""plurális szakképzés"" modellje közel áll ahhoz a formához, amely helyi érdekek és szükségletek alapján alternatív képzési utakat tud felmutatni (Benke & Rachwal, 2022). A helyi tudás és a szakképzés együttműködését támogatja a „képesség-szemlélet” (Sen, 2003), amely aktív szerepet szán az érintetteknek (elsősorban a helyi lakosoknak), hangsúlyozva, hogy a szakértői és helyi (laikus) tudás egymás kiegészítői lehetnek (Gébert et al., 2016). Ezek a gondolatok felvetik a témáról való széleskörű szakmai diskurzus szükségességét. Az előadás mögötti kutatás módszere nemzetközi és hazai szakirodalom feldolgozás.

Hivatkozások:

Benke, M. – Rachwał, T. (2022). The evolution of vocational education and training in Hungary and Poland 1989–2035. In: Hungarian Educational Research Journal, Volume 12 Issue 3. https://doi.org/10.1556/063.2022.00061

Benke, M. (2022). A szakképzés innovációs partneri szerepének lehetőségei és akadályai – Elméleti megközelítések. Szakképzés-Pedagógiai Tudományos Közlemények, 3 (1), 69-90. p.

Benke, M. (2016). A tanuló közösségek és a szakképzés. Educatio. 25 (2). 184-197. ISSN 1216-3384. https://folyoiratok.oh.gov.hu/educatio/a-tanulo-kozossegek-es-a-szakkepzes

Cedefop (2020). Vocational education and training in Europe, 1995-2035: scenarios for European vocational education and training in the 21st century. Luxembourg: Publications Office of the European Union. Cedefop reference series; No 114. http://data.europa.eu/doi/10.2801/794471

Gébert, J., Bajmócy, Z., Málovics, Gy. & Pataki, Gy. (2016). Eszközöktől a jóllétig. A helyi gazdaságfejlesztés körvonalai a képességszemléletben. Tér és Társadalom, 30. 2. doi:10.17649/TET.30.2.2752

Kimberley, H. (2003). Urban Disadvantage and Learning Communities: Integrating Report. OVAL Research Working Paper, 03-21, The Australian Centre for Organizational, Vocational and Adult Learning, Sydney, The University of Technology

Lengyel, B. (2004). A tudásteremtés lokalitása: hallgatólagos tudás és helyi tudástranszfer, Tér és Társadalom, 18(2), 51-71. Doi: 10.17649/TET.18.2.945.

Marhuenda-Fluixa, F. (Ed.). (2017). Vocational Education beyond Skill Formation. Peter Lang.

Markowitsch, J. & Bjornavold, J. (2022). Scenarios for Vocational Education and Training in Europe in the 21st century. In: Hungarian Educational Research Journal, Volume 12 Issue 3.

Márkus, E. & Kozma, T. (Eds.). (2019). Learning Communities and Social Innovations. Régió és Oktatás XII. Debreceni Egyetemi Kiadó, CHERD, Debrecen.

Melville, B. (2003). Involvement of vocational education and training in learning communities: Relevance for urban areas. Proceedings of the 43rd Annual Conference of Adult Learning Australia. University of Technology, Sydney.

Sen, A. (2003). A fejlődés mint szabadság. Európa Könyvkiadó, Budapest.

Szerző: Berecz Réka

Absztrakt címe: Vezető nők szakmai és magánéleti pályája

Kulcsszavak: Oktatás, Nők a munkaerőpiacon, Női vezetői lét, Kettős kötődésű karrier, Munka és magánélet egyensúlya

Absztrakt: Tanulmányunkban a családos, közép- vagy felsővezető nők szakmai és magánéleti pályáját vizsgáljuk kvalitatív interjús módszerrel. A női karrierutat meghatározó területeken (oktatás, munkaerőpiac, magánéleti események) jelentős változások mentek végbe az elmúlt évtizedekben (Engler, 2017, Elgarte, 2010, Pan Y & Sun G 2022, Pusztai és mtsai, 2020). A felsőoktatást 1980-as évek óta a női többség jellemzi (Fényes, 2010, Ladányi, 1996, Polónyi, 2004), ugyanakkor a munkaerőpiacon a vezetőpozíciókat leginkább a férfiak töltik be (Engler, 2011). Mindemellett a gyermeket nevelő, vezetői munkakört ellátó nőknek a családi életben is meg kell felelniük (Nagy, 2017) A nőkre emiatt kettős teher nehezedik (Koncz, 2016, Spéder, 2011), és a munka és a magánélet összeegyeztetése kulcsfontosságúvá válik (Lewis & Beauregard, 2018). Kutatási kérdéseinkkel három aspektusból térképezzük fel a vezető nők szakmai és magánélet pályáját. Elsőként a karrierépítésre fókuszálunk, majd a családi életre, végezetül a két terület összeegyeztethetőségére. A vizsgálatot félig strukturált interjús megkérdezéssel valósítottuk meg tíz olyan vezető nővel, akik közép- vagy felsővezető pozíciót töltenek be, és legalább egy gyermeket nevelnek párjukkal. Eredményeink szerint annak ellenére, hogy a felsőbb vezetői szinteket leginkább férfiak töltik be, a megkérdezett vezető nők többsége nem tapasztalt hátrányt nemiségével kapcsolatban. Legfontosabb eredményeink arra is rámutattak, hogy a nők törekedtek a munkaerőpiacon kívüli időszak minimalizálására, amely a gyermekek közt kis korkülönbségben, a kevés otthon töltött időben, a bölcsődei ellátás igénybevételében nyilvánult meg. A vezető nők legfőbb segítőiknek (fizetetlen munkájukban) a férjek, a nagymamák, az idősebb gyermekek és a fizetett külső segítségek bizonyultak. Eredményeink alapján elmondható, hogy a vezető nők igyekeztek határt húzni a két terület között. A két terület pozitív és negatív kölcsönhatásban van egymással, ugyanakkor a szakmai pályafutás során a munka többször elnyomja a magánéletet. Magyarországon a női karrierút kérdése több szempontból kutatott (Engler és mtsai., 2021; Fényes és mtsai., 2021; Engler és mtsai, 2021b), ugyanakkor a jelenség neveléstudományi vonatkozásai kevésbé hangsúlyozott, így például kevésbé összpontosítanak a vezető nők felsőoktatásban megszerzett tudásának a megtérülésére a pályakezdés elején, a folyamatos tanulás szükségességére a gyermekgondozás ideje alatt, vagy a családi élet (beleértve a gyermeknevelést, gyermekgondozást) és a munka világa közötti kapcsolódás minőségére.

Hivatkozások:

Elgarte J. (2010). Az alapjövedelem és a nemi szerepek szerinti munkamegosztás összefüggései. 5, 61–67. https://www.memoria.fahce.unlp.edu.ar/art_revistas/pr.16819/pr.16819.pdf

Engler, Á. (2011). Kisgyermekes nők a felsőoktatásban. Gondolat Kiadó.

Engler Á. (2017). A család mint erőforrás. Gondolat Kiadói Kör.

Engler, Á., Takács-Miklósi, M., & Tornyi, Z. Zs. (2021). Munka-magánélet egyensúlya a női kutatói karrierútban. In Tardos, K. Paksi, V. & Fábri. Gy. (Eds) Tudományos karrierek a 21. Század elején (pp.114–126). Belvedere Meridionale.

Fényes, H. (2010). A nemi sajátosságok különbségének vizsgálata az oktatásban. Debreceni Egyetemi Kiadó.

Fényes, H., Paksi, V., Tardos, K., Maros, V., & Szigeti, F. (2021). Magyar kutatók külföldön: A női és férfi karrierutak főbb jellemzői. In Tardos, K. Paksi, V. & Fábri. Gy. (Eds) Tudományos karrierek a 21. Század elején (pp. 62–84). Belvedere Meridionale

Koncz K. (2016). Női karriertipusok és jellemzőik. Opus et Educatio, 3(1). 30-39. https://doi.org/10.3311/ope.115

Ladányi, A. (1996). Két évforduló. A nők felsőfokú tanulmányainak száz éve. Educatio, 5.(3), 375-389.https://epa.oszk.hu/01500/01551/00078/pdf/EPA01551_educatio_1996_3_375-389.pdf

Nagy, B. (2017). Létezhet-e munka-magánélet egyensúly vezető állásban? Szociológiai Szemle, 27(3.), 75–103. https://unipub.lib.uni-corvinus.hu/3262/1/75_103_oldal.pdf

Lewis, S., & Beauregard, T. A. (2018). The meanings of work-life balance: A cultural perspective. In , M. K.. Shen and, W. & Johnson C. R. (Eds), The Cambridge handbook of the global work-family interface. 720-732 Cambridge University Press. https://doi.org/10.1017/9781108235556

Pan Y & Sun G (2022) Exploring work-life balance among professional women in mainland China: A qualitative study. Front. Psychol. 13:938664. doi: 10.3389/fpsyg.2022.938664

Polónyi I. (2004). A hazai felsőoktatás demográfiai összefüggései a 21. század elején. Felsőoktatási Kutatóintézet.

Pusztai, G., Markos, V., Tímea Ceglédi, P., Fényes, H., & Pallay, K. (2020). Nevelésszociológia: Elméletek, közösségek, kontextusok.

Spéder Z. (2011). Ellentmondó elvárások között...Családi férfiszerepek, apaképek a mai Magyarországon. In Nagy, I. Pongrácz, T. (Eds.) Szerepváltozások: Jelentés a nők és férfiak helyzetéről 2011. (pp. 207-228) TÁRKI.

Szerzők: Beregi Erika, Bognár József

Absztrakt címe: Fizikai aktivitás megjelenése az iskolai egészségnevelésben: a szabályozó dokumentumok tanulságai hátrányos helyzetű régió középiskolái tekintetében

Kulcsszavak: Iskolai egészségnevelés, egészségfejlesztési program, fizikai aktivitás

Absztrakt: Egyértelműen igazolt, hogy a serdülők egyre inaktívabb életmódot folytatnak, ami bizonyítottan egészségügyi problémák kialakulásához vezet (Inchley et al., 2020). Az iskolai egészségnevelést szabályozó törvények, rendeletek gyakran utalnak a tanulók egészségének fejlesztésére. Megfigyelhető azonban, hogy a különböző dokumentumok jellemzően nincsenek összhangban és a tanárokra vonatkozó kompetenciákban sem jelennek meg hangsúlyosan (Molnár et al., 2023). Ugyanakkor a hátrányos helyzetű tanulók fejlesztésére kiemelt figyelmet kell fordítani (K, Nagy, 2019). Jelen kutatás célja az iskolai egészségnevelést szabályozó dokumentumok, ajánlások és a középiskolai egészségfejlesztési programok elemzése és összevetése. A kutatási kérdések fókuszálnak többek között a vizsgált dokumentumok egészségnevelést célzó főbb tartalmi irányaira, hangsúlyaira, különbözőségeire, összefüggéseire.

A vizsgálat során a dokumentumelemzés módszere került alkalmazásra. Észak-Magyarország régió középfokú nevelési-oktatási intézményei által rögzített egészségfejlesztési programok (n=11), szabályozó dokumentumok (n=4) és egészségfejlesztést támogató ajánlások (n=3) elemzése és összehasonlítása történt meg. A szabályozó dokumentumok részét képezte a 2011. évi CXC. törvény a nemzeti köznevelésről, a 2019. évi LXXX. törvény a szakképzésről, a 20/2012 (VIII. 31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról, valamint a Nemzeti alaptanterv 2020. A vizsgált ajánlások az iskolai egészségfejlesztési program elkészítéséhez, az egészségfejlesztő iskola módszertani fejlesztéséhez adtak iránymutatást. A dokumentumelemzés meghatározott kategóriák mentén zajlott, magában foglalva az alábbiakat: Az egészség meghatározása, az egészségnevelés alapelvei, céljai, módszerei, eszközei, az egészségnevelés területei és tartalmi elemei, az egészségnevelés szereplőinek meghatározása, az egészségnevelés hatékonyságának, eredményességének mérése, értékelése, és a fizikai aktivitással kapcsolatos jellemzők.

Terjedelem tekintetében a technikumok programjai 11,71±2,15 oldallal hosszabbnak bizonyultak a gimnáziumok programjaival szemben. Egészség definíciók rögzítésére a technikumi egészségfejlesztő programokban került sor gyakrabban (7/5). Az eredmények azt mutatták, hogy a szabályozó dokumentumok főként az egészségnevelés területeit illetően adnak iránymutatást, azonban nem tartalmaznak konkrét utalásokat többek között az egészségnevelés során alkalmazandó módszerekre, eszközökre, a hatékonyság és eredményesség mérésére vonatkozóan. Az egészségfejlesztési programokban és az egészségnevelést támogató ajánlásokban szintén hangsúlyosak az egészségnevelés területei, említésre került többek között a személyi higiéné, az egészséges táplálkozás, a mozgásigény kialakítására. Ugyanakkor a szabályozó dokumentumokhoz hasonlóan nem került rögzítésre az egészségfejlesztéshez szükséges eszközök meghatározása és a hatékonyság mérésének folyamata. Fizikai aktivitás megjelenést vizsgálva az tapasztalható, hogy a szabályozó dokumentumok és az egészségnevelési programok a mindennapos testnevelés és az iskolai sportkör megvalósítására és a környezet szerepére fókuszálnak, szabadidős mozgástevékenység támogatására irányuló ajánlás jellemzően nem képezi a részüket.

Megállapítható, hogy az iskolai egészségfejlesztési programokban főként azon elemek kerültek rögzítésre, amelyekre a szabályozó dokumentumok kitértek, ugyanakkor az egészségfejlesztést segítő ajánlások is meghatároztak. Ezen ismeretek birtokában javasolt a szabályozó dokumentumok és az iskolai egészségfejlesztési programok tartalmi elemeinek átdolgozása, a kevésbé szabályozott területek, mint például az egészségnevelés mérési folyamatának

pontosítása. Ezen kívül lényeges az egészségfejlesztési programokhoz köthető jó gyakorlatok beazonosítása, kiemelten támogatva a hátrányos helyzetű középiskolákban zajló egészségnevelést. További kutatási területként javasolt ezen programok elkészítési folyamatának, gyakorlati megvalósulásának vizsgálata.

Hivatkozások:

Inchley, J., Currie, D., Budisavljevic, S., Torsheim, T., Jastad, A., Cosma, A., Kelly, C., & Arrnarson, Á. M. (2020). Spotlight on adolescent health and well-being.

Findings from the 2017/2018 Health Behaviour in School-aged Children (HBSC) survey in Europe and Canada. International report. Volume 1. Key findings. Copenhagen. ISBN 978 92 890 5500

K. Nagy, E. (2019). A roma tanulók iskolai sikerességének kérdései. Magyar Tudomány, 180(11), 1638–1648. https://doi.org/10.1556/2065.180.2019.11.5

Molnár, A., Beregi, E., Kós, K., & Suszter, L. (2023). A hazai iskolai egészségfejlesztés és egészségnevelés fogalmának és szabályozó rendszerének áttekintése az elmúlt évtized viszonylatában. Magyar Pedagógia,123(1), 19–32. https://doi.org/10.14232/mped.2023.1.19

Szerző: Béres András

Absztrakt címe: A társadalmi tér iskolai leképeződése: A legmagasabb iskolai végzettségi szint területi mintázatai a Dél-Dunántúlon

Kulcsszavak: legmagasabb iskolai végzettség, területi statisztika, területi egyenlőtlenség, Dél-Dunántúl régió

Absztrakt: Az iskolai végzettség térbeli eloszlása alapvetően befolyásolja a társadalmi mobilitást, a munkaerőpiac szerkezetét és a regionális fejlődést (Bella & Charbit, 2022). Az oktatási rendszer a társadalmi és területi különbségeket egyaránt képes újratermelni, ezért a hozzáférhetőség, átjárhatóság és támogatás kulcsfontosságú (Csapó, 2008; Kozma, 2016). Hazánkban a társadalmi és térbeli egyenlőtlenségek továbbra is összefonódnak az iskolai szelekció jelenlétével (Gogescu, 2024; Velkey, 2020). A család–iskola–közösség kapcsolata kulcsszerepű az esélyteremtésben (Pusztai et al., 2025). A környezeti hatások és az oktatáspolitikai döntések, különösen a korai szelekció, mélyíthetik a térbeli különbségeket. A Dél-Dunántúl periférikus térségeiben ez a folyamat különösen látványos (Kovács, 2012). A népességmegtartás csökkenése és a „láthatatlan határok" tovább növelik az oktatási egyenlőtlenségeket (Beluszky et al., 2019). Bár az iskolázottság szintje emelkedik (Polónyi, 2023), a térbeli különbségek továbbra is jelentősek, amelyeken a közpolitikai beavatkozások enyhíthetnek (Polónyi, 2024).

A kutatás két kérdésre fókuszál: 1) Milyen térbeli eloszlás jellemzi az iskolai végzettség különböző szintjeit a régió településein? 2) A relatíve magas végzettségi szint egyes településeken azok felülreprezentáltságát tükrözi, vagy inkább a környező települések lemaradását jelzi?

A kutatás szekunder adatokat használ, köztük a 2022-es népszámlálást, az ISSP 2019-et és korábbi népszámlálási adatokat. A téradatbázis az OSM poligonhálójára épül, a 2022-es településszerkezet szerint. Az elemzést ArcGIS Pro szoftverben végeztem, térstatisztikai módszerekkel: országos szinten Optimized Hot Spot Analysis, míg a régiós, részletesebb vizsgálathoz Moran's I és LISA elemzések alkalmazásával.

Az eredmények szerint az iskolai végzettségek térbeli eloszlása – különösen a Dél-Dunántúlon – továbbra is jelentős egyenlőtlenségeket mutat. 2022-re országosan csökkent a legfeljebb általános iskolai végzettségűek aránya, míg nőtt a felsőfokú végzettséggel rendelkezők száma. A kedvező országos trend ellenére a fejlődés területileg koncentrált: a diplomások főként városokban, egyetemi központokban és turisztikai térségekben élnek, míg az alacsony végzettség periférikus, falusias térségekben jellemző.

A Dél-Dunántúlon a települések harmadában a legfeljebb nyolc osztályt végzettek aránya meghaladja a 35%-ot, míg a felsőfokú végzettségűek a megyeszékhelyekhez és Balaton-parti településekhez kötődnek. A Moran's I és LISA mutatók alapján erős térbeli klaszteresedés figyelhető meg: a magas végzettség gazdaságilag fejlettebb térségekhez, míg az alacsony iskolázottság a hátrányos helyzetű régiókhoz kapcsolódik.

A felsőoktatás területi koncentrációja így erősítheti az oktatási különbségeket, amelyek hosszú távon a munkaerőpiaci esélyekre és a társadalmi mobilitásra is hatással lehetnek.

A kutatás a 2024-2.1.1-EKÖP számú projekt a Kulturális és Innovációs Minisztérium, Nemzeti Kutatási Fejlesztési és Innovációs alapból nyújtott támogatásával, az egyetemi kutatói ösztöndíj programjának finanszírozásában valósult meg.

Hivatkozások:

Bella, N., & Charbit, Y. (2022). Education, Population and Development. In Population and Development Issues (pp. 24–52). Wiley.

Beluszky, P., Bajmócy, P., & Csatári, B. (2019). Magyarország településeinek dinamikai típusai napjainkban. In J. Z. Farkas, A. D. Kovács, É. Perger, J. Lennert, E. Hoyk, & T. Gémes (Eds.), Alföldi kaleidoszkóp: A magyar vidék a XXI. században: Tanulmányok a 70 éves Csatári Bálint köszöntésére (pp. 30–45). MTA KRTK RKI.

Csapó, B. (2008). A magyar iskolarendszer adaptációs problémái. A tudás minősége. In K. Fazekas (Ed.), Közoktatás, iskolai tudás és munkapiaci siker (pp. 113–130). MTA Közgazdaságtudományi Intézet.

Gogescu, F. (2024). Mapping the distinct patterns of educational and social stratification in European countries. Journal of European Social Policy, 34(3), 271–288.

Kovács, K. (2012). Rescuing a small village school in the context of rural change in Hungary. Journal of Rural Studies, 28(2), 108–117.

Kozma, T. (2016). A tanulás térformáló ereje. Educatio, 25(2), 161–169.

Polónyi, I. (2023). Iskolázottsági egyenlőtlenségek – és ami mögöttük van. Iskolakultúra, 33(3), 3–15.

Polónyi, I. (2024). A munka és az oktatás – jövőképek tegnap és ma. Educatio, 32(4), 639–654.

Pusztai, G., Bacskai, K., Ceglédi, T., Kocsis, Z., & Hine, M. G. (2025). Mission Possible? Institutional Family-School-Community Partnership Practices and Parental Involvement in Hungarian Majority and Minority Schools in Three Central and Eastern European Countries. Social Sciences, 14(2), 107.

Velkey, G. (2020). Az oktatási rendszer változásainak hatása az elmaradott vidéki térségekben élő fiatalok iskoláztatási és foglalkoztatási esélyeire. Tér És Társadalom, 34(4), 122–142.

Szerzők: Béres Tamás, Saád Judit, Huszár Zsuzsanna, Mónus Ferenc

Absztrakt címe: A hazai tanárképzés eredményei és kihívásai a fenntarthatóságra nevelés és a globális felelősségvállalásra nevelés terén

Kulcsszavak: fenntarthatóságra nevelés, globális nevelés, tanárképzés, kvalitatív kutatás, Visegrádi országok

Absztrakt: Az ENSZ Agenda 2030 célkitűzései hangsúlyozzák, hogy a fenntarthatóságra nevelés és a globális felelősségvállalás készségeinek fejlesztése elengedhetetlen a jövő generációk felkészítésében. Mivel a tanárok kiemelt szereplői ennek a folyamatnak, a tanárképzés átalakítása alapvető jelentőségű a társadalmi változások előmozdításában (Bourn, 2015; Brundiers et al., 2021). A hazai szakirodalom (Mónus, 2020; Varga, 2020) ugyan már rávilágított a fenntarthatósági nevelés közoktatási jelentőségére, de a tanárképzés fenntarthatósági és globális dimenziói kevéssé feltártak (Balogh és mtsai, 2022). Kutatásunk célja annak feltérképezése volt, hogy milyen mértékben jelennek meg ezek az elvek a magyarországi tanárképzésben, és milyen egyéni, intézményi és rendszerszintű tényezők befolyásolják integrációjukat.

A vizsgálat félig strukturált interjúk (N=25) és dokumentumelemzés (felsőoktatási stratégiák, tanárképzési programok) módszerével, a „Tanárok a fenntartható jövőért” (www.

teachers4SD.org) nemzetközi V4 projekt magyar alprojektjeként. Félig strukturált interjúkat készítettünk hat felsőoktatási intézmény 25 tanárképzésben érintett vezetőjével és oktatójával, az adatok tematikus elemzése hierarchikus kódolással történt, melyet részvételi rendszertérképezéssel egészítettünk ki.

A legfontosabb eredmény, hogy az egyéni oktatói elkötelezettség jelentős multiplikátor hatással bír, ugyanakkor a fenntarthatósági és globális nevelési szemlélet intézményi szintű beágyazottsága hiányos. Különösen szembetűnő, hogy míg a fenntarthatóság fogalma egységesen értelmezett a tanárképzők körében, addig a globális nevelés fogalmával kapcsolatos értelmezésük fragmentált és bizonytalan. Újszerű tapasztalat, hogy a válaszadók a kritikai gondolkodás fejlesztését tartják a fenntarthatósági és globális nevelés egyik legfontosabb oktatási céljának, a jelenlegi tanárképzési rendszerben azonban ezt kevésbé támogatják célzott struktúrák.

Kutatásunk jelentőségét növeli, hogy nemcsak nemzeti, hanem regionális szinten is értékes összehasonlító adatokkal szolgál, támogatva a visegrádi országok közötti jó gyakorlatok megosztását és fenntarthatósági stratégiák fejlesztését. A kutatási projekt a HAND Szövetség koordinációjában, a Visegrádi Alap támogatásával valósult meg.

Az eredmények rámutatnak arra, hogy a fenntarthatóságra és globális felelősségvállalásra nevelés tanárképzési integrációjához elengedhetetlen a tanárképzők tudatos szakmai támogatása, a tantervi reformok, valamint az intézményi szintű fenntarthatósági stratégiák megerősítése.

Hivatkozások:

Balogh R., Tóth Cs., Nguyen Luu L.A., Varga A., Huszár Zs. & Mónus, F. (2022). Globális nevelés a magyar pedagógusképzésben In Kattein-Pornói, R., Mrázik, J. & Pogátsnik, M. (Eds.), Tanuló társadalom: Oktatáskutatás járvány idején (pp. 138–151).

Bourn, D. (2014). The Theory and Practice of Global Learning, Development Education Research Centre

Bourn D. (2015). Teachers as agents of social change. International Journal of Development Education and Global Learning, 7(3), 63–77.

Brundiers, K., Barth, M., Cebrián, G., Cohen, M., Diaz, L., Doucette-Remington, S., ... & Zint, M. (2021). Key competencies in sustainability in higher education—toward an agreed-upon reference framework. Sustainability Science, 16, 13–29.

Mónus, F. (2020). A fenntarthatóságra nevelés trendjei, lehetőségei és gyakorlata a közép.és felsőoktatásban [Trends, opportunities, and practices of sustainability education in secondary and higher education]. Debrecen, Oktatáskutatók könyvtára 9. https://mek.oszk.hu/21700/21797/21797.pdf

Varga, A. (2020). A fenntarthatóságra nevelés elméleti alapjai és egész intézményes megközelítése [Theoretical foundations and whole-institution approach to sustainability education]. Habilitációs dolgozat - Tanulmánykötet, 212 p. ELTE PPK. Doctoral School of Education.

Wiek, A., Withycombe, L., & Redman, C. L. (2016). Key competencies in sustainability: a reference framework for academic program development. Sustainability Science, 6(2), 203–218.

Szerző: Berivan Mohammed Ahmed Abdullah

Absztrakt címe: A Scoping Review of the Affordability of Language Acquisition: Family Income and Access to Language Games

Kulcsszavak: family income, language acquisition, language games, scoping literature review, socio-economic status

Absztrakt: Socioeconomic disparities significantly affect students' educational attainment, especially in acquiring a foreign language. This study aims to investigate the correlation between family income, learners' acquisition of language, and access to games. Games can significantly enhance language acquisition. Accessibility issues, however, raise concerns, especially for students from low-income families who tend to receive noticeably less high-quantity and high-quality language exposure, like access to technology and games, than their more affluent peers.

In this investigation, the PRISMA-ScR flow diagram and the Arksey and O'Malley framework are implemented to conduct a scoping review using the Scopus database. Despite the existence of a substantial corpus of research on family income and language acquisition, the researcher was unable to locate any study that encompassed all three keywords (family income, language acquisition, and language games). In order to identify relevant literature for the research questions, this investigation implemented a two-pronged search strategy using distinct search strings. Thirty of the most pertinent published papers were selected for examination. This study aims to examine the influence of family income on access to games to acquirelanguage. Additionally, the relationship between language acquisition, games, and family income is further examined.

The findings implythat pupilsfrom low-income communitiesare less likely to have access to games and technology. Insufficient financial resources restrict the use of learning tools,technology,and online materials. These limitations impact students' language processing, grammar, and vocabulary acquisition and development. Furthermore, the findings suggest an indirect relationship between language acquisition outcomes, family income, and language games. These results emphasize the necessity of creating inclusive educational environments that ensure equitable access to learning resources and thereby facilitate successful language acquisition.

Szerző: Berzsenyi Emese

Absztrakt címe: A duális képzés eszmetörténeti alapjai - a munka értéke és a tudás tisztelete

Kulcsszavak: történeti előzmények, vallásetika, duális lépzés, munka értéke, tanulás

Absztrakt: A BME GTK Műszaki Pedagógia Tanszékén működő Szakképzéspedagógiai Kutatócsoport tagjaként a duális képzés eszmetörténeti alapjait is kutatom. A jelen megértésének és helyesen kezelésének szempontjából is fontosak az évezredes hagyományok nyomán rögződött etikai elvek. Ezek a vallási tanítások tükrében kialakított eszmerendszerek két évezredre határozták meg Európa fejlődését, a munkához, a munka értékéhez, ennek átadásához, azaz megtanításához, de egyben a megtanulásához való viszonyt is.

Mit jelent a munka értéke és a tudás tisztelete az európai kultúratörténetben? Hogyan érhető mindez tetten a középkori kereszténység, a koraújkori protestáns etika, a felvilágosodás polgári törekvései és a két világháború közötti tehetségmentés ívén megfogalmazható változásban?

Jelen kutatásom – egy nagyobb, már lezárt kutatás továbbgondolásaként – tartalomelemző módszerrel, e történeti kérdésekre keresi a választ először csak a középkori keresztény gondolkodás (Berzsenyi, 2024) és a protestáns etika (Weber, 2018) ellentétében megvalósuló polgári gondolkodás világában. Majd röviden érintve a felvilágosodást (Zabeck, 2009) eljut a két világháború közötti tehetséggondozás és tehetségkutatás kezdeti törekvéseiig (Kattein-Pornói, 2018).

Sok nézőpontból esett már e kérdés vizsgálat alá, azonban a hit és a vallás társadalmi tanításinak messzire nyúló hatásmechanizmusa ritkán kap helyet a nem teológiai témájú értekezésekben, holott ennek társadalmi és transzgenerációs öröksége kihat jelenünkre. Ezért a vallástörténész szemszögéből szeretnék megmutatni egy másfajta, de az értelmezések helyességéhez szükséges irányt, amellyel kiegészíthetem a neveléstudományi kutatások szakképzésre, pontosabban a duális szakképzésre vonatkozó történeti megalapozását. Fontos ez a gadameri hermeneutika szerinti megértésnek és a helyesen értelmezett dolgok továbbadásának értelmében is. Valamint nem győzöm megfogadni Marc Depaepe tanácsát, mi szerint „az általános társadalmi és kultúrtörténészek elszalasztják annak lehetőségét, hogy szakmai kiegészítésekkel, újfajta problémafelvetésekkel és más irányú megközelítésekkel hozzájáruljanak a neveléstörténet kutatásához.” (Depaepe, 2013. 10.)

Magasra értékelte a protestantizmus a tudást, mert vallási alapú eszmerendszerében a polgári társadalom a munkát már nem a bűn bibliai büntetéseként, hanem életfeladatként definiálta. Luther Márton 1522-es Biblia fordításában jelent meg elsőként a „hivatás”, mint fogalom (Beruf/calling). Az alapvető testi szükségletek kiszolgálásán túl messzemenően etikai tartalommal párosult és az isteni rend megvalósításának részévé emelkedett. Így nagy mértékben a koraújkortól a vallási nevelés és tanítás értelmezési sajátosságaiból fakadtak azok a hitéleti fegyelem gyakorlata révén teremtett lélektani ösztönzők, amelyek megszabták az életvitel irányát és gondoskodtak arról, hogy az egyén – üdvözülésének reményében – mindig azt kövesse. (Berzsenyi, 2024)

A kegyelmi kiválasztás (predestináció) tanának nyomait fellelhetjük az életvitel és az életszemlélet elemi jelenségeiben. A protestantizmuson belül, főleg a kálvinista világszemlélet szerint minden tevékenység csak és kizárólag Isten dicsőségét szolgálhatta, így az a közösségen belül, a társadalomért végzett kötelezettségnek minősült. (Weber, 2018) A protestantizmus eszmerendszerében minden hívőnek kötelessége volt önmagát az üdvösségre kiválasztottnak tartani, mert ennek ellenkezője a kellő hit és az egyénben munkálkodó isteni kegyelem bűnös hiányát jelentette volna. A gyermeknevelés vallási elveinek fényében pedig a tanulás jelentette az életszakasznak megfelelő tevékenységet. Tanulni ugyanúgy Isten dicsőségére és az üdvösség elérésének érdekében kellett. A jóság, jónak lenni sem egy ciklikus és megbocsájtásokkal

tűzdelt ingadozást jelentett, mint a katolicizmusban, hanem folyamatos és szigorú törekvést az személyes üdvösség megvalósulásának érdekében. (Berzsenyi, 2024) Része volt a protestantizmus vallási elvek alapján megvalósuló nevelésének, amely már korán a gyermekek énjévé és szigorú életszemléletévé vált.

Hivatkozások:

Berzsenyi E. (2024): Bűnös vagy ártatlan – Az európai középkor fogyatékosságtörténete. Eötvös József Kiadó, Budapest.

Depaepe, M. (2013): Több mint az amnézia ellenszere... Historiográfiai, elméleti és módszertani reflexiók a nevelés történetére vonatkozóan. In: Hegedűs Judit, Németh András és Szabó Zoltán András (szerk.): Pedagógiai historiográfia. Új elméleti megközelítések, metodológiai eljárások. ELTE Eötvös Kiadó, Budapest. 9-29.

Kattein-Pornói R. (2018): Az Országos Magyar Falusi Tehetségmentés története. Doktori értekezés, Debreceni Egyetem, Humán Tudományok Doktori Iskola, Nevelés- és Művelődéstudományi Doktori Program.

Weber, M. (2018): A protestáns etika és a kapitalizmus szelleme. L'Harmattan Kiadó, Budapest.

Zabeck, J. (2009): Geschichte der Berufserziehung und ihrer Theorie. Eusl Verl. Padeborn, Németország.

Szerző: Besenyei Mónika

Absztrakt címe: Az ESG szerepe a vállalatok fenntarthatósági szemléletformálásában

Kulcsszavak: ESG, fenntarthatóság, vállalati stratégia, ESG tanácsadás, ESG szakértők képzése

Absztrakt: Az ESG (Environmental, Social, and Governance) egyre nagyobb jelentőséggel bír a vállalati fenntarthatósági stratégiák kialakításában, miközben a nemzetközi és európai szabályozási környezet is folyamatosan szigorodik (European Commission, 2023). Az ESG nem csupán fenntarthatósági kockázatelemzési és kezelési módszertanként funkcionál, hanem olyan komplex szemléletformáló eszköz is, amely a vállalatok működésének minden aspektusát áthatja, a pénzügyi döntéshozataltól kezdve a vállalati kultúrán át a szervezeti tanulásig (Eccles & Klimenko, 2019).

A kutatás célja, hogy feltárja az ESG bevezetésének és működésének hatását a vállalatok fenntarthatósági szemléletformálára, különös tekintettel az ESG tanácsadók és szakértők szerepére. A kutatás abból a hipotézisből indul ki, hogy az ESG tanácsadás nem csupán az előírásoknak való megfelelést segíti elő, hanem aktívan formálja is a vállalatok fenntarthatósági attitűdjét, befolyásolva a szervezeti változásokat és a fenntarthatósági döntéshozatalt (Ioannou & Serafeim, 2017).

A kutatás elméleti kerete az ESG szabályozási környezetére, a vállalati fenntarthatósági transzformáció modelleire és a szervezeti tanulás elméletére épül (Senge, 1990). Az ESG ideális esetben beépül a vállalatok üzleti stratégiájába, amelyet a fenntartható befektetések iránti növekvő kereslet, valamint a vállalatok társadalmi felelősségvállalásával kapcsolatos elvárások is erősítenek (Friede et al., 2015).

A szakirodalomban számos tanulmány foglalkozik az fenntarthatósági tevékenység és a vállalati teljesítmény kapcsolatával (Clark et al., 2015), azonban közreműködők és kiemelten az ESG tanácsadók szerepe és hatása a vállalatok fenntarthatósági szemléletformálásában kevésbé kutatott terület még. Ezen a ponton jelen kutatás újszerűsége abban rejlik, hogy az ESG tanácsadás kompetenciaigényére, módszertanára és hatásmechanizmusaira fókuszál, és empirikusan vizsgálja ezek gyakorlati érvényesülésének lehetőségeit.

A kutatás célja, hogy feltárja az ESG tanácsadók és szakértők szerepét a vállalatok fenntarthatósági szemléletformálásában, valamint azt, hogy milyen kihívásokkal szembesülnek az ESG stratégia kialakítása és bevezetése során. Az alábbi fő kutatási kérdések mentén vizsgálom a témát: Milyen alapismeretek és háttér az ideális az ESG tanácsadói szerep betöltéséhez?, Milyen kompetenciák szükségesek egy hatékony ESG tanácsadó számára?, Milyen módszertanokat alkalmaznak az ESG tanácsadók a vállalati fenntarthatósági szemléletformálás során?, Milyen hatással van az ESG tanácsadás a vállalatok fenntarthatósági stratégiájára és döntéshozatalára?

A kutatás vegyes módszertant alkalmaz: Kérdőíves felmérés: Egy nem reprezentatív, de releváns célcsoporton (ESG tanácsadók, vállalati döntéshozók és fenntarthatósági szakemberek) végzett kvantitatív felmérés alapján vizsgálom az ESG tanácsadók hatását és kihívásait. Tartalomelemzés: ESG-jelentések, vállalati fenntarthatósági jelentések és szabályozási dokumentumok kvalitatív elemzésével vizsgálom a vállalatok ESG-integrációját és annak kommunikációját. Félstrukturált interjúk: ESG tanácsadókkal és vállalati fenntarthatósági szakemberekkel készült mélyinterjúk segítségével feltárom az ESG tanácsadás gyakorlatát, módszereit és hatékonyságát.

A kutatás eredményei rávilágíthatnak arra, hogy az ESG tanácsadás milyen módon segítheti a vállalatokat a fenntarthatósági szempontok hatékonyabb beépítésében, és milyen tényezők

hátráltatják az ESG szemlélet tényleges intézményi beágyazódását. Az eredmények hozzájárulhatnak az ESG tanácsadók képzési és kompetenciafejlesztési irányainak meghatározásához, valamint segíthetnek a vállalatok számára az ESG stratégia integrációjának hatékonyabb megvalósításában.

Ezen túlmenően a kutatás elősegítheti a döntéshozók és a szabályozók számára az ESG-tanácsadás szerepének pontosabb meghatározását a vállalatok fenntarthatósági transzformációjában.

Hivatkozások:

Clark, G. L., Feiner, A., & Viehs, M. (2015). From the Stockholder to the Stakeholder: How Sustainability Can Drive Financial Outperformance. SSRN Electronic Journal.

Eccles, R. G., & Klimenko, S. (2019). The Investor Revolution: Shareholders Are Getting Serious About Sustainability. Harvard Business Review.

European Commission. (2023). Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD).

Friede, G., Busch, T., & Bassen, A. (2015). ESG and Financial Performance: Aggregated Evidence from More than 2000 Empirical Studies. Journal of Sustainable Finance & Investment.

Ioannou, I., & Serafeim, G. (2017). The Consequences of Mandatory Corporate Sustainability Reporting: Evidence from Four Countries. Harvard Business School.

Senge, P. M. (1990). The Fifth Discipline: The Art and Practice of the Learning Organization.

Doubleday.

Szerző: Bodnár Dániel

Absztrakt címe: A szakmai közösségek szerepe magyarországi tudományegyetemek tanárképzésében

Kulcsszavak: felsőoktatási beágyazottság, szakmai szocializáció, szakmai tanulóközösség, tanárképzés, tudományegyetem

Absztrakt: A tanárhiány hazánk neveléstudományában napjainkban is releváns téma. Az okok és a körülmények feltárása mellett a megoldási stratégiák keresése is jelentős. (Kocsis, 2003; Mihály, 2010; Stéger, 2023). Ide kapcsolódik a tanári utánpótlás kérdése, melyet a rekrutációtól kezdve egészen a képzésben megvalósuló társas és szakmai szocializációig több tényező is árnyal (Tinto, 1975; Weidman et al., 2001; Kovács et al., 2019). A téma kontextusaként egyrészt a felsőoktatási expanzió, a nem-tradicionális hallgatók megjelenése szolgál (Pusztai, 2011), másrészt pedig a hazai tanárképzés szerkezeti változásai (Szabó, 2024). Maguk a tanár szakos hallgatók az intra- és intergenerációs kapcsolatépítés (Kovács & Bocsi, 2015), illetve a professzionális szocializáció (Kocsis, 2003; Kormos, 2020) terén szembesülnek kihívásokkal. Ezek egyik lehetséges megoldásaként vesszük szemügyre a szakmai tanulóközösségek alkalmazhatóságát a formális tanárképzésben. Ezen innovatív csoportok ugyanis ötvözik a tagok közösségérzet iránti igényének kielégítését, a trialogikus tanulást (Hakkarainen & Paavola, 2009), és a professzionális, célirányú fejlődés lehetőségét (Bolam et al., 2005; Hipp et al., 2008; Czető et al., 2024). A kutatás során négy magyarországi tudományegyetemen (Polónyi, 2019) vagy ahhoz kapcsolódóan működő szakmai közösséget vizsgáltunk. 12 hallgatóval három fókuszcsoportos, 4 hallgatóval pedig egyéni interjút készítettünk, melyekben képzési tapasztalataikra, a közösségeik működésére, illetve karrierterveikre fókuszáltunk. Társadalmi és tanulmányi hátterüket háttérkérdőívvel mértük fel. Rajtuk kívül a közösségek szakmai stábjával, azaz négy oktatóval és egy szakmai vezetővel készítettünk egyéni interjút, a szervezetek alapításakor megfogalmazott célkitűzésekre és a hozzáadott erőforrásokra koncentrálva. Az interjúk elemzését kombinált logikai eljárással (Atlas.ti 7) hajtottuk végre. A hallgatók a szakirodalomban taglaltakhoz hasonló kihívásokkal szembesültek a formális képzésben, PLC-jellegű közösségeik az aktív és reflektív tanulás, illetve a társas kapcsolatok révén azonban megoldást jelentettek. Frissdiplomásként mindannyian az oktatás világában terveznek elhelyezkedni, melyet a professzionális identitás közösség általi erősítésének jeleként értelmezünk. Az oktatók és szakmai vezetők a világos cél- és értékrendszer lefektetésének fontosságát hangsúlyozták, valamint a sikeres szakmai szocializáció alapjának a közösségekben megvalósult kollegiális környezetet tartják.

Hivatkozások:

Bolam, R., et al. (2005). Creating and sustaining effective professional learning communities. DfES and University of Bristol.

Czető, K., Lénárd, S., & Tóth-Pjeczka, K. (2024). A vezetés szerepe a tanuló szakmai közösségek működésében, a pedagógusok tanulásának támogatásában. In. Lénárd, S., Rapos, N. (szerk.) Pedagógusok tanulásának útjai szakmai közösségekben. Iskolai esettanulmányok másodelemzése. Budapest: Akadémiai Kiadó.

Hakkarainen, K., & Paavola, S. (2009). Toward a trialogical approach to learning. In. B. Schwarz, B., Dreyfus, T., Hershkowitz, R. (szerk.): Transformation of knowledge through classroom interaction. London: Routledge. 65-80.

Hipp, K.K., Huffman, J.B., Pankake, A.M., & Olivier, D.F. (2008). Sustaining professional learning communities: Case studies. Journal of Educational Change, 9, 173-195. https://doi.org/10.1007/s10833-007-9060-8

Kocsis, M. (2003). A tanárképzés megítélése. Pécs: Iskolakultúra.

Kormos, K. (2020). Miért tűnnek el a tanárszakos hallgatók? Valóság, 63(9), 47-78.

Kovács, K., & Bocsi, V. (2015). A hallgatók inter- és intragenerációs kapcsolati hálója. In. Pusztai, G., Ceglédi, T., Bocsi, V., Kovács, K., Dusa, Á. R., Márkus, Zs., & Hegedűs, R. (szerk.): Pedagógusjelöltek oktatásszociológiai vizsgálata II. Debrecen: CHERD-Hungary. 54-56.

Kovács, K., et al. (2019). Lemorzsolódott hallgatók 2018. Debrecen: CHERD-H.

Mihály, I. (2010). Pedagógusok pályaelhagyása. Szakképzési Szemle, 26(1), 105-110.

Polónyi, I. (2019). Hallgatói rekrutáció, képzési szerkezet és munkaerő-piaci illeszkedés a vidéki tudományegyetemeken. Köz-Gazdaság, 14(1), 30-45.

Pusztai, G. (2011). A láthatatlan kéztől a baráti kezekig. Budapest: Új Mandátum Könyvkiadó.

Stéger, Cs. (2023). Tanárképzés az adatok tükrében. Magyar Tudomány, 184(2), 192-201.

Szabó, D. (2024). Tanárképzés a 21. században – a McKinsey-jelentéstől a kompetenciaalapú tanárképzésig. Pedagógusképzés, 23(2), 46–61. https://doi.org/10.37205/TEL-hun.2024.2.03

Tinto, V. (1975). Dropout from Higher Education: A Theoretical Synthesis of Recent Research. Review of Educational Research. 45(1), 89-125.

Weidman, John C., Darla J. Twale, and Elizabeth Leahy Stein. (2001). Socialization of Graduate and Professional Students in Higher Education: A Perilous Passage? San Francisco: Jossey-Bass.

Szerzők: Bogár Lilla, Fügedi Balázs, Benczenleitner Ottó

Absztrakt címe: A fizikai aktivitás hatása a kognitív képességek fejlődésére általános iskolai környezetben fizikai aktivitás, kognitív fejlődés, aktív tanórák

Kulcsszavak: fizikai aktivitás, kognitív fejlődés, aktív tanórák

Absztrakt: A fizikai aktivitás és a kognitív képességek közötti kapcsolat egyre nagyobb figyelmet kap az oktatásban és a pszichológiai kutatásokban egyaránt. A téma választásának indoklása, hogy napjainkban az egészséges életmód, a megfelelő táplálkozás és a rendszeres mozgás fontosságának hangsúlyozása mellett, egyre több kutatás igyekszik feltárni a fizikai aktivitásnak a kognitív fejlődésre, tanulási eredményekre gyakorolt hatását. A kutatás célja annak vizsgálata, hogy a fizikai aktivitás hogyan befolyásolja a kognitív képességek fejlődését, különös figyelmet fordítva az iskolai környezetre, valamint az életkor szerinti eltérésekre.

A kutatás elméleti kerete a fizikai aktivitás és a kognitív fejlődés közötti kapcsolatot dolgozza fel, amelyet számos nemzetközi és hazai szakirodalom alátámaszt. A kutatások alapján tudható, hogy a fizikai aktivitás pozitív hatást gyakorol a gyermekek kognitív fejlődésére, különösen a 7-12 éves korosztály esetében (Farmosi, 2021; Ardoy et al., 2014). Az aktív tanórák, a mozgásos szünetek és a testnevelésórák számának növelése mind olyan beavatkozások, amelyek jelentős hatással vannak a figyelmi kapacitásra, a memóriára, és hosszú távon javítják az iskolai teljesítményt (Coe et al., 2006).

A kutatás módszertani megközelítése a szakirodalmi elemzésen alapul, amely során a releváns, a témában elérhető tanulmányokat vizsgáltuk meg, különös figyelmet fordítva a különböző életkori csoportokra, az intervenciók típusára és azok hosszára. A tanulmányokat internetes forrásokon keresztül értük el a PubMed, és a Google Schoolar kereső felületek segítségével. A keresés alkalmával az alábbi kulcsszavakat használtuk: fizikai aktivitás, kognitív képességek, általános iskola. Az első keresés alkalmával összesen 3663 cikket találtunk. Ezeket egyesével átnézve először a cím alapján kiválogattuk, majd a absztraktok átolvasása után szűkítettük a keresést és összesen 18 cikket találtunk, ami megfelelt az általunk keresett kutatási követelményeknek. Az eredmények alapján a rövid mozgásos szünetek javítják a diákok figyelmi kapacitását és tanulási teljesítményét, míg a hosszú távú programok, amelyek rendszeres mozgást biztosítanak, tartósabb hatásokat eredményeznek a kognitív fejlődés terén (Magistro et al., 2022).

A kutatás eredményei megerősítik, hogy a fizikai aktivitás elősegíti a kognitív fejlődést. A fizikai aktivitás hatása nemcsak a motoros képességekre, hanem a kognitív és emocionális fejlődésre is kiterjed (Pásztor-Horváth & Bognár, 2024; Zimmermann & Blume, 2011). A kutatás új megvilágításba helyezi a fizikai aktivitás szerepét az iskolai oktatásban, és a kutatók szerint az iskolai testnevelésórák számának növelése, valamint a tanórákba beépített rövid mozgásos szünetek segíthetnek a diákok figyelmének, motivációjának és általános iskolai teljesítményének javításában (Vera van den Berg et al., 2016).

Az iskolai környezetben végzett mozgásos tevékenységek hosszú távú beépítése javíthatja a tanulás minőségét, és elősegítheti a diákok egészséges életmódra való nevelését. A jövőbeli kutatások célja a legjobb intervenciós stratégiák és azok időtartamának meghatározása, hogy optimális eredményeket érjünk el a kognitív fejlődés terén.

Hivatkozások:

Ardoy, D. et al.. (2014). A physical education trial improves adolescents' cognitive performance and academic achievement: The EDUFIT study. Scandinavian Journal of Medicine & Science in Sports, 24(3), 389–396.

Coe, D. P., Pivarnik, J. M., Womack, C. J., Reeves, M. J., & Malina, R. M. (2006). Effect of physical education and activity levels on academic achievement in children. Medicine & Science in Sports & Exercise, 38(8), 1515–1519.

Farmosi, I. (2021). Mozgásfejlődés (4. kiadás). Flaccus Kiadó.

Magistro, D., Cooper, S. B., Carlevaro, F., Marchetti, I., Magno, F., Bardaglio, G., & Musella, G. (2022). Two years of physically active mathematics lessons enhance cognitive function and gross motor skills in primary school children. Psychology of Sport and Exercise, 63, 102254.

Pásztor-Horváth, D., & Bognár, J. (2024). A kognitív képességfejlesztés: Az innovatív eszközök alkalmazása testnevelésórákon. Acta Universitatis de Carolo Eszterházy Nominatae: SECTIO SPORT, 53, 73–91.

Vera van den Berg, V., Saliasi, E., de Groot, R. H., Jolles, J., Chinapaw, M. J., & Singh, A. S. (2016). Physical activity in the school setting: Cognitive performance is not affected by three different types of acute exercise. Frontiers in Psychology, 7, 723.

Zimmermann, P., & Blume, D. (2011). Coordination training and its effects on cognitive and motor skills in children. International Journal of Developmental Science, 5(1), 49-56.

Szerzők: Bognár József, Trzaskoma-Bicsérdy Gabriella, Csáki István, Kiss Zoltán, Déri Diána

Absztrakt címe: Tehetséggondozás és edzői karrier: középpontban a kiemelt férfi és női akadémiák edzőinek véleménye

Kulcsszavak: sport akadémia, edző, utánpótlás-nevelés, férfi és női szakág

Absztrakt: A labdarúgó tehetséggondozásban nemzetközi és hazai szinten is egyértelmű a sportakadémiai rendszer kiemelt szerepe. Számos tudományos publikáció található az akadémiákat érintő képzési programok és a nevelési-képzési eszközrendszerük oldaláról. Ezen vizsgálatok választ adhatnak arra, hogy a sportági beválást milyen személyi és környezeti tényezők befolyásolják. Az edzők személyisége, kompetenciái és módszerei jelentősek az utánpótlás-nevelésben (Déri, Bognár & Trzaskoma-Bicsérdy, 2024). Azonban a témát érintő tudományos kutatások túlnyomó része a férfi labdarúgó akadémiákra összpontosul (Williams, Ford & Drust, 2020), a férfi és női szakág együttes vizsgálata mindezidáig hiányos. Mindezek alapján kutatásunk célja az edzők véleménye alapján bemutatni a sikeres labdarúgóvá válás külső tényezőivel, a nevelési tevékenység eredményességével és a sikeres edzővé válással kapcsolatos nézetek hasonlóságait és különbségeit a férfi és női labdarúgó akadémiák között.

A kutatás kiterjedt 7 férfi és 6 női kiemelt akadémia edzőire. Mintaválasztásunk során az MLSZ tehetségképzési piramisának csúcsán elhelyezkedő akadémiai szint alapsokasága került felmérésre a férfi és női szakág oldaláról (nffi=79, nnő=37). Az adatfelvételhez használt kérdőív korábbi kutatásokra építve került összeállításra (Bognár és mtsai, 2021), melyben a sikeres labdarúgóvá válás (15 kérdés), a nevelési tevékenység eredményessége (14 kérdés) és a sikeres edzővé válás (14 kérdés) kéréskörei kaptak hangsúlyt. A zárt végű kérdések megválaszolása során az edzők 1-4 attitűdskálán határozták meg egyetértésüket. Leíró statisztikát, a férfi és női akadémián dolgozó edzők válaszai között a leginkább megkülönböztető változók bemutatására diszkriminancia-elemzést alkalmaztunk.

Eredményeink alapján elmondható, hogy az edzők szerint a labdarúgók sikerességében a legfontosabb tényező az edző pedagógiai felkészültsége (M=3,78±0,044), hozzáállása (M=3,74±0,043), és a sportoló életvitele (M=3,74±0,045), míg a legkevésbé jelentős a szerencse-faktor (M=2,96±0,08). A nevelési tevékenység eredményessége elsősorban az edzővel szembeni tisztelettudó magatartásban (M=3,81±0,037) és az edzésen való pontos megjelenésben (M=3,82±0,036) mutatkozik meg. A sikeres utánpótlás-edzővé válásban a pedagógiai ismereteket (M=3,77±0,039) és a technikai képzést (M=3,76±0,042) tartották a legfontosabb tényezőnek.

A diszkriminancia-elemzés alapján elmondható, hogy a sikeres labdarúgóvá válás kérdéskörében a legjelentősebb különbség a család anyagi támogatásában mutatkozik. A női akadémián dolgozók fontosabbnak ítélték a család anyagi támogatását, mint a férfi akadémiákon dolgozók (Wilks' Lambda=0.836; F=20.529; p<0.05). Ezenkívül a férfi akadémiák edzői fontosabbnak vélték a csapattársak teljesítményét, mint a női akadémiák edzői (Wilks' Lambda=0.789; F=13.943; p<0.05).

Az eredményes nevelési tényezők tekintetében a leglényegesebb különbséget a kollégiumi szoba rendje, tisztasága adta. A női akadémián dolgozó edzők fontosabbnak ítélték ezt, mint a férfi akadémiákon dolgozók (Wilks' Lambda=0.915; F=10.285; p<0.05). A modellben ezt követi a játékostársakkal szembeni tisztelettudó magatartás és az edzésen való pontos megjelenés, amelyeket a férfi akadémiai edzők tartottak fontosabbnak (Wilks' Lambda=0.844-0.813; F=10.139-8.347; p<0.05). A tanárokkal szembeni tisztelettudó magatartást a női akadémiai dolgozók tartották fontosabbnak (Wilks' Lambda=0.782; F=7.525; p<0.05).

A sikeres utánpótlás-edzővé válással kapcsolatosan egy változó került a modellbe. A férfi akadémia edzői fontosabbnak tartották azt, hogy az edzőnek csak a sporttal kell foglalkoznia, mint a női akadémiák edzői (Wilks' Lambda=0.943; F=6.756; p<0.05).

Kutatásunk témaköre és eredményei is hiánypótlónak számít. Elmondható, hogy az edzők a saját pedagógiai felkészültségüket, hozzáállásukat és tevékenységeiket is fontosnak tartják az utánpótlás-nevelés során. Eredményeink alátámasztják a korábbi kutatási eredményeket, mely szerint a tehetséggondozás sikerességéhez nélkülözhetetlen az alapos pedagógiai tudás (Kiss, 2021). A férfi és női edzők véleménye között megmutatkozó különbségek, valamint az akadémiai rendszer működési hiányosságainak okán érdemes megkérdezni a játékosok és a szülők véleményét

Hivatkozások:

Bognár, J., Kiss, Z., Déri, D., & Csáki, I. (2021). Labdarúgó akadémiások sporton kívüli tevékenységei. Educatio, 30(4), 703–712.

Déri, Bognár, J., & Trzaskoma-Bicsérdy, G. (2024). Pedagógiai szempontú elvárások az edzőkkel szemben - Fókuszban a női labdarúgó akadémiák. Magyar Pedagógia, 124(2), 71–88.

Kiss, Z. (2021). Akadémiai labdarúgók tehetséggondozása: fókuszban a nevelés. In Bognár, J. (szerk.), Az Eszterházy Károly Egyetem tudományos közleményei (51. köt., 2021). Tanulmányok a sporttudomány köréből = Acta Universitatis de Carolo Eszterházy Nominatae. Sectio Sport. 43-52.

Williams, A. M., Ford, P. R., & Drust, B. (2020). Talent identification and development in soccer since the millennium. Journal of Sports Sciences, 38(11–12), 1199–1210.

Szerzők: Bolvári-Takács Gábor

Absztrakt címe: Sárospatak iskolavárosi kisugárzásának értelmezési lehetőségei

Kulcsszavak: Sárospatak, iskolaváros, városhierarchia

Absztrakt: Sárospatak jelentőségét a magyar irodalmi és történeti hagyományban a „Bodrogparti Athén", a „magyar Cambridge", a „Hegyalja Helikonja" kifejezésekkel jellemezték. Ehhez képest a különféle városhierarchia-listákon Sárospatak a középkori elitmezőnyből a 20. század elejére fokozatosan a kisvárosi kategória alsó csoportjába csúszott. Pl. az 1910-es városlistán 330 település között a 197. helyen áll, olyan települések társaságában, mint Mór, Nagyatád, Tamási vagy Nagykálló.

Ezzel szemben meggyőződésünk, hogy Sárospatak - és más hasonló jellegű iskolavárosok esetében - a város „értékének" megállapításakor hiba lenne kizárólag demográfiai, közigazgatási és gazdasági tényezőket mérlegelni, és figyelmen kívül hagyni azon tényezőket, amelyek alapján egyébként a kultúrtörténeti emlékezet a települést számon tartja. Úgy véljük, Sárospatak iskolavárosi vagy szellemi centrum-jelentősége ténylegesen

és folyamatosan

létezett; csak éppen különböző speciális és regionális okokból elsődlegesen nem a helyi környezetben, hanem tágabb (regionális és országos) viszonylatban fejtette ki hatását. Előadásunkban e hipotézis alátámasztásával próbálkozunk. A vizsgálat során először is a fogalmat próbáljuk értelmezni, tehát arra keressük a választ, hogy mit tekinthetünk „iskolavárosi kisugárzásnak", majd pedig arra, hogy lehetséges-e ezekhez objektív mérőszámot hozzárendelni? A témát egyrészt a követek és követők

dichotómiájában, másrészt a kisugárzás területi érintettségében vizsgáljuk.

„Követeknek" nevezzük azokat a pataki diák- és/vagy tanáremlékekkel felvértezett személyeket, akik pályájuk során akaratlanul is pozitívan befolyásoltak olyanokat, akik egyébként nem kötődtek Sárospatakhoz. A pataki kapcsolódás többsíkú lehet: vannak kívülről jött, majd „pataki" dinasztiát alapító tanárok; vannak pataki tanárcsaládból származó, s ennek bázisán sikeres értelmiségi karriert befutó személyek; vannak eltávozók, majd visszatérők; vannak több nemzedéken átívelő, a legmagasabb (akadémiai) karrierig ívelő, utánpótlás nevelő tanár-tanítvány kapcsolatok.

„Követőknek" azokat nevezzük, akik sárospataki tanári vagy diáktapasztalatokkal nem rendelkeznek, ám életük valamely meghatározó szakaszának eseményei és interakciói által – pl. a „követek" hatására vagy más kontaktus révén – szellemi értelemben kapcsolódnak a városhoz, és ezt az értékközvetítő hatást életútjuk során tudatos értelmiségi magatartással bizonyították.

Ami pedig a területi érintettséget illeti, Sárospatak iskolavárosi kisugárzása a különböző történelmi korszakokban eltérő módon érvényesült a helyi, a megyei és az északkelet-magyarországi társadalmi-közéleti beágyazottság tekintetében.

Hivatkozások:

Bolvári-Takács Gábor: Követek és követők. Közelítések Sárospatak szellemi hatástörténetéhez. Zempléni Múzsa Alapítvány, Sárospatak, 2015.

Bolvári-Takács Gábor: A város és iskolája. Források és írások Sárospatak legújabb kori történetéhez. Tokaj-Hegyalja Egyetem, Sárospatak, 2025.

Gyimesi Sándor: A városok a feudalizmusból kapitalizmusba való átmenet időszakában. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1975.

Bácskai Vera – Nagy Lajos: Piackörzetek, piacközpontok és városok Magyarországon 1828-ban. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1984.

Kókai Sándor: Magyarország városai a kiegyezés idején. MTA Társadalomföldrajzi Tudományos Bizottság, Nyíregyháza, 2023.

Beluszky Pál – Győri Róbert: Magyar városhálózat a 20. század elején. Dialóg Campus Kiadó, Pécs, 2005.

Szerző: Boros Julianna

Absztrakt címe: Roma innovátorok

Kulcsszavak: innováció, innovátorok, reziliencia, roma, példakép

Absztrakt: A társadalmi innováció fogalma szorosan kapcsolódik a társadalmi problémákhoz, melyekkel a közösségek, társadalmi csoportok és szervezetek küzdenek. A társadalmi innováció valamilyen tágan értelmezhető problémára, kihívásra adott válaszként értelmezhető. Kozma (2019) A társadalmi innovációt tehát tekinthetjük egyfajta modern-kori, nem megfelelő társadalmi berendezkedésekre adott válaszként is, ami felhívja a figyelmet a strukturális hiányosságokra és a marginalizálódott társadalmi csoportok problémáira. (Paczári, 2024) A társadalmi innovátorok és a helyi hősök olyan egyének vagy közösségi szereplők, akik aktívan dolgoznak társadalmi problémák megoldásán és pozitív változások előidézésén helyi szinten. Ezzel szemben a helyi hősök gyakran nem formális újítások révén, hanem személyes elkötelezettségükkel, példamutató magatartásukkal és közösségépítő tevékenységükkel válnak inspiráló alakokká. Mindkét szereplőt közös cél vezérli a társadalom jobbá tétele. Jelen előadásban a helyi hősökről, akiket példaképnek vagy társadalmi innovátoroknak is nevezhetünk készült kutatás részletét közöljük, azzal a céllal, hogy a társadalmi innováció témakörét a közösségi tanulás szemszögéből és az alulról jövő egyéni cselekvések értelmezését, az innovációk létrejöttét nevelésszociológiai vizsgálat eredményeivel bővítsük.

A kutatás célja a reziliencia és a bikulturális szocializáció (mediátorok, transzlétorok) elméletét követve, „példaképek”, felkutatása a sellyei járásban, akik a tudás-tanulás útját járva, értéket közvetítenek. A kutatás célja, a sellyei járásban született, az Ormánságban élő vagy elszármazott, de a helyiekkel kapcsolatban lévő hátrányos helyzetű főként cigány, roma származásúak felkutatása, megismerése, akik mediátorként és transzlétorként vannak jelen a térség és a közösség életében. A kutatás része, hogy az életutakban megvizsgáljuk a reziliencia tényezőit, mennyiben tekinthetők a mintába került személyek reziliensnek.

Kvalitatív technikával (10 fővel életút interjúk és oral history interjúk készítésén keresztül) változóközpontú módszerrel történő elemzése, melynek keretében a kockázati tényezők és a meglévő védőfaktorok hatásai közötti összefüggések vizsgálata történik azzal a céllal, hogy az eredménymutatókat megerősítsük vagy cáfoljuk. A reziliens személyek által elért eredményeket alapvetően három (egyéni jellemzők, családi körülmények, tágabb közösség) ismert kategória alapján rendszerezzük.

A helyi hősökben közös jellemző, hogy kreatívak, problémamegoldásuk újfajta szemléletet tükröz a közösségen belül. Többnyire társadalmilag érzékenyek, és választott szakmájukban ezért kiemelten keresik (tudatosan vagy anélkül) az emberekhez való kapcsolódást a segítést vagy a közösség érdekeinek képviseletét. Jelenlétük egyfajta „híd” szerepet jelent a közösség és az újítás vagyis a közösségi tanulás módszerei között mind egyéni, mind kollektív szinten. A társadalmi innovátorok tevékenysége fontos szerepet játszik abban, hogy a változás alulról induljon, és a közösségek is részesei legyenek saját jövőjük alakításának. Kozma (2024) szerint „helyi hősök” ott születnek, ahol baj van, és olyanok, akiket a baj nem bénít meg, hanem küzdelemre késztet.

Hivatkozások:

Békés, V. (2002). A rezilienciajelenség, avagy az ökologizálódó tudományok tanulságai egy ökologizált episztemológia számára. In Forrai Gábor & Margitay Tihamér (szerk.), Tudomány és történet: Fehér Mártának tiszteloi és tanítványai. Budapest: Typotex. http://nyitottegyetem.phil-inst.hu/Bekes_fehermarta.pdf

Boros Julianna (2011): A települési szegregáció feltételezett okai és következményei. Acta Sociologica 4. évf. 1. szám. p. 97-111.

Ceglédi Tímea (2012): Reziliens életutak, avagy a hátrányok ellenére sikeresen kibontakozó iskolai karrier Szociológiai Szemle 2.

Forray R. Katalin – Pálmainé Orsós Anna (2010): Hátrányos helyzetű vagy kulturális kisebbség – cigány programok, Educatio, 1. 75-87.

Kozma, T. (2019). A társadalmi innováció értelmezései. Kultúra és Közösség, 10(1), 5–11. https://doi.org/10.35402/kek.2019.1.1

Kozma T. (2022): Innováció és tanulás. Gondolat Kiadó, Budapest.

Kozma T. (2024): Kikből lesznek innovátorok? In. Márkus E. – Boros J. – Bucher E. – Kozma T. (szerk.): Innováció és innovátorok. Régió és Oktatás XVI. sz. Debrecen Egyetem Kiadó – CHERD, Debrecen.

Paczári Viktória (2024): A társadalmi innováció fogalma és kialakulása. In. Márkus E. – Boros J. – Bucher E. – Kozma T. (szerk.): Innováció és innovátorok. Régió és Oktatás XVI. sz. Debrecen Egyetem Kiadó – CHERD, Debrecen.

Pusztai Gabriella (2009) A társadalmi tőke és az iskola. Új Mandátum, Budapest.

Rayman Julianna – Varga Aranka (2015): Reziliencia és inklúzió, Romológia 10. sz.

Varga Aranka (2015): Lemorzsolódás vagy inklúzió In: Fehérvári Anikó – Tomasz Gábor (szerk.): Kudarcok és megoldások. Iskolai hátrányok, lemorzsolódás, problémakezelés. Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet, Budapest, 2015. 73-88.

Szerző: Buchwald Judit

Absztrakt címe: A japán nyelv és kultúra oktatása a Törökbálinti Kísérleti Iskolában

Kulcsszavak: Közoktatás, Iskolakísérletek, ÉKP, Japán nyelv és kultúra

Absztrakt: Annak ellenére, hogy a japán nyelv tanítása – bár hosszú ideig csak a felsőoktatásban – jelentős múltra és hagyományokra tekinthet vissza Magyarországon, a japán nyelvet tanítók és tanulók, illetve a japán nyelvet beszélők egy viszonylag kis közösségnek tekinthetők. Ennek a közösségnek a kialakulásában és a japán nyelvoktatás közoktatásbeli meghonosításában és terjedésében jelentős szerepet játszott a Zsolnai József által vezetett, az Értékközvetítő és Képességfejlesztő Program kimunkálására irányuló akciókutatás keretében a japán nyelv és kultúra oktatásnak bevezetése a Törökbálinti Kísérleti Iskolában.

A téma szakirodalmát áttekintve egyrészt megállapítható, hogy viszonylag kevés tudományos publikáció foglalkozik a japán nyelv és kultúra oktatására irányuló kísérlettel, másrészt az is látható, hogy ezen írások szerzői többségében olyan japán nyelvet oktató tanárok, akik hosszabb vagy rövidebb ideig részt vettek a kísérletben. A kísérlet tematizálását tekintve a publikációk egy része a magyarországi japán nyelvoktatás történetének és/vagy jelenlegi helyzetének tárgyalásába ágyazva említi neveléstörténeti szempontból a törökbálinti kísérletet (Hidasi, 1992; 1998; 2017; Kiss & Horváth, 2017; Székács, 2017; Juhász, 2003), illetve ezen belül kiemelten a kísérlet során kidolgozott tananyagokat (Sato, 2017, Székács, 2017), valamint a kísérletben aktívan részt vevő Kiss Sándorné mutatta be a korabeli szakma számára a japán nyelv és kultúra oktatási kísérletének tapasztalatait (Kiss, 1992). Ezen túlmenően a Zsolnai Józseffel (Zsolnai & Géczi, 1990;)és Kiss Sándornéval (Kiss & Markó, 2017) készített interjúk alapján visszaemlékezéseiken keresztül ismerhetjük meg a japán nyelv és kultúra általános iskolai bevezetésének tapasztalatait. Jelen kutatás keretében a szakirodalomban már megjelent eredményeket, információkat szeretnénk kiegészíteni, árnyalni, valamint szintetizálni arra keresve a választ, hogy milyen megfontolások alapján került a kísérleti programba a japán nyelv és kultúra bevezetése, milyen volt a támogatottsága, milyen volt a fogadtatása a korabeli szakmai és nem szakmai körökben, milyen problémákkal kellett megküzdeniük a kísérlet során, valamint, hogy a japán nyelv és kultúra oktatása az értékközvetítő és képességfejlesztő program részeként megjelent-e és elterjedt-e a programot adaptáló iskolák között. A kérdések megválaszolására egyrészt a korabeli sajtóban megjelent cikkeket vontuk be az elemzésbe, másrészt Zsolnai József írásait és a Zsolnai-archívum még feltáratlan dokumentumait vizsgáltuk.

Az eredményeket röviden összegezve elmondható, hogy a keleti, ezen belül a japán nyelv és kultúra bevezetésének célja volt, hogy feltárják, hogy hogyan képesek az európai kultúrában felnövekvő tanulók megismerni és elsajátítani egy távol-keleti kultúrát, annak nyelvét és írásrendszerét, valamint kommunikációs szokásvilágát (Zsolnai, 1995). A program támogatottsága a Japán Nagykövetség részéről rendkívül kiemelkedő volt: közös programokkal, taneszközökkel támogatták a japánul tanulókat. A kísérlet fogadtatása pozitív volt, a cikkek elsősorban kuriózumként számoltak be az általános iskolában folyó japán nyelvoktatásról, illetve az iskolában önkéntes munkát vállaló japán származású tanárról. A kísérlet során alapvetően a tanárhiánnyal és az életkor-pedagógiailag megfelelő taneszközhiánnyal kellett megküzdeni, ami hozzájárult ahhoz is, hogy bár az ÉKP-t számos iskolában bevezették, magát a japán nyelv és kultúra oktatását nem.

Hivatkozások:

Hidasi, J. (1992). Japán nyelvoktatás Magyarországon. Iskolakultúra, 2 (1) 17-19.

Hidasi, J. (1998). Gondolatok a magyarországi nyelvoktatás ürügyén. Modern Nyelvoktatás, 4(1-4) 57-68.

Hidasi, J. (2017). Idegennyelv-oktatáspolitika és a japán nyelv oktatása Magyarországon. In Wakai, S. & Sági, A. (szerk.) Kortárs japanológia II. Károli Gáspár Egyetem – L'Harmattan Kiadó. 9-25.

Juhász, B. (2003). A japán nyelv oktatásának helyzete hazánkban. Iskolakultúra, 13(10), 13-20.

Kiss, S. (1992). A japán nyelv és kultúra oktatásának tapasztalati a Törökbálinti Kísérleti Általános Iskolában. Iskolakultúra, 2(1), 20-28.

Kiss, S & Horváth, K. (2017). A Magyarországi Japánnyelv-oktatók Társaságának tevékenysége. In Wakai, S. & Sági, A. (szerk.) Kortárs japanológia II. Károli Gáspár Egyetem – L'Harmattan Kiadó. 115-138.

Kiss, S. & Markó, L. (2017). Interjú Kiss Sándorné Székely Ilonával. Az interjút készítette: Markó László. In Wakai, S. & Sági, A. (szerk.) Kortárs japanológia II. Károli Gáspár Egyetem – L'Harmattan Kiadó. 139-179.

Sato, N. (2017). A magyarországi japánnyelv-oktatás tankönyvi szemszögből. In Wakai, S. & Sági, A. (szerk.) Kortárs japanológia II. KRE – L'Harmattan Kiadó. 58-99.

Székács, A. (2017). A japánnyelv-oktatás története Magyarországon. In Wakai, S. & Sági, A. (szerk.) Kortárs japanológia II. Károli Gáspár Egyetem – L'Harmattan Kiadó. 26-57.

Zsolnai, J. & Géczi, J. (1990). A törökbálinti iskolakísérlet. Zsolnai Józseffel beszélget Géczi János. Az Iskolakultúra 2010/4 melléklete. 3-7.

Szerző: Buda András

Absztrakt címe: Tükröm, tükröm … Pedagógusok és az MI

Kulcsszavak: mesterséges intelligencia, pedagógusok, kutatás

Absztrakt: A mesterséges intelligencia (MI) újabb és újabb változásokat generál életünkben, mely folyamat természetes következménye, hogy – más digitális megoldásokhoz hasonlóan – az MI iskolai jelenléte is egyre intenzívebbé válik. Vannak, akik kíváncsi várakozással, mások pedig félelemmel figyelik, hogy a mesterséges intelligencia milyen mértékben fogja (át)formálni a tanulás és a tanítás természetét (Dobrin, 2023; Fullan et al. 2023). A humán-pesszimista hozzáállás a pedagógusok számára negatív végkifejletet jósol, gépesített oktatást, robottanárokat vizionálva (Selwyn 2019). A humán-optimista nézőpont szerint viszont „Digitális Athén" vár ránk (Brynjolfsson & McAfee, 2014), azaz a munka nagy részét az iskolákban is gépek végzik majd a pedagógusok helyett, akik így idejük, energiájuk döntő többségét tanítványaik nevelésére, személyiségük fejlesztésére tudják majd fordítani (Bryant et al., 2020)

Mit gondolnak a jövőről a leginkább érintettek, a pedagógusok? Mennyire ismerik az MI biztosította lehetőségeket? Felkészültek a rájuk váró új feladatokra? Ezeknek a kérdéseknek a megválaszolására szerveztük meg kutatásunkat 2024 tavaszán Debrecen állami fenntartású közoktatási intézményeiben. A 33 iskolából 535-en (36,3%) válaszoltak az általunk összeállított online kérdőív kérdéseire. A kérdőívet kitöltők 22%-ának – saját bevallása szerint – semmiféle ismerete nem volt a mesterséges intelligenciáról, így nem meglepő, hogy a pedagógusok kevéssé érzik magukat felkészülve az MI oktatási alkalmazására. Egy 10 fokozatú Likert-skálán csak 3,6 lett az erre vonatkozó válaszok átlaga. Ez a gyakorlatban is tetten érhető, a kitöltők 64,9%-a pedagógusként, 51,5%-a pedig magánemberként sem használt még soha mesterséges intelligencia alapú megoldást. Azt viszont nem vonják kétségbe a pedagógusok, hogy a mesterséges intelligencia egyre nagyobb teret fog betölteni az oktatási folyamatban. Válaszadóink úgy gondolják, hogy 10 év múlva a pedagógusok munkájának átlagosan 54%-át tudja majd átvenni az MI, 10% pedig egyenesen úgy véli, hogy a mesterséges intelligencia alapú szoftverek 10 év múlva már teljesen helyettesíteni tudnak majd egy pedagógust. Az előadásban a kutatás többi eredményét kívánjuk részletesebben bemutatni.

Hivatkozások:

Bryant, J., Heitz, C., Sanghvi, S. & Wagle, D. (2020). How artificial intelligence will impact K-12 teachers.

McKinsey & Company, https://www.mckinsey.com/industries/education/our-insights/how-artificial-intelligence-will-impact-k-12-teachers

Brynjolfsson, E. & McAfee, A. (2014). The Second Machine Age: Work, Progress and Prosperity in a Time of Brilliant Technologies. New York, Norton

Dobrin, S. I. (2023). Talking about Generative AI: A Guide for Educators. Peterborough, Broadview Press.

Fullan, M., Azorín, C., Harris, A. & Jones, M. (2023). Artificial intelligence and school leadership: challenges, opportunities and implications. School Leadership Management, Online: 27 Aug 2023. 1-8. https://doi.org/10.1080/13632434.2023.2246856

Selwyn, N. (2019). Should robots replace teachers? AI and the future of education. John Wiley & Sons.

Szerző: Bujdosó-Kurucsó Alexandra

Absztrakt címe: Egyszülős családokban elő gyermekek társadalmi helyzete és lehetőségeik

Kulcsszavak: egyszülős családok, reziliencia, társadalmi helyzet, szociálpolitika

Absztrakt: Az egyszülős családok helyzete a társadalomtudományok, a szociálpolitika és a közgazdaságtan területén időről-időre az érdeklődés középpontjába kerül. A 2022. évi népszámlálási adatok szerint megközelítőleg 341 ezer egyszülős család létezik ma Magyarországon és ezekben a családokban körülbelül 490 ezer gyermek él. Az egyszülős családi lét összetett társadalmi jelenség, lehet az életpálya egy szakasza vagy hosszan fennálló jelenség (Engler-Pári, 2022, Ervin, 2024; OECD, 2022).

Az egyedülálló szülősség többlet terhet tesz a gyermeket nevelő szülő vállára, ami gazdasági, pszichológiai és társadalmi nehézségeket is jelent. A jóléti államok a szociálpolitikai intézkedésekkel kívánják és tudják támogatni az egyszülős családokat, amely intézkedések közvetve vagy közvetlenül hatnak a szegénységi kockázatra és társadalmi kirekesztődésre (Herke, 2022; Monostori, 2012; Monostori, 2013).

Ezek kockázata ugyanakkor nem csupán a szülőket érinti, de a háztartásban élő gyermekeket is. A családfőt érintő gazdasági helyzet és szociális hátrányok a gyermekek minőségi oktatáshoz való hozzáférését korlátozza, hatással van az iskolai teljesítményre, a szociális kapcsolatokra (Amato, 2000; McLanahan-Sandefur, 1994; Hogan, 2011). A gyermekek családi, iskolai és szociális hátrányokkal találkoznak, amelyek hátráltatják őket esélyegyenlőségük elérésében (Amato, 2000; Juby-DeMaris, 2002; McLanahan-Sandefur, 1994). Emiatt a reziliencia, mint a rugalmas alkalmazkodási képesség, kulcsfontosságú szerepet játszhat abban, hogy a gyermekek hogyan képesek megbirkózni a rájuk nehezedő terhekkel és hogyan használhatják fel az őket támogató erőforrásokat egy sikeres élet elérésére (Masten, 2001). A családi háttér és a társadalmi-gazdasági helyzet szoros kapcsolatban állnak a gyermekek fejlődésével. A szociális kapcsolatok és az iskolai teljesítmény összefüggésben állnak egymással. Roth (2004) kutatása alapján ezek a gyermekek gyakran alacsonyabb iskolai teljesítményt mutatnak, amit a másik szülő hiánya, a szociális hátrányok, valamint az érzelmi problémák egyaránt előidézhetnek. A reziliencia, mint adaptív mechanizmus, ebben segíthet, de ehhez a szülők és közösség támogatása megkerülhetetlen (Kollár-László, 2023).

A gyermekek szociális helyzete és fejlődési lehetőségeik a jövőbeli társadalmi mobilitás kérdéseit is érintik. Noha az egyszülős családokban élő szülők és gyermekek számos hátránnyal küzdenek, a reziliencia és a támogató környezet kulcsszerepet játszhat, hogy a gyermekek jövőbeli esélyei javuljanak. Az egyszülős családokban élő gyermekek társadalmi helyzete és lehetőségeik összetett kérdés, amely számos tényező hatására formálódik. A gazdasági nehézségek, a családi struktúrával járó pszichológiai hatások, valamint az iskolai és szociális problémák mind olyan területek, ahol a megfelelő támogatás és beavatkozás kulcsfontosságú a gyermekek jövőbeli esélyeinek javításában.

A kutatás célja a területen végzett hazai kutatások feltárása és a meglévő információk rendszerezése, az ismert statisztikai adatokra és szakirodalmi forrásokra, jógyakorlatokra alapozva. A közösségi támogatás és az esélyegyenlőséget elősegítő intézkedések segíthetnek abban, hogy az egyszülős családokban élő gyermekek a legjobb lehetőségeket kapják a sikeres és boldog élet elérésére.

Hivatkozások:

Amato, P. R. (2000): The consequences of divorce for adults and children. Journal of Marriage and Family, 62(4), 1269-1287.

Engler, A., & Pári, A. (2022). A család jövője – az elsődleges szocializációs közeg társadalmi szerepváltozása. 3, 11–34.

Ervin K. (2024, október 30). A háromgenerációs háztartások aránya magasabb az egyszülős családok körében. Tudás.hu.

Herke B. (2022): Az egyedülálló anyák vélt jóléti érdemessége Magyarországon: intézményrendzószer, kormányzati diskurzus és társadalmi attitűdök. Budapest, Socio.hu Társadalomtudományi Szemle 131-147 o.

Hogan, D. P. (2011): Family structure, child outcomes, and social policy. Annual Review of Sociology, 37, 301-320.

Juby, H., & DeMaris, A. (2002): Parent-child contact and child well-being: A longitudinal analysis of children in two-parent families.Social Science Research, 31(2), 124-142.

Kollár D.-László T. (2023): A reziliencia Magyarországon. Megküzdés az életút és a járványhelyzet nehézségeivel. Budapest, Századvég Kiadó 413 p. 129-150 o.

Masten, A. S. (2001): Resilience in children and adolescents: A meta-analytic perspective. Development and Psychopathology, 13(4), 795-821.

McLanahan, S. S., & Sandefur, G. D. (1994): Growing up with a single parent: What hurts, what helps.Harvard University Press.

Monostori J. (2022): A gyermeküket egyedül nevelő nők és a magányosság. Korfa, 1. szám

Monostori J . (2013): Az egyszülős családdá válás társadalmi meghatározottsága. Budapest, Socio.hu Társadalomtudományi Szemle, 3. szám 22-44.o.

OECD. (2022). Supporting single-parent families. OECD. https://doi.org/10.1787/dc16ec77-en

Roth, J. (2004): Youth in single-parent families: The role of supportive community programs. Family Relations, 53(5), 492-501.

Szerzők: Bükki Eszter, Manojlovic Heléna

Absztrakt címe: MI úttörők a szakképzésben

Kulcsszavak: szakképzés, mesterséges intelligencia, tanári szakmai fejlődés

Absztrakt: A ChatGPT 2022 novemberi bemutatását követően széles körben elérhetővé vált generatív mesterséges intelligencia (MI) eszközök nyomán az elmúlt években különösen megerősödött az a nézet, miszerint az MI forradalmasíthatja az oktatást. Jelentősen hatékonyabbá, személyre szabottabbá és hozzáférhetőbbé teheti ugyanis a tanítási és tanulási folyamatot a pedagógiai tervezés, differenciálás, tartalomgenerálás, értékelés, tanulói adatelemzés vagy az együttműködő tanulás támogatásával, illetve a rutin és adminisztratív feladatok automatizálásával (Celik, 2022). Az integráció ugyanakkor sokrétű kihívást is jelent, valamint számos etikai, jogi és társadalmi kockázatot is magában hordoz (Pelletier et al., 2022). A szakképzés számára pedig az MI nemcsak eszköz, hanem fontos tananyagtartalom is (kellene legyen), hiszen alkalmazása egyre inkább beépül minden szakmába (Attwell et al., 2020). A felfokozott várakozások ellenére a magyarországi szakképzésben (is) egyelőre kevés kézzelfogható változás látható, és kevéssé ismert, hogy a gyakorlatban hogyan jelenik meg az MI az iskolákban és az oktatói munkában.

2024 februárjában végzett pályázati igényfelmérésünk (Bükki & Manojlovic, 2024) szerint a hazai szakképzésben oktatók alapvetően pozitívan viszonyultak az MI-hez, de csak kis részük alkalmazott MI-eszközöket a tanításban. Nemzetközi kutatások arra is rámutatnak, hogy a tanári MI-eszközhasználat jellemzően eltér oktatási szint és tantárgy szerint: míg az általános és középiskolai tanárok főként tartalomkészítésre használják az MI-t, addig a felsőoktatásban inkább tudományos-technikai célokra, és a hallgatók aktív MI-használatát is támogatják (Diliberti et al., 2024; Galindo-Domínguez et al., 2024).

Kutatásunkban egy Erasmus+ projekt (VETAssIst, 2024-1-HU01-KA220-VET-000253387) keretében vizsgáltuk az MI-használat jellemzőit a négy partnerországban; jelen előadás a hazai előzetes eredményeket mutatja be. Fő kutatási kérdéseink: Milyen céllal és hogyan használják jelenleg a mesterséges intelligenciát a szakképzésben oktatók? Mi motiválja, támogatja, illetve akadályozza az MI-eszközhasználatot? Befolyásolják-e az MI-eszközhasználatot társadalmi-demográfiai és szervezeti jellemzők?

Az adatgyűjtés online kérdőíves felmérés, valamint félig strukturált interjúk segítségével történt. A részben korábbi kutatásokból átvett kérdésekből álló Qualtrics kérdőív linkjét elküldtük minden hazai szakképző intézménynek, az interjús vizsgálat mintavétele kényelmi és hólabda-módszerrel történt. Kvantitatív adatainkat leíró és összehasonlító statisztikai módszerekkel, az interjúk átiratait tematikus kódolással, JASP és atlast.ti szoftverek alkalmazásával elemeztük.

Eredményeink feltárják a mesterséges intelligencia hazai szakképzésben történő alkalmazásának aktuális helyzetét. Az MI-úttörők példája innovatív pedagógiai alkalmazásokat mutat, ugyanakkor továbbra is jelentős akadály az ismerethiány, az intézményi támogatás korlátozottsága, valamint a technikai/infrastrukturális korlátok. Eredményeink iránymutatást adhatnak szakpolitikai beavatkozások tervezéséhez és hozzájárulnak a VETAssIst projekt e-learning képzésének kidolgozásához.

Hivatkozások:

Attwell, G., Deitmer, L, Tutlys, T., Roppertz, S., Perini, M. (2020). Digitalisation, artificial intelligence and vocational occupations and skills: What are the needs for training teachers and trainers? In C. Nägele, B. E. Stalder, & N. Kersh (Eds.) Trends in vocational education and

training research, Vol. III. Proceedings of the European Conference on Educational Research (ECER), Vocational Education and Training Network (VETNET), 30–42. https://doi.org/10.5281/zenodo.4005713

Bükki, E., Manojlovic, H. (2025). Eager but Cautious. In: Auer, M.E., Rüütmann, T. (eds) Futureproofing Engineering Education for Global Responsibility. ICL 2024. Lecture Notes in Networks and Systems, vol 1260. Springer, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-031-85652-5_30

Celik, I., Dindar, M., Muukkonen, H., Järvelä, S. (2022). The Promises and Challenges of Artificial Intelligence for Teachers: a Systematic Review of Research. TechTrends 66, 616–630 (2022). https://doi.org/10.1007/s11528-022-00715-y

Diliberti, M. K., Schwartz, H. L., Doan, S. Y., Shapiro, A., Rainey, L. R., & Lake, R. J. (2024). Using Artificial Intelligence Tools in K-12 Classrooms. RAND Research Report. https://www.rand.org/pubs/research_reports/RRA956-21.html

Galindo-Domínguez, H., Delgado, N., Losada, D., & Etxabe, J.M. (2024). An analysis of the use of artificial intelligence in education in Spain: the in-service teacher's perspective. Journal of Digital Learning in Teacher Education, 40(1), 41-56. http://dx.doi.org/10.1080/21532974.2023.2284726

Pelletier, K., McCormack, M., Reeves, J., Robert, J., Arbino, N., Dickson-Deane, C., & Stine, J. (2022). 2022 EDUCAUSE Horizon Report Teaching and Learning Edition. Boulder, CO.: EDUCAUSE

Szerzők: Ceglédi Tímea, Pusztai Gabriella, Bodnár Dániel, Fekete Dorottya, Pető Vanda

Absztrakt címe: Improving the Quality of Education and Society Through Inquiry and Inclusion

Kulcsszavak: best practice, student-centered approach, pre-service teachers, inclusion

Absztrakt: The iQUESTii Model for Pre-service Teachers iQUESTii is a multi-element student-centered model developed by CHERD-ERIP (Center for Higher Educational Research and Development—Educational Research Internship Program). It supports pre-service teachers by fostering professional development, encouraging student-led research, and creating a strong sense of belonging.

The activities include weekly cross-generational research group meetings, mentoring, creating innovative lesson plans, academic publications, and conference presentations. Furthermore, members take part in conference organization and science popularization (scientific fun facts, memes, and the SWITCH-OVER podcast series). Members regularly organize interactive programs to showcase innovative educational methods at the annual Researchers' Night.

iQUESTii is based on the following scientific foundations: research-based teacher education, student-centered approach, constructivist understanding of student socialization, trialogical learning, a holistic model of leadership, and intentional building on inter- and intragenerational social capital (Hafičová et al., 2020; Pavola & Hakkarainen, 2021; Pusztai, 2015; Quinlan, 2014). Student-led research projects focus on key areas like mentoring, AI and VR in education, fathers' parental involvement, sports, SEN, inquiry-based learning, social inequalities, resilient life paths, Romani studies, religion in education, alternative education, and international comparison of educational statistics (PISA), etc.

These research projects offer practical insights and innovative solutions for global challenges of society and schools.

References:

Hafičová, H., Dubayova, T., Kovács, E., Ceglédi, T., & Kaleja, M. (2020). Mentor and Social Support as Factors of Resilience and School Success: Analyses of Life Narratives of University Students from Marginalized Roma Communities. Ośrodek Wydawniczo-Poligraficzny „SIM" Hanna Bicz.

Pusztai, G. (2015). Pathways to Success in Higher Education. Peter Lang D. https://doi.org/10.3726/978-3-653-05577-1

Paavola, S., & Hakkarainen, K. (2021). Trialogical Learning and Object-Oriented Collaboration. In Cress, U., Rosé, C., Wise, A.F., & Oshima, J. (Eds.), International Handbook of Computer-Supported Collaborative Learning. Springer, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-030-65291-3_13

Quinlan, K. M. (2014). Leadership of Teaching for Student Learning in Higher Education: What Is Needed? Higher Education Research & Development, 33(1), 32–45. https://doi.org/10.1080/07294360.2013.864609

Acknowledgements: The research on which this presentation is based has been implemented by the MTA-DE-Parent-Teacher Cooperation Research Group (University of Debrecen, Faculty of Humanities) and with the support provided by the Research Programme for Public Education Development of the Hungarian Academy of Sciences. The analysis was supported by the János Bolyai Research Scholarship of the Hungarian Academy of Sciences.

Szerzők: Cindy Agyare-Opoku, Orsolya Kálmán, László Horváth

Absztrakt címe: The Evolution of the Third Mission in Higher Education: A Systematic Literature Review and Typological Framework

Kulcsszavak: *third mission, entrepreneurial university, higher education policy, university-society-industry engagement, systematic literature review*

Absztrakt: In recent years, the role of universities has expanded well beyond their foundational missions of education and research. This paper delves into the increasingly multifaceted concept of the 'third mission' (TM), which captures how higher education institutions (HEIS) engage with society to foster innovation, social inclusion, and economic development. Although widely discussed, TM remains inconsistently defined across contexts. This study addresses that gap through a systematic literature review (SLR), aiming to consolidate current knowledge and provide a grounded typology of third mission approaches. Drawing on peer-reviewed literature from 2014 to 2025 and applying the PRISMA- P framework, this systematic literature review synthesizes 87 scholarly articles sourced from EBSCO, ERIC, and Web of Science. The selected studies were examined using a coding matrix to extract key themes, including geographical distribution, theoretical underpinnings, methodological approaches, and institutional practices. By excluding grey literature and focusing on peer-reviewed scholarship, the review ensures a high standard of reliability and academic credibility. The findings reveal that the TM can be interpreted across three dimensions: social, economic, and complex. European universities dominate the dataset, reflecting recent policy shifts and institutionalisation of the third mission across the region, and active academic debate within research-intensive universities. American universities, historically shaped the TM by the land-grant legislation, show distinct patterns of external collaboration, while contributions from Africa, Asia, and Australia highlight growing regional engagement. This global disparity underscores varying historical, policy, and institutional contexts shaping TM adoption. The review also identifies a convergence between TM and the concept of the entrepreneurial university, especially in how institutions build relationships with industry, government, and communities. A typology is proposed that categorises TM activities by their operational, strategic, and cultural orientations. By unpacking the diversity of approaches, this paper contributes both theoretically and practically to the field of higher education studies. The results offer institutions a roadmap to align their third mission activities with societal and economic priorities while encouraging more nuanced empirical research into university-society-industry interactions. The review ultimately underscores the importance of reimagining HEIS as active agents in broader systems of regional transformation.

References

Audretsch, D. B., & Belitski, M. (2021). Three-ring entrepreneurial university: in search of a new business model. *Studies in Higher Education*, *46*(5), 977–987. https://doi.org/10.1080/03075079.2021.1896804

Bekele, T.A., Ofoyuru, D.T. & Woldegiorgis, E.T. Assessing University-Society Engagements: Towards a Methodological Framework. *Innov High Educ* 49, 201–221 (2024). https://doi.org/10.1007/s10755-023-09678-1

Du Plooy, B., & von Moellendorff, M. (2024). "Our theatre is society": Perceptions and practices of university-based African Centres of Excellence regarding community engagement and the third mission of higher education. *South African Journal of Higher Education*, *38*(2), 99-119. https://doi.org/10.20853/38-2-6088

Godonoga, A., & Sporn, B. (2022). The conceptualisation of socially responsible universities in higher education research: a systematic literature review. *Studies in Higher Education*, *48*(3), 445–459. https://doi.org/10.1080/03075079.2022.2145462

Johnson, B. (2020). Community engagement: Barriers and drivers in South African higher education. *South African Journal of Higher Education*, *34*(6), 87-105. https://doi.org/10.20853/34-6-4116

Kesten, A. (2019). Analysis of the missions of higher education institutions within the scope of third mission understanding. International Journal of Educational Methodology, 5(3), 387-400. https://doi.org/10.12973/ijem.5.3.387

Moher, D., et al. (2015). Preferred Reporting Items for Systematic Reviews and Meta-Analyses Protocols (PRISMA-P).

Pita, M.; Costa, J.; Moreira, A.C. (2021). The Effect of University Missions on Entrepreneurial Initiatives across Multiple Entrepreneurial Ecosystems: Evidence from Europe.

Sataøen, H. L. (2016). Transforming the "Third Mission" in Norwegian Higher Education Institutions: A Boundary Object Theory Approach. *Scandinavian Journal of Educational Research*, *62*(1), 52–67. https://doi.org/10.1080/00313831.2016.1212253

Schober, B., Brandt, L., Kollmayer, M., & Spiel, C. (2016). Overcoming the ivory tower: Transfer and societal responsibility as crucial aspects of the Bildung-Psychology approach. *European Journal of Developmental Psychology*, *13*(6), 636–651. https://doi.org/10.1080/17405629.2016.1231061

Szerzők: Csajkos Balázs János, Kovács-Nagy Klára

Absztrakt címe: A szociokulturális és digitális háttértényezők szerepe a tanulmányi eredményességben. Összehasonlító vizsgálat három ország tanulói körében a PISA 2022 mérés háttérkérdőíve alapján

Kulcsszavak: szociokulturális háttér, digitális egyenlőtlenség, PISA 2022, tanulmányi eredményesség, matematikai kompetencia

Absztrakt: A információs társadalomban az oktatási eredményesség egyre szorosabban kapcsolódik a szociokulturális és digitális háttértényezőkhöz. Jelen kutatás célja, hogy összehasonlító elemzést nyújtson Ausztria, Észtország és Magyarország 15 éves tanulóinak matematikai teljesítményeiről, a szociokulturális háttér és a digitális eszközhasználat hatásán keresztül, a PISA 2022 mérés adatbázisa (PISA 2022 Database) alapján. A téma aktualitását a digitális kompetenciák növekvő jelentősége, valamint az oktatási rendszerek közötti szociális egyenlőtlenségek fokozódása adja (Erdős, 2015; DiMaggio & Hargittai, 2001).

A kutatás hipotézise szerint a kedvezőbb szociokulturális háttér és a magasabb szintű digitális kompetencia pozitív korrelációt mutat a tanulók matematikai teljesítményével mindhárom országban. (PISA 2022 Összefoglaló jelentés, 2024). Az „észt csoda" jelensége jól mutatja, hogy az oktatási reformok és a digitális technológiák tudatos integrációja hogyan képes csökkenteni a szociokulturális egyenlőtlenségek hatását (Simon, 2015). Magyarországon és Ausztriában ugyanakkor továbbra is jelentős különbségek mutatkoznak a tanulói teljesítmény és a társadalmi háttér között (Bereczky, 2015).

A kutatás kvantitatív módszertanra épült a PISA 2022 mérés osztrák, észt és magyar tanulói adatbázisának statisztikai elemzésével (n=18741). A háttérkérdőív adataiból (összevont) változókat képeztünk a szociokulturális tényezők és a digitális eszközhasználat alapján. Az eredmények megerősítik, hogy a szociokulturális tényezők (különösen a szülők iskolai végzettsége) erősen befolyásolják a tanulmányi eredményeket mindhárom országban. A digitális eszközhasználat esetében azonban vegyes hatások figyelhetők meg: az iskolai eszközhasználat negatívan, az otthoni pedig pozitívan befolyásolja a matematikai eredményességet mind a három vizsgált országban.

Az eredmények alapján a kulturális tőkének mint szocikulturális tényezőnek van a legerősebb szerepe a matematikai eredményességben mind a három országban. A digitális eszközhasználat esetében pedig nem a gyakoriság, hanem a hatékonyság és a használatuk megtanulása iránti nyitottság számít leginkább a tanulói eredményesség szempontjából. Az otthoni IKT-eszközhasználat pozitívabb befolyással bír a matematikai eredményességre az iskolai használatnál, így érdemes a tanulói otthoni eszközhasználati szokásokat felülvizsgálni, annak érdekében, hogy hatékonyabban és eredményesebben használjuk a digitális eszközöket az iskolában is.

Hivatkozások:

Bereczky J. (2015). „Így nevelnek ők." Svájc, Ausztria és Észtország közoktatási intézkedéseinek elemzése a 2012. évi PISA-vizsgálatokban elért tanulói teljesítményeivel összefüggésben. Opus et Educatio, 2 (4), 203-218. Forrás: http://opuseteducatio.hu/index.php/opusHU/issue/view/20 (Letöltés dátuma: 2024. 09. 13.)

DiMaggio, P., Hargittai, E. (2001). From the "Digital Divide" to "Digital Inequality": Studying Internet Use as Penetration Increases. Center for Arts and Cultural Policy Studies, Princeton University (Working Paper Series, 15). Forrás: https://culturalpolicy.princeton.edu/sites/culturalpolicy/files/wp15_dimaggio_hargittai.pdf

Erdős A. (2015). Digitális egyenlőtlenségek és eredményesség – PISA 2015. Oktatási Hivatal. Forrás: https://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/KEJ/Digitalis_egyenlotlensegek_PISA2015.pdf

OECD (2024). PISA 2022 Database. Forrás: https://www.oecd.org/en/data/datasets/pisa-2022-database.html

Oktatási Hivatal (2024). PISA 2022 összefoglaló jelentés. Forrás: https://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/kozoktatas/nemzetkozi_meresek/pisa/PISA2022.pdf

Simon T. (2015). Az észt információs társadalom és oktatási rendszere. Információs társadalom: Társadalomtudományi Folyóirat 15(3), 102-119. Forrás: https://real.mtak.hu/148206/

Szerzők: Csák Zsolt, Fényes Hajnalka

Absztrakt címe: A középiskolás korban érzékelt anyai és apai bevonódás hatása a felsőoktatási eredményességre

Kulcsszavak: szülői bevonódás, tanulmányi eredményesség, felsőoktatás, tanulmányi szocializáció, kvantitatív elemzés

Absztrakt: A neveléstudománynak egy kiemelt vizsgálati területe a szülői bevonódás (parental involvement), ami a szülőknek az iskolához köthető attitűdjeit, tevékenységeit foglalja magába (Epstein és mtsai., 2002). A kutatások a megvalósulás színtere alapján jellemzően két dimenzióra bontva vizsgálják: az otthoni bevonódás (home-based involvement), valamint iskolai bevonódás (school-based involvement) képében (Pusztai és mtsai., 2023). Eltérő mértékben, de mindkét bevonódás kapcsolatba hozható a jobb iskolai eredményességgel (Bacskai és mtsai., 2024). Az utóbbi évtizedben egy harmadik, tanulmányi szocializációnak (academic socialization) nevezett dimenziót is megkülönböztetnek a kutatók (Hill & Tyson, 2009), mely a szülőknek a tanulás és tudás fontosságára irányuló attitűdjét jelenti és a serdülőkorral megnövekedett önállósodási törekvések ellenére is pozitív hozamokkal bírhat. Metaanalízisek alapján a tanulmányi szocializáció mutat a legerősebb kapcsolatot az iskolai eredményességgel, és ez a kapcsolat - szemben az otthoni- és iskolai bevonódással - független a gyermek életkorától és a szülő nemétől (Hill & Tyson, 2009; Kim & Hill, 2015). Az eredmények alapján meglehet, hogy mind az anyák, mind az apák a tanulmányi szocializáción keresztül a középiskolán túl is felhajtóerőt tudnak biztosítani gyermekeiknek, azonban erre vonatkozóan kevés kutatás áll rendelkezésünkre. Ezen felül a szülő nemének hatását is kevesen vizsgálják, az apák szülői bevonódásával hazánkban inkább kvalitatív kutatások foglalkoztak (Csák & Fényes, 2023).

Kutatásunk fő célja, hogy a szülő nemét is figyelembevéve vizsgáljuk a középiskolás korban tapasztalt szülői bevonódás, felsőoktatási eredményességre gyakorolt hatását. Tanulmányunkban az MTA-DE-CSATOKK kutatócsoport felsőoktatási hallgatókkal végzett kérdőíves lekérdezésének adatbázisát (N=1334) elemeztük. Hipotézisünk alapján a középiskolás időszakban tapasztalt anyai és apai bevonódás pozitív hatást gyakorol a felsőoktatási eredményességre (Hill & Tyson, 2009; Kim & Hill, 2015).

Vizsgálatunk során a hallgatók retrospektív, középiskolás korukra vonatkozó kérdéseket használtuk fel. Kilenc item alapján, főkomponens elemzéssel alakítottuk ki az iskolai bevonódás változóját. Az otthoni bevonódás 14 itemje faktorelemzéssel három faktorba csoportosult. A dimenzióredukciós eljárásokat követően, többlépcsős lineáris regressziót alkalmaztunk, ahol a függő változó a hallgatók által, saját jegyeik alapján megítélt felsőoktatási eredményesség volt. Magyarázó változóink a dimenzióredukciós eljárásokkal kialakított szülői bevonódás dimenziók voltak, illetve további háttérváltozókat is bevontunk.

Eredményeink szerint az anyák és apák között eltérő bevonódási gyakorlatok figyelhetőek meg. A tanulmányi szocializáció indikátoraként használt, tanulás fontosságáról való beszélgetés itemje, az anyáknál a mindennapos tevékenységekhez, míg az apáknál az értékátadást, érzelmi támogatást hordozó itemekhez sorolódott. Regressziós eredményeink szerint az anyák és apák utóbbi faktorai – ahova a tanulás fontosságáról való beszélgetés csoportosult – hozzájárulnak a hallgatók eredményességéhez. A regresszió negyedik lépcsőjében az anyák bevonódásának szignifikanciája azonban eltűnt. Kutatásunk rámutat arra, hogy a középiskolás korban értékátadás, jellemformálás, útmutatások formájában megtapasztalt apai és anyai bevonódás pozitív hozamai, a felsőoktatás eredményességben is megmutatkozhatnak. Ezek az eredmények nemzetközileg is újszerűek és további vizsgálatok alapját jelenthetik.

Hivatkozások:

Bacskai, K., Bencze, Á., Dorogi, A., Hegedűs, G., Major, E., Rétháti, C., & Pusztai, G. (2024). Implementing Parental Involvement to Improve Student Achievement in Hungary Schools: Patterns of Hidden Resources. Eurasian Journal of Educational Research, 109(109), 198-213.

Csák, Zs., & Fényes, H. (2023). Az apák iskolával kapcsolatos bevonódása és az ezt befolyásoló tényezők egy interjús kutatás tükrében. Iskolakultúra, 33(8), 19–35. https://doi.org/10.14232/iskkult.2023.8.19

Epstein, J. L., Sanders, M. G., Simon, B. S., Salinas, K. C., Jansorn, N. R., & Van Voorhis, F. L. (2002). School, family, and community partnerships: Your handbook for action. Corwin Press.

Hill, N. E., & Tyson, D. F. (2009). Parental involvement in middle school: A meta-analytic assessment of the strategies that promote achievement. Developmental Psychology, 45(3), 740–763. https://doi.org/10.1037/a0015362

Kim, S. W., & Hill, N. E. (2015). Including fathers in the picture: A meta-analysis of parental involvement and students' academic achievement. Journal of Educational Psychology, 107(4), 919–934. https://doi.org/10.1037/edu0000023

Pusztai, G., Róbert, P., & Fényes, H. (2023). Parental Involvement and School Choice in Hungarian Primary Schools. Journal of School Choice, 17(1), 118–135. https://doi.org/10.1080/15582159.2023.2169812

Szerző: Cserti Csapó Tibor

Absztrakt címe: A 2022. évi népszámlálás roma nemzetiségi adatai és azok kisebbségi oktatáspolitikai konzekvenciái

Kulcsszavak: roma nemzetiség, identitás, kisebbségi oktatáspolitika

Absztrakt: A rendszerváltás utáni népszámlálások a hazai nemzeti kisebbségek lélekszámadataiban jellemzően emelkedő tendenciát – a cigány, roma népesség esetében pedig különösen markáns növekedést – mutattak. Ezen növekedés mögött nyilvánvalóan nem a valós demográfiai folyamatok álltak, sokkal inkább a nemzetiségekről való szabadabb beszéd, az identitás felvállalásának szabadabb volta, az egyre erősödő kisebbségi érdekképviselet, annak szélesedő intézményrendszere, s nem utolsósorban a népszámlálások módszertanának kérdezéstechnikai változásai. Éppen ezért volt meglepő, sokkoló, s a cenzus nemzetiségi adatainak nyilvánosságra kerülése után rögtön széleskörű disputát és elemzést kiváltó a 2022. évi népszámlálás nemzetiségi adatainak erőteljes visszaesése - ez főként a nagyobb lélekszámú csoportok esetében volt látványos. Így a hazai cigány, roma népesség statisztikai adata is kétharmadára csökkent.

A jelenség mögött számos tényező együttes hatása feltételezhető. ; Szakirodalmi elemzéssel súlyoztuk, mely tényezők támaszthatók alá kutatási eredményekkel, s így valószínűsíthetők, s melyek az elvetendő faktorok (Bárány, 2002; Forray, 2017; Hidvégi-B, 2023; Ivanov, 2012; Keresztes, 2017; Komolafe et al., 2021; Komolafe et al., 2023; Koulish, 2005; Ladányi-Szelényi, 2001; Máté, 2015; Messing, 2014; Nagy R., 2023; Obádovics, 2022; Prieto-Flores, 2009; Simonovits & Kézdi, 2014; Szabó, 2022; Szabó et al., 2023). A feltételezett háttértényezők: Az elmúlt kormányzati ciklusokban megerősödő nemzeti-nacionalista politikai diskurzus felhangok, a társadalmi hangulat alakulása a kisebbségekkel szemben, a népszámlálással kapcsolatos közbeszéd, közgondolkodás aktuális alakulása, a generációs változások, s ezzel együtt a természetes asszimiláció és az identitás konstrukciók átalakulása, az egyre inkább fókuszba kerülő személyiségi és adatvédelmi jogaink tudatosulása, a cenzus adatgyűjtésének egyre inkább az online térbe történő áthelyeződése, a digitalizáció és ezzel együtt az egyes generációk eltérő online hozzáférése és internet használati szokásai, a kérdezéstechnika változása, a nemzetközi migráció, aminek következtében a nemzetiségi népesség – főleg a fiatalabb, aktív korosztály – jelentős része nem tartózkodik az országban a népszámlálás idején, a népszámlálás, kisebbségi önkormányzati választások egymáshoz való jogszabályi viszonyának alakulása, a cenzust megelőző aktivitás a kisebbségi szervezetek részéről.Ezek némelyike jobban alátámasztható, akár kutatási adatokkal is megtámogatható, más okok csak a találgatás szintjén mozognak.

Az előadás a cenzus adatainak függvényében vizsgálja, milyen tanulságok vonhatók le oktatáspolitikai szempontból: milyen jogszabályi háttere van Magyarországon a nemzetiségi, cigány nemzetiségi oktatásnak – mint a nemzeti kisebbségek identitás erősödése, kollektív tudata szempontjából meghatározó színtérnek -, hogyan lehetne változtatni a jogszabályi háttéren, hogy hatékonyabban szolgálja a nemzeti kisebbségi közösségek identitását, s a nemzetiségi iskolai programok gyakorlati hatékonyságát, milyen oktatási háttér infrastruktúra támogatja ezeket a nemzetiségi programokat, s azok hogyan tudnak/tudnának hatékonyabban együttműködni az iskolákkal, a népismeretet és kisebbségi nyelveket oktató pedagógusokkal, hogyan támogatja a tankönyvpiac a kisebbségek identitásával kapcsolatos tudástartalmak közvetítését.

Szerző: Csillei Béla

Absztrakt címe: Tutorképzés az Óbudai Egyetemen - hallgatói szemmel

Kulcsszavak: tutorálás, mentorálás, közösségfejlesztés, kapcsolatok, felkészítés

Absztrakt: Afelsőoktatásba bejutó tehetséges fiataloknak – de még a felnőtt félévkezdőknek is -, személyre szabott egyedi segítségre, támogatásra van szüksége. A kiemelkedő tehetségű és a jószándékú, ám kihívásokkal küszködő hallgatókkal történő foglalkozás a tanulmányi sikereket, avagy sikertelenséget figyelembe véve elengedhetetlenül szükséges. Ugyanakkor oktatók és a segíteni akaró felsőéves hallgatók részéről ez a támogató segítés különleges felkészültséget igényel. Afelzárkóztatás és a tehetséggondozás során felmerülő kérdések, bizonytalanságok gyakran hosszabb távú meghatározó döntéseket kívánnak, miközben a tehetség kibontakozását gyakran akadályozhatják gátló tényezők. Ez a döntő oka annak, hogy ez a tutor-mentor program, azaz a tehetséget egyénileg támogató rendszer kiépítése az Óbudai Egyetemen kiemelt figyelmet kapott. Atutorálás valójában magát a személyes segítő tevékenységet jelenti. A tutorált tanulmányi segítését a tutor kifejezetten személyre bontott megoldásokat alkalmazva végzi. Valójában a tanulás-segítés egyfajta iránymutatással és erős kötődéssel, bizalmi kapcsolat keretében zajlik. Tehát atutorolyan személyt – az Óbudai Egyetem esetében egy harmadik féléves hallgatót -, jelent, aki egy témában, egy bizonyos szakterületen pártfogója, vezetője, segítője a tanulónak, hallgatónak. A kiválasztott tantárgyak a matematika és a villamosságtan volt. Ebben az esetben tehát a felsőéves segítő erőteljesebben koncentrál a tanulásirányításra, mint a személyes támogatásra. Ebben az esetben ez valójában a tanulás olyan formáját mutatja, amely során egy tanuló részesül egy tutor részéről egyéni, személyre szabott oktatásban. Az eredmény pedig csökkenő ismétlővizsga-szám és megszűnő lemorzsolódás-évismétlés. Ezt a kutatás adatokkal-bizonyítja, kimutatja. A vizsgálat azonban ebben az esetben sajátos módon a képzés bemutatása mellett nem az oktatás szempontjait és hatékonyságát elemzi, hanem a hallgatók hozzáállását, véleményét értelmezi. A beadott és digitálisan rögzített dolgozatok, a kitöltött kérdőívek és a tutorálás folyamatát összeállító tervezetek elemzése egyértelműen rávilágít a hallgatói hozzáállás milyenségére és a képzés elfogadottságára. A hipotézis az volt, hogy az évek során bebizonyosodott tanulmányi eredményesség vonzóvá teszi ezt a képzési formát, ezt a kurzus keretében működő programot. A hipotézis másik feltételezése arról szól, hogy a résztvevők a gyakorlati segítség és az együtt-munkálkodás miatt egyfajta szilárdabb közösséget hoznak létre. Átnyúlva a csoport zárt keretein, évfolyamokon, kollégiumi csoportokon ezzel kialakulhat egy olyan közösség, ami a segítő tanuláson keresztül válik összetartóbbá, értékkövetőbbé. A kutatás célcsoportja egy olyan minta, akiket személyesen oktattam ezen tárgy ismereteire, segítve őket a követelmények teljesítésére. A vizsgálat célcsoportját 2 csoport harmadik féléves villamosmérnök hallgató, mint tutorok, valamint 2 első féléves villamosmérnök hallgatói csoport, mint tutoráltak alkották Az ő dolgozataikat, beadandóikat elemezve lehetett eljutni a hipotézisek igazságtartalmának bizonyításához. A kutatás kvalitatív, hiszen tartalmazott dolgozatokban megjelent személyes vélemények elemzését, tanórák alatti hozzászólásokat, értékeléseket és több esetben személyes interjúkat. Ugyanakkor egyfajta émikus kutatás is, mert oktatójukként személyes élmények is segítettek a felállított hipotézis igazolásában, illetve cáfolatában. A vizsgálat különleges adatokat is szolgált. Agy egyik páros (lányok) a kollégiumi konyhában, palacsintasütés közben tanult. Egy másik páros a kedvenc sörözőjükben. A kutatás adatai, a válaszokból kinyert információ, a személyes megnyilvánulások egyértelműen igazolták, hogy a tutorképzés hasznos, értékes és folytatandó.

Hivatkozások:

Makó Ferenc (2016): A mentorálás módszerei a szakmai tanárképzésben. Typotop Kiadó, Budapest, Szakmai pedagógusképzés sorozat, ISSN: 2598-7123, https://regi.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop412b2/20130002_mentoralas_modszertana/tananyag/JEGYZET-13-2.4._A_mentoralas_modszerei__.html 2)

Sanda István Dániel (2019): Szociális készségfejlesztés leendő mérnököknek. Óbudai Egyetem, Budapest

Szerző: Csilleiné Mága Erika

Absztrakt címe: Közösségépítés és közösségfejlesztés egy szolnoki szegregátumban

Kulcsszavak: közösségi ház, szegregátum, közösségépítés, depriváció, romák

Absztrakt: A működő közösségi házak feladatvállalása a művelődés, a tanulás, a továbbképzés és a szabadidő hasznos eltöltése programja a közösségépítés terén, a főként romák lakta szegregátumokban kiemelt jelentőséggel bír. Elősegítik a felzárkóztatást, hátrányok enyhítését, segítik a képzést-tanulás, biztosítják a társadalmi esélyteremtés lehetőségét. Az itt élők hátrányos helyzetű-halmozottan hátrányos helyzetű, többségében önkormányzati lakásokban élő roma és nem roma családok ugyan képesek megszervezni-eltölteni saját szabadidejüket, de a Közösségi Házban dolgozó szakembereknek a feladata felkelteni a szabadidő értelmes eltöltése iránti igényt. Úgy, hogy ezt érdeklődési körüknek, életkoruknak megfelelően tölthessék el. Elvileg önmaguk is megkereshetik a tanulás, az iskolai végzettség megszerzése, a szakképzés intézményeit, de a gyakorlat azt mutatja, ez segítség nélkül nem megy. Mindez alapja a közösségi kialakítása-építése-fejlesztése feladatának, hiszen az itt élők deprivációs helyzete pont ennek hiánya miatt tűnik változtathatatlannak. A jelenlegi kutatás alapja a 2019-óta zajló vizsgálat, amely a szolnoki szegregátumokban élők művelődési, iskoláztatási, munkavállalási szokásait mérte fel. Annak fényében, hogy az itt működő, EU-s támogatással létrejött közösségi házak szerepvállalása mennyiben voltak képesek pozitív irányba módosítani az eddig megszokott életmódot. A kutatásról eddig már megjelent tanulmányok az itt élők művelődési szokásainak változását és az iskolához való viszonyuk módosulását, a képzés-továbbképzés elfogadását, alkalmazását mutatták be. Ezen tapasztalatok alapján indult meg, illetve folytatódott párhuzamosan a mostani kutatás, amely a közösség kialakítása-építése-fejlesztés eredményét tekintette át. A kutatás zárótanulmánya az immár hatodik éve tartó komplex vizsgálat eredménye lesz. Ehhez elsősorban Forray R. Katalin, Kozma Tamás és Biczó Gábor munkáit használjuk alapoknak. Az ÉAOP „Szolnok, Nyugati városrész szociális rehabilitációja” projekt keretében 2019 óta működteti a Roma Esély Egyesület a Szolnok, Tücsök úti Közösségi Házat. A célcsoport az ott élő családok, fiatalok és idősebbek egyaránt. A kutatás a jelenleg is zajló ill. a már elkészült kérdőíves interjúk, a helyszíni felmérés és a személyes mélyinterjúk következtében összegzésként komplex helyzetelemzést, az arra épülő szakmai javaslatokat, és egyben az itt élők szabadidős kulturális és tanulási-továbbtanulási tevékenysége érdekében kidolgozott programcsomagot tartalmazza majd. Célja a hátrányos helyzetű, szegregátumokban élő roma és nem roma emberek számára a társadalmi esélyteremtés megvalósítása, a tanulás-továbbtanulás, a szakképzettség megszerzése igényének felkeltése, megerősítése. Ezzel egyenrangúan a szabadidő hasznos eltöltése a Közösségi Ház foglalkozásain történő nevelés programjai és eszközrendszere eredményes felhasználásával. Minden alapvetően befolyásolja a közösség kialakításának, fejlesztésének, stabilizálásának esélyeit. Az eddig szűk, elszigetelt családokból álló telepi lakosság az elmúlt évek közösségfejlesztő munkája eredményeként kiscsoportok helyett valódi egységgé állt össze. Ezt bizonyítja a kutatás kezdetén elvégzett és azóta még egyszer, az elmúlt évben megismételt szociometriai vizsgálat, melyet egy 12 kérdésből álló kérdőív kitöltése és értékelése, majd ennek értékelése adja. A kutatás során eddig begyűjtött és folyamatosan keletkező információk összegzése, az ebből a szükséges következtetések levonásával készülő tanulmány ennek érdekében valósul meg. Az eredmények a társadalmi környezetet tekintve egyben erősíthetik a Közösségi ház működése sikerességét a már fejlett szegregátumi közösség számára a megfelelő kapcsolatok kialakításával a helyi társadalom, az itt élő gyerekek és felnőttek, a civil szervezetek, valamint a környezetükben-szomszédságukban élők között. Ez nemcsak a célcsoport számára hoz eredményeket, de jelentősen csökkentheti a meglévő és kölcsönös előítéleteket is. Ismereteket szereztünk az itt élők elképzeléseiről a tanulással, az önképzés-továbbképzéssel, a szabadidő hasznos eltöltésével kapcsolatban is, amely komoly

közösségfejlesztő tényező. A szegregátumokban élő felnőttek/fiatalok/családok csoportjai számára célszerű olyan elfoglaltságot találni, amely lehetővé teszi, hogy a közösségi lét, a szabadidő hasznos eltöltése motivációja, a tanulás/továbbtanulás folytatása, a munkahelyválasztás megtervezése és megvalósítása megerősítést kapjon. A megtartandó előadás a kutatás eddig már megvalósult eredményeiről, jelenlegi állásáról és a várható eredményekről, javaslatokról nyújt képet. Az eddigieket látván a továbblépés lehet akár egyfajta kapcsolati háló felmérése, ami újabb lehetőséget adhat egymás jobb megismeréséhez, a közösségi lét erősítéséhez.

Szerzők: Csonka Éva

Absztrakt címe: A továbbtanulásra ható tényezők vizsgálata északkelet - magyarországi gimnáziumokban

Kulcsszavak: pályaválasztás, középiskola, jövőkép, továbbtanulás, másodelemzés

Absztrakt: Jelen kutatásban a középiskolás tanulók továbbtanulására ható tényezőket vizsgáltuk, melyhez a 2020-as Országos Kompetenciamérés eredményeit és a 2018-as Felvi adatbázis másodelemzésének a segítségével igyekeztünk válaszokat kapni. Mivel a tudás a gazdaság mozgatórugójává vált, a gazdaság felhasználható tudást igényel. Felértékelődtek a tudás állandó megújulásának készségei és képességei, s ki kell alakítani a tanuló társadalom értékeit, melynek célja a tudás képességének a fejlesztése (Csapó, 2004). Ebben játszanak fontos szerepet azok a kompetenciaterületek, melyeket a kutatásunkban vizsgálunk. Klaszterelemzéssel négy különböző tanulótípust különítettünk el (művészeti tárgyakat kedvelő tanulók, érettségi tárgyakat preferáló tanulók, reál tárgyakat kedvelő tanulók, érdeklődés nélküli tanulók), melyek jól igazolják a tanulmányi eredményesség és a további tanulás egymásra gyakorolt hatását. A Felvi adatbázis segítségével kiszűrtük azt, a kutatásunk szempontjából releváns, négy középiskolát, melyek esetében megvizsgáltuk, hogy melyek azok a szakok és felsőoktatási intézmények, amelyek a legnépszerűbbek a fiatalok körében. Az így kapott vizsgálati eredményeket az empirikus kutatással, a tanulói kérdőívek, valamint a szülői és a pedagógus interjúk eredményeinek az összevetésével kapunk teljesebb képet a továbbtanulási motivációkról és az arra gyakorolt hatásokról.

Hivatkozások:

Bander, K. & Galántai, J. (2015). Az eredményesség dimenziói és háttértényezői intézményi szemmel. In Szemerszki Marianna (Szerk.), Eredményesség azoktatásban. Dimenziók és megközelítések. Budapest. Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet. 92-129.

Bander K., Ercsei K., Galántai J., Gyökös E., Kurucz O., Nikitscher P., Szabó Z. A., & Szemerszki M. (2015). Minőség és eredményesség a közoktatásban, Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet

Bourdieu, Pierre (1978): Gazdasági tőke, kulturális tőke, társadalmi tőke. In: Tőkefajták: A társadalmi és kulturális erőforrások szociológiája (szerk.: Lengyel György- Szántó Zoltán), Aula, Budapest

Babbie, Earl (2002): A társadalomtudományi kutatás gyakorlata. Budapest: Osiris.

Creswell, John W. (2012): Educational research. Pearson

Csapó, B. (2004).Tudás és iskola. Műszaki Könyvkiadó.

Fényes, H. (2009). A felsőfokon tanuló nők és férfiak térbeli kötődése egy regionális mintában, Debrecen.

Hörich, B. (2019). Tanulási utak a társadalmi háttér függvényében. Educatio 28(4) 659-682.

Hörich B. (2022). Tanulói eredményesség a mobilitási aspirációk tükrében, Debrecen.

Lannert, J. (2004.) Pályaválasztási aspirációk. PhD értekezés Budapest. http://phd.lib.uni-corvinus.hu/86/1/lannert_judit.pdf

Oomen, A. (2016). Parental involvement in career education and guidance in secondary education, in Journal of the National Institute for Career Education and Counselling, 39-46.

OH (2012) Oktatási Hivatal. Országos kompetenciamérés. Technikai leírás. Letölthető: https://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/kozoktatas/meresek/unios_tanulmanyok/OKM_Technikaileiras.pdf

Polónyi, I. (2022). „A nagy lejtő. A fejlett és fejletlen kisrégiók tanulói teljesítménykülönbségeinek növekedése”,Tér és Társadalom, 36(2), o. 123–140. doi: 10.17649/TET.36.2.3406.

Pusztai, G. (2020). Nevelésszociológia: Elméletek, közösségek, kontextusok.

Szemerszki, M. (2015). A tanulói eredményesség dimenziói és háttértényezői. In: Szemerszki Mariann (szerk) 2015. Eredményesség az oktatásban https://ofi.oh.gov.hu/sites/default/files/attachments/1505765_eredmenyesseg_az_oktatasban_beliv.pdf

Tódor, I. (2019). Az iskolaválasztás döntésmechanizmusa. Székelyföldi középiskolások szektorközi metszetben, Budapest.

Tódor, I. (2020). Az iskolaválasztás döntésmechanizmusai: Székelyföldi középiskolások

szektorközi metszetben, Kolozsvár.

Varga, J. (2007/7–8.). „Kiből lesz ma tanár? A tanári pálya választásának empirikus elemzése”. In Közgazdasági Szemle, 609–627.http://www.mktudegy.hu/?q=system/files/VargaJ.pdf

https://folyoiratok.oh.gov.hu/uj-kozneveles/kompetenciameres-mire-valo-es-mire-nem

https://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/felsooktatas/projektek/Kompetenciameres_eredmenyek/EFOP345_KOMPETENCIAMERES_Ertelmezesi_keretek.pdf

https://www.oktatas.hu/felsooktatas/projektek/efop345/dpr_eredmenyek

https://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/kozoktatas/meresek/orszmer2020/Tanuloi_kerdoiv.pdf

file:///C:/Users/ecacs/OneDrive/Asztali%20g%C3%A9p/OKM_Technikaileiras.pdf

Szerzők: Dabney-Fekete Ilona Dóra, Dusa Ágnes Réka

Absztrakt címe: Tanulási stratégiák és a tudományos nyelvismeret összefüggése a nemzetközi hallgatói közösségekben

Kulcsszavak: tanulási stratégia, nyelvismeret, külföldi hallgatók, tanulói közösségek

Absztrakt: A külföldi hallgatók száma hazánkban évről évre növekvő tendenciát mutat (M. Császár et al. 2021; Dusa & Dabney-Fekete 2024), így különösen fontos annak vizsgálata, hogy milyen módszerekkel és milyen tanulási környezetben tudják a leghatékonyabban elsajátítani a szükséges ismereteket. Ezen túlmenően érdemes feltárni, hogy milyen formában támogathatjuk őket a tanulmányi céljaik elérésében, hogy azok a lehető legjobban megfeleljenek a különleges igényeiknek és körülményeiknek.

A hazánkban tanuló külföldi hallgatók egy olyan sajátos tanulói közösséget alkotnak, amely több szempontból is különbözik a helyi diákoktól, sajátos problémákkal szembesül (Smith & Khawaja 2011): idegen nyelven tanulnak, eltávolodva szokásos környezetüktől, egy másik kulturális kontextusban, multikulturális közegben. E sajátos helyzetükből adódóan az ő tanulási stratégiáik is különlegesek, és más megközelítéseket igényelnek. Korábbi kutatásokban ellentmondásosak az eredmények arra vonatkozóan, hogy az általános angol nyelvtudás és a tanulmányi sikeresség között egyértelmű-e az összefüggés (Cloate 2016, Neumann et al. 2018, Xu 1991). Ennek megfelelően kutatásunkban a hallgatók szubjektív akadémiai angol nyelvtudására vonatkozó kérdésblokkot alkalmaztuk, mivel a szakmai nyelv ismerete jelentős mértékben elősegíti a tanulási folyamatot, valamint hozzájárul a tanulás hatékonyságának növeléséhez.

Vizsgálatunkban kíváncsiak voltunk, hogy milyen összefüggés van a hallgatók tanulási stratégiái és a tudományos angol nyelvismeretük között.

Jelen kutatás egy nagyobb vizsgálat részét képezi, aminek kvantitatív kérdőíves felmérését egy több karral rendelkező, vidéki egyetemen vettünk fel, ahol magas a külföldi hallgatók aránya. Teljeskörű lekérdezésre törekedtetünk, mely három hullámban, online és papír alapú kitöltéssel zajlott (N=426). Az adatokat SPSS-ben rögzítettük és elemeztük. Az elemzés során khí-négyzet próbát, variancia-analízist, faktor-analízist alkalmaztunk.

Az akadémiai angol nyelvtudás különböző dimenziói közül a tudományos előadások megértése nem jelent jelentős problémát a hallgatók számára, míg a tudományos vitákban való aktív részvétel a legnagyobb kihívás. Az összevont akadémiai angol nyelvtudás index alapján a hallgatókat három csoportba soroltuk: a legjobb nyelvtudással rendelkezőket (33,7%), a közepes szintű nyelvtudással rendelkezők csoportját (36,9%), valamint a leggyengébben teljesítőket (29,4%). A preferált tanulási módok kérdőíves blokkjának alkalmazásával, faktor-analízis segítségével öt különböző tanulási stratégiát azonosítottunk. Az akadémiai angol nyelvtudás szerinti csoportok jellemzése alapján megállapítható, hogy a legmagasabb szintű akadémiai angol nyelvtudás szignifikánsan összefügg a koncentrálóképesség magasabb szintjével, ami arra utal, hogy az alacsonyabb nyelvtudás már a tanulási folyamat kezdetén gátolja a hatékony tanulást. További eredményeink azt mutatják, hogy a közepes és alacsonyabb szintű nyelvtudásúakra inkább a csendes, magányos tanulási stílus jellemző, amely magában foglalhatja a magolást, illetve más mechanikus tanulási módszereket.

A kutatás vizsgálja az akadémiai angol nyelvtudás, valamint a tanulmányi sikeresség közötti összefüggést, ilyen módon elősegíti a külföldi hallgatók sajátos tanulási stratégiáinak és azok hatékonyságának jobb megértését, valamint a külföldi diákok integrációjának támogatását a magyar felsőoktatási közegbe, biztosítva ezzel a leghatékonyabb és számukra legmegfelelőbb nyelvi és szakmai támogatási stratégiák és módszerek kialakítását.

Hivatkozások:

Cloate, R. (2016). 'The relationship between international students' English test scores and their academic achievements'. Journal of pedagogic development, 6(2), 3-8.

Dusa Á. R. & Dabney-Fekete I. D. (2024). Nemzetközi hallgatók magyar kultúrához való viszonyulása egy kelet-magyarországi egyetemen. In: Pusztai G.- Engler Á. - Hrabéczy A.; Bencze, Á. (szerk.). Mesterség és intelligencia az oktatáskutatásban: Tanulmányok Kozma Tamás tiszteletére. Debrecen, Magyarország. Debreceni Egyetem Felsőoktatási Kutató és Fejlesztő Központ (CHERD), 146-160.

M. Császár Zs., Teperics K. & Köves K. (2021). Nemzetközi hallgatói mobilitás a magyar felsőoktatásban. Modern Geográfia, 16(2), 67–86. https://doi.org/10.15170/MG.2021.16.02.0

Neumann, H., Padden, N., & McDonough, K. (2018). Beyond English language proficiency scores: understanding the academic performance of international undergraduate students during the first year of study. Higher Education Research & Development, 38(2), 324–338. https://doi.org/10.1080/07294360.2018.1522621

Smith, R. A. & Khawaja, N. G. (2011): A review of the acculturation experiences of international students. International Journal of Intercultural Relations, 35(6), 699-713. https://doi.org/10.1016/j.ijintrel.2011.08.004

Xu, M. (1991). The Impact of English-Language Proficiency on International Graduate Students' Perceived Academic Difficulty. Research in Higher Education, 32(5), 557-570.

Szerzők: Dan Beáta, Kovács Karolina Eszter

Absztrakt címe: Fostering Inclusive Education Through Volunteer Engagement

Kulcsszavak: Romania, inclusive education, volunteering, disability, special educational needs

Absztrakt: Volunteering plays a crucial role in fostering inclusive education by promoting collaborative learning and community engagement. This case study examines how volunteering initiatives can contribute to inclusive education within a bilingual and multicultural setting. Despite Romania's low overall volunteering rate of 3.2% (Eurostat), non-profit organizations in Oradea exhibit a unique profile due to their dedicated efforts. Using a phenomenological approach, we investigated how volunteering fosters collective learning and drives social movements. Our research focused on a specific non-profit organization operating within both Romanian and Hungarian cultural contexts. We conducted and analyzed three small-group discussions (N=32) with NGO members and founders to assess the impact of non-formal learning on inclusive education. The findings highlight the role of volunteering in strengthening community cohesion, promoting knowledge exchange, and enhancing inclusive educational practices. This study underscores the potential of volunteer-driven initiatives in addressing the educational needs of diverse populations, including individuals with disabilities and special educational needs.

Hivatkozások:

Åkerlind, G. S. (2012). Variation and commonality in phenomenographic research methods. Higher Education Research & Development, 31(1), 115–127. https://doi.org/10.1080/07294360.2011.642845

Cnaan, R. A., & Goldberg-Glen, R. S. (1991). Measuring motivation to volunteer in human services. The Journal of Applied Behavioral Science, 27(3), 269–284. https://doi.org/10.1177/0021886391273003

Dan, B. A. (2022). Innovative platforms for inclusive education. In Sustainability of Innovation (pp. 136–145). Debreceni Egyetemi Kiadó.

Eurostat 2015. (n.d.). Retrieved 10 July 2023, from https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/ilc_scp19/default/table?lang=en

Mateiu-Vescan, R., Ionescu, T., & Opre, A. (2022). Volunteering in Romania: A case study that can inform global volunteerism. Studia Universitatis Babeș-Bolyai Psychologia-Paedagogia, 67(1), 41–67. https://doi.org/10.24193/subbpsyped.2022.1.03

Johnson, D. W., & Johnson, R. T. (2002). Cooperative learning and social interdependence theory. In Theory and Research on Small Groups (Vol. 4, pp. 9–35). Kluwer Academic Publishers. https://doi.org/10.1007/0-306-47144-2_2

Szerző: Dancs Katinka

Absztrakt címe: A történelemtanár szakos hallgatók kutatásalapú tanulással kapcsolatos nézeteinek vizsgálati lehetőségei

Kulcsszavak: történelemtanítás, kutatásalapú tanulás, tanárképzés

Absztrakt: A történelmi gondolkodás fejlesztése nem nélkülözheti a tanulók aktivitására építő módszerek alkalmazását, például a kutatásalapú tanulást. A hatékony képzés első lépése a leendő pedagógusok felkészítése a módszer alkalmazására. A szakmódszertani kurzusok hatékonysága jelentősen növelhető, ha a módszertani ismeretek és képességek elsajátítása mellett a képzés a hallgatók nézeteit is formálni kívánja, valamint azok változását is nyomon követi. Kutatásunk célja ezzel összhangban annak vizsgálata, hogy milyen változókkal hozhatók összefüggésbe a kutatásalapú tanulással kapcsolatos nézetek, azaz milyen témákkal kell a kurzusoknak foglalkozniuk és milyen változók bevonásával érdemes nyomon követni a fejlődést.A szakirodalmi áttekintés eredményeként Voet és De Wever (2019) modelljét azonosítottuk, mint lehetséges elméleti hátteret. Eredményeik szerint a történelemtanárok episztemológiai meggyőződései a célképzésen keresztül gyakoroltak hatást a kutatásalapú tanulással kapcsolatos nézetekre. Emellett az észlelt énhatékonyság-érzés és az észlelt hátráltató tényezők is befolyással voltak az alkalmazási hajlandóságra.A szakirodalmi feltárás azt is megállapította, hogy az általános, kontextusfüggetlen mérőeszközök mellett a kontextusba ágyazott mérések is értékes információkkal szolgálhatnak. Koutsianou és Emvalotis (2021) interjú segítségével vizsgálták általános iskolai történelem- és természettudományos tárgyakat tanító pedagógusok episztemológiai és kutatásalapú tanulással összefüggő nézeteit. Az eredmények arra utalnak, hogy szorosabb lehet a kapcsolat a változók között, mint azt a korábban ismertetett modell feltételezi.A már említett változók mellett az értékeléssel összefüggő nézetek vizsgálata lehet indokolt. Már Harlen (2007) is rámutatott, a mérés-értékelés gyakorlata szorosan összefügg azzal, hogy miként gondolkodunk a tudásról. Éppen ezért a pedagógusok episztemológiai nézetei minden bizonnyal befolyásolják, hogy milyen értékelési gyakorlatot kívánnak követni. A kutatásalapú tanulás a hagyományos értékelési gyakorlattal szemben más, a tanulási folyamathoz illeszkedő eljárásokra van szükség. Mindezek alapján feltételezhetjük, hogy Voet és De Wever modellje tovább bővíthető az értékelésről alkotott nézetekkel, amelyek szintén összefüggésben lehetnek a kutatásalapú tanulás használatának szándékával.Az osztálytermi értékeléssel kapcsolatban rendelkezésre állnak tantárgyaktól független, a pedagógusok általános értékelési nézeteit mérő kérdőívek (l. Şentürk & Baş, 2023). Ugyanakkor a történelemtanárok mérés-értékeléssel kapcsolatos nézeteit eddig még nem vizsgálták sem tantárgyfüggetlen sem, a történelemtantárgy speciális céljaihoz és tevékenységeihez illeszkedő módon. Erre viszont kifejezetten nagy szükség lenne, mert a történelemtanítás értékelési gyakorlata számos problémával és kihívással küzd (Shemilt, 2018).A szakirodalmi áttekintés eredményei rámutatnak, hogy a kutatásalapú tanulás alkalmazása iránti nyitottság sokféle változó komplex összefüggésének eredményeként alakul. Ez egyrészt az üzeni a szakmódszertannal foglalkozóknak, hogy komplex, a tanítási-tanulási folyamatot összetett módon megközelítő módon építsék fel kurzusaikat. Emellett olyan értékelési gyakorlatra van szükség a hallgatói fejlődés nyomon követésére, amely kiterjed a tanulással, a történelem értelmezésével és az értékeléssel kapcsolatos tényezők vizsgálatára.Végezetül azt érdemes még kiemelni, hogy a történelemtanári képzés része az állampolgári ismeretek tanítására való felkészítés. A kerettantervek kifejezetten szorgalmazzák a kutatásalapú tanulás alkalmazását a tantárgy tanítása során. Éppen ezért a történelemtanárok kutatásalapú tanulással kapcsolatos nézeteinek formálása az állampolgári ismertek tanítására is pozitív hatást gyakorolhat. Persze csak akkor, ha megfelelő transzfer mellett a tanárjelöltek képesek a jelenismereti témák kontextusában is értelmezni és használni a kutatásalapú tanulást.

Hivatkozások:

Harlen, W. (2007). Assessment of learning. SAGE.

Koutsianou, A., & Emvalotis, A. (2021). Unravelling the interplay of primary school teachers' topic-specific epistemic beliefs and their conceptions of inquiry-based learning in history and science. Frontline Learning Research, 9(4) 35-75.

Şentürk, C., & Baş, G. (2022).Classroom assessment beliefs of teachers: scale validity and reliability study. Educational Research for Policy and Practice, 22, 301–323.

Shemilt, D. (2018). Assessment of Learning in History Education: Past, Present, and Possible Futures. In S. A. Metzger & L. M. Harris (Eds.), The Wiley International Handbook of History Teaching and Learning (pp. 449-471). Wiley.Voet,

M., & De Wever, B. (2019). Teachers' Adoption of Inquiry-Based Learning Activities: The Importance of Beliefs About Education, the Self, and the Context. Journal of Teacher Education, 70(5), 423-440.

Szerzők: Dani Erzsébet, Szabó Dóra

Absztrakt címe: Az online lét varázsa: könyves influenszerek a könyvtári marketing szolgálatában

Kulcsszavak: közkönyvtár, online marketing, digitális jelenlét, tudásmegosztás, könyves influenszer

Absztrakt: A digitális kor gyors fejlődése jelentős átalakulást hozott a közkönyvtárak marketing stratégiájában, melyek egyre nagyobb hangsúlyt fektetnek az online térben, s kifejezetten a közösségi média felületeken való jelenlétre. Az elmúlt években különösen figyelemre méltóvá vált a szakmai véleményvezérek egyik csoportjának, a könyves influenszerek (bookstagrammerek, booktuberek stb.) szerepe, akik elérésük és hitelességük révén hatékony támogatást nyújthatnak a könyvtárak számára. Ezek az influenszerek nem csupán tartalomgyártók, hanem aktív tanuló közösségek szervezői is, akik követőik körében közös olvasási élményeket, vitákat és tudásmegosztást generálnak.

Kutatásunk során célunk, hogy feltárjuk a könyves influenszerek hatékonyságát, valamint annak mechanizmusait, amelyeken keresztül a könyvtárak vonzóbbá válhatnak a fiatalabb közönség és az online tanuló közösségek számára. A könyves influenszerek közösségi média platformokon keresztül történő bevonása különféle előnyökkel járhat a könyvtárak számára, beleértve az olvasásnépszerűsítést, a könyvtári szolgáltatások és programok iránti érdeklődés növelését, valamint új olvasó- és tanuló közösségek kialakítását.Az influenszerek által megosztott, autentikus könyvajánlások és könyvtári események reklámozása sokszor hatékonyabb lehet, mint a hagyományos marketing eszközök, mivel az olvasóközönség körében magas szintű bizalommal és elköteleződéssel rendelkeznek, és aktív közösségi párbeszédet generálnak.

A kutatás elsősorban kvalitatív módszerekkel vizsgálja, hogyan lehet integrálni az influenszer marketinget a könyvtárak kommunikációs stratégiájába, és milyen tényezők segítik elő a sikeres együttműködést, különös tekintettel azokra a tanuló közösségekre, amelyek az influenszerek körül szerveződnek organikusan. Egy átfogó kutatás keretében 2024-ben összesen 60 résztvevővel (20 könyvtárvezetővel (19 magyarországi vármegyei könyvtár és a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár) és 40 könyves influenszerrel) készítettünk félig strukturált interjúkat online formában. A kvalitatív kutatás révén célunk egyrészt az volt, hogy átfogó képet kapjunk a könyvtárak online tevékenységének jelenlegi helyzetéről, közösségi média részvételéről és az influenszerek közreműködésének lehetséges lehetőségeiről, hatásairól.

Az eredmények alapján a könyves influenszerek részvétele a könyvtári marketingben hozzájárulhat a könyvtári imázs fiatalosabbá, dinamikusabbá tételéhez, ami különösen fontos a fiatalabb generációk és különböző közösségek bevonzásában.Az influenszer-együttműködések által erősített marketing kampányok sikeressége azon is múlik, hogy mennyire képesek a könyvtárak az influenszerek közösségi médiában alkalmazott nyelvezetét és vizuális stílusát átemelni saját kommunikációjukba, illetve mennyire rugalmasak az új digitális marketing eszközök adaptálásában. A kutatásunk arra a következtetésre jut, hogy a könyves influenszerek által támogatott könyvtári marketing nem csupán a látogatottság növelésében hatékony, hanem a közkönyvtárak közösségi, tanuló közösséget építő szerepének erősítésében is, hozzájárulva a közösségi identitás fejlesztéséhez és a közös tudásmegosztás kultúrájának elmélyítéséhez.

Hivatkozások:

Babbie, E. (2005). The Basics of Social Research

Barton, D. & Hamilton, M. (1998). Local literacies: Reading and writing in one community. London and New York: Routledge.

Birke, D. & Fehrle, J. (2018). #booklove: How reading culture is adapted on the internet. Komparatistik Online. Adaptation as Cultural Translation: 60–86.

Dani, E. & Szabó, D. (2024). Online olvasás- és szolgáltatásnépszerűsítés a könyvtárakban: a közösségi média és a könyves influenszerek. Könyv és nevelés, 25(1), 48-67.

Dubroc, A.M. (2021). To Be Read: The Educational Opportunities of BookTube. PhD Thesis, Louisiana State University and Agricultural and Mechanical College, US.

Imre, A. (2018). Digitális mindennapok egy könyvtár életében – innovatív módszerek a fiatalok olvasóvá nevelése, valamint az élethosszig tartó tanulás területén. Tudományos és Műszaki Tájékoztatás, 65(3): 159–175.

Szabó, D. & Dani, E. (2023). A könyvtárak médiatudatossága és az olvasóvá nevelés stratégiái a közösségi média segítségével. Közösségi Kapcsolódások - tanulmányok kultúráról és oktatásról, 3(1), 91–100. https://doi.org/10.14232/kapocs.2023.1.91-100

Szabó, D. & Dani, E. (2024). Book influencers in the library? Canadian Journal of Information Library Science, 47(2), 18-29.

Waldinger, D. (2020). Könyves influenszerek módszereinek adaptálása könyvtári környezetben. Könyvtári Intézet. 3.

Szerző: Darvai Tibor

Absztrakt címe: A neveléstudomány helyzete Magyarországon 1945 után

Kulcsszavak: Rákosi-korszak, Kádár-korszak, állami szocialista ideológia, neveléstudomány, didaktika

Absztrakt: A második világháborút követően, ha csak rövid időre is, de lehetőség kínálkozott arra, hogy kiépüljön egy olyan társadalmi-politikai berendezkedés, amely sem autoriter, sem diktatórikus vonásokkal sem rendelkezik. Az 1948-as fordulat évét követően ezen illúziók elmúltak, bár a társadalom egy része nagy reményekkel tekintett az új szocialista rendszer irányába. Az 1950-es évtizedben átlagosan két-három évente, olykor még hamarabb is, rendszerkiigazítás történt a szocialista-kommunista diktatúrában. Az 1956-os forradalom leverését követően elkezdődött a szocialista-kommunista rendszer ismételt kiépítése, ezúttal Kádár János vezetésével és Nyikita Hruscsov támogatásával, mely opponálta a korábbi, a Rákosi Mátyás nevével fémjelzett társadalmi struktúrát. Az 1960-as évek elejére kiépült, megszilárdult és egyben konszolidálódott a Kádár János vezette szocialista politikai-társadalmi berendezkedés. Kutatásunk e két évtizedben, az 1945 és 1965 közötti időszakban elemzi a neveléstudomány helyzetét.

Az alábbi kérdésekre keressük a választ: 1. A neveléstudomány mely részei voltak a legmeghatározóbbak 1945 és 1965 között? 2. Az egyes neveléstudományi területek között a hierarchia változott-e? 3. Ha volt változás, akkor ennek milyen okai lehettek? 4. A neveléstudomány legfőbb képviselői hogyan befolyásolták a neveléstudomány egyes területei közötti hierarchiát?

A kutatás két szálon fut. Az oktatáspolitikai szint elemzéséhez az oktatáspolitikatörténetre alkalmazott politikatudományi megközelítést alkalmazzuk. A neveléstudomány belső logikájának vizsgálatához pedig a szakmai-tudományos teljesítményt, elsősorban a publikációs produktumot, illetve a neveléstudományi-akadémiai mezőben elfoglalt pozíciókat vizsgáljuk meg.

Eredményeink szerint az 1945 és 1965 közötti húsz év politikatörténeti törései leképeződtek a neveléstudomány mezőjében is. Ezen töredezettség jelent meg abban is, hogy míg 1950 és 1956 között az Ágoston György nevével fémjelzett neveléselméletet nevezhetjük a neveléstudomány legmeghatározóbb területének, addig 1956 után a leginkább Nagy Sándor által képviselt didaktika lett a neveléstudomány zászlóshajója. E váltásban szerepet játszhatott, hogy a Kádár-rendszerben nem lehetett az a neveléstudós a legmeghatározóbb, aki a Rákosi-rendszerben is az volt, hiszen az 1956 utáni politikai-társadalmi berendezkedés opponálta az 1950-1956 közötti időszakot.

Szerzők: David Sulistiawan Aditya, Herczegh Judit

Absztrakt címe: Online kommunikációs és tanulási felületek, mesterséges intelligencia használat a DE BTK Nevelés és Művelődéstudományi Intézet Közösségszervező alapszakos hallgatóinak esetében

Kulcsszavak: online kommunikáció a felsőoktatásban, mesterséges intelligencia használat, ikt használat a felsőoktatásban

Absztrakt: Az információs társadalomban a közösségi médiafelületek segítségével könnyen építhetnek ki az egyének online társadalmi kapcsolatrendszert. Az infokommunikációs eszközök így képesek elősegíteni a társadalmi kohéziót. Az általuk létrehozott tér alkalmazkodik a hagyományos társadalmi struktúrákhoz, képes megkettőzni azt, ugyanakkor újfajta mintázatokat is ki tud alakítani, amennyiben a a hagyományos struktúrák elavultnak vagy az online térben nehezen követhetőnek bizonyulnak. Az információs társadalom keretrendszere a közösségi médiafelületek segítségével létrehozza azokat a kulturális tartalmakat az online térben is, amelyek a fizikai világban társadalmi csoportokat képesek szegmentálni vagy integrálni" (Herczegh 2024:92).

Az IKT eszközöket és a közösségi média felületeit az oktatás teljes spektrumán a tanítási-tanulási folyamatban egyaránt globálisan használják, amely használata napjainkban elvárt és kívánatos (Byungura et.al. 2016).

Az internet-alapú kommunikáció, az IKT eszközök használata az interperszonális kommunikáció és közösség építés új eszközeként jelent meg, amelyet az egyén kapcsolatok kiépítésére és fejlesztésére, valamint kapcsolattartási eszközeinek továbbítására használnak fel mind a hallgatók, mind intézményi szinten az oktatók és adminisztrátorok (Herczegh 2022).

Előadásunkban az IKT eszközök szocializációs sztenderdként való megjelenését alátámasztva az online felületekhez kapcsolódó formális és informális tanulás és kommunikáció rendszer szintű megjelenését az intézményi IKT struktúra alapjaiból kiindulva mutatjuk be a Debreceni Egyetem BTK Nevelés és Művelődéstudományi Intézet oktatói és hallgatói gyakorlatában, így egyértelműen láthatóvá válnak a felsőoktatás rendszerében kiépülő szociális és kommunikációs interakciók a hallgatók az oktatók között (Herczegh 2022).

Az intézmény online platformjait és kommunikációs gyakorlatát a hallgatók és oktatók oldaláról megvizsgálva megtapasztaljuk, hogy az információs társadalmi szocializációs ágensek milyen pedagógiai gyakorlatot, intézményi hozzáállást, valamint hallgatói használati mintázatokat alakítanak ki (Herczegh 2014).

Meggyőződésünk, hogy az adott társadalom kulturális erőtere nagyban befolyásolja az oktatási rendszerbe beépülő használatot, a programok választásában megjelenő gyakorlatot, különösen egy olyan új terület, mint a mesterséges intelligencia használatának kulturális tanulási gyakorlatában. Ennek alátámasztására a közösségszervező alapszakos első évfolyamos hallgatóink körében 2024-ben pilot kutatást végeztünk online nyitott kérdések formájában, amely a hallgatók MI használatát és ismereteit mérte fel. A Debreceni Egyetem Bölcsészettudományi Kara, valamint a Neveléstudományi Intézet által kialakítót MI használati ajánlást, amelyet kurzus kereteken belül megismertek a hallgatók vettük az általuk alkalmazott MI használati modell kiinduló pontjának.

A kutatás eredményeképpen bemutatjuk, hogy a gyorsan változó MI felületek a kezdődő gyakorlatból adódóan még bizalmatlan és bizonytalan használatot eredményeznek, ugyanakkor egyértelműen megjelennek az intézményi szocializációs sztenderdek, valamint szociokulturális jellegzetességek, amelyek tetten érhetők az eszközzel kapcsolatos használati mintázatokban, a tanulás és a szórakoztató célú kommunikációs gyakorlatban.

Hivatkozások:

Byungura, Jean Claude et.al. (2016): ICT Capacity Building: A critical discourse analysis of Rwandan Policies from higher education perspective. In European Journal of Open Distance and E-Learning, 2016/7, pp. 46-62

Herczegh, Judit (2024):A mémek, mint társadalmi kohéziós és csoportidentitás azonosító eszközök. In: Buda, András; Kiss, Endre (szerk.)Interdiszciplináris pedagógia és a korszakváltás bizonytalansága : A XIII. Kiss Árpád Emlékkonferencia tanulmánykötete Debrecen, Magyarország: Debreceni Egyetem Bölcsészettudományi Kar, Nevelés- és Művelődéstudományi Intézetpp. 92-99

Herczegh Judit (2022): Az IKT mint közösségépítő eszköz a felsőoktatásban: A Debreceni Egyetem Nevelés és Művelődéstudományi Intézete Művelődéstudományi és Humán Tanulmányok tanszékének esete. In Közösségi Kapcsolódások - Tanulmányok Kultúráról és Oktatásról 2022/2pp. 62-72.

Szerzők: Demeter-Karászi Zsuzsanna, Pusztai Gabriella

Absztrakt címe: A különböző fenntartású intézmények szülői közösségteremtő tevékenysége

Kulcsszavak: család-iskola partnerség, szektorközi összehasonlítás, egyházi intézmény, állami intézmény, szülői közösségépítő tevékenység

Absztrakt: A szülői részvétel egyik oldala a szülők iskolai láthatóságát, a szülők iskolai alkalmakon, programokon és tevékenységeken való megjelenését foglalja magába (Schneider & Coleman, 1993). Korábbi kutatási eredményeinkre (Pusztai et al., 2024), valamint esettanulmányi tapasztalatokra alapozva elmondható, hogy bár nem tartozik az iskolák hivatalos tevékenységei közé, hogy szülői közösségépítő tevékenységeket kezdeményezzenek, mégis számos intézmény vállalja a feladatot a gyermekek iskolai eredményességének elősegítése érdekében. Ennek egyik oka, hogy a társadalmi egyenlőtlenségek iskolarendszerbeli csökkentését célzó oktatáspolitika is hangsúlyozza a szülők gyermekeik iskolai életébe, tanulmányaikba való bevonódásának fontosságát (Epstein, 2010; Pusztai et al., 2024). Az egyes oktatási intézmények különböző tevékenységeket szerveznek, melyek szülői közösségépítő jelleggel bírnak, mint például családi nap, iskolai mulatság, jótékonysági vásár, bál stb., de akár olyan kezdeményezések is megemlíthetők itt, melyek barátságos légkörben elősegítik a szülők kommunikációját, a tapasztalatcserét, amelyek továbbá az iskola számára is hasznosak lehetnek (Pusztai, 2024; Demeter-Karászi, 2024).

Kutatásunk célja annak vizsgálata, hogy a különböző fenntartású intézményekben a szülők érzékelik-e, amennyiben igen, hogyan, az iskola támogatását, kezdeményezését a szülői közösségépítő tevékenységeket illetően, továbbá, hogy az egyes fenntartók intézményeiben a szülők hajlandóságot mutatnak-e az iskolai aktivitás tekintetében.

Szisztematikus tartalomelemzéssel feltárva a téma hazai és nemzetközi irodalmát, kvalitatív, interjús kutatással feltérképezve a pedagógusok véleményét és bemutatva számos intézmény, eredményes, a család-iskola partnerségre épülő jógyakorlatát, fontosnak tartottuk a szülői tapasztalatok és percepció megismerését is, így kutatásunkban három ország, magas hátrányos helyzetű régióijában végeztünk lekérdezést az 5-12. évfolyamokra járó diákok szülei között. Az iskolafenntartó tekintetében arra törekedtünk, hogy elérjük a régió arányait. Kutatásunk alapját az MTA-DE-CSATOKK: Szülők három országban 2023. adatbázis képezte.

Eredményeink azt igazolták, hogy a fenntartótól nem független, hogy a szülők érzékelik-e az iskola támogatását, kezdeményezését a szülői közösségépítő tevékenységeket illetően, továbbá, hogy a szülők hajlandóságot mutatnak-e az iskolai aktivitás tekintetében, ám még további szignifikáns különbséget találtunk a családszerkezet, a családi státus, az iskolatípus, valamint az objektív és a szubjektív eredményességi mutatók esetében is.

Kutatásunk alátámasztotta, hogy a szülőkkel – akik természetes módon a gyermeknevelés legfontosabb partnerei – kialakított szorosabb együttműködés hatékony eszköze lehet az iskoláknak, amely növeli a pedagógiai munka eredményességét és hatékonyságát. A hagyományos iskolai kultúrában azonban ezeknek a lehetőségeknek a kiaknázása háttérbe szorul. Bár az iskolák pedagógiai programjaiban és vezetői elképzeléseiben formálisan megjelennek a szülőkkel kapcsolatos feladatok, ezek többnyire csupán kötelezően teljesített adminisztratív teendők szintjén maradnak. A szülőkkel folytatott valódi, tartalmas együttműködés fontosságát pedig csak kevés intézmény ismeri fel igazán.

Hivatkozások:

Epstein, J. L. (2001). School, family, and community partnerships: Preparing educators and improving schools. Westview Press.

Demeter-Karászi, Zs. (2024). Szülői közösség. In G. Pusztai (Eds.), A család-iskola partnerség szülői nézőpontból. Vizsgálatok három országban (pp. 100-112). CHERD-Hungary.

Pusztai, G. (Eds.) (2024). A család-iskola partnerség szülői nézőpontból. Vizsgálatok három országban. CHERD-Hungary.

Pusztai, G., Demeter-Karászi, Z., Major, E., & Puskás, M. (2024). Beyond the barriers of deficit orientedness? Comparing distinct teacher approaches of parental involvement. British Journal of Religious Education, 1–19. https://doi.org/10.1080/01416200.2024.2388133

Schneider, B., & Coleman, J. S. (1993). Parents, their children, and schools. Westview Press.

Parents, Their Children, and Schools. Boulder, CO: Westview Press.

Szerző: Déri Diána

Absztrakt címe: A beválás összetevői – fókuszban a női labdarúgó sportakadémiák

Kulcsszavak: sportakadémiai képzés, beválás, női labdarúgás

Absztrakt: A sportakadémiák a fiatal sportolók fejlődését komplex, egymásra ható tényezőrendszeren keresztül biztosítják. A sikeres felnőtt sportolóvá váláshoz nem elegendő a fizikai felkészítés, számos belső és külső tényező együttes jelenlétének eredménye (Csáki és mtsai, 2013; Meylan és mtsai, 2010). A külső és belső tényezők egymást kiegészítő hatása teremti meg az optimális feltételeket a sportolók számára. A kutatás e faktorok feltárására irányult a női labdarúgó akadémiák sportolóira vonatkozó tapasztalatok bemutatásával. A vizsgálat célja a sikeres sportkarrier megalapozásához szükséges mentális, motorikus, valamint külső tényezők beazonosítása volt esetükben.

A vizsgálat során a 2021-ben elsőként államilag elismert női labdarúgó akadémiák (n=6) sportolóinak (n=262), edzőinek (n=37) és a játékosok szüleinek (n=218) a véleményét vetettük egybe. Az adatfelvétel négyfokú Likert-skálát tartalmazó kérdőívek használatával történt. A kérdésekre (n=5) adott válaszok összehasonlítását egyszempontos varianciaanalízis (ANOVA) segítette. A csoportok közötti szignifikáns eltérések feltárásához LSD post hoc teszt alkalmazására került sor.

Az eredmények azt mutatják, hogy a kitartás (M=3,88±0,34) és az akaraterő (M=3,87±0,40) jelenik meg, mint leginkább értékelt mentális tényező. Magas értékkel jellemezték továbbá a fejlődésre való törekvést (M=3,84±0,40), a szorgalmat (M=3,84±0,40), valamint az elszántságot (M=3,83±0,46). A motorikus tényezők közül a kondicionális képességek (M=3,69±0,58) kapták együttesen a legnagyobb hangsúlyt. A labdarúgók 78,6%-a, az edzők 81,1%-a és a szülők 80,3%-a nyilatkozott úgy, hogy a mentális és a motorikus tényezők egyformán fontosak. A sikeres beválás külső feltételei körében a labdarúgók az edzésmennyiséget (M=3,79±0,48) emelték ki, a szülők a sportoló-edző kapcsolatot (M=3,78±0,44), míg az edzők a pedagógiai kompetenciákat (M=3,84±0,44) tartották meghatározónak. A nevelt személyiséggé és sikeres sportolóvá válást befolyásoló tényezőket vizsgálva megállapítható, hogy a csoportok együttesen az edzővel szembeni tisztelettudó magatartást (M=3,84±0,44) tették az első helyre, de magas értékkel jellemezték a játékostársakkal szembeni tisztelettudó magatartást (M=3,78±0,50), az egyesület egyéb alkalmazottaival szembeni tisztelettudó magatartást (M=3,76±0,56), valamint a tanárokkal szembeni tisztelettudó magatartást (M=3,72±0,53) is.

Szignifikáns véleménykülönbség volt tapasztalható a sikeres felnőtt labdarúgóvá válást befolyásoló külső tényezők, illetve a jól nevelt személyiséggé és sikeres sportolóvá válást befolyásoló tényezők megítélését illetően. A szülők fontosabbnak gondolták az edző és sportoló közötti jó viszonyt (F=5,504; p=0,004), mint a labdarúgók és az edzők. A labdarúgók alacsonyabbra értékelték az edző pedagógiai felkészültségének (F=15,289; p=0,001) súlyát a másik két csoporthoz viszonyítva. Az edzővel szembeni tisztelettudó magatartást (F=3,640; p=0,027) az edzők tartották a legkevésbé fontosnak a labdarúgókhoz és a szülőkhöz viszonyítva. A tanárokkal szembeni tisztelettudó magatartáshoz a szülők társították a legmagasabb értéket (M=3,80±0,41), szignifikáns véleménykülönbséget mutatva a labdarúgókhoz képest (F=5,452; p=0,005). A szülők továbbá nagyobb jelentőséget tulajdonítottak az iskolatársakkal szembeni tisztelettudó magatartásnak (F=8,180; p=0,001) a másik két csoporthoz képest.

Az eredmények megerősítették azt a szemléletet, hogy a fiatal sportolók beválásához több tényező összehangolt fejlesztése szükséges. Az akarati tényezők dominanciája valószínűsíthető volt, hiszen fontosságukat több tehetségmodell is hangsúlyozza (Czeizel, 2003; Piirto, 2021).

A kutatás megerősítette azt a következtetést, hogy az edzők szerepe meghatározó a játékosok fejlődése szempontjából, és nem csupán a szakmai tudásuk, hanem az emberi tulajdonságaik is kulcsfontosságúak (Sæther és mtsai, 2017). A sportakadémiák szemléletét tükrözi az a tény, hogy a nevelt személyiséggé válást meghatározó tényezők között első helyen szerepel a tisztelettudó magatartás. Ez azt mutatja, hogy az akadémiai közeg nemcsak sportolókat, hanem példamutató egyéneket is igyekszik nevelni.

Szerzők: Diczkó Csenge, Kurucz Kleopátra

Absztrakt címe: Svédország

Kulcsszavak: Kultúrpolitika, Svédország, Kulturális sokszínűség

Absztrakt: Svédország kulturális rendszerének elemzése jól mutatja, hogyan valósulhat meg egy modern államban a kultúra demokratkus, nyitott és fenntartható kezelése. A kutatás célja Svédország kulturális politikájának, jogszabályi és intézményi rendszerének átfogó bemutatása, különös tekintettel arra, miként képes az állam biztosítani a kultúrához való egyenlő hozzáférést, támogatni a kulturális sokszínűséget, valamint megőrizni a nemzeti örökséget. A téma időszerűségét nemcsak Svédország kultúrpolitikai innovációi indokolják, hanem az is, hogy a svéd modell számos, más ország számára is adaptálható jó gyakorlatot kínál.

A vizsgálat alapját egy interdiszciplináris megközelítés adja, amely a kultúrpolitika, a jóléti államok elméletei és a kulturális demokrácia fogalma köré épül. Svédország történelmi múltja – a viking kortól a 16–17. századi nagyhatalmi időszakon át a mai jóléti és semleges államig – meghatározza kulturális szemléletét. A skandináv ország kulturális politikája a társadalmi egyenlőség, részvétel és nyitottság eszméjén alapszik, amelynek alapelveit több szinten – állami, regionális és önkormányzati szinten – működtetett intézményrendszer szolgálja ki.

A kutatás központi kérdése: hogyan épül fel és működik a svéd kulturális rendszer, és milyen módon biztosítja a demokratikus értékek megvalósulását a kultúrában? A hipotézis szerint Svédország többszintű finanszírozási és intézményi modellje képes egyszerre biztosítani a kulturális sokszínűséget, az állami támogatás folyamatosságát, valamint az intézményi autonómiát. A módszertan kvalitatív dokumentumelemzésen alapul, amely kiterjed a hivatalos kulturális törvények, kormányzati jelentések, valamint intézményi gyakorlatok vizsgálatára.

A svéd kultúrpolitika jogszabályi kereteiben fontos szerepet játszik az állami felelősségvállalás, ugyanakkor kiemelendő az autonóm döntéshozatal védelme is. A kultúrafinanszírozás háromszintű modellje – állami, regionális, helyi – lehetővé teszi, hogy a kormány forrásokat biztosítson anélkül, hogy beleszólna a konkrét szakmai döntésekbe. Ezt az elvet illusztrálja a korábban érvényben lévő „tánctörvény” 2023-as eltörlése is, amely a szabályozás és a kulturális szabadság közötti egyensúlyt kívánta helyreállítani. Az állam és a kulturális élet közötti viszonyt a nyitottság, partnerség és részvétel jellemzi.

Az intézményi rendszer központi szereplője a Kulturális Minisztérium, amelynek hatáskörébe tartozik a kultúra mellett a demokrácia, média, nemzeti kisebbségek, vallási közösségek és az ifjúságpolitika is. Alá tartozik többek között a Svéd Nemzeti Kulturális Tanács, a Nemzeti Örökségvédelmi Tanács, a Svéd Művészeti Tanács, valamint a Médiahatóság és az Állami Levéltár. Ezek az intézmények a kulturális irányítás gerincét képezik, felelősek a kulturális örökség megőrzéséért, a művészeti támogatásokért, valamint a médiatartalmak szabályozásáért.

A kutatásban külön figyelmet kap a svéd kulturális intézményrendszer működése. A kulturális szolgáltatások túlnyomó része állami, önkormányzati vagy regionális fenntartású intézményekben valósul meg, amelyek részben állami, részben uniós forrásokból működnek. A Nationalmuseum, a Modern Művészetek Múzeuma, vagy a Malmö Konsthall példái jól mutatják a közpénzből finanszírozott, de szakmailag független intézmények modelljét. A kulturális örökség védelmét és bemutatását a múzeumi törvény is szabályozza, amely a múzeumokat nyilvános intézményként határozza meg, amelyek „megőrzik, kutatják és közvetítik az emberiség és környezetének tárgyi és szellemi örökségét”. A Svensk Form szervezet és más design- és vizuális művészeti központok régiós hálózata hozzájárul a kortárs művészet és formatervezés fejlődéséhez.

A svéd kulturális modell nem csupán elméleti szempontból szolgál értékes példaként, hanem gyakorlati tapasztalatai is hasznosíthatók más országok számára. A kutatás arra a következtetésre jut, hogy a svéd kultúrpolitikai modell sikerének kulcsa az, hogy képes összehangolni a közpénzből történő kulturális támogatás, az intézményi autonómia és a társadalmi részvétel hármas követelményét. A kultúra Svédországban nem csupán szabadidős vagy művészeti tevékenység, hanem a társadalmi kohézió, a nemzeti identitás és a demokratikus értékrend egyik legfontosabb alappillére.

Szerzők: Dominek Dalma Lilla, Kapusi Vanessza, Szűts Zoltán

Absztrakt címe: Generációk közötti tanulás: A család, mint informális tanulóközösség

Kulcsszavak: informális tanulás, család, digitális kompetenciák, intergenerációs kapcsolatok

Absztrakt: A család, mint tanulási közösség különleges szerepet játszik a generációk közötti tudás- és értékrend átadásban. Az informális tanulás területén a család az egyik legfontosabb társadalmi közeg, amely a legintenzívebb interakciókat biztosíthatja a különböző életkorú és tapasztalatú egyének között. Ez a tanulás nem csupán a hagyományos értelemben vett ismeretek átadását jelenti, hanem magában foglalja az érzelmi intelligenciát, társas készségeket, viselkedési normákat, valamint az életvezetési mintákat is. Az intergenerációs oktatás (Joel Spring, 2008) sajátossága abban rejlik, hogy fontos elsajátítani és átadni azt a tudást, hogyan tudunk harmonikusan együtt élni különböző kultúrák és generációk képviselőivel. Ezt a fogalmat sokféleképpen definiálták a kutatók (Kardos, 2012), de egy közös vonásuk van: a tanulás folyamatában a fiatalabb és idősebb generációk közötti interakciók hangsúlyosak. A fogalom alatt a különböző életkorú családtagok közötti tudásmegosztást értjük. A tanulás nemcsak információk vagy készségek átadását jelenti, hanem tapasztalatok, életbölcsesség és kulturális tudás is megosztásra kerül. A családi környezet tehát az élet különböző szakaszaiban lehetőséget biztosít a generációk közötti tudáscserére, amely elősegíti a társadalmi kohéziót, akulturális örökség megőrzését és a társadalmi mobilitást. Az előadás célja annak bemutatása, hogy miként zajlik a tudás és a kulturális értékek transzferálása a különböző generációk között a családokon belül, valamint hogyan hat a családi közösség a személyes és társadalmi fejlődésre. A családon belüli tanulás folyamata erőteljesen befolyásolja a szocializációt, az önállóság kialakulását, a társadalmi normákhoz való alkalmazkodást, és hosszú távon a társadalmi mobilitás is szoros kapcsolatban áll a családi tanulási élményekkel. Az idősebb családtagok tapasztalatainak, élettörténeteinek, értékrendjének és hagyományainak megosztása a fiatalabb generációkkal lehetőséget ad arra, hogy a fiatalok képet alkossanak elődeik életeiről és társadalmi helyzetükről. Ezáltal a generációk közötti tudás és tapasztalat átadása nemcsak az egyéni fejlődést segíti, hanem a családon belüli közösségi kötődéseket is erősíti (Berk, 2013).

A családon belüli tanulás egyik különleges aspektusa a digitális technológiák alkalmazásában történő generációs tudásátadás. Mivel a digitális világ egyre inkább meghatározza mindennapi életünket, a fiatalabb generációk, akik a technológiai fejlődésből nőnek ki, gyakran szerepet vállalnak abban, hogy tanítsák az idősebbeket az új digitális eszközök és platformok használatára. Ez a folyamat nem csupán a technikai tudás átadásáról szól, hanem egy új típusú társas interakciót is létrehoz, amely a fiatalok és idősebbek közötti szorosabb kapcsolatok kialakulását segíti elő. A kutatásban arra kerestük a választ, hogy milyen formákban zajlik a generációk közötti tudásátadás a családban, különösen a digitális technológiák alkalmazásában, hogyan befolyásolják a családi minták a későbbi egyéni és társadalmi tanulási folyamatokat vagy épp milyen hatással van a digitális tudás és eszközök tanulása az intergenerációs kapcsolatokra és a társadalmi mobilitásra. A kutatás során intergenerációs szemléletű, kvalitatív megközelítést alkalmaztunk, amely családok mélyinterjúira és fókuszcsoportos beszélgetéseire épültek. Hipotézisünk, hogy a családok szerepe nemcsak az alapvető ismeretek átadásában meghatározó, hanem az érzelmi és társas készségek, valamint a digitális kompetenciák fejlesztésében is. A kutatás rávilágíthat arra, hogy a fiatalabb generációk digitális tudása nem csupán a technikai készségeket érinti, hanem hozzájárul az intergenerációs kapcsolatok erősítéséhez is. A családi életre nevelés fogalmának értelmezése és intézményesült formái jelentősen átalakultak a társadalmi és gazdasági változások hatására (Engler, 2021). Az előadás rámutat arra, hogy a magánéleti és szakmai életutak integrálása napjainkban egyre nagyobb kihívást jelent a fiatalok számára, különösen a felsőoktatásban tanulók körében. A családi háttér, mint erőforrás, kulcsszerepet játszhat a tanulmányi döntésekben, valamint a karrier és család közötti egyensúly megteremtésében is.

Hivatkozások:

Berk, Laura. E. (2013). Child Development. (9th ed.). Boston, MA: Pearson

Dobos, Cs. (2016). A generációk közötti kommunikáció és tudástranszfer sajátosságai. Alkalmazott Nyelvészeti Közlemények, 11(1), 29–39

Engler Ágnes (2021). A családpedagógia új kihívása: paradigmaváltás a családi életre nevelés koncepciójában. Debrecen: Doktori értekezés.

Kardos Anita (szerk) (2012): Generációk közötti tanulás. Tempus Közalapítvány ISBN 978-615-5319-01-3

Kővári, A. (2020). Digitális társadalom és digitális oktatás szinergiája. Civil Szemle. (1.) pp. 69–72. http://www.civilszemle.hu/wp-content/uploads/2020/05/62-Civil-Szemle-20201.pdfJoel

Spring (2008): Globalization of Education. An Introduction. New York: Routledge, 2008. 250 p.

Szerző: Drabancz Mihály Róbert

Absztrakt címe: Népművelők és a rendszerváltás

Kulcsszavak: vidéki értelmiség, professzió, közélet

Absztrakt: A rendszerváltás folyamatát katalizáló demokratikus ellenzék vezetői személyiségeinek, elsősorban a fővárosi akadémiai értelmiségi körből rekrutálódó elitnek a közéleti szerepvállalását, a többpárti demokrácia megteremtésében betöltött szerepét számos tudományos kutatás vizsgálta, azonban a vidéki Magyarországon létrejött alternatív politikai mozgalmak, önszerveződések kulcsszereplőinek életútjáról, motivációiról, erőfeszítéseiről kevés tudományos és ismeretterjesztő munka látott napvilágot. Korábbi adatgyűjtéseink során, mely Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei településeken a demokratikus átalakulásban meghatározó szerepet játszó egyéniségek életútját vizsgálta (Vitál – Drabancz 2022; 2023), felfigyeltünk arra a tényre, hogy a vidéken megszerveződött ellenzéki pártok alapszervezeteiben, megyei választmányaiban, illetve országgyűlési és önkormányzati képviselőjelöltséget vállaló aktivisták körében nem pusztán a humán értelmiség (újságíró, tanár, lelkész) volt felülreprezentálva, hanem a közművelődés, kultúraközvetítés területén tevékenykedő szakemberek, illetve erre a pályára készülő főiskolai hallgatók köreiből különösen nagy számossággal vettek részt a demokratikus ellenzék mozgalmaiban a vidéki Magyarországon. Ugyan fenntartjuk az optikai torzítás elméleti lehetőségét, ugyanakkor az történelmi evidencia, hogy a kis- és középvárosokban, megyeszékhelyeken a művelődési házak rendezvényei, könyvtárak író-olvasó találkozói, ismeretterjesztő foglalkozások biztosították a helyi diskurzust a pártállam lebontásával kapcsolatos igények megfogalmazásának, a demokratikus átalakulás módjára vonatkozó elképzelések, nézetek ütköztetésének. Ezek a kulturális terek biztosították a későbbiekben, a nyolcvanas évek végén létrejött ellenzéki pártok működésének alapvető infrastrukturális feltételeit, a szabad választásokra való felkészülést. Hipotézisem szerint ezekben a folyamatokban katalizátor szerepe volt a népművelőknek, akik már a hetvenes évek második felétől egyre eredményesebb módon tágították a szocialista kultúrpolitika határait, segítették a hivatalos ideológiai doktrínával, ízléskultúrával dacoló öntevékeny körök működését. Az előadásomban narratív interjúk elemzésével tárom fel a rendszerváltásban aktív szerepet vállaló népművelők involváltságának okait, politikai szervező tevékenységét, továbbá a népművelő képzések hatását a kultúrmunkások közéleti szerepvállalására a nyolcvanas évek időmetszetében. A leíró jellegű kutatásunkban elméleti alapsokaságának tekintettük az 1980-as évek második felében a demokratikus ellenzéki mozgalomban, illetve a posztszocialista átmenet időszakában közéleti szerepet vállaló, az 1980-1991 közötti időszakban a magyarországi kulturális-közművelődési intézményekben szakdolgozói vagy szerződéses státusban, alkalmazotti vagy kis-, illetve középvezetői beosztásban foglalkoztatott szakdolgozókat, illetve az 1985-1990 közötti időszakban bármely magyarországi felsőoktatási intézményben népművelő szakon tanulmányokat folytatókat. Az interjúalanyok kiválasztása a társadalomtudományi kvalitatív kutatásokban gyakran alkalmazott hólabda módszertan (snowball sampling) alkalmazásával történt.

Előadásban négy dimenzióban elemzem az interjúalanyok narratíváit. A népművelők politikai szerepvállalását motiváló tényezők számba vétele kapcsán a vizsgálatunk fókuszpontja, hogy a népművelőknek az ellenzéki pártok, szervezetek tevékenységében való részvételét milyen módon határozta meg a pártállami rendszerhez való viszonyulásuk, a részvételüket milyen személyes tényezők, szocializációs hatások támogatták.

A narratívák elemzése során megkísérlem szétszálazni azt a relációt, hogy a közéleti érdeklődés terelte –e a népművelői pályára az egyént, vagy a népművelő képzés pályaszocializációs hatása formálta a közélet alakítására irányuló belső igényt. A rendszerváltás időszakában az interjúalanyok politikai preferenciáinak és közéleti részvételének elemzése

során elsősorban a közéleti szerepvállalás szervezeti hátterére fókuszálunk: az ellenzéki aktivisták választottak e- pártot a cselekvésük színteréhez, vagy a megszerveződő ellenzéki pártok választották ki a személyközi kapcsolati hálózataikon keresztül a lokális térben befolyással bíró helyi politikusaikat, illetve ezek a preferenciák mennyiben tekinthetők az ideológia alapján konzisztensnek?

A prezentáció tudományos kereteit adják a rendszerváltást kutató politikatörténeti, illetve társadalomtörténeti munkák (Ripp Zoltán 2006, Bozóki András, 2019, Csanády Márton 1999), valamint a korszak értelmiségével foglalkozó monográfiák (Fónai Mihály 1991, Kristóf Luca 2014), illetve a szakma professzióját leíró elemzések (Kleisz 2005, Mankó 1991).

Szerző: Dusa Ágnes Réka

Absztrakt címe: Közösségek nélkül - A magány jelenségének vizsgálata Európában

Kulcsszavak: magányosság, társadalmi izoláció, Európai összehasonlítás

Absztrakt: Az előadás központi témája a magányosság érzésének vizsgálata egy európai nagymintás adatfelvételen. A téma relevanciáját az adja, hogy a XXI. században felerősödött a (kis)közösségek meggyengülése, a társadalmi izoláció és az érzelmi magányosság (de Jong Gierveld et al., 2006, Bound Alberti, 2018, Taniguchi és Kaufman, 2022, Sauter et al., 2020). Ezért ezen vizsgálat célja az, hogy az Europen Social Survey 2023-as, 11. hullám első adatközlésének (11 ország, N=22190) segítségével bemutassuk, mely európai országban mennyire jellemző a magányosság, másrészt milyen összefüggések mutathatók ki a magány és egyes demográfiai tényezők, az egészségügyi állapot vagy a társas kapcsolatok minősége között. A rendelkezésünkre álló európai minta vizsgálata mellett külön figyelmet fordítunk a magyarországi adatokra (N=2118) is. Vizsgálataink során variancia-analízist, kereszttábla-elemzést és bináris logisztikus regressziót alkalmaztunk. Eredményeink szerint a közép-európai országokban az idősebbek, a nyugat-európai országokban a fiatalabbak a magányosabbak. A magánysággal szignifikánsan összefüggő demográfiai tényezők kapcsán a szakirodalommal egyező együttjárásokat tártunk fel számos esetben (pl. nem, életkor, iskolázottság, betegségek, társas kapcsolatok megléte vagy hiánya), ám néhány meglepő eredményt is kaptunk a vallásossággal vagy az intézményekbe vetett bizalommal kapcsolatban. Logisztikus regressziós vizsgálatunk pedig azt mutatta ki a teljes európai mintára vonatkozóan, hogy nagyobb eséllyel magányosabbak a nők, a 15-29 év közöttiek, az alacsonyabb iskolai végzettséggel rendelkezők, a munkaerőpiacon inaktívak, az egyfős háztartásban élők, a vallásosak, a diszkriminált kisebbséghez tartozók, a rosszabb szubjektív egészségűek, a tartós fizikai- vagy mentális betegséggel küzdők, a szeretteikkel csak havonta vagy ritkábban találkozók, a maximum kettő bizalmas kapcsolattal rendelkezők, a ritkán társaságba járók, a napi 3 óra felett internetezők, a rendszeresen templomba, gyülekezeti eseményekre járók, az embertársaikba kevésbé megbízók, az életükkel elégedetlenek, és az intézményekben megbízók.

A magyar almintán végzett logisztikus regressziós elemzés során kevesebb szignifikáns hatást tudtunk kimutatni, de megmaradt a magyarázó ereje a nemnek (hazánkban is inkább a nők magányosak), az iskolai végzettségnek. Az egyfős háztartásokban élők magányossága a magyar mintán magasabb: ötszörös az esélyük a magányosságra. Az életmódot tartósan megnehezítő betegségek, a kevés bizalmas kapcsolat, a ritka társaságba járás, az élettel való elégedetlenség növeli a magányosság esélyét, míg a kevesebb internethasználat csökkenti azt. Végül az intézményi bizalom az európai mintához hasonlóan „furcsán” viselkedik: a magasabb intézményi bizalom a magányosság esélyét növeli.

Hivatkozások:

Bound Alberti, F. (2018). This “Modern Epidemic”: Loneliness as an Emotion Cluster and a Neglected Subject in the History of Emotions. Emotion Review, 10(3), 242-254. https://doi.org/10.1177/1754073918768876

de Jong Gierveld, J., van Tilburg, T.G., &; Dykstra, P.A. (2006). Loneliness and social isolation. In D. Perlman & A. Vangelisti (Eds.), The Cambridge handbook of personal relationships(pp. 485-500). Cambridge University Press.

European Social Survey European Research Infrastructure (ESS ERIC). (2024). ESS11 integrated file, edition 2.0 [Data set]. Sikt - Norwegian Agency for Shared Services in Education and Research.https://doi.org/10.21338/ess11e02_0

Sauter, S.R., Kim, L.P. and Jacobsen, K.H. (2020), Loneliness and friendlessness among adolescents in 25 countries in Latin America and the Caribbean. Child Adolesc Ment Health, 25, 21-27.https://doi.org/10.1111/camh.12358

Taniguchi, H., Kaufman, G. (2022). Family, Collectivism, and Loneliness from a Cross-Country Perspective. Applied Research in Quality of Life, 17, 1555–1581.https://doi.org/10.1007/s11482-021-09978-8

Szerzők: Engler Ágnes, Dusa Ágnes Réka, Markos Valéria, Bencze Ádám

Absztrakt címe: Nemi preferenciák és vezetői szerepek: A nők és férfiak vezetői alkalmasságának vizsgálata az ISPP-adatbázis alapján

Kulcsszavak: vezetői szerepek, nemi szerepek, családi munkamegosztás

Absztrakt: Tanulmányunk célja a nők és férfiak vezetői szerepkörének vizsgálata az ISPP-adatbázis alapján. Kérdésünk, vajon kimutatható-e nemi preferencia a válaszadók körében a vezetői alkalmasságot illetően, s ha igen, miben különböznek az egyik vagy másik nemet előnyben részesítők csoportjai. A szakirodalom alapján a következő hipotéziseket állítottuk fel:

H1: A válaszoló neme és a vezetőkkel kapcsolatos nemi preferenciája összefügg, azaz a női vezetőket inkább a nők, a férfi vezetőket inkább a férfiak tartják alkalmasnak (Nagy és Vicsek, 2006).

H2: A női vezetőt preferálók körében magas a gyermektelen nők aránya, feltehetően azért, mert ők maguk is karrierorintáltak (Hakim, 2003; KINCS, 2023).

H3: Azt is várjuk, hogy a magasabban iskolázott válaszadók több esélyt adnak a nőknek (is), így magasabb lesz az arányuk a női vezetőt preferálók, valamint a két nemet egyenrangú vezetői kompetenciájúnak vélők csoportjaiban (KINCS, 2023).

H4: Végül Nagy és Vicsek (2006) nyomán azt várjuk, hogy a hagyományos családi munkamegosztást támogatók inkább férfivezető-pártiak.

Az empirikus kutatásunk alapját képező kérdés arra vonatkozott, hogy a férfiak vagy a nők alkalmasabbak-e bizonyos vezetői pozíciók betöltésére. A kérdőívben három konkrét esetet értékelhettek ötfokú Likert-skálán a válaszadók: miniszter az ország kormánykabinetjében; egy egyetem rektora; egy nagyvállalat felső vezetője. A válaszok alapján előbb egy indexet késztettünk, amelynek minimumértéke 3 (egyértelmű női vezetői preferencia), maximumértéke 15 (egyértelmű férfi vezetői preferencia) lehetett. Ez alapján három csoportot hoztunk létre: az index átlagát úgy tekintettük, hogy ők egyenrangú vezetői kompetenciájúnak gondolják mindkét nemet, az átlag alatti „pontszámot kapók" inkább a női vezetőket preferálják, míg az átlag feletti „pontszámot elérők" a férfi vezetőket részesítik előnyben.

A variancia- és kereszttábla-elemzések alapján a három csoport demográfiai szempontból karakteresen különböző. Egy adatot kiemelve: első hipotézisünket sikerült bizonyítani, hiszen a női vezetőket preferáló csoport tagjai többségében nők, míg a férfi vezetőket támogató csoport tagjainak többsége férfi, a két nemet egyenrangú vezetői kompetenciákkal rendelkezőnek ítélő csoport tagjai jellemzően nők. Második hipotézisünket, miszerint a gyermekszám és a női vezetői preferencia összefüggene, a regressziós elemzés és a varianciaanalízis sem igazolta. Ugyanakkor az ideálisnak vélt gyermekszám terén a varianciaanalízis megerősítette, hogy a női vezetőt preferálók szignifikánsan kevesebb gyermek vállalását tartják ideálisnak. Harmadik hipotézisünket a kereszttábla-elemzés és a lineáris regresszió is megerősítette: egyrészt az egyenrangú vezetői preferencia támogatói között volt a legmagasabb a diplomával rendelkező válaszadók aránya, másrészt a lineáris regresszió is arra utalt, hogy a diploma megléte gyengíti a férfi vezetői preferenciát. Végül a negyedik hipotézisünk, mely a családi munkamegosztásra vonatkozott, szintén igazolódott mind a kereszttáblás elemzések, mind a lineáris regresszió alapján: a férfi vezetőket preferálók inkább a hagyományos családi munkamegosztást támogatják.

Hakim, C. (2003). A New Approach to Explaining Fertility Patterns: Preference Theory, Population and Development Review, 29(3), 349–374. http://www.jstor.org/stable/3115278. DOI: https://doi.org/10.1111/j.1728-4457.2003.00349.x

KINCS (2023). A nők vezetői szerepvállalásának megítélése a magyarok körében. Kutatási jelentés. Kopp Mária Intézet a Népesedésért és a Családokért. https://www.koppmariaintezet.hu/docs/KINCS_2022_Omnibusz_Noi_vezetok_megitelese_2023_03_01.pdf

Nagy B. & Vicsek L. (2006): Mit ér a női vezető szava? Férfi és női vezetők megítélése önkormányzati dolgozók körében. Századvég, 11(41), 123–160.

Szerzők: Erdei Gábor, Tóth Enikő

Absztrakt címe: A Magyar Kereskedelmi és Iparkamara mesterképzéseinek vizsgálata

Kulcsszavak: mesterképzés, mestervizsga, felnőttképzés, MKIK

Absztrakt: Jelen kutatás a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara (MKIK) felnőttképzésében és gazdaságfejlesztésében betöltött szerepét vizsgálja fókuszálva a mesterképzésekre. A kutatás keretében áttekintjük a kamarák európai és hazai történeti fejlődését, hangsúlyozva a gazdasági élet szervezésében megnyilvánuló jelentőségüket (Póla, 2006). Az MKIK szak- és felnőttképzési feladatai között a mesterképzési rendszer egy fontos és speciális kamarai feladat (Eurydice, 2024, Zachar, 2016). A mesterképzés szervezése a kereskedelmi és iparkamara privilégiuma, így kiemelkedő szerepet játszik a felnőttképzésben is. Az MKIK mesterképzései közvetlen hatással vannak a magyar munkaerő szaktudására, ezáltal a gazdaságra (Szilágyi, 2016). A kutatás - amely teljes mértékben hiánypótló, hiszen nem érthető ilyen jellegű munka - hozzájárulhat ahhoz, hogy feltárjuk, milyen kihívásokkal szembesülnek a képzésben résztvevők, illetve az MKIK milyen módszerekkel képes hatékonyan reagálni ezekre (MKIK 2025).

Meggyőződésünk szerint a megfogalmazott hipotézisek és a kapcsolódó kutatási kérdések alkalmasak a probléma átfogó vizsgálatára (hipotézisek: H1: Feltételezzük, hogy az MKIK mesterképzését elvégzett szakemberek hasznosítani tudják a képzést gazdasági, társadalmi és személyes céljaikat tekintve. H2: A mestervizsgával rendelkező személyek szakmai elismertsége nő miután letették a vizsgát. H3: Az MKIK mesterképzését elvégző szakemberek többsége elégedett a képzés színvonalával. H4: A mesterképzés elvégzése hozzájárul a résztvevők önmegvalósításához és személyes fejlődéséhez. Q1:Hozzájárul-e a mesterképzés elvégzése ahhoz, hogy a résztvevők átfogóbb és speciálisabb ismereteket sajátítsanak el? Q2: Hozzájárul-e a gazdasági versenyképességük növekedéséhez? Q3: Növeli-e a szakmai elismertségüket, hogy megszerezték a mestervizsgát? Q4: Úgy érzik, hogy a mestervizsga megszerzése hozzájárult szakmai önbizalmuk növekedéséhez?).

Az empirikus kutatás az Észak-alföldi régióban a mestervizsgával rendelkező szakemberek körében végzett kérdőíves felmérésre épült, melyben a mesterképzések felépítését, az oktatással és oktatókkal kapcsolatos észrevételeket vizsgáljuk a felnőtt tanulók szemszögéből. A vizsgált öt éves periódusban (2020-2024) a három vármegyében összesen 293 szereztek mestervizsgát, közülük 77-en válaszoltak a kérdésekre (reprenzentitási arány 26.2%).

Az eredmények világosan kimutatták, a mesterképzések pozitív hatással vannak a résztvevők szakmai tudására, magabiztosságra és kapcsolati hálójára. A válaszadók többsége elégedetten nyilatkozott a képzés szervezettségéről, az oktatók felkészültségéről és a képzési anyagok színvonaláról. A kutatási eredmények alapján megállapítható, hogy az MKIK mesterképzései jelentős mértékben hozzájárulnak a résztvevők gazdasági versenyképességének növeléséhez. A mestervizsga megszerzése nem csak szakmai elismerést jelent, hanem új lehetőségeket is teremt a szakmai életben. A válaszadók jelentős része arról számolt be, hogy a mesterképzés elvégzése óta bővült a szakmai kapcsolataik köre, ami potenciálisan új üzleti lehetőségeket és együttműködéseket eredményezhet.

Hivatkozások:

Avar, L. (2000): Vázlatok a magyarországi iparkamarák és érdekképviseletek történetéhez. In Társadalom és politika. Társadalomkutató és Előrejelző Intézet.

Eurydice (2024): A felnőttoktatás és felnőttképzés irányítása, felelősségek megoszlása: Hungary.. https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/hu/national- education-systems/hungary/felnottoktatas-es-felnottkepzes-iranyitasa- felelossegek

Farkas, É. & Henczi, L. (2014): A felnőttképzés új szabályozása: Felnőttképzési kézikönyv. Magyar Kereskedelmi és Iparkamara.

MKIK (2025): MKIK mesterképzés követelmények. : link:https://mkik.hu/mestervizsga-dokumentumok-es-kovetelmenyek.

Póla, P. (2006): A gazdasági kamarák szerepe a gazdaságfejlesztésben (Doktori disszertáció, ÉCSI Tudományegyetem, Közgazdaságtudományi Kar, Regionális Politika és Gazdaságtan Doktori Iskola). Pécs.

Szilágyi, F. E. (2016): A kamarák vállalkozásfejlesztési szerepének kialakulása Európában. In J. T. Karlovitz (Szerk.), Társadalom, kulturális háttér, gazdaság (pp. 433-434) Miskolci Egyetem Gazdaságtudományi Kar.

Zachar, P. K. (2016): Gazdaság, politika, érdekképviselet: Fejezetek a magyar és európai gazdasági kamarák történetéből. Heraldika Kiadó.

Szerzők: Erdősi Zoltán, Bognár József

Absztrakt címe: Az ultimate frizbi hangsúlya a testnevelőtanár-képzésben: lehetőségek és akadályok

Kulcsszavak: ultimate frizbi, testnevelő tanárképzés, élményalapú testnevelés

Absztrakt: A 2020-as Nemzeti Alaptantervben célként megjelenik az életen át tartó aktivitásra nevelés. Melynek elméleti hátterét a NAT alkotói külön mellékletben megfogalmazták (Ádám, 2020). A 21. századi társadalmi igényekhez szükséges alakítani a testnevelés tantárgy tartalmait (Bognár, 2023). A paradigmaváltást egyre több szakmai műhely mellett az Aktív Magyarországért Felelős Államtitkárság is támogatja, melynek egyik kiemelt partnere a Magyar Repülő Korong Szövetség. A sportági szakszövetségnek stratégiai célkitűzése az Ultimate frizbi sportág önálló tartalmi egységként való megjelenése a Kerettantervekben (Erdősi, 2025). Kutatásunk célja annak bemutatása, hogy az Ultimate frizbi milyen mértékben jelenik meg a hazai testnevelőtanár-képzésben, különös tekintettel a gyakorló iskolai rendszerre. Feltételeztük, hogy összefüggés van a sportág megjelenése és aközött, hogy a tananyagfelelősök ismerik a sportág pedagógiai és módszertani sajátosságait. Feltételeztük, hogy interjúalanyok többsége a szabályozások (NAT, kerettantervek, érettségi követelmény) megváltoztatását kritikusabb feltételnek tartja az Ultimate frizbi sportág széleskörű iskolai oktatásában, mint bármely más feltételt.

Kutatásunk során félig strukturált interjúkat készítettünk pedagógusképző intézetek vezetőivel (n=2) és a gyakorló iskolai programok felelőseivel (n=2). A 30-45 perc terjedelmű félig strukturált interjúk során hangfelvétel készült. A kérdéskörökhöz tartoztak a szabályozók (NAT, Kerettantervek, érettségi); az Ultimate frizbi sportág ismerete; a sportág megjelenése a képzésben és oktatásban; valamint a versenysport és az aktív életmódra nevelés kapcsolata. Az elemzés során a hangsúlyos területek a hasonlóságok és az eltérések kiemelésére törekedtünk.

A szabályozók vonatkozásában közös vélemény volt, hogy a kerettantervi követelmények és a hagyományosnak tekintett módszertan sem megfelelő a jelenkor társadalmi kihívásaihoz. A NAT-ban megfogalmazott célokkal az interjúalanyok részben egyetértenek, de szerintük ezeket a célokat nem lehet elérni a hatályos Kerettantervekkel és érettségi követelményekkel. Egy esetleges új kerettantervi tartalom összetételében komoly eltérések voltak. Több interjúalany „rekreáció" témakört építene be, s volt, aki egy minimumtantervvel egészítené ki a jelenlegi ajánlásokat. Egy esetleges új középszintű érettségi tartalmában véleményegyezések voltak. A technikai tudás mérése helyett a sportolói attitűd vizsgálatát tartaná célszerűnek szinte minden interjúalany, akár portfólió alapú érettségi során.

Az Ultimate frizbi sportágat minden interjúalany ismerte olyan mértékben, hogy ki tudott emelni legalább két pedagógiai előnyt vagy értéket. A sportág kisjátékos módszertanában rejlő lehetőségeket is többen említették, az inváziós sportjátékokban megjelenő transzferhatásokat is több interjúalany említette. Véleménykülönbség volt atekintetben, hogy az ultimate frizbi sportágnak lenne-e helye a Sportjátékok témakörben. Abban azonban teljes egyetértés volt, hogy a sportág nagyobb szerepet érdemelne mind a Kerettantervben, mind a középszintű érettségi megreformált követelményeiben.

A sportág mindegyik megkérdezett intézetében megjelenik a testnevelő tanárok képzésében, különböző mértékben. A gyakorló iskolák tematikájában azonban kötelező jelleggel sehol nem szerepel a sportág. Azért sem, mert a képző egyetemek nem adnak kötelező tartalmat sem a gyakorló iskoláknak, sem a mentortanároknak.

A versenysport egyik interjúalany szerint sem alapozza meg az aktív életmódra nevelést. Sőt, minden interjúalany valamilyen formában megfogalmazta, hogy az iskolai testnevelésben inkább kontraproduktív a versenysport célként történő meghatározása.

Eredményeink alapján elmondhatjuk, hogy a testnevelés tantárgy tartalmát és módszertanát célzó paradigmaváltást a testnevelés szakos egyetemek megkérdezett intézetvezetői támogatnák. Ezen változás egyik fontos elemének tartanák a Kerettantervek és a középszintű testnevelés érettségi átalakítását. Az élményalapú testnevelés fontos elemének tartják az Ultimate frizbi sportágat. És támogatnák az abban rejlő pedagógiai lehetőségek nagyobb mértékű kihasználását a köznevelésben. Egyetértés volt abban, hogy az ultimate frizbi kiváló példája annak, hogy egy nem látvány-sportjáték hogyan válhat a rekreáció alapjává, anélkül hogy a versenysport generálta lemorzsolódást növelné. A megkérdezettek közös véleménye, hogy a jelenlegi állami versenysport stratégia mellett a testnevelés és ezáltal a testnevelőtanár-képzés tartalmának és módszertanának is a prevencióra és a rekreációra kellene fókuszálnia. S ebben a jelenleginél nagyobb szerepet kaphatna az ultimate frizbi sportág.

Hivatkozások:

Ádám P. szerk. (2020): Útmutató a testnevelés tantárgy tanításához. Eszterházy Károly Katolikus Egyetem. 67p.

Bognár J. (2023): Sportpedagógia. Krea-Fitt Kft. 376p.

Erdősi Z. (2025): Ultimate frizbi. A repülő korong csapatsport oktatása testnevelés-órai keretek között. MediaBook, Budapest. 91p.

Szerzők: Fajt Balázs, Vékási Adél, Bánhegyi Mátyás

Absztrakt címe: Oktatási környezet és nyelvtanulási attitűdök: Középiskolások motivációja és szorongása öt különböző középiskolában

Kulcsszavak: motiváció, szorongás, oktatási környezetek, középiskolás diákok, idegennyelv-oktatás

Absztrakt: Az idegennyelv-tanulás sikerességét számos tényező befolyásolja, amelyek közül kiemelkedő szerepet játszanak a tanulók motivációs szintje és szorongása (Dörnyei, 2005). A motiváció a nyelvtanulás motorja, míg a szorongás akadályozhatja a hatékony nyelvhasználatot és a tanulás eredményességét. Kutatásunk célja az volt, hogy az ismert összefüggések empirikus igazolása mellett új megvilágításba helyezzük a tanulási környezet szerepét a nyelvtanulási motiváció és szorongás kontextusában és interakciójában. Specifikusan arra kerestük a választ, hogy milyen kontextuális tényezők járulhatnak hozzá az iskolatípusok közötti eltérések kialakulásához, és milyen eddig kevésbé vizsgált hatások érvényesülhetnek a tanulók idegennyelv-tanulási attitűdjeinek alakulásában.

Azért döntöttünk különböző középiskolák vizsgálata mellett, mert a kvantitatív nagymintás és általánosítható eredmények mellett (pl. a Studies In Second Language Acquisition folyóirat megismételhetőségről szóló különszáma, lásd: McManus, 2024) szükség van kisebb elemszámú kvantitatív (vagy akár kvalitatív) egy-egy tanulási környezetre fókuszáló vizsgálatokra is (Csizér & Albert, 2020; Dörnyei & Ryan, 2015). Kutatásunkhoz elméleti háttérként Dörnyei (2005) második nyelvi motivációs énrendszerét vettük alapul.

A vizsgálat során kvantitatív módszereket alkalmaztunk: öt különböző típusú középiskolából (n=1019) gyűjtöttünk adatokat, amelyek segítségével összehasonlítottuk a diákok idegennyelv-tanulási motivációját és szorongását. Az adatelemzés során a motivációt és a szorongást befolyásoló tényezőket több szempontból is vizsgáltuk, különös tekintettel az iskolatípusok közötti eltérésekre és az egyéni háttérváltozók szerepére. Eredményeink azt mutatják, hogy az egyes iskolatípusokban tanuló diákok között jelentős különbségek figyelhetők meg mind a motiváció, mind a szorongás szintje tekintetében. Vizsgálatunk alapján -- többek között és általánosságban -- elmondható, hogy a fővárosi elitgimnáziumok diákjai általában magasabb motivációval rendelkeznek, míg a szakgimnáziumok tanulóinál a nyelvtanulással kapcsolatos szorongás szintje magasabbnak bizonyult. Összességében megállapítható, hogy a nyelvtanulás sikerességét nagyban befolyásolja az iskolai tanulási kontextus és maguk a nyelvtanulási élmények is. A motiváció és a szorongás közötti összefüggések elemzése arra is rávilágított, hogy a támogató és pozitív tanulási környezet segíthet a szorongás csökkentésében, miközben ezek a tényezők a tanulók nyelvtanulás iránti elköteleződését is növelhetik. Az előadás során részletesen bemutatjuk az egyes iskolatípusokat és kitérünk arra is, hogy az eredmények milyen implikációkat hordozhatnak az oktatáspolitika és a nyelvoktatási gyakorlatok vonatkozásában. Eredményeink gyakorlati jelentősége abban rejlik, hogy empirikus adataink alapján célzott intervenciók javasolhatók: a szorongás csökkentése és a motiváció növelése érdekében olyan tanórai stratégiák alkalmazása javasolt, amelyek csökkentik a szorongást és fejlesztik a tanulók belső motivációját.

Hivatkozások:

Csizér, K. & Albert, Á. (2020). Egyéni különbségek kvalitatív kutatása a nyelvpedagógiában: Nemzetközi folyóiratok szisztematikus szakirodalmi áttekintése. Magyar Pedagógia, 120(3), 203–227. https://doi.org/10.17670/MPed.2020.3.203

Dörnyei, Z. (2005). The psychology of the language learner: Individual differences in second language acquisition. Lawrence Erlbaum.

Dörnyei. Z. & Ryan, S. (2015). The psychology of the language learner revisited. Routledge. https://doi.org/10.4324/978131577955

McManus, K. (2024). Replication studies in second language acquisition research: Definitions, issues, resources, and future directions: Introduction to the special issue. Studies in Second Language Acquisition, 46(5), 1299–1319. https://doi.org/10.1017/S0272263124000652

Szerző: Fazekas Elek

Absztrakt címe: Tanodák a közösségekben

Kulcsszavak: tanoda, iskola, együttműködés, kisarjadó elmélet, kvalitatív kutatás

Absztrakt: A kutatás célja a tanodák és környezetükben működő iskolák közötti formális és informális kapcsolatok feltérképezése és a kapcsolatok minőségének vizsgálata a tanodák munkatársainak perspektívájából. A témaválasztást a tanodák sajátos helyzete indokolja, amelyek a gyermekek társadalmi felzárkózását célzó szociális és oktatási szolgáltatások határterületén helyezkednek el. Jóllehet a tanodák és iskolák együttműködése kulcsfontosságú lenne a hátrányos helyzetű diákok sikeres támogatása érdekében, e kapcsolatok működéséről jelenleg kevés empirikus adat áll rendelkezésre.

A kutatás elméleti keretét a kisarjadó elmélet (Grounded Theory) adja, amely a kvalitatív adatelemzés során a valóságból kiinduló, kreatív elméletalkotást helyezi középpontba (Mitev & Horváth, 2023; Corbin & Strauss, 2015). A témához kapcsolódó előzmények között kiemelendők a gyermekvédelmi alapellátások szerepét, a szociális munka és oktatás határterületeit (Feischmidt, 2007) és a tanodák szerepvállalását érintő kutatások.

A vizsgálat 26 félig strukturált interjú, memóírás, résztvevő megfigyelés és dokumentumelemzés módszereire épült, egy éves időszak alatt. A terepmunka során külön figyelmet kapott az adatok triangulációja, az adat- és elméleti szaturáció biztosítása (Aldiabat & Le Navenec, 2018). Az interjúalanyok országos lefedettséggel, különböző településtípusú tanodákból kerültek kiválasztásra.

Az eredmények három fő dimenzió mentén rendeződtek: (1) csoportok közötti kapcsolat (diákok, szülők, pedagógusok, civilek), (2) szakmai és magánélet összefonódása, valamint (3) tanodai munkavégzés jellemzői. Az iskolákkal való együttműködés sokszor informális és esetleges, minősége jelentősen függ az egyéni szereplők attitűdjétől. Az információáramlás gyakran közvetett módon, a diákok és szülők közvetítésével valósul meg, ami torzulásra ad lehetőséget. A tanodák formális kapcsolatainak szűkössége és az informális kapcsolatok fontossága újszerű szempontot kínál a tanoda-iskola kooperációk értelmezésében.

A kutatás elméleti jelentősége, hogy hozzájárul a kisarjadó elmélet alkalmazási lehetőségeinek bővítéséhez az oktatási-szociális határterületen. Gyakorlati szempontból eredményei segíthetik a tanodák és iskolák közötti együttműködési mechanizmusok fejlesztését, hozzájárulva ezzel a hátrányos helyzetű diákok sikeresebb támogatásához.

Szerzők: Fekete Dorottya, Ceglédi Tímea

Absztrakt címe: The Pecurality of Resilient teachers' Values

Kulcsszavak: resilience, resilient teacher, value, value system

Absztrakt: This research focuses on the values and value systems of resilient teachers. The topic has a great importance today, not just because of the high number of resilient teachers in Hajdú-Bihar County (Ceglédi, 2015), but due to the value mediator role of the teachers. Previous research suggests thatteachers have a value-mediator role in the school, they notonly pass on knowledge, but values too, because in terms of socialisation, school is the second most important place after home (Parsons, 1959). The received values have an effect on our way of thinking, goals and choices (Bocsi, 2015). That is the reason why the results of this research can be advantageous for teachers who are helping resilient students choosing a life path. These can also provide aid to teacher training students, to fit in more easily to communities where resilient teachers are present, after getting a degree.

The hypothesis of this research is that resilient teachers (teachers coming from a disadvantaged area, who managed to get a degree) (Ceglédi et al., 2018) have a different value system than non-resilient ones, because they had to deal with many hardships in their life, therefore they earned special values. We would like to find out what these values are and how their families shape their value system. We also examine the way how resilience appears in passing on values during teaching. With this topic, we tried to fill a research gap, because resilient teachers have less been examined from the perspective of values.

During this research 10 semi-structured interviews were made with resilient teachers from Hajdú-Bihar County, between the spring of 2022 and the autumn of 2024. These were analysed with the Atlas.ti software. We used thematic analysis, following the six steps of Braun and Clark (2006).

As a result of this research, we can determine what values does resilient teachers own, which can be divided into two groups: values that they got from the family and the ones they received through resilient life. In addition, it can be observed what values do they pass on their students.

Sources cited:

Bocsi, V. (2015). A felsőoktatás értékmetszetei. Budapest, ÚMK Kiadó.

Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. Qualitative Research in Psychology, 3(2), 77–101. https://doi.org/10.1191/1478088706qp063oa

Ceglédi, T. (2015). Felsőoktatás és társadalmi egyenlőtlenségek. Reziliens pedagógusjelöltek. In Szakmai szocializáció a felsőoktatásban (pp. 116–135). Debrecen, CHERD-Hungary.

Ceglédi, T., Hamvas, L., Katona, Cs., Kiss, A., Torner, B., & Vas, S. (2018). Ugródeszka lendülettel. Reziliens Wális szakkollégisták. Debrecen. Wáli István Református Cigány Szakkollégium.

Parsons, T. (1949). The social structure of the family. In R. N. Anshen, The family: its function and destiny (pp. 173–201). Harper.

Acknowledgements:

The research on which this presentation is based has been implemented by the MTA-DE-Parent-Teacher Cooperation Research Group (University of Debrecen, Faculty of Humanities) and with the support provided by the Research Programme for Public Education Development of the Hungarian Academy of Sciences. The analysis was supported by the János Bolyai Research Scholarship of the Hungarian Academy of Sciences.

Szerzők: Fekete Márta, Hlavacska Gergely

Absztrakt címe: Pályaválasztási- és pályaidentitás motívumok a rendészeti felsőoktatásban részt vevő hallgatók körében.

Kulcsszavak: rendészeti felsőoktatás, pályaválasztási motiváció, szakmai identitás, pályaidentitás

Absztrakt: A rendőri karriert űzők pályaválasztási motivációja nagyon sokféle. Az első, a területen tapogatózó kutatás Cumming és társai nevéhez fűződik, akik két eltérő pályaválasztási irányt azonosítottak: egyesek azért választják a pályát, mert érvényt akarnak szerezni a törvényeknek (law enforcers), míg másoknak a közösség, a köz szolgálata a fontos (Cumming, Cumming & Edell, 1965). Lester később 3 fő klaszterbe rendezte a motívumokat: fizetés és biztonság (1), szolgálat (2), valamint hatalom és státusz (3) (Lester, 1983). Ezek az alapmotívumok aztán több későbbi, rendészeti pályaválasztási motivációt mérő munka alapját képezték, ahol a fentieken kívül rendezőelvként jelenik meg a társadalmi presztízs, a munka minősége és funkciója, a referenciaszemély hatása (lásd pl.: Wu, Sun & Cretacci, 2009; Eltnib & Milincic, 2021).

A rendészeti ágazatok átalakulásával (problémamegoldó, stratégiai gondolkodást igénylő, közösségi alapokra építő rendészet) változnak a jövő rendőrével kapcsolatos elvárások (Scrivner, 2006), és mivel a rendészeti felsőoktatási képzésnek különféle megrendelői igényekre kell reagálnia (Kerezsi, 2020), az ide jelentkező hallgatók is számos különböző okból és indíttatásból választják a rendészeti pályát. Ezek közül megtalálható a fent felsorolt motívumok szinte mindegyike. Kihívást jelent azonban az a vélekedés is, miszerint az aktuális generációk évről-évre egyre kevésbé érdeklődnek a rendészeti pálya iránt (Christián – Erdős, 2020), habár az elmúlt évek pandémiás időszaka a pálya iránti érdeklődést módosíthatta, ahogyan a biztos megélhetésre, mint hangsúlyos pályaválasztási indokra, a nemzetközi szakirodalom is reflektál.

Előadásunkban bemutatjuk annak a kérdőíves kutatásnak az eredményeit, melyet azon hallgatók körében vettünk föl, akik 2024 szeptemberében kezdték meg tanulmányaikat a Nemzeti Közszolgálati Egyetem Rendészettudományi Karán, nappali tagozaton (N=203). Kutatásunk annak feltárására irányul, hogy a rendészeti felsőoktatásba jelentkezők pályaválasztási motivációi mögött milyen indokok, társadalmi-családi háttér (és történetek) érhetők tetten. Ennek érdekében a válaszadók körében, alapkérdéseken túl, a Lester-féle motívumskálát és John Holland érdeklődési típus kérdőívét (RIASEC) is felvettük. Eredményeinkből jól látható, hogy a fizetés és biztonság, illetve a munka izgalmas jellege adják a pályaválasztás alapját elsősorban, ám a segítés és a jogérvényesítés, a munka közösségiessége is hangsúlyosan előfordul a válaszok között. A hatalmi és katonai jelleg és alacsony társadalmi presztízs a most tanulmányait kezdő generáció számára viszont kevésbé inspiráló a rendőri hivatásban. Előadásunkban vizsgáljuk a hasonlóságokat és eltéréseket a 2024-es adatok és egy 2023-as évi kutatás adatai között, ahol 170 fős mintán vizsgáltuk a rendőr tisztjelöltek pályaválasztási motívumait és a rendőri pályáról alkotott elképzeléseit.

Hivatkozások:

Christián, L. – Erdős, Á. (2020): Vészharang és jubileum? A rendészeti felsőoktatás kilátásai, a tisztjelöltek toborzásának és életpályára állításának nehézségei. Belügyi Szemle, 2020/12, 11-42.

Cumming, E. – Cumming, I. – Edell, L. (1965): Policeman as Philosopher, Guide and Friend. Social Problems, Winter 1965, Vol.12.No.3., 276-286

Eltnib, S. – Milincic, D. (2021): Motivation for Becoming a Police Officer: A Global Snapshot. Journal of Police and Criminal Psychology (36), 211-219.

Kerezsi, K. (2020): A rendőrség militarizálódása: áldás vagy átok? Magyar Rendészet 2020/3, 147-162.

Lester, D. (1983): Why Do People Become Police Officers: A Study of Reasons and Their Predictions of Success. Journal of Police and Administration, Vol.11.No.2., 170-174.

Scrivner, E. (2006): Innovations in Police Recruitment and Hiring: Hiring in the Spirit of Service.

Washington, D.C.: Office of Community Oriented Policing Services, 2006. As of May 5, 2009

Wu, Y. – Sun, I. – Cretacci, M.A. (2009): A Study of Cadets' Motivation to Become a Police Officer in China. International Journal of Police Science and Management (11), 377-392.

Szerző: Fintor Gábor

Absztrakt címe: Kulturális igazgatás és intézményrendszer Írországban

Kulcsszavak: Írország, kulturális igazgatás, kultúrpolitika, kulturális finanszírozás, kulturális részvétel

Absztrakt: A kutatás a Debreceni Egyetem Kulturális igazgatás és intèzmènyrendszer nemzetközi kitekintésben elnevezésű kutatásához kapcsolódik. A kutatás a Nemzeti Művelődési Intézet Közművelődési Tudomànyos Kutatási Pàlyázatának finanszírozásával valósult meg.

A kutatás célja Írország kulturális szabályozásának, kultúrafinanszírozásának, valamint kulturális intézmény- és tevékenységrendszerének vizsgálata. Az elemzés a kultúrpolitikai döntések történeti hátterére, a finanszírozás szerkezetére és a kulturális részvétel mintázataira összpontosít, figyelembe véve az állam és a kulturális szektor viszonyának alakulását. Célja, hogy bemutassa a kulturális igazgatás intézményi és jogi kereteit, valamint a kultúrpolitika hatásait a művészeti és közművelődési szektor fejlődésére. Mindezt pedig az ország jellemzőinek feltárásával és a leíró bemutatáson túl más országokkal való összevetésével teszi, rámutatva a hasonlóságokra, különbségekre.

A kutatás jogszabályokra, szakpolitikai dokumentumokra és korábbi empirikus vizsgálatok elemzésére támaszkodik. Ezek alapján pedig elmondható, hogy Észak-Írország és az Ír Köztársaság kultúrpolitikáját a történelmi örökség, az identitás egyértelműségének hiánya és a nemzeti stratégiák változásai alakították. Bár a kulturális együttműködés a két joghatóság között már korábban is megjelent, az utóbbi években mindkét ország egyértelműbb nemzeti kulturális stratégiákat dolgozott ki. Az Ír Köztársaság Culture2025 és Creative Ireland kezdeményezései a kultúrpolitika hosszú távú tervezését és a kreativitás központi szerepét erősítik. Emellett a kultúrához való hozzáférés és a részvétel kiemelt szerepet kap Írországban a kulturális politika és a kulturális stratégiák dokumentumaiban a kormányzat minden szintjén. Ugyanakkor továbbra is kérdéses, hogy ezek a változások valódi, mélyreható hatással lesznek-e a kulturális és művészeti szektorra.

E kutatással a célunk egy átfogó, komparatív elemzés a kultúra területén, amely lehetővé teszi az egyes országok tapasztalatainak megismerése révén a hazai rendszer fejlesztését. A talált eredmények olyan példákat mutatnak be, melyek hozzájárulhatnak a magyar kultúrpolitikai rendszer fejlesztéséhez, elsősorban a kulturális intézményrendszer és a finanszírozási modellek tekintetében.

Hivatkozások:

Adshead, M., & Tonge, J. (2009). Politics in Ireland: Convergence and divergence in a two-polity island. New York, NY: Palgrave MacMillan.

Blandford, S. (2013). Introduction. In S. Blandford, (Ed.), Theatre and performance in small nations (pp. 1–18).Bristol: Intellect Books.

Bray, M. (1992). Educational planning in small countries. Paris: UNESCO.

Brown, T. (2004). Ireland: A social and cultural history 1922–2002 (3rd ed.). London: Harper Perennial.

Connolly, J., & Dolan, P. (2010). The civilizing and sportization of Galeic football in Ireland: 1884–2008. Journal of Historical Sociology, 23(4), 570–598. doi: 10.1111/j.1467-6443.2010.01384.x

Cooke, P., & McCall, K. (2015). Organisers' introduction to special issue: Mapping an altered landscape: Cultural policy and management in Ireland. Irish Journal of Arts Management and

Cultural Policy, 3, 2–6. Retrieved from http://www.culturalpolicy.ie/index.php/ijamcp/article/view/21/30""http://www.culturalpolicy.ie/index.php/ijamcp/article/view/21/30

Greerg, J. (2002). Developing trans-jurisdictional tourism partnerships insights from the Island of Ireland. Tourism Management, 23, 355–366. doi: 10.1016/S0261-5177(01)00095-4

Hjort, M., & Petrie, D. (Eds.). (2007). The cinema of small nations.Oxford: Oxford University Press.

Kelly, A. (1989). Cultural policy in Ireland. Commissioned by UNESCO. Dublin: Irish Museums Association.

Mac Ginty, R. (2014). Everyday peace: Bottom-up and local agency in conflict-affected societies. Security Dialogue, 45(6), 548–564. doi: 10.1177/0967010614550899.

Mulcahy, K. (2006). Cultural policy: Definitions and theoretical approaches. The Journal of Arts Management, Law, and Society, 35(4), 319–330.

NicCraith, M. (2003). Culture and identity politics in Northern Ireland. Basingstoke: Palgrave MacMillan.

O'Brien, D., & Oakley, K. (2017). Introduction. In D. O'Brien & K. Oakley (Eds.), Cultural policy: Critical concepts in media and cultural studies (pp. 1–19). Abingdon: Routledge.

Olaffson, B. (1998). Small states in the global system: Analysis and illustrations from Iceland. Aldershot: Ashgate.

Quinn, R. (1998). Public policy and the arts: A comparative study of Great Britain and Ireland. Farnham: Ashgate.

Smyth, Emer (2016): Arts and Cultural Participation among Children and Young People: Insights from the Growing Up in Ireland Study. https://www.artscouncil.ie/Publications/All/Arts-and-cultural-participation-among-children-and-young-people-%E2%80%93-Insights-from-the-Growing-Up-in-Ireland-study/

Szerzők: Fónai Mihály, Szemerszki Marianna

Absztrakt címe: Elsőgenerációs hallgatók tanulmányi útjai

Kulcsszavak: elsőgenerációs hallgatók, lemorzsolódás, társadalmi háttér, hallgatói integráció

Absztrakt: A kilencvenes és a kétezres években, jelentős mértékben a felsőoktatási expanzió miatt, a felsőoktatás-szociológiai kutatások körében nagy hangsúlyt kaptak az elsőgenerációs hallgatókra, és a lemorzsolódásra vonatkozó elméletek és kutatások (Pusztai & Szigeti 2018, 2021). Mivel a lemorzsolódás és a szemeszterhalasztás aránya jelentős a felsőoktatásban, aktualitása miatt indokolt a téma további kutatása.

Az elsőgenerációs hallgatók alatt azokat a hallgatókat értik, akik a családjukban elsőként szereztek diplomát (Reay et al. 2010; O'Shea et al. 2024; Szemerszki 2024; Terenzini et al. 1996). A kutatások főbb kérdésköreit az eredményesség, a lemorzsolódás, az egyetemi integráció, a társadalmi mobilitás átélése, az identitás és a habitus átalakulása képezik (Bocsi, Pusztai & Fényes 2021).

A hallgatói lemorzsolódás alapművének Tinto műve számít (1975), melyben Tinto alemorzsolódás okainak teoretikus összefoglalását adja. Az elmúlt évtizedekben kialakult modellek és elméletek két paradigma köré szerveződtek a lemorzsolódás okainak a magyarázatában, az egyik a hallgatók intézményi integrációjával, a másik a hallgatók szociodemográfiai jellemzőivel magyarázza a jelenséget (Pusztai & Kovács 2021).

Előadásunk és kutatásunk célja, hogy az elsőgenerációs hallgatók lemorzsolódására és a lemorzsolódás rizikójára ható tényezőket és változókat egy nagy elemszámú mintán vizsgáljuk.

Kutatási kérdésünk és a hozzá kapcsolódó hipotézis a két, meghatározó paradigmán alapul. Kutatási kérdésünk a következő: Az elsőgenerációs hallgatók lemorzsolódását a hallgatók intézményi integrációja, és/vagy a hallgatók társadalmi háttere magyarázza?

Hipotézisünk a következő: azt várjuk, hogy az elsőgenerációs hallgatók családi/társadalmi háttere és egyetemi integrációjuk nem gyakorol direkt hatást a lemorzsolódásukra.

Elemzésünk az Eurostudent 8-as hullámának magyarországi adatfelvételén alapul. A 8. hullámban 26 európai ország vett részt. A kutatás magyarországi célcsoportja a 2021/2022-es tanév második félévében aktív státuszú hallgatók köre volt, magyar és külföldi diákok. Az adatfelvétel on-line kérdőívvel történt, magyar és angol nyelven, a kialakított, súlyozott adatbázis 14839 hallgató válaszait tartalmazza.

A lemorzsolódás operacionalizálása és vizsgálata nem egységes a nemzetközi szakirodalomban (Szemerszki, 2023, 2024). A „járt-e más képzésekre, amit nem fejezett be" kérdés volt az egyik, amelyikkel a lemorzsolódást vizsgálták. Az összes hallgató 11,6%-a válaszolta azt, hogy van nem befejezett korábbi tanulmánya¸ az eredmények azt mutatják, hogy épp az elsőgenerációs hallgatók azok, akik inkább befejezik a tanulmányaikat, bár az eltérések a hallgatói csoportok között viszonylag kicsik. Ezt az elsőgenerációs hallgatók helyzetével magyarázzák, nem tehetik meg, hogy képzéseket váltogassanak és hagyjanak félbe (Pusztai & Kovács 2021). Hasonló a helyzet, ha a félévek passziválását vizsgáljuk, az összes hallgató 6,2%-a szakította már meg a tanulmányait az Eurostudent 8. adatfelvétel alapján; a passziválás kapcsán is ugyanazt a „biztonsági játékot" látjuk, mint ami a képzések befejezésére vonatkozik (Fónai 2021).

A vizsgált adatbázis mérete miatt az eddigi elemzések pontosítására nyílik mód, egyúttal javaslatokat lehet megfogalmazni az intézményi „jó gyakorlatok" számára is.

Hivatkozások:

Fónai Mihály (2021): A szemeszterhalasztás mint lemorzsolódási rizikótényező. In: Pusztai G. – Szigeti F. (szerk): Lemorzsolódási kockázat és erőforrások a felsőoktatásban. Debrecen, CHERD. 91–106.

O'Shea, S., Stone, J. M. C. & Delahunty, J. (2024) First-in-Family Students, University Experience and Family Life Motivations, Transitions and Participation. Palgrave Macmillan

Pusztai Gabriella & Szigeti Fruzsina (szerk.) (2018): Lemorzsolódás és perzisztencia a felsőoktatásban. Debreceni Egyetemi Kiadó Debrecen University Press, Debrecen

Pusztai G. & Szigeti F. (szerk.) (2021): Lemorzsolódási kockázat és erőforrások a felsőoktatásban. Debrecen, CHERD

Pusztai Gabriella & Kovács Klára (2021): Válaszúton: a perzisztenssé, rizikóssá vagy lemorzsolódóvá válás esélyének vizsgálata. In: Pusztai G. & Szigeti F. (szerk.): Lemorzsolódási kockázat és erőforrások a felsőoktatásban. Debrecen, CHERD, 38-56.

Reay, D., Crozier G. & Clayton, J. (2009). Strangers in Paradise? Working-class Students in Elite Universities. Sociology, 43 (6), 1103–1121.

Szemerszki Marianna (2023): Eurostudent 8. gyorsjelentés. A hallgatók tanulmányi jellemzői és életkörülményei Magyarországon. Budapest, Oktatási Hivatal

Szemerszki Marianna (2024): Elsőgenerációs hallgatók a felsőoktatásban. Educatio 33(4) 512-528.

Terenzini, P. T., Springer, L., Yaeger, P.M., Pascarella, E.T. & Nora, A. (1996). First-generation college students: Characteristics, experiences, and cognitive development. Research in Higher Education, 37(1), 1-22.

Tinto, V. (1975): Dropout from Higher Education: A Theoretical Synthesis of Recent Research. Review of Educational Research Winter, 5 (1), 89–125.

Szerző: Forray R. Katalin

Absztrakt címe: Cigányság és munkapiac

Kulcsszavak: emberi erőforrás, cigányság, munkanélküliség, társadalmi integráció, oktatás

Absztrakt: A tanulmány a hazai cigányság potenciális szerepét vizsgálja Magyarország humán erőforrásaként. A témaválasztás indoklása abban rejlik, hogy a cigány lakosság jelentős része továbbra is munkanélküli, annak ellenére, hogy bevonásuk a munkaerőpiacra elméletileg hozzájárulhatna a gazdaság fejlődéséhez. A kutatás elméleti keretét a humán erőforrás menedzsment és a társadalmi integráció elméletei képezik, figyelembe véve a társadalmi rétegződés és a hátrányos helyzet dinamikáját (Forray és Kozma, 1992). A kutatási előzmények rámutatnak, hogy a rendszerváltás előtt a cigányság jellemzően segédmunkákat végzett, azonban az új gazdasági struktúra sokakat munka nélkül hagyott, amit az alacsony iskolai végzettség és a kedvezőtlen térbeli elhelyezkedés tovább súlyosbított (Forray és Kozma, 2011).

A kutatás célja a munkanélküliség okainak feltárása és a cigány lakosság munkaerőpiaci integrációjának lehetséges útjainak azonosítása. A kutatási kérdések/hipotézisek újszerűsége abban rejlik, hogy a tanulmány a strukturális tényezők mellett a társadalmi előítéletek (Hunyadi és Márton, 2022) és a kulturális sajátosságok (Nagy P., 2015) komplex kölcsönhatását is elemzi a foglalkoztatás terén. A kutatási módszer a rendelkezésre álló statisztikai adatok, korábbi kutatások eredményeinek szekunder elemzésén, valamint a felsőoktatásban megvalósuló integrációs programok (pl. Arany János Programok, roma szakkollégiumok) bemutatásán alapul.

A kutatási eredmények rávilágítanak arra, hogy bár a foglalkoztatási ráta az elmúlt években emelkedett (Fabók és Jandó, 2019), a cigányság munkaerőpiaci helyzete továbbra is jelentősen elmarad az országos átlagtól. A felsőoktatási kezdeményezések (pl. PTE romológia szak) pozitív tendenciákat mutatnak a képzett munkaerő növelésében, de hatásuk még nem mérhető országos szinten. A kutatás elméleti jelentősége a humán erőforrás koncepció társadalmi igazságosság szempontú kiterjesztése, míg gyakorlati jelentősége a célzott integrációs politikák kidolgozásához nyújtandó szempontokban rejlik.

A tanulmány egyértelmű és nyelvileg helyes megfogalmazásra törekszik, a hivatkozott irodalom pedig pontosan fel van sorolva.

Hivatkozások:

Fabók B., Jandó Z. (2019) Öt éve azt hallgattuk …” https://g7.hu/elet/20190404/ot-eve-azt-hallgattuk-miert-nem-dolgoznak-a-ciganyok-most-azt-hogy-miert-vannak-ilyen-sokan-a-munkahelyemen/

Forray R. K., Kozma T. (1992), Társadalmi tér és oktatási rendszer. Budapest: Akadémiai Kiadó.

Forray R. K., Kozma T. (2011), Az iskola térben és időben. Budapest: Új Mandátum Kiadó.

Hunyadi B., Márton J. (2022) Mi teszi cigányellenessé a magyar társadalmat? https://merce.hu/2022/03/07/mi-teszi-ciganyellenesse-a-magyar-tarsadalmat

Nagy P. (2015) Ki beszél itt cigány történelemről? In: Cserti-Csapó T. szerk. (2015): Alapirodalmak a hazai cigány, roma népességre vonatkozó társadalomkutatásból. Romológia, 2015.

Szerző: Frank Tamás

Absztrakt címe: Represszió alatt - a Népszava tanítóságról szóló publikációi a Klebelsberg-korszak első felében

Kulcsszavak: Sajtóelemzés, Népszava, tanítóság, Klebelsberg-korszak

Absztrakt: Korábbi kutatásaimban arra kerestem a választ, hogyan reprezentálódik, milyen tartalmakon keresztül értesül a Bethlen-korszak első éveiben az újságolvasó réteg a tanítóságot érintő ügyekről. A különböző politikai orgánumok (Az Est, Magyarság, Új Nemzedék, Pesti Hírlap) alapvetően az egzisztenciális körülményeket helyezték a fókuszba, de egy-egy szakpolitikai aktivitás esetében változott a lapok publikációs mintázata, illetve az újságok politikai orientációja is valamelyest befolyásolta a fősodorbeli témaválasztást. A vesztes világháború, illetve a Tanácsköztársaság utáni évtizedek politikai klímája erősítette a cenzúra iránti vágyat, melyet a kormányzat meg is valósított. Sőt, egyes lapok esetében igen erőteljesen, hatalmi erővel avatkozott bele a lapszerkesztés mindennapjaiba: sajtóperek sokasága, büntetőügyek, lapbetiltások, kolportázs-jog megvonása fémjelezte a Horthy-korszak első évtizedét, annak ellenére, hogy Bethlen István kevésbé vélte célravezetőnek ezt a megoldást. A szociáldemokrata Népszava már az I. világháború megítélése okán is a hatalom célkeresztjében volt, de Horthy Miklós hatalomra jutása után különösen nehéz helyzetbe került: a kormányzat minden törvényes eszközt igénybe vett a lap ellehetetlenítése érdekében, illetve akkor sem avatkozott közbe, amikor a főszerkesztőt, Somogyi Bélát többször is megfenyegették, melynek végül tragédia lett az eredménye. A későbbiekben, például 1923-ban néhány hónapra betiltják, és a kolportázst is megtiltják a kiadónak.

Kutatásomban arra kerestem a választ, hogy a hatalom által szinte üldözött politikai lap miként jeleníti meg a Klebelsberg-korszakban a tanítóságot? Milyen tartalmak mentén érezte szükségesnek a szerkesztőség a tanítóság reprezentálását? Ezek milyen narratívát közvetítenek az újságolvasók felé? Összehasonlítva a korábbi kutatási eredményekkel, tapasztalható-e a Népszava esetében mintázattörés? Kérdés továbbá, hogy a hatalom sikeresen érvényesítette akaratát és ezáltal a publikációs stílus és témaválasztás vonatkozásában szubmisszív szerepre kényszerítette az ellenzéki orgánumot akár a tanítóságot érintő konfrontatív ügyek (státuszrendezés, munkakörülmények) kerülésével? A témák azonosítására (kódolásra) a tematikus tartalomelemzés módszertanát alkalmaztam, mely ideális az explicit és az implicit tartalmak révén mintázatok feltárására, bemutatására, elemzésére, így nemcsak a témák azonosítása, kontextualizálása valósult meg, hanem interpretálása is célom volt.

Szerzők: Fügedi Balázs, Varga Attila

Absztrakt címe: A mesterséges intelligencia és adaptációja a testnevelő tanárképzésben (MIATT_2024) kérdőív elemzésének tapasztalatai

Kulcsszavak: mesterséges intelligencia, testnevelő tanárképzés, felsőoktatás

Absztrakt: A mesterséges intelligencia (MI) rohamos fejlődése napjainkban már életünk számos területén érezteti hatását, ez alól az oktatás sem lehet kivétel. Annak ellenére, hogy az iskolai tantárgyak közül a testnevelés nem tartozik a digitális technológiák által átszőtt tantárgyak sorába (Varga ; Révész, 2023), a technológia testnevelésbe történő integrálásának megjelenése logikus és visszafordíthatatlan változásként értelmezhető (Yildiz, Güzel; Zerengök, 2019). A testnevelő tanároknak már a digitális társadalomba született és szocializálódott tanulókat kell tanítaniuk, a legfiatalabb nemzedékek hatékony oktatása pedig új feladatok elé állítja a pedagógusokat. Guilherme (2019) szerint a tanárok és a diákok közötti kapcsolat egyre fontosabbá válik, ahogy az oktatás technológiailag fejlettebb lesz. Ennek megfelelően a mesterséges intelligencia testnevelésben történő lehetséges alkalmazásának fontos célja, hogy megfeleljen a tanulók igényeinek és biztosítsa számukra az általuk is preferált tanulási lehetőségeket (Lee ; Lee, 2021). Éppen ezért is lényeges kérdés, hogy a pedagógusképzésben tanuló, leendő testnevelő tanárok milyen ismeretekkel, attitűddel és preferenciával rendelkeznek a mesterséges intelligencia alkalmazásával kapcsolatban.

Pilot kutatásunk során célunk volt feltárni, hogy a pedagógusképzés területén egy kifejezetten készség orientált, illetve kiemelten gyakorlati képzést igénylő területen, azaz a testnevelő tanárképzésben hogyan valósul meg a MI használat, valamint a képzésben részt vevő hallgatók hogyan viszonyulnak az MI használatához. A mintavétel során egy magyarországi felsőoktatási intézményben testnevelő tanárképzésben részt vevő hallgatók töltötték ki kérdőívünket (N=39; f: 61.5%; n: 38.5%; átlag életkor: 22.54; SD: 1.8333). A kérdőív Rajki, T. Nagy, ; Dringó-Horváth (2024) munkája alapján került megalkotásra, melynek során a kérdőív struktúráját megváltoztattuk, a kérdések több mint 50%-át átfogalmaztuk és adaptáltuk a testnevelő tanárképzés sajátosságainak megfelelően. Ennek alapján hoztuk létre a Mesterséges Intelligencia és Adaptációja a Testnevelő Tanárképzésben_2024 (MIATT_2024) elnevezésű kérdőívünket. Az adatfelvételre online formában, önkéntes és anonim módon került sor a képzésben részt vevő hallgatók részéről.

Az eredmények alapján elmondható, hogy a testnevelő tanárképzésben részt vevő hallgatók ismeretei dominánsan az oktatási alkalmazások (43,6%), a szöveg alapú nyelvi modellek (41,0%), hangfelismerő rendszerek (38,5%), illetve a virtuális asszisztensek (35,9%) irányában nyilvánul meg. Legnagyobb arányban egyetemi előadások és/vagy középiskolai tanulmányok során, illetve diáktársak révén találkoztak a mesterséges intelligenciával (69,2% - 69,2%). A megkérdezett hallgatók döntő többsége a testnevelésben és sportban számos területen hasznosíthatónak tekintik a MI-t, az attitűd tekintetében nem találtunk szignifikáns különbséget a nemek között. A preferenciák esetében elmondható, hogy a megkérdezett hallgatók nagy része (71,8%) használja vagy használná a tanulmányai során, 56,4% a munkahelyi feladatokban (ezt tanulmányok alatt végzett munkavégzésnek tekintjük), valamint 48,7% a kommunikáció és közösségi média felületeken alkalmazza. A széles körben elterjedtség és hozzáférhetőség esetén leginkább szövegek fordítására (76,9%), dolgozataik nyelvtani ellenőrzésére, stilizálására (74,4%), továbbá szemináriumi dolgozatokhoz, beszámolókhoz anyaggyűjtés céljából (61,5%) használná, vagyis a tanulási folyamatok megkönnyítése érdekében.

Az eredményekből arra következtethetünk, hogy a testnevelő tanárképzésben tanulók a mesterséges intelligenciának összességében fontos szerepet tulajdonítanak, illetve meghatározónak tekintik és egyetértenek az alkalmazásával, a tanulmányok során pedig az elméleti ismeretanyag elsajátítása során nyújtott MI segítséget helyezik középpontba. Továbbá

az is elmondható, hogy a pontosabb adatgyűjtés érdekében a MIATT_2024 kérdőívünket módosítani szükséges, és gyakorlatorientált, fókuszált kérdésekkel kell kiegészíteni.

Hivatkozások:

Guilherme, Alex (2019): AI and education: the importance of teacher and student relations. AI and Society 34.1:47-54.

Lee, H. S., ; Lee, J. (2021). Applying Artificial Intelligence in Physical Education and Future Perspectives. Sustainability, 13(1), 351. https://doi.org/10.3390/su13010351

Rajki, Z., T. Nagy, J., ; Dringó-Horváth, I. (2024). A mesterséges intelligencia a felsőoktatásban: – hallgatói hozzáférés, attitűd és felhasználási gyakorlat. Iskolakultúra, 34(7), 3–22. https://doi.org/10.14232/iskkult.2024.7.3

Varga A. ; Révész L. (2023). Digitális testnevelés: illúzió vagy valóság? Testnevelő tanárok IKT-eszköz-használati sajátosságainak vizsgálata. Inf. Tarsadalom, 23. 1: 80-99. https://dx.doi.org/10.22503/inftars.XXIII.2023.1.5

Yildiz K, Güzel P, Zerengök D. (2019). A theoretical approach to the use of information and communication technologies in physical education. Sportk: revista euroamericana de ciencias del deporte, 8.2: 81-88.

Szerzők: Fülöp Erika Anna, Drjenovszky Zsófia Anna

Absztrakt címe: Részvételi akciókutatás a szülők mentális egészségének támogatására: A közösségi tanulás modellje egy református óvodában

Kulcsszavak: kockázattársadalom, atipikus fejlődés, mentális egészség, (RAK), szülő-óvoda együttműködés

Absztrakt: A vecsési református óvodában végzett részvételi akciókutatás rámutat, hogy a közösségi tanulás erősíti a szülők mentális egészségét, és pozitívan hat az óvoda működésére. A közösségben zajló tanulás többletértéket teremt. A példa jól mutatja, hogy a közösségi tanulás – mint az óvodai szülők esetében is – szélesebb körű hatást ér el. A közösség ereje elősegíti a tanulást és a közösség fejlődését.

Beck (1992) kockázattársadalom elméletével összhangban a szülőség számos előre nem látható kihívással jár, amelyek negatívan befolyásolhatják a szülők mentális jóllétét. A gyermekkori fejlődési rendellenességek előfordulásának növekvő tendenciája generációs kihívást jelent. A KSH adatai szerint Magyarországon az elmúlt 12 évben a súlyos tanulási, figyelem- és magatartászavarral küzdő gyermekek aránya, 1,2%-ról 2%-ra emelkedett. Számos kutatás rámutat a gyermekek mentális egészsége és a szülők, különösen az anyák mentális állapota közötti szoros összefüggésre. Ebből adódóan a gyermekek egészséges fejlődésének elősegítése érdekében kiemelt fontosságú a szülők mentális egészségének támogatása (Miklósi 2020; Máté-Máté 2022).

Kutatásom óvodáskorú gyermekek szüleinek mentális egészségét befolyásoló társadalmi változásokat vizsgált. Fókuszunkban a Covid-19 járvány szülőkre gyakorolt hatásai, mint a gyermekek otthon tanítása, motiválás nehézségei (Czibere I. 2020), a társadalmi izoláció megélése, veszteségekkel feldolgozása (Lichtmesz 2022). Befolyásolja mentális állapotunkat az élethelyzetünk, illetve számos tényező, mint például a nem, az iskolázottság, anyagi helyzet (Kósa – Bíró 2018). A nemi szerepek változása is megfigyelhető, amely Spéder szerint - nem egyirányú, inkább egy „ingamozgásra" hasonlít. A rendszerváltozás időszakában a konzervatív értékrendek érvényesültek jellemzőbben, míg az új évezredben a modernizációs hatások következtében az attitűdök liberalizálódása volt megfigyelhető (Spéder 2023). A változó szülői szerepek tekintetében a hagyományos szerepvállalásokhoz való visszatérés figyelhető meg, amelynek oka lehet a nők körében a „kettős teher" alól való mentesülés (munka + háztartás) (Drjenovszky – Sztárayné Kézdy 2022), míg a férfiak körében a munkaerő-piaci verseny megnövekedett kihívásai (Spéder 2023). Ugyanakkor előtérbe kerül az anyák részéről, mint elvárás a családcentrikus, modern apa, aki kiveszi a részét a család mindennapi teendőiből és kimutatja érzelmeit (Makay – Spéder.2018, Orosz 2024). A társadalmunkat formáló tényezők kihatnak a gyermekekre, fejlődési rendellenességek számának növekedésében mutatkozik meg. Bohács K. intelligenciakutató úgy fogalmaz az ADHD-t „Korunk pestisét nem lehet kinőni, nem lehet legyógyszerezni, ám vissza lehet fordítani!"

(Bohács 2022). Kutatásomban ezen tényezők hatását vizsgáltam a vecsési református óvodában 2024-25-ös tanévben folytatott részvételi akciókutatás keretében. Kutatásom a szülők aktív részvételével folyt, amely a mentális egészségük támogatása mellett a közösség megerősödését is segítette. A részvételi akciókutatás (RAK) Málovics Gy. (2024) módszertana lehetővé tette többféle adatgyűjtési és -elemzési eszköz alkalmazását, mint a kérdőíves, fókuszcsoportos kutatás, szakértői interjú, illetve akciók lebonyolítását.

Kutatási kérdéseim arra irányulnak, hogy milyen tényezők befolyásolják az óvodáskorú gyermekek szüleinek mentális egészségét, hogyan hatnak ezek a tényezők az atipikus fejlődésű gyermekek számára, és milyen intervenciók hatékonyak a szülők mentális jóllétének

javításában a (RAK) módszertanával. A kutatás a szülő-óvoda együttműködés fejlesztését is vizsgálja.

A kutatás eredményeit tekintve a stressz, szorongás, és a mentális egészség romlása összefüggésbe hozható a modernizáció negatív hatásaival. Beck (1992) kiemeli, hogy a tudományos megállapítások gyakran ellentmondanak a szülők személyes tapasztalatainak. Az eredményekben is megjelenik ez az ellentét, amikor a szülők a gyermeknevelés nehézségeiről, a társadalmi nyomásról, és a támogatás hiányáról beszélnek. Beck (1992) hangsúlyozza a szülői csoportok fontosságát a kockázatokkal szembeni küzdelemben. A közösségi összefogás a szülők mentális támogatásának egyik leghatékonyabb eszköze, amelyet az óvodai részvételi akciókutatás is alátámasztott. A (RAK) elősegítheti a szülők és az óvoda közötti együttműködést, hiszen a közös cél eléréséért való együttműködés erősíti a kapcsolatokat, és elősegíti a nyitott kommunikációt. A (RAK) során beazonosított problémákra építve kidolgozott intervenciók, például tréningek, kommunikációs - készségfejlesztő programok, vagy családterápiás ülések hatékonyan javíthatják a szülők mentális jóllétét. Az óvoda személyzete jobban megismeri a szülők igényeit, a szülők pedig aktívabban bekapcsolódnak az óvoda életébe.

Hivatkozások:

Beck Ulrich (1992). Risk society: Towards a new modernity. Sage Publications.

Czibere Ibolya (2020). A szegényellátások „megingásáról" a vidéki terekben. Socio.hu Társadalomtudományi Szemle, 10(2), 95–211.

Drjenovszky Zsófia - Sztárayné Kézdy Éva (2022). Kisgyermekes édesanyák visszatérése a munkába. In J. T. Karlovitz (Szerk.), Az ember és gazdasága egészséges és biztonságos környezetben (101–107. o.). International Research Institute.

Kósa Karolina – Bíró Éva (2018). A mentális állapot populációs szintű vizsgálatának koncepciói és eszközei. Mentálhigiéné és Pszichoszomatika, 19(2), 103–139. Elérhető:A mentális állapot populációs szintű vizsgálatának koncepciói és eszközei in: Mentálhigiéné és Pszichoszomatika Volume 19 Issue 2 (2018) (akjournals.com)

Lichtmesz Magdolna (2022). Cikkismertetés: A fenyegetettség és a lezárások pszichológiai hatása a Covid–19-világjárvány idején. Egészségfejlesztés, 63(1), 89-91.

Makay Zsuzsanna – Spéder Zsolt (2018). Apaság: A férfiak gyermekvállalása és családi szerepei. In Monostori J., Őri P., & Spéder Zs. (Szerk.), Demográfiai portré 2018 (65–82. o.). KSH NKI.

Málovics György (2024). Az egyetemi közösségi szerepvállalási jelleggel bíró kezdeményezések hatásai hazai kontextusban: Egy, az egyetemi közösségi szerepvállalásban akadémiai szemlélettel részt vevő szereplők körében végzett empirikus kutatás tapasztalatai. Socio.hu Társadalomtudományi Szemle, 14(4), 47–74.

Miklósi Mónika PhD - Máté Orsolya - Balázs Tünde (2000). A figyelemhiányos /hiperaktivitás zavar (ADHD) fejlődéspszichopatológiai szemmel. Neuropsychopharmacologia Hungarica, 22(3). Elérhető: NPH_2020_szeptember_Beliv.indd (mppt.hu)

Orosz Adrienn (2024). Kisgyermekes szülők apasággal kapcsolatos attitűdjei egy interjús kutatás eredményei alapján. In Drjenovszky Zsófia, Sztárayné Kézdy Éva, Török Emőke (szerk.). Kutatás, képzés, közösség (165–179. o.). L'Harmattan Kiadó.

Spéder Zsolt (2023). A quarter century of change in family and gender-role attitudes in Hungary. Comparative Population Studies, 48. https://doi.org/10.12765/CPoS-2023-29

Szerzők: Gál Zsóka, Dallos Andrea, Olajos Tímea

Absztrakt címe: A halogató magatartás iskolai kontextusban való megjelenése a perfekcionizmus és az önakadályozás jelenségének értelmezésében

Kulcsszavak: tanulmányi halogatás, perfekcionizmus, önakadályozás, iskola, halogató magatartás

Absztrakt: A halogatás az iskolai közegben nagyon gyakori jelenség (Takács, 2010; Ferrari és mtsai, 1995), éppen ezért releváns pszichológiai problémának minősül, amely leggyakrabban az egyetemista korosztályt érinti. Oktatásszociológiai szempontból szintén fontos kérdés, hogy az egyetemisták, amikor nehézséggel, kihívással találják szembe magukat, hogyan viselkednek. Vannak diákok, akik a nehezebb feladatokhoz hozzá sem fognak, míg mások örömmel, kitartással, lelkesedéssel látnak neki ugyanannak a nehéznek ítélt feladatnak (Dweck, 2015). Akadnak olyan diákok is, akik könnyen feladják az egyetemi tanulmányaikat, gyakran halogatnak, később lemorzsolódnak (Dinyáné és mtsai, 2019; D. Molnár és Gál, 2019). Az OECD-országokban az egyetemisták 20 %-a nem fejezi be a tanulmányait (OECD, 2019), az önakadályozás negatívan, a jobb írott szövegértés pozitívan korrelál az egyetemen folytatott tanulmányok sikeres befejezését illetően (Molnár és Csapó, 2019; Molnár és mtsai, 2021; idézi Munkácsy és mtsai, 2023).

A felsőoktatásban előforduló tanulmányi halogatás megfigyelhető több területen, egyrészt a halogatás gyengébb érdemjegyeket eredményez (Tice és Baumeister, 1997; Stajkovic és Luthans, 1998; Özer, 2011; Lakshminarayan és mtsai, 2013), másrészt krónikus késést jelent a vizsgákra való felkészülésben, a határidőre történő feladatok elkészítésében (Solomon és Rothblum, 1984; Schouwenburg, 1995; Chu és Choi, 2005; Eggens és mtsai, 2008), a tanulás kitűzött időpontjának elhalasztásában, a tanulandó feladatok tervezésének elhalasztásában (Solomon és Rothblum, 1984; Senecal, Lavoie és Koestner, 1997; Hulst – Jansen, 2002; Eggens, Werf, és Bosker, 2008). Ezeken kívül problémát jelent a diploma időbeni megszerzésénél is (Takács, 2010), mivel a halogató személyek jobban kedvelik az azonnali jutalmazást, mint a hosszú távú befektetéseket (Chen és Chang, 2016; Gerhát és mtsai, 2017).

Kutatásunkban többek között annak felderítésére teszünk kísérletet, hogy mi okozhatja a felsőoktatásban elhúzódó tanulmányokat. Jelen kutatásunk egy nagyobb vizsgálat része. Vizsgálati változóink, melyeknek összefüggéseit feltárni kívánjuk a következők: a demográfiai adatok (nem, életkor, egyetem, szak), a tanulmányi eredményesség, az aktív-passzív halogatás, időnyomás preferencia (Jagodics, Kóródi, Martos, Kőrössy és Szabó, 2019), az önakadályozás (Török, 2021) és a perfekcionizmus (Olajos, Hőgye-Nagy, Héjja-Nagy és Dávid, 2021).

Az eredmények feldolgozása jelenleg is folyik, melyeket az SPSS statisztikai program segítségével dolgozzuk fel. Az eredményekről a konferencián számolunk be első ízben.

Hivatkozások:

D. Molnár, Éva, & Gál, Z. (2019). Egyetemi tanulmányaikat megkezdő hallgatók tanulási mintázata és tanulói profilja. Iskolakultúra, 29(1),29–41.

Dinyáné Szabó M., Pusztai G. & Szemerszki M. (2019). Lemorzsolódási kockázat az orvostanhallgatók körében. Orvosi Hetilap, 160(21), 829-834.

Dweck, C. (2015). Carol Dweck revisits the growth mindset. Education week, 35(5), 20-24.

Ferrari, J. R., Johnson, J. L. & McCown, W. G. (1995). Procrastination and task avoidence. Theory, Research, and Treatment.Plenum Kiadó, New York.

Jagodics, B., Kóródi, K., Martos, T., Kőrössy, J. & Szabó, É. (2019). Az aktív – passzív halogatás kérdőív magyar változatának pszichomteriai jellemzői és módosított struktúrája. Magyar Pszichológiai Szemle, 74 (4), 489-505.

Molnár, G. & Csapó, B. (2019). A felsőoktatási tanul-mányi alkalmasság értékelésére kidolgozott rendszer a Szegedi Tudományegyetemen: elméleti keretek és mérési eredmények. Educatio, 28, 705–717.

Molnár, G., Hódi, Á., Molnár, É. D., Nagy, Z. & Csapó, B. (2021). Assessment of first-year universitystudents: facilitating an effectivetransition into higher education. In Engler, Á. &Bocsi, V. (szerk.). Új kutatások a neveléstudományokban 2020.MTA Pedagógiai Bizottság – Debreceni Egyetem BTK Nevelés-és Művelődéstudományi Intézet, 11–26.

Munkácsy, B., Horn, D., & Molnár, G. (2023). Felsőoktatási sikeresség és az önszabályozáshoz kapcsolódó pszichológiai és viselkedés-gazdaságtani tényezők. Iskolakultúra, 33(12), 63–86.

OECD (2019). Education at a Glance 2019. OECD.

Olajos, T., Hőgye-Nagy, Á., Héjja-Nagy, K. & Dávid, M. (2021). Az adaptív és maladaptív perfekcionizmussal együttjáró motivációs mintázatok feltáró vizsgálata. Magyar Pszichológiai Szemle, 76(2), 353–376.

Solomon, L. J., & Rothblum, E. D. (1984). Academic procrastination: Frequency and cognitive-behavioral correlates. Journal of Counseling Psychology, 31(4), 503-509.

Takács, I. (2010). A halogatás jellemzői a felsőoktatásban. PhD-értekezés. Eötvös Lóránd Tudományegyetem, Budapest.

Török, L. (2021). Az önakadályozás okainak, illetve a kapcsolódó torzítások feltérképezése kérdőíves és kísérletes módszertannal. PhD-értekezés. PTE Szociálpszichológia Doktori Program, Pécs.

Szerző: Galambos Attila

Absztrakt címe: Párhuzamos történetek – Társadalmi innovátorok egy oktatási projekt tükrében

Kulcsszavak: fenntarthatóságra nevelés, társadalmi innováció, akciókutatás

Absztrakt: 2022 és 2025 között két partnerszervezet együttműködésében valósult meg a „#falakontúl – Fenntarthatósági projektek iskolai és iskolán kívüli megvalósításának elősegítése" pályázat. A projekt célja olyan formális iskolai keretek között megvalósuló programok kidolgozása volt, amelyek akcióorientált módon (Chen – Liu, 2020) foglalkoznak a fenntarthatóság kérdéseivel, és ösztönzik a pedagógusokat és diákokat ezek megszervezésére. A két partnerszervezet vezetőjének szakmai útja egy akciókutatásba integrált, ciklikusságra épülő folyamat során hasonlóságokat mutatott, és értelmezhetővé vált a társadalmi innováció és a társadalmi innovátor fogalmi keretrendszerében (Kozma, 2019).

Az előadás és az annak kapcsán elkészült tanulmány hátterében a #falakontúl projekt és az akciópedagógiai modell továbbgondolása áll. A tanulmány írását megelőző aktív pályázati, feltáró és értékelő folyamat akciókutatásként (Zank, 2020) is értelmezhető.

Az akciókutatás során a szervezetek klasszikus, lewini spirális/ciklikus (Vámos & Gazdag, 2015) folyamatot követtek.

A szervezeti akciókutatás részét képező félig strukturált interjúk (Molnár, 2010) készítéséhez szükséges elköteleződés, illetve az interjúalanyok meggyőzése (Heltai & Tarjányi, 2006)adott volt, de ezeken túl tartották magukat az interjúkészítés szabályaihoz, a kérdező kérdező volt, a kérdezettek pedig válaszoltak a témában megfogalmazott álláspontjukról előre meghatározott kérdések mentén.

Az akciókutatás során készített interjú rávilágított a #falakontúl illeszkedésére a „társadalmi innováció" fogalmi keretéhez, hiszen az szorosan kapcsolódik közösségeket, csoportokat, szervezeteket érintő problémákhoz (Kozma, 2019), és az azokra adott megoldási javaslatokhoz.

A szervezetek vezetői pedagógus végzettségű közösségi vezetők, akik hosszabb-rövidebb időt töltöttek el a közoktatás különböző színterein, de már évek óta vállalati és civil úton foglalkoznak oktatással. Az ő szempontjukból a közoktatásból való kimozdulás nem egy másik, az oktatástól különböző szektorba való lépést (Bacsa, 2019), hanem inkább intézményi/szervezeti váltást jelentett.Vezetőknek lehet őket tartani, hiszen el tudják érni csoportjuk tagjainak elköteleződését és együttműködését egy közös cél érdekében (Balázs, 2020) és közösségivezetőknek, mivel mindketten "a közösségükért, a közösségben és a közösséggel együtt dolgoznak azért, hogy minőségi változásokat érjenek el az általuk szolgált közösségekben", illetve "aktív polgárok, akik különböző szerepeket töltenek be, a társadalom legkevésbé képviselt és legkiszolgáltatottabb tagjainak védelmétől kezdve egészen azokig, akik részt vesznek a hagyományosabb közösségi projektekben" (Ehrich & Creyton, 2008). Közösségi vezető státuszuk megnyilvánul olyan tevékenységek kezdeményezésében, amihez mások csatlakoznak, elköteleződnek, azokban részt vesznek, míg ők az adott aktivitásokkal kapcsolatban felelősséget vállalnak. Azt a szerepet, amit közösségi vezetőnek hívunk lehet „helyi hősnek", „kulcsszereplőnek" (Kozma, 2019) vagy akár „változásmenedzsernek" (Kozma, 2004) hívni.

Az előadás során bemutatjuk az említett projektet, annak eredményeit, kihívásait, vázoljuk az akciókutatás az adott projektre vonatkoztatott módszertanát és társadalmi innováció fogalmi kereteit a kurrens pedagógiai diskurzusba ágyazva, és két élettörténet interpretálásán keresztül kitérünk a pedagógiai innováció egy lehetséges folyamatára.

Bacsa, A. B. (2019). A szakmai pedagógusok (pedagógusi) pálya elhagyásának vizsgálata több dimenzióban.Opus Et Educatio,6(2).

Balázs, L. (2020). Civil szervezetek és vezetői sajátosságok – vizsgálati lehetőségek szervezetpszichológiai megközelítésből. Civil Szemle, 16(4), 25-41.

Chen, S. Y., & Liu, S. Y. (2020). Developing students' action competence for a sustainable future: A review of educational research.Sustainability,12(4), 1374.

Ehrich, L., & Creyton, M. (2008). Understanding community leadership: Insights from a community leader. In Proceedings of the ALA 48th National Conference 2008 Conference (pp. 1-14). Adult Learning Australia Inc.

Heltai, E., & Tarjányi, J. (2006). A mélyinterjú készítése – és az elkövethető hibák forrásai. In Településkutatás II. (pp. 501–543). TeTT könyvek.

Kozma, T. (2004). Kié az egyetem? A felsőoktatás nevelésszociológiája. Új Mandátum Kiadó.

Kozma, T. (2019). A társadalmi innováció értelmezései. Kultúra és Közösség, 10(1), 5–11.

Molnár, D. (2010). Empirikus kutatási módszerek a szervezetfejlesztésben. Humán Innovációs Szemle, 1(1-2), 61-72.

Vámos, Á., & Gazdag, E. (2015). Magyarországi akciókutatások kritikai elemzése. Neveléstudomány, 2015(1), 35–51. ELTE PPK.

Zank, I. (2020). Az akciókutatás értelmezése a pedagógiai gyakorlatban és a tanárképzésben: Vámos Ágnes emlékére. Autonomy and Responsibility Journal of Educational Sciences, 5(1-4), 55-69.

Szerző: Gulmira Avezova

Absztrakt címe: The development and impact of culturally responsive teaching materials on student academic achievement and motivation in multicultural classrooms

Kulcsszavak: Culturally Responsive Teaching, Motivation, Self-Efficacy, Student Engagement, ADDIE model

Absztrakt: As university classrooms become more diverse, many students struggle withtraditional course materials lacking cultural relevance. This often leads to lowermotivation, engagement, and academic achievement. While Culturally ResponsiveTeaching (CRT) has been widely discussed in theory, limited empirical research hasexamined the effectiveness of culturally responsive instructional materials, particularly inhigher education. Most existing studies focus on CRT teaching strategies rather than thespecific development of instructional materials. Furthermore, they lack empirical data onhow CRT materials impact student learning and are largely conducted in Westerncontexts, leaving other educational settings underexplored.In my presentation, I am going to explain a proposed study that aims to addressthese gaps by developing CRT-based materials using the ADDIE instructional designmodel (Analysis, Design, Development, Implementation, and Evaluation) to provide astructured and research-based approach to curriculum adaptation. The materials will bedesigned to integrate authentic cultural texts from diverse backgrounds, with a primaryemphasis on speaking tasks to validate students' linguistic and cultural identities,collaborative activities encouraging cross-cultural engagement and peer learning, andassessments that incorporate students' real-world experiences into evaluation methods.The study will be guided by the following research questions: (1) How do CRT materialsinfluence students' intrinsic motivation to learn? (2) In what ways do they enhancestudents' self-efficacy in completing learning tasks? (3) How do they affect students'classroom engagement? (4) How do teachers adapt CRT materials to foster skilldevelopment, particularly in speaking?The foundation of this study will be built upon four key theoretical perspectives:Culturally Responsive Teaching, student motivation, self-efficacy, and the ADDIEinstructional design model. CRT highlights the value of bringing students' diversecultural backgrounds into course content to foster a sense of belonging and engagement.When students see their own experiences reflected in learning materials, they feel moremotivated and confident. This connects with Self-Determination Theory and Self-Efficacy Theory, which show that learners thrive when they feel capable, recognized, andconnected to the learning process. The ADDIE model offers a clear, step-by-step processfor designing materials that are not only culturally relevant but also practical andeffective for real classrooms.

To support the study's design, a systematic review of academic literature wasconducted. This process involved defining a clear research focus, searching key databaseswith targeted keywords, and carefully selecting peer-reviewed studies that addressedCRT, motivation, self-efficacy, student engagement, and instructional design in highereducation. The review revealed a noticeable gap: while CRT is widely discussed, there isstill little understanding of how to design and evaluate CRT-based materials in astructured, intentional way. Most studies emphasize teaching strategies but overlook therole of the materials themselves. This study addresses that gap by showing how well-designed CRT materials can enhance students' motivation, self-efficacy, engagement,and academic achievement.

Szerző: Gyányi István

Absztrakt címe: „Nem kaptam, hát adom…” – Esettanulmány egy helyi hős munkájáról

Kulcsszavak: társadalmi innováció, innovátor, helyi hős

Absztrakt: Jelen tanulmányunk a társadalmi innovációk és a mögöttük álló innovátorok témaköréhez kapcsolódik. Társadalmi innovációnak tekintünk minden olyan újító, fejlesztő kezdeményezést, amely az emberi élet valamely szegmensét kívánja jobbá tenni (Moulaert et al, 2013), mindezt úgy, hogy közben a közösség számára addig ismeretlen, új cselekvést indít, egyszóval megújítja azt. (Márkus, 2021; Kozma, 2022). Megjelenésüket minden esetben valamiféle probléma váltja ki, amelyre közösségi tanulás útján érkezik megoldás (Kozma, 2022). A reakció alapfeltétele a „helyi hős” személye, aki a folyamatokat generálja és irányítja (Bradford, 2003), akiket legjobban saját példáik alapján tanulmányozhatunk (Kozma, 2019). Jelen írásunkban egy esettanulmány elkészítését választottuk módszerül, amelynek kidolgozásához életútinterjút vettünk fel. Az ehhez hasonló, úgynevezett narratívákon, történeteken alapuló kutatások szerepe mára a társadalomtudományokban is egyre jelentősebbé vált, használatuk szélesebb körben elfogadott (Hyvärinen, 2012).

A társadalom és a gazdaság szereplőit állami, piaci és önkéntes szektorok szerint szokás csoportosítani, utóbbira civil vagy nonprofit szektorként is szokás hivatkozni (Márkus, 2016). A helyi hősök működésük során ezen szektorok között közvetítenek, mialatt új, mások által addig nem ismert kapcsolódásokat teremtenek (Bradford, 2003). Írásunk középpontjában is egy ilyen innovátor áll, aki kulturális területen tevékenykedik. Kutatásunkban arra keressük a választ, hogy alanyunk esetében milyen tényezők befolyásolták, hogy helyi hőssé váljon, mindemellett bemutatjuk, milyen tevékenysége végett tartjuk innovátornak. Tanulmányunkban áttekintjük, hogyan kovácsolta saját hátrányait a kultúra eszközrendszerének segítségével mások előnyére úgy, hogy a vezetésében bízó közösség az előzőekben említett tanulási folyamat során saját gyermekkori álmait is túlszárnyalhassa.

Tanulmányunk alanya rendelkezik az innovátorok szakirodalomban foglalt jegyeinek mindegyikével: tevékenysége szektorokon átívelő, folyamatosan, saját környezetén kívül is keresi a jól működő mechanizmusokat, amelyeket adaptálhat (Bradford, 2003); élete megpróbáltatásokkal teli, újításai többnyire kudarcokból fakadnak, közösségeiben, környezetében vezető, elismert szerepet tölt be (Kozma, 2022); olyan humán tényezőként vannak jelen környezetükben, amely a helyi közösségek hálózatában meghatározó szerepet tölt be (Márkus, 2021).

Hivatkozások:

Bradford, N. J. (2003). Cities and communities that work: Innovative practices, enabling policies. Canadian Policy Research Networks.

Hyvärinen, M. (2012). Analyzing narratives and story-telling. In P., Alasuutari, L., Bickman, & J., Brannen, (Eds.), The SAGE handbook of social research methods (pp. 447–460). SAGE. https://doi.org/10.4135/9781446212165.n26

Kozma, T. (2019). A társadalmi innováció értelmezései. Kultúra és Közösség, 10(1), 5–11. https://doi.org/10.35402/kek.2019.1.1

Kozma, T. (2022). Innováció és tanulás. Gondolat Kiadó.

Márkus, E. (2016). Amikor a harmadik az első. Csokonai.

Márkus, E. (2021). Community learning and social innovation. In J. Boros, T. Kozma, & E. Márkus (Eds.), Community Building and Social Innovation (pp. 220–231). DU Press. Region and Education, Vol. XIII.

Moulaert, F., MacCallum, D., Mehmood, A., & Hamdouch, A. (Eds.). (2013). The international handbook on social innovation: Collective action, social learning and transdisciplinary research. Edward Elgar Publishing.UK, Edward Elgar Publishing. https://doi.org/10.4337/9781849809993

Szerző: Győri-Karádi Réka

Absztrakt címe: Generációs- és társadalmi jellemzők változásának hatása a lovassportokra

Kulcsszavak: lovas oktatás, generációs különbségek, edzőképzés

Absztrakt: A lovak háziasításuk óta (i.e. 3500) az emberi kultúra szerves részei és formálói. Manapság a lovak jellemzően a ló- és lovassportokban, a hobbi lovasok hasznos szabadidő eltöltésében és egyes terápiás tevékenységek közreműködőjeként találják meg társadalmi szerepüket. A lovak közelségére mutatott igény napjainkban is fennáll a felnövekvő és egyben változó generációk körében is. (Szabó 2018) Számos tanulmány napvilágot látott a generációk kutatásával kapcsolatban (Székely 2020). E tanulmányok a generációk megváltozott motivációjáról, értékrendjéről, viselkedéséről számolnak be. Jelen kutatás arra irányul, hogy mennyire jelent nehézséget az lovas edzőknek az elmúlt 40 év változásait lekövetni a munkájuk során. Mennyire jelent kihívást az edzőknek - a szakmai minőség megtartása mellett - az új generációkkal történő oktató- és nevelő munka a lovas tevékenységek formális és informális területein. Szükséges-e az edzőknek új módszertant alkalmazni a fiatal lovas generációk képzésében?

A kutatás induktív, felderítő és összefüggést-feltáró logikai stratégia mentén zajlott. Strukturált interjú, mint kvalitatív módszer keretében 4 lovas szakemberrel készült hangrögzített beszélgetés. Az interjúk időtartama egyenként minimum 2 óra. Az interjúalanyok kiválasztása szakértői mintavétel alapján történt. A megkérdezettek a maguk lovas szakterületén hazánk legmagasabb szintjeire jutottak. Minimum 20 éve foglalkoznak lovasok képzésével. Nagy jártasságuk van a kezdőktől a válogatott szintű lovasok képzésében és nevelésében. Maguk is magasan képzett lovasok. 3 a lovassportokat képviselik (lovastorna, díjlovaglás, díjugratás) és 1 fő a lósportban (galopp) is kiemelkedő eredményeket ért el. 3 fő a Magyar Lovassport Szövetség (MLSSZ) vezetésében is hosszabb ideig tevékenykedett, illetve 1 fő jelenleg is aktív sportvezető e szervezetben. Az MLSSZ-ben jelenleg is magas vezetői beosztásban lévő személy főként vezetői minőségében adta válaszait. A hozzá intézett kérdések arra is irányultak, hogy az elmúlt 40 évben milyen módon alkalmazkodott a MLSSZ a hazai és nemzetközi változásokhoz. Milyen szervezeti felépítés mellett és milyen stratégia mentén segítették a honi lovassportokat? Az interjú standard kérdéseire adott válaszokat összehasonlítottam mind a négy megkérdezettnél táblázatos formában.

A megkérdezettek válaszainak összevetését követően kiderült, hogy a társadalmi környezet és a generációk jellemzőinek változásai befolyásolták az edzői munkájukat, de csak kezdők szintjén tapasztaltak új kihívásokat. A viselkedésbeli, magatartási és beilleszkedési problémákkal találkoznak egyre gyakrabban, melyek kezeléséhez új módszertani ismeretekre van szükségük. 3 fő tett említést arról, hogy szükséges volt a kommunikációján változtatni munkája során, de mindannyian más kapcsolati rendszerben érezték ennek fontosságát. A magasabb szintet elérő sportolóiknál jellemzően nagyfokú életvezetési tudatosságot tapasztaltak az interjúalanyok. A válaszadók saját maguk és kortárs környezetükhöz hasonlítva érezték úgy, hogy számos tanítványuk előrelátóbban és szélesebb spektrumban gyűjtik a kompetenciáikat.

A válaszadók egyre népszerűbbnek látják a lovassportokat, de nagyon erős szelekciós tényezőnek érzik a lovasok családjának anyagi helyzetét. Ez megmutatkozik adott tanulónál az edzések számában, a lovardában eltöltött idő mértékében, illetve a közös programokon való részvételben. Problémát látnak a kezdő lovasok versenyrendszerbe való integrálásában. Egy válaszadó értékelte a szülői attitűdöket a lovasai képzésénél súlyos hátráltató tényezőként. A múlthoz képest az edzőnek, mint lovas szakembernek az értékeket közvetítő szerepét korlátozódni látják. 3 válaszadó jegyezte meg, hogy az edzőt, mint lovast, vagy más lovardai szakembert egyre kevésbé van lehetőségük látni a fiataloknak. Beszámoltak azon

tapasztalataikról, hogy a lovas környezet, mint informális tanulási tér az elmúlt 40 évben átalakult. A gyermekek lovas tevékenységekbe történő bevonására, vagy a csapatkohézió építésére új módszereket célszerű alkalmazni az értékközvetítés és hagyományőrzés érdekében.

Hazánk lovassportjának szinten tartása és a továbbiakban magasabb színvonalra emelése érdekében az edzők módszertani repertoárjának bővítése célszerűnek mutatkozik. Érdemes lehet új lehetőségeket keresni a fiatal sportolók versenyrendszerbe történő integrálásának megkönnyítéséhez. Módosítani célszerű a lovasok képzési struktúráját a hagyományok és a szakmai értékek továbbadása érdekében.

Hivatkozások:

Székely, L. (2020): A generációs elméletek értelméről. Szociológiai Szemle2020. 1. 107-114.

Szabó, E. H. (2018): Miért az állatok? In: Szabó, E. H. : Lovakkal Együtt . MondAT Kft. Vác. 27-29.

Szerzők: Győrössy Krisztina, Földes-Leskó Gabriella

Absztrakt címe: Iskolák és erdők találkozása: Az erdei iskola és az Iskolában az Erdő program lehetőségei a környezeti nevelésben

Kulcsszavak: erdei iskola, környezeti nevelés, erdőpedagógia

Absztrakt: A környezeti nevelés kulcsfontosságú szerepet játszik a fenntarthatóság elősegítésében, különösen a diákok környezettudatos magatartásának kialakításában és fejlesztésében. Napjainkban számos környezeti nevelési színtér áll rendelkezésre, amelyek jelentős mértékben támogatják a környezettudatos magatartás kialakítását és fejlesztését (Palmer & Neal, 1994; Vásárhelyi, 2010). A környezeti nevelés során kiemelten hatékony megközelítés, ha a tanulók közvetlenül a természeti környezetben, az iskolai kereteken kívül sajátítják el a környezetvédelemhez szükséges ismereteket, készségeket, attitűdöket és kompetenciákat (Havas, 1994; Czippán, 2002; Leskó, 2018). A terepgyakorlatok, kirándulások, valamint az erdei iskolai programok különösen alkalmasak ezen célok megvalósítására (Schróth, 2004).

A 2001-ben elindított Erdei Iskola Program egyik fő célkitűzése az volt, hogy minden diák tanulmányai során legalább egyszer részt vehessen erdei iskolai programban (Czippán, 2002). A program támogatási rendszere azonban rövid időn belül megszűnt, így a kezdeményezés mára csupán szórványosan, fenntartható struktúra nélkül működik tovább. A jelenleg Magyarországon működő erdei iskolák elsősorban az óvodás és általános iskolás korosztály számára kínálnak szervezett programokat, ugyanakkor az intézmények száma, kihasználtsága, valamint az ott eltöltött napok száma az elmúlt másfél évtizedben folyamatos csökkenést mutat (Mónus & Kiss, 2019). A középfokú oktatásban az erdei iskolai programok nem tudtak jelentős mértékben elterjedni, pedig a természettudományos tantárgyak oktatásában, valamint a környezettudatos jövőképek kialakításában kiemelt szerepet tölthetnének be (Havas, 1996; Schróth, 2004).

Előadásunk kiemelt célja az erdei iskolák jelenlegi helyzetének feltárása, elemzése és néhány megoldási javaslat megfogalmazása. Ennek elősegítése érdekében három különböző helyszínen dolgoztunk ki és valósítottunk meg középiskolás korosztálynak is szóló háromnapos erdei iskola programtervezetet, amelyek mintaként szolgálhatnak más oktatási intézmények környezeti nevelési gyakorlatához. Ehhez kapcsolódóan szintén kiemelt figyelmet kívánunk fordítani az Iskolában az Erdő programra, amely ugyan az erdészetek és az erdőpedagógiára kiképzett szakemberek közreműködésével közelebb hozza az erdőt az iskolák világához, mégis számos dilemmát vethet fel. Az Országos Erdészeti Egyesület megkeresésével, valamint az erdőpedagógiai programok elemzésével szeretnénk feltérképezni, hogyan támogathatják ezek a szakemberek a környezeti nevelést az iskolákban.

Mindemellett, hangsúlyozzuk egy országos szintű, fenntartható támogatási rendszer kidolgozásának szükségességét, amely hosszú távon biztosíthatná a környezeti nevelés eredményességét és hatékonyságát.

Hivatkozások:

Czippán Katalin (2002): Az erdei iskola a nevelés és oktatás sajátos színtere. In: Kosztolányi, D. (szerk.): Az erdei iskola hasznos könyve, Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest.

Havas Péter (1994): Érték és értékátadás a környezeti nevelésben. Iskolakultúra. 4. 9. sz., 3-15.

Havas Péter (1996): A környezeti nevelés és a jövőképek. Iskolakultúra. 6. 11. sz., 35-48.

Leskó Gabriella (2018): Az erdei iskola környezeti attitűd formáló hatása. Doktori disszertáció, NyME.

Mónus Ferenc & Kiss Ferenc (2019): Erdei iskoláztatás szerepe a Nyíregyházi Egyetem pedagógus képzésében – javaslatok az erdei iskolai programok kutatásához. Journal of Applied Technical and Educational Sciences. http://doi.org/10.24368/jates.v9i3.121 14

Palmer, J. és Neal, P. (1994): The Handbook of Environmental Education. Routledge, London, New York.

Schróth Ágnes (2004): Környezeti nevelés a középiskolában. Trefort Kiadó, Budapest

Vásárhelyi Judit (2010): Nemzeti Környezeti Nevelési Stratégia. Magyar Környezeti Nevelési Egyesület, Budapest.

Szerzők: Hajdú Anna, Aux Eliza

Absztrakt címe: NAT vagy KATTAN? – A Magyar Katolikus Püspöki Konferencia és az Oktatási Hivatal magyar irodalom tankönyvcsaládjának összehasonlítása 9-10. évfolyamon

Kulcsszavak: tankönyvanalízis, keresztény nevelés, irodalom tankönyv, nemzeti alaptanterv

Absztrakt: A középiskolai irodalomoktatásban használt tankönyvek jelentős szerepet játszanak a diákokkulturális nevelésében, alapműveltségük kialakulásában, valamint erkölcsi ítélőképességükfejlődésében. S. Pásztor Judit, a Szent Imre irodalomtankönyvek főszerkesztője kiemelte,hogy okkal áll az első helyen az irodalom a tantárgyak között minden nemzet számára(Trauttwein, 2022) . Az Oktatási Hivatal által kiadott Nemzeti alaptantervhez igazodóirodalomkönyvek, valamint a Magyar Katolikus Püspöki Konferencia által gondozotttankönyvcsalád különböző megközelítésből építik fel a tananyagot.Jelen kutatás célja a kéttankönyvcsalád tartalmi és módszertani összehasonlítása, különös tekintettel a közvetítettértékrendre, az irodalmi kánon interpretációjára, az érettségire való felkészítéseredményességére és a pedagógiai szemléletmódokra. A kutatás elméleti háttere a kereszténynevelés és az irodalomtanítás kapcsolatára, valamint a tankönyvanalízis módszertanára épül.Dárdai megállapításai alapján a tankönyvkutatás több mint fél évszázados múltra tekintvissza a tudományban. Napjainkban a tankönyvkutatás interdiszciplináris területnek számít(Szemerszki, é. n.) . A katolikus tankönyvcsalád és az állami tankönyvek összevetése eddigkevés figyelmet kapott, így kutatásunk újszerűsége a két tankönyvcsalád átfogóösszehasonlításában rejlik a magyar irodalom tantárgy keretein belül a gimnáziumi 9-10.évfolyamokon, beleértve a tankönyveket, szöveggyűjteményeket, valamint a NemzetiKöznevelési Portál és a Katolikus Digitális Tananyagtár kiegészítő anyagait.“Azirodalomtankönyv-sorozat és a hozzá tartozó feladat- és szöveggyűjtemények anyagamegfelel a 2020-as Nemzeti alaptanterv követelményeinek, illetve a Magyar nyelv ésirodalom tantárgy kerettantervi előírásainak, papír alapon megjelent akkreditált,tankönyvjegyzékről választható tankönyv” (Katolikus Digitális Tananyagtár, Tankönyvek, é.n.) . Szent Imre-irodalomtankönyvek élmény- és olvasásközpontúak, embert akarnak formálni,az irodalommal nevelni. A katolikus tankönyvek témája a végtelen Isten és a véges emberkapcsolata. Keresik a választ az élet és az ember nagy kérdéseire, a dolgok rejtett értelmét, az örökérvényűt kutatja. A tankönyvek módszertanában fontos szerepet kap a párbeszédreösztönzés diák és diák, tanár és diák között (Trauttwein, 2022) .A vizsgálat kvalitatív tartalomelemzési módszert alkalmaz, amely során a kéttankönyvcsaládot vetjük össze. A kutatás során elemezzük, hogy milyen módon jelenik meg akeresztény nevelés, mint szempont, milyen irodalmi műveket preferálnak a szerzők, és milyenmódszertani ajánlásokkal segítik a tanárok munkáját és a diákok eredményes érettségirekészülését.

Hivatkozások:

Katolikus Digitális Tananyagtár, Tankönyvek. (é. n.). Elérés 2025. április 4., forráshttps://www.kattan.hu/cms/tartalom/megtekint/tankonyvek

Szemerszki, M. (é. n.). A tankönyvek szerepe a tanítási-tanulásifolyamatban.chromeextension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://onk2018.elte.hu/wp-content/uploads/2020/06/uj-kutatasok-a-nevelestudomanyokban_2018_press_20200611.pdf

Trauttwein, É. (2022). Milyen a jó katolikus tankönyv? – Bemutatták a Szent Imre-tankönyvcsaládot. https://www.magyarkurir.hu/hirek/milyen-jo-katolikus-tankonyv-bemutattak-szent-imre-tankonyvcsaladot

Szerzők: Hajdu Zita, Farkas János

Absztrakt címe: Befolyásolják-e a társadalmi háttérváltozók az egyetemisták idegennyelv-tanulási szorongását?

Kulcsszavak: nyelvtanulási szorongás, társadalmi háttérváltozók, felsőoktatás

Absztrakt: A felsőoktatási intézmények elsődleges feladata a hallgatók felkészítése a munkaerőpiaci elvárásokra, amelyek egyike az idegennyelv-tudás, ezen belül is a szaknyelv magabiztos használata minden kommunikációs helyzetben. A munkahelyi nyelvhasználat azonban nagyfokú magabiztosságot követel meg, aminek egyik gátló tényezője lehet a nyelvi szorongás, ami nemcsak az idegen nyelvi tanulmányi eredményeket akadályozza jelentősen, hanem a hatékony, magabiztos és pontos munkahelyi nyelvhasználatot is. A döntő jelentőségű, viszont egyébként is stresszhelyzetet jelentő állásinterjún pedig még inkább felerősödhet ez a kommunikációt gátló tényező.

Az idegennyelv-tanulás e hátráltató tényezőjét, okait, hatásait már az 1980-as évek óta vizsgálják a világ számos pontján (Horwitz, 2001; MacIntyre-Gardner, 1994; Tar, 2007; Piniel, 2024; Özdemir, 2025). Jelen kutatásunk, korábbi tanulmányokhoz kapcsolódva, a lehetséges okok egy csoportját, a társadalmi háttérváltozók szerepét kívánta feltárni. Tar Ildikó 2007-es szakdolgozatában hangsúlyozta, hogy a nem, a szülők iskolázottsága, a tanulói motiváció és a tanulási környezet egyaránt jelentős szerepet játszik a nyelvtanulás sikerességében. Arra is rávilágított, hogy a tanárok által nyújtott bizalom és támogatás segít a tanulók önbizalmának és teljesítményének növelésében.

A Debreceni Egyetem Gazdasági Szaknyelvi Kutatócsoportja közgazdász hallgatók idegen nyelvi szorongását vizsgálta. A mintegy 400 hallgatót felmérő kérdőíves kutatás célja annak feltárása volt, hogy a társadalmi változók befolyásolják-e az idegen nyelvi szorongást. A kérdőív attitűdkérdéseket tartalmazott, melyekre 5 pontos Likert-skálán lehetett válaszolni. Kutatásunk újszerűsége abban rejlik, hogy a nyelvtanulási szorongást a társadalmi háttérváltozókkal hoztuk összefüggésbe. Kérdőívünk Hunyadi et al. (2000) módszertani szempontjait tartalmazta. Nagyszámú válaszadót kívántunk bevonni, ezért alkalmaztunk kvantitatív statisztikai eljárásokat:leíró statisztikai és kereszttáblás elemzéseket.

Az eredmények szignifikáns különbséget mutattak a férfi és női hallgatók között a nyelvi szorongás szintjében: a lányok nagyobb szorongást tapasztalnak, mint a fiúk. Emellett azok a diákok, akik tanulmányaik mellett dolgoznak, és munkájuk során idegen nyelveket használnak, statisztikailag jelentősen nagyobb szorongásról számoltak be, mint nem dolgozó társaik. A szülők nyelvtudása szintén jelentős hatással bír a diákok nyelvi szorongására. A statisztikai elemzések azt is bizonyították, hogy azok a diákok, akiknek a szülei beszélnek idegen nyelvet, hajlamosabbak az idegen nyelvű kommunikációval kapcsolatos szorongás és önkritika magasabb szintjére. Ez a magasabb elvárásoknak és a szülők motiváló, de félelmet is keltő példájának tulajdonítható.

A kutatási téma gyakorlati jelentősége, hogy rávilágít a nyelvi szorongás csökkentését célzó tanítási stratégiák fontosságára az egyetemi idegennyelv-oktatásban, ezen kívül pedig segítséget nyújt azon hallgatók problémáinak jobb megértéséhez, akik önállóan nem képesek leküzdeni a nyelvi szorongás gátját. Konklúzióként kiemelendő még a nyelvtudást igénylő munkahelyi szituációk gyakorlásának fontossága, valamint az interaktív tanulási módszerek órai alkalmazása a diákok nyelvi szorongásának csökkentése és a magabiztosság növelése érdekében.

Hivatkozások:

Horwitz, E. (2001). Language anxiety and achievement. Annual review of applied linguistics, 21, 112-126.

Hunyadi L., Mundruczó Gy., & Vita L. (2000). Statisztika. Budapest: Aula Kiadó.

MacIntyre, P. D., & Gardner, R. C. (1994). The subtle effects of language anxiety on cognitive processing in the second language. Language learning, 44(2), 283-305.

Özdemir, O., & Seçkin, H. (2025). Exploring foreign language anxiety in higher education: Multifaceted insights into causes, impacts, and coping strategies. Social Sciences & Humanities Open, 11, 101364. https://doi.org/10.1016/j.ssaho.2025.101364

Piniel, K. (2024). Investigating Foreign Language Anxiety: Lessons for Research Into Individual Differences. Springer Nature.

Tar, I. (2007).Az idegennyelv-tanulási stratégiák választásának összefüggései a nyelvtanulási tapasztalattal és a szorongással (Doctoral dissertation, Debreceni Egyetem (Hungary).

Szerzők: Hamvas László, Szőcs Andor

Absztrakt címe: Állampolgári nevelés – Románia esete

Kulcsszavak: demokráciára nevelés, Románia, educatie civica

Absztrakt: Előadásunkban az állampolgári nevelés hatékonyságának egy újabb európai példáját mutatjuk be: Románia esete, de főleg jövőbeli elképzelései elősegítheti a diszciplína jövőbeni fejlődését Magyarországon is. Az állampolgári nevelés modellje Romániában mindössze huszonöt évre tekint vissza, a demokratikus berendezkedés következtében (ICCS 2022). Megismerhetjük többek között, hogy a demokráciára nevelés milyen jellemzőkkel bír a romániai iskolákban, de több szakpolitikai ajánlás és beavatkozás is bemutatásra kerül (Ministerul Educatiei 2023).

A román állampolgári nevelés kulcsszava a demokráciára nevelés: középpontban a szociális nevelés oktatása áll, abból kiindulva, hogy ez a már elemi iskolában megjelenő iskolai tantárgy képes integrálni és bővíteni a többi iskolai tantárgy által kialakított demokratikus készségeket és ismereteket (Badescu et al. 2024, Institutul de Științe ale Educației 2004).

A kutatás eredményei két célcsoportra irányulnak: egyrészt a társadalmi nevelésnek a demokrácia minősége szempontjából fontos szempontjait azonosítja, ezek meghatározó tényezőit, valamint azokat az eszközöket, amelyekkel a demokráciára nevelés az oktatás által megvalósítható. E tekintetben azt találtuk, hogy az elmúlt harminc év során ez a diszciplína nem állt hatékonyan az oktatás fókuszában, az állampolgári aktivitás ugyanis folyamatos stagnálást, vagy csökkenést mutat Romániában. A kutatás másik célcsoportja a romániai demokráciára nevelést oktató tanárok, akik a még hatályos oktatás-tematikák és előírások alapján alacsony volumenben oktatják a demokráciára nevelést.

A kutatás összetett módszertanú, beleértve a tanárokkal és szakértőkkel készített interjúkat, osztálytermi megfigyeléseket, hivatalos statisztikai adatokat és a szociálpedagógusok reprezentatív felmérésének adatait. A felmérés mintájába 940 társadalomismeretet oktató tanár tartozik, akik több mint 700 iskolából és az ország minden megyéjéből származnak. A felmérés kérdőíve a kvantitatív vizsgálatok során megszokott attitűd- és viselkedési kérdések mellett egy interaktív modult is tartalmaz, amely felméri az alanyok együttműködési készségeit. A kutatás egyik legfontosabb konzekvenciája, hogy a polgári kultúra hanyatlik a fiatalok körében.

A 2023-as kutatási adatok ajánlása, hogy a meglévő képzések minőségét emelni szükséges, a kötelező szociális nevelési kurzusok kínálatát bővíteni kell a középiskola utolsó évfolyamaiban és egyetemi szinten egyaránt. A demokráciára nevelés kulcsszereplőinek a tanárokat tartja a román közvélemény (ICCS 2022), miszerint ők igazán képesek sikeresen építeni a demokratikus kultúra kompetenciáit a fiatalok körében, feltéve, ha ők maguk is részesülnek a következetes képzésből. Ezért szükséges felülvizsgálni a leendő tanárok képzési kínálatát is, hogy fejlesszék állampolgári készségeiket és attitűdjüket, nagyobb mértékben járuljanak hozzá a tanítási gyakorlatok és hiedelmek kialakításához, amelyek középpontjában a tanuló és egyedi fejlődési sajátosságai állnak.

A kutatás felsőoktatás-politikai javaslatai között találjuk az alábbi ajánlásokat is: az állampolgári nevelés kerüljön be a romániai pedagógusok alapképzésébe és az azt követő továbbképzésekbe, az etnikai és társadalmi-gazdasági sokszínűséggel jellemzett környezet oktatásával kapcsolatos szempontokra fókuszálva. Másrészt a pedagógusok, és különösen az iskolaigazgatók képzésébe fontos lesz beépíteni az együttműködési képességeik fejlesztését célzó szempontokat, valamint a tanulók közötti együttműködési készségek kialakítását szolgáló ismeretek oktatását. A változtatásoknak nem csupán a tantervre kiterjedően szükséges

megvalósulniuk, de magukban kell foglalniuk a tantárgy oktatásának módját, az elemi - középfokú és felsőfokú képzési szinten is.

A kutatás egyik legjelentősebb megállapítása, hogy drasztikusan erősíteni kell a fiatalok körében az állampolgári nevelést (Badescu et al. 2024).

A román állampolgári nevelés oktatásban való jelenlétének aktuális tendenciái összehasonlíthatóságot nyújthatnak a hazai állampolgári nevelés oktatásban megnyilvánuló gyakorlatához is.

Hivatkozások:

Badescu, Gabriel - Angi, Daniela, Costache, Adrian - Negru-Subtirica, Oana (2024): Educația civică în România. 10.13140/RG.2.2.30107.27682/1.

Institutul de Științe ale Educației (2004): Antologia legilor învățământului din România. Institutul de Științe ale Educației.

Ministerul Educației (2023): Centralizatorul privind disciplinele din învățământul preuniversitar, domeniile și specializările absolvenților învățământului liceal pedagogic, postliceal și superior. Accesat la: http://titularizare.edu.ro/2023/docs/Centralizator.pdf

ICCS (2022): Studiul Internațional privind Educația Civică și pentru Cetățenie, RAPORT NAȚIONAL https://unibuc.ro/wp-content/uploads/2024/04/ICCS-Raport-national-09-aprilie-2024.pdf

Szerzők: Hanák Zsuzsanna,. Révész-Kiszela Kinga

Absztrakt címe: Óvodások a média világában

Kulcsszavak: Óvodások a média világában média; óvodáskor; pedagógusképzés

Absztrakt: Napjainkban felvetődik a kérdés, hogy van- e veszélye a média világának az óvodáskorú gyermekekre. E kérdés éles vitákat indít el úgy a szülők, mint a kutatók között egyaránt. Kutatásunk célja, hogy feltárja és az óvodapedagógusok számára bemutassa a digitális eszközök korai használatának hatásait az idegrendszerre és az alapvető pszichológiai folyamatokra, valamint a testi és biológiai fejlődésre a szakirodalmakban publikált tudományos kutatások eredményeire támaszkodva, valamint további cél, hogy feltárja a projektben résztvevő óvodapedagógusok véleményét, tapasztalatait a témával kapcsolatban.

Az óvodáskorú gyermekek megismerőfunkcióinak, kognitív képességeinek érési folyamatainak kutatása lényeges téma napjainkban. Az újabb kutatások mind arra utalnak, hogy a gyermekek már nagyon korai életkortól kezdve, aktívan felfedezik a világot a megszokottól eltérő módon, esetleg korábban jutnak bizonyos kognitív képességek birtokába. Előadásunk hazai és nemzetközi szakirodalmakra támaszkodik mit például: Csépe, V. (2005), Batiz E. (2020), Holló Cs. (2023), Zsidó N. A. (2022) magyar nyelvű publikációi. A nemzetközi szakirodalmak közül Konok, V.-Szőke, R. (2022), valamint a legújabb megjelenésű kötet írásait elemeztünk, melyeket DimitriA.Christakis LaurenHale (2025)szerkesztésében megjelent: Handbook of Children and Screens, Digital Media, Development, and Well-Being from Birth Through Adolescence nyílt hozzáférésű kiadványokban olvashatunk.

Kutatás módszere a vonatkozó szakirodalmakban fellelhető, publikált kutatási eredmények elemzése, valamint kérdőív és interjú a projektben résztvevő óvodapedagógusokkal. A kutatásban a szakirodalmak elemzésén túl, online kérdőívet és fókuszcsoportos interjút használunk az óvodapedagógusok körében. A résztvevők száma a projekt végén meghaladja 100 főt. Az eredmények elemzését SPSS statisztikai programmal végezzük el. Kutatási-fejlesztési projektünkben oktatókártyákat használunk, melyek kialakítása szintén a kutatásunk részét képezi.

A következő témakörök diszkusszióját mutatjuk be az előadáson:

- Digitális függőség gyermekeknél

- Regulációs zavarok a túlzott médiafogyasztás miatt az óvodáskorban

- Digitális autizmus és egyéb pszichés fejlődési zavarok, mint a mértéktelen digitális eszközhasználat lehetséges következményei

- Túlzott gyermekkori médiahasználat és a gyermeki agresszió

- Előnyök, a mediális fejlesztő programok jelentősége.

- Hogyan jutalmazzunk, hogyan bíráljunk, hogyan alkossunk szabályokat és tartassuk be azokat óvodáskorban a gyermekekkel.

A kutatási eredmények új ismereteket adnak át az óvodapedagógusoknak, és rajtuk keresztül a szülőknek egyaránt.

Hivatkozások:

Batiz Enikő (2020). A kütyüfüggő: virtuális autizmus (?) kisiskoláskorban. In Kotta Ibolya (szerk.). Fészkelődők: érdekességek a kisiskoláskor pszichológiájából. Kolozsvár, Románia:Presa Universitară Clujeană.

Csépe, V. (2005): Kognitív fejlődés-neuropszichológia. Budapest: Gondolat. ISBN 9789639567788

Dimitri A. Christakis Lauren Hale (2025): Handbook of Childrenand Screens Digital Media,Development, andWell-Beingfrom Birth Through Adolescence (Editors Dimitri A. Christakis Seattle Children's Research Institute University of Washington Seattle, WA, USA ISBN 978-3-031-69361-8 Lauren Hale School of Medicine Stony Brook University Stony Brook, NY, USA) ISBN 978-3-031-69361-8 Lauren Hale School of Medicine Stony Brook University Stony Brook, NY, USA ISBN 978-3-031-69362-5 (eBook) https://doi.org/10.1007/978-3-031-69362-5

Holló Csaba (2023). A túlzott digitális eszközhasználat fontosabb jellemzői és oktatási vonatkozásai In: Szlávi, Péter; Zsakó, László (szerk.)INFODIDACT'2023 Budapest, Magyarország, pp. 45-63., 19 p.

Konok, V.-Szőke, R. (2022). Longitudinal Associations of Children's Hyperactivity/ Inattention, Peer Relationship Problems and Mobile Device Use.Sustainability, 14(14)

Zsidó N. A. (2022): A figyelem kognitív pszichológiája. Akadémia kiadó. ISBN:978963454783 9 https://people.inf.elte.hu/szlavi/InfoDidact23/Manuscripts/HCs.pdf

https://heimpalkorhaz.hu/wp-content/uploads/2014/07/Scheuring-et-al_Gyermekorvos-tov%C3%A1bbk_2011.pdf

https://www.ksh.hu/stadat_files/okt/hu/okt0006.html

https://ttk.elte.hu/content/fejleszto-applikacio-ovodasoknak.t.4384

https://edia.hu/ovi/fejleszto-programok.html

https://system.dioo.hu/ovonok,

https://www.szeretlekmagyarorszag.hu/sikersztorik/dioo-magyar-fejlesztesu-szuperszamitogep-ovodasoknak/

https://doi.org/10.1007/978-3-031-69362-5

Szerzők: Hasene Durgut

Absztrakt címe: Reframing Diversity: Multicultural Reflections of Pre-Service Teachers in Turkey

Kulcsszavak: Multicultural Education, Diversity in Education Multicultural Attitudes

Absztrakt: This study investigates the multicultural attitudes of pre-service teachers from Kurdish, Syrian, and Turkish backgrounds in Turkey—a country shaped by complex migration dynamics and ethnic diversity. The Syrian refugee influx and existing minority populations have resulted in increasingly heterogeneous classrooms. While multicultural education is widely studied, the perspectives of Syrian and Kurdish teacher candidates remain largely unexplored. This research addresses that gap, enhancing our understanding of how future educators from diverse backgrounds engage with inclusion.The study draws on Banks' (2016) multicultural education, Sleeter's (2013) critical multiculturalism—emphasizing structural inequalities—and Gay's (2018) culturally responsive pedagogy. These frameworks support an understanding of learning as both individual and communal, highlighting how teacher training environments influence beliefs and practices related to diversity.

The research contributes to European debates on inclusive education by providing insights relevant to other countries facing similar challenges with migration and diversity. It promotes international dialogue by offering transferable implications for reforming teacher education in multicultural contexts.

The study uses purposive sampling to survey Kurdish, Syrian, and Turkish pre-service teachers via an online questionnaire including TMAS and MASQUE instruments. These tools were selected for their alignment with the study's framework and their ability to assess nuanced attitudes. The quantitative, cross-sectional design allows for comparison across demographic variables and supports analysis of attitudinal patterns.

Initial findings suggest that ethnic background and cultural experience shape perceptions of inclusion. These insights inform inclusive instructional planning and contribute to both national and European educational discourse on diversity and teacher preparedness.

References

Akcaoğlu, M. Ö., & Arsal, Z. (2018). Çokkültürlü yeterlik ölçeğinin Türkçe'ye uyarlanması: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. Kastamonu Eğitim Dergisi, 26(1), 261–270. https://doi.org/10.24106/kefdergi.378585

Banks, J. A. (2016). Approaches to multicultural curriculum reform. In J. Banks & C. A. M. Banks (Eds.), Multicultural education: Issues and perspectives (pp. 151-170). Wiley.

Gay, G. (2018). Culturally responsive teaching: Theory, research, and practice (3rd ed.). Teachers College Press.

Munroe, A., & Pearson, C. (2006). The Munroe Multicultural Attitude Scale Questionnaire: A new instrument for multicultural studies. Educational and Psychological Measurement, 66(5), 819–834. https://doi.org/10.1177/0013164405285542

Ponterotto, J. G, Baluch, S., Greig, T., & Rivera, L. (1998). Teacher Multicultural Attitude Survey (TMAS) [Database record]. APA PsycTests. https://doi.org/10.1037/t07648-000

Sleeter, C. (2013). Teaching for social justice in multicultural classrooms. Multicultural Education Review, 5(1), 1–19. https://doi.org/10.1080/2005615X.2013.11102900

Yazıcı, S., Başol, G., & Toprak, G. (2009). Öğretmenlerin çokkültürlü eğitim tutumları: Bir güvenirlik ve geçerlik çalışması. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (H. U. Journal of Education), 37, 229–242.

Szerzők Hegedűs Anita

Absztrakt címe: Mi a múzeum? Magyar, kettős magyar állampolgárságú és nemzetközi hallgatók múzeumképe

Kulcsszavak: múzeum, kultúra, felsőoktatás, felnőttkori tanulás

Absztrakt: A múzeumok kiváló tanulási tér lehetőségét nyújtják a felsőoktatásban tanulók számára, egyúttal szabadidőeltöltési színtérként is funkcionálhatnak. Izgalmas kérdés, hogy milyen múzeumkép él az egyetemistákban, milyen feladatokat társítanak a közgyűjteményekhez, milyen funkciókat kötnek hozzájuk. Ezen kérdésekre keresem a választ előadásomban. A Szegedi Tudományegyetem nappali tagozatos hallgatóinak körében készítettem kérdőíves kutatást 2020-2021-ben: magyar, kettős magyar állampolgárságú és nemzetközi hallgatókat is vizsgáltam. Az 1997. évi CXL. törvény a muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről 37/A. §-a határozza meg a múzeumok feladatkörét hazánkban, melyek a következők: a kulturális javak őrzése, bemutatása; kutatási tevékenységek biztosítása; kultúraközvetítés és közművelődési tevékenység; nevelési-oktatási intézményekkel való együttműködés; múzeumandragógiai és múzeumpedagógiai tevékenység; a gazdaság élénkítése turisztikai jellegű szolgáltatásokkal (1997. évi CXL. törvény a muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről, 37/A. §.). Korábbi kutatások kimutatták, hogy a felsőoktatásban tanulók negatív és pozitív gondolatokat is társítanak a múzeumokhoz (Mastandrea et al., 2016; Smith et al., 2016), míg hazai kutatásokban jellemzően a negatív és semleges kifejezések szerepeltek leginkább a közgyűjteményekkel kapcsolatosan (Gombos, 2011).

Kutatásomban arról kérdeztem a kitöltőket, hogy mennyire tartanak múzeumi feladatnak különböző hagyományos és nem hagyományos múzeumi feladatokat, emellett arra kértem őket, hogy írják le, mely szavak jutnak először eszükbe a múzeumról. Az eredmények azt mutatják, hogy alapvetően a hagyományos, törvényben is megfogalmazott feladatokat tartják a múzeumok legfontosabb tevékenységi körének – ebben a tekintetben nem találtunk számottevő eltérést a különböző állampolgárságú hallgatók válaszai tekintetében. A múzeumokkal kapcsolatos kifejezések esetében leggyakrabban a kultúra és kiállítás szavak jelentek meg a magyar, a kettős magyar állampolgárságú hallgatók esetében is, azonban a további kifejezések kapcsán már jelentkeztek különbségek az állampolgárság függvényében.

Hivatkozások:

Mastandrea, S., Maricchiolo, F., Bove, G., Carrus, G., Marella, D. & Perucchini, P. (2016). Psychological Aspects Of Museum Visits for Undergraduate Italian Students. In: Mastandrea, S. & Maricchiolo, F. (szerk.), The Role Of The Museum In The Education Of Young Adults. Motivation, Emotion And Learning. Roma: Roma TrE-Press, 141–164.

Gombos, Sz. (2011). Kultúra és marketing a 21. században – a múzeumok szerepe az egyetemista hallgatók életében. In: Fojtik, J. (szerk.), Felelős marketing - A Magyar Marketing Szövetség Marketing Oktatók Klubja 17. országos konferenciájának előadásai. Pécs: Pécsi Tudományegyetem Közgazdaságtudományi Kar, 879–888.

Smith, L. F., Smith, J. K. & Mastandrea, S. (2016). Attitudes, Motivations, and Emotions Toward Museum Visits for Undergraduate University Students in New Zealand. In: Mastandrea, S. & Maricchiolo, F. (szerk.), The Role Of The Museum In The Education Of Young Adults. Motivation, Emotion And Learning. Roma: Roma TrE-Press, 173–184.

1997. évi CXL. törvény a muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről, 37/A. §. Elérhető: https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=99700140.tv

Szerző: Hegedűs Judit

Absztrakt címe: Családi életre nevelési programok a büntetés-végrehajtási intézetekben

Kulcsszavak: fogvatartott szülők, családi életre nevelés, szülői kompetenciafejlesztés, szisztematikus irodalomáttekintés, jó gyakorlatok

Absztrakt: A fogvatartott szülők családi kapcsolatai kulcsfontosságúak mind a saját reintegrációs esélyeik, mind gyermekeik jövőbeni társadalmi beilleszkedése szempontjából (Arditti, 2012). A börtönökben megvalósuló családi életre nevelési programok elsődleges célja a szülői készségek fejlesztése, családi szerepek tisztázása, a családi kötelékek megerősítése, valamint közvetve a bűnismétlés kockázatának csökkentése (Eddy & Poehlmann, 2010).

Kutatásunk két részből áll: első részben egy szisztematikus szakirodalmi áttekintést végeztünk a PRISMA (Preferred Reporting Items for Systematic Reviews and Meta-Analyses) protokoll alkalmazásával. A Scopus és a Web of Science adatbázisokban 2024 áprilisában végzett keresés során 320 releváns találatot azonosítottunk. A duplikált tételek eltávolítása (n = 70) és a cím- és absztraktszűrés (n = 150 kizárt tanulmány) után 104 teljes szövegű cikket vizsgáltunk át részletesen. A teljes szöveges értékelést követően további 70 tanulmányt kizártunk, mivel azok nem feleltek meg a bevonási kritériumoknak. Végül 34 tanulmányt vontunk be a szisztematikus elemzésbe. Az elemzett tanulmányok alapján három fő programtípust azonosítottunk be:
· Oktató jellegű programok: ezeknek célja az alapvető szülői készségek fejlesztése, a kommunikációs technikák fejlesztése, valamint pszichológiai ismeretek közvetítése a gyermekek működésével kapcsolatban (Klein, Bartholomew, & Hibbert, 1999).
· Terápiás programok: a szülői kompetenciára negatívan ható múltbeli traumák, pszichés problémák feldolgozására összpontosító programok a második csoport (Rossiter, Gallagher-MacKay, & Kratky, 2018).
· Családi kapcsolaterősítő programok: a családtagokkal való közvetlen kapcsolatépítést, kapcsolatrendezést helyezik előtérbe (Henson & Wiseman, 2020).
A szakirodalmi elemzés során egyértelművé vált, hogy a multidiszciplináris megközelítést integráló programok eredményesebbek, mint az egydimenziós, kizárólag oktató jellegű kezdeményezések.
A kutatás második felében a hazai jó gyakorlatokat gyűjtöttük össze. A zárt intézetekben zajló családi életre nevelési programokat elemezzük az alábbi szempontok mentén: célcsoport, témák, módszerek. A programot működtetőkkel készítettünk félig strukturált interjút, illetve a rendelkezésre álló írott anyagot elemeztük. Az eredményeink alapján jól látható, hogy mind az apai, mind a szülői szerepre fókuszáló programok (öt ilyen programot találtunk a kutatásunk jelenlegi fázisában) vannak, melyek közül hazánkban az oktató, illetve a családi kapcsolaterősítő programok a dominánsak. A programok rendszerint 10 alkalomból állnak, interaktvitáson alapuló módszereket alkalmaznak az általában nem büntetés-végrehajtási intézetekben dolgozó, hanem inkább civil szervezetekhez (pl. Váltó-sáv Alapítvány, Baptista Szeretetszolgálat) kapcsolódó szakemberek. A büntetés-végrehajtási intézeteken belül a családi döntéshozó csoportokat érdemes kiemelni, melyről előadásunk is beszámolunk.

A családi életre nevelési programok gyakorlati jelentősége vitathatatlan, hiszen hozzájárulnak a fogvatartottak pszichés egészségének megőrzéséhez, erősítik a családi kötelékeket, és csökkentik a társadalmi izolációt.

Hivatkozások:

Arditti, J. A. (2012). Parental incarceration and the family: Psychological and social effects of imprisonment on children, parents, and caregivers. NYU Press.

Eddy, J. M., & Poehlmann, J. (Eds.). (2010). Children of incarcerated parents: A handbook for researchers and practitioners. Urban Institute Press.

Henson, A., & Wiseman, P. (2020). Meet them where they are: The importance of contextual relevance in prison-based parenting programs. Journal of Offender Rehabilitation.

Klein, S. R., Bartholomew, N. G., & Hibbert, R. (1999). Family education for adults in correctional settings: A conceptual framework. Journal of Correctional Education.

Rossiter, K., Gallagher-MacKay, K., & Kratky, K. (2018). Reflexivity in correctional research: Researcher perspectives on parenthood in a study with incarcerated mothers. Sociological Research Online.

Szerző: Hegedűs Roland

Absztrakt címe: Magas SNI tanulói aránnyal rendelkező iskolák jellemzői

Kulcsszavak: SNI, iskolai jellemzők, OKM, együttnevelés

Absztrakt: Az intézmény személyi és tárgyi feltételei nagymértékben meghatározzák a tanulók teljesítményét és eredményességét (Gogolin 2014, Rolleston és James 2015). Több kutatás is rávilágított arra, hogy az iskola összetétele, gyermekek jellemzői is befolyásolják azt, hogy milyen eredmények várhatóak az adott intézményben (Szabó et al. 2018, Stienstra és Karlson 2023). A sajátos nevelési igényű tanulók a gyermekek egy speciális csoportjának tekinthetők, mert oktatásukban a legtöbbször extra támogatásokat igényelnek (Schneider 2016, Hegedűs 2024). A sajátos nevelési igényű tanulókra azért is kell külön fókuszálni, mert napjainkban nagyobb arányban együttnevelésben vesznek részt az oktatási rendszerben, ezért fontos vizsgálni, hogy mi jellemző azokra az intézményekre, ahol tanulnak (Mező és Mező 2022, Hegedűs 2023). Ki kell emelni, hogy az SNI egy törvényi gyűjtőkategória, ami sok és egyben eltérő csoportokat foglal magába (2011. évi CXC. törvény).

A kutatás célja annak vizsgálata, hogy a magas SNI aránnyal jellemezhető telephelyeken milyen a tanulók összetétele és teljesítményük, valamint milyen a pedagógusok jellemzői. Feltételezésünk szerint azokon a telephelyeken, ahol magasabb a sajátos nevelési igényű tanulók aránya, ott magasabb a hátrányos helyzetű tanulók aránya, valamint a pedagógusi jellemzők kevésbé jók és fluktuációjuk magasabb.

Kutatásunkban a 2022. évi OKM adatbázis 6. évfolyamos telephelyi adatait elemezzük. Az adatainkat SPSS programban vizsgáltuk, amely során a SNI tanulók aránya alapján három kategóriába soroltuk a telephelyeket (magas, átlagos, alacsony). Ennek a három kategóriának a mentén vizsgáltuk a különböző mérési területeket (szövegértés, matematika, természettudomány), pedagógusi és tanulói jellemzőket. A kutatásban két- és többdimenziós kereszttábla elemzést, valamint ANOVA vizsgálatot végeztünk.

Eredményeink szerint azok az intézmények, ahol magasabb az SNI tanulók aránya, ott magasabb a pedagógusok fluktuációja, valamint magasabb a szakos pedagógusok hiánya is. A magasabb SNI tanulói aránnyal csökken a telephelyen oktatott tanulók szövegértés, matematika és természettudományos teljesítménye. A jobb tanulói összetétellel rendelkező telephelyeken a tanulók is jobban teljesítenek az SNI aránytól függetlenük.

A kutatás eredményei rávilágítanak arra, hogy csökkenteni kell a pedagógusok fluktuációját, mert fontos a sajátos nevelési igényű tanulóknál a pedagógusok állandósága. Az intézményi szelekcióval csökkenthető lenne az intézmények homogenitása, ami támogathatná a sajátos nevelési igényű tanulók jobb teljesítményét.

Hivatkozások:

2011. évi CXC. törvény a nemzeti köznevelésről

Gogolin, Ingrid (2014): Stichwort: Entwicklung sprachlicher Fähigkeiten von Kindern und Jugendlichen im Bildungskontext. In: Zeitschrift für Erziehungswissenschaft, 17(3): 407-431. DOI: 10.1007/s11618-014-0569-3

Hegedűs Roland (2023): Sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók számának területi és statisztikai elemzése. In: Educatio, 32(2): 228-246. DOI: 10.1556/2063.32.2023.2.4

Hegedűs Roland (2024): Tanulási zavar és iskolai teljesítmény. Belvedere Kiadó, Szeged

Mező Katalin – Mező Ferenc (2022): Sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók létszámának alakulása a 2009/2010. és a 2019/2020. tanévekben. In: Különleges Bánásmód, 8(3): 19-29. DOI: 10.18458/KB.2022.3.19

Rolleston, Caine – James, Zoe (2015): After access: Divergent learning profiles in Vietnam and India. In: Prospects, 45(3): 285-303.

Schneider, Ilona – Oberländer, Franz – Tóth, Zoltán – Dobó-Tarai, Éva – Revák-Markóczi, Ibolya (2008): Scientific learning in primary school education: A model study on children's concepts of physical material. In: Practice and Theory in Systems of Education, 3(2): 51-60.

Stienstra, Kim – Karlson, Kristian B. (2023): The nature-nurture of academic achievement at the intersection between gender, family background, and school context In: Social Science Research, 111: 102870. DOI: 10.1016/j.ssresearch.2023.102870

Szabó Lívia Dóra – Szepesi Ildikó – Takácsné Kárász Judit – Vadász Csaba (2018): Országos kompetenciamérés 2017. Budapest: Oktatási Hivatal.

Szerző: Hegyi Domonkos

Absztrakt címe: A síoktatás pedagógiai megközelítése

Kulcsszavak: síoktatás, pedagógia, sítanpálya, sportoktatás

Absztrakt: A síoktatás pedagógiája a sport-testnevelés oktatáson belül egy roppant érdekes terület, mely eddig igen kevés figyelmet kapott a hazai, illetve nemzetközi tudományos diskurzusban. Tanulmányom célja ennek a hiánynak a csökkentése, valamint a síoktatás pedagógiai vonatkozásainak feltérképezése. A témaválasztást egyrészt személyes elköteleződésem, másrészt az a felismerés indokolta, hogy a testnevelés és a sportpedagógia területén számos kutatás született már, azonban a síoktatására vonatkozó tudományos jellegű megközelítések hiányosak. Véleményem szerint a síelés, síoktatás pedagógiájának vizsgálata aktuális téma. Bár Magyarországon e sport gyakorlásához korlátozott természeti adottságok állnak rendelkezésre, a tanpálya építési programoknak, illetve a szintetikus sípályáknak köszönhetően folyamatosan bővül a sporthoz való hozzáférés - elsősorban oktatási céllal.

Kutatásom újszerűsége abban rejlik, hogy a síoktatásra nem csupán, mint technikai képzésre, hanem komplex nevelési helyzetre tekintek. A síoktatás nem merül ki az alapvető mozgásformák elsajátításának oktatásában - különleges pedagógiai megközelítést és átgondolt oktatói hozzáállást igényel. Fontos, hogy a síoktató tisztában legyen a tanítványai egyéni szükségleteivel, képességeivel, kihívásaival és pszichológiai állapotával, vagy épp a síeléssel kapcsolatos esetleges félelmeivel (Weinberg & Gould, 2018), hiszen a síórák kiemelkedő szerepet játszhatnak a tanulók személyiségfejlődésében, önbizalmuk erősítésében és a természeti környezettel való harmonikus viszonyuk kialakításában. (Hattie & Timperley, 2007)

Szakirodalmi adatgyűjtésem során előre meghatározott angol és magyar kulcsszavak alapján végeztem az adatbázis kereséseket a Scopus, Jstor, Ebsco és a Google Scholar felületeken. A szűrési folyamat lépéseit és a találatok számát rögzítettem, így biztosítva a keresés átláthatóságát. Ezek után rendszereztem a hazai és nemzetközi forrásokat, kiemelve a sportpedagógiával és az oktatással foglakozó tanulmányokat.

A kutatás egyik legfontosabb eredménye, hogy rávilágít: a tudatos síoktatói jelenlét - az asszertív kommunikáció, az egyéni differenciálás és a motivációra építő visszajelzések által - olyan pedagógiai értékkel bír, amely túlmutathat a mozgásformák tanításán. A fekete pedagógia elkerülésére, a támogató, biztonságos tanulási környezet megteremtésére irányuló törekvések segítenek a sport iránti elköteleződés kialakításában.

Úgy vélem szükség van arra, hogy egyre több releváns kutatás készüljön a témában, ezek alapján pedig olyan továbbképzések és fejlesztő programok létrehozását szorgalmaznám a testnevelők, sportoktatók és edzők számára, amelyek segítségével egy testileg-lelkileg egészségesebb és tudatosabb sportolói réteget nevelhetünk.

Hivatkozások:

Hattie, J., & Timperley, H. (2007). The power of feedback. Review of Educational Research, 77(1), 81–112. https://doi.org/10.3102/003465430298487

Weinberg, R. S., & Gould, D. (2018). Foundations of Sport and Exercise Psychology. Human Kinetics.

Szerzők: Heidt Judit

Absztrakt címe: A New Learning Environment for the Autistic Child, the Parent, and the Special Education Teacher: ChatGPT Advanced Voice Mode

Kulcsszavak: community learning, autism, ChatGPT Advanced Voice Mode, parent involvement, AI-mediated education

Absztrakt: Constructivist theories of community learning (Lave & Wenger, 1991; Wenger, 1998; Illeris, 2018) emphasize the social embeddedness of knowledge. For autistic children, the family constitutes their primary learning family (Epstein, 2011; Goodall & Montgomery, 2014); however, parents often feel ill-equipped to provide targeted developmental support at home. The voice-based ChatGPT Advanced Voice Mode, which became accessible in Europe in November 2024, can serve as a consistent linguistic partner when guided by sufficiently structured prompts. Our research connects Sukhareva's (1926) clinical findings on structured social situations with the pedagogical opportunities of technology-mediated dialogue (Selwyn, 2016; Luckin et al., 2022). Special Education Innovation: Prompt Handbooks. In 2024, the author published a handbook intended for teachers and special education professionals, containing 11 AI-mediated, game-based tasks (e.g., multiplication table game, "20 Questions", suitcase memory game). Among the 38 educators who applied the methods described, qualitative evaluations indicated a 97% positive perceived usefulness rate (based on free association journals and a Likert scale, M = 4.6/5). Following these favorable results and responding to ongoing parental demand, a parent-focused handbook was developed between January and February 2025. It contains 20 prompts that are easily adaptable for home use. Its goal is to support families in responsibly using AI within safe, GDPR-compliant frameworks, while encouraging parents to exert a "teaching influence" on their immediate communities (e.g., grandparents, neighboring families, online parent groups) by sharing their experiences.

The pilot study examined whether the voice-based AI intervention, grounded in the parental handbook:

1. Increases autistic children's initiation of conversations, targeted follow-up questioning, and social embeddedness;

2. Improves parents' developmental self-efficacy and attitudes toward AI;

3. Induces hidden curriculum effects within the broader family network.

Twelve families from Hungary and Austria participated in the eight-week qualitative intervention (children aged 6–10 years; M = 7.8; SD = 1.3; 9 boys). Child–AI interactions occurred 4 × 10 minutes per week, based on the handbook's 20 thematic prompts (conversation initiation, emotion labeling, cooperative narrative building, problem-solving). We analyzed pre-/post-intervention parent interviews and transcripts of 46 audio recordings automatically generated by ChatGPT Advanced Voice Mode, using thematic coding (Braun & Clarke, 2006; $\kappa = 0.81$). All participants provided written informed consent; data handling was fully GDPR-compliant.

The average number of independent conversation initiations increased by 31% ($d = 0.63$), while targeted follow-up questions rose by 24% ($d = 0.47$). Parents' AI-related self-efficacy increased by an average of +1.2 points on a five-point scale; 67% reported that they now "consciously plan" communicative situations. In one-third of families, siblings and grandparents spontaneously joined the games, indicating the expansion of the community learning network.

Structured, brief AI dialogues resulted in significant pragmatic progress, while also strengthening parents' sense of professional and reflective roles. Together, the teacher and parent handbooks form a knowledge transfer model that embeds responsible AI use into family and institutional practices, thereby generating a multiplier effect within the broader community.

Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. Qualitative Research in Psychology, 3 (2), 77–101. https://doi.org/10.1191/1478088706qp063oa

Epstein, J. L. (2011). School, family, and community partnerships: Preparing educators and improving schools (2nd ed.). Routledge.

Goodall, J., & Montgomery, C. (2014). Parental involvement to parental engagement: A continuum. Educational Review, 66 (4), 399–410. https://doi.org/10.1080/00131911.2013.781576

Holmes, W., Bialik, M., & Fadel, C. (2022). Artificial intelligence in education: Promises and implications for teaching and learning (2nd ed.). Center for Curriculum Redesign.

Illeris, K. (2018). Contemporary theories of learning: Learning theorists in their own words (2nd ed.). Routledge.

Lave, J., & Wenger, E. (1991). Situated learning: Legitimate peripheral participation. Cambridge University Press.

Selwyn, N. (2016). Education and technology: Key issues and debates (2nd ed.). Bloomsbury Academic.

Sukhareva, G. E. (1926). Autistic psychopathy in childhood. In U. Frith (Ed.), Autism and Asperger syndrome (pp. 37–92). Cambridge University Press. (Original work published 1926)

Wenger, E. (1998). Communities of practice: Learning, meaning, and identity. Cambridge University Press.

Szerző: Herczegh Judit

Absztrakt címe: Franciaország és Ausztria kulturális intézményrendszerének komparatív bemutatása

Kulcsszavak: kulturális intézményrendszer, jogi szabályozás, Franciaország, Ausztria, kultúrafinanszírozás

Absztrakt: Az Európai Unió tagállamai egyaránt küzdenek a globalizációs hatásokkal nem csupán a gazdaság, de kultúra területén is. Ugyanakkor az egyes országok kulturális fogyasztását, szabályozásait számos történeti, gazdasági, ideológiai aspektus határozza meg, sok esetben a szomszédos államok is eltérő képet mutatnak nagyság, fogyasztás, finanszírozás szempontjából. „A gazdasági növekedés nem kerülte el az Európai Unió kulturális szféráját. Egyre több állami tulajdonban lévő kulturális intézmény működik sikeresen, nő a kulturális területen dolgozók száma, az ezen a területen megvalósuló beruházások és az emberi tőkébe történő „befektetések" aránya. A tagállamok felismerik, hogy a kulturális értékek megőrzésével, a kulturális sokszínűség kialakításával olyan feltételeket teremtenek, melyek nemzetgazdasági szinten is növekedésösztönző hatásúak."(Tóth 2008:127)

A poszterünk alapját képező kutatás fő célja a kulturális jogi szabályozás, a kultúrafinanszírozás és a kulturális intézményrendszer vizsgálata európai országokban. Az európai kultúrrégiók eltérő sajátos motívumait vizsgáltuk a szekunder kutatás módszertana által kínált lehetőségekkel, az Eurostat statisztikai valamint intézményi adatait, kulturális gazdaságra és kulturális fogyasztásra vonatkozó adatsorait, a Compedium országtanulmányait vettük alapul.

Poszterünk Franciaország és Ausztria kulturális jogi szabályozását, kulturális intézményrendszerének felépítését, a kultúra finanszírozásai kérdéseit hasonlítja össze, azt feltételezzük, hogy az eltérő történelmi gyökerek, államháztartás és kultúrpolitikai gyakorlat, országméret eltérő intézményrendszert és akár lakossági fogyasztási gyakorlatot tud kialakítani. Franciaország a nyugat-európai, Ausztria a közép-európai kultúrrégió része.

Franciaország kulturális intézményrendszerének vizsgálata azt mutatja, hogy az ország történelmi alapokból indulva egy erősen centralizált és kormányzati szintről szerveződő kulturális intézmény és foglalkoztatotti rendszert működtet, amelyben ugyanakkor nagymértékű financiális ráfordításokat tapasztalhatunk. A francia kormányzat felismerte a kulturális területek ösztönzésének GDP növelő hatását, valamint komoly hangsúlyt fektetnek a kötelező művészeti nevelésre, amely beépül az alaptantervbe. Így a kulturális intézmények és az oktatási intézmények közös cél érdekében szorosan működnek együtt.

Ausztriában a kultúrára vonatkozó alapokat az alkotmány 15. cikkének általános záradéka határozza meg. A szövetségi alkotmány alkotmányerejű törvények összessége, ennek alapja a szövetségi alkotmánytörvény. Nemzeti szinten a kultúrpolitika az osztrák Szövetségi Művészeti, Kulturális, Közszolgálati és Sportminisztérium (művészetért és kultúráért felelős államtitkárának a felelőssége (Lungstraß & Ratzenböck, 2020: 4; Compendium…, 2024). Az ausztriai kultúrpolitika alakítását jellemző főbb jellemzők a közigazgatás minden szintjén három kategóriába sorolhatók: alapvető kulturális szolgáltatás, menedzsment/irányítás és társadalmi-politikai célok.

A korábban centralizált, Párizs központú intézményrendszert igyekeznek az elmúlt évtizedekben decentralizálttá tenni és a helyi érdek csoportokat is bevonni, valamint lokális közösségeket a kultúra fogyasztásba és terjesztésébe. Ausztria kulturális intézményhálózata ezzel szemben jóval decentralizáltabb, a tartományi önállóság nagyobb. A szövetségi szint leginkább a stratégia megfogalmazásában, az irányelvek kidolgozásában, a fókuszpontok meghatározásában kap szerepet.

Franciaországban erőteljesebb állami támogatás van, különösen a nagy, nemzeti intézmények esetében. Ausztriában a közösségi (önkormányzati, tartományi) szinteken gyakori a köz- és magánforrások kombinálása.

Franciaországban részletes kulturális törvények szabályozzák az örökségvédelmet, kulturális intézmények működését. Ausztria kulturális jogi szabályozása inkább szövetségi szinten tagolt, és gyakran szektoronként eltérő.

Franciaország és Ausztria kulturális intézményrendszere történelmi, jogi és politikai szempontból is jelentősen eltér, mégis hasonló célokat követ (identitásőrzés, kulturális részvétel, értékteremtés). Az összehasonlításuk segít megérteni, milyen hatással van az intézményi struktúra és jogi környezet a kultúra működésére, elérésére és társadalmi szerepére.

Hivatkozások:

Compendium of Cultural Policies & Trends/ Database/Search by country / Country profile: https://www.culturalpolicies.net/database/search-by-country/country-profile/?id=3

Lungstraß, A & Ratzenböck, V. (2020): Compendium. Cultural policies and trends. Country Profile Austria. Association of the Compendium of Cultural Policies and Trends, ""Compendium of Cultural Policies and Trends,"" 20th edition 2020. Available under: https://www.culturalpolicies.net ISSN: 2222-7334.

Tóth, Á. (2008). A közösségiesedés folyamata az uniós tagállamok kulturális szférájában. Competitio, 7(1), 127-144. https://doi.org/10.21845/comp/2008/1/8

Szerző: Hetesi Edit

Absztrakt címe: Community Learning through Playful Methods in Religious Education: A Quantitative Study of Hungarian Religious Education Teachers

Kulcsszavak: religious education, playful methods, communal learning, gamification, value transmissio

Absztrakt: The role of playful methods in religious education has recently attracted growing attention from scholars and practitioners, especially in the context of value-based teaching and the transmission of moral and religious knowledge. In Hungary, where faith education is integrated into the public education system, teachers increasingly face the challenge of making theological content engaging, accessible, and community-oriented. This study explores the pedagogical impact of playful methods in religious education, with a special emphasis on their contribution to community value creation and cooperative learning.

The research is situated within the broader discourse on communal learning processes in educational contexts (Vygotsky, 1978; Wenger, 1998) and connects with contemporary literature on gamification and experiential pedagogy in faith-based education (Bagyinszki, 1998; Hetesi, 2023; Jelenits, 2000). Prior theoretical works emphasized that play supports motivation, engagement, and deep learning, yet empirical evidence from religious education remains limited.

Our hypothesis-driven, quantitative study draws on a nationwide survey of 250 Hungarian religious education teachers. The survey investigated the familiarity, frequency, and perceived effectiveness of 23 playful teaching methods, ranging from flannel boards and biblical roleplay to cooperative games and digital tools. Nine null hypotheses were formulated to test the relationship between method use and teacher characteristics such as age, training, and professional background.

Statistical analysis (χ^2, ANOVA, Kolmogorov–Smirnov test) reveals significant correlations between pedagogical innovation and both institutional culture and teacher attitudes. Contrary to assumptions of generational gaps, teachers across all age groups reported high levels of appreciation for playful methods, confirming their cross-generational applicability. Furthermore, the integration of these methods showed strong links with enhanced student engagement, classroom cooperation, and value transmission. Notably, the most frequently used methods were not necessarily those teachers rated as most effective, indicating a need for targeted training and methodological reflection.

The findings suggest that playful methods, beyond their motivational benefits, also function as vectors for informal communal learning within religious education. They promote interpersonal interaction, social learning, and the co-construction of meaning in a value-laden context. Thus, the research examines learning as a communal process within a social and cultural context.

This research contributes to both the theoretical understanding and practical development of religious pedagogy in Europe. It underscores the importance of teacher training programs that incorporate playful, cooperative, and student-centered methodologies.

Szerző: Hodász Kata

Absztrakt címe: „Szocializmust építő hazáját szerető ember legyen belőle.” Fogyatékos gyermekek egy politikai diktatúrában

Kulcsszavak: gyógypedagógia-történet, fogyatékos gyermekek, intézményes nevelés, Rákosi-korszak, gondoskodó diktatúra

Absztrakt: 1945 és 1953 között a gyógypedagógia területén is mélyreható változások következtek be; a fogyatékos gyermekek tömeges intézménybe kerülése Magyarországon az ezt követő évtizedekre tehető. Részben értelmezhető ez emancipációs folyamatként: szovjet szerzők például a szocializmus megkülönböztető jegyének tekintették a fogyatékos emberek nevelésére szánt társadalmi energiákat. Másrészt legalább ilyen érvényes olvasat az, hogy a fogyatékos személyek kollektívába (Ö. Kovács, 2004) terelése voltaképp a „társadalom védelmét” szolgálta, mint ezt akár a kor gyógypedagógiai irodalmában (lásd pl. Bárczi, 1946) olvashatjuk. Konrad Jarausch (1998) „gondoskodó diktatúra” fogalma segítségével ezeket a minőségeket kellő komplexitásukban értelmezhetjük.

A kutatás a magyar gyógypedagógiai intézményrendszer alakulását vizsgálja az 1945 utáni években, majd a Rákosi-diktatúra (1948–1956) időszakában. A kutatás fő célja a fogyatékos gyermekek számára létrehozott gyógypedagógiai osztályok és iskolák második világháborút követő helyreállításának, működésének, az intézményrendszert érintő változásoknak, áttelepítési-visszatelepítési munkálatainak rekonstruálása, valamint az ezek mögött húzódó politikai döntéshozatali mechanizmusok vizsgálata. Célként jelenik meg annak feltárása, hogyan működtek az osztályok az 1948 utáni megváltozott politikai viszonyok között, miként nyomta rá bélyegét a szovjetizálás a gyógypedagógiai intézményrendszer életére.

A kutatómunka fő helyszínét a Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára jelentette, ahol a levéltári források feltárását az állami vezetés két területére koncentrálva végeztük el. Egyfelől a Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium (HU-MNL-OL-XIX-I-1-f), illetve jogutódjai, a Közoktatásügyi Minisztérium (HU-MNL-OL-XIX-I-5) és az Oktatásügyi Minisztérium (HU-MNL-OL-XIX-I-2) ""Gyógypedagógiai ügyosztályának"" iratanyagát vizsgáltuk meg, amelyek a gyógypedagógiai intézményrendszerben bekövetkezett változások nyomon követését tették lehetővé. Másfelől az oktatást és művelődést irányító minisztérium kollégiumi értekezletein keletkezett forrásokat (HU-MNL-OL-XIX-I-1-r, HU-MNL-OL-XIX-I-5-d, HU-MNL-OL-XIX-I-2-k) tekintettük át, hiszen 1950 és 1955 között négy alkalommal került napirendre a gyógypedagógiai nevelés-oktatás helyzete. A kutatás során – a rendelkezésre álló forrásanyag jellegének és tartalmának megfelelően – alapvetően a klasszikus forrásfeltáró, -elemző és interpretáló módszert alkalmaztuk.

A kutatás során képet kapunk a gyógypedagógia szerepéről és funkcióiról a vizsgálat fókuszát képező időszakban. A kutatási eredmények pillanatfelvételt nyújthatnak továbbá a korszak gyógypedagógiai intézményrendszerének mikrovilágáról, képviselői gondolkodásáról. A problématörténeti csomópontok – mint az intézmények elhelyezkedése, a pedagógusok kinevezése és áthelyezése, a gyermekközösségek összetétele, az oktatás során használt módszerek, tankönyvek – homloktérbe állításával a gyógypedagógia története sokrétűen árnyalható.

Hivatkozások:

Bárczi, G. (1946): Gyógypedagógia. Köznevelés, 2(4-5), 7–8.

Jarausch, K. H. (1998): Realer Sozialismus als Fürsorgediktatur. Zur begrifflichen Einordnung der DDR. Aus Politik und Zeitgeschichte, 20, 33–46.

Ö. Kovács, J. (2004): Egy politikai diktatúra társadalmi korlátai: Jelenkortörténeti kutatások az NDK-ról. Korall: Társadalomtörténeti Folyóirat, 5(15-16), 179–204.

Levéltári források:

Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára (= HU-MNL-OL) XIX-I-1-f. Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium, Általános Iskolai Főosztály (1945-1951)

Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára (= HU-MNL-OL) XIX-I-1-r. Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium, Kollégiumi értekezletek (1949-1951)

Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára (= HU-MNL-OL) XIX-I-5-a. Közoktatásügyi Minisztérium, Általános iratok (1952-1953)

Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára (= HU-MNL-OL) XIX-I-5-d. Közoktatásügyi Minisztérium, Kollégiumi értekezletek (1951-1953)

Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára (= HU-MNL-OL) XIX-I-2-f. Oktatásügyi Minisztérium, Általános iratok (1954-1957)

Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára (= HU-MNL-OL) XIX-I-2-k. Oktatásügyi Minisztérium, Kollégiumi értekezletek (1953-1956)

Szerző: Homoki Erika

Absztrakt címe: Az alsó–felső tagozat közötti átmenet kihívásai a természettudományos oktatás területén

Kulcsszavak: természettudományos oktatás, természetismeret, alsó-felső tagozat, diagnosztikus teszt

Absztrakt: A rendszerváltástól kezdve egyre inkább felértékelődik a gyerekek körében a környezeti nevelés, a környezettudatos gondolkodás és cselekvés bemutatása Magyarországon is, követve a nemzetközi trendet. Ezt bizonyítja az önálló tantárgy, tankönyvek megjelenése is ezen a területen (Fenntarthatóság tantárgy). Ez józan ésszel azt feltételezi, hogy kiemelt figyelmet kap a természettudományos ismeretek tanítása a köznevelés teljes vertikumán, hiszen ezek tartalma segíti majd a természet élő és élettelen folyamatainak megértését. Ezzel szemben az a valóság, hogy a magyar köznevelésben ez az építkezés nem folyamatos, hiszen itt-ott hézagokat tapasztalunk, például 1-2. osztályban, illetve a köznevelés végén is (NAT, 2020).

A természettudományok tanulásának a gondolkodás fejlődésére gyakorolt hatásáról több szerző is írt már (Chrappán 2017; Csapó et al. 2015; Papp et al. 2020; Korom & Szabó, 2012). Többen nem feltétlen a szaktudományos terminológia ismeretére helyezték a hangsúlyt, hanem a hétköznapi fogalmak értő használatára, valamint a természettudományos gondolkodás transzferhatásait tartották hangsúlyosnak (Győri, 2017; Csapó, 2001; Adey és Csapó, 2012). Mindezen gondolatok mentén kerestük már 2009-ben a kapcsolatot több tudományterületi teljesítmény diagnosztikus mérésével (Jenei et al. 2011), amelynek megújítására a NAT 2020 tantárgyi strukturális változásai irányították újra a figyelmemet 2022-ben (N=2288).

Ekkor azokat a 3. osztályos gyerekeket mértünk, akik még a 2012-es NAT alapján tanultak környezetismeretet. A diagnosztikus teszttel a változást szerettük volna tetten érni, amelyet az időkeret csökkenése eredményezhet 2023-ban (N=2606). Ezt követően ugyanezt az eltérést terveztük mérni 2024 (N=1240) és 2025 tavaszán (N=folyamatban van), amikor is ezek a 2022-ben és 2023-ban vizsgált tanulók 5. osztályosok lettek. Az aktuális tantervhez igazított diagnosztikus mérőlapon elért teljesítményen azt tapasztaltuk, amit várhattunk is, azaz a teljesítmények romlását. Az interjúk alkalmával kiderült, hogy a pedagógusok még nem tudják adaptálni a tantervi változást elvárásaikban, hanem ugyanazzal a tudással várják az alsóból felső tagozatba érkező diákokat.

Legnagyobb változások mindkét évfolyamon, a térképi tájékozódás és országismeret, valamint az élettelen környezet témakörökben következtek be, de a teljesítmények romlása figyelhető meg az összes pontszám esetében is. Az eredmények területi eloszlásában tetten érhető az elmaradottabb régiók még ennél is gyengébb teljesítménye.

Véleményem szerint az eredményromlás már önmagában is rossz, hiszen szűkíti az ismertbővítés és az attitűdformálás hatását az általános iskolában, pedig ez egy nagyon szenzitív időszak. Mindezen negatív folyamatok pedig transzferhatásukkal befolyásolják a kapcsolódó tudományok elsajátításának lehetőségeit is. Ezért fontos lenne az alsó tagozat természettudományos oktatásának átgondolása, a tanulási környezet szervezési feladatainak modernizálása (Velkey, 2015) akár már máshol kipróbált mozaikok összeillesztésével.

Hivatkozások:

110/2012. (VI. 4.) Korm. rendelet: a nemzeti alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról. Magyar Közlöny, (66), 10635-10847.

Adey, P. & Csapó, B. (2012). A természettudományos gondolkodás fejlesztése és értékelése. In: Tartalmi keretek a természettudomány diagnosztikus értékeléséhez (pp. 17-58). Nemzeti Tankönyvkiadó.

Chrappán, M. (2017). A természettudományi tárgyak helyzete és elfogadottsága a közoktatásban. Magyar Tudomány 178 (11), 1352–1368. https://doi.org/10.1556/2065.178.2017.11.3

Csapó, B. (2001). Az induktív gondolkodás fejlődésének elemzése országos reprezentatív minták alapján. Magyar Pedagógia, 101(3), 373–391.

Csapó, B., Korom E. & Molnár Gy. (Eds.) (2015). A természettudományi tudás online diagnosztikus értékelésének tartalmi keretei. Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet.

Győri, M. (2017). Az értelmi és a nyelvi-kommunikációs fejlődés, a kognitív fejlődési zavarok és az intelligencia. In: N. Kollár Katalin – Szabó Éva (szerk.): Pedagógusok pszichológiai kézikönyve 1. 455-500.

Jenei, T., Homoki E., Koi B., Sitkuné Görömbei C. & Schmercz I. (2011). Diagnosztikus mérés-értékelés az általános iskola kezdő és alapozó szakaszában. Élmény '94 Bt.

Korom, E. & Szabó, G. (2012). A természettudomány tanításának és felmérésének diszciplináris és tantervi szempontjai.

In: Korom Erzsébet – Szabó Gábor (szerk.): Tartalmi keretek a természettudomány diagnosztikus értékeléséhez. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest. 93-150.

Papp, K., Nagy A. & Z. Orosz, G. (2020). A kisiskoláskori természettudományos nevelés célja, feladata és keretei. In: Kisiskoláskor (pp. 7-26). Mozaik Kiadó.

Velkey, K. (2015): A lengyel oktatási reform a PISA vizsgálatok tükrében. Iskolakultúra, 25. évfolyam 4. szám. 92–110. p. http://doi.org/10.17543/ISKKULT.2015.4.92

Szerző: Horváth Cintia

Absztrakt címe: Iskolai egészségnevelés: célok, módszerek és megvalósítás

Kulcsszavak: iskolai egészségnevelés, Egészségnevelési Program, holisztikus szemlélet

Absztrakt: Az iskola nem csupán a tudás közvetítésének helyszíne, hanem a személyiségfejlődés és az egészségmagatartás formálásának kiemelt színtere is. A gyermekek és serdülők szocializációjának másodlagos közegében az egészségnevelés különösen fontos szerepet játszik, mivel az itt szerzett attitűdök és szokások jelentős hatással vannak a felnőttkori egészségmagatartásra. A korszerű egészségnevelés nem merülhet ki az ismeretátadásban: olyan komplex szemléletmódot igényel, amely a tanulók életvitelét, szemléletét és döntéshozatali képességeit egyaránt fejleszti. Ennek megvalósulása azonban sokszor nehézségekbe ütközik az iskolai gyakorlatban, ezért különösen indokolt az elméleti tervek és a tényleges megvalósítás közötti összhang vizsgálata. A kutatás célja annak feltárása, hogy milyen mértékben valósulnak meg az Egészségnevelési Programokban megfogalmazott elméleti célok és tartalmak a gyakorlati oktatásban. Különös figyelmet fordítottunk az egészségértelmezésre, a színterekre, a résztvevő szereplők bevonására, az alkalmazott időkeretre és a diagnosztikus eljárások meglétére.

Öt egri gimnázium (N=5) Egészségnevelési Programja került dokumentumelemzésre, majd strukturált interjúk az intézményvezetőkkel (N=5) és pedagógusokkal (N=10). A kvalitatív adatelemzés során a szöveges dokumentumok és az interjúk összevetésével kerestük az egyezéseket és az eltéréseket.

A programokban megjelent a WHO által ajánlott holisztikus egészségszemlélet. A pedagógusok többsége is tisztában volt ezzel, azonban a gyakorlati órák során az egészség legtöbbször szűkebb értelmezésben – például csak fizikai fittségre korlátozódva – jelent meg. Az elméleti programok hangsúlyozzák a szülők, civil szervezetek és egészségügyi szakemberek szerepét, ugyanakkor a gyakorlatban ezek a szereplők ritkán, esetlegesen jelentek meg. Bár a programok éves szinten meghatározott egészségnevelési napokat, heteket, projekteket írtak elő, a ténylegesen lebonyolított programok száma és intenzitása elmaradt az előírtaktól. Az elméleti dokumentumokban szerepeltek diagnosztikus eszközök (pl. kérdőívek, felmérések), azonban ezek tényleges alkalmazása hiányos volt. A pedagógusok ritkán alkalmaztak rendszeres értékelést az egészségmagatartás vagy ismeretszint változásának mérésére. Az iskolai egészségnevelés hatékonyságához kulcsfontosságú a dokumentumok és a gyakorlati megvalósulás szoros összehangolása.

Bár a holisztikus megközelítés még nem teljes körű, a mindennapos testnevelés bevezetése és a tudatosabb tervezés biztató fejlődést jelez az egészségnevelés területén.

Szerző: Horváth Dániel

Absztrakt címe: Kibújt a (küzdő)szellem a palackból – küzdősportok helye a NAT-ban és kerettantervekben

Kulcsszavak: Küzdősportok, önvédelem, testnevelés, Nemzeti Alaptanterv, kerettantervek

Absztrakt: A küzdősportok és -játékok az 1995-ös Nemzeti Alaptanterv bevezetése óta része a testnevelés tantárgy tananyagának. A küzdőjátékok egyszerű szabályrendszere és a küzdősportok (pl. judo, birkózás, karate) sajátos eszközkészlete és mozgásrendszere révén olyan képességek és készségek elsajátítását teszik lehetővé, melyek egybevágnak a korszerű testnevelés céljaival és a NAT fejlesztési követelményeivel. Bár a küzdősportok iskolai környezetben való oktatásának pozitív tapasztalatairól számos külföldi tanulmány beszámol (Ortiz-Franco és mtsai., 2024; Pinto-Escalona és mtsai., 2024)

, kirajzolódni látszanak a témakör tanítását limitáló infrastrukturális –, személyi – és szabályozási tényezők. A küzdősportok iskolai oktatásának hazai helyzetét befolyásoló tényezők megértéséhez szükséges első lépés a vonatkozó szabályozó dokumentumok vizsgálata, melyek alapjában határozzák meg a nevelés és képzés célkitűzéseit, tevékenységeit és követelményeit (Perjés és Vass, 2008). A kutatás célja bemutatni, hogyan fejlődött a küzdősportok és küzdőjátékok helye és szerepe a tantervekben és mennyire támogatja a testnevelő tanárok oktató nevelő munkáját.

A vizsgálat során a Nemzeti Alaptantervekben (NAT 1-5) és a hozzájuk kapcsolódó kerettantervekben (2001, 2003, 2007, 2012, 2020) végeztünk összehasonlító dokumentumelemzést az 1-8. évfolyam számára küzdősportos tartalmakra vonatkozóan. Kíváncsiak voltunk az egymást követő és kiegészítő dokumentumokban megjelenő küzdősportos tartalmakra, azok egymásra épülésére. Megvizsgáltuk, hogy milyen kapcsolatban van a dokumentumokban megjelenő elérendő cél és küzdősportspecifikus tanagyag.

A NAT 1 lefektette a tananyagspecifikus célokat, mint a fenyegetettség elkerülése, sportszerű test- test elleni küzdelem, amit a többi NAT is megtartott. További célokként jelennek meg az esések és gurulások, mint önvédelmi készségek (NAT 2, 3), és az életkornak megfelelő asszertivitás (NAT 5) elsajátítása. Az elsajátítandó képességek és célok döntően nem változtak. A küzdőfeladatok és -játékok témaköre minőségi változáson esett át: a 2001-es kerettanterv 5-6 küzdőjátékot nevez meg, amit közel 10 év tartalmi szűkülést követően (Kerettantervek 2003, 2007) a 2012-es Kerettantervek módszertani alapokon szerveznek újra. A 2020-as Kerettantervekben már didaktikai alapon egymásra épülő, testi kontaktust kialakító játékokat, reakcióidőt és ritmusképességet fejlesztő küzdőjátékokat kontaktus nélkül és kontaktussal, majd pedig egyszerű és összetett erőkifejtésre épülő küzdőjátékokat találunk, melyek elősegítik a testnevelő tanárok munkáját. Az alternatív judo és karate kerettantervek ezen felül kínálnak átfogóbb segítséget a tanagyag tervezésben. Négy küzdősportot azonosítottunk, név szerint judo, birkózás (grundbirkózás), aikido, karate, ezekből a judo és a birkózás szerepel mind az 5 NAT és Kerettantervekben, az aikido, összemosva az önvédelemmel csak a NAT 1-ben, a karate pedig, új belépőként, a 2020-as NAT és Kerettantervekben. Sportági technikák tekintetében a 2020-as kerettantervek kidolgozása a legrészletesebb: judo vonatkozásában foglalkozik esésekkel, gurulásokkal, dobásokkal, leszorításokkal, birkózás esetében megfogások, mögékerülések, kiemelések a tananyag, míg a karate mozgásanyagát állások, ütések, hárítások, rúgások, küzdelmek, formagyakorlatok alkotják.

A jelenleg érvényben lévő NAT és Kerettantervek (2020) mind mennyiségileg, mind minőségileg a legerősebb szabályzó dokumentumok a vizsgáltak közül. A mennyiség tekintetében megjelenő többlettartalom részint a sportágra jellemző technikai elemek pontos

megnevezésével magyarázható, ami minőségi előrelépést is eredményez a tartalmak egymásra épülésével együtt. A minőségileg és mennyiségileg erősödő tantervi tartalom jelentős fejlődés a küzdősportok számára, illetve hatalmas segítség a testnevelő tanárok számára a tervezés és oktatás szempontjából, ugyanakkor az évfolyamonként rendelkezésre álló 15-20 óra kevés ahhoz, hogy az összes tananyagra sor kerüljön. Összességében, küzdősportos tartalmak tekintetében előrelépést jelentenek a 2020-as dokumentumok, melyek megfelelő keretet biztosítanak a küzdősportos tartalmak oktatására a testnevelés órán.

Hivatkozások:

Ortiz-Franco, M., Zurita-Ortega, F., Melguizo-Ibáñez, E., González-Valero, G., Lindell-Postigo, D., & Ubago-Jiménez, J. L. (2024). Violent Behaviour and Emotional Intelligence in Physical Education: The Effects of an Intervention Programme. European Journal of Investigation in Health, Psychology and Education, 14(7), 1881–1889.

Perjés, I. & Vass, V. (2008): A curriculumelmélet műfaji fejlődése. Új Pedagógiai Szemle, 3.sz. 3–9.

Pinto-Escalona, T., Gobbi, E., Valenzuela, P. L., Bennett, S. J., Aschieri, P., Martin-Loeches, M., Paoli, A., & Martinez-de-Quel, O. (2024). Effects of a school-based karate intervention on academic achievement, psychosocial functioning, and physical fitness: A multi-country cluster randomized controlled trial. Journal of Sport and Health Science, 13(1), 90–98.

Szerzők: Hörich Balázs, Horváth Orsolya

Absztrakt címe: Kilépés a szakképzésből – az útkeresés első lépései

Kulcsszavak: szakképzés, munkaerőpiac, elhelyezkedés, végzettség, elégedettség

Absztrakt: A szakképzésből kikerülő középfokú végzettséggel rendelkező fiatalok pályakezdése a magyar munkaerőpiacon számos nehézséggel néz szembe. A kutatások szerint (Csapó & Molnár, 2019; Fehérvári, 2015; Rausch et al., 2024) a szakképzettek munkába állási esélyei általában kedvezőtlenebbek az érettségizettekéhez és a diplomásokéhoz képest. A szakképzés gyakorlatorientált jellege ugyan előnyt jelenthet, de a gyorsan változó munkaerőpiaci igényekhez való alkalmazkodás gyakran kihívásokkal teli (Lannert, 2014). Azok a pályakezdők, akik a tanulmányi idejük alatt szereztek munkatapasztalatot (pl. duális képzésben), könnyebben boldogulnak (Kiss, 2017). A szakképzettek körében gyakori a korai pályaelhagyás, illetve a pályamódosítás (Fehérvári, 2015), amely részben az alacsony presztízsű munkakörök, részben a mobilitási lehetőségek hiánya miatt következik be. A rugalmas átképzési lehetőségek, valamint a folyamatos tanulás szükségessége egyre hangsúlyosabbá válik (Varga, 2020). A munkaerőpiaci beilleszkedést az is befolyásolja, hogy a szakképzés milyen mértékben fejleszti a kulcskompetenciákat, például a problémamegoldást vagy a digitális készségeket (Fehérvári, 2015; Benedek, 2017). A kutatások kiemelik az iskolák és gazdasági szereplők közötti szorosabb együttműködés fontosságát is, amely a képzés munkaerőpiaci relevanciáját erősítheti (Liskó, 2001). Fehérvári Anikó (2012) korábbi kutatása rámutat arra, hogy az érettségizett szakképzettek körében magasabb az elégedettség szintje, és nagyobb arányban választanák újra ugyanazt az iskolát és szakmát.

Tekintve, hogy a szakképzés elsődleges célja a munkaerőpiacon való érvényesülés, elengedhetetlen, hogy megértsük a végzett tanulók elhelyezkedésének körülményeit és a képzéssel kapcsolatos meglátásait. A Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Hivatal szervezésében megvalósuló Szakképzési Pályakövetési Rendszer részeként lebonyolított kutatás célja az volt, hogy feltérképezze a szakképzésből kikerülő középfokú végzettséggel rendelkező fiatalok végzést követő időszakában jellemző munkaerőpiaci státuszát, a szakképzéssel kapcsolatos retrospektív elégedettségét, illetve vizsgálja a továbbtanulási motivációját. A 2022/2023-as tanévben szakképzésben végzős tanulók utánkövetési vizsgálata 2025. januárjában, önkitöltős online kérdőíves adatfelvétel keretében valósult meg. A kérdőívre 451 érvényes válasz érkezett, a kitöltési ráta 21,2%-os volt. A minta nem, iskolatípus, regionalitás, illetve tanulói háttérjellemzők (HH, HHH, SNI, BTMN) szerint reprezentatívnak minősül. Az előadásban bemutatásra kerül a mérőeszköz, az adatfelvétel főbb eredményei, illetve ismertetjük a kutatás korlátait is. Bemutatásra kerülnek továbbá a végzett tanulói csoportok főbb szocio-demográfiai jellemzői, fő státuszjellemzői, a tanult szakma és a betöltött munkakör illeszkedése, illetve a képzéssel kapcsolatos elégedettség is.

A másfél évvel korábban végzett tanulók főtevékenységük szerint négy csoportba lehet sorolni: dolgozott (41%), tanult (19%), dolgozott és tanult (37%), valamint egyéb tevékenységet végzett (3%) a mérés idején. Az adatok alapján elmondható, hogy a munkavállalók döntő többsége (81%) alkalmazottként vállalt munkát. A nagyobb elemszámú tanulói csoportok közül az elektronika és elektrotechnika (79%), a gépészet (72%) és az egészségügy (50%) ágazatok területén jellemző a legnagyobb illeszkedés a tanult szakma és a betöltött munkakör között. Amennyiben volt ilyen, a továbbtanulás legfőbb indoka a jobb kereseti pozíció, az érdeklődés, a meglévő ismeretek mélyítésének szándéka, illetve a könnyebb elhelyezkedés reménye volt. A válaszadók 46%-a most is ugyanazt a szakmát, ugyanabban az iskolában tanulná; 11%-a korábbi iskolájában másik szakmát választana; 10%-a másik iskolában tanulná ugyanazt a szakmát, 18%-a pedig másik iskolát és másik szakmát is választana (16% pedig nem tudja).

Hivatkozások:

Benedek, A. (2017). A szakképzés pedagógiája. Budapest: Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet.

Csapó, B., & Molnár, G. (2019). Tanulási eredmények mérése. Budapest: Akadémiai Kiadó.

Fehérvári, A. (2015). A szakképzési rendszer változásai és hatásai. Budapest: MTA TK KTI.

Fehérvári, A. (2012). Tanulási utak a szakképzésben. Iskolakultúra, 22(7–8), 3–19. https://real.mtak.hu/56611/1/EPA00011_Iskolakultura_2012-7-8_003-019.pdf

Kiss, P. (2017). Pályakezdő fiatalok munkaerőpiaci helyzete. In: Munkaerőpiaci Tükör 2017. Budapest: MTA KRTK.

Lannert, J. (2014). A szakképzés megújulása és az oktatáspolitika dilemmái. Budapest: Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet.

Liskó, I. (2001). Pályakezdők a munkaerőpiacon. Budapest: Oktatáskutató Intézet.

Rausch, A., Abele, S., Deutscher, V. et al. Designing an International Large-Scale Assessment of Professional Competencies and Employability Skills: Emerging Avenues and Challenges of OECD's PISA-VET. Vocations and Learning 17, 393–432 (2024). https://doi.org/10.1007/s12186-024-09347-0

Varga, J. (2020). A munkaerőpiaci igények és az oktatás kapcsolata Magyarországon. Budapest: MTA KRTK.

Szerző: Jancsák Csaba

Absztrakt címe: Állampolgári nevelés és a diákönkormányzat – A tanulók és a tanárok vélekedései a DÖK-mentortanárok képzésének szükségességéről, tartalmáról, formáiról

Kulcsszavak: állampolgári nevelés, diákönkormányzatok, pedagógustovábbképzés

Absztrakt: A diákönkormányzat (DÖK) az a testület, amely a középiskolai tanulók érdekeit képviseli és védi, valamint szervezi az iskolai társadalmi és kulturális életüket. A DÖK az állampolgári kompetenciák fejlesztésének egyik legfontosabb nem formális oktatási színtere, amelyben és amely által a tanulók nézetei formálódnak, és az értelmező közösségi funkciókból fakadóan hosszú távon is olyan hatásokat gyakorol, amely meghatározhatja a formálódó állampolgári mentalitáskultúrát is.

A kilencvenes években – az oktatási intézmények demokratizálódásával párhuzamosan – számos munka jelent meg a diákönkormányzatokról a közösségi és a közéleti szocializáció dimenzióira fókuszálva (Trencsényi 1993, Papp & Pál 1993, Gaál 1994, Dávid 1995, Szabó & Örkény 1998, Ligeti 1999), majd hazánk Európai Unióhoz való csatlakozásával a téma ismét az érdeklődés középpontjába került, a fiatalok aktív részvételének kérdéseivel (Ligeti &Márton 2001, Baracsi &Hagymásy &Márton 2009, Jancsák &Kátai 2013).

Az új évezred második évtizedében új típusú ifjúsági trendek jelentek meg, amelyek jellemzően az IKT technológiák professzionális fogyasztói szerepeivel állnak kapcsolatban (Jancsák 2013, Theocharis 2015), de ez az izolálódás, közéleti szerepektől való elidegenedés azt is megmutatta, hogy az idősebb generációkhoz képest másféle intenzitású aktivitás van jelen a tanulói korosztály köreiben és a politikától való elidegenedés nem azt jelenti, hogy a fiatalok közönyösek a közélettel szemben (Sloam 2014).

A hazai jogszabályokból világosan kitűnik, hogy csak a működő DÖK tudja biztosítani annak lehetőségét, hogy a tanulók élhessenek a törvényben biztosított jogokkal, és az is, hogy az adott intézmény jogszerű működése csak működő DÖK-kel biztosítható. A hazai oktatáskutatás e témában arra hívta fel a figyelmet, hogy ezen hozzáadott értékek és értékátadási folyamatok kevésbé vannak jelen az intézményi hétköznapokban (Ligeti 2000; Ligeti &Márton 2001, Jancsák &Kátai 2013, Jancsák 2024).

A kutatás alapját jelentő adatfelvétel 2023-2024-ben történt, papíralapú (N=374) és online kérdőívvel (N=494) magyarországi középiskolák 11. és 12. évfolyamos tanulói körében. A válaszadók 57%-a lány, 43%-a fiú,; budapesti iskola tanulója a kitöltők 20%-a, megyeszékhelyi intézmény diákja a válaszadók 50%-a, más városban tanul 30%-uk. A kitöltők háromnegyede gimnázium, egynegyede szakgimnázium diákja. Az adatfelvétel során 19 DÖK-mentorpedagógussal készítettünk interjút.

A kutatási program első részében a DÖK feladatairól és működéséről, majd a DÖK-mentortanári szerepekről vallott nézeteket vizsgáltuk, a konferencián bemutatásra kerülő második fejezetben pedig az áll a fókuszban, hogy a tanulók és a tanárok milyen vélekedésekkel bírnak a DÖK-mentortanárok képzésének szükségességéről, annak tartalmáról, elemeiről, képzési formáiról.

A kutatás alapvető felismerése, hogy a diákönkormányzatiság Magyarországon nem tekinthető az állampolgári nevelés szakmailag megalapozott terének. A tanulók esetében konstatálható tudatos és cselekvő állampolgári szerepektől való elidegenedettséget felerősíti a nem hagyományos pedagógusszerep csekély szakmai presztízse, illetve a specifikus szakmódszertani pedagógiai kultúra hiányosságai okán a tanárok körében kirajzolódó szerepzavar és -konfliktus. Mindennek eredményeként mind a DÖK-mentorpedagógusok, mind

a tanulók körében határozottan megjelennek a mentorképzés szükségességéről, illetve a képzés tartalmáról, elemeiről és formájáról vallott vélekedések.

Hivatkozások:

Baracsi Á. & Hagymásy K. & Márton S. 2009. Diákönkormányzatok az iskolában. In. Szabó A. [szerk.] Tanári mesterképzési szak összefüggő szakmai gyakorlat – tanulmányok. Nyíregyháza: NYF

Dávid E. 1995. A diákönkormányzat pedagógiai hatásai. Köznevelés 21: 13.

Gaál G. 1994. Diákönkormányzatok szerepe a demokráciára nevelés folyamatában. Acta Academiae Paedagogicae Agriensis. 105–120.

Jancsák Cs. 2013. Ifjúsági korosztályok korszakváltásban. Budapest: Új Mandátum

Jancsák Cs. 2024. Képviselet, érdekképviselet, buliszervezés középfokon (?). In: Pusztai &Engler &Hrabéczy &Bencze [szerk.]: Mesterség és intelligencia az oktatáskutatásban. Debrecen: CHERD. 255–267.

Jancsák Cs. & Kátai G. 2013. Youth Services, Participation of Youth – Youth Policy in Hungary (2006–2012). Belvedere Meridionale 25:4 88–100.

Ligeti Gy. 1999. Társadalmi ismeretek és demokratikus szocializáció. Magyar Felsőoktatás 1999:5–6.

Ligeti Gy. 2000. Demokratikus állampolgári szocializáció (1-2.) Magyar felsőoktatás 10. évf. 8. sz. 55–56. és 9. sz. 39–40

Papp Gy. & Pál T. [szerk.] 1993. Diákönkormányzatok. Budapest: Iskolapolgár Alapítvány

Sloam, J. 2014. The outraged young. Info. Commun. Soc. (17) 217–231. DOI: 10.1080/1369118X.2013.868019

Szabó I. & Örkény A. 1998. Tizenévesek állampolgári kultúrája. Budapest: Minoritás Alapítvány

Theocharis, Y. 2015. The conceptualization of digitally networked participation. Social Media Society 1–14. DOI: 10.1177/2056305115610140

Trencsényi L. 1993. Tükörkép a diákönkormányzatokról. Iskolakultúra 3:23 46–52.

Szerzők: Juhász Erika, Pető Lilla, Gyányi István

Absztrakt címe: Kapcsolatok és kompetenciák – A közművelődés és az egész életen át tartó tanulás szerepe a humán tőke fejlesztésében hátrányos helyzetű településeken

Kulcsszavak: egész életen át tartó tanulás (LLL), közművelődés, humán tőke, hátrányos helyzetű települések, társadalmi integráció

Absztrakt: A XXI. század társadalmi-gazdasági kihívásai, különösen a hátrányos helyzetű településeken, hangsúlyozzák az egész életen át tartó tanulás (LLL) és a közművelődés integrált szerepének fontosságát az emberi tőke gyarapításában. Elméleti keretünket Theodore Schultz humán tőke elmélete adja, amelyet Bourdieu és Coleman árnyalt azzal, hogy a nem formális dimenziókat is bevonja a tőkefejlesztés folyamatába, a tanulás és kulturális tevékenységek tőkegyűjtő szerepét vizsgálva. A kutatás előzményei között szerepelnek Schultz (1961), Bourdieu (1986), Coleman (1988), valamint Juhász Erika (2009, 2017) munkái, amelyek a gazdasági, kulturális és társadalmi tőke különböző aspektusait tárják fel.

Az utóbbi évtizedekben jelentősen felértékelődött az egész életen át tartó tanulás és közművelődés szerepe, hiszen ezek a folyamatok képesek mérsékelni a települési és társadalmi hátrányokat. A formális oktatási keretek mellett egyre inkább előtérbe kerültek a nonformális és informális tanulási lehetőségek is, amelyek jelentős mértékben hozzájárulnak az egyén és közösség szintjén is mérhető kompetenciafejlesztéshez, társadalmi kohézióhoz és kulturális aktivitáshoz. Különösen fontos ez a szerep olyan térségekben, amelyek jelentős társadalmi-gazdasági hátrányokkal küzdenek, mivel itt a közművelődési intézmények hatékony közösségi, kulturális és gazdasági központként működhetnek (Juhász, 2018).

Jelen kutatásunk célja az LLL folyamatok és közművelődési tevékenységek hatásának feltérképezése a hátrányos helyzetű magyarországi települések humán tőkéjére, és ezen hatások mérési lehetőségeinek vizsgálata. Újszerűsége abban rejlik, hogy az LLL és közművelődés integrált szerepét együttesen, települési hátrányok kontextusában, empirikus statisztikai adatokkal vizsgáljuk meg, különös figyelmet fordítva arra, hogyan befolyásolják ezek a tevékenységek a lakosság életminőségét és gazdasági aktivitását.

A kutatás során szisztematikus szakirodalomelemzést, valamint statisztikai adatfeldolgozást végeztünk. Az elemzés 662 hátrányos helyzetű település 2023-as kulturális statisztikai adatait hasonlította össze országos adatokkal, figyelembe véve a gazdasági, emberi, társadalmi, kulturális és szimbolikus tőke dimenzióit. A módszer helytállóságát a szakirodalmi háttér alapos áttekintése és az adatforrások releváns kiválasztása biztosította, továbbá hangsúlyt helyeztünk a kutatás interdiszciplináris megközelítésére, amely a közgazdaságtan, szociológia, pedagógia és kultúratudomány eszközeit egyaránt alkalmazta.

Eredményeink azt mutatják, hogy az LLL tevékenységek és a közművelődési infrastruktúra fejlesztése pozitív, mérhető hatással van mind az egyéni, mind a közösségi humán tőkére, különösen a gazdasági aktivitás, társadalmi kohézió, valamint kulturális és oktatási részvétel tekintetében. Kiemelendő, hogy a közművelődés intézményrendszere és az LLL aktivitások különösen hatékony eszköznek bizonyultak a hátrányos helyzetű települések társadalmi integrációjában és gazdasági fejlődésében. Az eredmények szerint ezek az intézmények nem csupán kulturális értéket teremtenek, hanem alapvetően javítják a helyi közösségek gazdasági helyzetét, csökkentik a munkanélküliséget, növelik a társadalmi kohéziót és hozzájárulnak a települések presztízsének növekedéséhez.

A kutatás elméleti jelentősége abban rejlik, hogy integrálja a közművelődés és az egész életen át tartó tanulás koncepcióját a humán tőke elméletébe, gyakorlati jelentősége pedig abban, hogy konkrét fejlesztési javaslatokat fogalmaz meg a helyi és országos szakpolitikai döntéshozók számára. A javaslatok közé tartozik például a közösségi és kulturális infrastruktúra fejlesztése,

képzési programok létrehozása és támogatása, valamint helyi és regionális stratégiák kidolgozása az LLL és közművelődés fenntartható integrációjának biztosítása érdekében. Eredményeink világos, érthető nyelvezettel kerültek megfogalmazásra, biztosítva a közérthetőséget és szakmai precizitást.

Hivatkozások:

Becker, G. (1998). Preferenciák és értékek. In Lengyel, G., & Szántó, Z. (Eds.), Tőkefajták: A társadalmi és kulturális erőforrások szociológiája (pp. 117125). Aula Kiadó.

Bourdieu, P. (1986). The Forms of Capital. Gazdasági tőke, kulturális tőke, társadalmi tőke. In Lengyel, G., & Szántó, Z. (Eds.), Tőkefajták: A társadalmi és kulturális erőforrások szociológiája (p. 165). Aula Kiadó.

Coleman, J. S. (1988): Social Capital in the Creation of Human Capital. American Journal of Sociology, 94, S95–S120.

Juhász Erika (2009). A XX. század kihívása a munkanélküliség In Balipap, F. (Ed.), Az illegitim andragógusképzés megteremtője (pp. 128-136). Budapest, Magyar Művelődési Intézet.

Juhász, E. (2017): A kulturális tanulás nemzetközi vonatkozásai. Kulturális Szemle, 7(1), 7-14.

Juhász Erika (2018). A közművelődés szerepe a társadalmi tőke fejlesztésében In: SZÍN 23. évfolyam 3. szám (pp.47-50)

Schultz, T. W. (1961): Investment in Human Capital. The American Economic Review, 51(1), 1-17.

Szerzők: Juhos Ágnes, Hegedűs Roland

Absztrakt címe: Környezetismeret és természettudomány tantárgyak pilot attitűd vizsgálatai általános iskola 3-6. évfolyamán

Kulcsszavak: természettudomány, környezetismeret, általános iskolai tanulók, attitűdök

Absztrakt: Témánk aktualitása, hogy a XXI. században a természettudományos gondolkodás, a környezethez való viszony kiemelt jelentőségű. Európai Unió jelentésében (Tasiopoulou et. al., (2021) is olvashatjuk, hogy a fenntarthatósághoz kapcsolódó kompetenciák és a környezettudatos magatartásformák kiépítését a gyermek korai életkorától kell elkezdeni.

Az alapfokú oktatásban a környezetismeret tantárggyal kezdődik a tanulók környezethez való viszonyának, tudásának, ismeretének a kialakítása, amit a természettudomány folytat az felső tagozat első két osztályfokán. Ez a két tantárgy szerepet játszhat a későbbi pályaorientációjukban is. A természettudományos tantárgyhoz fűződő viszonya a tanulóknak az életkor előrehaladtával csökken, erre már a Ballér 1973-as vizsgálatai is utalnak, és a legújabb kutatások is ezt támasztják alá (Csapó, 2000, Osborne et.al, 2003; Chrappán, 2017). Több kutatás utal arra, hogy jelentős különbség van az iskolai környezetismeret tantárgy és természettudomány iránti attitűdben (Korom & Purák, 2024). Az, hogy a tanulók melyik tantárgyat kedvelik jobban annak több tényező állhat a hátterében, így szerepet játszat többek között a családi háttér és a tantárgy tanításának a módszertana is (Csapó, 2000).

A frontális, tanárközpontú oktatás helyett egyre inkább a tanulóközpontú, élményalapú oktatás kerül középpontba, ahol a tanuló önálló ismeretszerzését, tapasztalati úton történő tanulását helyezik előtérbe (Tóth & Hegedűs 2023). Ehhez segít a tanórai kísérlet, a szemléltető eszközök és a megváltozott tanulási színterek: erdei iskola, múzeum, állatkert stb., mert ezek során jelen van a tantárgyak közötti koncentráció is (Korom & Z. Orosz, 2020; Fűzőné, 2011).

A szakirodalom alapján három hipotézist állítottunk fel:

1. Azok a tanulók, akik pozitív attitűddel vannak a környezetismeret/természettudomány tantárgyak felé, azok a gyakorlatiasabb órai módszertani formákat jobban kedvelik.

2. Az életkor előrehaladtával a tanulók természettudományhoz való attitűdje csökken (Csapó, 2000; Osborne et. al., 2003).

3. A fiúknak pozitívabb az attitűdjük a természettudományos tárgyak felé évfolyamonként, mint a lányoknak (Osborne et. al., 2003).

4. A magasabb szülői végzettséggel erősen korrelál a gyermekek környezetismeret és természettudomány iránti pozitív attitűdje.

Kutatásunk során az általános iskola 3-6. osztályába tanuló 90 alsó tagozaton és 90 felső tagozaton tanuló diákot és szüleiket kérdeztük meg Hajdú-Bihar vármegyében. A kérdőíveket SPSS statisztikai programmal elemeztük, amiben több dimenziós ANOVA és kereszttáblaelemzést, valamint korrelációs vizsgálatot végeztünk.

A kutatásunk alapján az első hipotézisünk igazolódott, a tapasztalati úton való tanulással növelhető a tanulók attitűdje a természettudományos tantárgyak irányába. A második hipotézisünk részben igazolódott, mert az életkor előrehaladtával a 6. évfolyamon már csökkenést figyelhetünk meg a természettudományos tárgyak iránti motivációban. A harmadik hipotézisünk igazolódott, mert a fiúk jobban kedvelik a természettudományos tantárgyakat, mint a lányok. A negyedik hipotézisünk nem igazolódott. A szülők magasabb iskolai végzettsége nem minden esetben szükséges a tanulók eredményesebb tanulásához, de a magasabb szülői végzettségnél támogatólag hathat. Gyakorlati jelentősége a kutatásunknak,

hogy szükséges az oktatás során a gyakorlatba ágyazottságot szem előtt tartani, a nemi különbségeket és a családi hátteret figyelembe venni és azokhoz igazítani az oktatást.

Hivatkozások:

Ballér, E. (1973). Tanulói attitűdök vizsgálata. Pedagógiai Szemle, 23(7–8). pp. 644–657.

Chrappán, M. (2017). A természettudományi tárgyak helyzete és elfogadottsága a közoktatásban. Magyar Tudomány 178(11), 1352–1368

Csapó B. (2000). A tantárgyakkal kapcsolatos attitűdök összefüggései. Magyar Pedagógia, 100(3), 343–366.

Fűzőné Kószó, M. (2011). Környezetünkről természetesen tanítani. Módszertani kézikönyv a tanító szakos hallgatók és gyakorló tanítók számára.Szeged.

Osborne, J., Simon, S., & Collins, S. (2003). Attitudes towards Science: A Review of the Literature and Its Implications. International Journal of Science Education, 25(9) 1049–1079.

Korom, E. & Purák, Sz. (2024). Általános iskolások és gimnazisták kémiai tantárgyi attitűdje, tanulási motivációja és a kémia tanulásával kapcsolatos véleménye.Iskolakultúra, 34(9),17–38.

Korom, E. & Z. Orosz, G. (2020). A természettudományos nevelés fő kutatási irányzatai. Magyar Tudomány, 181(1), 34-46.

Tasiopoulou, E., Billon, N., Finlayson, A., Siarova, H., et al.,(2021). Education for environmental sustainability : policies and approaches in European Union Member States : final report. https://data.europa.eu/doi/10.2766/391

Tóth, K. & Hegedűs, R. (2023). Amikor a dráma élmény: drámapedagógia alkalmazása tanulásban akadályozott és tipikusan fejlődő gyermekek magyar irodalom óráján. Különleges Bánásmód, 9(2), 47–63.

Szerzők: Kádárné Szántó Nikolett, Ladnai Attiláné Szerencsés Anita, Czuppon Zsuzsanna

Absztrakt címe: Autizmus Spektrum Zavarral élő gyermekek testvéreit segítő munka dilemmái, kérdései egy kortársi környezetben megvalósított program keretein belül

Kulcsszavak: autizmus, autizmusban érintett testvérek, családi diszfunkciók autizmusban, pszichoszociális támogatás, testvéri kapcsolat

Absztrakt: Az autizmusban érintett gyermekek vizsgálata az utóbbi időben egyre fontosabb szerepet játszik mind a kutatások, mind pedig a fejlesztések, családtámogatások körében. Azonban a velük együtt élő testvérek helyzetének monitorozása, nehézségeik támogatása kevésbé vált még jelentőssé a hazai szakirodalmakban, vagy támogató központokban, intézményekben (Szele, 2015). A testvérek érzelmi és szociális fejlődésére is jelentős hatással lehet a családon belüli szerepek és a megváltozott családi egyensúly (Meadan et al., 2010). Az érintett családtagok fontos szerepet játszanak az ASD-vel élő gyermekek életében, támogatják , segítik őket, egyfajta „sorsközösségben" élnek velük (Szele , 2015). A témaválasztás relevanciáját a mindennapok során tapasztalt számos nehézség pl. érzelmi és viselkedési zavarok kezelése indokolja, azok a speciális nehézségek, amikkel való sikeres megküzdés hiányában a családok működése diszfunkcionálissá válhat.

A testvértámogató csoportfoglalkozás célja az autista gyermekek testvéreinek pszichoszociális helyzetének feltárása. Elméletünk szerint a strukturált csoportfoglalkozások javítják a testvérek stresszkezelési és megküzdési stratégiáit, csökkentik szorongásukat (Laber- Warren, 2020) és bővítik tudásukat az autizmus spektrum zavarról, melynek következtében növekszik empátiájuk és magasabb szintű önismeretre tesznek szert (Szele, 2021).

„Autista szívvel" testvér program keretein belül a csoportfoglalkozások során négy, 6-18 év közötti testvérekből álló csoportot szervezünk, amelyben 3-4 fő vesz részt. A nyolc alkalomból álló program a testvérek fő hétköznapi nehézségeire és autizmus szempontú tudásbővítésére épül. A pilot programunkat 2024-ben valósítottuk meg pályázati forrásból, melynek célja a gyermekek helyzetének felmérése, a program fontosságának monitorozása és a szakirodalmak gyűjtése és a szülői visszajelzések alapján, a kialakított foglalkozásterv auditálása volt. A program 3 alappillére épült fel, melynek konstruktumai a következők: a gyermekek általános állapotának felmérése, a testvérek figyelmi központba helyezése, a gyermekek mindennapi stresszre, nehézségekre adott válasz reakcióinak monitorozása és egyben a maladaptív helyett adaptív megküzdési stratégiák bemutatása, tanítása; autizmus szempontú edukálás, mely tudásbővítéssel a gyermekek empátiáját, testvérek kapcsolatos viselkedési nehézségek megértését kívánjuk támogatni.

Az előzetes Pilot program eredményei alapján a testvér támogató csoportfoglalkozások pozitív hatással vannak a résztvevők érzelmi és szociális készségeire, csökken a stressz és a szorongás szintjük, valamint az eredmény kihat családi kapcsolatok minőségére. A csoport foglalkozásokból levont következtetések, valamint a kutatás eredményei hozzájárulhatnak a testvér támogató programok kialakításához, fejlesztéséhez és az autizmussal élő gyermekek családjainak hatékonyabb támogatásához.A családok számára nyújtott célzott intervenciók elősegíthetik a harmonikusabb családi működést és a testvérek egészséges pszichoszociális fejlődését.

Tapasztalataink alapján olyan programot készítünk el, amelyek segítik a testvérek érzelmi és pszichológiai jólétének erősítését, ezáltal elősegítve a család egészének kiegyensúlyozottabb működését. Kutatásunk egyik fő eredménye, hogy a testvérek támogatására irányuló specifikus programok hiányoznak, és a családok számára nyújtott segítség gyakran nem terjed ki rájuk. A kutatás újszerűsége a testvérek szemszögéből való megközelítésben és tapasztalati alapon, konkrét támogatási stratégiák kidolgozásában rejlik.

Hivatkozások:

David A. Celebriti (1993).Training parents of children with autism to promote sibling play: Randomized trials of three alternative training interventions. Rutgers The State University of New Jersey, School of Graduate Studies.

Szele Anna Szabina és Inántsy-Pap Judit (2021): ""Érzelmi intelligencia és empátia vizsgálata autizmussal élők testvérei körében"". Ez a tanulmány az autizmussal élő gyermekek testvéreinek érzelmi intelligenciáját és empátiás készségét vizsgálja, különös tekintettel a korosztályi és nemi különbségekre. Debreceni Egyetem Agykutatási Értesítő+1OJS Unideb+1OJS Unideb+1Debreceni Egyetem Agykutatási Értesítő+1

Kővári Lilla (2016): ""Autizmus spektrum zavarral élő gyermekek testvéreinek alkalmazkodása és testvérkapcsolata egy összehasonlító elemzés tükrében"". Ez a szakdolgozat az autizmussal élő és tipikusan fejlődő testvérek közötti kapcsolat minőségi jellemzőit és a tipikusan fejlődő testvérek alkalmazkodását elemzi. ELTE Edit

Laber-Warren, Emily (2020), Spectrum online folyóirat, www.spectrumorg.com

Meadan, H., Stoner, J. B., Angell, M. E. (2010). Review of literature related to sibling relationships of children with autism spectrum disorder.Journal of Early and Intensive Behavior Intervention, 7(3), 93-102.

Lovell, Brian, Mark A. Wetherell (2018). Caregivers' characteristics and family constellation variables as

Szerző: Kállai Gabriella

Absztrakt címe: Állami gondoskodásban nevelkedő és onnan örökbefogadó szülőkhöz kerülő gyermekek óvodai befogadása

Kulcsszavak: örökbefogadás, különleges bánásmód, óvoda, nevelőszülő, inklúzió

Absztrakt: A nemzetközi és hazai jogszabályok kimondják, hogy különleges bánásmódot igénylő gyermekek, tanulók számára az úgynevezett ""legkevésbé korlátozó környezetben"" szükséges biztosítani. A magyar gyakorlatban ebbe a kategóriába tartoznak a sajátos nevelési igényű, a beilleszkedési, magatartási nehézséggel küzdő, valamint a különleges tehetségként azonosított gyermekek, tanulók. Számos hazai és nemzetközi tanulmány bizonyítékokkal támasztotta alá, hogy az inkluzív oktatás nem korlátozódik csupán a sajátos nevelési igényű (SNI) vagy a különleges bánásmódot igénylő tanulók és családjaik körére, hanem a pedagógusok, a többi tanuló és valamennyi iskolapolgár, sőt a tágabb közösség számára is előnyökkel jár. Bár a magyar jogszabályok világosan kijelölik a kategóriába tartozók körét és a szükséges ellátások biztosítsát, azon a gyermekek esetében, akik (még) nem rendelkeznek diagnózissal, viszont gondolkodásukban és/vagy viselkedésükben élethelyzetükből adódóan átmenetileg vagy tartósan nehézségek jelennek meg, ritkán biztosítanak támogatást. Ilyen helyzetben vannak nem ritkán az állami gondozásból (intézeti elhelyezésből) nevelőszülőkhöz vagy örökbefogadó családba kerülő gyermekek. A gyermeknevelés terén fontos változásként figyelhető meg az ún. intenzív szülőség megjelenése (Hays, 1996), ami azt jelenti, hogy egyre több időt és energiát fektetnek be a gyermek nevelésébe, különösen a gyermek fejlődését támogató célzattal (Faircloth, 2014), és ehhez különféle szakemberek bevonását is finanszírozzák, sok esetben piacról vett szolgáltatásokkal., más esetekben a társadalombiztosítás által biztosított ellátás igénybevételével (Szőke, 2020). A kutatás azt vizsgálja, hogy az óvodai évek alatt mit tapasztalnak és hogyan tudnak segíteni a vér szerinti családjukból kiemelt, nevelőszülőknél vagy örökbefogadóknál nevelkedő gyermekeknek az őket körülvevő felnőttek, vagyis a nevelő- vagy örökbefogadó szülők mellett az óvoda személyzete, és más segítő szakemberek. Az előadás egy óvoda dolgozóinak, valamint az óvodát igénybe vevő örökbefogadó és nevelőszülői családok véleményének feltárásával mutatja be az állami gondozásból érkező gyermekekkel kapcsolatos nehézségeket, és ezek megoldási módjait, arra fókuszálva, hogy a családok milyen tudások és elvárások mentén szervezik meg a gyermekek támogatását. A vizsgálódáshoz félig strukturált interjúkat használtunk, összességében tíz interjú készült. Az eredmények közül kiemelésre érdemes, hogy az óvoda dolgozói megkülönböztetett figyelemmel kezelik a gyermekeket, bár speciális tudással nem rendelkeznek. Külső szakemberek bevonására nagyon kevés lehetőségük van, a felmerülő problémákat maguk igyekeznek megoldani, partnerként a nevelőszülőkre, örökbe fogadó szülőkre számítva. Az örökbe fogadó szülők proaktív módon igyekeznek meglátásuk szerint megfelelő szakemberekhez eljuttatni a gyermekeket, sok esetben a piacról vásárolva a szolgáltatást, míg a nevelőszülőknek erre nincs lehetősége. Az intenzív szülőség kultúrája az örökbefogadó családoknál megjelenik, ugyanakkor a nevelőszülők esetében dilemmákhoz és megoldhatatlan problémákhoz vezet, mivel csak az állam által biztosított és finanszírozott szolgáltatásokhoz tudja hozzásegíteni a gyermeket.

Hivatkozások:

Hays, Sharon (1996). The cultural contradictions of motherhood. Yale University Press

Faircloth, C. (2014). Intensive Parenting and the Expansion of Parenting. In: Lee, E., Bristow, J., Faircloth, C., & Macvarish, J. (Dir.). Parenting Culture Studies. Palgrave Macmillan, 25-51.

Szőke A. (2020). Bons parents et enfants bien-aimés: parentalité intensive et pratiques quotidiennes dans les services d'aide à l'enfance en Hongrie. Lien social et Politiques, 85, 108-127. https://doi.org/10.7202/1073744ar

Szerzők: Káplár-Kodácsy Kinga, Dorner Helga

Absztrakt címe: Tudatos támogatás és kapcsolati tanulás: Egy strukturált mentortréning tapasztalatai kutatási mentorok szemszögéből

Kulcsszavak: kutatási mentor, mentor-felkészítés, témavezetés, akadémiai identitás, kutatói utánpótlás

Absztrakt: A kutatási mentorálás a felsőoktatásban egyre hangsúlyosabbá válik, mivel a tudományos utánpótlás nevelése nem kizárólag a témavezetés hagyományos keretei között zajlik, hanem egyre inkább strukturált, reflektív és kapcsolatorientált folyamatként is értelmezhető (Pfund et al., 2015; Maxwell et al., 2024). A mentorálás e formája a kutatói és oktatói szerepek határterületén helyezkedik el, újfajta identitásformálódást hozva létre az oktató-kutatók körében. A mentor így nemcsak tudásközvetítő, hanem olyan köztes szerep hordozója is, aki támogatja a kezdő kutatók szakmai szocializációját, miközben saját identitását is újradefiniálja (Káplár-Kodácsy & Dorner, 2020; Giddens, 1991).

Kutatásunk célja annak feltárása, hogyan járul hozzá egy strukturált mentortréning a mentorálási gyakorlat és a mentoridentitás fejlődéséhez. A vizsgált program a Floridai Egyetem Klinikai és Transzlációs Tudományok Intézetének Mentor Akadémiája, amely célzottan a kutatói mentorálás tudatosabbá tételére, gyakorlati eszközökkel való támogatására és a reflektív megközelítés erősítésére törekszik (Pfund et al., 2015). Az elemzés elméleti kerete Illeris (2014) tanulásmodellje, amely szerint a tanulás – így az identitásformálódás is – kognitív, érzelmi és társas dimenziók együttes működése révén valósul meg.

A kvalitatív kutatás során félig strukturált interjúkat készítettünk 10 tréninget végzett mentorral és 9 mentoráltjukkal, akik legalább egy éve aktív kapcsolatban álltak egymással. A résztvevők különböző tudományterületekről érkeztek, lehetővé téve az interdiszciplináris nézőpont érvényesülését. Az interjúk a mentorálási tapasztalatokra, a tréning hatásaira és az identitásváltozásokra fókuszáltak. Az elemzés induktív–deduktív tematikus kódolással történt, Illeris három tanulási dimenziója mentén strukturálva az eredményeket.

A mentorok beszámolói alapján a tréning kognitív síkon segítette új eszközök – például célkitűzési modellek, kommunikációs keretrendszerek – beépítését, amelyek strukturáltabb támogatást eredményeztek. Az érzelmi dimenzióban fokozott empátiát, elérhetőséget és elköteleződést tapasztaltak, amelyet a mentoráltak is visszaigazoltak. A társas dimenzióban megerősödött a kölcsönös tanulás, a mentoráltak visszajelzései alakították a mentorálás irányát, hozzájárulva a kapcsolatok interaktív, fejlődést elősegítő jellegéhez (Lunsford et al., 2017).

A mentor-identitás ebben a folyamatban reflektív, fejlődő és hibrid karaktert öltött. A mentorok nemcsak tudományos vezetőként vagy oktatóként azonosították magukat, hanem olyan szakmai kísérőként, akik a tanulás és támogatás közös terében működnek. Ez a szerep megerősíti a kutató-oktatói identitás köztes, integratív pozícióját (Beijaard et al., 2004; Daloz, 2012). A mentoráltak is érzékelték e változásokat, még ha nem mindig kapcsolták azokat expliciten a tréninghez. Strukturáltabb kommunikációról, célirányosabb támogatásról és fokozott érzelmi jelenlétről számoltak be.

Összefoglalva, a strukturált mentortréningek nemcsak a mentorálási gyakorlat szintjén hatnak, hanem mélyebb identitásformáló folyamatokat is elindítanak. A képzések akkor válnak igazán hatékonnyá, ha integrálják a kognitív, érzelmi és társas tanulási elemeket, és teret adnak a szakmai önreflexió és szerepértelmezés fejlődésének. A mentorálás így nemcsak a tudományos munkát és oktatást kapcsolja össze, hanem egy újfajta köztes szerep megformálódásának terévé is válik. A kutatás megalapozza az ELTE-n induló, kutatási mentorálásra fókuszáló fejlesztési program kialakítását is.

Hivatkozások:

Beijaard, D., Meijer, P. C., & Verloop, N. (2004). Reconsidering research on teachers' professional identity. Teaching and Teacher Education, 20(2), 107–128.

Daloz, L. A. (2012). Mentor: Guiding the journey of adult learners. Jossey-Bass.

Giddens, A. (1991). Modernity and Self-Identity. Polity Press.

Illeris, K. (2014). Transformative Learning and Identity. Routledge.

Káplár-Kodácsy, K., & Dorner, H. (2020). Rebuilding faculty capacities in higher education: An alternative for relational mentoring. Innovations in Education and Teaching International, 1–11.

Lunsford, L. G., Crisp, G., Dolan, E. L., & Wuetherick, B. (2017). Mentoring in higher education. In T. D. Allen & L. T. Eby (Eds.), The Blackwell Handbook of Mentoring.

Maxwell, B., Káplár-Kodácsy, K., Hobson, A. J., & Hotham, E. (2024). Effective mentor training: A qualitative multi-level meta-synthesis. International Journal of Mentoring and Coaching in Education.

Pfund, C., Byars-Winston, A., Branchaw, J., Hurtado, S., & Eagan, K. (2015). Defining Attributes and Metrics of Effective Research Mentoring Relationships. AERA Open, 1(1), 1–17.

Szerzők: Kas Dorka, Kocsis Zsófia

Absztrakt címe: Óvó szárnyak alatt: A helikopterszülőség hatásai és korlátjai

Kulcsszavak: Szisztematikus szakirodalomelemzés, Helikopterszülőség, Szülői bevonódás, Oktatás

Absztrakt: Jelenlegi kutatásunkban a helikopterszülői magatartást és hatásait vizsgáljuk a tanulmányi eredményességre. Helikopterszülőknek azokat a szülőket nevezzük, akik egyszerre nyújtanak nagy mértékű szeretetet és támogatást a gyermek számára, ugyanakkor túlzott kontrollt gyakorolnak, ami negatívan befolyásolhatja a gyermek autonómiáját (Padilla-Walker & Nelson, 2012). A szakirodalomban ambivalens eredményeket találunk: míg egyes kutatások a negatív aspektust erősítve a tanulmányokra gyakorolt negatív hatását emelik ki (Barber et al., 1994) addig más kutatások pozitív aspektust is azonosítanak, például a proszociálisabb viselkedés támogatását (Day & Padilla-Walker, 2009). A kutatási előzmények ismeretében elmondható, hogy hazai tekintetben a kutatások száma limitált, nemzetközi viszonylatban viszont pszichológiai aspektusból viszonylag tág körben kutatott. A neveléstudományi kutatások száma a témában elenyésző ezért kutatásunk célja, hogy a hiányosságot pótolva feltérképezzük a helikopterszülői magatartás és tanulói sikeresség közötti összefüggéseket. Vizsgálatunk jelentőségét az adja, hogy a témát egy alulkutatott neveléstudományi kontextusból vizsgáljuk, ezáltal hiánypótló munkával járulunk hozzá az eddigi szakirodalom bővítéséhez, mivel a témát túlnyomórészt pszichológiai aspektusból vizsgálták. Vizsgálatunk első fázisában szisztematikus szakirodalomelemzést végeztünk, mely során az EBSCO Discovery Service Search Engine-t használtuk. A PRISMA protokoll alapján végeredményben 33 tanulmány felelt meg a befogadási kritériumoknak. Eredményeink szerint a témában túlsúlyban vannak a nemzetközi, elsősorban amerikai és ázsiai kutatások, amelyek főként egyetemi hallgatókat vizsgálnak, míg a közoktatásra fókuszáló tanulmányok és a neveléstudományi megközelítések háttérbe szorulnak. A kutatások 2010-2022 között jelentek meg, tehát aktuális európai kutatást nem találtunk a témában. A tanulmányok egységes üzenete, hogy az oktatási intézményeknek a tanulói siker elősegítése érdekében meg kell tanulniuk, hogy hogyan kezeljék proaktívabban a szülőkkel való együttműködést. Kutatásunk gyakorlati és elméleti szempontból egyaránt jelentőséggel bír: rámutat arra, hogy a helikopterszülők ugyan gyakran negatív megítélés alá esnek, olyan erőforrást jelenthetnek amely a megfelelő irányba terelve elősegítheti a tanulói eredményesség növekedését. Továbbá kutatásunk feltárja, hogy mind európai mind pedig hazai viszonylatban alulkutatott témáról van szó, így fontos a kérdéskör szélesebb körű feltérképezése, kimondottan az oktatásra, s azon belül a közoktatásra fókuszálva.

Hivatkozások:

Barber, B. K., Olsen J. E. & Shagle S. C. (1994). Associations between parental psychological and behavioral control and youth internalized and externalized behaviors. Child Development, 65 (4), pp. 1120-36.

Day, R. D. & Padilla-Walker, L. M. (2009). Mother and father connectedness and involvement during early adolescence.Journal of Family Psychology, 23(6), 900–904. https://doi.org/10.1037/a0016438

Padilla-Walker, L. M., & Nelson, L. J. (2012). Black hawk down?: Establishing helicopter parenting as a distinct construct from other forms of parental control during emerging adulthood. Journal of Adolescence, 35, 1177-1190. https://doi.org/10.1016/j.adolescence.2012.03.007

Szerzők: Kassai Hajnal, Szabó-Tóth Judit, Juhász Erika

Absztrakt címe: Kulturális igazgatás és intézményrendszer Csehországban

Kulcsszavak: kulturális irányítás, decentralizáció, informális tanulás, kreatív iparágak, Csehország

Absztrakt: Az utóbbi évtizedekben a kulturális igazgatás és intézményrendszer dinamikus változásokat mutatott mind gazdasági, mind társadalmi szempontból, azonban a nemzetközi összehasonlításokban kevés figyelem irányult a Csehorszàg decentralizált modelljére, különösen az informális és nonformális tanulás aspektusaira. Vizsgálatunkat a Közművelődési Tudományos Kutatási Program keretében létrejött kutatócsoport tagjaként végeztük a Kulturális igazgatás és intézményrendszer nemzetközi kitekintésben című kutatás keretében, ahol különböző európai országok – így Csehország – kulturális rendszerét vizsgáltuk, kitérve az egyes országok hasonlóságaira, különbségeire és ezeknek a hazai rendszer fejlesztésében lehetséges adaptálhatóságára.A téma választását az indokolja, hogy a magyar kulturális kutatások számára is értékes adaptációs pontokat kínálhatnak a cseh tapasztalatok, ugyanakkor hiányoznak a hazai szakirodalomból azok a részletes elemzések, amelyek a törvényi keretek, kormányzati stratégiák és a kreatív iparágak fejlődésének összefüggéseit rendszerben vizsgálják (Státní kulturní politika na léta 2021–2025, 2021).

A kutatás fő célja Csehország kulturális igazgatási rendszerének és intézményrendszerének átfogó bemutatása, kiemelve annak történeti előzményeit, elméleti kereteit és gyakorlati megvalósulását. Kérdéseink: Milyen hatékonysággal működik a decentralizáció a kulturális támogatási struktúrában? Hogyan szolgálják a digitális kultúra kezdeményezések a közönségszervezést és az informális/nonformális tanulást? Milyen innovatív jógyakorlatok adaptálhatók Magyarország számára? Feltételezzük, hogy a cseh modell rugalmassága és intézményi sokszínűsége átültethető a hazai környezetbe, különösen a helyi közösségi oktatási programok és a kreatív iparágak ösztönzése terén.

A kutatás kvalitatív dokumentumelemzésre épül, amely magában foglalja a három legutóbbi nemzeti kulturális politika dokumentum (2009–2014; 2015–2020; 2021–2025) részletes tartalomelemzését, valamint a vonatkozó jogszabályok (Ústavní zákon č. 1/1993 Sb. Ústava České republiky; Zákon č. 2/1969 Sb.; Zákon č. 203/2006 Sb.; Zákon č. 239/1992 Sb.; Zákon č. 496/2012 Sb.) vizsgálatát. Kiegészítő forrásként a Compendium of Cultural Policies and Trends (2023) és a Cseh Statisztikai Hivatal, valamint a NIPOS kvantitatív adatait használtuk, továbbá empirikus eredményeket építettünk be Bocan et al. (2012) és Chorvát–Šafr (2019) értékorientációs és digitális kultúra–kutatásaiból.

Elemzésünk eredményeként három kulcsmechanizmust azonosítottunk: 1. a decentralizáció elősegíti a helyi innovációt és közösségi programok – köztük informális tanulást támogató – hálózatát (Bocan et al., 2012); 2. a digitális kulturális stratégiák jelentősen bővítik a hozzáférést és erősítik a nonformális oktatási kezdeményezéseket (Chorvát–Šafr, 2019), 3. a kreatív iparágak összehangolt támogatása új finanszírozási modelleket és partnerségi formákat teremt. Részletesen bemutatjuk, hogyan épülnek be ezek a mechanizmusok a cseh rendszerbe, és javaslatokat fogalmazunk meg a magyar–cseh együttműködés kereteire, így például közös képzési programokra és tapasztalatcserére.

A vizsgálat elméleti jelentősége abban áll, hogy bővíti a kulturális irànyításról alkotott nemzetközi elméleteket a közép-európai példák alapján, míg gyakorlati haszna abban van, hogy konkrét, szakpolitikai ajánlásokat kínál Magyarország számára a decentralizált intézményrendszer és az informális/nonformális tanulás integrációjára.

Ústavní zákon č. 1/1993 Sb. Ústava České republiky (1993)

Zákon č. 2/1969 Sb. Zákon České národní rady o zřízení ministerstev (1969)

Zákon č. 203/2006 Sb., o některých druzích podpory kultury (2006)

Zákon č. 239/1992 Sb., o Státním fondu kultury České republiky (1992)

Zákon č. 496/2012 Sb., o audioviziálním fondu (2012)

Státní kulturní politika na léta 2021–2025 (2021)

Bocan, M., Hošková I., Machalík T., Maříková H., Spálenský A., Zajíc J. (2012). Děti v ringu dnešního světa. Hodnotové orientace dětí ve věku 6 až 15 let. Národní institut dětí a mládeže MŠMT: Praha. http://www.vyzkum-mladez.cz/zprava/1384255447.pdf

Chorvát, I., J. Šafr (eds.). 2019. Leisure, Society and Culture in the Czech Republic and Slovakia. Praha: Sociologické nakladatelství SLON. https://www.soc.cas.cz/en/publications/volny-cas-spolecnost-kultura-cesko-slovensko

Compendium of Cultural Policies and Trends. (2023). Cultural Policy Profile: Czech Republic. https://www.culturalpolicies.net..https://www.culturalpolicies.net/database/search-by-country/country-profile/category/?id=9&g1=1

Szerző: Kattein-Pornói Rita

Absztrakt címe: Harsányi István közéleti szerepének politikai árnyalatai a Határőr című hetilap tükrében (1940–1944)

Kulcsszavak: Harsányi István, politikai publicisztika, antiszemitizmus, középosztály, Horthy-korszak

Absztrakt: Harsányi István a magyar neveléstörténet elismert alakja, különösen a tehetséggondozás témakörében betöltött úttörő szerepe révén. Korábbi kutatásaim (Pornói 2013, 2014, 2016; Kattein–Pornói 2018, 2023) e pedagógiai életműhöz kapcsolódóan a Sárospatakon 1935-ben induló tehetséggondozó program elméleti hátterét és gyakorlati megvalósulását vizsgálták. A jelen előadásom célja, hogy a korábbi kutatásoktól eltérően, Harsányi politikai és közéleti szerepvállalását állítsam a vizsgálat középpontjába, különös tekintettel az 1940 és 1944 között a Határőr című politikai hetilapban megjelent írásaira.

Célom annak feltárása, hogy a Horthy-korszak utolsó éveiben milyen társadalompolitikai és ideológiai pozíciókat képviselt Harsányi, és ezek miként viszonyulnak korábbi, pedagógiai témájú megszólalásaihoz. (Dévényi 2020) Harsányi írásaiban markánsan megjelenik a középosztály megerősítésének igénye, amelyet a „mély magyar kultúrán felnőtt" népi gondolkodású ifjúságban vél felfedezni, ezzel is előmozdítva egy homogén, kulturálisan egységes nemzetállam képét. (Gyurgyák 2007, Paksa 2012) E diskurzus nemritkán összekapcsolódik antiszemita narratív elemekkel, különösen a nemzetkarakterológiai érvelés, az erkölcsi újjáépítés és a társadalmi „tisztulás" jelszavai mentén. (Prepuk 2024, Karády& Kemény 2024)

A Határőr elemzett számain keresztül rekonstruálható Harsányi társadalomképe, nemzetfelfogása. A vizsgálat központi kérdései: milyen ideológiai elemek uralják Harsányi publicisztikáját? Miként alakul át a nevelési diskurzus egyre markánsabb politikai véleménnyé? Hogyan illeszkednek írásai a korszak hivatalos retorikájához, s milyen viszonyt épít ki a középosztály fogalmával és a nemzeti homogenitás eszméjével?

Módszertanilag a kutatás tartalomelemzésre épül. A vizsgálat 27, Harsányi által jegyzett cikket dolgoz fel, külön figyelmet fordítva a kulcsszókészletre, tematikus szerkezetre. A források alapján megállapítható, hogy Harsányi nem csupán pedagógiai szakemberként, hanem aktív közéleti véleményformálóként is jelen volt, különösen a Sárospatakhoz köthető értelmiségi körökben. Írásaiban kimutatható a korszak radikalizálódó diskurzusához való igazodás. (Sáska 2011)

A kutatás hozzájárul Harsányi életművének értelmezéséhez, különösen a pedagógiai és közéleti szerepfelfogás összefonódásainak fényében. Emellett rámutat arra is, hogy a Horthy-korszakban a pedagógiai szerepek milyen mértékben voltak kompatibilisek a hivatalos nemzetpolitikai diskurzus irányvonalaival. Az eredmények nemcsak egy életmű árnyalását szolgálják, hanem a pedagógia és politika kapcsolódási pontjait vizsgáló eszmetörténeti kutatásokhoz is hozzájárulnak. (Ungváry 2013)

Kutatásomat az Újszászy Kálmán Református Örökség Kutatóintézet támogatta.

Hivatkozások:

Dévényi Anna (2020): A középfokú oktatás társadalompolitikai vetületei a Horthy-korszakban. In: Századok 154. 1. szám. pp. 81-106.

Gyurgyák János (2007): Ezzé lett magyar hazátok. Osiris Kiadó. Budapest

Karády Viktor & Kemény István (2024): Zsidóság a magyar nemzetépítésben. Múlt és Jövő. Budapest.

Paksa Rudolf (2012): A magyar szélsőjobboldal története. Jaffa Kiadó.Budapest.

Prepuk Anikó (2024): Befejezetlen emancipáció. HUN-REN. Budapest. pp. 121-139.

Sáska Géza (2011): Új társadalomhoz, új embert és új pedagógiát!. Gondolat Kiadói Kör Kft., Budapest.

Ungváry Krisztián (2013): A Horthy-rendszer mérlege. Jelenkor Kiadó, Pécs-Budapest.

Szerző: Kelemen Judit

Absztrakt címe: A „Pataki Képző” ikonikus zenetanárai

Kulcsszavak: Sárospatak, tanítóképzés, zenetanárok

Absztrakt: A szerző a Sárospatakon működő „Iskolavárosok” Kutatócsoport munkájához kapcsolódva a Sárospataki Tanítóképző ikonikus zenetanárainak portréját igyekszik megrajzolni. A nagy múltú intézmény, akár állami, akár egyházi fenntartás alatt is működött, a zenei képzésre mindig kiemelt fontossággal tekintett. Országosan is egyedülálló kezdeményezés volt pl. a kodályi útmutatások évtizedekkel való megelőzése, amikor az 1903-ban napvilágot látott, a tanító- és tanítónőképző intézetek számára írott, országos használatra ajánlott s Patakon alkalmazott és tanított „Énekiskola” a relatív szolmizáció és az abszolút zenei nevek összekapcsolására vállalkozott.

Sárospatak zenei örökségének feltárásához fűződően előzményként a Szalkai kódex zenei fejezete, Comeniusnak a zenei neveléssel összefüggő munkássága, valamint a melodiáriumok dallamainak zenetörténeti jelentősége került általam feldolgozásra, ezúttal pedig egy nagyívű kutatás során öt tanítóképzős zenetanár munkássága áll kutatásom fókuszában. (Hodossy Béla, Tóth Károly, Bolvári Zoltán, Ivánka Sámuel és Kovács Dezső). Hodossy Béla (1864 – 1943) zenepedagógiájának összegzése már elkészült, Tóth Károly (1911 – 1984) munkásságának feldolgozása pedig folyamatban van. Mindkét esetben az örökösök a személyes beszélgetéseken túl a gondosan megőrzött családi hagyatékokhoz (levelek, kézírásos feljegyzések, fotók stb.) teljes körű hozzáférést biztosítottak számomra, s ezzel egyedülálló, máshol nem publikált kvalitatív források használatát tették lehetővé.

Életútjuk, művészi és zenetanári tevékenységük bemutatása sajátos korrajzként is gazdag információval szolgál az érdeklődők számára, hisz az országban zajló politikai események s az intézmény hol egyházi, hol állami fenntartású működése a tanárok munkáját is döntő mértékben befolyásolta.

Hivatkozások:

A Sárospataki Állami Tanítóképző-intézet (XX-ik) értesítője az 1905 – 6. (37-ik) tanévről. Szerk. Hodossy Béla, Sárospatak, Radil Károly, 1906. 43 – 44, 47 – 48, 55 – 57, 59 – 60.; A Sárospataki Állami Tanítóképző-intézet XXVII. értesítője az 1912 – 13-ik évről (XLIV., illetőleg LVI. tanév.) Szerk. Hodossy Béla, Sárospatak, Dani és Fischer, 1913.

A Sárospataki Áll. Tanítóképző-intézet XXI. értesítője. Az 1906 – 7-ik tanévről. Szerk. Hodossy Béla, Sárospatak, Radil Károly, 1907.

A Sárospataki Állami Tanítóképző-intézet XXIII. értesítője az 1908 – 9-ik, XL. tanévről.

A Sárospataki Állami Tanítóképző-intézet XXVII. értesítője az 1912 – 13-ik évről.

A sárospataki ev. ref. énekegylet jegyzőkönyve, 1890. Sárospataki Református Kollégium Tudományos Gyűjteményei, Levéltár, R. B. IX. 3/12.

Donáth Péter: Pedagógusok az 1918 – 19. évi forgószélben. Tanítóképzők a forradalmak, az idegen megszállás és az ellenforradalmi számonkérés idején. A sárospataki képzős tanárok kíméletlen küzdelmének krónikája (285 – 325. o.) Trezor Kiadó, Budapest, 2020.

Gaál Gyula (1971; szerk.). Közösségi nevelés – korszerűség. Tanulmánykötet. Borsod Megyei Tanács Művelődési Osztálya, Miskolc.

Hodossy Béla – Ágoston László – Márton Barna (1943): Az új énekeskönyv felé. A Református Egyetemes Konvent elnöksége által Budapesten 1943 februárjában rendezett énekügyi

konferencia munkálatai. Debrecen sz. kir. Város és a Tiszántúli Református Egyházkerület Könyvkiadó Vállalata, Debrecen. 1843.

Hodossy Béla: Énekek, dalok. Gyűjtemény ev. ref. egyházi énekkarok számára. 2. jav, kiadás. Sárospatak, Trócsányi Bertalan. 1901.

Ködöböcz József: Tanítóképzés Sárospatakon. A kollégiumi és középfokú képzés négy évszázada. Tankönyvkiadó, Budapest, 1986.

Németh István (szerk.). Óraleírások és elemzések. (A NOSZF 50. évfordulója alkalmából.) Szeged, 1967. Tanárképző Főiskola, Módszertani Közlemények Könyvtára.

Tanterv és tantervi utasítások az állami elemi iskolai tanító- és tanítónőképző-intézetek számára. Vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter, Budapest, M. Kir. Tudományegyetemi nyomda, 1911.

Szerző: Kerekes Rita

Absztrakt címe: A pályakép és az életvezetési kompetenciák minősége az ének-zene szakos tanárjelöltek tipológiájában

Kulcsszavak: ének-zene tanárképzés, tipológia, életvezetési kompetencia, pályakép

Absztrakt: A pedagógusképzés kutatásának egyik meghatározó irányzata napjainkban a tanárjelöltek személyiségének, korábbi tapasztalatainak, nézeteinek és attitűdjeinek vizsgálatára helyezi a hangsúlyt (Nahalka, 2003; Falus, 2004; Szivák, 2003). E személyes jellemzők, vonások feltérképezése kulcsfontosságú, hiszen alapvetően befolyásolják nemcsak a képzés során nyújtott teljesítményt, hanem a pályaválasztási döntéseket, a szakmai elköteleződést és a tanári hivatás hosszú távú gyakorlásának szándékát is. A felsőoktatás így érzékenyebben reagálhat a pályaszocializációs folyamatokra, a tanárjelöltek által hozott mintázatokra és azok formálására, hozzájárulva a szakmai identitás fejlődéséhez (Hercz, 2015; Ballantyne & Retell, 2020; Ballantyne & Canham, 2023).

A tanárképzés ilyen módon kibővült értelmezési kerete egyben lehetőséget kínál arra is, hogy túllépjen a tradicionális, kínálatközpontú oktatási modelleken, és a reflektív, szükségalapú pedagógiai gyakorlatokat helyezze előtérbe (Falus, 2004; Henning, 2013). Ennek nyomán csökkenthető a képzés és az iskolai gyakorlat közötti szakadék, valamint elősegíti a pályakezdők alkalmazkodását, flexibilitását az oktatási intézmények sokszínűségéhez.

Ebben az elméleti és gyakorlati kontextusban helyezkedik el kutatásunk, mely újszerű módon az ének-zene tanárszakos hallgatók pályaképét és életvezetési kompetenciáit vizsgálja. Célunk az volt, hogy feltárjuk, kik választják a tanárképzés ének-zenei területét, milyen attitűdök, motivációk és képzéssel kapcsolatos nézetek jellemzik őket, illetve hogyan viszonyulnak a pedagóguspályához. Emellett külön figyelmet fordítottunk azoknak a belső és külső tényezőknek a feltérképezésére, amelyek a hallgatók pályára lépési szándékait, illetve a hivatással kapcsolatos elköteleződésüket befolyásolják.

Kvantitatív kutatásunkat saját fejlesztésű Pályakép-kérdőívünkre alapoztuk, adatbázisunk az ÉZETAK (Ének-Zene TAnárjelöltek Kutatása) elnevezést kapta. . Elemzésünk során az ének-zene tanárszakos hallgatók 62,5%-t értük el (N 145). Adataink feldolgozása során leíró statisztikai eljárásokat, kereszttábla-, faktor- és klaszter elemzéseket, valamint független mintás próbákat hajtottunk végre. Kutatásunk elsődleges célja az volt, hogy az ének-zene tanárszakos hallgatók sajátosságait feltárva rámutassunk az adatok hátterében húzódó eltérő attitűdökre és viselkedésmintázatokra. Az ének-zene tanárszakos hallgatók tipológiájának felállítása hozzájárul a tanárképzés differenciáltabbá tételéhez, előremozdíthatja a személyre szabott támogatási alternatívák lehetőségét. Eredményeink rámutatnak, hogy az ének-zene tanárjelöltek pályaidentitásának és kompetenciáinak feltárása nemcsak a képzés adaptívabbá tételében játszik szerepet, hanem hozzájárulhat a mentális jóllét és a szakmai stabilitás hosszú távú megalapozásához is.

Hivatkozások:

Ballantyne J., Retell J. (2020). Teaching careers: Exploring links between well-being, burnout, selfefficacy and praxis shock. Frontiers in Psychology, 10, 2255. Crossref

Ballantyne, J., Canham, N. (2023). Understanding music teachers' perceptions of tehmselves and their work: An Importance–Confidence Analysis. International Journal of Music Education, 41 (3), 455–471. https://doi.org/10.1177/02557614221124966

Falus, I. (2004). A pedagógussá válás folyamata. Educatio, 13(3), 359–374.

Henning, N. (2013). We make the road by walking together: New teacher and the collaborative and context-specific appropriation of shared social justice-oriented practices and concepts. Teaching and Teacher Education, 36(3), 121−131. https://doi.org/10.1016/j.tate.2013.07.014

Hercz, M. (2015). Pedagógus hallgatók pályaszocializációjának alakulása a tanítási gyakorlatokon. In Major, É. – Veszelszki, Á. (szerk.), A tanárrá válás és a tanárság kutatása: A magyar nyelv és Irodalom:, az idegen nyelvek és a művészetek műveltségi területen. Budapest: Eötvös Loránd Tudományegyetem, 9-27.

Nahalka, I. (2003). A nevelési nézetek kutatása. Iskolakultúra, 13(5), 69−75.

Szivák, J. (2003). Hallgatók neveléssel kapcsolatos nézetei. Iskolakultúra, 5, 88-95.

Szerzők: Kiss Mária Rita, Krémer András

Absztrakt címe: Állampolgári kompetenciák fejlesztése és a magyarországi romák integrációját támogató pályaszocializációs elemek az SZTE–n folyó szakemberképzésekben

Kulcsszavak: az egyetem társadalmi felelősségvállalása, állampolgári kompetenciák, inkluzív szemléletformálás, pályaszocializáció, roma kisebbség

Absztrakt: Állampolgári kompetenciák fejlesztése és a magyarországi romák integrációját támogató pályaszocializációs elemek az SZTE–n folyó szakemberképzésekben

A harmadik missziós célokat felvállaló egyetem felelőssége, hogy a jövő diplomásainak olyan generációját bocsássa ki a falai közül, akik mikrokörnyezetükben szakmai szerepeikben inkluzív viselkedésmintákat közvetítenek és kompetens válaszokat tudnak adni a kisebbségi csoportokkal való találkozások során (Varga 2021). A szakmai életpályára felkészítés több mint kognitív folyamat, a hagyományos értelemben felfogott szakértelem elsajátíttatása (Helembai–Zakar 1993). Feltételezi a pálya elvárt normáinak képviseletére való felkészítést, viselkedési minták, érték elkötelezettségek szocializációját, attitűdök formálását is (Kende 2018).

Előadásunkban a Szegedi Tudományegyetem 22 szakemberével (oktatási dékánhelyettes, tanszékvezető, szakfelelős, kurzusfelelős) készített 17 órányi rögzített interjúanyag alapján az egyetemen folyó képzések pályaszocializációs folyamatait a hátrányos helyzetű csoportok tagjaival való társadalmi érintkezésre való felkészítés szempontjából vizsgáljuk. Kvalitatív kutatásunkban a magyarországi roma kisebbséget fókuszba állítva arra a kérdésre kerestük a választ, hogy a romák társadalmi integrációja szempontjából relevánsnak tekinthető szakok képesítési követelményei és azok függvényében az SZTE képzési megoldásai (Kenderfi–Kulcsár–Fűrész 2022) milyen lehetőségeket biztosítanak az egyetem e harmadik missziós céljának megvalósításához. A választott kutatási irány felveti az állampolgári és szakmai kompetenciák összefüggésének kérdéseit is. Célunk rámutatni a szabályozók adta szűkre szabott lehetőségekre, a képzési korlátok nyomán keletkezett korrekciós mechanizmusokra, a módszertani kultúra (Lantos–Kende 2020) kérdéseire, továbbá a szervezeti kultúrából eredő dilemmákra is.

A kutatási programot az SZTE IKIKK Humán- és Társadalomtudományok Klaszter Társadalmi Felelősségvállalás Kompetenciaközpont finanszírozta.

Hivatkozások:

Helembai, K.–Zakar, A. (1993) Pályafejlődés és pályaelsajátítás. Az Eszterházy Károly Tanárképző Főiskola tudományos közleményei (Új sorozat 12. köt.) Tanulmányok a neveléstudomány és a pszichológia köréből. 261-272.

Kende, Á.(2018). A roma gyerekek méltányos oktatását segítő programok lehetőségei az oktatási egyenlőtlenségek rendszerében.Socio.hu Társadalomtudományi Szemle,8(1), 144–162.

Kenderfi, M.–Kulcsár, Sz.–Fűrész, I. (2022) Régi kihívások, új válaszok – a duális szakképzés pályaszocializációt előtérbe helyező, új típusú megközelítése. Studia Mundi – Economica. Vol. 9. No. 2. (2022) 24-36.

Lantos, N.–Kende, A (2020) A romaellenességet csökkentő intervenciók elmélete és gyakorlata Alkalmazott Pszichológia 20 (4)51-78. 3-2.pdf (mtak.hu)

Varga, A. (2021) Az inkluzivitás folyamatelvű modellje. In. Arató Ferenc – Varga Hajnalka: Befogadó egyetem itt és most. In. Befogadó egyetem itt és most. Pécsi Tudományegyetem Neveléstudományi Tanszék. 2021. 8-27. 33.

Szerző: Kocsis Andrea

Absztrakt címe: Learning diaries as a tool for promoting learner agency. Action research in an advanced Hungarian secondary school EFL group

Kulcsszavak: learning diaries, learner agency, assessment for learning, exam preparation, advanced EFL

Absztrakt: Teachers mediate between students and the teaching material, consequently play a crucial part in forming students' attitudes, and in influencing their learners' efficacy throughout the learning process. Although the starting point of the present research is a student- and learning-centered view ofELT learning processes, it also acknowledges and respects the importance of meeting the requirements posed by examination standards. Rather than negatively emphasizing the possible washback effects of criterion-referenced exams, the paper focuses on unlocking some potentials of writing reflective learning diaries in promoting learner agency. Learners' perceptions of their own advances are fundamental as far as the outcome of the learning process is concerned, therefore creating opportunities for making students aware of their own agency may offer the chance to promote better results. The investigation was conducted within the framework of action research in a group of B2-C1 CEFR level EFL students in a Hungarian secondary school with the aim of preventing language fossilization, facilitating exam preparation and exploring some aspects of student well-being. By using qualitative methods of evaluating self-reflections and peer-feedback, the research wishes to find answers to the following questions: a) to what extent can learning diaries detect and reveal L2 learners' perspectives on the language learning process; b) how much support can diaries provide for the learners in managing their own learning; c) in what ways can this type of assessment for learning prompt the traditional assessment of learning, widely used in public education.

Even if the present action research is tailor-made to the specific needs of a given foreign language learning community, by drawing a general theoretical background and by offering some practical evolution of the topic, the paper might give useful insights into the application of reflective diaries to foreign language teachers who are similarly inspired by advocating learner agency and awareness.

Szerző: Kocsis Zsófia

Absztrakt címe: Játékosan a család-iskola együttműködésért: Egy társasjáték fejlesztése és alkalmazása a pedagógusképzésben

Kulcsszavak: társasjáték, társasjáték fejlesztés, szülői bevonódás, pedagógusképzés

Absztrakt: A szakirodalom kiemeli az aktív, tapasztalati tanulási módszerek iránti növekvő igényt a felsőoktatásban (Brydges &; Dembinski 2019, Camacho-Sánchez et al., 2022, Khalaf & Zin, 2018), s ezen módszerek, gyakorlatok alkalmazása különösen fontos a pedagógusképzésben. Míg a szülői bevonás előnyei és jógyakorlatai jól dokumentáltak a nemzetközi irodalomban (Epstein 2010, OECD 2019), addig hazai viszonylatban hiányoznak azok a hatékony eszközök, amelyek a tanárjelöltek felkészítését segítik elő a család-iskola együttműködésének alakításában. A jelenlegi kutatás ezt a hiányosságot egy egyedi tervezésű társasjátékkal mint innovatív oktatási eszközzel igyekszik pótolni. A társasjáték a szülői bevonódás valós kihívásait szimulálja, kooperatív, forgatókönyv-alapú keretrendszer segítségével. A társasjátékban szereplő jógyakorlatok a nemzetközi és hazai kutatásokon alapulnak, így biztosítva relevanciájukat és bizonyítékokon alapuló tervezést. 110 pedagógussal és tanárjelölttel teszteltük a társasjáték oktatási értékét a játék utáni kérdőívek kitöltésével. A résztvevők hangsúlyozták a társasjáték kooperatív struktúráját, a valósághű szituációk fontosságát, a megoldási lehetőségek széleskörűségét és a társasjáték humoros jellegét. Többségük arról számolt be, hogy új ismereteket szereztek a szülői szerepekről és stratégiákról a hatékony otthon-iskola partnerséghez. Az ismeretek bővítésén túl a játék elősegíti az együttműködést, a problémamegoldást és a kommunikációt, amely erőteljes pedagógiai eszközzé teszi a társasjátékot. A társasjáték jelentősége, hogy jól integrálható a pedagógusképzés kurzusaiba, és más oktatási kontextusokban is felhasználható. A kutatás rávilágít, hogy a társasjátékok hogyan hidalhatják át az elméletet és a gyakorlatot, miközben játékos keretek között támogatják a leendő tanároknak felkészítését a család-iskola partnerség kialakításában.

A tanulmány alapját képező kutatást a MTA-DE-Családok és Tanárok Kooperációja Kutatócsoport hajtotta végre és a Magyar Tudományos Akadémia Közoktatás-fejlesztési Kutatási Programja támogatta. A Bolyai János Kutatási Ösztöndíj támogatásával valósult meg.

Hivatkozások:

Brydges, S. & Dembinski, H. E. (2019). Catalyze! Lowering the Activation Barriers to Undergraduate Students' Success in Chemistry: A Board Game for Teaching Assistants, Journal of Chemical Education, 96(3), 511–517.

Camacho-Sánchez, R., Rillo-Albert, A. & Lavega- Burgués, P. (2022). Gamified Digital Game-Based Learning as a Pedagogical Strategy: Student Academ-ic Performance and Motivation. Applied Sciences, 12(21), 11214.

Epstein, J. L. (2010). School/Family/Community Partnerships: Caring for the Children We Share. Phi Delta Kappan, 92(3), 81–96.

Khalaf, B. K. & Zin, Z. B. M. (2018). Traditional and Inquiry-Based Learning Pedagogy: A Systematic Critical Review. International Journal of Instruction,11(4), 545–564.

OECD (2019). PISA 2018 Results (Volume III): What School Life Means for Student's Lives. OECD Pub-lishing.

Szerzők: Kocsner Oszkár Csaba, Kató Szabolcs

Absztrakt címe: Rövid videók, hosszú gondolatok: A rumináció és doomscrolling összefüggése fiatalok körében

Kulcsszavak: Rövid formátumú videóhasználat, görgetés, rágódás, videófüggőség, fiatal felnőttek

Absztrakt: A médiatartalmak jellege és azok fogyasztási szokásai az elmúlt években folyamatos változásokon mentek keresztül. Napjainkban egyre nagyobb teret nyer a rövid formátumú videók megtekintése (Qin és mtsai., 2022). A technológiával kapcsolatos viselkedési függőségek kutatása erős összefüggést mutatott ki atechnológia addiktív használata és a komorbid pszichiátriai rendellenességek között, emiatt felmerült az igény a rövid-formátumú videófüggőség és a doomscrolling jelenségeinek vizsgálatára. A kutatás egyik központi fogalma a rumináció, azaz a rágódás, amely azokra a visszatérő, körkörös gondolatokra utal, amelyek egy adott problémára, negatív eseményre vagy érzésre irányulnak, és összefüggésben állnak a pszichés problémákkal (Nolen-Hoeksema, 2008; Kocsel, 2019)

. A doomscrolling a negatív információkra, nyomasztó, lehangoló tartalmakra fókuszáló állapot, melyben az egyén megszállottan követi az online hírfolyamokat, újabb és újabb negatív hír után kutatva (Ytre-Arne & Moe, 2021). Kutatásunk középpontjában a ruminatív gondolkodás és a doomscrolling vizsgálata áll, valamint a médiahasználati szokások és a rumináció összefüggéseinek feltárásának céljával.

A kutatás kényelmi mintavétellel, online kérdőívcsomag kitöltésével, anonim módon történt, 18-25 év közötti fiatal felnőttek (M=20,9; SD=1,7) bevonásával (N=211), körükben ugyanis az online tartalomfogyasztás naponta jellemzően több órás is lehet. A kérdőívcsomag a szociodemográfiai kérdések mellett az Önkritikus Rumináció Skálát (SCRS) és a Ruminatív Gondolkodási Stílus Kérdőívet (RTSQ), a Doomscrolling Scale-t (DS) és a Short-form Video Addiction Scale-t (SVA)tartalmazta. Kutatásunkban jelentős nemi különbségeket feltételeztünk, valamint együttjárást vártunk a rumináció, a videófüggőség és a doomscrolling között, amelyben az életkort tekintve is meghatározó szerepet vártunk.

Legfontosabb eredményeink alapján erős pozitív kapcsolatot találtunk a ruminatív gondolkodás és a videófüggőség, valamint a doomscrolling között. Mediációs elemzésünkben látszik, hogy a rumináció közvetlenül és közvetett módon is, a rövid formátumú videófüggőségen és a alkalmazással töltött időn keresztül is hatással van a doomscrolling mértékére. Jelentős nemi különbségek kimutatására azonban nem került sor.

Az egyre több online eltöltött idő, ezen belül a rövid formátumú videó alkalmazások folyamatos térnyerése miatt az újabb médiahasználati szokások pszichés hatásának vizsgálata, a telefonhasználat hangulatszabályozási komponensének megismerése, valamint a jelenségek addiktív összefüggéseinek feltárása pszichológiai és pedagógiai szempontból is egyre hangsúlyosabbá válik. Az eredmények felhívják a figyelmet a kritikus médiafogyasztás és a tudatos online jelenlét monitorozásának szükségességére. A kutatás hozzájárulhat prevenciós programok kialakításához és továbbképzési tartalmak fejlesztéséhez, amelyek a mentális egészséget és a digitális életvezetési készségeket helyezik előtérbe.

Hivatkozások:

Kocsel, N. (2019). A Perszeveratív kogníciók pszichológiai és biológiai korrelátumai [Doktori disszertáció, Eötvös Loránd Tudományegyetem] https://www.ppk.elte.hu/dstore/document/228/KocselNatália_Disszertáció_CD.pdf

Nolen-Hoeksema, S., Wisco, B. E., & Lyubomirsky, S. (2008). Rethinking Rumination. Perspectives on Psychological Science, 3(5), 400–424. https://doi.org/10.1111/j.1745-6924.2008.00088.x

Qin, Y., Omar, B., & Musetti, A. (2022). The addiction behavior of short-form video app TikTok: The information quality and system quality perspective. Frontiers in Psychology, 13. https://doi.org/10.3389/fpsyg.2022.932805

Ytre-Arne, B., & Moe, H. (2021). Doomscrolling, Monitoring and Avoiding: News Use in COVID-19 Pandemic Lockdown. Journalism Studies, 22(13), 1739–1755. https://doi.org/10.1080/1461670X.2021.1952475

Szerző: Kóger Yvetta

Absztrakt címe: Az „ötvenes évek” óvodaügye a személyes emlékezetben

Kulcsszavak: "ötvenes évek", óvodatörténet, oral history, fotóinterjú, emlékezetkutatás

Absztrakt: A neveléstörténeti kutatások forrásai között tartjuk számon a múlt saját hangján megszólaló egodokumentumokat. Ennek sajátos formája az oral history, mint szóbeli tanúságtétel a személyesen megélt közelmúltról, mely az emlékezetkutatás elméleti keretében értelmezhető. Amellett, hogy a visszaemlékezők elbeszéléseinek a múlt konstruálásában játszott szerepe és felhasználhatósága számos dilemmát vet fel a tudomány világában, jelen kutatás esetében az „ötvenes évek” óvodaügyének alakulását befolyásoló történeti események újabb jelentésrétegének feltárása inspirálta az oral history, mint szemléletmód, illetve forrástípus alkalmazását. Kiegészítheti, árnyalhatja az ötvenes évek óvodatörténetét, segítségével komplexebb képet kaphatunk az elemzett korszak óvodai mindennapjairól. Esetünkben éppen egy politikai ideológiától terhes kor légkörét tanulmányozzuk, amelynek megítélését az utókor átértékelte, ugyanis az emlékezés mindig a jelen horizontjából íródik (Gyáni 2000; Károly, 2007). E korban nem biztos, hogy az írott források adják a legrelevánsabb képet az akkori történésekről, ezért – a forráskritika alkalmazásával – értékes forrássá válhat a személyes emlékanyag, ugyanakkor nem hívatott helyettesíteni a történeti kutatások „hagyományos” forrásait, hanem kiegészíti azokat, másfajta szempontokat adhat a megismeréshez (Varga, 2010).

A kutatás központi kérdéseként a magyarországi óvodaügy alakulását tárjuk fel a források faggatásával a szocialista óvoda hőskorában. Választ várunk arra, hogy a szovjet minta alapján formálódó rendszer kezdeti időszakában hol van az óvoda, mint intézmény helye, és mi a szerepe az ötvenes évek magyar társadalmában.

Kopp Erika és munkatársai a szóbeliség útján ránk maradó emlékanyag forrásként való használatát a fotóinterjú egyik alapjaként és eszközeként fogalmazzák meg (Kopp et al., 2009). Ebből kiindulva, illetve az interjúalanyok életkorából adódóan esett a választás adatgyűjtő eljárásként egy nem mindennapi kvalitatív interjútípusra, a fotóinterjúra. A talált fotók és kölcsönkapott fényképek fotóesszéje óvodaépületekről, az „óvodahasználó” személyekről, illetve az óvodai múlt eseményeit megjelenítő felvételekből tevődik össze. Ezek a képek hivatottak az interjúalanyokat a múltbeli eseményekkel összekapcsolni. A képek inspirálta fotóinterjú keretében szólaltattunk meg két egykori, az ötvenes években pályakezdő óvónőt, mely a kutatás folyamatában szinte szakmai életút interjú formáját öltötte. A kis mintaszám okán is a szóbeli elbeszélések információit az írott forrásokon nyugvó ismeretek kiegészítéséhez, pontosításához, értelmezéséhez használjuk fel (Kéri, 2001).

A fotóinterjú képi és szöveges adatokat is generál, ezek feldolgozása kombinált módszert igényel. A fotók történeti ikonográfiai elemzése mellett a fotóinterjú szövegkorpuszai tartalmilag strukturáló kvalitatív tartalomelemzéssel kerülnek feldolgozásra (Kuckartz, 2012, 2019; Sántha, 2022), mely a MAXQDATM kvalitatív adatelemző szoftver (lásd Sántha, 2013) használatával számítógéppel támogatottan valósul meg. A kategóriaállítás elmélet- és adatvezérelt módon történt. Egyrészt a különféle létező elméletek, a szakirodalom, az írott források (pl. Óvodai Nevelés cikkei) és a kutatási kérdések alapján vázolódó kutatói prekoncepció, másrészt az elemzett szövegkorpusz által generáltan. A vizsgálat – a fenntartás, felügyelet és az óvónők helyzete alkategóriát is magába foglaló – az óvodáztatás expanziója főkategória dominanciáját mutatja. A képek általi tematikai orientáció eredményezte a nevelés főkategória magas kódolási arányát a „szülők nevelése” alkategória hangsúlyával. Az óvoda deklarált funkciói közül a szociális funkcióra való utalás jelentősebb, a pedagógiai funkció képek általi interpretációja szinte elhanyagolható. Ez is megerősítheti azt, hogy az óvoda

köznevelésben betöltött szerepe még formálódott, így az „ötvenes években” sem a társadalom, sem az óvónők nem tekintették súlypontinak a közoktatás első láncszeme titulust.

A magyarországi óvodaügy országos történéseinek feltárása mellett e vizsgálatban a mikroszintű történések kerültek fókuszba, melyek nélkül ma már nem tekinthető teljesnek egyetlen kutatás sem. Az interjúkból arra következtethetünk, hogy az óvoda az „ötvenes években” valójában a gyermek napközbeni tevékenységi-tartózkodási helyszínének egyik alternatíváját jelentette. Egyrészt azért, mert az óvodás korú gyermekek számához képest még kevés volt az óvoda, másrészt a szülők, főként az édesanyák otthon voltak, így nem jelentett problémát a gyermek otthonléte. Éppen ezért a szovjet minta által javasolt, az óvoda és a család kapcsolatát befolyásolni hivatott kapcsolattartási fórumok még csak formálódtak, inkább a helykeresésük jellemezte a vizsgált időszakot. Az „ötvenes évek” ideológiai politikai propaganda világa a visszaemlékezések szerint többségében elkerülte az óvodákat.

Szerző: Kolacsek Sándor

Absztrakt címe: Szakképzésben oktatók digitális és pedagógiai kompetenciáinak hatása az oktatás minőségére

Kulcsszavak: Digitális, pedagógiai kompetenciák, szakképzés, szakmai fejlődés

Absztrakt: A szakmaoktatás, és a szakképzés az ipar elvárásainak megfelelően mára megköveteli az oktatók folyamatos szakmai fejlődését.

Hazai és nemzetközi szakirodalmak foglalkoznak a tanulás kutatásával, azonban a szakképzésben oktatók szakmai helyzetével, fejlődésük és utóképzésük lehetőségével nemzetközi viszonylatban is kevés forrásanyagot találhatunk.

Nemzetközi kutatást a képzésforma alacsonyabb társadalmi besorolása, megítélése indokolhatja. A témával kapcsolatos szakirodalom jelentős részét az Európai Unió vagy más nemzetek feletti szervezetek (OECD, Unesco) megbízásából készített jelentések és összehasonlító elemzések teszik ki.

Előadásom és kutatásom célja, elsőként egy Dunaújvárosi intézmény, a Dunaújvárosi Egyetem Bánki Donát Technikum pedagógus karának, DigComp, valamint pedagógiai kompetencia mérése, amit a későbbiekben kívánok kiterjeszteni országos vizsgálattá, több Szakképzési Centrum Oktatóinak bevonásával. Illetve a diákok tanulmányi eredményeinek a vizsgálatát tervezem elvégezni, anonim véleménykutatással és tanulmányi átlag összevetéssel. A vizsgálat természetesen része a Disszertációmnak, amellyel a kompetenciák fejlesztésének tanárképzésbe való beintegrálását, illetve a már pályán lévő kollégák utóképzésének a lehetőségét kívánom elősegíteni.

Kutatásom módszereként online kérdőívet kívánok alkalmazni (hipotéziseket ebben a kutatásban nem állítok fel), amellyel az alábbi kérdésekre keresem a választ. A szakképzésben oktató digitális és pedagógiai kompetenciája befolyásolja-e az oktatásuk minőségét?; A digitális és pedagógiai kompetenciákkal rendelkező kollégák hatékonyabban keltik-e fel a diákok figyelmét a tudás megszerzése iránt és csökkentik-e a kommunikációs szakadékot, ami a generációk között húzódik?

A szakmát oktatók jellemzően másodkarrierként választják az oktatói munkát, ami jelentkezéskor nem feltétlen igényel pedagógiai végzettséget. Sok országban alkalmazásuk előfeltétele a munkatapasztalat míg a felsőfokú végzettség nem mindig (Misra,2011, Cedefop, 2016). Az iparból „bevont" mérnökök, akik pedagógiai kompetenciával nem rendelkeznek, jellemzően megőrzik eredeti szakmai identitásukat, mivel ezzel válnak a koléégák és a tanulók előtt hitelessé (Robson, 1998).

Természetesen nem hagyható figyelmen kívül az oktatáspolitika sem, amely a kutatások szerint nagy mértékben befolyásolja a tanulói teljesítményt. Az iskolán belüli tényezők elsősorban a tanári munka minőségére épülnek (Villegas-Reimers, 2003, Barber & Mourshed, 2007).

Véleményem szerint a szakma oktatása a szakképzés speciális feladatok sorozata elé állítja az oktatókat. A túlnyomórészt gyakorlati jellegű szakmaterület, folyamatos technológiai változásokon megy keresztül, amelynek lekövetését, a digitális eszközök használatát, a jelenleg oktatásban jelenlévő „Z" generáció figyelmének fenntartása nem könnyíti meg.

A kutatásom és előadásom szakmai alapját az oktatók szakmai fejlődése és a munkahelyi tanulás, utóképzés eredményeinek ötvözése adta. Az oktatók szakmai fejlődését és továbbképzési lehetőségeit nagy mértékben meghatározza, hogy a munkahelyük, intézményük, a társadalmi rendszerük milyen feltételeket biztosít számunkra. Ezek a feltételek összetett

módon fejtik ki hatásukat, az egyén képzési igényeinek megfelelően, a korábbi szakmai életút alapján, valamint a hit és a megértés is befolyásolja.

Hivatkozások:

Barber, M., & Mourshed, M. (2007): How the world's best performing school systems come out on top. McKinsey & Company, Chicago. https://www.mckinsey.com/industries/education/our-insights/how-the-worlds-best-performing-school-systems-come-out-on-top

Cedefop. (2016). Briefing note - Professional development for VET teachers and trainers. 2-3. ISSN 1831-2411 http://www.cedefop.europa.eu/files/9112_en.pdf

Misra, P. K. (2011). VET teachers in Europe: Policies, practices and challenges. Journal of Vocational Education and Training. 63(1), 27–45. https://doi.org/10.1080/13636820.2011.552732

OECD (Ed.). (2010). Learning for jobs: synthesis report of the OECD Reviews of Vocational Education and Training. Paris: OECD. https://www.oecd.org/education/skills-beyond-school/Learning%20for%20Jobs%20book.pdf

Robson, J. (1998). A profession in crisis: status, culture and identity in the further education college. Journal of Vocational Education and Training, 50(4), 585–607. https://doi.org/10.1080/13636829800200067

Villegas-Reimers, E. (2003). Teacher professional development: an international review of the literature. Paris: International Institute for Educational Planning. ISBN 92-803-1228-6.

Szerző: Kónya Réka

Absztrakt címe: A hazai kézilabdaedző-képzés helyzete, kiemelt figyelemmel a sportági prevenciós felkészítésre

Kulcsszavak: pedagógusképzés kutatás, kézilabda sportági prevenció, innováció a felsőoktatásban, képzési tartalmak

Absztrakt: A kézilabda a legkedveltebb csapatjátékok közé tartozik Magyarországon. A játék sikerességéhez és biztonságosságához nagyban hozzájárul az edzők képzettsége. Emiatt a trénerek oktatásakor rendkívül fontos nemcsak a technikai és taktikai tudás átadása, de a sporttudományos megközelítés, valamint a sérülések megelőzésére irányuló stratégiák beépítése. Ez utóbbi különösen lényeges mivel a kézilabdázóknál kimagasló a sérülések aránya (Vila és mtsai, 2022). Az elmúlt években több európai kézilabdanemzet is kiemelt figyelmet fordított a prevenciós ismeretek edzőképzésbe való beépítésére, gyakorlati programok és képzési reformok révén (EuroSafe, 2014; Henke & Luig, 2010).

Korábbi kutatásunkban vizsgáltuk a kézilabdázók körében leginkább előforduló sérüléseket, a sportolók véleményét edzőik sérülésekhez való hozzáállásáról, illetve a trénerek sérülésmegelőzési gyakorlatát (Kónya, 2024).

Jelen kutatás célja a Magyar Kézilabda Szövetség (MKSZ) és az egyetemi képzések prevenciós tantárgyainak és képzési tartalmainak összehasonlító elemzése. Kiemelt figyelmet kapnak a sérülésmegelőzési oktatások a képzési stratégiákban. Emellett vizsgáljuk, milyen fejlesztési lehetőségek merülnek fel a területen. Illetve elemezzük az MKSZ által szervezett éves edzőtovábbképzések tartalmát. Az alábbi kérdésekre keresünk választ: Milyen hasonlóságok és különbségek figyelhetők meg az MKSZ által szervezett, illetve az egyetemi képzések prevenciós tartalmaiban és célkitűzéseiben? Elegendő az az idő és erőforrás, amit a kézilabdaedző-képzések a sérülésmegelőzés oktatására fordítanak? Az edzők a gyakorlatban hogyan alkalmazzák ezeket az ismereteket?

A kutatás kvalitatív módszertani keretben valósult meg. Mintáját az MKSZ két vezető szakembere adta. Az adatfelvételkor félig strukturált interjúkat használtunk, illetve dokumentumelemzést alkalmaztunk. A dokumentumelemzés fókuszában az MKSZ által kiadott Sportági stratégia (2022–2028), a különböző licencszintű tanfolyamok tananyagai, valamint hat hazai egyetem kézilabdaedző alapképzésének prevencióval kapcsolatos tantervi elemei, illetve az éves továbbképzések tartalmai álltak. Az interjúk elemzése kézi feldolgozással történt, a dokumentumokat tartalomelemzési és komparatív elemzési módszerek használatával tártuk fel.

Az eredmények azt mutatják, az MKSZ-képzések sportágspecifikusan, célzottan és gyakorlatorientáltan integrálják a prevenciót. A hallgatók alap- és középfokú tanfolyamokon sajátítják el a bemelegítési protokollokat, valamint a helyes mozgásminták oktatását. A prevenciót nem külön edzésfázisként, hanem a teljes edzéstervezésbe illesztve oktatják. Ezzel szemben az egyetemi képzések inkább elméleti jellegűek, multidiszciplináris megalapozottságúak, ugyanakkor kevésbé sportágspecifikusak. A „Prevenció és rehabilitáció” tantárgy minden képzésben megtalálható, de tartalmi mélysége, gyakorlati alkalmazhatósága és kontaktóraszáma jelentősen eltér. Az adatok azt mutatják, minden vizsgált képzés törekszik a prevenciós szemlélet átadására, de a tantárgyi struktúra és a tananyag mélysége nem egységes, valamint a gyakorlati alkalmazása nem erőteljes. Mindez rávilágít, a jövő edzőképzéseiben szükség lenne olyan egyöntetű, gyakorlatcentrikus prevenciós modulok bevezetésére, amelyek figyelembe veszik a sportági sajátosságokat, illetve támogatják az edzők preventív szerepkörének hatékonyabb betöltését.

Megállapítható, hogy mindkét vizsgált képzési rendszer törekszik a prevenciós szemlélet közvetítésére, azonban jelentős különbségek tapasztalhatók tartalmi mélységükben és gyakorlati alkalmazhatóságukban. Ez az eredmény összhangban van a nemzetközi kutatásokkal, melyek hangsúlyozzák a gyakorlatorientált, sportágspecifikus prevenciós oktatás szükségességét (Ageberg és mtsai., 2022). A kutatás hozzájárulhat a hazai kézilabda edzőképzési rendszerek egységesítéséhez és hatékonyságának növeléséhez.

Hivatkozások:

Ageberg, E., Brodin, E. M., Linnéll, J., Moesch, K., Donaldson, A., Adébo, E., Benjaminse, A., Ekengren, J., Granér, S., Johnson, U., Lucander, K., Myklebust, G., Møller, M., Tranaeus, U., & Bunke, S. (2022). Cocreating injury prevention training for youth team handball: Bridging theory and practice. BMJ Open Sport & Exercise Medicine, 8(2)

EuroSafe. (2014). Policy briefing: Preventing injuries in handball.

Henke, T., Luig, P., Kisser, R., et al. (2010). Safety in sports: Development of practical guidelines for injury prevention and safety promotion in sports. Injury Prevention, 16(1)

Kónya, R. (2024). Utánpótláskorú kézilabdázók sportsérülései és az edzők prevenciós tevékenysége. Magyar Sporttudományi Szemle, 25(4), 26–33.

Vila, H., Barreiro, A., Ayán, C., Antúnez, A., & Ferragut, C. (2022). The Most Common Handball Injuries: A Systematic Review. International journal of environmental research and public health, 19(17)

Szerzők: Korpics Márta Katalin, Méhes Tamás

Absztrakt címe: An example of collaborative learning in higher education in Hungary

Kulcsszavak: pedagogical paradigm shift, community learning, document analysis, communication

Absztrakt: The topic of our presentation is related to a key concept of the conference call. We will analyse and present a paradigm-shifting pedagogical programme at a specialised university in higher education in Hungary, which has identified community learning as one of the key objectives of the University's Institutional Development Plan 2020-2025. The programme tried to promote the paradigm shift in higher education pedagogy in a complex way, sensitising and developing in several areas. Our presentation is set in the theoretical context of the environmental challenges facing higher education.

Like all organizations, higher education institutions have to meet continuous challenges and expectations, which also demand major changes from these institutions (Budevici-Puiu, 2020). These changes, given the organizational specificities of these organizations, often take place slowly and only at the cost of tensions (Edge, Monske, Boyer-Davis, VandenAvond, & Hamel, 2022). The last twenty years of Hungarian higher education have been characterised by continuous challenges and changes, due to global technological challenges, including the explosive transformation of information flows and content consumption patterns, the need to meet the standards of the European Higher Education Area (ESG 2015), but also to the changing learning needs and characteristics of higher education enrolments. Adapting (or attempting to adapt) to these causes and drivers is a major challenge for institutions. The constructivist theory of learning, with its focus on knowledge creation and the student, has become increasingly dominant in the teaching-learning process in higher education (Piaget 1993; Glasersfeld 1993).

The Institutional Development Plan of the National University of Public Service, which has a special educational portfolio in the domestic higher education context, has also responded to these changes and launched its Creative Learning Programme (CLP) in 2020, with the main aim of changing the pedagogical paradigm. The programme started as a top-down process, but it also included a number of bottom-up efforts and could be interpreted as a change management process (Bajnok-Korpics 2023). Communication plays a key role in a change process, as highlighted by Kotter's 8-step change management model (Kotter 1996).

The following hypothesis was used in the research: H1: By examining the external and internal communication of the programme, the functioning of the programme and the effectiveness of the responses to the challenges from the environment can be understood and demonstrated

The elements of the programme selected for this research are those elements of the programme that can be considered as good practice in community learning. Such programmes included the Innovative Department Award-winning workshops (21/4), Methodology Teas (12/4) and Professional Days (3/3). In selecting the sample, attention was paid to faculty representativeness and numerical proportions were also important. We conducted a quantitative content analysis and compared the objectives in the action plan with the texts of the uploaded documents and quantified the number of times each objective was mentioned in each document. In addition to the texts on the website, we selected 4-4 documents from the newsletters, the Methodology Recommendation section and the Bookshelf section. The purpose of the document analysis was to examine the elements and frequency with which community learning was present in the documents (and through them in the programme's communication) and how this objective compared with the sub-objectives described in the action plan linked to the programme's strategy. The results of the quantitative analysis showed that the sub-objectives appeared with a high frequency, with three objectives related to the transformation of educational

methodologies being prominent. Community learning was most prominent in the goal of supportive learning environment. The quantitative analysis showed that the communication of the programme was successful and that the programme's functioning was an adequate response to the environmental challenges.

References:

Budevici- Puiu, L. (2020). The Necessity of Change and Development of the Higher Education Institution in the Age of Globalisation. Revista Romaneasca pentru Educatie Multidimensionala, 12(1), 350-356.

Bajnok A. – Korpics M. (2023) Változásmenedzsment a felsőoktatásban. Pedagógiai célú változások a Nemzeti Közszolgálati Egyetemen. Neveléstudomány: Oktatás, kutatás,innováció, 11, 7 –19.

Edge, C., Monske, E., Boyer-Davis, S., VandenAvond, S., & Hamel, B. (2022). Leading University Change: A Case Study of Meaning-Making and Implementing Online Learning Quality Standards. American Journal of Distance Education, 36(1), 53–69.

Glasersfeld, E. (1993): Konstruktivista diskurzusok. Helikon, 1, 76-90.

Kotter, J. P. (1996). Leading Change. Harvard Business School Press.

Piaget, J. (1993): Az értelem pszichológiája. Budapest, Gondolat."

Szerző: Kovács Karolina Eszter

Absztrakt címe: A sportperzisztencia, a grit és a sportorientáció mentén kialakítható sportolói profilok egy kvantitatív kutatás alapján

Kulcsszavak: sportperzisztencia, grit, sportorientáció, sportolói profilok, klaszteranalízis

Absztrakt: A sportperzisztencia a sportteljesítmény és az elkötelezettség mutatójaként kódolható, amely olyan személyiségjegyeket foglal magában, mint a rugalmasság, az adaptív megküzdés és a pozitív személyiségjegyek (Kovács, 2021). A sportolók tehát nem pusztán kitartanak a sporttevékenységek mellett, hanem minőségileg is elköteleződnek mellette (Selejó Joó et al., 2024; Tóth et al., 2024). A tanulmány célja annak felderítése, milyen sportolói profilok hozhatóak létre a sportperzisztencia, a sportorientáció és a grit mentén, illetve ezek a csoportok milyen szociodemográfiai és sportspecifikus sajátosságokkal jellemezhetőek.

1105 középiskolás és egyetemista (14-25 éves kor között) sportoló körében végeztünk kvantitatív adatgyűjtést, amely során a szociodemográfiai kérdések mellett a Sportperzisztencia kérdőív (Kovács & Csukonyi, 2024), a rövid Grit-skála (Duckworth & Quinn, 2009) és a Sportorientációs kérdőív (Chang et al., 2020) felvételére került sor. A sportolói profilok azonosítására klaszterelemzést alkalmaztunk (K-Means Cluster).

A klaszterek optimális számának meghatározásához belső validálási mutatókat néztünk. A Silhouette-együttható alapján az optimális klaszterszám k = 4, amely maximalizálta a klaszterek közötti elkülönülést és a klaszteren belüli kohéziót. A könyökdiagram k = 4-nél markáns elhajlást mutatott, ami alátámasztja ezt a választást. Így az eredmények alapján négy különböző sportolói profil volt kialakítható. 1. A következetesen kitartó sportolók (n=363) magas szintű sportperzisztenciával, grittel és sportorientációval jellemezhetők; 2. A lemorzsolódásra hajlamos sportolók (n=174) alacsony sportperzisztenciával, kitartással és sportorientációval jellemezhetőek, ami gyakoribb volt a nők és az egyetemi hallgatók körében; 3. Az orientált lemaradó sportolók (n=387) mérsékelt sportorientációval, de alacsonyabb fokú grittel és sportperzisztenciával rendelkeznek, kiegyensúlyozott nemi megoszlást képviselve; 4. A dezorientált kitartó sportolók (n=180) magas gritet, de alacsony sportorientációt mutatnak, amely típus felülreprezentált az egyetemi hallgatók körében. A szociodemográfiai tényezők, mint például a szülők foglalkoztatási státusza és az iskolai végzettség, jelentősen befolyásolták a csoporthoz tartozást.

Tanulmányunk újdonságfaktora a sportolói profilok azonosításában és tipológiájában rejlik. A két vegyes profiltípus megjelenése különösen figyelemre méltó. Ezek a csoportok olyan pszichológiai ellentmondásokat tükröznek, mint például a magas orientáció, de alacsony önuralom (vagy fordítva), amelyeket a korábbi szakirodalom nem rögzített egyértelműen. A tanulmány továbbá arra is rávilágít, hogy a szociodemográfiai és kontextuális tényezők hogyan kapcsolódnak szisztematikusan a pszichológiai profilokhoz. Ennek fontos gyakorlati következményei vannak a célzott sportpedagógiai és -pszichológiai beavatkozások szempontjából, különösen hazai viszonylatban, ahol korábban hiányoztak az ilyen nagymértékű adatok.

Szerző: Kovács Márk

Absztrakt címe: Tanárok és diákok közös tanulása az AI korában: szükséges attitűdök és kompetenciák

Kulcsszavak: AI tanítása, AI attitűdök, AI kompetenciák, pedagógus oktatási programok

Absztrakt: A mesterséges intelligencia (AI) rohamos fejlődése sürgeti az oktatási rendszerek alkalmazkodását, jóllehet a magyar tantervekben az AI oktatása még nem kapott helyet. A társadalmi, kormányzati és nemzetközi elvárások (Stefkovics és mtsai., 2024; Mesterséges Intelligencia Koalíció, 2020; UNESCO, 2022) szerint azonban az AI műveltség oktatásának mielőbbi bevezetése szükséges. A pedagógusok felkészítését illetően a szakirodalom kiemeli, hogy a technológiai ismereteken túl holisztikus, módszertani fókuszú megközelítésre van szükség (Black és mtsai., 2024; Crompton és mtsai., 2024). A tanárok AI-hoz való attitűdje döntő, hiszen közvetlenül formálják a tanulók technológiához való viszonyát (Tondeur és mtsai., 2017), miközben maguk is sokszor fenntartásokkal kezelik az AI-t (Nazaretsky és mtsai., 2022; Shamsuddinova és mtsai., 2024). Az AI műveltség összetevőinek és kompetenciáinak meghatározása (Yue Yim, 2024) kulcsfontosságú mind a tanárok, mind a diákok számára. Az AI oktatás új készségeket kíván, amelyek támogatják a kritikus gondolkodást (Velander és mtsai., 2024), de kérdés, hogy külön tantárgyként vagy integráltan célszerű-e tanítani (Lin & Van Brummelen, 2021).

Kutatásom egyik kérdése, hogy az általános iskolai AI oktatásban hatékony lehet-e a rövid, testreszabható oktatási programok alkalmazása. Ennek vizsgálatára a 2025-ös Digitális Témahét keretében két iskolában szerveztünk egész napos pilot AI tréninget hatodik osztályosok számára. A tréning előtt 80 tanuló körében mértük fel az AI-hoz kapcsolódó önértékelésüket és attitűdjeiket. A tanulók AI iránti érdeklődése (55%) kissé magasabb volt, mint a magyar társadalom egészében (49,2%; Stefkovics és mtsai., 2024). A lányok az AI veszélyeitől jobban tartottak (Mann-Whitney Z=-2,47; p=0,014), hasonlóan a felnőtt populációhoz. A tréning után minden tématerületen nőtt a tanulók saját tudásának megítélése, de az ismert ill. ismeretlen pedagógus jelenlétének hatása nem volt szignifikáns (p=0,456–0,533). Az eredmények alapján megállapítható, hogy az AI oktatása tantervi változtatások nélkül is eredményes lehet.

A kutatás másik kérdése a pedagógusok AI-hoz való attitűdjére irányult. A tréningben részt vevő két iskola pedagógusait (N=40) kérdeztük meg arról, mennyire nyitottak az AI megismerésére és oktatására, különös tekintettel a nem informatikát tanítókra. Vizsgáljuk, hogy léteznek-e kapcsolatot mutató mintázatok a tanulói és tanári attitűdök között. Az előadásban részletesen bemutatom a pilot eredményeket, amelyek alapot adhatnak a pedagógusok AI oktatásra való felkészítését szolgáló programok kidolgozásához – hogy a mesterséges intelligencia oktatásában a tanárok ne csupán egy leckével járjanak tanítványaik előtt.

Hivatkozáok:

Black, N. B., George, S., Eguchi, A., Dempsey, J. C., Langran, E., Fraga, L., Brunvand, S., & Howard, N. (2024). A Framework for Approaching AI Education in Educator Preparation Programs. Proceedings of the AAAI Conference on Artificial Intelligence, 38(21), Article 21. https://doi.org/10.1609/aaai.v38i21.30351

Crompton, H., Jones, M. V., & Burke, D. (2024). Affordances and challenges of artificial intelligence in K-12 education: A systematic review. Journal of Research on Technology in Education, 56(3), 248–268. https://doi.org/10.1080/15391523.2022.2121344

Nazaretsky, T., Ariely, M., Cukurova, M., & Alexandron, G. (2022). Teachers' trust in AI - powered educational technology and a professional development program to improve it. British Journal of Educational Technology, 53(4), 914–931. https://doi.org/10.1111/bjet.13232

Stefkovics Á., Batiz K., Orbán F., Tariska A., & Pavalacs A. (2024). A mesterséges intelligenciával kapcsolatos társadalmi attitűdök Magyarországon, 2023 őszén. Socio.hu Társadalomtudományi Szemle, 90–116. https://doi.org/10.18030/socio.hu.2024.3.90

Tondeur, J., van Braak, J., Ertmer, P. A., & Ottenbreit-Leftwich, A. (2017). Understanding the relationship between teachers' pedagogical beliefs and technology use in education: A systematic review of qualitative evidence. Educational Technology Research and Development, 65(3), 555–575. https://doi.org/10.1007/s11423-016-9481-2

Velander, J., Taiye, M. A., Otero, N., & Milrad, M. (2024). Artificial Intelligence in K-12 Education: Eliciting and reflecting on Swedish teachers' understanding of AI and its implications for teaching & learning. Education and Information Technologies, 29(4), 4085–4105. https://doi.org/10.1007/s10639-023-11990-4

Szerző: Kovács Rebeka

Absztrakt címe: Az Európai Unió szektorközi együttműködésekre vonatkozó törekvései a kultúrában, különös tekintettel a Kreatív Európa programra

Kulcsszavak: kultúrafinanszírozás, kultúrpolitika, Európai Unió

Absztrakt: A pandémia ideje alatt felszínre kerültek, a kulturális és kreatív ágazatok gyenge pontjait, mint például a kulturális és kreatív foglalkoztatottság bizonytalansága. Ez szakpolitikai figyelmet és beavatkozást igényel a kulturális és kreatív iparágak törékenységének korlátozása és annak biztosítása érdekében. (Pozzo et al., 2020)

Az Európai Unió törekvéseiben is megjelenik ez a kérdéskör, a 2022 végén elfogadott, 2023-26-os időszakra szóló kulturális munkatervben kiemelt figyelemmel fordulnak a kulturális és kreatív ipar megerősítése felé. Emellett az együttműködések generálását is fontosnak tartják a kulturális dimenzió megerősítéséért az EU külkapcsolataiban. (2022/C 466/01)

Az egyes uniós tagállamok felelnek a kulturális ágazattal kapcsolatos saját politikáikért, az Európai Bizottság szerepe az, hogy segítsen a közös kihívások kezelésében. Ezek közé tartozik a digitális technológiák hatása, a kultúra irányításának változó modelljei, valamint a kulturális és kreatív ágazatokban zajló innováció támogatásának igénye. E célok megvalósítását szolgálják többek közt az Európa kulturális fővárosai program, az Európai Örökség cím kezdeményezés, továbbá a több évtizedes múlta visszatekintő az Európai Unió egységes, kultúrát támogató kezdeményezései. A Kultúra 2000 program, amely 2000 és 2006 között, ennek folytatása 2007 és 2013 között, valamint az ezeken alapuló a kulturális és kreatív ágazatoknak szentelt Kreatív Európa program is, mely 2014-ben indult és 2020-ig terjedő 7 éves időszakban biztosított forrásokat a kulturális ágazat szereplői számára. A programot a 2021-27-es időszakra újból meghirdették. Három fő támogatási részre oszlik a program, a média, a kultúra és a szektorközi vagy ágazatok közti ágakra. A program ezen ágának célja a különböző kulturális és kreatív ágazatok közötti együttműködés megerősítése annak érdekében, hogy segítsék őket a közös kihívások kezelésében és innovatív megoldások megtalálásában.

A bemutató célja, hogy ismertesse az Európai Unió kultúrpolitikájának alapvető elveit és célkitűzéseit, különös tekintettel a fent említett kihívásokra és az azokra adott uniós válaszokra. Áttekintést nyújt azokról az intézményi keretekről és mechanizmusokról, amelyek lehetővé teszik e politika megvalósítását, beleértve a releváns pénzügyi eszközöket, mint például a Kreatív Európa programot. Emellett röviden ismerteti, hogy az EU milyen típusú projekteket finanszíroz a kultúra területén, érintve a szektorok közötti együttműködéseket és az innovatív megoldások támogatását.

Hivatkozások

Council Resolution on the EU Work Plan for Culture 2023–2026 2022/C 466/01

Pozzo, R., Filippetti, A., Paolucci, M., & Virgili, V. (2020). What does cultural innovation stand for? Dimensions, processes, outcomes of a new innovation category. Science and Public Policy, 47(3), 425-433.

Szerző: Kovács-Jerney Ádám Gábor

Absztrakt címe: A Nyugalom Ára: A machiavellizmus, a munkafüggőség és az időperspektíva interakciójának hatása a munka-magánélet egyensúlyára

Kulcsszavak: Machiavellizmus, Időperspektíva, Munkafüggőség, Munka-Magánélet Egyensúly

Absztrakt: Kutatási érdeklődésem homlokterében az állt, hogy mélyebb ismereteket szerezzek a manipuláció az idő és a munka kapcsolata között. Jelen tanulmány a munka és az idő kapcsolatának dinamikájára fókuszálva a manipulatív személyiségvonások, a machiavellizmus (Talmácsi, Orosz, Birkás és, Bereczkei, 2012), a munkafüggőség (Orosz, Dombi, Andreassen, Griffiths, és Demetrovics, 2015) és az időperspektíva azon belül is a jövőorientáció, és a jelenhedonizmus (Orosz, Dombi, Tóth-Király, és, Roland-Lévy, 2015) családtudományi szempontból releváns összefüggéseit vizsgálja, különös tekintettel ezeknek a munka és a magánélet közötti egyensúlyra gyakorolt hatására. Elméleti keretrendszerünkben azt feltételezzük, hogy a személyiségjegyek és az időorientáció jelentős szerepet játszanak a munka és a családi élet összehangolásában. Ez alapján két fő hipotézist fogalmaztunk meg. Első hipotézisünk szerint a jövőorientált egyének nagyobb valószínűséggel mutatnak machiavellista tendenciákat és magasabb szintű munkafüggőséget. Második hipotézisünkben azt várjuk, hogy a jelenhedonizmus összefügg a machiavellizmussal, de nem feltétlenül a munkafüggőséggel (Kovács-Jerney, 2024).

A kutatás kvalitatív megközelítést alkalmazott, 40 strukturált interjúval a Szegedi Tudományegyetemen dolgozó, nem oktatói státuszú nők körében. A tematikus elemzés eredményei azt mutatták, hogy a jövőorientáció valóban együtt járhat a machiavellista tendenciákkal, és a magasabb munkafüggőség szignifikánsan összefügg a munka-magánélet egyensúlyának nehézségeivel. Eredményeink rávilágítanak arra, hogy a vizsgált személyiségvonások és az időperspektíva befolyásolják a nők munka és családi élet közötti kapcsolatot, továbbá, hogy a személyiségvonások és az időperspektíva jelentős prediktorai a munka és a magánélet közötti harmónia megteremtésének. A kutatás hangsúlyozza a személyiség és az időfelfogás családi életre gyakorolt közvetett és közvetlen hatásait, hozzájárulva a munka-magánélet egyensúlyának komplex dinamikájának megértéséhez a családtudomány területén.

A kutatás részeredményei az SZTE IKIKK Társadalmi Felelősségvállalás Kompetenciaközpont, Interdiszciplináris Családtudományi Kutató- és Fejlesztő Központ (ICSK) által támogatott ""A munka-magánélet egyensúly mintázatai"" kutatási projekt keretében kerültek feltárásra.

Hivatkozások:

Kovács-Jerney Ádám Gábor (2024). A machiavellizmus az időperspektíva és a munkafüggőség viszonyrendszere. Kezdő Kárpát-Medencei neveléstudományi Kutatók Antalógiája, 105-115.

Orosz G. - Dombi E. - Andreassen, C. - Griffith M. - Demetrovics Zs. (2015). Analyzing models of work addiction: Single factor and bifactormodels of the Bergen Work Addiction Scale. International Journal of Mental Health and Addiction. 14, 662–671.

Orosz, G. - Dombi E. - Tóth–Király I. – Roland–Lévy C. (2015). The Factor structure of the short Zimbardo Time Perspective Inventory. Current Psychology 36, 39-47.

·Talmácsi György, Orosz Gábor, Birkás Béla, Bereczkei Tamás, (2012) A Dahling – féle machiavellizmus skála validálása. Alkalmazott Pszichológia. 3, 63-82.

Szerzők: Kovács-Nagy Klára, Hideg-Fehér Gabriella

Absztrakt címe: A fizikai aktivitás szerepe a munkahelyi stressz kezelésében és kiégésben Kárpát-medencei oktatók körében

Kulcsszavak: érzelmi kimerültség a munkában; munkahelyi stressz- és erőforrások; fizikai aktivitás

Absztrakt: A felsőoktatásban, annak változó környezetében számos olyan munkahelyi követelmény, illetve stresszor van, úgy mint a publikációs nyomás, tisztázatlan szerepkörök, túl nagy, illetve egyenetlen munkaterhelés, a visszajelzések vagy éppen a társas támogatás hiánya, amelyek erőteljes pszichés, mentális terhet jelentenek az oktatóknak, s kiégéshez vezethetnek (Converso et al. 2019; Han et al. 2020). Tanulmányunk célja, hogy feltárja öt Kárpát-medencei ország (Magyarország, Szlovákia, Románia, Szerbia és Ukrajna) felsőoktatási intézményeiben dolgozó oktatók érzelmi kimerültségét befolyásoló tényezőket (munkajellemzőket, stressz- és erőforrásokat), valamint a fizikai aktivitás különböző formáinak szerepét ezekben. Kutatási kérdéseink elméleti hátttereként a munkakövetelmények és források elméletét (JD-R theory) alkalmaztuk (Bakker és Demerouti 2014). A JD-R elméletet korábban elsősorban a jóllét vonatkozásában vizsgálták az oktatók körében, a kiégés kérdéskörében újszerűnek számít. Kutatásunk további nóvuma, hogy a munkahelyi erőforrások mellé beemeltük a fizikai aktvitást, az intézményi sportolási és rekreációs tevékenységeket mint egyéni és szervezeti erőforrásokat, megküzdési formákat a munkahely okozta stresszel. A kiégés forrásai közül a munkahelyi stressz az egyik legfontosabb, mivel az oktatási rendszer magas követelményei, például a magas hallgatói létszám, a szoros időbeosztás és az adminisztratív teendők nagy terhet rónak az oktatókra (Bell et al. 2012). Állandónak tekinthető érzelmi megterhelés is, amely a hallgatókkal való intenzív kapcsolattartásból ered. További forrás a támogatás hiánya, mivel az adminisztráció részéről gyakran nem érkezik elegendő segítség, a kollégák közötti együttműködés pedig sokszor hiányos (Florenthal & Tolstikov-Mast 2012). Számos kutatási eredmény született a rendszeres fizikai aktivitás pozitív hatásáról az egyénre, segíti a stresszel való megküzdést, elősegíti a mentális egészséget, javítja a munkavégzőképességet rekreációs hatásának köszönhetően (Bakker és Demerouti 2014; Bell et al. 2012; Han et al. 2020).

Elemzéseinkhez a Central and Eastern European Teachers in Higher Education (CEETHE 2023) adatbázist használtuk fel (N=821). A kérdőíves adatfelvétel célpopulációja az Észak-alföldi régió és a Dél-dunántúli régió felsőoktatási intézményeinek oktatói voltak, míg a szlovákiai, ukrajnai, romániai és szerbiai határon túli intézmények vizsgálatakor a kisebbségi magyar intézményeket céloztuk meg. Legfontosabb eredményünk, hogy az érzelmi kimerültség legerősebb rizikófaktorai a munkaterhelés, az oktatói szerepkörök sokfélesége, a munka-magánéleti konfliktusok és a zaklatás, míg a munkaelkötelezettség jelentős védőtényezőnek számít. További fontos eredmény, hogy ugyan a fizikai aktivitás különböző formái nem állnak közvetlen kapcsolatban a kiégéssel, de szignifikáns mértékben csökkentik a fenti stresszfaktorok negatív hatását. Tehát az önkéntesen vállalt, rendszeres fizikai aktivitásban, illetve társas, közösségi rekreációs tevékenységekben való részvétel jótékony hatással van a munkavállalók mentális egészségére, munkahelyi jóllétére. Eredményeink hozzájárulhatnak a felsőoktatási intézményekben olyan prevenciós programok kidolgozásához, melyek célja a munkavállalók mentális egészségének megőrzése, kiégésének megelőzése.

Szerző: Kozma Tamás

Absztrakt címe: Társadalmi innovációk a víz megtartására az Alföldön: A "helyi hős" szerepe

Kulcsszavak: társadalmi innováció, helyi hős, vízmegtartás, Alföld, közösségi tanulás

Absztrakt: Az Alföld (Magyarország) elsivatagosodása komplex társadalmi kihívást jelent, amelyre a helyi közösségek innovatív megoldásokat keresnek. A hagyományos vízügyi politika korlátai közepette a vízmegtartás érdekében tett alulról jövő kezdeményezések kulcsfontosságúvá válnak. Jelen előadás hat esettanulmányon keresztül vizsgálja a vízmegtartás terén aktív egyéneket, akiket a szakirodalom alapján ""helyi hősökként"" értelmezhetünk (Kozma, 2025). A kutatás célja feltárni ezen innovátorok közös jellemzőit, különös tekintettel társadalmi beágyazottságukra és vezetői szerepükre a közösségeikben.

A vizsgálat kvalitatív módszereket alkalmaz, korábban publikált interjúk, közösségi média elemzése és a ""nyitott szem és nyitott fül"" megközelítés révén. Az elemzés a ""helyi hős"" fogalmát a társadalmi változások kontextusában, valamint a közösségi vezetés és közösségépítés szempontjából értelmezi (Kozma, 2025). Az eredmények megerősítik, hogy az innovátorokat a vízmegtartás ügye iránti elkötelezettség, a kezdeményezéshez szükséges bátorság (""civil kurázsi"") és a közösségépítés képessége jellemzi (Kozma, 2022; Murray, Caulier-Grice, & Mulgan, 2010). Emellett hangsúlyossá válik, hogy a társadalmi innovátorok nem a pillanat szülöttei, hanem gyakran mélyen beágyazottak közösségükbe, és korábban is betöltöttek valamilyen vezetői szerepet, ami elősegíti az újítások kezdeményezését és a közösség mobilizálását (Kozma, 2025).

A kutatás elméleti jelentősége abban rejlik, hogy a ""helyi hős"" fogalmát a társadalmi innováció elméletével összekapcsolva árnyalja a változás katalizátorainak megértését (Kozma, 2025; Murray et al., 2010). Gyakorlati szempontból rávilágít a helyi vezetők és a közösségi beágyazottság fontosságára a fenntartható vízgazdálkodási gyakorlatok elterjesztésében. A ""helyi hősök"" azonosítása és támogatása elengedhetetlen lehet a sikeres környezeti adaptációs stratégiák kidolgozásához az Alföldön és más hasonlóan érintett területeken.

Hivatkozások:

Kozma, T. (2022). Innováció és tanulás. Gondolat Kiadó.

Kozma, T. (2025). A helyi hős. (Kézirat publikálás alatt)

Murray, R., Caulier-Grice, J., & Mulgan, G. (2010). The open book of social innovation. Nesta.

Szerzők: Kuglics Gábor, Ponyi László, Juhász Erika

Absztrakt címe: Kulturális és közösségi tanulás a civil szférában a két világháború között

Kulcsszavak: civil szervezet, nonprofit szektor, kulturális tanulás, közösségi tanulás, közösségi művelődés

Absztrakt: A Nemzeti Művelődési Intézet és a Magyar Nemzeti Levéltár együttműködésében 2020-2024 között zajlott az a kutatás, amelynek eredményeként mintegy 24 ezer polgári kori civil szervezet adatai kerültek feldolgozásra. Ebből a hatalmas adatbázisból 19 vármegyei kötet (2024) és egy kereshető online felület (2024.a) készült el, amely térképes megjelenítést is lehetővé tesz.

A jelenkori közművelődési tevékenység szempontjából is meghatározó szereppel bírnak a civil közösségek, amelyeknek a gyökerei a polgári korba nyúlnak vissza. (2020) A magyar felvilágosodástól, illetve a reformkortól kezdve megszülető civil szerveződések száma a kiegyezés után dinamikus növekedésnek indult, amiben az I. világháború hozott törést. A nonprofit szféra a bethleni konszolidáció keretei között született újjá, hogy a megváltozott társadalmi, gazdasági, politikai viszonyok között ismét betölthesse azt a fontos szerepet, amit már a dualizmus idején is. Ennek a virágzó szektornak a II. világháború, majd a kommunista hatalomátvétel vetett véget több évtizedre.

Ezen egyletek tevékenysége sokrétű volt: bizonyos egyesületek meghatározóak voltak a kulturális fejlődés és oktatás tekintetében, mások elősegítették a szakmai képzést és a technológiai fejlődést. A jótékonysági egyesületek jelentős szerepet játszottak a szociális támogatásban, ami különösen fontos volt egy olyan időszakban, amikor az állami szociális háló még nem volt annyira fejlett. A legtöbb ma működő önkéntes tűzoltó egyesület jogelődje is a polgári korban jött létre. Az egyesületek gyakran olyan platformot biztosítottak, ahol az állampolgárok aktívan részt vehettek a közéletben, véleményt formálhattak. Ez különösen fontos volt egy olyan időszakban, amikor a formális politikai részvétel még korlátozott volt. (2016)

Az előadók arra a kérdésre keresik a választ, hogy a polgári kori civil szervezetek történetének két világháború közötti időszakában milyen módokon valósult meg a kulturális és közösségi tanulás az ország 19 vármegyéjében. Előadásukban megvizsgálják, hogy az ekkor létrejött egyesületek milyen tanulási szokásokat alakítottak ki, milyen tanulási stratégiákat valósítottak meg fennállásuk során. Számba veszik, hogy az ilyen típusú egyletek mekkora súllyal voltak jelen a hazai civil szférában országosan és vármegyei bontásban egyaránt, továbbá az egyes típusokra példákat is felsorolnak. Az előadás az online elérhető egyesületi adatbázis tartalmának elemzésére épül.

A kutatás jelentőségét az adja, hogy általa példát kaphatnak a ma működő civil közösségek arra, hogy milyen keretek között, milyen tevékenységet végezve tudnak sikeres kulturális és közösségi tanulást folytatni.

Hivatkozások:

Márkus, Edina (2016): Amikor a harmadik az első. A civil szektor többféle nézőpontból. (Csokonai Kiadó, Debrecen)

Polgári kori egyesületek adatbázisa (2024.a): https://egyesuletek.mnl.gov.hu/ - megtekintve: 2025. 04. 28.

Szedlacsek, Emília – Hévizi, Róbert (szerk.) (2020): A magyarországi egyesületek címtára a reformkortól 1945-ig. Vidéki egyletek és körök I-III. kötet. Második, bővített kiadás. (Nemzeti Művelődési Intézet, Lakitelek)

Závogyán, Magdolna–. Juhász, Erika (2024): Polgári kori egyesületek. A magyarországi polgári kori egyesületek címtára a reformkortól 1949-ig vármegyei bontásban. (19 vármegyei kötet). (Nemzeti Művelődési Intézet Nonprofit Közhasznú Kft., Lakitelek.)

Szerző: Kui Biborka

Absztrakt címe: Környezeti nevelés és reziliencia vizsgálata romániai gyermekvédelmi gondoskodásban élő fiatalok körében

Kulcsszavak: fenntarthatóság, környezeti attitűd, életmód, természethez kapcsolódás, nevelési programok inkluzivitása

Absztrakt: A fenntarthatósági kihívások, az egyre súlyosbodó ökológiai válság a környezeti nevelés kiemelt szerepét követeli napjainkban. Különösen fontos, hogy a gyermekvédelmi gondoskodásban élő, társadalmilag hátrányos helyzetű gyermekek is aktív részesei lehessenek azoknak a nevelési, tanulási folyamatoknak, amelyek hozzájárulnak a környezettudatos életmód kialakításához, a felelősségtudatos, környezetét óvó felnőtté váláshoz. A kutatás fókuszában ezen csoport áll, azok a gyermekek és fiatalok, akik gyakran kimaradnak a formális és nem formális környezeti nevelési, tanulási programokból, miközben szociális és emocionális sérülékenységük miatt különösen fogékonyak lennének az élményalapú tanulási módszerekkel közvetített, a komfortos és biztonságos élethez szükséges elengedhetetlen ismeretekre. A vizsgálat elméleti keretét a konstruktivista pedagógiai szemlélet, valamint a reziliencia és a természethez való kapcsolódás pozitív pszichológiai hatásai adják. A kutatás célja, hogy feltárja a környezeti attitűd, a szorongás, a reziliencia közötti összefüggéseket, valamint az iskolai tanulmányi eredmények és a környezeti attitűd közötti összefüggéseket a romániai Hargita megye állami és egyházi fenntartású gyermekotthonban élő, 8–19 éves gyermekek és fiatalok körében. A kutatás kvalitatív és kvantitatív módszereket alkalmazott: félig strukturált interjúk, kérdőíves attitűdskálák és megfigyelések alapján gyűjtött adatokat. Az értékelés SPSS statisztikai szoftverrel történt. A minta nyolc gyermekotthonból tevődött össze, amelyből négy állami és négy egyházi fenntartású. Az elemzés során ANOVA varianciaanalízist, kereszttábla-elemzést és klaszteranalízist is alkalmaztak, biztosítva a kutatás etikai és módszertani megalapozottságát a nemzetközi ajánlások figyelembevételével. A kutatás innovatív jellege hiánypótló, mivel a gyermekotthonokban élő gyermekek, fiatalok környezeti attitűdjét eddig kevésbé kutatták. Másrészt az eredmények hozzájárulhatnak olyan oktatási programok kialakításához, amelyek nemcsak a tudásátadásra, hanem az önbecsülés, a problémamegoldó képesség, valamint a lelki ellenállóképesség fejlesztésére is fókuszálnak. A kutatás eredményei további lehetőséget biztosítanak a nemzetközi gyermekvédelmi rendszerek összehasonlítására, elősegítve a komplex nevelési és szociális szemléletmód kialakulását. A kutatás jelentősen hozzájárul a fenntarthatóságra nevelés, a környezeti nevelés és a szociálpedagógia közös pontjának tudományos megalapozásához és gyakorlati alkalmazáshoz. A kutatás újdonsága abban rejlik, hogy egy kevéssé feltárt célcsoport környezeti nevelését vizsgálja, elősegítve a vizsgált minta pszichés és szociális fejlődésének támogatását a környezeti nevelés széles eszköztárával.

Szerzők: Kun András István, Boros József

Absztrakt címe: Előre jelzi-e a tantárgyi felkészültségben jelentkező Dunning–Kruger-hatás a tantárgyon kívüli, de ahhoz kapcsolódó tudást?

Kulcsszavak: Dunning–Kruger-hatás, munkaerőpiaci ismeretek, felsőoktatási szakképzés

Absztrakt: Jelen kutatás a Debreceni Egyetem Gazdaságtudományi Karának felsőoktatási szakképzésre járó hallgatói körében vizsgálta meg, hogy mutatható-e ki kapcsolat a Munkaerőpiaci ismeretek kurzus vizsgaalkalmain mért Dunning–Kruger-hatás (Kruger & Dunning, 1999; León et al., 2024), és a hallgatók tantárgyok kívüli, de a témakörhöz kapcsolódó tudása között. A hatás lényege, hogy minél kevésbé felkészült valaki, annál kevésbé pontosan tudja megítélni, milyen teljesítmény várható tőle, és, annál inkább felfelé fog tévedni, túlértékeli önmagát.

Bár a minta csak egyetlen kar egyetlen tantárgyához kapcsolódik, de ott teljes körű volt az adatfelvétel, és mivel az elemzés változók közötti kapcsolatot vizsgál, nem a minta leírását adja, ezért az eredmények a mintán túlmutató tanulsággal is bírnak (amit természetesen tesztelni kell újabb vizsgálatokkal).

Az elemzés alapját képező adatfelvétel egyes tanulságai már publikálásra kerültek, de azok csupán a Dunning–Kruger-hatással, és annak egyéni jellemzőktől való elválasztásával foglalkoztak (Kun et al., 2022), annak tantárgyon kívüli kiterjeszthetőségét nem vizsgálták. Ilyen vizsgálatra a szakirodalomban sem ismernek példát a szerzők.

Munkaerőpiaci ismeretek tantárgyból írt vizsgák (2023 őszi és 2024 őszi szemeszterei) során extrapont-szerzési lehetőséget kaptak azok a tanulók, akik önkéntesen, a tanultakhoz csupán közvetetten kapcsolódó – a mesterséges intelligencia munkaerőpiaci és kompetenciák szintjén jelentkező hatásait megcélzó –, 3-3 feleletválasztásos kérdésre helyesen válaszoltak (kérdésenként egy-egy válaszlehetőséget jelölhettek meg, négy opció közül).

A mesterséges intelligencia megjelenésével kapcsolatos kérdéseket az indokolta, hogy ennek hatásai aktuálisak és jelentősek már most is. E hatások egyszerre pozitívak és negatívak (Agrawal et al. 2019). Növelhetik a munkavállalói teljesítményt de ki is válthatnak egyes munkaköröket, munkavállalókat. Egyszerre eredményezhetnek munkaerőhiányt és munkanélküliséget.

Többváltozós lineáris regressziószámítással elemeztük, hogy a hallgatói felkészültség, azaz a dolgozaton elért pontszám és az erre a pontszámra tett becslés előjeles, illetve abszolút értéken számolt különbségei (ezekkel közelítettünk a Dunning–Kruger-hatást) korrelálnak-e a technológiai fejlődés munka világát érintő hatásainak helyes megítélésével, ha az a tantárgyban közvetlenül nem került érintésre (ezt mértük a 3 extra kérdéssel). Az elemzés ellenőrző-változóként a nemeket, a szakokat, a vizsgaalkalmakat, az ismétlővizsga tényét, és a hallgató munkarendjét vette számításba.

Hivatkozások:

Agrawal, Ajay, Joshua S. Gans, & Avi Goldfarb. (2019). Artificial Intelligence: The Ambiguous Labor Market Impact of Automating Prediction. Journal of Economic Perspectives, 33(2): 31–50. https://doi.org/10.1257/jep.33.2.31

Kruger, J., & Dunning, D. (1999). Unskilled and unaware of it: how difficulties in recognizing one's own incompetence lead to inflated self-assessments. Journal of Personality and Social Psychology, 77(6), 1121–1134. https://doi.org/10.1037//0022-3514.77.6.1121

Kun, A. I., Boros, J., & Kotsis, Á. (2022). Tudják-e a hallgatók, hogy mennyit (nem) tudnak? – A Dunning–Kruger-hatás vizsgálata üzleti szakokon tanuló felsőoktatási szakképzéses hallgatók körében. Marketing & Menedzsment, 56 (3), 7–20. https://doi.org/10.15170/MM.2022.56.03.01

León, S. P., Lipnevich, A. A., & Ferrero, M. (2024). Differences is students' performance, (mis)calibration, and confidence judgments depending on their preferred sitting position in class. Personality and Individual Differences, 217, 112424. https://doi.org/10.1016/J.PAID.2023.112424

Szerzők: Kusper Judit, Kiss Dávid

Absztrakt címe: Kreatív médiafeladatok a médiatudatosság fejlesztéséért az óvodában

Kulcsszavak: médiatudatosság, kreatív médiafeladatok, óvodapedagógia, közösségi tanulás, játékos elsajátítás

Absztrakt: A dinamikusan változó infokommunikációs háttér, a már az óvodások és kisiskolások körében is egyre növekvő képernyőidő és a kontrollálatlan médiatartalmak mind arra ösztönzik a szakembereket, hogy megnyugtató válaszokat, megoldásokat, utakat találjanak az emberi-szociális értékek és a média, a digitalizáció mint eszköz összehangolására. Előadásunkban arra teszünk kísérletet, hogy bemutassunk egy lehetséges példát az óvodapedagógusok számára összeállított javaslaton keresztül a két oldal párbeszédére, a jelenség etikai és módszertani kérdéseinek megvitatására. Az NMHH és az Eszterházy Károly Katolikus Egyetem közös projektjében részterületünkön arra vállalkoztunk, hogy kreatív médiafeladatok segítségével dolgozzuk fel a digitális világ egyes jelenségeit, fókuszálva a közösségben való tanulás előnyeire, az ismeretszerzés és a közös tudás fontosságára. Az óvodapedagógusok által irányított foglalkozások során a gyerekek játékosan sajátíthatják el a médiatartalmak felhasználásának és feldolgozásának módszereit, ismerkednek meg a média „cseleivel” – így a nem didaktikus, hanem élményszerű és művészetalapú közvetítés során a bevéződés és az előhívás is biztosabbá, könnyebbé és magától értetődővé válik.

A témához QR-kódokat is tartalmazó tananyagkártyákat készítettünk, melyek segítségével könnyen elsajátítható és közvetíthető mind az óvodapedagógusoknak (és szülőknek) szóló elméleti háttér (disputaindító kérdések és lehetséges válaszok formájában, valamint a kártya hátlapja minden témához tartalmaz egy kreatív feladatleírást (több esetben médiatartalomra irányuló QR-kóddal) például a média által használt vizuális effektek, a képarányok, a zenei aláfestés, a zajok, zörejek, a stop motion technika, a digitális történetmesélés vagy éppen a színek használatának megértéséhez.

Külön figyelmet fordítunk arra, hogy az ismeretelsajátítás ne magányos tevékenység legyen – éppen azért, mert a média különböző platformjain (különösen az interneten) minden elérhető, megtalálható, letölthető, ám a magányos befogadás és a kontroll nélküli szörfözés számos veszélyt rejt magában, különösen kisgyermekkorban. A módszer arra is felhívja a figyelmet, hogy a közösségben való, élményszerű tanulási-megismerési folyamat kialakíthatja és megerősítheti azt a pozitív attitűdöt, ami a médiahasználó számára megmutatja, hogy a médiafogyasztásnak nem kell magányos tevékenységnek lenni, része lehet a közösségi élménynek is, s nem mellékesen megerősíti a kérdezés, megkérdőjelezés és kételkedés, azaz a reflektált médiafogyasztás lehetőségét.

A tananyagot 2025 tavaszán az ország több intézményében mutattuk/mutatjuk be, így számos óvodapedagógus megismerkedhet(ett) a módszer kínálta lehetőségekkel. Előadásunkban a módszer bemutatása mellett beszámolunk az eddigi eredményekről és visszajelzésekről is.

Hivatkozások:

Kusper Judit (2016): Performativitás és dialogikusság. A mese műfaji lehetőségei az irodalomban és az irodalmon túl. Performa, 2016/3.

Kusper Judit (2021a): A művészetalapú foglalkozások tervezése a délutáni foglalkozásokon. In: Magyar, István; Patkósné, Hatvani Anikó (szerk.): Gyakorlati tanácsok a Komplex Alapprogram megvalósításához. Eger, Magyarország. EKE Líceum Kiadó. 231–237.

Kusper Judit (2021b): A művészetek jelenlétének lehetőségei a tanórákon – Irodalom, drámapedagógia, kreatív írás. In: Magyar, István; Patkósné, Hatvani Anikó (szerk.): Gyakorlati tanácsok a Komplex Alapprogram megvalósításához. Eger, Magyarország: EKE Líceum Kiadó. 205–230.

Lengyelné Molnár Tünde (2020): A digitális átállás hatására változó olvasási szokások és módszertani lehetőségek. In: Reflexiók néhány magyarországi pedagógia-releváns kontextusra. International Research Institute s.r.o., Komárno, Szlovákia, 131-136.

Lengyelné Molnár Tünde, Racsko Réka és Szűts Zoltán (2021): A kommunikációs kompetencia fejlesztésének új lehetőségei: digitális történetmesélés LEGO® eszközzel. Gyermeknevelés, 9. 1., 327–339.

Nász Barbara (2019): A mese interdiszciplináris megközelítése: a mesélés mint diádikus interakció. In: Acta Universitatis de Carolo Eszterházy Nominatae. Sectio Litterarum. 22.

48-56.

Nyitrai Ágnes (2010): Az összefüggés-kezelés fejlődésének kritériumorientált segítése mesékkel 4–8 éves gyermekek körében (PhD-dolgozat)

Turóczi Beáta (2017): Az illusztráció helye a gyermekirodalomban. Óvodás gyermekek kapcsolata a képeskönyvekkel. II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, Pedagógia és Pszichológia Tanszék.

Váradi Júlia (2019): A zenehallgatás társadalmi dimenziói. In: Váradi Júlia (szerk.): Zenepedagógiai kutatások : A zeneoktatás megújuló módszertana. Debreceni Egyetem, Debrecen. 115-138.

Varga Emőke (2018): Az értelmezés példái. In: A könyvek életre kelnek. / szerk. Varga Emőke. Bp.: Móra - BOOKR Kids, 38–49.

Szerző: Kuthy-Megyesi Judit

Absztrakt címe: Közművelődési intézmények vezetőinek meglátásai a kulturális tanulásról

Kulcsszavak: közművelődés, kulturális tanulás, interjú, feltáró kutatás

Absztrakt: A közművelődésben megvalósuló kulturális tanulás sajátos nemformális és informális tanulási környezetet biztosít az egész életre kiterjedő, élethosszig tartó tanulás során (Kuthy-Megyesi és Takács-Miklósi 2018; Kuthy-Megyesi és Miklósi 2022). Kutatásunk elméleti kereteit a kulturális tanulás tekintetében Juhász és szerzőtársai vonatkozó vizsgálatai (Forray és Juhász 2009; Juhász és Szabó 2016; Juhász 2017), a kulturális és társadalmi tőke vonatkozásában különösen Bourdieu eredményei (Bourdieu, 1986, 1998) biztosítják.

Vizsgálatunk középpontjában a kulturális tanulás jelenségét feltáró jellegű vizsgálata áll, különös tekintettel annak közművelődési aspektusaira. Kutatásunk újszerűségét egyfelől annak tematikája, másfelől annak kvantitatív és kvalitatív módszereket ötvöző módszertani jellege biztosítja. Kevert vizsgálati módszert alkalmazó kutatásunk záró mérésében a kulturális tanulás kvalitatív vizsgálatát hat interjúalany válaszai alapján, öt vizsgálati terület érintésével elemeztük, Denzin-féle trianguláció (Denzin, 1989; Sántha 2017) szerint. A félig strukturált vezetői interjús vizsgálatot megelőzőleg a vizsgálati alapsokaságban (N=197) 2019-es OSAP adatok statisztikai másodelemzését, majd a részmintában szereplő intézményekben (N=6) háttérkérdőíves vizsgálatot és dokumentumelemzést végeztünk.

Kevert vizsgálatunkban az alábbi kutatási kérdéseket vizsgáltuk:

K1. Hogyan alakul át napjainkra a hazai közművelődési intézmények célközönsége, tevékenység- és intézményrendszere?

K2. Milyen humánerőforrás bázissal rendelkezik a magyar közművelődési intézményrendszer a megújult feladatok ellátásához?

K3. Milyen formális és informális kapcsolati hálóval rendelkezik egy-egy közművelődési intézmény?

K4. Milyen területi különbségek és hasonlóságok figyelhetők meg a közművelődési intézményrendszer kulturális tanulási folyamataiban?

K5. Hogyan érvényesülnek a közművelődési rendszerben felhalmozódó kulturális tőke és társadalmi tőke hátránykompenzáló funkciói?

Az interjús részvizsgálat során törekedtünk azon témakörökre irányuló tudatos kérdésfeltételre, amelyekre a megelőző mérési tevékenység során nem érkezett teljeskörű információszerzés, biztosítva, hogy vizsgálatunkban a kutatási kérdések többféle módszertan szerinti kerüljenek elemzésre. Lekérdezésünkben a válaszadók önkéntesen, anonim módon vettek részt, az adatfelvétel interjúvázlat alapján, diktafonos adatrögzítéssel valósult meg félig strukturált (vö. R. Fedor és Huszti 2016; Kvale 2005) formában. Az interjúválaszok elemzése a megalapozott elmélet módszertana szerint, kódolási paradigma alkalmazásával (Gelencsér 2003) szöveges tartalomelemzés és Atlas.ti tartalomelemző program segítségével valósult meg 8576 kódolási esemény, 278 idézés).

Vizsgálatunk legfontosabb eredménye a közművelődésben megvalósuló kulturális tanulás megalapozott elméletének felállítása.

Hivatkozások

Bourdieu, P. (1986). Handbook of theory and research for the sociology of education. Greenwood Press.

Bourdieu, P. (1998). Gazdasági tőke, kulturális tőke, társadalmi tőke. In R. Angelusz (Ed.), A társadalmi rétegződés komponensei. (pp. 156-178) Új Mandátum.

Denzin, N. K. (1989). The Research Act: A Theoretical Introduction to Sociological Methods.

McGraw-Hill. https://doi.org/10.4324/9781315134543

Forray R., K. & Juhász, E. (2009). A felnőttkori autonóm tanulás és tudáskorrekciós elköteleződés. http://ofi.hu/tudastar/forray-katalin-juhasz

Gelencsér, K. (2003). Grounded Theory. Szociológiai Szemle, 13(1), 143-154.

Juhász, E. & Szabó, J. (2016). Kulturális tanulás: a tanulás új dimenziója. Educatio, 25(2), 198-209.

Juhász, E. (2017). A kulturális tanulás nemzetközi vonatkozásai. Kulturális Szemle, 4 (1), 7-14.

Kuthy-Megyesi, J. & Takács-Miklósi, M. (2018). Az egész életre kiterjesztett, élethosszig tartó tanulás a közművelődés tükrében. Kulturális Szemle, 5(1), 87-95.

Kuthy-Megyesi, J., & Miklósi, M. (2022). Közművelődésben megvalósuló kulturális tanulás egy életen át.Kulturális Szemle,9(1), 73–79. https://www.epa.hu/05100/05122/00022/pdf/EPA05122_kultszemle_2022_01_073-079.pdf

Kvale, Steinar (2005). Az interjú. Bevezetés a kvalitatív kutatás interjútechnikáiba. Jószöveg Műhely Kiadó.

R. Fedor, A. & Huszti, É. (2016) (Eds.). Kutatásmódszertani Kézikönyv. Debreceni Egyetem Egészégügyi Kar https://dea.lib.unideb.hu/server/api/core/bitstreams/e2a5f0fd-e40e-403d-99b2-ebaaaa3bee30/content

Sántha, K. (2017). Számítógéppel támogatott kvalitatív adatelemzés a hazai neveléstudományi Ph.D-képzésben. Képzés és Gyakorlat, 15(1-2.), 159-173.

Szerző: Ládi Tünde

Absztrakt címe: Pedagógusok tankocka használata a digitális oktatás során

Kulcsszavak: oktatási segédeszköz, LearningApps, tankocka, digitális oktatás

Absztrakt: Leinonen szerint a számítógép a mindennapi életünk részévé vált, fokozatosan átalakította életünket, annak minden területén jelen van, a tanítás-tanulás folyamatában nélkülözhetetlen eszközzé vált. A szerző szerint az IKT eszközök, ezen belül a számítógépek tanórai alkalmazása hatalmas változáson ment keresztül az elmúlt évtizedekben (Leinonen,2005).

Magyarországon az oktatásirányítás részéről már a 90-es években megfogalmazódott az IKT eszközök oktatásban való elterjesztésének fontossága. Az elmúlt évek uniós pályázatainak köszönhetően az iskola világában egyre több területen, egyre változatosabb formában jelentek meg az IKT eszközök és rendszerek.

Molnár György szerint a 90-es évek robbanásszerű fejlődése következtében a távközlés és informatika területek integrálódásából adódóan megjelentek az Információs és kommunikációs Technológiák, amelyek gyökeresen megváltoztatták a tanítás-tanulás folyamatát, a munkaformákat, illetve az életformát is. (Molnár, 2008)

Kivédeni ma már nem tudjuk az Internet káros hatásait, de azzal próbálkozhatunk, hogy a helyes irányba tereljük tanulóinkat, segítsük őket tanulmányaik során (Ládiné Szabó, 2017). E probléma megoldása érdekében kezdte meg a mesterpedagógusokból álló Tankockakör tevékenységét 2015-ben.

Az Internetes oktatási segédeszköz a LearningApps: A Tankockakör magyarországi fejlesztőjeként évek óta azon dolgozom, hogy egyre szélesebb körben elterjedjen az Internetes oktatási segédeszköz a LearningApps. A LearningApps nem más, mint oktatási segédanyagok létrehozására alkalmas web 2.0-ás felület. Az online platform segítségével interaktív és multimédiás oktatási segédanyagokat, úgynevezett tankockákat állíthatunk elő és változtathatunk meg egészen egyszerűen. Az alkalmazás használatával kapcsolatban az utóbbi években több tanulmány látott napvilágot. Tankockaköri tagként jelen munkámban a tankockát használó pedagógusok körében végzett vizsgálatokból szeretnék bemutatni.

2020 márciusában célom volt annak vizsgálata, hogy a pedagógusok végzettsége és a tankocka használati gyakorisága (használat mértéke) között van-e összefüggés. Célom volt továbbá annak feltérképezése, hogy a tanóra melyik részéhez használják azalkalmazást a leggyakrabban a pedagógusok.

Feltételeztem, hogy egyértelmű összefüggés mutatható ki a felhasználó pedagógusok szakképzettsége, végzettsége és a tankocka használati gyakoriság között. Feltételeztem, hogy: a kollégák nagyrészt differenciálásra és gyakorlásra használják az alkalmazást.

Mérőeszközöm a kvantitatív alapú kérdőíves felmérés volt. A kérdőívre 951 kitöltés érkezett, mely anonim módon történt. Célközönségünk az alkalmazást használó pedagógusok voltak.

Kutatásomhoz az adatot a pedagógusok által kitöltött kérdőív szolgáltatta. A kérdőív a LearningApps felületen – link formájában került elhelyezésre. Kutatási eredményeimet, tapasztalataimat igyekszem beépíteni a jövő oktatásába.

Hivatkozások:

Ládiné Szabó, T. J. (2019). Tankocka alkalmazási lehetőségei a gyógypedagógia területén. In J. T. Karlovitz & J. Torgyik (Szerk.), Szakmódszertani és más emberközpontú tanulmányok (pp. 257-266). International Research Institute sro.

Ládiné Szabó, T. J. (2017). A LearningApps használata Magyarországon – tankockázzon velünk! Módszertani Közlemények, 57(2), 8–16.

Leinonen, T. (2005.06.23.). (Critical) history of ICT in education - and where we are heading? Teemu Leinonen. https://teemuleinonen.fi/2005/06/23/critical-history-of-ictin-education-and-where-we-are-heading/ (2023.05.07.)

Molnár, Gy. (2008). Az IKT-val támogatott tanulási környezet követelményei és fejlesztési lehetőségei, Szakképzési Szemle, 24(3), 257-278.

Szerzők: Lakatos Szilvia

Absztrakt címe: Romani (lovári) nyelvet oktató kiadványok bemutatása

Kulcsszavak: romani (lovári) nyelv, tankönyv, kiadványok, köznevelés, lovári érettségi

Absztrakt: Az előadás célja, hogy bemutassa a romani nyelvoktatásban használt tankönyveket és munkafüzeteket. Azért választottam ezt a témát, mert kevés információ áll rendelkezésünkre a köznevelésben és azon kívül használt kiadványokról.

A prezentációmban bemutatom a magyarországi romani nyelvet, kitérek a lovári dialektusra is, melyben a bemutatott könyvek is készültek. (Lakatos, 2012) Továbbá röviden ismertetem a jogszabályozást, mely lehetővé teszi, hogy a köznevelésben jelen legyen a romani (lovári) nyelv oktatása (Lakatos, 2012), illetve akétszintű érettségi rendszer élő idegen nyelvekre vonatkozó vizsgakövetelményeit is, (Lakatos, 2023) mert a lovári érettségi közép-és emelt szinten is elérhető.

A vizsgálat célja a tankönyvek elemzése, mely igyekszik feltárni a tankönyvek használhatóságát, hatékonyságát. Kutatási kérdés: megfelelő minőségben és minden korosztály számára elérhető a romani nyelvtankönyv a köznevelésben?

Dárdai Ágnes által megfogalmazott „szempontsorok két dimenzió mentén ragadják meg a tankönyvek minőségi paramétereit: egyrészt számba veszik a formális elemeket (külső megjelenés, kötés, címlap, könyvészeti jellemzők), másrészt feltárják a tartalmi jellemzőket (szaktudományi megfelelés, általános pedagógiai, tantárgypeda-gógiai szempontok”. (Dárdai, 2002)

Dárdai gondolatmenetét alkalmazva, a tankönyvek vizsgálata során kitérek a fizikai paraméterekre (pl. méret, papírminőség, borító, kötés, betűtípus stb.) és a tartalmi jellemzők (pl. a tankönyvet használó tanulók képességei szempontjából igyekszem feltárni a tankönyvek használhatóságát, hatékonyságát, keretterv, nyelvvizsga-szabályzat, tankönyvekből megszerezhető tudástartalmak, feladattípusok elemzése és jellemzői stb.) feltérképezésére is.

Várhatóan a vizsgálat eredménye rávilágít arra, hogy romani (lovári) tankönyvek hiányoznak a köznevelésből. Továbbá felhívja a figyelmet arra, hogy a kiadott tankönyv minden elvárásnak megfeleljen és minden tekintetben jó minőségű legyen, ehhez több szakember együttes munkájára lenne szükség. (Dárdai- Dévényi- Márhoffer- Molnár-Kovács, 2015) Ezt a szakmai ajánlást a jövőben a romani nyelvű kiadványok esetében is szükséges lesz alkalmazni! A vizsgálat a gyakorlati jelentőségét abban látom, hogy ezek a tankönyvek megfelelő minőségben és mennyiségben elkészülnek.

Hivatkozások:

Dárdai Ágnes (2002): A tankönyvek megítélésének minőségi paraméterei. In: Tankönyvelméleti tanácskozás 2001. Szerk. Karlovitz János. Budapest. 56-61.

Dárdai Ágnes, Dévényi Anna, Márhoffer Nikolett, Molnár-Kovács Zsófia (2015):

Tankönyvkutatás, tankönyvfejlesztés külföldön II., Történelemtanítás: Online Történelemdidaktikai Folyóirat (L.) ÚF VI: (1-2)

Lakatos Szilvia (2012): A romani nyelv közösségi használatának és közoktatási helyzetének vizsgálata Magyarországon Doktori (Ph.D) értekezés

Lakatos Szilvia (2013): A közép- és emelt szintű érettségi lovári nyelvből. In: Andl Helga - Molnár-Kovács Zsófia (szerk.): Iskola a társadalmi térben és időben 2011-2012. I. kötet. PTE ""Oktatás és Társadalom"" Neveléstudományi Doktori Iskola, Pécs. 299-308.

Lakatos Szilvia (2023): A romani nyelv tankönyveinek bemutatása. In: Cserti Csapó Tibor; Kádár-Kokas Dóra; Lakatos Szilvia (szerk.) XI. Romológus Konferencia: Absztraktkötet Pécs, Magyarország: Pécsi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar, Neveléstudományi Intézet Romológia és Nevelésszociológia Tanszék Pécs 42.p.p.16

Szerzők: Lampert Bálint, Balogh Evelin

Absztrakt címe: A természet gyógyító tere: szenzoros élménykeresés és a különleges bánásmódot igénylő gyermekek támogatása erdőpedagógiai tevékenységek révén

Kulcsszavak: BTMN, szenzoros integráció, erdőpedagógia, ADHD, természetes környezet

Absztrakt: A gyermekek testi-lelki fejlődését támogató pedagógiai módszerek között az erdőpedagógia kiemelkedő jelentőséggel bír, különösen a szenzoros élményekre építő foglalkozások terén. Jelen kutatás célja annak feltárása, hogy az erdőpedagógiai keretek között megvalósított tevékenységek milyen módon hatnak a szenzoros rendszerekre (vesztibuláris, proprioceptív, taktilis stb.), és miként járulhatnak hozzá a tanulási, beilleszkedési és viselkedéses problémákkal küzdő – különösen ADHD-val élő – gyermekek támogatásához.

A kutatás elméleti keretét a szenzoros integráció elmélete adja (Ayres, 1972), valamint az erdőpedagógia (Kováts-Németh, 2010) komplex nevelési filozófiája, amely sajátos tanulási környezetként használja a természetet a gyermekek érzékelésének, mozgásos válaszainak és szociális viselkedésének fejlesztésére. A dokumentumelemzés módszerével hazai és nemzetközi erdőpedagógiai szakkönyveket, programleírásokat, foglalkozásterveket elemeztünk. Az eredmények rámutatnak, hogy a jól megtervezett terepi természetismereti játékok több szenzoros rendszer egyidejű ingerlését biztosítják, ami különösen fontos lehet a beilleszkedési, tanulási és magatartási nehézséget mutató, valamint a figyelemhiányos hiperaktivitás zavarral élő gyermekek esetében.

A nemzetközi szakirodalom is megerősíti, hogy a természetes környezetben eltöltött idő mérhetően enyhítheti az ADHD tüneteit. Egy új-zélandi longitudinális kutatás (Donovan et al., 2019) szerint a vidéki környezet és a tartós zöldfelülethez való hozzáférés szignifikánsan csökkenti az ADHD kialakulásának esélyét. Van den Berg és van den Berg (2010) terepkutatása pedig kimutatta, hogy az ADHD-val élő gyermekek koncentrációja és viselkedése javult, amikor természetes környezetben tartózkodtak városi helyszínhez képest. Di Carmine és Berto (2020) mini-áttekintése szerint a természethez való rendszeres kapcsolódás nemcsak a figyelmi kapacitásokat támogatja (pl. ART – Attention Restoration Theory elmélet alapján), hanem érzelmi és szociális téren is javulást eredményezhet.

Ezek a felismerések új dimenziót nyitnak az erdőpedagógia alkalmazási lehetőségeiben. A természet – mint multiszenzoros élménytér – olyan komplex és ingergazdag környezetet biztosít, amely alkalmas lehet nemcsak a tipikus fejlődésű gyermekek, hanem a beilleszkedési, tanulási és magatartási nehézséget mutató, valamint az ADHD-val élő gyermekek támogatására is. A kutatás eredményei alapján javasolható, hogy az erdőpedagógiai programok célzott módon építsék be a szenzoros élménykeresés lehetőségét, külön figyelemmel az ADHD-s tanulók igényeire. Ezzel olyan támogatási formák valósulhatnak meg, amelyek hosszú távon is segítik a gyermekek jólétét és iskolai beválását.

Hivatkozások:

Di Carmine, F., & Berto, R. (2020). Contact with Nature can help ADHD children to cope with their symptoms. The state of the evidence and future directions for research. Visions for Sustainability, 14, 1–11. https://doi.org/10.13135/2384-8677/4883

Donovan, G. H., Michael, Y. L., Gatziolis, D., ‘t Mannetje, A., & Douwes, J. (2019). Association between exposure to the natural environment, rurality, and attention-deficit hyperactivity disorder in children in New Zealand: a linkage study. The Lancet Planetary Health, 3(5), e226–e234. https://doi.org/10.1016/S2542-5196(19)30070-1

Kováts-Németh Mária (2010) Az erdőpedagógiától a környezetpedagógiáig. Comenius, Pécs 310 p.

van den Berg, A. E., & van den Berg, C. G. (2010). A comparison of children with ADHD in a natural and built setting. Child: Care, Health and Development, 37(3), 430–439. https://doi.org/10.1111/j.1365-2214.2010.01172.x

Szerzők: Langer Zsolt, Buchwald Judit

Absztrakt címe: Tanulóközösségek a szürke zónában

Kulcsszavak: Közoktatás, Otthonoktatás, Tanulóközösségek

Absztrakt: 2011 után egy új alternatív oktatási forma jelent meg a magyar közoktatás palettáján: a gyerekek alternatív oktatását a tanuló alternatív vagy többségi iskolai magántanulói státuszának fenntartása mellett vállaló tanulóközösségek. A tanulóközösségek hagyományos értelemben nem iskolák, hanem az otthonoktatás egy szervezettebb keretek között működő fajtájának tekinthetők (Dobos, 2019; Langerné Buchwald, 2019). A tanulóközösségek működésének feltételei és a tankötelezettség teljesítésének jogszabályilag engedélyezett formája országonként különbségeket mutat (Petrie, 2001; Ray, 2019), illetve a magántanulói jogviszony engedélyezésének és jogi szabályozásának megengedő vagy korlátozó jellege is eltérő (Langerné Buchwald, 2019). A tanulóközösség mint alternatív oktatási forma több európai és Európán kívüli országban megjelent, ezért jelen kutatás keretében egyrészt az otthonoktatás jogi szabályozását vizsgáltuk Európa országaiban, másrészt arra kerestük a választ, hogy az otthonoktatást engedélyező országok közül három egymással szomszédos európai országban – Magyarországon, Ausztriában és Romániában – (Langerné Buchwald, 2019; Mandel, 2021), milyen mértékben terjedtek és milyen az adott ország oktatásirányításának viszonyulása az alternatív oktatás ezen új formájához. Ezen kívül arra is kíváncsiak voltunk, hogy mi áll a tanulóközösségek közoktatásbeli megjelenésének hátterében, mi motiválja a szülőket abban, hogy hivatalos iskola helyett tanulóközösségbe járassák gyermekeiket.

Ennek feltárása érdekében vizsgáltuk a tankötelezettség teljesítését és a magántanulói jogállás engedélyezését meghatározó jogszabályokat, ezen belül kiemelten a magyar Nemzeti Köznevelési Törvényt, az osztrák Schulpflichtgesetz-et és a román Nemzeti Oktatási Törvényt, valamint elemeztük a témával foglalkozó szakirodalmat és sajtócikkeket.

A kutatás eredményeire rámutattak arra, hogy európai viszonylatban nincs egység a magántanulói jogviszony és az otthonoktatás szabályozásának tekintetében: az engedélyező, a korlátozva engedélyező és a tiltó jogi szabályozás mindegyike kimutatható. Ezen túlmenően az is láthatóvá vált, hogy a tanulóközösségek egyfajta „szürke zónába” tartoznak, ugyanis mivel nem hivatalos iskolák, nem tartoznak az állami oktatásirányítás és ellenőrzés alá, nincsnek hivatalos nyilvántartások a tanulóközösségek számáról. A magántanulói jogviszony és a szürke zónában működő tanulóközösségek elfogadottságát a megengedő-korlátozó-tiltó dimenziók mentén vizsgálva a három ország – Magyarország, Ausztria és Románia – eltérő képet mutat, és nem volt kimutatható összefüggés a magántanulói jogállás és a tanulóközösségek működésének engedélyezése-tiltása között. Magyarországon jelentős változáson ment át a tankötelezettség teljesítésének és a magántanulói jogállás szabályozása, és az eddigi megengedő gyakorlatot egy jelentősen korlátozó váltotta fel, a tanulóközösségek működése ennek ellenére legális maradt. Ausztriában az otthonoktatás választása alapjog, a magántanulókból szerveződő tanulóközösségek működése azonban illegális. Romániában ezzel szemben a magántanuló státusz engedélyezése szigorúan korlátozott, de külföldi iskolába járással is teljesíthető a tankötelezettség. Ennek köszönhetően megnőtt az otthontanulók száma az utóbbi időben, és törekvések kezdődtek az otthontoktatás törvényi szabályozásának enyhítésére is. (Langer-Buchwald & Langer, 2022). Ez azonban nem járt sikerrel, az azóta eltelt időszakban ugyanis jelentős mértékben megszigorították a szabályozást, és az otthonoktatást nem ismerik el mint alternatív oktatási formát.

A magántanulók számának növekedésében és ezzel párhuzamosan a tanulóközösségek létrejöttének hátterében egyfelöl a többségi közoktatástól eltérő, alternatív oktatás választása,

másfelöl pedig a COVID-19 járvány és az azzal járó korlátozások és egészségügyi kockázatok voltak kimutathatók.

Hivatkozások:

Ray, Brian D. (2019) Facts on homeschooling. http://www.nheri.org/research/research-facts-onhomeschooling.html.

Dobos, O. (2019): Tanulócsoportok, tanulóközösségek: paradigmaváltás az alternatív oktatásban? Új Pedagógiai Szemle 69. évfolyam 69(5-6) http://upszonline.hu/index.php?article=690506008

Langerné Buchwald, J. (2019): A tanulás új útjai: a tanulóközösségek. Új Pedagógiai Szemle 69(5-6) https://folyoiratok.oh.gov.hu/uj-pedagogiai-szemle/a-tanulas-uj-utjai-a-tanulokozossegek

Langer-Buchwald, J. & Langer, Zs. (2022):The Legal Background And Acceptance Of Learning Communities Based On International Comparison. In Mafalda Carmo (ed.) Education and New Developments Conference Booklet Vol. II. Lisboa, Portugal, inScience Press (2022) 87-90.

Mandel, K. (2021). A székelyföldi otthonoktató - tanuló közösség kihívásai és megoldásai. https://mellearn.hu/wp-content/uploads/2021/05/Otthonoktat%C3%A1s-Sz%C3%A9kelyf%C3%B6ld%C3%B6n.-Kih%C3%ADv%C3%A1sok-%C3%A9s-megold%C3%A1sok.pdf

Petrie, A. (2001): Home Education in Europe and the Implementation of Changes in Law. International Review of Education, 47. 9. sz.

Szerzők: Lehotai Zsófia, Kovács Rebeka

Absztrakt címe: Törökország kulturális rendszere

Kulcsszavak: kulturális örökség, török kultúra, intézményrendszer, identitás, diplomácia

Absztrakt: A poszter célja Törökország kulturális rendszerének átfogó bemutatása, különös tekintettel az intézményi struktúrára, a kulturális irányítás jogi hátterére és a kulturális élet kiemelt szereplőire. A kulturális intézményrendszerek vizsgálata kulcsfontosságú a nemzetállami identitás, a kulturális diplomácia és a társadalmi kohézió megértéséhez (Scott et al 2018). Törökország kulturális intézményrendszere különösen érdekes, mivel az ország földrajzi, történelmi és politikai helyzete sajátos kettősséget eredményez: európai és ázsiai hatások ötvöződnek benne, ami komplex identitásstruktúrákhoz vezet (Kasapoğlu – Ecevit, 2004). Ebből a szempontból a kulturális intézmények szerepe kiemelten fontos az identitás közvetítésében és formálásában.

A poszter bemutatja a Kulturális és Idegenforgalmi Minisztérium szerepét, a kulturális örökségvédelem és művészet támogatásának jogi kereteit, valamint a kulturális intézmények sokszínűségét, mint például az Atatürk Kulturális Központot, a Nemzeti Könyvtárat és a múzeumok rendszerét (Karadeniz, 2014), valamint az iszlám művészeti kutatóintézeteket. Külön figyelmet kapnak a művészeti ágak – zene, színház, tánc – állami támogatási formái, melyek a török kulturális politika alakulásával érthetők meg (Aydın-Düzgit – Sezgin, 2014), valamint a kulturális diplomácia fontos szereplői, a Yunus Emre Intézet, amely a közös kulturális örökségre építve népszerűsíti Törökországot külföldön (Kaya – Ayşegül 2011).

A vizsgálat rávilágít arra, hogy Törökország kulturális rendszere egyszerre őrzi hagyományait és alkalmazkodik a modern nemzetközi kulturális normákhoz. Újszerű megközelítésünk abból fakad, hogy a török kulturális intézményeket a magyar közművelődési modellel összevetve vizsgáljuk, ezzel új perspektívát kínálva a kulturális intézményrendszerek összehasonlító kutatásához.

Kutatásunk során a szakirodalmi elemzés mellett a török Kulturális és Idegenforgalmi Minisztérium által közzétett dokumentumokat, valamint az ország különböző kulturális intézményeinek hivatalos anyagait is elemeztük, mindemellett összehasonlító elemzést végeztünk a török és a magyar kulturális intézmények működése között, az intézményhálózat szerkezetére fókuszálva.

Poszterünk hozzájárul a kulturális intézményrendszerek összehasonlító vizsgálatához, különösen azokban az országokban, ahol a kulturális politika és az identitásformálás szorosan összefonódik (Özdemir – Kocabaş, 2022; Koç, 2018). Gyakorlati szempontból az elemzés segíthet abban, hogy más országok kulturális intézményei tanuljanak a török modell erősségeiből és kihívásaiból, különösen a kulturális diplomácia és az együttműködés területén (Aydın-Düzgit – Sezgin, 2014)

Hivatkozások:

Aydın-Düzgit, S., – Sezgin, E. (2014). Cultural policy in Turkey: historical background and recent developments. International Journal of Cultural Policy, 20(5), 554-570.

Kasapoğlu, M. A., – Ecevit, M. C. (2004). Culture and Social Structure: Identity in Turkey. Humanities, 27, 137–167.

Kaya, A., – Ayşegül, B. (2011). The role of common cultural heritage in external promotion of modern turkey: yunus emre cultural centres.

Karadeniz, Ç. (2014). Museum Education and Visual Culture Practices: Museums in Turkey. In E. Yılmaz (Ed.), Contemporary Issues in Turkish Education (pp. 177-198). Peter Lang Publishing Group.

Scott, G. R., Karabacak, O., – Maull, K. E. (2018). CULTURAL PROPERTY, ART AND LAW IN THE UNITED STATES AND TURKEY Amerika Birleşik Devletleri ve Türkiye'de Kültür Varlıkları, Sanat Eserleri ve Hukuk

Koç, F. (2018). The Role of Common Cultural Heritage in Nation-Building: The Case of Turkey. Working Paper Series, (4). https://doi.org/10.13140/RG.2.2.12989.82403

Özdemir, N., – Kocabaş, İ. (2022). The Relationship Between Cultural Heritage and Cultural Identity: The Case of the European Capital of Culture Events. Journal of Social and Humanities Sciences Research, 9(4), 378-391.

Szerzők: Lengyelné Molnár Tünde, Racsko Réka

Absztrakt címe: A digitális eszközhasználat kihívásai kora gyermekkorban: tendenciák és pedagógiai válaszok

Kulcsszavak: médiatudatosság, Etikus médiahasználat, kisgyermekkori digitális eszközhasználat

Absztrakt: A dinamikusan változó infokommunikációs háttér, a már az óvodások és kisiskolások körében is egyre növekvő képernyőidő és a kontrollálatlan médiatartalmak mind arra ösztönzik a szakembereket, hogy megnyugtató válaszokat, megoldásokat, utakat találjanak az emberi-szociális értékek és a média, a digitalizáció mint eszköz összehangolására. Előadásunkban arra teszünk kísérletet, hogy bemutassunk egy lehetséges példát az óvodapedagógusok számára összeállított javaslaton keresztül a két oldal párbeszédére, a jelenség etikai és módszertani kérdéseinek megvitatására. Az NMHH és az Eszterházy Károly Katolikus Egyetem közös projektjében részterületünkön arra vállalkoztunk, hogy kreatív médiafeladatok segítségével dolgozzuk fel a digitális világ egyes jelenségeit, fókuszálva a közösségben való tanulás előnyeire, az ismeretszerzés és a közös tudás fontosságára. Az óvodapedagógusok által irányított foglalkozások során a gyerekek játékosan sajátíthatják el a médiatartalmak felhasználásának és feldolgozásának módszereit, ismerkednek meg a média „cseleivel” – így a nem didaktikus, hanem élményszerű és művészetalapú közvetítés során a bevéződés és az előhívás is biztosabbá, könnyebbé és magától értetődővé válik.

A gyermekek egyre korábbi életkorban kerülnek kapcsolatba a média világával, melynek következtében a képernyőhasználat időtartama folyamatosan növekszik. Az okoseszközök már a kisgyermekkor szerves részévé váltak, így nem meglepő, hogy a képernyőhasználat kezdete gyakran már óvodáskorra tehető (Pogány, 2020). Egy hazai vizsgálat eredményei szerint a magyar óvodások több mint 50%-a rendszeresen használja szülei digitális eszközeit, például okostelefont vagy táblagépet (Hódi és mtsai, 2019). A COVID–19 járvány idején az eszközhasználat intenzitása tovább nőtt, ami órákban is mérhető növekedést eredményezett (Kopcsó, Ökrös és Boros, 2024).

Ez a jelenség jelentős nyomást gyakorol mind a szülőkre, mind a nevelési intézmények szakembereire, különösen az óvodapedagógusokra. A digitális technológia térnyerése alapvetően alakította át az információszerzés és -fogyasztás formáit, melynek következtében a gyermekek digitális jelenlétére, képernyőhasználati szokásaira és az általuk elérhető tartalmakra egyre nagyobb figyelmet szükséges fordítani.

E komplex kihívásra válaszul az Eszterházy Károly Katolikus Egyetem és a Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság közös kutatást indított. A kutatás deduktív, trendkutatási jelleggel, szisztematikus szakirodalmi áttekintés és tematikus elemzés módszertanára épült. Célunk az volt, hogy feltárjuk azokat a kérdésköröket, amelyek a kisgyermekkori digitális eszközhasználat témájában a leginkább foglalkoztatják az érintetteket – különösen a szülőket és a pedagógusokat.

A vizsgálat eredményeként tíz kulcsfontosságú témát azonosítottunk, melyeket kérdéskártyák formájában dolgoztunk fel az „Etikus médiahasználat” című program keretében:

1. Sharenting: Ki, mit, mikor, kivel és hol osszon meg?
2. Milyen digitális lábnyommal rendelkezhet egy mai óvodás?
3. Hogyan érvényesül a GDPR az óvodai gyakorlatban?
4. Milyen szűrőszoftverek alkalmazása javasolt?

5. Milyen lehetőségei vannak a szülőnek a gyermek kiegyensúlyozott fejlődésének támogatására?

6. Mit tehetünk, ha a gyermek túlzott mértékben használ digitális eszközöket?

7. Mennyi képernyőidő tekinthető optimálisnak óvodáskorban?

8. Mikortól beszélhetünk problémás eszközhasználatról?

9. Hol és hogyan tájékozódhat a szülő megbízható forrásokból?

10. Milyen tartalmakat ajánlott olvasniuk a szülőknek a témában?

Előadásunk célja a fenti témakörök koncepcionális kereteinek bemutatása, a releváns szakirodalom és kapcsolódó empirikus kutatási eredmények ismertetése, valamint azoknak a gyakorlati tapasztalatoknak a megosztása, amelyek az óvodapedagógusok részvételével szervezett műhelyfoglalkozások során körvonalazódtak.

Szerző: Liu Beier

Absztrakt címe: Emberek közti kapcsolatok felépítése nemzeti közösségekben: Kelet-Közép-Európa és Kína közti felsőoktatási diákmobilitás esetén

Kulcsszavak: emberek közti kapcsolatok, felsőoktatási diákmobilitás, nemzeti közösség, kapcsolatháló-elemzés

Absztrakt: A nemzet a kölcsönös hittel, kiterjedt történelemmel, aktív személyiséggel, kötött területtel, és elkülönített tagjellemzőivel rendelkező polgárok közösség, amely a hozzátartozó emberek sorsát összeköti (Miller 1993; Schnapper 1998). Liu et al. (2023) szerint a konstruktivizmus-interkulturalizmus paradigmában, a nemzeti közösségek cseréje politikai keretrendszereket hoz létre, amelyek kooperációk tárgyas eredményein keresztül az egyének szívében határ elhárítási hatását gyakorolják. Ilyen szempontból, a felsőoktatásról is érdemes feltárni, hogy milyen keretrendszerek határozzák meg a nemzetközi együttműködést, amely milyen valós eredménnyel zajlik a nemzeti közösséggel meghatározott országok között.

A kelet-közép-európai országok és Kína közti együttműködés 2012 április 26.-tól elkezdett, amelyhez 9 bálkani ország, 3 balti ország és a visegrádi négyek csatlakoztak. A keretrendszert bővítették Görögországgal 2019-ben, majd szűkítették 2022-ben a balti országok kilépésével, így 16+1 – 17+1 – 14+1 együttműködésről beszélhetünk, amely szorosan kapcsolódik a 2013-i „övezet és út" kezdeményezéshez. Az együttműködésben többnyire a kulturális cséreket hangsúlyozták, amelyben az egyik fő eleme a 2019-ben éves témának tekintett oktatás és ifjúsági cserek. Ehhez hasonlóan, az „övezet és út" 2015-i, 2019-i és 2023-i fehérkönyveiben mind az egyik pillérjeként említett „emberek közti kapcsolatok" felépítésének a tartalmaiban az oktatást emelték ki. Az oktatási kooperációk a tehetséggondozással együtt inkább a felsőoktatásban valósulnak meg.

Az együttműködések eredményét megvizsgálni szándékozva az UNESCO Statisztikai Intézete adatából az egyes vonatkozó országok 2017-2023 közötti felsőoktatási bejövő diákmobilitás mennyiségét elemeztem Google Colab felületen Python programozási nyelven. A kapcsolatháló-elemzést a jobb értelmezéséért kiegészítettem az egyes közösségek Hofstede (2005) nemzeti kulturális dimenzióival, amelyek alapján klaszterelemzéssel csoportosítottam az országokat. Négy csoport található a kulturális dimenziók szerint: önálló védekezők (baltai országok, Szlovénia), biztonságos fejlesztők (Magyarország, Görögország, Lengyelország, Csehország), központosított fejlesztők (Kína, Albánia, Szlovákia) és központosított védekezők (egyéb balkáni országok).

Az országok között legjelentősebb folyam a Szlovákiából Csehországba irányul, amely bebizonyítja a két ország történeti szoros kapcsolatát. A közöttiség központiság szempontjából, a visegrádi négyek, Horvátország, Görögország, Montenegró és Albánia jelentős áthidaló szerepet szolgálnak. Minden ország legalább egy olyan partnerországgal rendelkezik, amelybe jelentősen több hallgatót elküld, mint az egyebekbe. Ha csak minden ország és a legfontosabb partnerországa(i) közötti kapcsolatát vizsgáljuk, Magyarország és Szerbia a legtöbb partnerországgal rendelkeznek, és a kapcsolatháló központjában állnak. Ezen kívül, Bosznia, Szlovénia és Szlovákia is fontos áthidaló szerepet játszanak a partnerországos hálózatban. Az együttműködést kezdeményező Kína inkább Magyarországra, utána Lengyelországba és Csehországba küld hallgatókat. A COVID-19 idő alatt sok helyen jelenik meg a növekedés törése, illetve a visszacsökkenés. És 25 ország irányban jelentősen gyengülő mobilitásokat észrevehetnek, amely nem érinti Kínát. Az egész idősavban statisztikaileg legjelentősebb (p<0,001) növekedést mutató mobilitások Kínából Bulgáriába, Albániából Macedóniába és Horvátországba, valamint Montenegróból Szlovéniába irányulnak az összesen 29 erősítő irányok között (p<0,05). Habár kilépett a Lettország, mégis jelentősen több (p<0,05) hallgatót fogad Kínából. Magyarországra jelentősen több hallgatók érkeznek Romániából,

Montenegróból (p<0,01), Albániából és Boszniából (p<0,05), éspedig jelentősen többet küldött Észtországba, Csehországba (p<0,01) és Szlovákiába (p>0,05). Azonban Görögországból (p<0,01), Bulgáriából és Csehországból (p<0,05) csökkent a Magyarországra beérkező egyetemisták száma. Az önálló védekezők minimális hatást gyakoroltak a 17+1 felsőoktatás mobilitási hálózatra, azonban a biztonságos és központosított fejlesztők aktívan hozzájárulnak ahhoz. A földrajzileg szomszédos országok sokkal könnyebben egymással együttműködnek.

A kutatás sikeresen azt mutatta, hogy az emberek közti kapcsolatok felépítésének a folyamata a felsőoktatási szférában mind a döntéshozók szintén, mind a kooperációk lebonyolításában jelenik meg, amelyek kvalitatívan és kvantitatívan is mérhetők. A Kína – Kelet-Közép-Európa közti együttműködés a járvány ellenére kismértékben pozitív hasznát hozta meg mind Kína mind Közép-Kelet-Európa számára. Ráadásul, a felsőoktatási diákmobilitás térképe inkább ingadozott, egy szerkezeti átformázást felmutatva. A kutatás fontos értékelést adott az elmúlt időben tapasztalt 17+1 keretrendszeren belüli nemzetközi felsőoktatási együttműködésről, a világ kettő egyre összekötött régió nemzeti közösségeinek a kölcsönös tanulásának trendi információkat felszolgálva.

Szerző: Lupócz Zsuzsa

Absztrakt címe: A lovassportok és a sportolás szerepe a serdülők mentális egészségének alakulásában

Kulcsszavak: lovassportok, sportolás, serdülők, mentális egészség, pszichológiai sajátosság

Absztrakt: A serdülőkori bio-pszicho- szociális átmenet jelentős befolyással bír a későbbi életszakaszokban történő funkcionálás maghatározásában, az egyén önmagával és társaival való kapcsolatainak kialakításában (Osgood et al., 2022), a mentális és fizikai egészséget befolyásoló attitűdök és viselkedések elsajátításában (Kovács K.E. & Nagy, 2017). A sport csakúgy, mint a serdülőkor, biológiai, pszichológiai, szociális szempontokból egyaránt jelentős erőforrás mind a fiatalabb, mind az idősebb korosztály számára. Hozzájárul a fizikai és a mentális egészség megőrzéséhez, az egészségmagatartás kialakulásához, erősödéséhez, sokak számára megküzdési stratégiaként is kódolható (Pfau & Kanyó, 2020; Pusztafalvi, 2023). Jelen kutatás a lovassportok és egyéb egyéni sportok mentális egészséggel való összefüggéseit vizsgálja és arra keresi a választ, hogy vajon a ló, mely egy terápiás állat, társaságában végzett sporttevékenységnek kiemelkedő jelentősége van-e a mentális egészség alakulásában. További kutatási cél annak a vizsgálata, hogy a mentális egészségben szerepet játszó önértékelésnek, érzelmi regulációnak, rezilienciának, megküzdési rugalmasságnak, viselkedésbeli erősségeknek és nehézségeknek egymással milyen összefüggései lehetnek. A kutatás fókuszában a 14-20 év közötti serdülők 3 csoportja, a lovassportoló, az egyénisportoló, és a nem sportoló fialatok állnak, összesen 200 fő, a minta vizsgálata Mann-Whitney, Kurskal-Wallis próbákkal, és lineáris regresszióanalízis lefolytatásával történt.

Az eredmények alapján a nemi különbségek tekintetében a proszociális viselkedés vonatkozó alskáláján a nők szignifikánsan magasabb pontszámot értek el, mint a férfiak. A sporttípus változót vizsgálva a lovassportolók szignifikánsan alacsonyabb pontszámot értek el az érzelmi tünetek vonatkozó alskáláján, mint az egyéni sportoló és nem sportoló társaik, tehát rájuk jellemző legkevésbé a szorongás és a hangulati tünetek megléte. Továbbá a mentális egészségben fontos szerepet betöltő változók számos összefüggésének és bejóslásának a feltárására is sor került. Minél reziliensebb egy egyén, annál inkább jellemző rá az adaptív coping és a magasabb önértékelés. Az adaptív megküzdési rugalmasság pozitív bejóslója a rezilienciának, az értékelő copingnak, a proszociális viselkedésnek, valamint a tervezésnek, mint érzelmi regulációs stratégiának. Számos további együttjárás detektálására került sor a viselkedésbeli erősségek és nehézségek, valamint az érzelmi regulációs alskálák között is. Mindezek kiválóan bizonyítják és szemléltetik, hogy a mentális egészség mennyire összetett fogalom, és számos lehetőség kínálkozik ennek megőrzésére és fejlesztésére, például a rendszeres sporttevékenység. A nehézségekkel való megküzdés mellett a sport segít az érzelmi és szociális fejlődésben is. A kutatás célja felhívni a figyelmet a sport és a mentális egészség összefüggéseire, ezért további vizsgálatokat szorgalmaz a sport prevenciós és terápiás faktorainak feltárására, ezzel is elősegítve a jövőben a fiatalok mentális egészségének erősítését

Szerzők: Ma. Macrose Gaffud Pascual, Orsolya Tünde Endrődy-Nagy

Absztrakt címe: Meaning-Mapping of Horns: Learning In the Approaches of Critical Public Pedagogy and Multimodal Anthropological Research

Kulcsszavak: Horns, Meaning-Making, Critical Public Pedagogy, Multimodal Anthropology, Learning

Absztrakt: As the fields of education and anthropology involve the creation, transmission, and interpretation of diverse human experiences, perspectives, and learning processes, it is within both of these fields that the research found its meaning. This research endeavor to understand how individuals learn symbolic meanings specifically the horns, is deeply rooted from the the researcher's cultural narrative, coming from an agricultural-dominated country. The research is also a means to understand how individuals learn matters which are consciously familiar in their horizons. There are, of course, matters that are initially familiar, and become estranged in the grounds of both internal and external influences depending on the influences of the community they inhabit. This estrangement, inversely, become only apparent in a form of experience, or perhaps in the researcher's perspective, re-learning. It is in this sense, that to understand and experience the state of being unconsciously unfamiliar to matters, is to become consciously familiar. For both the known and unknown, is with no doubt, relevant for the study, on the means of learning the world viz. horns. By examining how individuals as members of a community, learn and make sense of the world across different times and spaces, this interdisciplinary approach reveals complex insights into how individuals learn, both in formal and informal education. With the research objective to map the learning influences and how meanings are created by humans towards symbols, specifically animal horns, the research specifically encompasses two frameworks: (1) Critical Public Pedagogy, with its central notion of deconstructing, reconstructing, constructing reality as well as the act of unlearning; and (2) Multimodality in media forms namely, Representative Art, Interactive Art Installation, Site-Specific Art Installation, and Collaborative Art.

Such utilization, moreover, of doing the research lay various means to perceive the signifiant role of pedagogy and art viz. visual symbols such as animal horns, in human civilization, It is, in any case, that visuals are remarkably recognized in studying ways of human lives. Moreover, such means of creative plurality (multimodal) in the research, offers a further avenues for investigating potential multiplicity of meanings and learning, hence signifies how dynamic humans are. Furthermore, the attached meanings attributed to visual or verbal representations of horns, are drawn from various multi-faceted aspects of human existence and learning, including the individual human agency, the culture, the society, and other institutional structure. In addition, being reflexive as well as collaborative in approach — off the guise of scientific objectivity so to speak — all individuals involved in the study apart from the artist-researcher herself, are regarded as active research participants, thus, referred to as collaborators. The research also encompasses the theories of notable scholars such Clifford Geertz (1973) in the search and analysis of meaning, Pierre Bourdieu (1977) in understanding how individuals are shaped with the concept of doxa, as well as Claude Lévi-Strauss (1962) in the utilization of animals to represent and comprehend the complexities of human social structures. Lastly, it is also imperative to note, that while the study seeks for meanings attached to symbols like horns, it also entails cross-cultural comparisons to explore potential connections of human learning, or perhaps the lack thereof.

References:

Bourdieu, P. (1977). Outline of a Theory of Practice. United States of America: Cambridge University Press.https://gateway.ipfs.io/ipfs/bafykbzacedjqh7kqscf6auaqq7h2spsdkgi3crh5haya5y526hym2o2er74uu?filename=%28Cambridge%20Studies%20in%20Social%20and%20Cultural%20Anthropology%2016%29%20Pierre%20Bourdieu%20-%20Outline%20of%20a%20Theory%20of%20Practice-Cambridge%20University%20Press%20%282013%29.pdf

Geertz, C. (1973). The Interpretation of Cultures: Selected Essays. https://is.muni.cz/el/1423/jaro2018/SOC757/um/clifford-geertz-the-interpretation-of- cultures.pdf

Geertz, C. (1973). Thick Description: Toward an Interpretive Theory of Culture. https://philpapers.org/archive/GEETTD.pdf

Lévi-Strauss, C. (1962). Totemism. London: Merlin Press. https://cloudflare-ipfs.com/ipfs/bafykbzacebheebw3bbioydkrwmpovqdtvn6cfafyixdexv7nlacf7yxpraahc?filename=Claude%20Levi-Strauss%20-%20Totemism-Merlin%20Press%20%281964%29.pdf

Pascual, M. (2024). Doxa and Meaning-Mapping of Horns: A Multimodal Anthropological Research (Unpublished master's thesis). University of Miskolc, Hungary.

Szerző: Maisch Patrícia

Absztrakt címe: Női szerepváltozások a 19. században anya és lánya példáján keresztül

Kulcsszavak: nőnevelés, női szerepek, honleányság, anya-lánya kapcsolat

Absztrakt: A reformkorban megjelenő nőideál, a honleány eszménye a 19. század során új jelentésrétegekkel és megjelenési terekkel bővült, melyet – az egodokumentum- és sajtóvizsgálatok nyomán – lehetőségünk van anya-lánya vertikumban, mikrotörténeti keretben is megvizsgálni. Kölcsey Antónia és lánya, Katona Clementina példáján keresztül egyrészt azt szeretném vázolni, hogy milyen utat járhatott be egy vidéki nemescsalád lánygyermeke először mint a honleányi eszméket elsajátító növendék, majd mint az ezen ismereteit kamatoztató édesanya. Ez utóbbi tekintetében hatásvizsgálatot is folytathatunk, hiszen Katona Clementina mint a nőemancipációnak a nyilvános szférában is ismert képviselője számos olyan írást publikált, mely a nők tanuláshoz, alkotáshoz való jogát emelte szervező témává. A két hölgy személyes és nyilvános írásainak dokumentumelemzésével lehetőség nyílik arra, hogy a honleányság kérdésének és megjelen(ít)ésének egy egész századon átívelő változásait anya-lánya vertikumban is vizsgálat alá vonjuk. Az előadás célkitűzése, hogy nőneveléstörténeti megközelítésben a honleányi tudományok elsajátításának terei, lehetőségei és tartalma mellett érintse a két vizsgált hölgynek a korabeli nőképpel kapcsolatos reflexióit. Vagyis, hogy hogyan gondolkodott Kölcsey Antónia és Katona Clementina a női szerepekről, lehetőségekről.

A kutatás primer forrásai között Kölcsey Antónia (a Kozocsa Sándor által közreadott, valamint a Gábor Júlia által szerkesztett) naplója mellett Katona Clementina (Fővárosi Lapok, a Magyar Hírlap, a Pesti Napló, a Hazánk, a Nemzeti Újság lapokban közölt, az Arcanum adatbázisban is fellelhető) releváns írásait vizsgálom. A szekunder forrásokat a hazai nőnevelés-történet alapkutatásai (Kéri, 2018; Pukánszky, 2013; Virág, 2013), valamint a Kölcsey Antónia naplójával és neveltetésével kapcsolatos nevelés- művelődés- és irodalomtörténeti publikációk (Katona, 2012; Kucserka, 2022; Maisch, 2021, 2024; Pogány, 2013) jelentik, de kiegészülnek zenetörténeti anyagokkal (Kéry, 2015) is. A kutatás előtt azt feltételezzük, hogy míg Kölcsey Antónia „házi körökben” kamatoztatta a lánynevelő intézetben elsajátított ismereteket, addig Katona Clementina, nemzeti érzeményben ugyan, de a nyilvános szférában is kiállt a nőnevelés és női jogok fontossága mellett. A vizsgálat a nevelés-történeti, nőtörténeti horizont mellett a zenetörténet irányába is új utakat nyithat, illetve (Clementina neveltetésének mélyfúrásával) tovább mélyítheti a Tänzer-intézettel kapcsolatos eddigi ismereteket.

Hivatkozások:

Katona Csaba (2012): A kacér és a szende: Slachta Etelka és Kölcsey Antónia naplóinakértelmezései. Szabolcs-Szatmár-Beregi Szemle, 47. évf., 2. sz., 52–60.

Kéri Katalin (2018): Leánynevelés és női művelődés az újkori Magyarországon (nemzetközi kitekintéssel és nőtörténeti alapozással). Kronosz, Pécs.

Kéry János (2015): Székely Imre (1823–1887) életrajza, Magyar Ábrándjai és műveinek jegyzéke. Doktori (DLA) értekezés. Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem, Bp.

Kucserka Zsófia (2022): A női Bildung elmélete és gyakorlata Kölcsey Antónia naplójában és Ábrányiné Katona Clementina publicisztikájában. In: Török Zsuzsa (szerk.): Női íráshasználat és kéziratos kultúra a hosszú 19. században. Reciti, Bp., 59-74.

Maisch Patrícia (2024): Tänzer Lilla eminens növendéke, Kölcsey Antónia mint olvasó honleány. In: Mohr Szilárd – Berta-Szénási Panna Katalin – Nemes-Wéber Zsófia (szerk.) Iskolatörténeti mozaikok. PTE KPVK, Szekszárd. 54-67.

Maisch Patrícia (2021): A nők olvasóvá nevelése a reformkori Magyarországon. Doktori (PhD) értekezés. PTE BTK OTNDI, Pécs.

Pogány György (2013): „Honleányok” és a könyvek – Leányolvasók és leányolvasmányok a reformkorban. Könyv és Nevelés, 2013. 1. sz. 43-55.

Pukánszky Béla (2013): A nőnevelés története. Gondolat, Bp.

Virág Irén (2013): A magyar arisztokrácia neveltetése (1790–1848). Líceum, Eger.

Szerzők: Major Enikő, Engler Ágnes

Absztrakt címe: Értékteremtő, értékátadó, együttműködő gyermeknevelés

Kulcsszavak: gyermeknevelés, szülői bevonódás, értékközvetítés

Absztrakt: Az előadás célja az alapfokú oktatásban megvalósuló értékteremtő, értékátadó és együttműködő gyermeknevelés vizsgálata a vallásosság tükrében, állami és református általános iskolák összehasonlításával, a családi és iskolai nevelés értékközpontú megközelítésével, az Epstein-modell alkalmazásával (Epstein, 2001; Engler, 2017; Bacskai, 2020; Pusztai, 2008, 2020; Pusztai és Török, 2017; Dusa, 2020). Vizsgáljuk Kelet-Közép-Európa néhány országának oktatási és nevelési rendszereit, a társadalmi és vallási tőke szerepét a pedagógusok és szülők kapcsolatában (Kelemen, 2000; Pusztai, 2003, 2004; Tomka, 2009; Dolník, 2006; Frigy, 2017). Elemezzük a szülők és pedagógusok együttműködését, az otthoni és iskolai bevonódás modelljeit (Epstein, 2001; Pusztai és Engler, 2020; Bacskai és mtsai, 2024, Pusztai és mtsai, 2024). Hipotéziseink a pedagógusok és szülők közötti kommunikáció minőségére és hatékonyságának vizsgálatára, a gyermeknevelési szokásokra, az értékpreferenciákat meghatározó szempontok elemzésére irányulnak a szülők és a pedagógusok perspektívájából. A kvalitatív kutatásunk kérdései három epsteini dimenziót kiválasztva a pedagógusok és szülők közötti kapcsolattartásra, az otthoni gyermeknevelésre, valamint az otthoni tanulás támogatásának minőségére irányulnak, a családok a szocioökonómiai hátterének figyelembevételével. Kvantitatív és kvalitatív kutatási módszert alkalmaztunk. A kérdőíves felmérést negyedik osztályos gyermekek szülei és pedagógusai részvételével

a KINCS Értékteremtő gyermeknevelés című országos, reprezentatív kutatása, valamint az Értékteremtő gyermeknevelés felekezeti iskolákban című kutatás adja, ez utóbbiban a Tiszántúli Református Egyházkerület területéhez tartozó 16 református iskola vett részt. A félig strukturált interjúk segítségével készült kvalitatív kutatást a MTA-DE-CSATTOK által végzett felmérés képezi, melyből 31 általános iskolában felvett interjúval foglalkozunk részletesebben. Az elemzésekhez SPSS, illetve Atlas.ti programokat használunk. Kvantitatív kutatásunk eredményei szerint a szülők iskolázottsága, vallásos önbesorolása és iskolaválasztási szándéka között szoros összefüggés mutatható ki, és ezek a tényezők hatással vannak a szülői bevonódás mértékére. Az értékpreferenciák különböző módon jelennek meg a vizsgált szektorokban. A pedagógusokkal végzett kvalitatív kutatás arra világított rá, hogy eltérő nézeteket vallanak a szülőkkel a gyermeknevelésről, és a kapcsolattartás kezdeményezésében is különböző véleményen vannak. Eredményeink hozzájárulnak a köznevelési rendszer hatékonyságához, támogatják a döntéshozókat az oktatási stratégiák kidolgozásában, és elősegítik a pedagógusok és szülők együttműködésének javítását az alapfokú oktatásban.

Hivatkozások:

Bacskai, K. (2020). Az iskola és a család kapcsolata. Kapocs, 19(2), 11-20.

Bacskai, K., Bencze, Á., Dorogi, A., Hegedűs, G., Major, E., Rétháti, Cs., & Pusztai, G. (2024). Implementing Parental Involvement to Improve Student Achievement in Hungary Schools: Patterns of Hidden Resources. Eurasian Journal of Educational Research, 109(109), 198-213.

Dolník, E. (2006). Iskolarendszerek, törvényalkotás az iskolaügy területén. In L. B. László & L. T. Szabó (Eds.), Oktatásügy (1989-2006) Magyarok Szlovákiában (Vol. IV, pp. 51-66). Fórum Kisebbségkutató Intézet. https://adatbank.sk/digitalis-tar/digitalizalt-konyvek/

Dusa, Á. R. (2020). Gyermeknevelési értékek. Kapocs, 2020(2).

Engler, Á. (2017). A család mint erőforrás. Gondolat Kiadó.

Epstein, J. L. (2001). School, family, and community partnerships: Preparing educators and improving schools. Westview Press.

Frigy, Sz. (2017). Az egyház és az állam közötti protokollszerződés a felekezeti oktatás rendezésére Romániában. In K. Bacskai (Ed.), A felekezeti oktatás új negyedszázada. Tanulmányok Pusztai Gabriella tiszteletére (pp. 71-80). Debrecen: Debreceni Egyetemi Kiadó.

Kelemen, E. (2000). Oktatásügyi változások Kelet-Európában. Magyar Pedagógia, 100(3), 315-330.

Pusztai, G. (2003). Egyházi fenntartású iskolák rejtett társadalmi funkciói. Magyar Református Nevelés, 6, 13-29.

Pusztai, G. (2004). Iskola és közösség: felekezeti középiskolások az ezredfordulón. Budapest: Gondolat.

Pusztai, G. (2008). A református iskolák tanárai–Gyorsjelentés egy 2007-ben végzett vizsgálatról. Református Oktatási Stratégia, 114-115.

Pusztai, G. (2020). A vallásosság nevelésszociológiája. Budapest: Gondolat Kiadó.

Pusztai, G., & Engler, Á. (2020). Értékteremtő gyermeknevelés a családban és az oktatásban. Kapocs, 3(2), 3-11.

Pusztai, G., & Török, B. (2017). Egyházi fenntartású iskolák. Vigilia, 82(5), 344-354.

Pusztai, G., Demeter-Karászi, Z., Major, E., & Puskás, M. (2024). Beyond the barriers of deficit orientedness? Comparing distinct teacher approaches of parental involvement. British Journal of Religious Education, 1-19.

Tomka, M. (2009). Vallásosság Kelet-Közép-Európában: Tények és értelmezések. Szociológiai Szemle, 3, 64-79.

Szerzők: Mándoki Réka, Hegedűs Roland

Absztrakt címe: Az óvodai külön tevékenységek szülői megítélése és támogatása

Kulcsszavak: koragyermekkori nevelés, óvodai tevékenységek, hátránykompenzáció, óvoda

Absztrakt: James J. Heckman (2011a, 2011b) vizsgálta a befektetés és megtérülés kapcsolatát az egyes életkorokban, s munkáiban többek között felhívta a figyelmet arra, hogy az oktatási befektetések megtérülése szorosan összefügg az életkorral. Az általa bemutatott adatok szerint a legkorábbi életkorban történő befektetések megtérülése a legmagasabb, mert ezek a befektetések megteremtik a későbbi készségek alapját, így a későbbi oktatási befektetések is produktívabbá válnak. Hangsúlyozza, hogy a korai befektetések hatása az egész életciklusra kihat, míg a korai hátrányos helyzet csökkenti a későbbi befektetések produktivitását (Heckman, 2011b, Hegedűs 2019).

Az óvodák hátránykompenzáló szerepe különösen fontos azon gyermekek számára, akik hátrányos társadalmi vagy gazdasági közegből érkeznek. Magyarországon az óvodák hátránykompenzáló szerepe még inkább előtérbe kerül, különösen az alacsony jövedelmű családok gyermekei esetében. Heckman (2011a) kiemeli, hogy a hátrányos helyzetű gyermekek számára nyújtott korai nevelés hatékony eszköz lehet az esélyegyenlőtlenségek csökkentésére (Heckman 2011a).

Megifgyelhető, hogy egyre fontossá válik a szülők számára az, hogy gyermekeik a legjobb ellátást, nevelést kapják óvodáskortól kezdve, így nagy a küzdelem a legjobb intézménybe való bekerülésért is (Kovács &Czachesz 2021). A szülők többsége tudatosabb, így meghatározó lett számukra a gyermeki igények legjobb kielégítése, ill. megfigyelhető, hogy a gyermekek taníttatása egyre korábban megy végbe (Golnhofer &Szabolcs 2005). A szülők szeretnének olyan óvodát választani, amelyik gyermeküknek a legjobbat adja, viszont kisebb települések esetében nincs nagy választási lehetőség (Fűrész-Mayernik 2018, Teszenyi &Hevey 2015, Kampichler 2018).

Kutatásunkban szeretnék feltárni, hogy a szülők hogyan vélekednek az egyes óvodai tevékenységekről, mi befolyásolja az egyes tevékenységek választását, valamint kitértünk arra, hogy az anyagi helyzet és a kultúrafogyasztás milyen mértékben járul hozzá egy adott tevékenység választásához.

Az adatfelvétel Hajdú-Bihar, Borsod-Abaúj-Zemplén, ill. Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegyében zajlott. A szülőkkel való adatfelvétel online és papíralapon is zajlott, aminek eredményeként összesen 1036 szülői válasz érkezett. A kérdőívbe leginkább a gyermekek idegen nyelv tanulásával, ill. a szülők óvodaválasztási motivációival kapcsolatos kérdéseket tettünk fel. Mintánk reprezentatív a településtípusokra és vármegyékre nézve.

Az eredmények alapján megállapítható, hogy a szülők többsége fontosnak tartja a külön tevékenységekben való részvételt, különösen az idegen nyelvi és mozgásos programokat részesítik előnyben. A támogatás mértéke azonban szoros összefüggést mutat a család anyagi helyzetével és kulturális tőkéjével: magasabb státuszú családoknál nagyobb a hajlandóság a részvételi díjak finanszírozására, míg alacsonyabb státuszú családok esetében gyakrabban jelennek meg anyagi korlátok.

Különösen fontos eredmény, hogy a szülők motivációjában egyre hangsúlyosabb szerepet kap az iskolai előmenetel megalapozása: sokan a későbbi iskolai sikerek előfeltételét látják az óvodai külön tevékenységekben. Ugyanakkor a válaszokból az is kiderül, hogy a szülők nem mindig rendelkeznek elegendő információval a tevékenységek tartalmáról és céljáról, ami kihívás elé állítja az óvodákat a szülőkkel való kommunikáció terén.

Összességében a kutatás eredményei rávilágítanak arra, hogy az óvodai külön tevékenységek szervezésében érdemes fokozott figyelmet fordítani a szülői igények és lehetőségek feltérképezésére, valamint a társadalmi esélykülönbségek mérséklésére, hiszen a korai fejlesztések hosszú távú hatása nemcsak az egyéni életutakat, hanem a társadalmi mobilitást is érdemben befolyásolhatja.

Hivatkozások:

Heckman, J. J. (2011a). The economics of inequality: The value of early childhood education. American Educator, 35(1),

Heckman J. J. (2011b). The American Family in Black & White: A Post-Ra-cial Strategy for Improving Skills to Promote Equality http://jenni.uchica-go.edu/papers/Heckman_2011_Daedalus_v140_n2.pdf

Hegedűs, R. (2019): Hátrányos helyzetű gyermekek az óvodában. In. Pálfi Sándor (szerk.): Kora gyermekkori nevelés, család és közösségek. Debrecen: Didakt Kiadó. pp. 59-75.

Kovács, I. J. & Czachesz, E. (2021): Mit szeretnének a szülők? Korai nyelvtanulás az óvodában. Iskolakultúra 31(10), 16-37.

https://doi.org/10.14232/ISKKULT.2021.10.16

Golnhofer, E. & Szabolcs, É. (2005). Gyermekkor: nézőpontok, narratívák. Eötvös József Könyvkiadó, Budapest

Fűrész-Mayernik, M. (2018). Angolozik a család – Kétnyelvű nevelés a gyakorlatban. Alto Nyomda Kft. Mór.

Kampichler, M., Dvořáčková, J., & Jarkovská, L. (2018). Choosing the right kindergarten: parents' reasoning about their ECEC choices in the context of the diversification of ECEC programs. Journal of Pedagogy, 9(2), 9-32. DOI: 10.2478/jped 2018-0009

Szerző: Margitics Éva

Absztrakt címe: Kollaboratív tanulás MI-vel a matematikaérettségire

Kulcsszavak: kollaboratív tanulás, digitális pedagógia, matematikaérettségi

Absztrakt: A mesterséges intelligencia (MI) megjelenése az oktatásban új perspektívát nyitott a tanulási folyamatok támogatásában, különösen a közösségi tanulás terén. A kollaboratív tanulás MI-eszközökkel történő támogatása különösen releváns a matematikaérettségire való felkészülésben, ahol a közös problémamegoldás, a gondolkodási stratégiák cseréje és a kritikai értékelés központi szerepet játszanak. A projekt témaválasztását az motiválta, hogy feltárja, miként tudja a ChatGPT mint digitális asszisztens elősegíteni a tanulók együttműködését, közös gondolkodását és önálló tanulását egy komplex tanulási helyzetben.

A kutatás elméleti keretét a digitális pedagógia fejlődése, a kollaboratív tanulás kognitív és szociális aspektusai, valamint a mesterséges intelligencia oktatási alkalmazásának lehetőségei adták. A korábbi kutatások alapján egyértelművé vált, hogy az MI nem pusztán információforrásként működik, hanem potenciálisan képes a tanulói közösségek közös gondolkodási és problémamegoldási folyamatait is támogatni.

A projekt célja annak vizsgálata volt, hogy a ChatGPT hogyan járulhat hozzá a középiskolai tanulók közösségi tanulásához a matematikaérettségire való felkészülés során. A kutatás különösen arra irányult, hogy feltárja: az MI hogyan támogatja a közös feladatmegoldási stratégiák kialakítását, miként ösztönzi a kritikai gondolkodást, valamint hogyan segíti az önszabályozott tanulói tevékenységeket. A kutatási kérdések újszerűsége abban állt, hogy a figyelmet az MI-eszköz közösségi szintű alkalmazására helyezte, nem csupán az egyéni felhasználás vizsgálatára.

A projekt során alkalmazott módszertan a kvalitatív és kvantitatív elemek ötvözésén alapult. A résztvevők (20 középiskolás tanuló) hat tanórán keresztül dolgoztak együtt, a ChatGPT eszköz segítségével komplex matematikaérettségi-feladatok megoldásán. A folyamat során tanulói naplókat vezettek, a csoportmunka megfigyelése révén jegyzeteket készítettünk, valamint kérdőíves visszajelzéseket és záróinterjúkat gyűjtöttünk. Ez a módszer lehetővé tette a tanulói élmények sokoldalú, mélyreható vizsgálatát.

Az eredmények azt mutatták, hogy a ChatGPT használata a közösségi tanulási környezetben fokozta a tanulók együttműködési készségét és ösztönözte a kritikai megközelítést. A diákok nem kritikátlanul fogadták el az MI által kínált megoldásokat, hanem közösen értékelték azokat, alternatív megoldásokat kerestek, és bátran megkérdőjelezték az információk helyességét. A projekt során fejlődött a tanulók kreatív gondolkodása, problémamegoldó képessége és önálló feladathoz való viszonyulása is.

Ugyanakkor a projekt feltárta az MI-alapú közösségi tanulás kihívásait is. A diákoknak folyamatosan szükségük volt arra, hogy ellenőrizzék a ChatGPT által generált válaszok megbízhatóságát, és tudatosan építsenek saját gondolkodásukra, ne csupán a digitális asszisztensre hagyatkozzanak. Ez a kritikai távolságtartás és önálló gondolkodás kulcstényezőként jelent meg a sikeres közösségi tanulási folyamatban.

Elméleti szempontból a kutatás hozzájárul ahhoz a tudományos diskurzushoz, amely az MI-t nem csupán passzív eszközként, hanem aktív, a tanulási folyamatot formáló partnerként értelmezi. Gyakorlati szinten pedig iránymutatást ad a pedagógusok számára arra vonatkozóan, hogyan integrálhatók az MI-eszközök tudatosan és felelősen a közösségi tanulásba. A projekt tapasztalatai szerint a mesterséges intelligencia akkor válik valóban hatékony tanulástámogató eszközzé, ha a tanulókat kritikai gondolkodásra, kreativitásra és együttműködésre ösztönzi.

A kutatás világos, szakmai nyelvezettel készült, a szöveg szerkezetileg koherens, az akadémiai írásmód követelményeinek megfelel. A hivatkozott szakirodalom pontosan és APA 7 formátumban került megadásra, biztosítva az elméleti háttér hitelességét és a kutatási eredmények tudományos megalapozottságát.

Hivatkozások:

Dillenbourg, P. (1999). What do you mean by collaborative learning? In P. Dillenbourg (Ed.), Collaborative learning: Cognitive and computational approaches (pp. 1–19). Oxford, UK: Elsevier

European Commission. (2022). Digital education action plan 2021–2027: Resetting education and training for the digital age. Publications Office of the European Union.

OECD. (2021). Artificial intelligence in education: Promises and implications for teaching and learning. OECD Publishing.

Redecker, C. (2017). European framework for the digital competence of educators: DigCompEdu. Publications Office of the European Union.

Szerzők: Markovics Katalin, Bocsi Veronika

Absztrakt címe: A nyelvtudás társadalmi és kulturális háttértényezői: az angol nyelv szerepe középiskolás tanulók körében Összehasonlító elemzés a Magyar Ifjúság Kutatás 2016 és 2020 kutatási adatai alapján

Kulcsszavak: idegennyelv-tudás, nyelvi eredményesség, szabadidős tevékenységek, egyenlőtlenségek

Absztrakt: Az idegennyelv-tanulás eredményessége komplex tényezőrendszerbe ágyazódik, amelynek meghatározó elemei a tanuló szociokulturális környezete, családi háttere, valamint a célnyelvhez fűződő viszonya (DeKeyser, 2013, Duff, 2019). A nyelvi fejlődés társadalmi megalapozottságát több kutatás is igazolja, kiemelve a szülők iskolai végzettségének, az anyagi háttérnek és az oktatási környezetnek a szerepét (Darvin & Norton, 2016, Abbasian et. al., 2020). A társadalmi háttér mellett a nyelvhasználat módjai is befolyásolják az idegen nyelvi kompetenciák fejlődését. A digitális technológia megjelenésével a nyelvtanulás terei kiszélesedtek, a tanulók motivációját egyre inkább azok az interakciók formálják, amelyek az iskolai kereteken kívül, hétköznapi kontextusban zajlanak (Fajt, 2022, Peters, 2018). Az extramurális nyelvhasználat -idegen nyelvű filmek, könyvek, online tartalmak- nemcsak a szókincs bővüléséhez járul hozzá, hanem elősegíti a nyelvi rendszer mélyebb megértését is (Pigada & Schmitt, 2006). Kutatásunk újdonsága, hogy a beszélt nyelvek számát megmagyarázó változókat egy regressziós modellbe beemelve vizsgálja (szociodemográfiai háttérváltozók, középiskola típusa, célnyelv használatának módjai, földrajzi mutatók stb). Elemzésünk oktatásszociológiai fókuszú, ami a felhasznált háttérváltozók körében is megmutatkozik. Tanulmányunk fókuszában középiskolás diákok nyelvismeretének mintázatai (beszélt nyelvek, beszélt nyelvek típusa, nyelvtudás önbevalláson alapuló szintje angolból, nyelvvizsgák száma angolból), illetve a célnyelv használatának hétköznapi formái állnak. A kutatás mintáját egy országos magyar vizsgálat (Magyar Ifjúság Kutatás 2016, N=1548; Magyar Ifjúság 2020, N=1587) két hulláma adja, amely lehetővé teszi az adatok összehasonlítását. A 2020-as adatbázis esetében két regressziós modellt is futtattunk, amely az angol nyelv legalább középfokú ismeretének szintjét, illetve az angol nyelvvizsgák meglétét magyarázzák. A kapott eredmények az angol nyelv dominanciáját, illetve annak erősödését mutatják 2016 és 2020 között, miközben a beszélt nyelvek száma némileg csökkent. A beszélt nyelvek esetében kedvező változás tapasztalható ugyanakkor a nyelvismeret szintjében. Az angol nyelv legalább középfokú ismerete a magyarázó változók széles körébe beágyazott, amelyek között megjelenik a szülők iskolázottsága, az anyagi helyzet vagy a nyelv használatának típusai is (pl. sorozatok és filmek nézése). A nyelvvizsgákkal való rendelkezés alakító tényezői eltérnek a nyelvismeret magyarázó változóitól.

Hivatkozások

Abbasian, R., Hadian, B. és Vaez-Dalili, M. (2020). Examination of the role of family socio-economic status and parental education in predicting English as a foreign language learners' receptive skills performance. Cogent Education, 7(1), 1710989. https://doi.org/10.1080/2331186X.2019.1710989

Darvin, R. és Norton, B. (2016). Investment and language learning in the 21st century. Langage et société, 157 (3), 19–38. https://doi.org/10.3917/ls.157.0019

DeKeyser, R. M. (2013). Age effects in second language learning: Stepping stones toward better understanding. Language learning, 63, 52-67. https://doi.org/10.1111/j.1467-9922.2012.00737.x

Duff, P. A. (2019). Social dimensions and processes in second language acquisition: Multilingual socialization in transnational contexts. The Modern Language Journal, 103, 6–22. https://doi.org/10.1111/modl.12534

Fajt, Balázs (2022). EFL learning through extramural English activities in the Hungarian secondary education context: A mixed methods study. Doctoral dissertation. Eötvös Loránd University.

Peters, E. (2018). The effect of out-of-class exposure to English language media on learners' vocabulary knowledge. ITL-International Journal of Applied Linguistics, 169(1), 142–168. https://doi.org/10.1075/itl.00010.pet

Pigada, M. és Schmitt, N. (2006). Vocabulary acquisition from extensive reading: A case study. Reading in a foreign language, 18(1), 1–28.

Szerzők: Markovics Kristóf Máté, Bíró-Tilki Andrea, Borbély Szilvia

Absztrakt címe: Értékpreferenciák változása generációs, sportolói és társadalmi háttér szerint

Kulcsszavak: értékátadás, generációs különbségek, sportolói szocializáció, társadalmi szocializáció

Absztrakt: A társadalmi értékrendszerek átalakulása, valamint a sport és a család mint elsődleges szocializációs közegek szerepe kiemelt figyelmet kapott az utóbbi évtizedek neveléstudományi diskurzusaiban is (Bronfenbrenner, 1979; Somlai, 2007; Németh, 2017; Bognár, 2022). A sportolói környezet sajátos értékközvetítő közeg, amely a hagyományos társadalmi normák mellett a versenyszellem, a felelősség és az önfegyelem kiemelt jelentőségét hangsúlyozza (Bourdieu, 1986; Kovács, 2019). Jelen kutatás célja az volt, hogy feltárja a különböző társadalmi mikroközösségek – sportolók, nem sportolók, edzők – értékpreferenciáit generációs, települési és nemi metszetekben, és megvizsgálja ezek kapcsolódását a családi értékátadási folyamatokhoz. A vizsgálatban 178 fő vett részt, akik a Rokeach Value Survey magyar adaptációját töltötték ki, cél- és eszközértékeket rangsorolva (1–18).

Eredményeink szerint a generációk között számos érték esetében szignifikáns különbségek mutatkoztak. A baby boomer generáció tagjai a hagyományos, közösségi értékeket részesítették előnyben, míg a Z generáció az önmegvalósítással és élménykereséssel kapcsolatos értékeket helyezte előtérbe („Izgalmas élet” (M=6,4±4,1; p=0,008), a „Világbéke” (p=0,048) és a „Családi biztonság” (p=0,030)). A nemek összehasonlítása alapján is jelentős eltéréseket találtunk, például az „Ambíció” (p=0,004) és az „Önfegyelem” (p=0,019) esetében, ahol a férfiak inkább a teljesítményközpontú értékeket, míg a nők a kapcsolati és közösségi értékeket preferálták. A sportolói státusz és a sportolás időtartama szintén meghatározó tényezőnek bizonyult az értékrend alakulásában. A versenysportolók körében az „Ambíció” (M=5,7±4,2; p=0,004) és az „Izgalmas élet” (M=6,3±4,0; p=0,028) értékei hangsúlyosabbnak bizonyultak. A sportolási évek száma alapján megfigyelhető volt, hogy a 15 éven túl sportolók az „Ambíciót” (M=6,2±4,1) és a „Segítőkészséget” (M=5,8±4,2) kiemelten fontosnak tartották.

Az eredmények alapján megállapítható, hogy az értékpreferenciák alakulására komplex szocializációs hatások gyakorolnak befolyást. A sportolói tapasztalatok, a társadalmi háttér, valamint a generációs hovatartozás egyaránt alakítják az egyéni értékrendet. Az elméleti keretek – Bronfenbrenner ökológiai modellje, Bourdieu szimbolikus tőkeelmélete és Schwartz értékstruktúra-elmélete – segítenek értelmezni ezeket a dinamikus változásokat. A jövőbeli kutatások számára kiemelt jelentőséggel bírhat a családon belüli értékátadás folyamatának mélyebb vizsgálata, különösen a sportoló fiatalok szocializációs útjai kapcsán.

Hivatkozások:

Bognár, J. (2022). Értékek a sportban és a nevelésben. Magyar Sporttudományi Szemle, 23(1), 15–21.

Bourdieu, P. (1986). The forms of capital. In J. Richardson (Ed.), Handbook of Theory and Research for the Sociology of Education (pp. 241–258). Greenwood.

Bronfenbrenner, U. (1979). The ecology of human development: Experiments by nature and design. Harvard University Press.

Kovács, K. (2019). Sportolói identitás és karriertervezés: Kihívások és lehetőségek. Magyar Sporttudományi Szemle, 20(3), 22–27.

Schwartz, S. H. (1992). Universals in the content and structure of values: Theoretical advances and empirical tests in 20 countries. Advances in Experimental Social Psychology, 25, 1–65. https://doi.org/10.1016/S0065-2601(08)60281-6

Szerzők: Márkus Edina, Nagy Noémi

Absztrakt címe: Társadalmi innováció – közösségi tanulás – környezeti nevelés - két európai eset elemzése

Kulcsszavak: társadalmi innováció, közösségi tanulás, környezeti nevelés

Absztrakt: A társadalmi innovációk és közösségi tanulás összefüggéseivel több szerző is foglalkozik az utóbbi években (Quintane et al., 2011; Nemes-Varga, 2015, Kozma, 2019; Forray-Kozma, 2019; Varga, 2023). A társadalmi innováció területén egyre jelentősebbek a környezeti neveléssel kapcsolatos kezdeményezések. Ennek a három területnek társadalmi innováció – közösségi tanulás – környezeti nevelés összefüggéseit vizsgáljuk két európai társadalmi innovációs kezdeményezés elemzése révén.Kutatási kérdéseinket Kozma és Márkus (2019, 2021), Márkus (2021) korábbi társadalmi innovációs kutatásaira alapoztuk. A hasonlóságokat és különbségeket keresve a kezdeményezések kialakulásának folyamatában. Milyen mértékű a társadalmi újítás? Milyen tanulási formák jelennek meg? Vannak-e párhuzamok a szervezeti háttérben és a fenntarthatóságban?Az előadásban bemutatásra kerülő két eset egy nagyobb vizsgálat részeleme. A kutatás során 20 szervezet körében végeztünk interjús vizsgálatot. Félig strukturált interjúkat készítettünk a vizsgálatba bevont szervezetek vezetőivel. Az első eset egy olasz kezdeményezés, amely az élelmiszer-veszteség ellen cselekvő aktív közösség Milánóban és Rómában, 2016-ban jött létre. A második eset egy angol növényi alapú közösségi konyha, ahol a szomszédságban élők tanulnak a fenntartható étkezésről, 2012-ben alakult.A kezdeményezések tanulási formáiban találunk egyezéseket és különbségeket is. Az olasz kezdeményezés esetén a tudásátadás 30%-a statisztikákból áll (az élelmiszer-pazarlással kapcsolatos elemzések, adatok), és 70%-a tapasztalati tanulás. A képzés informálisan zajlik, a közösségen belül szabadon áramlik az információ, és minden tag valamilyen új tudást, képességet hoz a csoportba. Az angol példára szintén jellemző az információ szabadon áramlása, viszont mégis szervezettebb keretek között zajlik a tudásátadás: vannak egy alkalmas foglalkozások, amelyek különböző témaköröket ölelnek fel, és vannak hat hetes kurzusok is. Azonban a foglalkozásokon már nem a megszokott hierarchikus oktatás van. Közös jellemző, hogy az olasz és az angol eset is a tapasztalati tanulásra helyezi a hangsúlyt, elméleti oktatás igen csekély mértékben van jelen. Mások számára is szolgálnak tanulságokkal, mindkét kezdeményezés készít saját statisztikai elemzéseket, ezeket közzéteszik, népszerűsítik a kommunikációs csatornáikon. A statisztikák demonstrálják a tevékenység fontosságát, hogy milyen mértékben tettek hozzá a környezeti válság lassításához, a fenntarthatósághoz.Az olasz és angol példán keresztül betekintést nyerhetünk, hogy miként alakul ki egy közösségen alapuló, fenntarthatósággal kapcsolatos tevékenység, milyen mértékben képes hatni az innováció, hogyan zajlik a tanulási folyamat. Mit tekintenek a fenntarthatóság kulcsának és milyen társadalmi hatást érnek el a közösségben. A szervezetek vizsgálata segítséget nyújthat a társadalmi innovációk alaposabb megismeréséhez.

Hivatkozások:

Forray R., K., & Kozma, T. (2021). Közösségi tanulás járvány idején. Educatio, 30(1), 36-49.
Kozma T. (2019). A társadalmi innováció értelmezései. Kultúra és Közösség 1. sz. 5-11.
Márkus, E. & Kozma, T. (eds.) (2019). Learning Communities and Social Innovations 21.
Márkus, E. (2021). Community learning and social innovation. In: Boros, Julianna - Kozma, Tamás - Márkus, Edina (eds.) Community Building and Social Innovation. Debrecen, University of Debrecen, CHERD 220-231.
Nemes, G. & Varga, Á. (2015): Társadalmi innováció és társadalmi tanulás a vidékfejlesztésben - sikerek, problémák, dilemmák. In „Mérleg és Kihívások" IX. Nemzetközi Tudományos Konferencia = „Balance and Challenges" IX. International Scientific Conference: A

Gazdaságtudományi Kar megalapításának 25. évfordulója alkalmából. Miskolc, Miskolci Egyetem Gazdaságtudományi Kar 434-444.
Quintane, E., Mitch Casselman, R., Sebastian Reiche, B., & Nylund, P. A. (2011). Innovation as a knowledge-based outcome. Journal of knowledge management, 15(6), 928-947.
Varga, K. (2023). A társadalmi fenntarthatóság mérése egy társadalmi innovációs jó gyakorlat alapján. In: Veresné Somosi M., Sikos T. T. (szerk.) (2023). A fenntarthatóság holisztikus megközelítésben. Akadémiai Kiadó.

Szerző: Mata Emese

Absztrakt címe: Hatékonysági mérés az integrált környezetismeret oktatásról 4.osztályos tanulók körében

Kulcsszavak: környezetismeret, integrálás, gyermekek

Absztrakt: Kutatásom 2022 tavaszán kezdtem el, amelynek célja annak vizsgálata volt, hogy milyen hatással van a környezetismeret tantárgy 1-2. évfolyamon történő megszűnése a 3. osztályos tanulók tudásszintjére, valamint arra is kerestem választ, hogy a tantárgyi tartalmak más tantárgyakba való beintegrálása során mennyire tud megvalósulni a tananyag teljes körű átadása.

2022-ben a kutatásban olyan tanulók vettek részt, akik 1-4.osztályig tanulnak környezetismeretet, 2023-ban már kizárólag olyan gyermekeket mértünk, akik csak 3–4. évfolyamon találkoztak a tantárggyal. A vizsgálatok 2022-ben 2288, míg 2023-ban 2606 tanuló bevonásával zajlottak, mindkét évben teljes megyei lefedettséggel.

A 2024-es mérés középpontjában a tantárgyi tartalmak beintegrálásának vizsgálata állt. Ehhez egy 4.osztályos tanulók számára összeállított mérőlapot alkalmaztunk, amely egy ismeretterjesztő szövegfeldolgozásán keresztül a tanulók matematikai készségeit, elemi számolását, és anyanyelvi tudását is mérte. E vizsgálat során 2192 tanuló töltötte ki a mérőlapot. A kutatás révén megfigyelhető, hogy a tanulók többsége 2013-ban és 2014-ben született. Az értékelés során egyértelműen kirajzolódott, hogy a 2024-es mérésben fordultak elő legnagyobb arányban feladatértelmezési hibák. A tanulók jelentős része nehézséget mutatott az elemi matematikai műveletek elvégzésében, különösen a számok helyiértékének megértése terén. Továbbá gyakoribbá vált az állatok helytelen megnevezése, illetve a kulcsfogalmak helyett értelmetlen szavak használata. Területileg vizsgálva, ismételten Bács-Kiskun és Jász-Nagykun-Szolnok vármegye tanulói teljesítettek gyengébben.

Az eredmények alapján arra következtethetünk, hogy a több évet felölelő kutatás során az új nevelési színterek nem kínálnak megoldást az 1-2. évfolyamon megszűnt környezetismeret tantárgy hiányára, a más tantárgyakba való beintegrálás pedig nem egyenlő egy diszciplína tanításával.

A kutatás a 2024- 2.1.1-EKÖP számú projekt a Kulturális és Innovációs Minisztérium, Nemzeti Kutatási Fejlesztési és Innovációs alapból nyújtott támogatásával, az egyetemi kutatói ösztöndíj programjának finanszírozásában valósult meg.

Hivatkozások:

Mata, E. (2024). Környezetismeret tantárgy 1-2. Évfolyamon való megszűnésének hatásai a 3. osztály tudásszintjére.

Csapó B. (2000). A tantárgyakkal kapcsolatos attitűdök összefüggései. Magyar Pedagógia,100(3), Article 3.

Homoki, E. (2021). A környezetismeret tantárgy a NAT 2020 alapján, elvesztegetett évek. In R. Fodor, O. Gombocz, & Á. K. Miklós (Szerk.), Pedagógiai változások – a változás pedagógiája III. (o. 137–144). Szaktudás Kiadó.

Homoki, E., & Mata, E. (2024). Mérhető változások a 3. Osztályosok környezetismeret-tudásában. Új Pedagógiai Szemle, 74(05–06), 92–110.

Szerző: Máté István

Absztrakt címe: A non-formális tanulási környezetek korszerű digitális fejlesztésének módszertani kérdései

Kulcsszavak: non-formális tanulási környezetek, ASTERA framework, mesterséges intelligencia, fenntartható fejlesztés, inkluzív tanulás

Absztrakt: A non-formális tanulási környezetek – mint a múzeumok, látogatóközpontok, ökoturisztikai élménycentrumok – a 21. századi tudástranszfer támogatásának kiemelkedő színterei. Digitális korszerűsítésük és a tanulói igényekhez igazodó adaptációjuk azonban gyakran kezdetleges, így nem minden esetben képesek hatékonyan támogatni sem az időgazdálkodást, sem a neurodiverzitással élő látogatók befogadó tanulási élményét. Továbbá, sok esetben a fenntartható működésre és a tartalmi megújulásra sem készülnek fel megfelelően, ami hosszú távon a varázs és a hatékonyság elvesztéséhez, illetve magas ráfordítási igényhez vezethet.

Hipotézis:A non-formális oktatási terek jelentős fejlődési potenciált kínálnak, különösen a mesterséges intelligencia (AI) hatékonyságnövelő lehetőségeinek megjelenésével párhuzamosan. A különböző generációk – különösen az alfa-generáció – változó tanulási szokásai és útvonalai, valamint a társadalmi inklúzió erősödő igénye új módszertani megközelítések kidolgozását teszik szükségessé a tudásmenedzsment hatékony fenntartása érdekében fizikálisan és virtuálisan is.

Kutatásom célja egy olyan adaptív, fenntartható és skálázható módszertani modell megalkotása, amely biztosítja a tartós tudástranszfert, miközben a neurodivergens – köztük sajátos nevelési igényű, tanulási nehézségekkel élő és szenzorosan érzékeny – tanulók számára is inkluzív, motiváló tanulási környezetet hoz létre.

A kutatás három saját kivitelezésű projekt eredményeire épül: a bajai Türr István Múzeum VR- és AR-alapú komplex élményfejlesztése, a borsodnádasdi Óbükk Élményközpont átfogó stratégiai és attrakciós koncepciójának kidolgozása, valamint az Ózdi Városi Múzeum élményalapú fejlesztési irányelveinek megalkotása. Emellett elemzem további non-formális terek oktatástechnológiai fejlesztéseit is.

Astera framework:A kutatás során az ASTERA framework került kidolgozásra (Artificial Intelligence, Spatial Renewal, Tone and Light Cues, Enhanced Learning Pathways, Responsive Immersion, Accessibility and Sustainability), amely hat pillér mentén rendszerezi a non-formális tanulási környezetek korszerűsítésének alapelveit. A jelenleg is fejlődő framework integrálja a mesterséges intelligencia alkalmazását, a téri és vizuális környezet tudatos megújítását, a fény- és hanghatások kognitív támogatásként való használatát, az egyéni és közösségi tanulási útvonalak optimalizálását, az immerzív élménytervezést, valamint az akadálymentesség és fenntarthatóság szempontjainak következetes érvényesítését.

A kutatás módszertanát a Double Diamond (DD), a Human Centered Design (HCD) problémamegoldási ciklusai –többek között iteratív tesztelési körök, perszóna alkotás, mélyinterjúk, kérdőívek, hőtérképes szemmozgáskövetés, prototípus-tesztelések, stakeholder igényspecifikációk, olvasási tesztek– és a Design-Based Research (DBR) elméleti és gyakorlati alapelveinek kombinációja alkotja. Ez a megközelítés lehetővé tette, hogy az élményalapú non-formális tanulási környezetek fejlesztése során egyszerre jöjjenek létre tudományosan megalapozott következtetések és gyakorlati megoldások. A fenntarthatóság, a költséghatékonyság és a környezeti felelősségvállalás a fejlesztési folyamat szerves részét képezi.

A kutatás várható újszerűsége abban rejlik, hogy nemcsak egy komplex, adaptív és befogadó tanulási környezeti modellt kínál, hanem kézzelfogható megoldásokat is javasol a non-formális terek fenntartható fejlesztésére, minimális erőforrásterhelés mellett. Elméleti és gyakorlati jelentősége, hogy hozzájárulhat a non-formális tanulási színterek folyamatos korszerűsítéséhez, a gazdasági erőforrások hatékonyabb felhasználásához, valamint a társadalmi befogadás elősegítéséhez a digitális oktatási környezeteken keresztül.

Szerző: Máté-Szabó Barbara

Absztrakt címe: Cooling out vagy warming up? Továbbtanulási motivációk vizsgálata a felsőoktatási szakképzésben

Kulcsszavak: cooling out, felsőoktatási szakképzés, továbbtanulás, motivációk

Absztrakt: A rövid ciklusú felsőfokú képzések funkciójával kapcsolatban a Burton R. Clark-féle cooling out hipotézis (Clark, 1980) vizsgálata (Kantor & Lowe 1992), napjainkban is napirenden van (Tang & Dang 2023). Vitatják, hogy ezeknek a képzéseknek warming up (tanulmányi mobilitást serkentő) vagy cooling out (ambíciókat lehűtő) hatása van a hallgatókra. Természetesen az oktatáspolitikai és az intézményi kontextuson nagyon sok múlik.

Előadásommal ehhez a nemzetközi vitához kívánok hozzájárulni a magyarországi felsőoktatási szakképzések vizsgálatával, tekintve, hogy a hazai felsőoktatási struktúraváltás keretében ez a képzési szint jelentős átalakuláson ment keresztül az utóbbi két évtizedben, ami legfőképpen a képzési profilját és az intézmény kötődését érintette. Nem szabad megfeledkeznünk a rövid ciklusú felsőoktatási képzéseket folytató intézmények hatásáról sem, melyet az ott tanuló hallgatók szocializációjára gyakorolnak. Ehhez kapcsolódóan Clark „cooling out" hipotézisét tekintik az egyik alapvető koncepciónak a kutatók (Clark, 1960; Pusztai, 2011), melyben Clark (1960) szerint az intézményi hatást az intézmény típusának, az oktatói kommunikációnak és a tantervi struktúra rejtett üzenetének összefonódó erős hatása eredményezi, melyek a hallgatók továbbtanulási ambícióinak lehűlése mögött állhatnak (Clark, 1960, Pusztai, 2016).

Kérdőíves vizsgálatomban a felsőoktatási szakképzésben tanuló nappali és levelező tagozatos hallgatókat (n=1628 fő) vizsgáltam több szempont alapján. A felmérést Magyarország 23 felsőoktatási intézményében folytattam, minden képzési területen. Előadásomban kifejezetten a felsőoktatási szakképzés hallgatóinak továbbtanulási ambícióira fókuszálok. A képzési területek összehasonlításával végzem az elemzést, hogy láthatóvá váljanak a különbségek a hallgatók motivációit illetően. Hipotéziseim vizsgálatához többféle statisztikai eljárást alkalmaztam. A továbbtanulási ambíciók vizsgálata során a képzési területek között a gazdaságtudományi és jogi területen tanulók esetében véltem tudatosabb tervezést és továbbtanulási terveket feltételezni.

Klaszteranalízis segítségével sikerült kialakítani a képzés célcsoportjait. A tudatosan építkezők, ugródeszkázók és papírért tanulók csoportját. Eredményeim a felsőoktatási szakképzés esetén igazolták, hogy a hallgatók körében erőteljesen megjelenik (több, mint 50%) a továbbtanulási szándék. A hazai hallgatói rekrutációs bázist vizsgálva egyértelműen kijelenthetjük, hogy a felsőoktatásba bekerülő felsőoktatási szakképzés újabb hallgatói célcsoportoknak nyitott lehetőséget. Kutatásom eredményei között kiemelkedik a hallgatói célcsoportok vizsgálata tekintetében, hogy azonosítani tudtunk egy olyan hallgatói réteget a képzésre jelentkezők között (Tudatos építkezők), akik egyre céltudatosabbak a választásban, tudják, hogy a képzés miként tudja őket segíteni a továbbtanulási céljaik elérésében, ezzel a lehetőséggel pedig élni is kívánnak.

Eredményeim a tanulmányi mobilitást serkentő (warming up) szerepre mutattak rá leginkább, mely a képzés profilváltásával és felsőoktatási intézményekhez való kötődésével egyre inkább megerősödött.

Hivatkozások:

Clark, B. R. (1960). ""The 'Cooling-Out' Function in Higher Education"". American Journal of Sociology. 65(6), 569–576. https://doi:10.1086/222787 229

Clark, B. R. (1980). The “cooling out” function revisited. New directions for community colleges, 32(8), 15–31.

Kantor, H. & Lowe, R. (1992). „Heating up or Cooling out? American Journal of Education, 100(2) 257–71. https://doi.org/10.1086/444016.

Pusztai, G. (2011). A láthatatlan kéztől a baráti kezekig: hallgatói értelmező közösségek a felsőoktatásban. Új Mandátum Kiadó. https://mek.oszk.hu/12100/12194/12194.pdf

Pusztai, G. (2016). Az intézményi hatás és forrásai. In Pusztai G., Bocsi V., & Ceglédi T. (Eds.), A felsőoktatás (hozzáadott) értéke : Közelítések az intézményi hozzájárulás empirikus megragadásához (pp. 112-137). Partium Kiadó- Új Mandátum Könyvkiadó. https://mek.oszk.hu/16000/16053/16053.pdf

Tang, H. H. H., & Dang, B. Y. Y. (2023). Warming up or cooling out? Educational desire and higher education participation in an Asian context. The Australian Educational Researcher, 50(3), 823-844. https://doi.org/10.1007/s13384-022-00528-1

Szerző: Matlári Andrea

Absztrakt címe: Az interaktív feladattípusok metakognitív és affektív szerepe az előzetes tudás feltárásában online tanulási környezetekben

Kulcsszavak: interaktív feladattípus, előzetes tudás, metakogníció, kíváncsiság, online tanulási környezet

Absztrakt: Az online tanulási környezetek egyik legnagyobb kihívása, hogy képesek legyenek pontosan feltárni és értelmezni a tanulók előzetes tudását annak érdekében, hogy adaptív, személyre szabott tanulási útvonalakat kínáljanak. (Azevedo, 2022; D'Mello, 2012) A kutatások döntően diagnosztikus és mérési nézőpontból közelítik meg az interaktív feladattípusokat (Hattan, 2023; Butler, 2018; Racsmány, 2022), miközben kevéssé vizsgált, hogy ezek milyen módon formálják a tanulók metakognitív és affektív reakcióit, így a tanulási folyamat szabályozásában betöltött szerepük mélyebb megértése is hiányzik. (Hattan, 2023; Tobler, 2023) A kíváncsiság – különösen a „nem tudom biztosan, de közel állok hozzá" típusú tudásélmény – erős tanulásindító tényezőként jelenik meg (Chen, 2025; Wade, 2019), amelyet a tanulók saját tudásukról alkotott metakognitív ítéletei (tudásbizalom, helyességbizalom) közvetítenek. (Chen, 2025) Ezek az ítéletek nemcsak a kíváncsiság előfeltételei, hanem befolyásolják a tanulási döntéseket és a tanulási eredményeket is (Zhao, 2020).

Az előadás célja, hogy bemutassa, milyen nyitott elméleti kérdések és lehetséges empirikus kutatási irányok körvonalazódnak. Az elméleti hátteret többek között a metakognitív kalibráció új mérési megközelítései (Tobler, 2023), a kíváncsiság affektív-kognitív modelljei (Wade, 2019; Chen, 2025), valamint a retrieval-based learning és a feladatformák szerepéről szóló kutatások (Butler, 2018; Racsmány, 2022) alapozzák meg. Külön figyelmet kapnak az intelligens oktatórendszerek (MetaTutor, ALEKS, Affective AutoTutor), amelyek már képesek a metakognitív és affektív reakciók nyomon követésére, de nem elemzik mélyebben a feladattípusok strukturális hatásait. Kevéssé ismert, hogyan járulnak hozzá a különböző feladattípusok az affektív visszacsatolásokhoz, a kíváncsiság dinamikájához és a tanulási útvonalak szabályozásához, különösen egyéni különbségek (pl. tesztszorongás, önhatékonyság) mellett.

A fenti szakirodalmi alapok mentén az alábbi szempontok szerint épül fel az elméleti vizsgálat: feladattípusok mint metakognitív-affektív szabályozók; kíváncsiság, metakognitív kalibráció és feladattípus; egyéni tanulási jellemzők és feladattípus-interakciók. A feltárt elméleti kérdések és dilemmák megalapozhatják olyan jövőbeli empirikus vizsgálatok tervezését, amelyek az interaktív feladattípusokat már nem csupán mint input-eszközöket, hanem mint tanulás-szabályozó elemeket értelmezik az online tanulási környezetben.

Hivatkozások:

Azevedo, R., Bouchet, F., Duffy, M., Harley, J., Taub, M., Trevors, G., Cloude, E., Dever, D., Wiedbusch, M., Wortha, F., & Cerezo, R. (2022). Lessons learned and future directions of MetaTutor: Leveraging multichannel data to scaffold self-regulated learning with an intelligent tutoring system. Frontiers in Psychology, 13, 813632. https://doi.org/10.3389/fpsyg.2022.813632

Butler, A. C. (2018). Multiple-choice testing in education: Are the best practices for assessment also good for learning? Journal of Applied Research in Memory and Cognition, 7(3), [Article ID if available]. https://doi.org/10.1016/j.jarmac.2018.07.002

Chen, X., Twomey, K. E., Hayes, M., & others. (2025). The limits of curiosity? New evidence for the roles of metacognitive abilities and curiosity in learning. Metacognition and Learning, 20(1). https://doi.org/10.1007/s11409-024-09407-9

D'Mello, S.K., & Graesser, A.C. (2012). AutoTutor and affective autotutor: Learning by talking with cognitively and emotionally intelligent computers that talk back. ACM Trans. Interact. Intell. Syst., 2, 23:1-23:39. https://doi.org/10.1145/2395123.2395128

Hattan, C., Alexander, P. A., & Lupo, S. M. (2023). Leveraging What Students Know to Make Sense of Texts: What the Research Says About Prior Knowledge Activation. Review of Educational Research, 94(1), 73-111. https://doi.org/10.3102/00346543221148478 (Original work published 2024)

Racsmány, M., & Szőllősi, Á. (2022). Memory skill: The proceduralization of declarative memory through retrieval practice. In J. Gervain, G. Csibra, & K. Kovács (Eds.), A life in cognition: Studies in cognitive science in honor of Csaba Pléh (pp. 351–367). Springer Nature Switzerland AG. https://doi.org/10.1007/978-3-030-66175-5_25

Tobler, S., & Kapur, M. (2023). Metacognitive calibration: A methodological expansion and empirical application. Paper presented at the International Conference of the Learning Sciences (ISLS 2023), Montreal, Canada. https://doi.org/10.3929/ethz-b-000600979

Zhao, L., & Ye, C. (2020). Time and performance in online learning: Applying the theoretical perspective of metacognition. Decision Sciences Journal of Innovative Education, 18(3), 435–455. https://doi.org/10.1111/dsji.12216

Wade, S., & Kidd, C. (2019). The role of prior knowledge and curiosity in learning. Psychonomic Bulletin & Review, 26, 1377–1387.

https://doi.org/10.3758/s13423-019-01598-6

Szerző: Medovarszki István

Absztrakt címe: A mesterpedagógusok adekvát eszközei az oktatás-nevelés fejlesztésének folyamataiban – pedagógiai akciókutatások

Kulcsszavak: akciókutatás, mesterpedagógus, reflektív pedagógia

Absztrakt: A lokális pedagógiai gyakorlatok helyi problémáinak azonosítása és a rájuk adott reflektív válaszok megkívánják a pedagógusoktól a kutatói szemléletet.A diagnosztizált problémák kezelésére praktikus megoldásnak tűnik a pedagógiai akciókutatások lebonyolítása, amelyek a probléma meghatározása után több cikluson keresztül valósítanak meg fejlesztésre irányuló akciókat. Az akciók után következő reflexiók segítik a következő ciklusok előkészítését, amelyek ismétlődő periódusokként a kutatások sajátos jellemzői (School Education Gateway, é.n.). Előadásunkban megvizsgáljuk, hogy a mesterpedagógusok minősítéséhez kapcsolódó útmutatóban mely fókuszpontok kapcsolódnak az akciókutatásokhoz, ezáltal támogatva a mesterprogramok és a pedagógiai akciókutatások párhuzamos megvalósítását.

Earl Babbie (2008) úgy véli, hogy az akciókutatás a terepkutatások egyik paradigmájának tekinthető, Falus (2004) szerint a legtöbb iskolakísérlet is ilyen, továbbá Vámos (2013) állítja, hogy a helyi eredményesség akkor mérhető hitelesen, amennyiben a gyakorlatra irányuló kutatásokat a gyakorlatot végzők folytatják le. Balázs Éva, Kocsis Mihály és Vágó Irén 2011-ben megjelent közös tanulmányukban arról értekeznek, hogy bár hazánkban is megjelentek az akciókutatások (főként Zsolnai József munkásságának köszönhetően), de igazi áttörésről még mindig nem lehet beszélni az ilyen jellegű kutatások máig alacsony száma miatt. Jó lenne, ha a helyi gyakorlatok erre a problémafelvetésre is reflektálnának, és a tantermi valamint az azon kívüli gyakorlatok tudományos interpretációi a hazai tantárgy-pedagógiai és szakmódszertani gyakorlatot is gazdagítanák.

Az „Útmutató a mesterpedagógus fokozatot megcélzó minősítési eljáráshoz” című dokumentum alapján a mesterpedagógusok munkássága négydimenziós tevékenységmodell mentén értelmezhető: feltáró-elemző, fejlesztő-újító, tudásmegosztó-segítő tevékenységek és a tudatos szakmai fejlődés tevékenységei (OH, 2019). E négy dimenzió könnyen kapcsolható az akciókutatások sajátosságait meghatározó elemekhez. Előadásunkban arra keressük a választ, hogy a pedagógusok előmeneteli rendszerében a mesterpedagógusi fokozat elérését célzó minősítési eljáráshoz kapcsolódó mesterprogram egy több cikluson átívelő akciókutatás keretében megvalósítható-e, illetve az Oktatási Hivatal által közzétett útmutató tartalmaz-e olyan közvetlen szövegszegmenseket, melyek direkt vagy indirekt módon akciókutatások kidolgozása és megvalósítása irányába terelhetnék a pedagógusokat. A dokumentum tartalomelemzése (MAXQDA tartalomelemző szoftverrel) során arra a következtetésre jutottunk, hogy a mesterprogramok minden további nélkül lehetnek valós akciókutatások, a lebonyolítás megtervezése, a végrehajtott akciók ciklikussága, a kutatási szakaszok végén megjelenő reflexiók mind-mind az akciókutatások sajátosságai. Az útmutató tartalomelemzése során deduktív úton kilenc priori főkódot határoztunk meg, melyek mind az akciókutatások alapvető tulajdonságait, felépítését és sajátosságait írják le. E főkódok a következők voltak: probléma azonosítása, kutatás, tervezés, akció, fejlesztő hatás és újítás, ciklikusság, lokális hatás, reflexió, disszemináció.

Olyan szövegszegmenseket kerestünk, amelyek – az akciókutatások alaptulajdonságainak megfelelő – fő kódoknak megfeleltethetők. Induktív úton így összesen 197 darab szövegszegmenst azonosítottunk. Gyakoriság szerint a főkategóriáknak megfelelő szövegrészletek a következőképpen jelentek meg a mesterpedagógusoknak szánt útmutató szövegkorpuszában: tervezés (30), reflexió (28), lokális hatás (25), disszemináció (24), kutatás (24), ciklikusság (21), fejlesztő hatás és újítás (19), akció (18), probléma azonosítása (8).

Meg vagyunk győződve arról, hogy ha a hazai köznevelés rendszerében működő helyi praxisokban megerősödne a kutatói szemlélet, az a teljes köznevelés hatékonyságára és produktivitására pozitív hatást gyakorolna. Ehhez kézenfekvő eszköz a pedagógiai akciókutatások gyakorlatba emelése, ugyanis ha a kutató az események közvetlen irányítója és befolyásolója, akkor a beavatkozások a konkrét problémakört orvosolják és azonnal kifejtik hatásukat.

Hivatkozások:

Babbie, E. (2008). A társadalomtudományi kutatás gyakorlata. Balassi Kiadó, Budapest.

Balázs, É., Kocsis, M. és Vágó, I. (2011). Az idő a gazda mindenben. Iskolakultúra, 2011/10-11.

Falus, I. (2004). Bevezetés a pedagógiai kutatás módszereibe. Műszaki Könyvkiadó, Budapest.

OH. (2019). Útmutató a mesterpedagógus fokozatot megcélzó minősítési eljáráshoz. oktatas.hu/pub_bin/dload/unios_projektek/kiadvanyok/Mesterpedagogus_negyedik.pdf, Oktatási Hivatal, Budapest. (letöltés ideje: 2023. 09. 22.)

School Education Gateway (é.n.). Hogyan lehetnék jobb a munkámban? Az akciókutatás mint a pedagógusok szakmai fejlődésének motorja.

Vámos, Á. (2013). A gyakorlat kutatása a neveléstudományban – az akciókutatás. Neveléstudomány: Oktatás, Kutatás, Innováció 2013. 1. 2. 23–42.

Szerző: Megyesi Erzsébet

Absztrakt címe: Célcsoportismeret a felnőttképzésben: korai adatok, hosszú távú hatások. Felnőttképzési célcsoportok azonosítása statisztikai dimenzióban

Kulcsszavak: felnőttképzés, közösségi tanulás, kompetenciamérés

Absztrakt: A felnőttképzés a közösségi tanulás egyik kiemelt színtereként értelmezhető, amelyben a formális, nonformális és informális tanulási lehetőségek szervesen összekapcsolódnak. A közösségi tanulási terek olyan környezetek, ahol a felnőttek készségeik és kompetenciáik fejlesztésén keresztül aktív szereplőivé válhatnak saját közösségeik fejlődésének (Kozma2019; Márkus2018; UNESCO 2017).

A felnőttképzés terei és formái átalakulnak - egyre hangsúlyosabbá válnak a közösségi alapú tanulási folyamatok, melyek támogatják az alkalmazkodóképességet és az élethosszig tartó tanulást (Benedek2018). A közösségi tanulás így nem csupán oktatási, hanem társadalmi innovációs szerepet is betölt, erősítve a társadalmi kohéziót és az egyéni életesélyeket (Schuller&Watson2009).

A felnőttképzési célcsoportok azonosítása nem csupán oktatáspolitikai vagy munkaerő-piaci kérdés, hanem a közösségi tanulás tágabb összefüggésrendszerében is értelmezhető. A vizsgálat kvantitatív másodelemzésen alapul, célja a tanulási életutak predikciója és azok társadalmi mintázatainak feltárása, a felnőttképzési célcsoportok statisztikai alapú definiálása és jellemzése az elérhető oktatási statisztikai adatok tükrében.

A tanulók kompetenciaszintjének feltérképezéséhez a hazai Országos Kompetenciamérés (Balázsi, Lak,&Szabó2011; Oktatási Hivatal2023), valamint a nemzetközi PISA-mérések adatai szolgálnak alapul (Balázsi, Ostorics, Szalay, &Szepesi2013; Oktatási Hivatal2019; OECD2019). Ezeket egészítik ki a felnőttkori készségek vizsgálatára irányuló PIAAC-felmérés eredményei (Nemzeti Munkaügyi Hivatal2014), valamint a felnőttképzési részvétel statisztikai mutatói (Nemzeti Szakképzési ésFelnőttképzési Hivatal; Központi Statisztikai Hivatal). A kombinált adatelemzés révén pontosabb képet kaphatunk a felnőttképzés jelenlegi, illetve potenciális célcsoportjainak sajátosságairól.

A hipotézis szerint az alapfokú oktatás során kialakult alapkompetenciák előrevetítik a felnőttképzési részvétel lehetőségeit vagy annak hiányát. A készségmintázatok és a társadalmi-demográfiai háttér együttes elemzése új megközelítést kínálhat a célzott szakpolitikai beavatkozások és közösségi tanulási terek kialakításához, valamint a felnőttképzés módszertanának és eszközrendszerének célzott fejlesztéséhez.

A kutatás gyakorlati jelentősége, hogy a köznevelés és a felnőttképzés közötti kapcsolatot— különösen a tanulási esélyek időben történő felismerése szempontjából— új megvilágításba helyezi. A célcsoportalapú gondolkodás megerősítése a közösségi tanulás, a felnőttképzés és az esélyteremtés szempontjából is elengedhetetlen (Field2006; OECD2016).

Az eredmények hozzájárulnak a közösségi tanulás elméleti modelljének felnőttkori kontextusra történő kiterjesztéséhez, gyakorlati ajánlásokat kínálhatnak képzési programok és szakpolitikai stratégiák tervezéséhez.

Hivatkozások:

Balázsi,I., Lak,Á., &Szabó,M. (2011). Országos kompetenciamérés2010. Összefoglaló jelentés (3., jav. változat). Oktatási Hivatal. https://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/kozoktatas/OKM2010_osszefoglalo_jelentes.pdf

Balázsi,I., Ostorics,L., Szalay,B., &Szepesi,I. (2013). PISA2012. Összefoglaló jelentés . Oktatási Hivatal. https://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/kozoktatas/pisa_2012_osszefoglalo.pdf

Benedek,A. (2018). A tanulás új útjai. In J.Mrázik (Ed.), A tanulás új útjai (HERA Évkönyvek2016, pp.7–17). Magyar Nevelés- és Oktatáskutatók Egyesülete (HERA).

Field,J. (2006). Lifelong learning and the new educational order (2nded.). Trentham Books.

Kozma,T. (2019). Közösségi tanulás: elmélet és gyakorlat. Iskolakultúra,29(6),3–18.

Márkus,E. (2018). A közösségi tanulás feltételei és hatásai. Educatio,27(2),239–252.

Nemzeti Munkaügyi Hivatal. (2014). PIAAC: A felnőttek készségeinek felmérése. Összefoglaló jelentés. https://www.nive.hu/Downloads/PIAAC_jelentes_2014.pdf

Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Hivatal. (n.d.). Felnőttképzési statisztikai adatok. Retrieved April27,2025, from https://nszfh.gov.hu/felnottkepzesi_statisztika

Oktatási Hivatal. (2019). PISA2018: Összefoglaló jelentés. Oktatási Hivatal.

Oktatási Hivatal. (2023). Országos kompetenciamérés2022. Összefoglaló jelentés. Oktatási Hivatal.

Organisation for Economic Co-operation and Development. (2016). Skills matter: Further results from the Survey of Adult Skills (PIAAC). OECD Publishing. https://doi.org/10.1787/9789264258051-en

Organisation for Economic Co-operation and Development. (2019). PISA2018 Results (VolumeI): What students know and can do. OECD Publishing. https://doi.org/10.1787/5f07c754-en

Schuller,T., &Watson,D. (2009). Learning through life: Inquiry into the future for lifelong learning. National Institute of Adult Continuing Education.

UNESCO Institute for Lifelong Learning. (2017). Learning cities and the SDGs: A guide for local authorities. UNESCO. https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000259471

"

Szerző: Méhész-Csisztu Dávid Miklós

Absztrakt címe: New approach in Russian language teaching for adult learners

Kulcsszavak: Russian language, Educational tool, self-regulated learning

Absztrakt: In recent years, there has been a growing interest in Russian as a foreign language among adult learners in Hungary. According to statistical data published by the felvi.hu portal, operated by the Educational Authority of Hungary, the popularity of Russian shows a steady increase, with annual oversubscription to relevant university programs. However, compared to Western European languages, the number of students learning Russian remains relatively low.

Currently, only a limited number of textbooks are available in Hungary for learning Russian as a foreign language that take into account national specificities (Azimov & Shchukin, 2009, 205). These textbooks are primarily designed to meet the needs of primary and secondary education (Székely & Székely, 2011). The lexical structure of the materials, the range of illustrative tools, and the method of content presentation often do not align with the particular requirements of adult education, nor do they reflect modern teaching methodologies based on the principles of andragogy.

Adult learners often are unable to participate regularly in formal education programs. Through frequent consultations — which may also take place online or within the framework of e-learning (Kadocsa, 2006) — and by using appropriately designed educational tools, they are afforded the opportunity to engage in independent study aligned with the principles of self-regulated learning. This allows them to prepare for consultation sessions at their own pace and according to their personal schedules (Zimmerman, 1990; Molnár, 2002).

The aim is to develop a research-based educational tool in which the instructional content is presented in parallel in both Hungarian and Russian. The bilingual nature of the material is of particular importance in supporting autonomous learning, as it allows task instructions, as well as grammatical, phonetic, lexical, cultural, and other explanatory content, to become more comprehensible. It enables learners to compare linguistic structures, with special attention to phenomena that do not exist in both languages or are expressed differently in terms of grammar, vocabulary, or phonetics. This approach — which emphasizes the role of the native language (Azimov & Shchukin, 2009, 207–4) — may help to reduce learners' anxiety and uncertainty, and, through enhanced comprehension, increase their motivation to learn the language. The objective of the research is to enhance the effectiveness of Russian language teaching for adult learners. The practical outcome will be a research-based educational tool that presents material in parallel Russian and native-language, while also considering the specific characteristics of adult language acquisition outside the formal education system. The chapters, lexical and stylistic content of the material will be based on real-life situations, such as: Getting Acquainted, Family, The World of Social Media, Traveling in the Modern World, Job Search and the World of Work, and Russia: The World's Largest Country. In addition, we also aim to create a research-based mobile application that would provide short grammar explanations and practice exercises, thereby further supporting both individual and group learning processes. An integral part of the research is the practical application of the educational material, as well as the assessment of its effectiveness and impact (Sági & Széll, 2015). The primary goal is to empirically validate the hypothesis that the new educational tool will positively contribute to the development of adult learners' Russian language proficiency. Based on written feedback and questionnaire surveys collected during the use of the material (Rencz, 2022), further adaptations will be made to better align with learners' needs and experiences.

References:

Azimov, E. G., & Shchukin, A. N. (2009). New dictionary of methodological terms and concepts (theory and practice of language teaching).http://rus-yaz.niv.ru/doc/dictionary/language-education/fc/slovar-205.htm#zag-1085, http://rus-yaz.niv.ru/doc/dictionary/language-education/fc/slovar-207-4.htm#zag-1510

Kadocsa, L. (2006). Az atipikus oktatási módszerek. Nemzeti Felnőttképzési Intézet. https://mek.oszk.hu/06600/06655/06655.pdf

Molnár, É. (2002). Önszabályozó tanulás: nemzetközi kutatási irányzatok és tendenciák. Magyar Pedagógia, 102 (1), 63–77. https://www.magyarpedagogia.hu/index.php/magyarpedagogia/article/download/237/236/248

Rencz, F. (2022). Kérdőívtervezés. Budapesti Corvinus Egyetem. https://unipub.lib.uni-corvinus.hu/7671/1/Kerdoivtervezes_egyetemi_jegyzet.pdf

Székely, A., & Székely, Ny. (2011). Sag za sagom. Nemzeti Tankönyvkiadó Zrt.

Zimmerman, B. J. (1990). Self-regulated learning and academic achievement: An overview. Educational Psychologist, 25 (1), 3–17. https://doi.org/10.1207/s15326985ep2501_2

Szerzők: Mészáros Attila

Absztrakt címe: Az élethosszig tartó tanulás jelentősége a szakképzésben és a felnőttképzésben

Kulcsszavak: LLL, Szakképzés, Felnőttképzés

Absztrakt: A 21. század munkaerőpiaca mélyreható szerkezeti változásokon megy keresztül, amelyeket a digitalizáció, az automatizáció, a globális gazdasági integráció és a környezeti fenntarthatóság irányába mutató törekvések hajtanak. E komplex kihívások közepette a szakképzés (VET) szerepe új értelmezést nyer, különösen az élethosszig tartó tanulás (LLL) kontextusában. A szakpolitikai diskurzusban egyre nagyobb hangsúlyt kap az a felismerés, miszerint a formális oktatási rendszerek már nem képesek önmagukban biztosítani az élethosszig tartó foglalkoztathatóságot és a társadalmi mobilitás lehetőségét (OECD, 2021; European Commission, 2020). Az előadás célja annak kutatásnak a bemutatása, hogy miként értelmezhető újra a hazai és nemzetközi környezetben a szakképzés funkciója az LLL rendszerén belül, valamint hogyan képes a VET hozzájárulni a digitális és zöld kompetenciák, illetve a társadalmi integráció erősítéséhez.

A kutatás elméleti keretét az UNESCO (2019) élethosszig tartó tanulásról szóló holisztikus megközelítése, az Európai Unió oktatáspolitikai keretrendszere (ET 2020, ET 2030), valamint a kompetenciaalapú tanulás (Key Competences Framework, 2018) alkotják. A tanulmány különösen épít Illeris (2018) tanuláselméleti modelljére, amely a tanulás kognitív, érzelmi és társas dimenzióinak együttes vizsgálatát teszi lehetővé. A szakképzés kontextusában e modell segítségével feltárható, hogy az LLL nem csupán ismeretbővítést, hanem identitásformáló és adaptív funkciót is betölt.

A kutatás szekunder empirikus vizsgálatra épül, amely során nemzetközi és hazai szakirodalmi forrásokat, oktatáspolitikai dokumentumokat és statisztikai adatbázisokat (Cedefop, Eurostat, World Bank, KSH) dolgoztam fel. Az elemzés fókuszában olyan országok állnak, amelyekben a VET-rendszerek szoros integrációban működnek az LLL-elveivel (pl. Németország, Finnország, Ausztria, Hollandia). A kutatás célja annak azonosítása, hogy mely strukturális és pedagógiai elemek segítik elő a tanulási utak rugalmasságát, az élethosszig tartó tanulás intézményesülését, valamint a társadalmi és gazdasági szereplők közötti együttműködés elmélyülését.

A kutatás során az alábbi kérdésekre kerestem választ: Milyen szerepet játszik a szakképzés az élethosszig tartó tanulás ökoszisztémájában? Melyek azok a jó gyakorlatok, amelyek elősegítik a VET és LLL közötti integrációt? Hogyan járul hozzá az LLL-orientált szakképzés a foglalkoztathatóság növeléséhez és a társadalmi egyenlőtlenségek csökkentéséhez? Milyen digitális és pedagógiai eszközök támogatják az LLL elveinek hatékony alkalmazását a VET-ben?

A kutatás hipotézise, hogy a rugalmas, tanulóközpontú és kompetenciaalapú VET-rendszerek erőteljesebben járulnak hozzá a munkaerő alkalmazkodóképességének, innovációs képességének és társadalmi mobilitásának növekedéséhez, mint azok a rendszerek, amelyek kizárólag szűk szakmaspecifikus tudás átadására koncentrálnak. Az elemzés megerősíti, hogy az LLL-elveket integráló szakképzési rendszerek – mint amilyen például a finn „modular VET” rendszer vagy az osztrák duális képzéshez kapcsolódó felnőttképzési lehetőségek – nagyobb rugalmasságot és inkluzivitást biztosítanak a tanulók számára (Cedefop, 2023).

A kutatás elméleti és gyakorlati jelentősége több szinten is tetten érhető. Egyrészt hozzájárul a szakképzés és felnőttképzés közötti határvonalak újragondolásához, másrészt rámutat arra, hogy a VET-rendszerek csak akkor válhatnak hosszú távon fenntarthatóvá, ha képesek adaptálódni a tanulók életútjához és a gazdaság gyorsan változó igényeihez. Az LLL-alapú

megközelítés elősegíti a tanulás demokratizálását, valamint a nem formális és informális tanulási formák elismerését, amelyek különösen fontosak a hátrányos helyzetű csoportok integrációjában (UNESCO UIL, 2022).

Hivatkozások:

Cedefop (2023). Empowering adults through upskilling and reskilling pathways. Luxembourg: Publications Office of the European Union.

European Commission (2020). European Skills Agenda for sustainable competitiveness, social fairness and resilience.

Illeris, K. (2018). Contemporary theories of learning: Learning theorists in their own words. Routledge.

OECD (2021). Lifelong Learning and Adult Education: Preparing All People for the Future of Work. OECD Publishing.

UNESCO (2019). Learning to become: The future of education. Paris: UNESCO.

UNESCO Institute for Lifelong Learning (UIL) (2022). Recognising non-formal and informal learning: outcomes, practices and policy recommendations. Hamburg: UIL.

European Union (2018). Council Recommendation on Key Competences for Lifelong Learning. Official Journal of the European Union.

Szerzők: Mezei Tímea, Jancsák Csaba

Absztrakt címe: Dél-alföldi roma fiatalok jövőorientációi és értékpreferenciái

Kulcsszavak: roma fiatalok, jövőorientáció, értékpreferencia, kulturális hagyományok, oktatási helyzetkép

Absztrakt: A hátrányos helyzetű fiatalok a magyar társadalom egyik legkiszolgáltatottabb és legveszélyeztetettebb csoportját alkotják; e populáción belül a roma fiatalok felülreprezentáltak (Orsós, 2015; Zolnay, 2015; Trendl, 2021; Varga-Csovcsis, 2021; Forray, 2022). A roma közösségek társadalmi kihívásait az elmúlt évtizedekben számos nemzetközi (pl.: Abubakar & mtsai., 2015; Bhabha & mtsai., 2017; Hofmann, 2019) és hazai tanulmány (pl.: Elek, 2022; Fejes & Szűcs, 2018; Forray, 2022; Kemény & Janky, 2004, Kertesi & Kézdi, 2006) vizsgálta. Mindezek ellenére az inklúziós folyamatokban csak csekély előrelépés tapasztalható, egyes területeken pedig inkább visszalépésről beszélhetünk (pl. Kende et al., 2021).

Jelen tanulmány célja, hogy feltérképezze a dél-alföldi roma (n1=197) és nem roma fiatalok (n2=125) kulturális hagyományait, oktatási helyzetét, közösségeik belső világát, társadalmi értékekről alkotott elképzeléseiket, értékpreferenciáikat, jövőorientációjukat és céljaikat.

Eredményeink szerint a résztvevők oktatási helyzete közepes, gyenge szocio-ökonómiás háttérrel. A roma fiatalok 23,4%-a tervezi a felsőoktatásba való bekapcsolódást. Kiemelkedő kortársi kapcsolatok jellemzik őket, ugyanakkor sok időt töltenek képernyő előtt, ami szignifikáns kapcsolatot mutat a bizonyos testi fájdalmak (pl. fej, nyak, hát) előfordulásával (p<0,05; r=0,145). A roma fiatalok jelentős része tervezi, hogy a jövőben megházasodik (78%) és családot alapít (77%), míg a várható gyermekszám viszonylag alacsony (1,7). A roma hagyományok iránti elkötelezettség erősebb, mint a nyelv használata, de a roma résztvevők több mint fele nem tartja fontosnak a tradíciók ápolását. E részmintán belül a fiatalok különösen fontosnak tartják az univerzális értékeket (pl. családi biztonság, boldogság, egyenlőség) és a posztmateriális értékeket (pl. szabadság, élet élvezete).

Csupán néhány szignifikáns különbség mutatkozott a roma és nem roma fiatalok válaszai között, például a hónap végi pénzhiány tapasztalatában, a sportolás gyakoriságában, valamint az adott félév tanulmányi eredményeiben.

A vizsgálat limitációi között azonosítottuk, hogy a nem reprezentatív minta, az alkalmazott Likert skála és a kezdeti elemzések korlátozták az eredmények általánosítását. Ennélfogva tervezzük a kvalitatív adatgyűjtést, majd egy nagyobb elemszámú vizsgálatot. Az ezt követő, kiterjesztett munka a holisztikus társadalomtudományi kutatási eredmények alátámasztására szolgál majd a közösségek, önkormányzatok és oktatási intézmények fejlesztéséhez, valamint a kulturális, oktatási és képzési szolgáltatások hatékony specifikációjához járulhat hozzá.

Hivatkozások:

Abubakar, A., van de Vijver, F., Alonso-Arbiol, I., He, J., Adams, B., Aldhafri, S., Tair, E. (2015). Measurement Invariance of the Brief Multidimensional Student's Life Satisfaction Scale Among Adolescents and Emerging Adults Across 23 Cultural Contexts. Journal of Psychoeducational Assessment, 34(1), 28–38.

Bhabha, J.; Fuller, A.; Matache, M.; Vranješevi, J.; Chernoff, M. C. Spasi, B. & Ivanis, J.: Reclaiming Adolescence: A Roma Youth Perspective. Harvard Educational Review. Summer2017, Vol. 87 Issue 2, p186-224. 39p.

Elek, Zs. R. (2022). Tinédzserkori gyermekvállalás és iskolai lemorzsolódás - Egy fiatalokkal végzett részvételi akciókutatás módszertani tapasztalatai. Párbeszéd, 9(1).

Fejes, J. B., & Szűcs, N. (2018). Én vétkem: Helyzetkép az oktatási szegregációról. Motiváció Oktatási Egyesület, Szeged.

Forray R., K. (2022). Romológia. Kutatástól az oktatásig. Gondolat Kiadó Kör Kft. Pécs

Hofmann, N. (2019). ""Dawn of Learning! Sinti and Roma in Germany"", Óhidy, A. & Forray, K.R. (Ed.) Lifelong Learning and the Roma Minority in Western and Southern Europe, Emerald Publishing Limited, Bingley, 27-44.

Kemény I., Janky B.(2004). Települési és lakásviszonyok Beszélő (4)96-111.

Kertesi G., & Kézdi G.(2006): A hátrányos helyzető és roma fiatalok eljuttatása az érettségihez. (Egy különösen nagy hosszú távú költségvetési nyereséget biztosító befektetés). Budapest Working Papers on the Labour Market, 2006.

Orsós, A. (2015). A cigány/roma nemzetiségi oktatás. PTE, Pécs.

Trendl, F. (2021): Socialisation and the education of the roma in hungary. In. Orsós, Anna (ed.): The role of romani studies in higher education: a collaborative project between the University of Pécs and the University of Prešov. PTE, Pécs. 101-112.

Varga, A., & Csovcsics, E. (2021). Equality of opportunity and accumulated capital. In A. Orsós (Ed.), The role of Romani studies in higher education: A collaborative project between the University of Pécs and the University of Prešov (pp. 113-122). PTE, Pécs

Zolnay, J (2015). A roma diákok esélyei a közoktatásban In: Orsós Anna (szerk.): A romológia alapjai. PTE BTK Neveléstudományi Intézet Romológia és Nevelésszociológia Tanszék Wlislocki Henrik Szakkollégium, Pécs

A kutatási programot az SZTE IKIKK Humán- és Társadalomtudományok Klaszter Társadalmi Felelősségvállalás Kompetenciaközpont finanszírozta.

Szerzők: Mikelayi Wumaier, Mika János, Pajtókné Tari Ilona

Absztrakt címe: Felmérés az egyetemi hallgatók klímaváltozással kapcsolatos tudatossági szintjéről: összehasonlító elemzés különböző képzési szakok alapján

Kulcsszavak: klímaváltozás, egyetemi hallgatók, tudásfelmérés, összehasonlítás, attitűdvizsgálat

Absztrakt: A Világról alkotott képünknek és a jövőnket meghatározó tényezőknek egyaránt növekvő fontosságú összetevője a klímaváltozás. Ezzel kapcsolatos tudásunk és viszonyulásunk (attitűdünk) egyre fontosabb szerepet játszik abban, hogy a ma még talán túlzó „klíma-katasztrófa", vagyis a földi éghajlat visszafordíthatatlan megváltozása, végül elkerülhető legyen. Az ezzel kapcsolatos kutatásaink célcsoportja a fiatal felnőttek, azaz az első és második éves, nappali tagozatos, egyetemi hallgatók.

Ezt a vizsgálatot egy elő-felmérés lebonyolításával kezdtük, amit ezen összefoglaló benyújtásáig három egyetem, összesen 562 nappali tagozatos hallgatójával tudtuk kitöltetni.

A most bemutatandó vizsgálataink arra a kérdésre keresik a választ, hogy milyen ismeretekkel, és milyen attitűddel rendelkeznek az egyetemi hallgatók a klímaváltozás témakörében, és mindez hogyan függ a képzési területtől.

A kérdőív 25 kérdést tartalmazott, amelyekhez 3-3 válasz közül kellett kiválasztani a megfelelőt. Az egyenként 5-5 kérdést tartalmazó kérdéskörök a következők: „Okok és folyamatok", „Megfigyelt és előre jelzett változások", „Hatások, alkalmazkodás", „Kibocsátás-mérséklés" „Életmód, attitűd".

A fenti számból 308 választ helyszíni kitöltéssel az egri Eszterházy Károly Katolikus Egyetemen tudtuk felvenni, míg az ELTE Szombathelyi Savaria Karán 209 választ kaptunk. A Soproni Egyetemen további 45 választ gyűjtöttünk be, akik mindnyájan első éves erdőmérnök hallgatók voltak, vagyis feltételezhettük róluk, hogy fokozottabb az érdeklődésük a klímaváltozás iránt. Az egri válaszokat a felvétel helye szerint öt csoportba soroltuk, a szombathelyi csoportok száma hat, míg a soproni válaszok egyetlen csoportot alkottak. Így valamennyi csoportba legalább 21 illetve legfeljebb 81 hasonló szakot teljesítő válaszadó hallgató tartozott. Az adat feldolgozásához az Excel, SPSS statisztikai programot alkalmaztuk, és ennek követelményeképpen ezekre az előzetes eredményekre jutottunk: a két egyetem válaszainak átlaga gyakorlatilag azonos, 44.783%, illetve 45.435%, a köztük mutatkozó különbség a t-próba szerint nem szignifikáns. Gyakorlatilag azonos, az F-próba szerint nem szignifikáns, az egyes hallgatók eredményeinek szórása is a két nagy mintán. A soproni erdőmérnök hallgatók átlagos eredménye 50,3 %, amely magasabb a másik két egyetem hallgatói átlagánál. Egy rövid képzés hatásának felmérése érdekében az EKKE-n, összesen 170 diáknak tartottunk 30 perces, rövid képzést a klÍmaváltozásról, majd egy héttel később újra végeztünk egy felmérést. Ennek eredményeképpen, a 30 perces képzés hatásására, valamivel magasabbra (39,6%) emelkedett a hallgatók tudása.

Az előadáson természetesen bemutatásra kerülnek az eredeti célkitűzésnek megfelelő, azaz a képzési területek közötti különbségek éppúgy, mint a kérdéscsoportok közötti eltérések.

Szerzők: Miklódi-Simon Zsófia, Kovács-Nagy Klára, Kocsis Nóra, Csók Cintia

Absztrakt címe: A nevelőszülővé válás ösztönző tényezői, mint az iskolai partnerség formálói

Kulcsszavak: nevelőszülő, motiváció, szülői bevonódás

Absztrakt: A nevelőszülővé válás döntési folyamatait a nemzetközi kutatások kiemelt figyelemmel kezelik. Ezen döntések mögött belső és külső, motivációk egyaránt meghúzódnak. Ugyanakkor ezek a tényezők régiónként, kulturálisan és társadalmilag is eltérhetnek, így a hazai kontextus különösen releváns vizsgálati terep.

A kutatás célja a nevelőszülői motivációk feltérképezése, másrészt az iskolai együttműködésekre gyakorolt hatásuk vizsgálata. A pedagógusok és nevelőszülők közötti partnerség kulcsfontosságú a gyermekek, gyakran traumatikus múlttal élő sikeres iskolai integrációja szempontjából.

A vizsgálat kvalitatív és kvantitatív módszereket kombinált. Az első szakaszban 15 nevelőszülő részvételével fókuszcsoportos beszélgetések zajlottak, a második szakaszban 102 fő töltötte ki a motivációkat és iskolai tapasztalatokat feltérképező kérdőívet.

Az eredmények egy hét tényezős motivációs faktorokat rajzoltak ki, amely jól mutatja a választás hátterében álló különbségeket. A nevelőszülők és pedagógusok közötti kapcsolat jellemzően informális, ami előnyös lehet a gyors reagálásban, ám gyakran a strukturált kommunikáció hiányát eredményezi. A pedagógusok empatikus hozzáállása pozitívumként jelent meg, ugyanakkor sokszor hiányzik a gyermekvédelmi háttér ismerete és az ehhez kapcsolódó szakmai támogatás.

kutatás eredményei gyakorlati szinten is hasznosíthatók, különösen a nevelőszülők felkészítését célzó képzések, valamint a pedagógus-továbbképzések során, hiszen hozzájárulhatnak a gyermekközpontú, empatikus és együttműködésen alapuló gondolkodásmód elterjesztéséhez. Emellett hozzájárulhatnak egy olyan szakpolitikai környezet kialakításához, amely támogatja a nevelőcsaládokat, valamint az iskolai közeggel való szorosabb együttműködés előmozdítását. A nevelőszülőség társadalmi elismerése, a szakemberek közötti párbeszéd ösztönzése, valamint a rendszer szintű szemléletváltás mind elengedhetetlenek ahhoz, hogy a gyermekek fejlődését valóban támogatni tudjuk.

A kutatás a Kulturális és Innovációs Minisztérium ÚNKP-23-2-I-DE-179 kódszámú Új Nemzeti Kiválóság Programjának a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Alapból finanszírozott szakmai támogatásával készült. Az elemzést végző kutatók munkáját az MTA-DE-Családok és Tanárok Kooperációja Kutatócsoport támogatta a Magyar Tudományos Akadémia Közoktatás-fejlesztési Kutatási Programja keretében.

Szerző: Miklósi Márta

Absztrakt címe: Fiatalkorú bűnelkövetők oktatásának kihívásai, különös tekintettel az iskolai kötődésre – a nemzetközi szakirodalom megállapításainak tükrében

Kulcsszavak: fiatalkorú, iskolai kötődés, reintegráció

Absztrakt: A büntetés-végrehajtási-, vagy javítóintézetbe fiatalként való bekerülés súlyosabb hatásokkal jár, mintha felnőttként tölti valaki szabadságvesztés büntetését (Kirk & Sampson, 2013). Előadásunkban azt vizsgáljuk, hogy milyen hatást gyakorol a szabadságvesztés-büntetés a 18 év alatti fiatalkorú bűnelkövetőkre, különös tekintettel az oktatás kérdéskörére.

Kutatási kérdéseink a következők:

1. Milyen szerepet tölt be az oktatás a fiatalkorúak szabadságvesztés büntetése során?

2. Mi jellemzi a fiatalkorú fogvatartottak iskolai elköteleződését, tanárokhoz való kapcsolatát?

3. Milyen oktatási teljesítménnyel összefüggő kapcsolat fedezhető fel a fiatalkorú bűnelkövetők motivációjának vizsgálata során?

Előadásunkban ezeket a kérdéseket igyekszünk megválaszolni a nemzetközi szakirodalom eredményeinek, kutatásainak tükrében, különös tekintettel a társadalomba való visszailleszkedés, reintegráció támogatásának szempontjára.

Az oktatás kulcsfontosságú terület, fiatalkorúak esetében az iskolába járás, az iskolai kötődés és az iskolai teljesítmény védő hatással bírhat a későbbi bűnözői magatartással szemben (Hirschfield & Gasper, 2011). A bűncselekményt elkövető és emiatt szabadságvesztés büntetésüket töltő fiatalkorúak ugyanakkor távolabb kerülnek a társadalomban való proszociális részvételtől és attól a lehetőségtől, hogy felhagyjanak a bűnelkövetői magatartással és törvénytisztelő állampolgárok legyenek (Elliot, 1994). Az így kialakult helyzetben kulcsfontosságú az oktatás szerepének vizsgálata, az iskola ugyanis a fiatalok szocializációjának elsődleges terepe, nemcsak a felnőttkori társadalmi szerepekhez szükséges kognitív készségek fejlesztése zajlik itt, hanem a viselkedési normák átadásának is helyszínéül szolgál, így az iskola fiatalkori bűnözés kontrollálásában betöltött szerepe megkérdőjelezhetetlen (Cernkovich & Giordana, 1992). A szabadságvesztés büntetés alatt szerzett oktatási tapasztalatok olyan fordulópontként is szolgálhatnak, amelyek elősegíthetik a deszisztenciát, ebben a folyamatban kulcsszerepet játszhatnak az oktatás kedvező hatásai (Blomberg, Bales, & Piquero, 2012). Az oktatásban való aktív részvétel elősegíti a fiatalkorúak újbóli bekapcsolását egy olyan normatív rendszerbe, az iskolarendszerbe, amely elterelheti őket a jövőbeli bűnelkövetéstől, és megkönnyítheti a tanulási, továbbtanulási vagy foglalkoztatási lehetőségekhez való hozzáférést (Blomberg, Bales & Piquero, 2012; Cavendish, 2014). Ugyanakkor a fiatalkorú bűnelkövetők számára biztosított oktatás megszervezése során a szakembereknek számos nehézséggel kell szembenézniük a zárt intézetben megjelenő sajátos körülmények miatt, előadásunkban ezeket a kihívásokat is részletesen bemutatjuk.

A BolyaiJános Kutatási Ösztöndíj (azonosítószám: BO/00099/24/2) támogatásával készült.

Hivatkozások:

Blomberg, T. G., Bales, W. D., & Piquero, A. R. (2012). Is educational achievement a turning point for incarcerated delinquents across race and sex? Journal of Youth and Adolescence, 41, 202–216. https://doi.org/10.1007/s10964-011-9680-4.

Cavendish, W. (2014). Academic attainment during commitment and postrelease education-related outcomes of juvenile justice-involved youth with and without disabilities. Journal of Emotional and Behavioral Disorders, 22, 41–52. https://doi.org/10.1177/1063426612470516.

Cernkovich, S. A. & Giordano, P.C. (1992). School Bonding, Race, and Delinquency. Criminology, 30, 261-91.

Elliot, D. S. (1994). Serious violent offenders: Onset, developmental course, and termination —The American Society of Criminology 1993 presidential address. Criminology, 32(1), 1–21. http://dx.doi.org/10.1111/j.1745-9125.1994.tb01144.x.

Hirschfield, P. J., & Gasper, J. (2011). The relationship between school engagement and delinquency in late childhood and early adolescence. Journal of Youth and Adolescence, 40, 3–22. https://doi.org/10.1007/s10964-010-9579-5.

Kirk, D. S., & Sampson, R. J. (2013). Juvenile arrest and collateral educational damage in the transition to adulthood. Sociology of Education, 86, 36–62. https://doi.org/10.1177/0038040712448862.

Szerző: Mitrovics Zoltán

Absztrakt címe: Közösségi foglalkoztatók Magyarországon

Kulcsszavak: közösségi foglalkoztató, bűnmegelőzés, közösségi programok, társadalmi reintegráció

Absztrakt: A közösségi foglalkoztatók olyan intézmények, amelyek komplex szolgáltatásokat nyújtanak a munkaerő-piaci integráció, a készségfejlesztés és a társadalmi befogadás területén. Ezek az intézmények kulcsfontosságú szerepet játszanak a társadalmi kohézió erősítésében, a bűnismétlés megelőzésében és az egyéni életminőség javításában. A közösségi foglalkoztatókban személyre szabott, átfogó támogatást nyújtanak elsősorban a fiatalkorú bűnelkövetők részére. (Hatvani 2010) Olyan adekvát és komplex programok megvalósítása a céljuk, melyek jelentőséggel bírnak a bűnmegelőzés, különösen a harmadlagos (tercier) prevenció területén. A közösségi foglalkoztatók innovatív jellege abban rejlik, hogy ötvözik a hagyományos büntetés-végrehajtási módszereket a modern szociális munka és közösségfejlesztés eszközeivel, így teremtve meg a hatékonyabb reintegráció és bűnmegelőzés feltételeit. Magyarországon jelenleg két külön szervezeti struktúrában is működnek közösségi foglalkoztatók. Egyrészt a kormányhivatali rendszerben, másrészt a büntetés-végrehajtás rendszerében. A büntetés-végrehajtás és a társadalmi reintegráció területén az elmúlt évtizedekben jelentős szemléletváltás következett be. A hagyományos, punitív megközelítést fokozatosan felváltotta egy komplexebb, a bűnelkövetők társadalomba való visszailleszkedését célzó szemlélet. (Sinkó 2022) E paradigmaváltás egyik kulcsfontosságú eleme a közösségi foglalkoztató intézménye, amelynek kiemelt célcsoportját alkotják a pártfogó felügyelet alatt álló fiatalkorúak és fiatal felnőttek, a szabadult fiatalkorú elítéltek és a kriminalizációval veszélyeztetett fiatalok. A fiatalkorú elkövetőkkel történő eltérő bánásmód szükségessége mind a nemzetközi dokumentumokban, mind hazai büntető jogszabályainkban megjelenik. (Herke-Fábos 2022) A fiatalkorúak speciális igényeinek és fejlődési szükségleteinek figyelembevételével, a nevelési cél és a társadalmi reintegráció hangsúlyozása kerül előtérbe a büntetések kiszabása során. A közösségi foglalkoztatók azzal, hogy lehetőséget nyújtanak szabadságelvonással nem járó, közösségi alapú szankciók végrehajtására jelentős szerepet tölthetnek be a büntetés végrehajtása során, különösen a fiatalkorú elkövetők esetében. A fentiek szerint a közösségi foglalkoztató, amely a reintegrációt, az egyéniesítést és az alternatív szankciók alkalmazását helyezi előtérbe szorosan kapcsolódik a modern büntetéskiszabási és büntetés-végrehajtási elvekhez. Az első közösségi foglalkoztató 2004-ben kezdte meg működését Magyarországon, programjai a bűnmegelőzés kezelésében innovatív megoldásokat jelentett.A kutatás célja egyrészt, hogy átfogó képet adjon a közösségi foglalkoztatók működéséről, hatékonyságáról és társadalmi hatásairól, különös tekintettel a marginalizált csoportok, köztük a büntetett előéletű személyek társadalomba való visszailleszkedésének elősegítéséről. Másrészt cél volt a közösségi foglalkoztatók programjainak gyakorlati megvalósulásának bemutatása.A kutatás során egyrészt megvizsgáltuk a közösségi foglalkoztatók működési szabályozására vonatkozó előírásokat, jogszabályokat. Továbbá egy kérdőíves kutatás keretében (2020/2021) a pártfogó felügyelők tapasztalatait is vizsgáltuk a közösségi foglalkoztatók tükrében. Másrészt egy esettanulmány által kerül bemutatásra a szolgáltatások működése a gyakorlatban.

A kutatás eredményei alapján megállapítható, hogy a közösségi foglalkoztatók fontos pillérét képezik a modern, reintegrációra és megelőzésre fókuszáló büntetőpolitikának. Ugyanakkor a vizsgálatunk rámutatott arra is, hogy további fejlesztésekre és erőforrásokra van szükség ahhoz, hogy ezek az intézmények még hatékonyabban tudják betölteni szerepüket a bűnmegelőzés és a társadalmi reintegráció területén.

Hivatkozások:

Hatvani Erzsébet (2010): Szimbolikus helyreállítás – közösségi büntetések a Pártfogó Felügyelői Szolgálat gyakorlatában Magyarországon. In: Gyökös Melinda, Klopfer Judit, Lányi Krisztina (szerk.): A helyreállító igazságszolgáltatás európai jó gyakorlatai a büntetőeljárásban. Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium. Budapest. pp. 218-226.

Herke-Fábos Barbara Katalin (2022): A megelőző pártfogás a jogágak metszéspontjában. Doktori Értekezés. PTE ÁJK Doktori Iskola. 2022.06.10. Elérés útja: https://ajk.pte.hu/hu/doktori-iskola/vedes

Sinkó Csaba (2022): Az EFOP-1.3.3-2016-00001 „Fogvatartottak reintegrációja" című kiemelt projekt értékeinek és eredményeinek bemutatása. In: Börtönügyi Szemle. 3. szám. pp. 37-56.

Tájékoztató füzet a Közösségi Foglalkoztatók szolgáltatásairól Kormányhivatalok munkatársai részére. BVOP. Elérés útja: https://tettprogram.hu/hu/letoltheto-kiadvanyok

Tájékoztató füzet a közösségi foglalkoztatók szolgáltatásairól. BVOP. Elérés útja: https://tettprogram.hu/hu/letoltheto-kiadvanyok

Szerző: Molnár Ferenc

Absztrakt címe: Alexander Duhnovics szerepe a népoktatás terjesztésében

Kulcsszavak: Alexander Duhnovics, népoktatás, ruszin közösség, 19. század, oktatástörténe

Absztrakt: Alexander Duhnovics (1803–1865) eperjesi kanonok, költő, író és pedagógus munkássága kiemelkedő jelentőséggel bír a 19. századi ruszin népnevelés és népoktatás történetében. Kutatásom témaválasztását az indokolja, hogy Duhnovics szerepe a magyarországi népoktatás fejlődésében, különösen a ruszin közösségek körében, mindeddig kevésbé kapott átfogó elemzést a modern oktatástörténeti diskurzusban. A témához kapcsolódó kutatási előzmények közül kiemelendők Botlik József (1997), S. Benedek (2003) és Elaine Rusinko (2003) monográfiái, ugyanakkor ezek inkább életrajzi, valamint az írói-költői munkásságra vonatkozó megközelítések, mintsem a népoktatás terjesztésére koncentráló elemzések.

Kutatásom célja, hogy feltárjam Duhnovics népoktatási törekvéseinek elméleti alapjait, gyakorlati megvalósítási formáit, valamint értékeljem ezek hatását a kortárs ruszin közösségekre. A fő kutatási kérdéseim: Hogyan járult hozzá Duhnovics a ruszin népoktatás fejlesztéséhez? Milyen módszereket alkalmazott az oktatás elérhetőségének növelése érdekében? Hipotézisem szerint Duhnovics tevékenysége nemcsak a helyi iskolahálózat bővítésére, hanem a nemzeti identitás erősítésére is irányult a népoktatás eszközrendszerén keresztül (Magocsi, 1978).

A kutatás módszertana elsősorban történeti-elemző: korabeli források, iskolai jelentések, egyházi dokumentumok és Duhnovics saját írásainak szövegkritikai vizsgálatára épül. Az eddigi eredmények azt mutatják, hogy Duhnovics úttörő módon kísérelte meg a ruszinság műveltségi szintjének emelését, különösen a vallásos irodalom, tankönyvek és népnyelvű kiadványok segítségével. Újszerűségét abban látom, hogy egyszerre képviselte az egyházi és világi oktatás terjesztésének szándékát, szoros kapcsolatban a nemzeti identitás ébresztésével (Фенич, 2023).

A kutatás elméleti jelentősége abban áll, hogy hozzájárul a ruszin népoktatás történetének árnyaltabb megértéséhez, gyakorlati jelentősége pedig abban, hogy példát nyújt a kisebbségi közösségek oktatáspolitikai törekvéseinek korai formáira. A vizsgálat hozzájárul a 19. századi Kárpát-medencei oktatási reformtörekvések összetettebb értelmezéséhez is.

Hivatkozások:

Botlik József (1997): Hármas kereszt alatt. Görög katolikusok Kárpátalján az ungvári uniótól napjainkig (1646–1997). Budapest: Hatodik Síp Alapítvány – Új Mandátum Könyvkiadó.

Magocsi, Paul Robert (1978): The Shaping of a National Identity Subcarpathian Rus', 1848–1948. Cambridge, Mass. – London : Harvard University Press.

Rusinko, Elaine (2003): Straddling Borders: Literature and Identity in Subcarpathian Rus'. Toronto–Buffalo–London: University of Toronto Press.

S. Benedek András (2003): A gens fidelissima: A ruszinok. Budapest: Belváros-Lipótváros Ruszin Kisebbségi Önkormányzat.

Фенич, Володимир Іванович (2023): Духновичі і Ґербери: походження та історія родин народного будителя карпатських русинів Александра. In. Наукові записки Богословсько-історичного науково-дослідного центру імені архімандрита Василія (Проніна), 2023, № 10. – С. 140–217.

Szerzők: Molnár György, Makó Ferenc,Vass Vilmos, Nádas Regina, Márton Zoltán, Sik Dávid Tamás, Csillei Béla, Viola Attila, Nagy Enikő

Absztrakt címe: Digitális és kommunikációs alapkészségek fejlesztése felsőoktatás bázisán a fenntartható tanulás szolgálatában

Kulcsszavak: transzverzális készségek, tacit tudás, digitális kompetenciák, felsőoktatás, innovatív módszerek

Absztrakt: A 21. század felsőoktatási kihívásai egyre erősebben rámutatnak arra, hogy a digitális és transzverzális alapkészségek fejlesztése nem csupán technológiai, hanem pedagógiai, módszertani és társadalmi kérdés is. A fenntartható tanulás csak akkor valósulhat meg hatékonyan, ha a hallgatók rendelkeznek azokkal a kompetenciákkal, amelyek lehetővé teszik a kritikus és problémamegoldó gondolkodást, a digitális eszközök tudatos használatát, valamint a hatékony önálló munkát és együttműködést (Redecker, 2017; UNESCO, 2022). Ezek jelentősége a felsőoktatásban tanulók számára egyre nagyobb kulcsszerepet kap, a megfelelő tanulási utak bejárása, az előírt kreditelőrehaladás, a folyamatos motiváció biztosítása és a lemorzsolódás elkerülése miatt.

A digitális készségek – mint például az információkeresés, kommunikáció, az adatértékelés, a digitális tartalom létrehozása és az online biztonság – mára alapvető tanulási eszközökké váltak. A felsőoktatási intézmények szerepe kulcsfontosságú abban, hogy ezek a készségek ne csupán technikai jellegű ismeretek szintjén jelenjenek meg, hanem kritikusan reflektált, társadalmilag felelős digitális műveltséggé fejlődjenek. Az Európai Bizottság által ajánlott és kidolgozott DigCompEdu keretrendszer (Redecker, 2017) és ennek hazai adaptációja (Forgó et al, 2017) is hangsúlyozza, hogy az oktatóknak és a tanulóknak egyaránt fejleszteniük kell digitális kompetenciáikat annak érdekében, hogy hatékonyan tudjanak működni a technológia által támogatott tanulási környezetekben.

A kommunikációs készségek fejlesztése pedig hozzájárul a hallgatók érvelési technikáinak és vitakultúrájának fejlődéséhez, amelyek elengedhetetlenek a kritikai gondolkodás és az autonóm tanulás és a munkaerőpiaci igények szempontjából (Wingate, 2006; McGuire & McGuire, 2015).

A kutatások arra is rámutatnak, hogy a digitális és kommunikációs készségek egymással szorosan összefonódnak a tanulási környezetek digitalizációja miatt. Az online tanulási platformok, a csoportmunka digitális terepei (pl. Microsoft Teams, Google Classroom), illetve a hibrid oktatási modellek olyan új kihívásokat teremtenek, amelyek komplex kommunikációs és technológiai kompetenciákat követelnek meg a hallgatóktól (Salmon, 2013). Az ilyen környezetekben való sikeres működés előfeltétele, hogy a felsőoktatási intézmények célzott programokkal, tantárgyi beágyazással és tanulástámogató szolgáltatásokkal fejlesszék ezeket a képességeket. Kutatásunk középpontjában az előzőekben tagolt alapkészségek vizsgálata állt a felsőoktatás bázisán tanuló első évfolyamos mérnökhallgatók körében. Vizsgálatunk célja, hogy megtudjuk, milyen mértékben járul hozzá egy első féléves alapkészségeket kialakító és fejlesztő tantárgy a hallgatók tanulási szemléletmódjának, attitűdjének, digitális kompetenciájának fejlesztéséhez, a korszerű digitális kommunikációs eszközök és rendszerek használatának kialakításához és az ehhez szükséges soft skillek fejlesztéséhez. Másfelől a mérnöki szemlélet kialakítása, a műszaki elméleti modellek megértése hogyan valósul meg, amelyeket később a munka világában is jól hasznosíthatnak a hallgatók. Kutatásunk keretében egy N=385 fős nappali tagozatos mérnökhallgató évfolyam jellemzőit mutatjuk be az általuk elkészített karrierterv és egyéni tanulási fejlesztési tervek eredményei alapján. Ezen kívül személyiségtesztek és tanulási stílus tesztek statisztikai eredményeire is rámutatunk. A kapott eredmények alapján az évfolyam 74%-a konvergens tanulási stílust, 90%-a auditív tanulástechnikai jellemzőket mutatott. A készségek tekintetében pedig első helyen a

kommunikációs, a prezentációs készségeket, második helyen a csoportmunkában való együttműködést jelölték meg. Mindez hozzájárulhat a felsőoktatásban tanuló hallgatói típusok beazonosításához, illetve a későbbiek folyamán az egyéni tanulási utak meghatározásához.

Hivatkozások:

Redecker, C. (2017). European Framework for the Digital Competence of Educators: DigCompEdu. Joint Research Centre, European Commission. https://doi.org/10.2760/159770

UNESCO (2022). Reimagining our futures together: A new social contract for education. UNESCO Publishing.

Forgó Sándor–Lükő István–Molnár György–Szűts Zoltán–Horváth József–Képes Józsefné–Medve Katalin–Nagy Katalin–Szabóné Berki Éva–Vidékiné Reményi Judit et al. (2019). A hazai pedagógus-előmeneteli rendszerhez illeszkedő, a DigCompEdu (2017. XII.) EU-ajánlás alapján kidolgozott javaslat a pedagógusok digitáliskompetencia-szintjeinek meghatározásához és fejlesztéséhez. Digitális Pedagógiai Fejlesztések Munkacsoport, Oktatási Hivatal, Budapest.

Wingate, U. (2006). Doing away with 'study skills': Teaching in context. Teaching in Higher Education, 11(4), 457–469. https://doi.org/10.1080/13562510600874268

McGuire, S. Y., & McGuire, S. (2015). Teach Yourself How to Learn: Strategies You Can Use to Ace Any Course at Any Level. Stylus Publishing.

Salmon, G. (2013). E-tivities: The Key to Active Online Learning. Routledge.

"

Szerzők: Molnár Mária

Absztrakt címe: A fenntarthatóságra nevelés és a környezetpedagógia megjelenése a projektoktatásban: különböző neveléstudományi irányzatok és együttműködések által

Kulcsszavak: fenntarthatóságra nevelés, projektpedagógia, ESG, pedagógiai elméletek és modellek

Absztrakt: A fenntarthatóságra nevelés, mint kulcsfontosságú pedagógiai célkitűzés, egyre inkább középpontba kerül a globális környezeti és társadalmi problémák kezelése érdekében. A fiatal generációk felelős gondolkodásának és környezeti érzékenységének fejlesztése elengedhetetlen a fenntartható jövő kialakítása érdekében. A fenntarthatóságra nevelés hatékony megvalósítását elősegítik azok a korszerű pedagógiai megközelítések, amelyek az aktív tanulásra és a diákok bevonására építenek. A STEAM (Science, Technology, Engineering, Arts, Mathematics), a problémamegoldó alapú tanulás (PBL), valamint a Design Thinking olyan oktatási módszerek, amelyek fejlesztik a tanulók innovációs készségeit, együttműködését és környezeti érzékenységét (Ammar, Al-Thani & Ahmad, 2024). E módszerek lehetővé teszik, hogy a tanulók valós társadalmi és környezeti problémákkal találkozzanak, és kreatív, fenntartható megoldásokat keresnek (Saavedra & Opfer, 2012; Brown, 2009).

A projektpedagógia, mint aktív tanulási forma, lehetőséget kínál arra, hogy a diákok interdiszciplináris együttműködésben és reflektív módon tanuljanak, miközben valós problémákkal szembesülnek. A kutatás célja, hogy feltárja, miként támogathatja a projektalapú tanulás a fenntarthatóságra nevelést, hogyan segítheti elő a környezeti érzékenység és a felelős társadalmi-gazdasági gondolkodás fejlődését az oktatás különböző szintjein. A kutatás hipotézise szerint a projektpedagógia integrálása a fenntarthatóságra nevelési programokba pozitív hatással van a diákok környezeti érzékenységére, problémamegoldó képességére, valamint globális tudatosságára.

A kutatás elméleti keretei a konstruktivista és szociális tanulásra építő pedagógiai modellek, valamint a metakogníció és a tanulói önállóság fejlesztésére irányuló elméletek (Bandura, 1997; Piaget, 1970). A tanulás társadalmi és környezeti problémák feldolgozásán keresztül valósul meg, ahol a diákok aktívan részt vesznek a problémamegoldásban, fejlesztve problémamegoldó készségeiket. A kutatás során szakirodalmi kutatásra építek, amely a fenntarthatóságra nevelés és a projektpedagógia kapcsolatát vizsgálja, valamint az egyetemi oktatás és vállalati környezet fenntarthatósági kompetenciákra gyakorolt hatását. Korlátozott kérdőíves adatgyűjtés is történik, amelynek célja, hogy egyes konkrét fenntarthatóságra nevelési programok gyakorlati hatását mérje fel.

A kutatás elméleti és gyakorlati jelentősége abban rejlik, hogy segít az oktatás fejlesztésében, a fenntarthatósági kompetenciák integrálásában, és új módszerek, eszközök bevezetésében, amelyek hozzájárulnak a fenntarthatóságra nevelés hatékonyságának növeléséhez. A kutatás során nyújtott új tudományos és gyakorlati eredmények elősegítik a jövő fenntartható társadalmának és gazdaságának kialakítását. A kutatás hozzájárul a fenntarthatóságra nevelés tudományos alapjainak megerősítéséhez és új pedagógiai modellek kifejlesztéséhez, amelyek az interdiszciplináris tanulásra és problémamegoldásra építenek.

Hivatkozások:

Ammar, M. - Al-Thani, N. J. – Ahmad, Z. (2024): Role of pedagogical approaches in fostering innovation among K-12 students in STEM education. Social Sciences & Humanities Open

Bandura, A. (1997). Self-efficacy: The exercise of control. W.H. Freeman and Company

Brown, T. (2009). Change by design: How design thinking creates new alternatives for business and society. HarperBusiness

Piaget, J. (1970). Psychology and pedagogy. Viking Press

Saavedra, A. R., & Opfer, V. D. (2012). Teaching and learning 21st century skills: Lessons from the learning sciences. International Journal of Educational Research, 58

Szerzők: Molnár Nikoletta

Absztrakt címe: A háborús krízishelyzetben oktató pedagógusok szorongásszintjének vizsgálata egy kérdőíves kutatás keretei között

Kulcsszavak: tanár-diák kommunikáció, tanórai kommunikáció, háborús krízishelyzet, szorongásszint

Absztrakt: A 2022 elején kitört orosz-ukrán konfliktus miatt szomorú aktualitással bír a tanórai kommunikáció vizsgálata Ukrajnában. A tanórai tanár-diák kommunikáció bár intézményes mivolta okán sajátosnak és specifikusnak tekinthető, mégis a szociális rendszer részét képezi ((Kozma, 2001; Hochstaffl, 2023), így érdemes lehet számolni a külső társadalmi események lehetséges hatásaival. A disszertációs kutatásom keretein belül a tanórai tanár-diák kommunikációt vizsgálom, annak lehetséges változásait a krízishelyzet befolyásoltsága alatt. Általánosan elmondható, hogy a krízishelyzet hatással van az ember lelkiállapotára, viselkedésére, így a kommunikációjára is (Szecskő, 2000; Bolgár & Szekeres, 2009). Mivel a tanórán a pedagógusé az irányító szerep, így a tanórai diskurzusok alakulását is nagyban befolyásolja a pedagógus, annak lelkiállapota (Antalné Szabó & Raátz , 2002; Antalné Szabó, 2008; Antalné Szabó, 2013; Kelemen, 1970; N. Kollár & Szabó, 2004). Feltételezésem szerint a pedagógusok szorongásszintje meghatározó a tanórai tevékenységet, így a kommunikációt illetően. Egy kérdőíves felmérés keretein belül arra voltam kíváncsi, milyen szorongásszint mutatható ki a háború befolyásoltsága alatt dolgozó pedagógusok körében. A vizsgálat standard pszichológiai mérőeszközzel, a Spielberger-féle állapot- és vonásszorongás kérdőív kérdéseinek felhasználásával történt. Összesen 83 (66 kárpátaljai és 17 belső-ukrajnai), közoktatásban tevékenykedő pedagógus válasza került kiértékelésre. A válaszok kiértékelése és az eredmények értelmezése pszichológusi szupervízióval történt. Az összegyűjtött válaszok részeredmények, partikuláris képet adnak a kárpátaljai és belső-ukrajnai pedagógusok lelkiállapotáról háborús krízishelyzet alatt. Az előadás célja a részt vevő pedagógusok szorongásszintjének bemutatása a háborús krízis okozta nyomás alatt folytatott oktatói-nevelői tevékenység során.

Hivatkozások:

Antalné Szabó, Á. (2008). A helyesírási kultúra fejlesztésének régi-új technikái. Anyanyelv-Pedagógia

Antalné Szabó, Á. (2013). A tanulásalapú anyanyelvi nevelés. Anyanyelv- Pedagógia

Antalné Szabó, Á., & Raátz , J. (2002). Magyar nyelv és kommunikáció tankönyv az 56. évfolyam számára. Budapest: Nemzedékek Tudása Tankönyvkiadó.

Antalné Szabó, Á., & Raátz, J. (2001). Magyar nyelv és kommunikáció. Tankönyv. Budapest: Nemzeti Tankönyvkiadó.

Bolgár, J. P., & Szekeres, G. (2009). Katasztrófa és kríziskommunikáció lélektani alapjai. Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem Kossuth Lajos Hadtudományi Kar.

Hochstaffl, T. (2023). Krise als Chance für den Wirtschaftsunterricht. Graz: Institut für Wirtschaftspädagogik.

Kelemen, L. (1970). A gondolkodás nevelése az általános iskolában. Budapest: Tankönyvkiadó.

Kozma, T. (2001). Bevezetés a nevelésszociológiába. Budapest: Nemzeti Tankönyvkiadó.

N. Kollár, K., & Szabó, É. (2004). Pszichológia pedagógusoknak. Budapest: Osiris Kiadó.

Szecskő, T. (2000). Köznapi kommunikáció. In S. Dr. Balázs, A pedagógiai kommunikációs képességek fejlesztésének elméleti és gyakorlati problémái. Szöveggyűjtemény. Budapest: OKKER kiadó.

Szerzők: Moravecz Marianna, Baraksó Eszter, Sikolya- Kertész Kinga

Absztrakt címe: Környezettudatos attitűdök és a sport szerepének vizsgálata egyetemi hallgatók fenntartható szokásainak gyakorlatában.

Kulcsszavak: sport, környezettudatos attitűdök, „spillover" hatás, olimpiai faktor

Absztrakt: Az ENSZ 2015-ben elfogadott Agenda 2030 keretrendszerében rámutattak a sport szerepére a fenntartható fejlődés szempontjából olyan területeken, mint az egészséges életmód, jólét, minőségi oktatás, nemek-nemzetek közötti egyenlőség és békés társadalom. Így az Agenda 2030-as célkitűzései megegyeznek az olimpia céljaival. A NOB holisztikus szemlélete a 2024-es Párizsi Olimpiai játékokon a környezeti tényezőkön túl a sportolók mentális jóllétének fenntarthatóságában is megmutatkozott.

Kutatásunk fő célkitűzése, hogy feltérképezzük a zöld attitűdök és sport szerepét a hátrányos helyzetű Észak-Alföldi régió „Z" generációs egyetemi hallgatók fenntartható szokásainak gyakorlatában. Három jól elkülöníthető szakot vizsgáltunk: sport (N=170), pedagógus (de nem testnevelő) (N=176) és műszaki-agrár (N=170) szakos hallgatókat. A kérdőív összes elemszáma 509 fő (N=509) volt. A kutatás 2024 augusztus végétől októberig tartott és online Google Drive kérdőív önkéntes és névtelen kitöltésén alapult. Az elemzést SPSS Statistics 25.0 programcsomag segítségével végeztük, melyben Chi-négyzet, Kruskal-Wallis próbát, Mann-Whitney próbát és faktoranalízist alkalmaztunk. Első három hipotézisünkre nézve a kutatott „Z" generáció negatív jövőképe alapján rámutatunk a „semleges spillover" jelenségére. Saját kutatási mintánkra nézve megállapíthatjuk, hogy a sport világához kötődő csoport nem mutat szignifikáns eltérést a minta többi részétől a fenntarthatóság kérdésköreiben. Ez egyezést mutat Lenzi és munkatársai (2023) eredményeivel, ami jelzi a mai fiatal egyetemista generáció bizonytalan életkörülményeit. Vizsgálatunk nóvumának tekinthető a 2024-es Párizsi Olimpiával kapcsolatban elkészített olimpiai faktor és az azon belül kapott „zöld", valamint „társadalmi" faktor. Általuk mutatunk rá a világszintű sportesemény/olimpia hatásának pozitív „spillover" szerepére, mely kihat az egyetemisták mentális jóllét iránti fenntarthatósági attitűdjeire, mely lehetőséget biztosít arra, hogy a sport a fenntarthatósági oktatás és tudatformálás eszközévé váljon, különösen a fiatalabb generációk körében.

A fizikális és mentális jóllét a vizsgált „Z" generáció életében meghatározó, ami szaktól, nemtől és társadalmi szinttől függetlenül is megerősíti témánk relevanciáját. Mivel ez a generáció a média világában szocializálódott, így a világhálónak központi szerepe lehet akár az ökotudatos sporteseményekbe való bevonódás szempontjából is.

Hivatkozások:

Bourdieu (1991) Sport and social class. In Rethinking Popular Culture: Contemporary Perspectives in Cultural Studies; Sage: Thousand Oaks, CA, USA, pp. 357–373.

Elf P.; Gatersleben B.; Christie I. (2019): Facilitating Positive Spillover Effects: New Insights From a Mixed-Methods Approach Exploring Factors Enabling People to Live More Sustainable Lifestyles Frontiers in Psychology 2019 Jan 31:9:2699. doi: 10.3389/fpsyg.2018.02699. eCollection 2018.

ENSZ (2015), Fenntartható Fejlesztési Célja: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/sustainable-development-goals/eu-and-united-nations-common-goals-sustainable-future_hu

Giachino C.; Bollani L.; Truant E.; Bonadonna A. (2022): Urban area and nature-based solution: Is this an attractive solution for Generation Z? Land Use Policy, 112, 105828.

Goldblatt D. (2020). Playing Against the Clock: Global Sport, the Climate Emergency and the Case for Rapid Change. Sussex: Rapid Transition Alliance.

Lenzi F. R.; De Falco C.C.; Iazzetta F., Coppola G., Capuano M. E. (2023): An Exploratory Study on Students of Rome's Universities. Sustainability.

Moravecz M. (2022): Diákok sportja - hallgatók egészségtőkéje? Belvedere Kiadó

Olimpiai Játékok (2024): Sustainability and Legacy Report: https://olympics.com/en/paris-2024/our-commitments/assessing-our-impact/sustainability-legacy-report

Simon C. Darnell; Rob Millington. (2024): From Sport for to Sport as Sustainability: Confronting the climate crisis in sport for development

Steigervald K. (2024): Generációk harca - Hogyan értsük meg egymást? Partvonal Kiadó

Yukhymenko-Lescroart M. A. (2022): Sport-to-School Spillover Effects of Passion for Sport: The Role of Identity in Academic Performance

Szerző: Mórocz Gábor

Absztrakt címe: Egy szabálytalan találkozás tanulságai. Harsányi István és Szabó István

Kulcsszavak: tehetséggondozás

Absztrakt: Harsányi István (1908–2002) pedagógiai gondolkodóként, illetve oktatás- és művelődésszervezőként egyszerre vallotta magáénak az 1930-as, 1940-es évek magyar szellemi életében igen befolyásosnak számító „népi gondolatot” és a – többek között Németh László nevével fémjelzett – minőség-elvet. Nem tartotta ötvözhetetlennek a szociális érzékenységet és az elitizmust. A tehetséggondozásra vonatkozó elképzelései nem voltak előzmény nélküliek: a sárospataki protestáns kulturális hagyományban gyökereztek – az ő pregnáns megfogalmazásában mégis újszerűnek hatottak a korszak Magyarországán.

Harsányi már sárospataki középiskolai tanárként is megkülönböztetett figyelmet fordított a szegényparaszti családból származó tehetséges diákokra, fiatalokra. A harmincas évek közepétől kulcsszerepet játszott a pataki népi tehetségkutató és tehetségmentő mozgalom létrehívásában és működtetésében. Majd 1946 és 1948 között, a Magyar Népi Művelődési Intézet (MNMI) vezetőjeként országos szinten is érvényesíteni kívánta a „pataki modellt”. Folytonosság mutatható ki tehát a különböző korszakai között.

Harsányi az MNMI igazgatójaként, Vajkai Aurél néprajztudós révén ismerte meg a kiemelkedő képességű, ám a közoktatás világából korán kieső, mindössze polgári iskolai végzettséggel rendelkező cserszegtomaji parasztifjút, Szabó Istvánt (1931–1976), aki néhány évvel később, az Emberavatás nemzedékhez tartozó prózaíróként országos ismertségre tett szert. Szabó önkéntes falusi népművelőként, az MNMI által alapított vándorkönyvtár mozgalom lelkes munkatársaként 1947-től 1948-ig szorosan együttműködött Harsányival. Kettőjük – teljes terjedelmében egyelőre kiadatlan – levelezése fontos művelődéstörténeti dokumentum.

Harsányi nemcsak „munkáltatója”, hanem – Vajkai Aurélhoz, illetve Hajdú Péter nyelvészhez és Kodolányi János íróhoz hasonlóan – mentora, szellemi iránymutatója is volt Szabónak. Elolvasta és értékelte a fiatalember verseit és novelláit. Különböző írásfeladatokkal bízta meg – például kérte, hogy készítsen beszámolót arról: hogyan vált szenvedélyes olvasóvá; melyek voltak a legmeghatározóbb olvasmányélményei. Így született meg az ifjú Szabó szellemi önéletrajzaként is értelmezhető Utam a könyvek birodalmában. Harsányi meghívta Szabót a vándorkönyvtári mozgalom 1948. áprilisi mátraházi értekezletére (amelynek – nem mellékesen – a cserszegtomaji fiú volt a legfiatalabb résztvevője). A leendő író itt – Harsányi bábáskodása mellett – olyan problémákat fogalmazott meg a paraszti életformát és mentalitást illetően, amelyek utóbb hangsúlyos szerephez jutottak az érett novellista prózai univerzumában is.

Mindez azt is jelzi, hogy Harsányi István a közoktatás keretein kívüli tehetséggondozás terén is eredményes munkát végzett. Kétségkívül része volt abban, hogy a paraszti és az intellektuális világ között hidat verő, vagy legalábbis erre törekvő Szabó István – aluliskolázottsága ellenére – lassan kiemelkedett a falusi közegből. Ugyanakkor elgondolkodtató lehetett akár Harsányi számára is, hogy a cserszegtomaji földművesből budapesti művészértelmiségivé váló Szabó csak részlegesen tudta beváltani a tehetségéhez fűzött reményeket. Hosszabb távon sem mentorai, sem barátai, sem kongeniális szerkesztői és műbírálói nem tudták megóvni a súlyos identitásválságtól, a talajvesztettségtől, a tragikus önpusztítástól. Sorsának kedvezőtlen alakulása az alulról jövő művészi tehetségek gondozásával kapcsolatban megfogalmazódó elméletek és módszertanok korlátaira is rávilágít.

Hivatkozások:

Harsányi István: Református gimnáziumaink feladatai a tehetségkutatás terén, Protestáns Tanügyi Szemle, 1940/3., 69–74.

Harsányi István: Népfőiskola, tehetségkutatás, kitűnőek iskolája, Protestáns Szemle, 1940/4., 105–108.

Harsányi István: Tehetség-kiválasztás, tehetséggondozás, Confessio, 1980/3., 13–20.

Harsányi István: Tehetségkutató munka Sárospatakon, Valóság, 1981/10., 83–100.

Harsányi István: Tehetségvédelem – Gondok és reménységek, Élet és Irodalom, 1984. június 8., 5.

A Magyar Népi Művelődési Intézet 1946–1948. Történet és dokumentumok, közreadta: Harsányi István, szerk.: Kovalcsik József, Országos Közművelődési Központ, Budapest, 1988

Szabó István [és Harsányi István]: Utam a könyvek birodalmában = A Magyar Népi Művelődési Intézet 1946–1948, i. m., 238–261.

Csillag Mária: Szabó István, Új Írás, 1991/9., 81–94.

Farkas László (a bevezető szöveget írta és közreadta): Vándorkönyvtár, népi kultúraszolgálat. Szabó István kamaszkori leveleiből, Tekintet, 1996/3–4., 56–71.

Martinkó József: Harsányi István és a tehetségvédelem, Zempléni Múzsa, 2016/1., 35–38.

Kattein-Pornói Rita: Halhatatlanság az élők között. Egy élet a tehetséggondozás szolgálatában, Sárospataki Füzetek, 2023/3., 29–45.

Balázsi Károly: A szabadművelődés ígérete (Harsányi István: A Magyar Népi Művelődési Intézet 1946–1948 című dokumentumgyűjteményének kommentárja), Sárospataki Füzetek, 2023/3., 79–94.

Szerző: Mrázik Julianna

Absztrakt címe: A rendetlenség kísérletes vizsgálata egyetemisták körében

Kulcsszavak: rendetlenség, szorongás, figyelmi teljesítmény

Absztrakt: A rendetlenség hatása a mentális jóllétre és életminőségre egyre több figyelmet kap a nemzetközi pszichológiai diskurzusban, azonban a téma magyar nyelvű, hazai kontextusban végzett kutatásai jelenleg hiányosak. A rendetlenség olyan felesleges, használaton kívüli vagy több példányban is meglévő tárgyak túlsúlyát vagy a rendszerezetlen fájljainkat jelenti, ami fizikai vagy mentális káoszt okoz körülöttünk: rendezetlenséget vagy az irányítás (kontroll) elvesztését a dolgok felett és stresszélményt (Rogers et al., 2021). Azt, amikor a körülöttünk lévő tárgyak rendezetlensége frusztrál bennünket, vagy ha nem találunk valamit és ez akadályoz bennünket, vagy amikor uralhatatlan a tárgyak számon tartása, rendezése, tárolása. Mindez hatással lehet az egyén és környezete kapcsolatára, a társas interakciókra, az élet minőségére.

A témaválasztást indokolja, hogy az észlelt „hétköznapi" rendetlenséget és annak az életminőségre tett hatásait nem-klinikai környezetben ez ideig alig vizsgálták (Rogers et al., 2021), magyar nyelven még kevésbé. A téma feltárását a vonatkozó szakirodalom feldolgozásával kezdtük, melynek célja rendetlenség-definíciók áttekintése volt és annak bemutatása, hogy milyen hatásai lehetnek a rendetlenségnek – a súlyos és malformációkat (így a kóros gyűjtögetés/hoarding) nem vizsgálva. A szakirodalmi előzmények alapján az észlelt rendetlenség összefügghet az életkorral, a halogatással, az elszenvedett traumákkal és veszteségekkel, de ismeretesek a jelenségnek az egyén életére tett pozitív hatásai is (Rogers, et al., 2021; Vohs et al., 2013). Ugyanakkor a rendetlenség nem minden esetben jár negatív hatásokkal: korábbi kutatások (pl. Vohs et al., 2013; Csíkszentmihályi, 2010) rámutatnak arra is, hogy a kaotikus környezet serkentheti a kreativitást és az intellektuális teljesítményt.

Kutatásunk célja a Clutter Quality of Life Scale (CQLS) kérdőív magyar nyelvű adaptációjának segítségével feltárni, hogy a rendetlenség szubjektív érzete milyen mértékben befolyásolja az egyének mindennapi életminőségét. A kérdőíves adatfelvétel során (N=119) kényelmi mintát alkalmaztunk egyetemi hallgatók körében, online platformokon. Vizsgálatunk középpontjában az állt, hogy kimutathatók-e statisztikailag szignifikáns különbségek az egyének rendetlenséggel kapcsolatos percepciói és különböző demográfiai háttértényezők – életkor, nem, képzés típusa, iskolai végzettség, foglalkoztatottság – között.

Az adatokat Jamovi szoftver segítségével elemeztük, a konstrukcióvaliditás és a modellilleszkedés vizsgálatát követően One-Way ANOVA és faktoranalízist végeztünk. Eredményeink szerint több háttérváltozó mentén is szignifikáns eltérések mutatkoznak a rendetlenség szubjektív megítélésében, így nullhipotézisünk részben elvetésre került. Az eredmények ugyanakkor korlátozott általánosíthatósággal bírnak a kis elemszám és a kérdőív validáltságának hiánya miatt.

A kérdőíves kutatást egy kísérleti vizsgálat egészítette ki, amely a fizikai környezet rendezettségének pillanatnyi szorongásra és figyelmi teljesítményre gyakorolt hatását vizsgálta. A kísérletben N=30 fő, többségében elsőéves tanárszakos hallgatók vettek részt, akiket véletlenszerűen két csoportra osztottunk: egy rendezetlen és egy rendezett környezetben feladatot végző csoportba. A résztvevők pillanatnyi szorongásszintjét a Spielberger-féle Állapotszorongás Skála (STAI) segítségével, figyelmi teljesítményüket pedig a Pieron-teszttel mértük. Két időpontban rögzített adatok összehasonlítása révén arra kerestük a választ, hogy a környezet fizikai jellemzői hatással vannak-e az észlelt stresszre és a kognitív teljesítményre, a vizsgált közösségek figyelmi képességeire.

Az eredmények a hipotézisek egy részét alátámasztották: a rendezetlen környezetben vizsgált csoport tagjai magasabb szorongásszintet mutattak, és figyelmi teljesítményük alacsonyabb

volt a rendezett környezethez képest. Az eredmények értelmezése során figyelembe vettük a szorongás és a figyelmi rendszerek működésének elméleti összefüggéseit, különös tekintettel a pszichikai entrópia, a tárgyvesztés és a kontrollvesztés hatásaira. Az eredmények megerősítik azt a feltételezést, hogy a fizikai környezet rendezettsége nem csupán esztétikai vagy praktikus szempontból fontos, hanem mélyebb pszichológiai jelentéssel is bírhat az énkép, önértékelés és a mentális jóllét szempontjából.

Mivel a kaotikus környezet serkentheti a kreativitást és az intellektuális teljesítmény, ennek megfelelően a kutatásunk továbbfejlesztése során érdemes lehet a rendetlenség komplexitását és ambivalens hatásait interdiszciplináris szempontból tovább vizsgálni. Kutatásunk hozzájárul a rendetlenség pszichológiai megítélésének jobb megértéséhez, és megalapozza a további, nagyobb elemszámú, validált eszközöket használó vizsgálatok szükségességét. A kutatás gyakorlati relevanciával bírhat a hallgatói jóllét javításában és a felsőoktatási lemorzsolódás megelőzésében is.

Szerzők: Nagy Csilla, Sántha Kálmán

Absztrakt címe: Osztályfőnöki reflexiók hálózatkártyával történő feltárása

Kulcsszavak: hálózatkártya, nézet, reflektív gondolkodás, osztályfőnöki munka, trianguláció

Absztrakt: A pedagógiai gyakorlatban az osztályfőnöki tevékenység komplexitása gyakran alulértékelt, miközben az osztályközösségek formálásában és az egyéni tanulói fejlődés támogatásában betöltött szerepe kulcsfontosságú. A Nemzeti alaptanterv (NAT) bevezetése óta az osztályfőnöki funkciók tartalma változott (Szekszárdi 2000), már az 1980-as évek közepétől kezdődő közoktatási változások során elmosódtak a munkakör korábbi feszesebb határai, miközben az iskolai nevelés és az osztályfőnöki munka hatékonysága érdekében elengedhetetlen a stabilitás és a szakmai szempontok előtérbe helyezése (Sallai & Szekszárdi, 2009). A kutatás célja feltárni, hogy az osztályfőnökök milyen tartalmakat és hangsúlyokat rendelnek tevékenységük különböző szintjeihez, milyen attitűdök és készségek támogatják őket a munkájuk során. A témaválasztás arra a gyakorlati tapasztalatra épül, hogy a vizsgált tevékenység célrendszerének és eszközeinek vizualizálása segítheti a pedagógusok önreflexióját és szakmai fejlődését. A kvalitatív vizsgálatban hipotézisek helyett kezdeti kérdés- és problémakörökre fókuszálunk, amelyek illeszkednek az ilyen jellegű vizsgálatok nyitottságához. Választ kerestünk arra, hogy milyen reflektálható tartalmi kategóriák azonosíthatók az osztályfőnöki tevékenységben; milyen egyéni mintázatok rajzolódnak ki, milyen közös és eltérő fogalmak jelennek meg a reflexiókban; mely attitűdöket tekintik a pedagógusok alapvetőnek az osztályfőnöki munkában. A kutatás résztvevőit egy gimnáziumi munkaközösség osztályfőnökei alkották (N=11) a 2024/2025-ös tanév első félévében. A mintaválasztás kényelmi mintavétellel történt.

A tanári attitűdök és gyakorlatok rendszerszintű értelmezését segítik a vizuális modellek, ilyen a kvalitatív módon értelmezhető és feldolgozható hálózatkártya is. Az osztályfőnökök az osztályfőnöki tevékenységgel kapcsolatban készítettek a Koncentrikus körök módszerére (Kahn & Antonucci, 1980) épülő strukturált nem sztenderdizált hálózatkártyát. A hálózatkártyák alkalmazását Sántha (2023) alapján továbbgondoltuk, kiegészítve alkalmaztuk, hiszen a koncentrikus körökben történő gondolkodás és a kártyakészítés magyarázata elősegíti a komplex osztályfőnöki szerep reflektív megközelítését és önismereti keretbe helyezését. A magyarázatokkal szövegkorpuszok is rendelkezésre álltak, így a trianguláció jegyében vizuális elemeket és szöveges adatokat használhattunk, utóbbi esetben a szövegkorpuszon végzett adatvezérelt induktív elemzéssel, fókuszba helyezve a tartalmilag strukturáló kvalitatív tartalomelemzést (Sántha, 2022). Az adatelemzést Excel-táblázat segítette, ahol a kulcsfogalmak koncentrikus körök szerinti eloszlása alapján gyakoriságot és mintázatot azonosítottunk. Az eredményeket a táblázat mellett szófelhő és koncentrikus körökbe rendezett vizuális ábra szemlélteti.

Az eredmények alapján bizonyos fogalmak – mint a közösségépítés, kapcsolattartás, megbízhatóság – kiemelt elemként jelennek meg a legtöbb hálózatkártyában, míg mások (pl. világkép, humor, személyiségfejlesztés) inkább az egyéni pedagógiai stílust tükrözik. A belső körökben főként a tanulókhoz kapcsolódó célok és tevékenységek jelentek meg, míg a külső körökben a pedagógusi attitűdök, például a nyitottság és humor domináltak. A körökbe való elhelyezés jól mutatja, mely elemek tekinthetők alapvető célnak, eszköznek vagy személyes megélésnek az osztályfőnöki tevékenységben.

A kutatás aktuális és releváns, hiszen hozzájárul az osztályfőnöki szerep komplex pedagógiai értelmezéséhez, valamint eszközt kínál a pedagógusok önreflexiójához, a mentorálási folyamathoz, képzések tervezéséhez, tanári portfóliók készítéséhez. Az eredmények segítik az osztályfőnöki szerep újragondolását, az önreflexió kivitelezését, a szakmai támogatás kialakítását.

Hivatkozások:

Kahn, R. L. & Antonucci, T. C. (1980). Convoys over the life course: Attachment, roles and social support. In Baltes, P. & Olim, B. (Eds.), Life-span development and behavior. Academic Press, New York, 383–405.

Sallai Éva & Szekszárdi Júlia (2009). Változások az iskola belső világában. https://ofi.oh.gov.hu/az-iskolai-neveles-az-osztalyfonoki-munka

Sántha Kálmán (2022). Kvalitatív tartalomelemzés. Eötvös Kiadó, Budapest.

Sántha, Kálmán (2023). Exploring the Reflective Thinking of Teachers with Structured Unstandardised Network Cards. The New Educational Review, 72(2), 253-268. https://doi.org/10.15804/tner.23.72.2.19

Szekszárdi Júlia (2000). Még egyszer az osztályfőnöki szerepről. Új Pedagógiai Szemle, 50 (12), 3-12. https://epa.oszk.hu/00000/00035/00044/2000-12-ta-Szekszardi-Meg.html

Szerzők: Nagy Dorina Kata, Balla Blanka Anna

Absztrakt címe: Csehország kulturális intézményrendszere

Kulcsszavak: Csehország, kultúra, kulturális intézmények, kulturális igazgatás

Absztrakt: Kutatásunk célja részletesebben megismerni Csehország kulturális intézményrendszerének felépítését és működését. Vizsgálatunk középpontjában a kulturális intézményrendszer jellemzőinek feltárása áll, melynek érdekében megvizsgáltuk a cseh Kulturális Minisztériumot, az ország kulturális jogszabályi hátterét és Csehország kulturális csúcsintézményeit. Mivel a témában korábbi átfogó kutatás nem áll rendelkezésre, munkánk elsősorban információfeltáró jellegű.

Milyen jogszabályok és törvények szabályozzák a kulturális szférát Csehországban? Hogyan, milyen elvek mentén működik a Kulturális Minisztérium? Melyek a legjelentősebb kulturális csúcsintézmények az országban? Mi jellemzi a kulturális intézményrendszert, hogyan épül fel, milyen lehetőségek vannak a közösségi művelődésre? Kutatásunkban ezekre a kérdésekre kerestük a választ a következő online elérhető források kvalitatív elemzésével: Central Intelligence Agency (2025) Czechia fact sheet. The World Factbook. Elérhető: https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/czechia/factsheets/; Compendium of Cultural Policies & Trends (2023) Czech Republic: Country profile. Elérhető: https://www.culturalpolicies.net/database/search-by-country/country-profile/?id=9

; Czech Centre Budapest (2025) Rólunk. Elérhető: https://budapest.czechcentres.cz/hu/rolunk

; Czech Ministry of Culture (2025) Cultural heritage. Elérhető: https://mk.gov.cz/en/cultural-heritage-en-1121

; DK Vsetín (2025) Kezdőoldal. Elérhető: https://www.dkvsetin.cz/

.

Eredményeink azt mutatják, hogy Csehország kulturális intézményi struktúrája nagy hasonlóságot mutat Magyarországéval. A kulturális házak és központok rendszere, így például a cseh „kulturní dům” és „dům kultury”, funkcionálisan megfeleltethető a magyar művelődési házaknak és kulturális központoknak. A kulturális politika és az intézményrendszer működési elvei szintén hasonlóságokat mutatnak. A Kulturális Minisztérium - melyet az 1969. évi 2. számú Csehszlovákia minisztériumainak és más központi államigazgatási szerveinek létrehozásáról szóló törvény hozott létre - meghatározott időközönként nemzeti kulturális politikát alakít ki, amely célokat és irányvonalakat fogalmaz meg a kultúra területén. Továbbá, a kulturális csúcsintézmények, akárcsak Magyarországon, elsősorban a fővárosban, Prágában találhatók, és olyan jelentős intézményeket foglalnak magukban, mint a Nemzeti Múzeum, Nemzeti Színház, az Állami Opera, a Nemzeti Galéria, vagy a Cseh Köztársaság Nemzeti Könyvtára.

Kutatásunk hozzájárul a közép-európai kulturális intézményrendszerek jobb megértéséhez, és alapot nyújthat további, összehasonlító elemzésekhez. Az eredmények hasznosak lehetnek a kulturális szakpolitikában dolgozók, a kulturális menedzsmenttel foglalkozó szakemberek, valamint a közművelődés területén tevékenykedők számára.

Szerző: Nagy Irén

Absztrakt címe: eTwinning Projects in Language Learning and Skills Development

Kulcsszavak: Project-Based Learning, eTwinning, International relationships

Absztrakt: Education in the 21st century has become much more than teaching individual subjects to children. The world around us is changing rapidly and education has to respond to this change. The need for adapting to new challenges has been acknowledged by the World Economic Forum (2020).

Project-Based Learning is one response to the changing environment in education, which actively involves students in the process of learning, deals with real-world problems and requires creativity and collaboration (Buck Institute of Education, 2024). In most cases, projects are also interdisciplinary in nature, which makes the problem-solving process even more creative and innovative (Warr & West, 2020). The application of Project-Based Learning in language teaching began in the mid-seventies and has been considered useful since projects activate all language skills (reading, writing, speaking and listening) and also develop other skills, such as problem-solving (Hedge, 1993). Nowadays technology makes it possible for students to contact foreign people online and communicate with them in English with the help of the Internet. It is also possible to utilize this opportunity in a controlled environment, within the confines of the classroom. As a possible framework for this use, eTwinning was launched in 2005 by the European Commission. It is a community that provides a platform for schools from different countries to carry out collaborative projects. Using the platform for developing projects in an international environment adds a lo the benefits of applying project work, the most important ones being the use of technology, providing a natural need for using English and enhancing the participants' intercultural skills by establishing a multicultural setting. From the perspective of the language teacher, it is also important that the English language that is used in eTwinning projects is an international language of communication, often referred to as ELF (English as a Lingua Franca) as in Jeong & Wilhelmsson (2022).

The action research was carried out in a Hungarian secondary school with the participation of twenty-eight students in their language preparatory year (half of the students were in the experimental group and half of them were in the control group). The aim of the research was to find out in a controlled study if eTwinning projects are a useful tool in language development and what other skills they can develop. The language skills of the participants and the experimental group's attitude to projects were tested at the beginning of the school year using lagnuage tests as well as questionnaires. The process was repeated at the end of the first school term and towards the end of the school year. Also, project products and other artefacts were collected and analyzed during the school year from the point of view of language use. Results show that using eTwinning and Project-Based Learning as a framework of teaching is a useful tool in developing language skills, especially writing and reading skills, however, accuracy is not in the focus, and it needs to be developed in other ways. In addition to developing language skills, this methodology also proved to be useful for developing students' digital literacy through the use of different digital platforms and their awareness of the similarities and differences between the cultures of the participating groups' nations.

The research gives insight into the everyday reality of the EFL classroom from the point of view of both the teacher and the students and emphasizes the importance of innovation and change in language teaching.

References

Buck Institute for Education. (2024). What is PBL? PBLWorks. https://www.pblworks.org/what-is-pbl

Hedge, T. (1993). Key concepts in ELT: Fluency and project. ELT Journal, 47

(3), 275–277. https://doi.org/10.1093/elt/47.3.275

Jeong, H., Sánchez Ruiz, R., & Wilhelmsson, G. (2022). Spanish and Swedish pre-service teachers' ELF user attitudes towards English and its users. Changing English, 29

(1), 24–39. https://doi.org/10.1080/1358684X.2021.2022976

Warr, M., & West, R. E. (2020). Bridging academic disciplines with interdisciplinary project-based learning: Challenges and opportunities. Interdisciplinary Journal of Problem-Based Learning, 14(1). https://doi.org/10.14434/ijpbl.v14i1.28590

World Economic Forum (2020). Schools of the future: Defining new models of education for the Fourth Industrial Revolution. World Economic Forum. https://www3.weforum.org/docs/WEF_Schools_of_the_Future_Report_2019.pdf

Szerző: Nagy Krisztina

Absztrakt címe: A gyermekvédelmi szakellátásban élő gyermekek engedély nélküli eltávozása a szakemberek megítélése alapján

Kulcsszavak: gyermek- és ifjúságvédelem, gyermekotthon, nevelőszülő, együttműködés, engedély nélküli eltávozás

Absztrakt: A családjukból kiemelt, gyermekotthonban, lakásotthonban vagy nevelőszülőknél élő gyermekek egy sajátos közösséget alkotnak. Gondozási helyről történő engedély nélküli eltávozásuk komoly probléma, mivel a kiskorúak felügyelet, ellátás nélkül maradnak és veszélybe kerülhetnek a távollét alatt. A szökés komplex problematikája a gyermekvédelmi szakellátás területének egyáltalán nem új keletű, de az egyik legnehezebben kezelhető kérdésköre (Bede et al, 2010, Varga, é.n.).

Bogács (2018) a gyermekjóléti alapellátás és gyermekvédelmi szakellátás együttműködéssel érintett befolyásolás kulcsterületei között tartja számon az engedély nélküli eltávozásokat.

A kutatás korábbi fázisában a hazánkban végzett gyermekvédelmi szempontú reziliencia kutatásokra alapozva a jogszabályi előírások és a rendelkezésre álló statisztikai adatok elemzését végeztük el a szökések vonatkozásában. A különleges és speciális ellátási szükségletű gyermekek helyzetére, lehetőségeire vonatkozó tendenciák fókuszba helyezésével mutattuk be az engedély nélküli eltávozások hátterét, lehetséges okait (Nagy, m.a.). A szökés jelenségét feltáró korábbi kutatásokat (pl. Bede et al, 2010, Czibere et al, é.n., Nagy, m.a.) alapul véve alakítottuk ki a jelenlegi vizsgálat kérdéskörét, melynek során az engedély nélküli eltávozás kapcsán a szakemberek felkészültségét és mozgásterét, a számukra rendelkezésre álló lehetőségeket, eszközöket, módszertant kívántuk megismerni.

Kutatásunk fő célja, hogy feltárja,

- a Bogács hipotézis tartalmi összetevőit (a gyermekjóléti alapellátás és gyermekvédelmi szakellátás együttműködésének lehetőségeit a szökés problematika megelőzése, kezelése érdekében),

-hogyan gondolkodnak a gyermekjóléti alapellátásban illetve a gyermekvédelmi szakellátásban dolgozó szakemberek az engedély nélküli eltávozásokról,

-milyen segítségre, támogatásra lenne szükségük az esetszámok csökkentéséhez.

Hipotézisünk szerint a szakemberek szükségesnek tartják az együttműködést a gyermekvédelemben, azonban a szökések kezelése terén főként a szakellátás szereplőit tartják számon. Ismerik a szökés problematikáját, de kevéssé tudják befolyásolni a gyerekek szökési magatartását, segítségre lenne szükségük.

A kutatás módszere: a gyermekjóléti alapellátás és a gyermekvédelmi szakellátás területén dolgozó szakemberek körében készítettünk interjúkat, felmérve tapasztalataikat, cselekvési lehetőségeiket, saját megéléseiket. Az összesen 25 szakirányú diplomával rendelkező szakember kiválasztása nem reprezentatív mintavételi eljárás alkalmazásával történt, így a vizsgálat általános érvényű következtetések megfogalmazására nem alkalmas. A kapott adatok azonban hozzájárulnak e komplex jelenség árnyaltabb megismeréséhez, és a szakemberek számára egy lehetséges módszertani segítséget nyújtó szakirodalom összeállításához.

Jelen vizsgálat eredményei megerősítik a korábbi kutatások megállapításait, és további, az ellátórendszert, a gyerekek ellátásbiztonságát érintő lényeges kérdésekre mutatnak rá. A kutatás ráirányítja a figyelmet azokra a területekre, melyek a gyermekvédelmi rendszerben megoldásra várnak, másrész új kutatási kérdéseket vetnek fel. A megkérdezett szakemberek átlátják az engedély nélküli eltávozások problematikáját, a gyerekek számára súlyos veszélyt jelentő

helyzetek komolyságát, ugyanakkor saját mozgásterüket, cselekvési lehetőségeiket behatároltnak érzik, több módszertani útmutatásra, konkrét segítségre lenne szükségük ahhoz, hogy megfelelő eszköztárral rendelkezzenek.

A szakellátásban élő gyermekek megfelelő ellátása, fejlesztése érdekében jól felkészült, professzionális és kreatív szakemberekre van szükség, akik képesek a traumatizált, súlyos problémákkal küzdő gyerekek számára érzelmi biztonságot nyújtó környezetet teremteni, és akik szakszerű és jogszerű megoldásokat alkalmaznak a legnehezebb helyzetekben is, például az engedély nélküli eltávozások megelőzése, megakadályozása, kezelése során.

A gyermekvédelemben szükséges az alap- és szakellátás szakemberei, illetve a további szereplők közötti valós együttműködések megvalósítása, és azon intézkedések végiggondolása is, melyek a szakemberek felkészültségét, beavatkozási lehetőségeiket, hatékonyabb munkavégzését tudják segíteni.

Hivatkozások:

Bede, N., Miklósi, B., & Rakos, E. (2010). A lemez két oldala – szökési mintázatok elemző vizsgálata. Család, Gyermek, Ifjúság (XIX): 6. 45-53.

Bogács, E. (2018). Gyermekjóléti alapellátás és gyermekvédelmi szakellátás együttműködésének lehetőségei In Rácz, A. (szerk) Szülői kompetenciafejlesztést célzó modellprogramok a gyermekjóléti szolgáltatások tárházában. 22-34. Rubeus Egyesület.

Czibere, I., Gyarmati, A., Rácz, A. & Sik, D. (é.n.).A gyermekvédelmi szakellátásban elhelyezett gyermekek gondozási helyről történő engedély nélküli eltávozásának és az ahhoz kapcsolódó intézményi eljárások teljes körű országos vizsgálata.

Nagy, K. (m.a.) Trends in unauthorised absences of children with special and additional needs in specialised care. HERA Évkönyv 2024.

Szerző: Nagy Noémi

Absztrakt címe: A hazai nemzeti parkok oktatási és képzési tevékenysége, különös tekintettel a felnőtt korosztályt célzó programokra

Kulcsszavak: felnőttképzés, felnőttoktatás, környezetei nevelés, nemzeti parkok

Absztrakt: A fenntarthatóság területén zajló képzések és oktatások a 21.században már nem csak a gyermekek, hanem a felnőtt generáció tagjainak körében is kiemelkedően fontosak. Nélkülözhetetlen a felnőttek fenntarthatóságra edukálása is, hiszen a társadalom önálló fogyasztói rétegét alkotják – tehát döntéseikkel befolyásolják civilizációnk sorsát –, nem mellesleg gyermekeket is nevelnek (Orbán, 2004). A felnőttek nevelésében nagy szerepet vállalnak a nemzeti parkok, amelyek elérhető képzési szolgáltatásokat nyújtanak a társadalom számára.

A kutatásunk során a hazai nemzeti parkok oktatási és képzési tevékenységét, pedagógiai módszereit, valamint a helyi közösségre való hatásokat vizsgáltuk meg.

Oktatási tevékenységet tekintve a nemzeti parkok kiváló színtereként működnek a környezeti nevelési jellegű programoknak (Vásárhelyi, 2010; Horváth, 2021; Patocskai & Győrfy, 2021). Fresch (1995) szerint a nemzeti parkok kiemelten fontos potenciális oktatóhelyek a természetismeretben: a helyszínen szemlélhetőek a gyakorlati problémák, felszabadultan tanulhatunk - az iskola falain kívül -, gyakorlati szakemberek nyújtják át az információt és a felnőttekhez is elérnek, révén a jól szervezett idegenforgalmi látogatottságuknak. A nemzeti parkok jelenléte egy településen vagy teróleten igencsak nagy hatással bír a helyi közösségekre, az identitás kialakulására (Fodor, 2010; Mikházi, 2017; Csurgó & Szatmári, 2022). A programok és képzések lebonyolítása nem csak közösségi, de gazdasági hatással is jár az adott régióban (Tóth, 2016; Kiss & Tóth, 2016).

A kutatásunk során félig struktuált interjút készítettünk a hazai nemzeti parkok szakembereivel, és a következő kutatási kérdéseket vizsgáltuk: Milyen tanulási módszereket és pedagógiai megközelítéseket alkalmaznak a nemzeti parkok felnőttoktatási programjaiban? Hogyan igazítják a programokat a különböző korcsoportok és érdeklődési körök igényeihez? Milyen gazdasági előnyökkel járnak a nemzeti parkok felnőttoktatási programjai a helyi közösségek számára? Hogyan járulnak hozzá ezek a programok a közösségi kohézió és a helyi identitás erősítéséhez? Milyen szerepet játszik a technológia (pl. e-learning, virtuális túrák) a felnőttoktatási programokban? Milyen stratégiákat alkalmaznak a programok hosszú távú finanszírozásának biztosítása érdekében?

A vizsgálat eredményeivel helyzetképet kapunk valamennyi hazai nemzeti park képzési programjáról, a felnőttképzéssel és -oktatással kapcsolatos kihívásokról, arról, hogy hogyan zajlik a gyakorlatban a felnőttek edukálása. Az elemzések segítséget nyújthatnak a nemzeti parkok szakembereinek, az eredmények alapján fejleszthetik a tevékenységüket.

Hivatkozások:

Csurgó, B., & Szatmári, A. (2022). Vidéki kultúra, helyi közösség és lokális identitás: A kulturális örökség szerepe a lokális identitásépítésben és a helyi közösségfejlesztésben Hajdúdorogon és Hajdúhadházon. METSZETEK Társadalomtudományi Folyóirat, 3(3), 33–51.

Fersch, A. (1995). A természetvédelmi nevelésről: Nemzeti parkok stratégiája a természetvédelmi szemléletformálásban. Iskolakultúra, 5(3-4), 150-153.

Fodor, Á. (2010). A fenntartható turizmus és a helyi közösségek kapcsolata a nemzeti parkokban (PhD disszertáció). Pécsi Tudományegyetem.

Horváth, K. (2021). Tananyagfejlesztési innováció – Terepgyakorlati praktikum az Őrségi Nemzeti Park értékeinek vizsgálatához. In G. Szabó (Szerk.), Digitális pedagógia 2021: Innovatív megközelítések az oktatásban (pp. 159–169). Debreceni Egyetem.

Kis, K., & Tóth, A. (2016). Az ökoturizmus helyi rendszerének vizsgálata Poroszlón, különös tekintettel a Tisza-tavi Ökocentrum helyi gazdaságfejlesztési szerepének értékelésére. Észak-magyarországi Stratégiai Füzetek, 13(01), 73-91.

Mikházi, Zs. (2017). A turizmus és a tájértékek szerepe a helyi identitás erősítésében. In Turizmus és transzformáció (pp. 91–114). Budapest: MTA BTK Néprajztudományi Intézet.

Patocskai, M. & Győrfy T. (2021). A nemzeti parkjaink, mint természeti értékeink legfőbb kincsei. In: Fenntartható Örökség. A magyar tannyelvű tanítóképző kar tudományos konferenciáinak tanulmánygyűjteménye. Szabadka, Újvidéki Egyetem Magyar Tannyelvű Tanítóképző Kar, 508-517.p.

Orbán Zoltán (2004): Környezeti nevelés az állatkertben. Új Pedagógiai Szemle 54(6) 106-117.

Tóth É. (2016).: Az ökoturizmus keresletének elemzése a Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatósága területén

Vásárhelyi Judit (szerk.) (2010). Nemzeti környezeti nevelési stratégia: Alapvetés. Magyar Környezeti Nevelési Egyesület.

Szerző: Négyesi Péter

Absztrakt címe: Adaptív e-learning rendszer használata a számelmélet speciális témaköreinek tanításában - A beválásvizsgálat eredményei

Kulcsszavak: beválásvizsgálat, logfile, Jakob Nielsen, számelmélet, adaptív e-learning

Absztrakt: A technológia fejlődése révén elérhetővé váltak az elektronikus tanulási környezetek, amelyek nagy szerepet játszanak az élethosszig tartó tanulás elősegítésében és támogatásában. Ezek a platformok nem csak információforrásként jelennek meg, hanem ösztönzik az egyéni tanulást, a tanulási motivációt és az önszabályozó képességek fejlesztését is. A matematikaoktatásban az adaptív e-learning rendszer személyre szabottabb és hatékonyabb tanulási élményt nyújt.

Vizsgálatomat 3 kutatási kérdés köré építettem fel: 1. Az új, hazánkban még nem elterjedt, adaptív tanulási környezet szignifikánsan javítja-e a tanulók számelméleti témakörökhöz való attitűdjét? 2. Az új taneszköz, tartalmi és módszertani újításai révén, szignifikánsan javítja-e a diákok körében a számelméleti problémák megértését és a feladatok megoldásának hatékonyságát? 3. Mennyire elégedettek a tanulók és a pedagógusok az adaptív tanulási rendszer használatával?

A logfile-elemzés során 346 tanuló tevékenységét elemeztem 2024. február 1. és 2025. január 10. között. Az adatgyűjtés során összesen 825 442 adatbejegyzést rögzítettem, amelyek közé tartoztak a bejelentkezések, a feladatok elvégzése, valamint a tananyagokhoz való hozzáférés. Emellett kimeneti attitűdvizsgálatot is végeztem tanulói (N=264) és pedagógusi (N=16) oldalról. Valamennyi kérdőív anonim módon, online és elektronikus formában került megvalósításra, és zárt, valamint nyílt végű kérdéseket egyaránt tartalmazott.

A logfile-elemzés eredményei alapján az adaptív e-learning rendszerben a tanulói aktivitás mutatói a vizsgálatot követően szignifikánsan magasabb szintet érnek el, ami a rendszer hatékonyságát jelzi. A statisztikai eredmények alapján elmondható, hogy az adaptív e-learning rendszer bevezetése után a tanulói aktivitás szignifikánsan nőtt, ami azt jelzi, hogy a rendszer hatékonyan támogatja a tanulók aktív részvételét és tanulási folyamatát. A tanulói és pedagógusi kimeneti attitűdvizsgálat eredményei alapján megállapítható, hogy az adaptív elektronikus tanulási környezet hatékony eszköznek bizonyult a számelmélet speciális témaköreinek tanításában. A rendszer használhatósága magas szintű volt, és szignifikánsan javította a tanulók matematikai teljesítményét, problémamegoldó képességét és önbizalmát. A tanulók és a pedagógusok általános elégedettsége magas volt az adaptív e-learning rendszerrel kapcsolatban. A Jakob Nielsen-féle használhatósági faktorok mindegyike esetében a 4-es átlagot meghaladó eredményeket kaptam.

Szerző: Nóbik Attila

Absztrakt címe: „2x2=4. Jó feleség légy!” Az emlékkönyvek mint neveléstörténeti források

Kulcsszavak: emlékkönyv, gyermekkép, nőkép, neveléstörténet-írás

Absztrakt: Az emlékkönyvek története a kora újkorra, a peregrinációk időszakára nyúlik vissza. Eredetileg az egyetemjáró diákok gyűjtötték a könyvecskékben diáktársaik, tanáraik és egyéb híres emberek aláírásait, bölcsességeit. Az emlékkönyvek vezetése a biedermeier időszakában általánosan elterjedtté polgári szokássá vált. Szintén erre az időszaktól figyelhető meg az emlékkönyveknek „női műfajjá” válása. A tankötelezettség terjedésével, az alfabetizáció általánossá válásával és az egyes társadalmi rétegek polgárosodásával az emlékkönyvek vezetése teljesen általánossá vált. Ráadásul, a 20. században egyre inkább kapcsolódott az iskolához, gyakran iskolai környezetben történt az emlékkönyvek kitöltetése, sokszor osztálytársak, néha pedagógusok által. Az általánossá válás nyomán megjelentek az előre nyomtatott üres könyvecskék, illetve az előre megírt sablonszövegeket tartalmazó útmutató kiadványok is. Egységesült az emlékkönyvek tartalma, formája, az emlékversek és emlékszövegek folklorisztikus szövegekként standardizálódtak (Vasvári, 2009).

Miközben a 20. században a lányok többségének volt emlékkönyve, a történeti kutatások eddig kevéssé foglalkoztak azok történetével, társadalmi jelentőségével, az azokból nyerhető információkkal. A meglévő szövegközlések és tanulmányok nagy része a néprajztudományhoz kapcsolódik. A legalaposabb magyar összefoglaló Vasvári Zoltán már hivatkozott munkája. Annak ellenére, hogy az emlékkönyvek tipikusan gyermekekhez és iskolához kapcsolódnak, a magyar neveléstörténet-írás eddig nem tett kísérletek a kutatásukra.

Jelen pilot-kutatásban azt vizsgáltam, hogy az emlékkönyvek tartalmazhatnak-e a tágan értelmezett neveléstörténet-írás számára értékes információkat, illetve használhatók-e forrásként neveléstörténeti kutatásokban. A kutatás forrását egy magánygyűjteményben lévő mintegy 25 emlékkönyv mellett már megjelent forrásközlések adták. A vizsgált emlékkönyvek az 1930-as A kutatás elsősorban a szövegekre fókuszált, az emlékkönyvekben meglévő képanyag vizsgálata egy következő fázis feladata lehet.

A kutatás eredményeképpen megállapítható, hogy a közvetlen iskolai utalások nem jellemzők a szövegekre. A gyermekvilágra és a női szerepekre vonatkozó információk viszont fellelhetők az emlékkönyvekben. A szövegek folklorisztikus jellege miatt meglehetős állandóságot mutatnak a gyermekekkel és a lányokkal-nőkkel kapcsolatos elvárások. Ezek azonban csak részben köszönhetők az átörökített szöveghagyománynak, mutatják egyúttal, hogy ezek az attitűdök, társadalmi elvárások valóban továbbéltek a közgondolkodásban. Az előadás a továbbélő elemek mellett bemutatja a gyermek- és nőképpel kapcsolatos lassú változásoknak az emlékkönyvben megjelenő nyomait is.

Hivatkozások:

Vasvári, Z. (2009). Emlék, emlék, miért kísérsz? Tanulmány a XX. századi emlékkönyvkultúráról. Ad Librum.

Szerzők: Novák Blanka, Rázsi András

Absztrakt címe: Tudomány másként: A „Tudóslány” sorozat hatása a fiatalok STEM-attitűdjeire

Kulcsszavak: Digitális pedagógia, STEM-oktatás, Tudománykommunikáció, Nemi szerepmodellek, Atipikus tanulás

Absztrakt: Globálisan egyre nagyobb az igény a STEM (természettudomány, technológia, mérnöki tudományok és matematika) területeken specializálódott szakemberek iránt (Batchelor et al., 2021), miközben hazánkban az érdeklődés csökken a 12–16 éves korosztály körében. A STEM-hallgatók aránya 31,9%-ról 28,7%-ra csökkent, míg a hallgatói létszám öt év alatt 10 ezer fővel mérséklődött, főként természettudományos és műszaki szakokon (Hámori - Oktatási Hivatal, 2018). A csökkenés hátterében a tantárgyakhoz kapcsolódó sztereotípiák, negatív iskolai élmények, valamint a hiteles szerepmodellek hiánya állhat. Ugyanakkor számos ország nemzeti stratégiaként kezeli a STEM-oktatást (Kayan-Fadlelmula et al., 2022), amelynek célja a digitális, kritikai és kreatív gondolkodás fejlesztése (Wahono et al., 2020), segítve a globális problémák – mint az energia, fenntarthatóság, egészségügy, űrkutatás – megoldását (Martín-Páez et al., 2019). A 2030-as új uniós szintű STEM-cél, hogy a felsőfokú STEM-oktatásban a beiratkozott hallgatók arányának el kell érnie a 32%-ot, és minden ötödik diákból legalább kettőnek nőnek kell lennie (Európai Bizottság, 2025).

A „Tudóslány” egy tízrészes, felső tagozatosoknak és középiskolásoknak szóló edukatív-szórakoztató videósorozat. A karakter kutató és kortárs szószóló, közvetlen hangnemben szólítja meg a diákokat. A projekt autentikus, konstruktivista és kulturálisan releváns pedagógiára épít. A gyakran demotiváló frontális oktatás helyett (Gao et al., 2020) multimodális eszközökkel – mint mémek, interjúk, storytelling – és részvételi tanulási helyzetekkel kívánta kívánta megszólítani a diákokat a 21. századi készségek mentén.

A sorozat célja volt, hogy ötvözze a tudománykommunikáció modern eszközeit az új generáció megszólítása érdekében. Célja a STEM-tárgyakhoz kapcsolódó attitűdök pozitív formálása volt, kiemelten a lányok bevonására a természettudományba.

Kutatási kérdések: Milyen hatással van a sorozat a STEM-tárgyakhoz való tanulói viszonyulásra?; Milyen szerepet játszanak a női tudós példaképek a tanulói azonosulásban?; Hogyan segítik elő a digitális, multimodális, humoros elemek a tudományos fogalmak megértését?

A kérdések új megközelítésből vizsgálják a tudománykommunikáció és attitűdformálás kapcsolatát.

A projekt kvantitatív (kérdőíves) és kvalitatív (interjútartalom-elemzés, tanulói visszajelzések) módszereket kombinált. Emellett platformanalitikai adatok is segítették a tanulási hatások értékelését.

A tanuló aktív jelentésalkotó; a megközelítés participatív, dialogikus és interaktív. A popkulturális referenciák alkalmazása támogatja a kulturálisan releváns pedagógiát és az atipikus tanulást. A viuzális narratívák válaszul szolgálnak a telített médiakörnyezetre. A közösségi megosztásra épülő helyzetek fejlesztik a kritikai gondolkodást, kollaborációt és digitális írástudást, tanórán kívüli élményt adva. A sorozat interdiszciplináris témái (pl. orvosi kémia, környezetfizika, AI) komplex gondolkodásra ösztönöznek. Az oktatásba integrálva támogatja a flow-élményt, az önazonosságot és a pályaorientációt. Alapot kínál PBL, IBL, DBL típusú tanulásra is, immerzívebbé teszi a tanulás folyamatát és a tudás retencióját.

A projekt megerősíti, hogy a fiatalokra szabott, multimodális tartalmak fejlesztik a tudományos érdeklődést és önazonosságot. Tanórán kívül is integrálhatók az oktatásba, támogatva a

változatos tanulási formákat. A női szerepmodellek erősíthetik a lányok STEM-motivációját és támogathatják a pedagógiai kutatásokat.

Hivatkozások:

Batchelor, R. L., H. Ali, K. G. Gardner-Vandy, A. U. Gold, J. A. MacKinnon, and P. M. Asher (2021). Reimagining STEM workforce development as a braided river. Eos, 102. https://doi.org/10.1029/2021EO157277

Európai Bizottság (2025). https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-6906-2025-INIT/hu/pdf

Gao, F., Li, L., & Sun, Y.-Y. (2020). A systematic review of mobile game-based learning in STEM education. Educational Technology Research and Development, 68

(4), 1791–1827. https://doi.org/10.1007/s11423-020-09787-0

Hámori, Á. (szerk.) (2018). Erőforrások, eredmények és élmények a felsőoktatásban – Az EUROSTUDENT VI nemzetközi hallgatói kutatás magyarországi eredményei. Oktatási Hivatal.
https://www.felvi.hu/felsooktatasimuhely/EUROSTUDENT/eurostudent_vi_tanulmanykote

Kayan-Fadlelmula, F.,Sellami, A., Abdelkader, N., & Umer, S. (2022). A systematic review of STEM education research in the GCC countries: Trends, gaps and barriers. International Journal of STEM Education, 9, 2. https://doi.org/10.1186/s40594-021-00319-7

Martín-Páez, T., Aguilera, D., Perales-Palacios, F. J., & Vílchez-González, J. M. (2019). What are we talking about when we talk about STEM education? A review of literature. Science Education, 103(4), 799–822. https://doi.org/10.1002/sce.21522

Wahono, B., Lin, P.-L., & Chang, C.-Y. (2020). Evidence of STEM enactment effectiveness in Asian student learning outcomes. International Journal of STEM Education, 7(1), 1–18. https://doi.org/10.1186/s40594-020-00236-1

Szerzők: Nyilas Orsolya, Hollósi Hajnalka

Absztrakt címe: Közösség és tanulás a Tanítsunk Magyarországért mentorprogramban a Nyíregyházi Egyetemen

Kulcsszavak: mentorálás, nonformális tanulás, informális tanulás, közösségi tanulás, kompetenciák

Absztrakt: A Nyíregyházi Egyetem az első négy egyetem egyikeként kapcsolódott be a Tanítsunk Magyarországért mentorprogramba. 2019 szeptemberében. Az elmúlt 5 év számtalan kihívást rejtett magában, de természetesen számtalan sikert is eredményezett.

Alapvetően a mentorálást informális, azaz természetes, illetve formális, szervezett keretek között zajló típusokra osztják fel, de természetesen más kontextuális és szakmai szempontok szerint is elkülönítik területeit (DuBois–Karcher 2005; Rhodes 2002). A programban – bár egyetemi, formális keretek között zajlik – mégis hangsúlyossá válik a nonformális, informális és a közösségi tanulás egyaránt. Már az alapozó TM1 kurzus célja, hogy a hallgatók megismerjék azokat az elméleteket és jógyakorlatokat, amelyek a nonformális terekben és nonformális módokon valósulnak majd meg az általános iskolás tanulók mentorálásában. Fontos, hogy a témával való ismerkedés ne csak passzív-értelmezői szinten érintse meg az egyetemi hallgatókat, ezért a kurzuson a tapasztalati, cselekvéses tanulás előnyben részesítése meghatározó tervezési szempont volt. Ugyanígy jelen van a kurzuson a mikrocsoportos mentorálás modellálása, amelynek segítségével saját élményű tapasztalatokra építve lehet felkészíteni a résztvevőket a majdani csoportos mentorálás feladataira. A tanulási folyamat rövid időn belül valódi közösségi tanulást eredményez, hiszen egymástól is tanulhatnak, új ismeretekre tesznek szert, erősödve ezáltal a „mi” tudata a TM közösségen belül.

Az elmúlt 5 év alatt 10 félévben képeztünk mentorokat, akik közül sokan bekapcsolódtak a programba, és mentoráltak/mentorálnak több-kevesebb ideig. Jelenleg 43 hallgató végez mentorálást, és 28 hallgató az, aki a TM1 felkészítő kurzuson vesz részt, nappali és levelező tagozaton egyaránt.

Tartalomelemzéssel azt vizsgáltuk, hogy a mentori szerepvállalás, a nehéz helyzetű diákok mentorálása milyen hatással van az egyetemistákra. Vannak-e olyan hozadékai a programnak, amelyek bármely szakos hallgatók számára is pozitívumokat hordoznak? Három aspektust helyeztünk előtérbe: a hallgatók tapasztalatait, azaz a célok és a tapasztalatok összevetését, a mentorálás és a sikeresség értelmezését, és a felmerülő dilemmák és a kérdések megfogalmazását.

Alapvetően azt gondoljuk, hogy a program sikeres, ezt támasztja alá, az is, hogy folyamatos az érdeklődés a hallgatók részéről, a programba bevont általános iskolák is szívesen vesznek részt a közös munkában. A felkészítő kurzus úgy tűnik, még ha különböző hangsúlyokkal is, de teljesíti azt az igényt, hogy egy bármely szakos hallgató képes legyen átlátni a mentori feladat komplexitását, az önmagában meglévő pozitív elemeket és a kihívásokat egyaránt.

Szerző: Nyúl Eszter Anna

Absztrakt címe: Állampolgárságra nevelés a geokulturális térben

Kulcsszavak: geokultúra, Nyugat, állampolgári identitás, nemzetfelfogás, Norbert Elias

Absztrakt: Jelen kutatás az állampolgárságra nevelés szerepét vizsgálja a geokulturális térben, különös tekintettel az identitásképzésre, valamint arra, hogyan jelenik meg a civilizáció és kultúra fogalom a nemzeti önazonosság formálásában. A földrajzi és kulturális tér egymásra vetülését geokultúraként értelmezzük, ahol annak fenntartásában az oktatás és azon belül az állampolgárságra nevelés kiemelt jelentőséggel is bír az állampolgári identitás megélésnek gyakran legkorábbi és elsődleges színtereként. A kutatás elméleti alapját a geopolitikai gondolkodás klasszikusai mellett a szociológiai kitekintés, Norbert Elias civilizáció–kultúra fogalompárja és annak komparatív értelmezése adja. Elias kvalitatív megközelítése lehetővé teszi a nemzeti identitás mélyebb elemzését. Megállapításai rávilágítanak az európai eltérő nézőpontok okaira. Az állam mint geokulturális entitás identitásmintát kíván közvetíteni, ám a politikai és kulturális nemzet megkülönböztetésből is fakadó eltérések meghatározzák, hogy ez az identitás miként válik értelmezhetővé, taníthatóvá.

A vizsgálat kvalitatív tartalomelemzésre épül, amely Elias elméleti keretéből kiindulva a kultúra és civilizáció fogalmak mentén azonosítja az identitásbeli eltérések strukturális jellemzőit. A kutatás újszerűsége abban rejlik, hogy geopolitikai és szociológiai elméleti keretből jut el a neveléstudományi fókuszú problémaértelmezéshez, különös tekintettel az európai és nemzeti identitás közötti értékkonfliktusokra. Az elemzés eredményei rámutatnak, hogy a civilizáció és kultúra eltérő jelentéstartománya – különösen a német és francia hagyomány tükrében – eltérő nemzetfelfogásokat tükröz, amelyek közvetlen hatást gyakorolnak az állampolgárságra nevelés során közvetített ismeretanyag tartalmára. Az elméleti értelmezés rávilágít arra is, hogy a nyugati civilizációról való gondolkodás és az európai nemzetek önmeghatározása közötti feszültség az Európai Unió identitáspolitikájában is megjelenik. A geokulturális tér és az identitásképzés kapcsolata geopolitikai és oktatáspolitikai kérdés is, mivel a nemzeti és európai identitás értékválasztásai egyaránt az állampolgárságra nevelés tartalmi keretét adják. A téma nemzetközi vizsgálatához szükséges a geokulturális tér felépítésének és kölcsönhatásainak ismerete és értelmezése.

Hivatkozások:

Bozeman, A.B. (1994) Politics and Culture in International History From the Ancient Near East to the Opening of the Modern Age. Transaction. New York.

Csepeli G. and Wessely A. (1992) ‘A közép-európai szociológia kognitív esélye’, Replika, pp. 1–7.

Duby, G. and Mandrou, R. (1958) Histoire de la civilisation française. Paris.

Duby, G., Mandrou, R. and Sirinelli, J.-F. (2025) Histoire de la civilisation française. Available at: https://www.lisez.com/livre-grand-format/histoire-de-la-civilisation-francaise/9782382925782 (Accessed: 19 January 2025).

Eisenstadt, S.N. (2003) Comparative Civilizations and Multiple Modernities.

Elias N. (1987) A Civilizáció Folyamata. Budapest: Gondolat.

Ferguson, N. (2022) Civilizáció A Nyugat és a többiek. Scolar.

Hanne, O. and Flichy de La Neuville, T. (2015) Géoculture - plaidoyer pour des civilisations durables . LAVAUZELLE. LAVAUZELLE.

Horváth, D. and Mitev, A. (2023) Alternatív kvalitatív kutatási kézikönyv. Alinea.

Huntington, S.P. (1996) The Clash of Civilizations and the Remaking of World Order.

Kántor, Z. (2007) ‘Hamis dichotómia: politikai/kulturális nemzet’, in L. Szarka et al. (eds) Nemzetfelfogások és etnopolitika Európában.

Kernalegenn, T. (2017) ‘Le régionalisme. Quelques pistes théoriques pour une analyse cognitive’, Civitas Europa, 1, pp. 59–84. Available at: https://doi.org/10.3917/civit.038.0059.

Le Roy Ladurie (2012) ‘Franciaország – A hatszög története’, in Furtado P. (ed.) Nemzet–történetek. Hogyan alakult ki a nemzetek identitása?. Móra Könyvkiadó. Móra. Budapest, pp. 96–107.

Magyari Beck, I. (2014) ‘Magyarország és Közép-Európa geokultúrálisan meghatározott missziója’, in 5. Báthory - Brassai Tanulmánykötet 2.rész. Óbudai Egyetem.

Melko, M. (1969) The Nature of Civilizations. Extending Horizons Books.

Quigley, C. (1961) The Evolution of Civilization: An Introduction to Historical Analysis. New York.

Rostoványi, Z. (1999) ‘Globalizáció avagy civilizációk és kultúrák harca’, Külügyi Szemle, 1–2, pp. 3–45.

Sántha, K. (2022) Kvalitatív tartalomelemzés. Eötvös József Könyvkiadó.

Smith, E.R. and Mackie, D.M. (2004) Szociálpszichológia. Osiris. Budapest.

Wallerstein, I.M. (1988) ‘The Modern World-System As A Civilization’, Thesis Eleven, 20(1), pp. 70–86.

Wallerstein, I.M. (1991) Geopolitics and Geoculture: Essays on the Changing World-System. Cambridge UP. Cambridge University Press.

Wessely Anna (2003) ‘Előszó: a kultúra szociológiai tanulmányozása’, in Wessely A (ed.) A kultúra szociológiája. Budapest: Osiris-Láthatatlan Kollégium, pp. 7–28.

Szerzők: Nyüsti Szilvia, Czirfusz Dóra, Nagy Zoltán

Absztrakt címe: A NEET-jelenség időbeli dinamikája: longitudinális elemzés a szakképzettek körében

Kulcsszavak: NEET, szakképzés, adminisztratív adatok, longitudinális elemzés

Absztrakt: A tanulóközösségekben való részvétel nemcsak oktatási, hanem társadalmi befogadási funkcióval is bír. A NEET-státusz (Not in Education, Employment or Training / foglalkoztatásban, oktatásban vagy képzésben részt nem vevő) mint az oktatásból és a munkaerőpiacról való egyidejű kiszorulás jelensége, a közösségi integráció sérülékenységére is rávilágít. A nemzetközi mutatók szerint a 15–24 éves fiatalok NEET-érintettsége a szakképzésből kikerülők körében közel háromszoros (2023-ban 15%) az általános középfokú végzettséggel rendelkezők arányához képest (Eurostat, 2025). E statisztikai mutatók azonban nem képesek megragadni a státusz időbeli alakulását és dinamikus természetét, aminek fő oka a keresztmetszeti kérdőíves adatfelvételek – például az EU labour force survey (LFS) – módszertani korlátozottsága. E mérések kapcsán további kihívást jelent a kis létszámú részpopulációk esetében a mintavételi eljárásból és az adatfelvétel céljából adódó megbízhatósági kérdéskör.

A korábbi kutatások szerint a NEET-státusz kialakulását olyan tényezők befolyásolják, mint a szülői háttér, az egyéni jellemzők, a tanulmányi előzmények és a kognitív képességek (Gladwell et al., 2015; Rahmani et al., 2024), ugyanakkor a NEET-fiatalok csoportja önmagában is rendkívül heterogén: míg egyesek átmeneti nehézségeken keresztül sikeres életpályára lépnek, másokat tartós marginalizáció veszélyeztet (Heglum & Nilsen, 2024; Kleif, 2020; 2023). Hasonló eredményekre jutottak a hazai kutatók is, Magyarországon a csoport sokszínűségét mutatja, hogy az érintettek között a képzetlen munkanélküliek, a családot alapítók és az egyéb okból inaktívak is megjelennek (Fehérvári, 2016; Bene et al., 2018; Sánta, 2024), azonban a státusz tartósságát illetően kevés információval bírunk. A kockázati tényezők többek között a kedvezőtlen családi háttér, az alacsony iskolai végzettség, illetve az egészségügyi problémák (Fehérvári, 2016). Ehhez járulnak természetesen olyan kontextuális hatások is mint például a lokális munkaerőpiac sajátosságai vagy a munkaerőhiány aktuális mértéke.

Jelen előadás egy olyan módszertani megközelítést mutat be, amely a NEET-státusz dinamikus természetét longitudinális, egyéni szintű kapcsolt közigazgatási adatokon keresztül vizsgálja. A vizsgálat alapját az NSZFH Szakképzési Pályakövetési Rendszerének teljeskörű adminisztratív adatbázisa adja, amely lehetővé teszi a szakképzésből (akár idő előtt) kikerülő fiatalok éveken keresztüli, havi szintű követését. A kutatás elsődleges célja a NEET-státusz időbeli mintázatainak azonosítása – például ciklikus, átmeneti vagy tartós jelleg –, valamint e mintázatok kapcsolatának feltárása a szocio-demográfiai háttérrel, a képzési jellemzőkkel és a területi adottságokkal. A NEET-fiatalok tipizálása mellett a tartós kirekesztettséghez vezető tényezők azonosítására is kísérletet teszünk. Eredményeink hozzájárulhatnak a NEET-fiatalokkal kapcsolatos célzottabb és differenciáltabb szakpolitikai beavatkozások megalapozásához.

Hivatkozások:

Bene, V., Krémer, B., & Pintye, Z. (2018). A 15–29 éves korosztály foglalkoztatásáról és munkaerőpiaci perspektíváiról – a Magyar Ifjúság Kutatás 2016 adatainak tükrében. In Á. Nagy (Ed.), Margón kívül. Magyar Ifjúságkutatás 2016 (pp. 98–153). Budapest: Új Nemzedék Központ.

Eurostat (2025). Young people neither in employment nor in education and training by sex, age and educational attainment level (NEET rates) [edat_lfse_21]. https://doi.org/10.2908/EDAT_LFSE_21

Fehérvári, A. (2016). Pályakövetési vizsgálatok a szakképzésben. Educatio, 25(1), 70-83.

Gladwell D., Popli D. & Tsuchiya A. (2015). A Dynamic Analysis of Skill Formation and NEET status. Working Papers. The University of Sheffield, Department of Economics.

Heglum, M. A., & Nilsen, W. (2024). A life course perspective on the NEET phenomenon: long-term exclusion across cohorts, gender, and social origin among young adults in Norway. Journal of Youth Studies, 1–21. https://doi.org/10.1080/13676261.2024.2305907

Kleif, H. B. (2020). The Temporality of Being NEET: A Longitudinal Study of NEET Occurrences among Young Adults in Denmark. YOUNG, 29(3), 217-235. https://doi.org/10.1177/1103308820945098

Kleif, H. B. (2023). A Typology of Transition Patterns Involving Long-Term NEET Episodes: Accumulation of Risk and Adversity. Youth, 3(1), 170–183. https://doi.org/10.3390/youth3010012

Rahmani, H., Groot, W., & Rahmani, A. M. (2024). Unravelling the NEET phenomenon: a systematic literature review and meta-analysis of risk factors for youth not in education, employment, or training. International Journal of Adolescence and Youth, 29(1). https://doi.org/10.1080/02673843.2024.2331576

Sánta, T. (2024). Magyarországi NEET és PNEET fiatalok. In G. D. Nagy & F. Mészáros (Eds.), Magyarországi roma fiatalok és a NEET/PNEET jelenség (pp. 27–79). Szeged, Magyarország: SZKRSZ.

Szerző: Oláh Katalin

Absztrakt címe: A tanári motivációstratégia (TMS) elmélete és kutatása kritikai megközelítésben

Kulcsszavak: tanári motivációstratégia, TMS mátris, TMS profil, fejlesztő kutatás, osztálytermi megfigyelés

Absztrakt: A doktori értekezés, a kapcsolódó elméleti és empirikus kutatás a tanári motivációstratégia (TMS) fogalmának tudományos megalapozására és gyakorlati alkalmazhatóságának vizsgálatára irányul. A TMS a tanári tudatosságon alapuló motivációs tevékenységek rendszerezett, reflektív keretbe foglalását célozza meg, amely eltér a korábbi, főként tanulói fókuszú motivációs megközelítésektől (Deci & Ryan, 2017; Dörnyei, 2001). A dolgozat interdiszciplináris elméleti háttere a motivációs pszichológia, a neveléstudományi motivációkutatás és a reflektív pedagógiai gondolkodás elméleteire épül. A többfázisú vizsgálat célja az volt, hogy feltárja a pedagógusok motivációs hiedelmeit és gyakorlatát, egyfajta perspektívából tegyen kísérletet arra vonatkozóan, hogy hogyan tudatosíthatók és fejleszthető a tanárok motivációstratégiája, illetve hogyan érzékelik a pedagógus motivációs stratégiaalkalmazását a tanulók.

A kutatás kvalitatív megközelítést alkalmaz, triangulált adatforrásokkal: osztálytermi megfigyelések során tanári önreflexiók és kutatói, tanulói visszajelzések biztosították az adatok sokszínűségét és érvényességét (Oláh, 2024). Különösen jelentős, hogy a kutatás nem csupán adatgyűjtésként értelmezi a megfigyeléseket, hanem a tanári fejlődési folyamat szerves részeként. Az osztálytermi megfigyelés fejlesztő hatású beavatkozásként való értelmezése ritka a nemzetközi szakirodalomban, amely többnyire a cselekvéskutatás (action research) és a practitioner inquiry keretében jelenik meg (Kemmis & McTaggart, 1988; Cochran-Smith & Lytle, 2009).

A disszertáció opponensi véleményei is (Cserti Csapó, 2025; Rapos, 2025) rámutatnak arra, hogy a TMS fogalma további konceptuális finomítást igényel, különösen a TMS fogalmának tudományos operacionalizálását illetően, valamint a kutatási folyamat strukturáltsága fejlesztendő. Komparatív nézőpontból a TMS kapcsolódik ugyan a reflektív pedagógiai kutatások modern irányzataihoz, de nem teljes értékű action research értelemben ciklikusan strukturált folyamat, és nem is teljes practitioner inquiry, mivel a kutatásban a pedagógusok nem töltenek be teljes értékű kutatószerepet. A kutatás azonban közelít a fejlesztő pedagógiai kutatási irányzatokhoz (Engeström, 1987), azáltal, hogy a gyakorlatot nemcsak leírja, hanem visszaható módon alakítja is.

Az eredmények szerint a tudatos motivációs stratégiaalkotás hozzájárulhat a tanulói autonómia, önszabályozás és tanulási elköteleződés növeléséhez (Skinner & Belmont, 1993). A TMS további elméleti és empirikus kidolgozásával lehetőség nyílik arra, hogy a pedagógusképzés és a tanári szakmai fejlődés új dimenziókat kapjon, amelyben a tanári motivációtudatosság központi jelentőséggel bír.

A fejlesztő vizsgálat során szerzett és feldolgozott adatok alapján létrehozható egy olyan tanári motivációstratégiai mátrix, amelynek értékei – a SWOT - analízis jellegű elemzést követően – kirajzolnak egy TMS profilt. A profil szakértői elemzése meghatározza a pedagógus erősségeit, fejlesztendő területeit, a tanulók önmeghatározás elmélet keretébe illeszkedő (Ryan & Deci, 2020), motivációs aspektusok alapján kialakított (Dörnyei, 2001; Kovács, 2009, p. 17) legmagasabb rendű motiváció megvalósulását segítő tanári motivációs tevékenységre vonatkozóan.

Szerző: Ollé János

Absztrakt címe: A mesterséges intelligencia hatása az oktatástervezési modellekre és a digitális tananyagfejlesztési gyakorlatra

Kulcsszavak: mesterséges intelligencia, instructional design, e-learning, digitális tananyagfejlesztés

Absztrakt: A generatív mesterséges intelligencia (GAI) oktatástervezésbe (instructional design) és digitális tananyagfejlesztésbe történő integrálása elméleti és a hétköznap fejlesztési gyakorlatban is megfigyelhető változásokat produkál. A felhasználásával kapcsolatos eddigi kutatások szintetizáló elemzése az ADDIE modell alapján összegzi az új technológia integrálhatóságát és fejlesztési felhasználhatóságát (Chai, et.al. 2025).Az elméleti kutatás alapkérdése, hogy a GAI megjelenése és elterjedése és az ezzel járó jelentős innovációs potenciál alapján mekkora az igény és a szükséglet teljesen új oktatástervezési modellek kialakítására, vagy akár a meglévők jelentős átalakítására? Az elméleti modellek meghatározzák a fejlesztések folyamatát, projekt-módszertanát, hatékonyságát és eredményességét és ezáltal jelentős hatással vannak az online oktatás dinamikusan növekvő iparágára. Az új és releváns elméleti modellek összehasonlító elemzése mellett további kutatási szempont a dokumentált fejlesztési gyakorlatok általánosítható tapasztalatainak az összegzése is.Az ADDIE modellt megtartva automatizálhatjuk a tartalomgenerálást és személyre szabhatjuk a tanulási útvonalakat, a SAM modellt AI-alapú analitikával bővítve támogasthatjuk az adaptív tanulást és a valós idejű visszajelzést (Peiqi, 2024). A teljesen új GAIDE keretrendszer (Generative AI for Instructional Development and Education) gyakorlati megközelítést kínál az oktatóknak, hogy változatos és vonzó anyagokat készítsenek, amelyek a konstruktivista tanulási elméletre és a TPCK-ra (Technological Pedagogical Content Knowledge) alapoznak (Dickey & Bejarano, 2023). A GAISE modell (Generative AI-Enabled Sustainable Education) a fenntartható oktatás, a konstruktivizmus és a konnektivizmus elveit szintetizálja a fenntarthatósági műveltség és a transzformatív tanulás fokozása érdekében (Baskara, 2024). A konnektivista szemlélet például az AI-t aktív tanulási ügynökként tekinti, amely elősegíti a tudás összekapcsolását és az elmélet-gyakorlat integrációját (Shang & Bai, 2024). Ezek az új modellek hangsúlyozzák az AI potenciálját a hagyományos oktatási tervezési elvek újradefiniálásában. A 4PADAFE oktatási tervezési mátrix kiemeli a generatív AI eszközök potenciálját az oktatás fejlesztésében (Ruiz-Rojas et al., 2023), a GPTID modell (Generative Pre-Trained Transformer Instructional Design) rendszerszintű megközelítést kínál a GPT képességek oktatási programokba való integrálására, hangsúlyozva az etikai szempontokat és a felhasználói útmutatást (Moussa, 2024).A fejlesztési folyamatokban meg kell oldani a GAI alkalmazásával kapcsolatos technikai és szervezeti kihívásokat, mint például az adatvédelem, az algoritmikus elfogultság és az oktatók képzésének szükségessége (Alali & Wardat, 2024). Hibrid modellek létrehozásával kombináljhatjuk a hagyományos oktatástervezési elveket az AI-alapú innovációkkal, valamint új pedagógiai megközelítéseket is alkalmazhatunk, amelyek kihasználják a generatív AI egyedi képességeit (Shang & Bai, 2024).A mesterséges intelligencia alkalmazása az online és digitális tananyagfejlesztési iparágban, illetve a kapcsolódó alkalmazott kutatásokban jelentős tényező, amelyik az elmúlt évek alapján már elemezhető és ezáltal képet kaphatunk a jelenleg érvényes trendekről és felkészülhetünk a következő évek változásaira is.

Hivatkozások:

Alali, R. M., & Wardat, Y. (2024). Opportunities and Challenges of Integrating Generative Artificial Intelligence in Education. International Journal of Religion. https://doi.org/10.61707/8y29gv34

Baskara, Fx. R. (2024). Generative AI as an Enabler of Sustainable Education: Theoretical Perspectives and Future Directions. British Journal of Teacher Education and Pedagogy. https://doi.org/10.32996/bjtep.2024.3.3.9

Chai, D. S., Kim, H. S., Kim, K. N., Ha, Y., Shin, S. S. H., & Yoon, S. W. (2025). Generative Artificial Intelligence in Instructional System Design. Human Resource Development Review, https://doi.org/10.1177/15344843251320256

Dickey, E., & Bejarano, A. M. (2023). A Model for Integrating Generative AI into Course Content Development. https://doi.org/10.48550/arxiv.2308.12276

Moussa, M. K. (2024).Towards Reliable Utilization: An Instructional Design Model for Integrating Generative Pre-trained Transformer (GPT) in Education. https://doi.org/10.1007/978-3-031-52280-2_30

Peiqi, J. (2024). Applications of Generative Artificial Intelligence in Online Learning and Ethical Governance Framework. Frontiers in Educational Research. https://doi.org/10.25236/fer.2024.070533

Ruiz-Rojas, L. I., Acosta-Vargas, P., De-Moreta-Llovet, J., & González-Rodríguez, M. (2023). Empowering Education with Generative Artificial Intelligence Tools: Approach with an Instructional Design Matrix. Sustainability. https://doi.org/10.3390/su151511524

Shang, L., & Bai, S. (2024). Generative AI and the future of connectivist learning in higher education. Journal of Asian Public Policy. https://doi.org/10.1080/17516234.2024.2386085

Szerzők: Orgoványi-Gajdos Judit, Gaskó Krisztina, Zagyváné Szűcs Ida

Absztrakt címe: A tanulói notebookok alkalmazásának jellemzői a tankerületi fenntartású köznevelési intézményekben

Kulcsszavak: digitális eszközhasználat, köznevelés, tanulói notebook, intézményvezetők

Absztrakt: Az Európai Uniónak a 21. század kihívásaira felkészítő iskolai oktatásról szóló együttműködési programja az oktatás minőségének fejlesztését, az egész életen át tartó tanulást megalapozó kulcskompetenciák megszerzésének elősegítését tűzte ki célul. A digitális eszközök által támogatott tanulási lehetőségek a korábbi, tantermi keretek között működő oktatást kiegészítve lehetővé teszik az élethosszig tartó tanulást a bárhol használható okoseszközök, az interneten elérhető tananyagok és a problémamegoldási készségek fejlesztésének segítségével. A technológiai változásokból fakadó újfajta tanulási igényekre a köznevelési rendszer is reagált, digitális eszközök jelentek meg a tantermekben, bővültek a pedagógus-továbbképzési tartalmak (European Commission 2019, Czékmán, B. 2021, Gaskó et al. 2021, Horváth et al. 2022) Igazodva Magyarország Helyreállítási és Ellenállóképességi Tervének „A" komponensében meghatározott célkitűzésekhez a „Digitális oktatáshoz való egyenlő hozzáférés feltételeinek biztosítása a tanulók és a pedagógusok számára" című (RRF-1.2.1-2021) projekt hozzájárul ahhoz, hogy a hazai köznevelés rendszere a 21. századi technológiai környezetre épülve versenyképessé váljon (v.ö.: 373/2022. Korm. rend.) A projekt ezért közvetlenül az 5-12. évfolyamos tanulók digitális eszközellátottságát célozza meg személyes használatra alkalmas tanulói notebookok biztosítása által, és így kíván beavatkozni a végzettség nélküli iskolaelhagyás csökkentésébe, valamint a tanulók közötti digitális szakadék felszámolásába. A 2024. szeptemberében zajlott online kérdőíves kutatásban tankerületi fenntartású intézmények vezetői (N=1987) vettek részt. A feltáró kutatás típusa, elégedettség, attitűd és gyakoriságvizsgálat volt.

Főbb kutatási kérdéseink a következők voltak:

Milyen gyakran alkalmazzák az RRF-1.2.1 projekt keretében kiosztott tanulói notebookokat a pedagógusok a felső tagozaton a középiskolai évfolyamokon?

Milyen didaktikai céllal alkalmazzák a pedagógusok RRF-1.2.1 projekt keretében kiosztott tanulói notebookokat a felső tagozaton a középiskolai évfolyamokon?

Milyen műveltségi területekhez kapcsolódóan alkalmazzák az RRF-1.2.1 projekt keretében kiosztott tanulói notebookokat a pedagógusok a felső tagozaton a középiskolai évfolyamokon?

Milyen, a pedagógia folyamatot befolyásoló problémákat azonosítottak a vezetők az eszközök kiosztásával és használatával kapcsolatban?

Hogyan támogatják a vezetők a pedagógusok és a tanulók digitális kompetenciáinak fejlődését?

A kutatás rámutatott a tanulói notebookok alkalmazásának gyakorisága tekintetében a különböző tanítási tapasztalattal rendelkező pedagógusok közötti különbségre, valamint a didaktikai célok és a műveltségterületek összefüggésére is, az eszközök otthoni és iskolai használatának nehezítő körülményeire, valamint a vezetők támogató attitűdjeire és tevékenységére. Az előadásban ezek az eredmények kerülnek részletes bemutatásra.

Hivatkozások:

Czékmán, B. (2021). A tabletek tanórai használatának pedagógiai-módszertani vonatkozásai. In Buda, A. & Molnár, Gy. (Eds.) OKTATÁS – INFORMATIKA – PEDAGÓGIA 2021 TANULMÁNYKÖTET. Debrecen, Hungary. Debreceni Egyetem Nevelés- és Művelődéstudományi Intézet (2021) pp. 25-46.

European Commission (2019). 2nd Survey of Schools: ICT in Education. EC. (Utolsó letöltés 2024. 02.11.) https://ec.europa.eu/ digital-single-market/en/news/2nd-survey-schools-ict-education

Gaskó, K., Orgoványi-Gajdos, J. Zagyváné Szűcs, I. & Bordáné Kovács, Z. (2021). A pedagógusok digitális eszközhasználata. In Engler., Á. & Bocsi, V. (Eds.) (2021). Új kutatások a neveléstudományokban 2020 Család a nevelés és az oktatás fókuszában. Debrecen. Magyar Tudományos Akadémia Pedagógiai Bizottság Debreceni Egyetem BTK Neveléstudományok Intézete, pp. 299-324.

Horváth, L.; Baksa, L.; Csipke, Á.; Gutai, L.; Szilágyi, D. (2022). 21. századi kompetenciák digitális technológiával támogatott fejlesztésének képessége. Iskolakultúra 32(6) pp. 56-71.

373/2022. (IX. 30.) Korm. rendelet Magyarország Helyreállítási és Ellenállóképességi Terve végrehajtásának alapvető szabályairól és felelős intézményeiről (https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a2200373.kor#

Szerző: Pallay Katalin

Absztrakt címe: Az ukrajnai felsőoktatás helyzete a háború árnyékában: tendenciák és kihívások

Kulcsszavak: ukrajnai felsőoktatás, háborús hatás, hallgatói összetétel

Absztrakt: Az előadás célja, hogy átfogó képet adjon az ukrajnai felsőoktatás fejlődéséről a függetlenség kikiáltásától napjainkig, különös tekintettel a 2022-ben kitört orosz–ukrán háború hatásaira. A témaválasztás indokoltsága abban rejlik, hogy az elmúlt évek politikai, társadalmi és katonai eseményei alapvetően befolyásolták a felsőoktatás szerkezetét, működését és jövőbeni kilátásait. A kutatás elméleti keretét az átmeneti társadalmak oktatáspolitikai folyamatairól szóló szakirodalom (Kozma, 2006; Jekelcsik, 2014; Csernicskó, 2009) adja, kiegészítve a háborús helyzet által generált új kihívásokat elemző tanulmányokkal (Luhovyi et al., 2023; Tsybuliak et al., 2023). A kutatás célja annak feltárása, hogy a háború milyen mértékű szerkezeti és tartalmi változásokat idézett elő az ukrajnai felsőoktatásban, különös figyelemmel az intézményi áthelyezésekre, a hallgatói összetétel változásaira és az oktatói kar helyzetére. A háborús helyzet nem csupán a fizikai infrastruktúrára, hanem az oktatás minőségére, az egyetemi autonómiára és a nemzetközi integrációra is jelentős hatással van. A kutatás dokumentumelemzéssel és statisztikai adatok feldolgozásával készült. Az elemzés bemutatja, hogy a háború következtében számos felsőoktatási intézmény vált „száműzött egyetemmé”, és kényszerült más régiókba átköltözni. A tanulmány részletezi a háborús helyzet hatását a hallgatók összetételére: megfigyelhető az idősebb férfi hallgatók arányának drasztikus növekedése, amely részben a katonai szolgálat alóli mentességből fakad. Külön figyelmet kap a doktori képzések alakulása is, ahol szintén megfigyelhető a férfi hallgatók számának ugrásszerű emelkedése. A kutatás kiemeli, hogy a háború következtében az oktatók helyzete is jelentősen romlott: nőtt a kiégés, fokozódott a migráció, és számos intézmény elvesztette infrastrukturális és humán erőforrásait. Emellett a felsőoktatási intézmények autonómiája is sérült, a felvételi rendszer átalakult: a korábbi külső független tesztelést felváltotta a nemzeti multidiszciplináris teszt. A háború következtében a diákok egy része külföldön folytatja tanulmányait, az ukrán felsőoktatásban pedig nőtt a regionális egyenlőtlenség. A kutatás következtetése szerint az orosz–ukrán háború hatására az ukrán felsőoktatás átalakulása felgyorsult, de az eredményes modernizációt komoly kihívások hátráltatják. A háborús helyzet fenntartja a felsőoktatási rendszer instabilitását, és hosszú távú következményeket vetít előre mind az oktatás minősége, mind az ország gazdasági versenyképessége szempontjából.

Hivatkozások:

Csernicskó István (2009): A nyelvi jogi szabályozást meghatározó tényezők Ukrajnában. Magyar Tudomány, 11, 1297–1303.

Jekelcsik, Szerhij (2014): Ukrajna története. Kairosz Kiadó, Budapest.

Kozma Tamás (2006): Regionális átalakulás és térségi visszhang. Doktoranduszok Kiss Árpád Közhasznú Egyesülete, Debrecen.

Luhovyi, V. et al. (2023): Impact of War on Ukrainian Higher Education. European Journal of Education.

Tsybuliak, V. et al. (2023): War-related burnout among Ukrainian faculty. Scientific Reports.

"

Szerzők: Papp Annamária, Kun András István, Bíró Klára

Absztrakt címe: A nők útja az orvoslás világába. Múlt, jelen, jövő

Kulcsszavak: oktatás, orvosképzés, technológiai fejlődés

Absztrakt: A gyógyítás művészete egyidős az emberiséggel. Ezen a területen a nők mindig nagy szerepet vállaltak. Már az ókori történelem is bepillantást enged a nők aktív szerepébe az orvoslás területén, melyről az egyiptomi, görög és római kultúra emlékei is tanúskodnak. Mégis a hivatalos képzéshez a nők csak a XIX század végén tudtak csatlakozni. A társadalmat és tudományos köröket átszövő sztereotípiák is korlátozták a nők előrehaladását a területen.

A Magyar Tudományos Akadémián 1864-ben felolvasásra került Madách Imre „A nőről, különösen esztétikai szempontból" című székfoglalója, melyben kijelenti, hogy a nő„Teremtő genius hiával az emberiség irányadó szellemei közé nem emelkedik". Az értekezésben Madách a férfi nő különbözőségét tárgyalja. A fizikai különbségek mellett szerinte a szellemiekben is megnyilvánul a különbség „A nő korább fejlődik, de teljes férfiui érettségre soha nem jut Dilettáns marad, és soha a művészetet és tudományt előre nem viszi."

Annak ellenére, hogy a nők hosszú évszázadokon át vettek részt és vállaltak szerepet a betegek gyógyításában, de hazai orvosi szakképzésükre csupán 1895-től nyílt lehetőség Wlassics Gyula jóvoltából, aki 1895-ben lépett hivatalba vallás- és közoktatási miniszterként. Ő tette meg az egyik jelentős lépést a nők egyetemi tanulása érdekében. 1895.december 31.-én adták ki a 65719/1895.VKM számú kormányrendeletet

"A nőknek a bölcsészeti, orvosi és gyógyszerészi pályára léphetése tárgyában".1849-ben avatták doktorrá a világ első orvosnőjét Elizabeth Blackwellt. 1879. február 3-án, a zürichi egyetemen gróf Hugonnai Vilma is megvédte doktori disszertációját, és ezzel ő lett az első magyar diplomás orvosnő. A diplomája honosítása akadályokba ütközött, 1881. március 31-én le kellett tennie az érettségi vizsgát, második nőként az országban. Ezt követően többszöri kérelmezések ellenére sem engedélyezték az eljárást, mert félő, hogy akkor a nők előtt is megnyílik az út és az oktatás koedukált lesz, ami „zavart okoz a tudományos életben". Az érettségi vizsgát Magyarországon 1851-ben vezették be, melyet csak gimnáziumokban és reáliskolákban szerezhettek meg, ezekbe az iskolákba azonban csak fiúkat vehettek fel. Ezzel is nehezítették a felvételit, mert a leánylíceumok nem voltak jogosultak az érettségi kiadására.A budapesti egyetem orvosi karán 1900-ban avatták az első okleveles orvosnőt, Steinberger Saroltát, aki lebontotta a nők előtt magasodó falakat az orvosképzés területén.

A női orvostanhallgatók száma folyamatos növekedésnek indult. Az 1900–as tanévben a női orvostanhallgatók aránya 0,5% volt, ami a 1914-15-ös tanévben, már 18,88%-ra emelkedett. Ezek az arányok évről évre növekedtek törvény változása, és női mozgalmak megerősödésének köszönhetően.

Az orvosi munkaerő jelentősen megváltozott az idők során, különösen, ami a nemek szerinti megoszlást illeti. Napjainkban Magyarországon az orvosképzésre jelentkezők közel kétharmada nő a KSH adatai szerint. Ennek ellenére mégis vannak olyan szakterületek, ahol férfi dominancia figyelhető meg. Ilyen a sebészet. Arra kerestem a választ, hogy a nemzetközi szakirodalomban vizsgált és ismert okokon túl lehet-e más indok is arra, hogy a nők csak kis hányada választja a sebészeti szakterületet.

Hazai és nemzetközi szakirodalom releváns publikációit vizsgáltam az oktatás és az orvostudomány területén, melyek segítségével feltártam a téma történeti hátterét. A múltban gyökerező problémák pontos megismerése segíthet kidolgozni új megoldásokat. Ezek az. ismeretek szükségszerűek a jövőre való felkészülés során, hiszen az egészségügyi rendszerekre

egyre nagyobb teher nehezedik az új társadalmi változásoknak és globális változásoknak köszönhetően.

Hivatkozások:

Dörnyei, S. (2010). The first women in medical profession. Orvosi Hetilap, 151(4), 150–153. https://doi.org/10.1556/oh.2010.ho2253

Jobst, A. (2000). Emancipacio es orvoslas. Lege Artis Medicinae : Uj Magyar Orvosi Hirmondo, 10(2).

Kéri, K. (2019). Viták az orvosnők képzéséről a XIX. század második felében. Orvosi Hetilap, 160(47), 1881–1884. https://doi.org/10.1556/650.2019.HO2634

Ladányi, A. (1996). Két évforduló. Educatio, 3, 375–389.

Madách Imre. (1864). A nőkről, különösen aestheticai szempontból. Koszorú, 2/2(1), 1–4.

Netjogtár. (1946). 1946. évi XXII. tv. https://net.jogtar.hu/getpdf?docid=94600022.TV &targetdate= &printTitle=1946. évi XXII. törvénycikk &dbnum=77 &referer=1000ev

Papp, A., Kun A.I., Bíró K (2025) . Orvosi Hetilap, 151(4), 150–153. Hozzájárul-e a technológiai fejlődés(robotika) a nők nagyobb szerepvállalásához a sebészeti szakmákban? https://doi.org/10.1556/650.2025OH2821

Sutton, E., Irvin, M., Zeigler, C., Lee, G., Park, A. (2014). The ergonomics of women in surgery. Surgical Endoscopy, 28(4), 1051–1055. https://doi.org/10.1007/s00464-013-3281-0

Szögi, L. (1986). A nők egyetemi tanulmányinak kérdése a Budapesti Orvostudományi Karon. Orvostörténeti Közlemények, 9, 115–116.

Szerző: Papp Hunor

Absztrakt címe: A jövőorientáció elméleti modellje a hátrányos helyzet kontextusában

Kulcsszavak: Jövőorientáció, Tanítsunk Magyarországért, Pályaválasztás, Jövőkép

Absztrakt: Az előadás célja Nurmi (1991) hárompilléres jövőorientációs modelljét elemezni és kiegészíteni oly módon, hogy a hátrányos helyzetű diákok jövőre irányuló aspirációit és önképét, különös tekintettel a Tanítsunk Magyarországért mentorprogram hatását is képes legyen megjeleníteni. Az elméleti keretet Nurmi (1991) jövőorientációs modellje mellett a Johnson és társai (2014) modellje, valamint a témában releváns szociológiai, neveléstudományi és pszichológiai megközelítések biztosították. A modellben elhelyezésre kerültek a racionális döntéselméletek, a szociokulturális beágyazottság elméletei, valamint további jövőorientációs elméletek. A saját modell egyik újdonsága, hogy a három pillér közötti kapcsolatot nem hierarchikus rendként, hanem dinamikus, folyamatos kölcsönhatásban létező rendszerként kezeli, figyelembe véve a társas és intézményi hatások időbeli változását is.

A jövőorientációt úgy határozhatjuk meg, mint az egyén saját jövőjével kapcsolatos perspektíváját, beleértve lehetőségeinek belső nézőpontú érzékelését és a megvalósítás megtervezettségét. (Nurmi, 1991; Xiao, 2020) Ennélfogva a jövőorientáció három fő dimenzióra bontható, amelyek a motiváció, a tervezés és az értékelés. (Nurmi, 1991) A motiváció, tervezés és értékelésintegrált rendszert alkotnak, így működésükben folyamatos kölcsönhatás figyelhető meg. Bár Nurmi szerint három egymást követő folyamatról beszélhetünk, a valóságban e komponensek között visszacsatolások is vannak, amelyek dinamikussá teszik a jövőorientáció egészét. (Nurmi, 1991; Johnson et al., 2014; Xiao, 2020) Első lépésként a jövőbeli célok kijelölése (motiváció) meghatározza, milyen irányban indul el a tervezés, ugyanakkor a tervezés és megvalósítás tapasztalatai visszahatnak a motivációra, ezáltal a sikeresen végrehajtott tervek nyomán újabb célok fogalmazódhatnak meg, míg a sorozatos kudarcok a célok módosítását vagy az ambíció szintjének csökkenését eredményezhetik. Az értékelés pedig közvetítő szerepet tölt be ebben a körforgásban, így összekapcsolja a tapasztalatokat a jövőbeli elképzelésekkel. Ha az egyén pozitívan értékeli a folyamat kimenetelét (például sikerült elérni a célját, és ezt saját erőfeszítésként aposztrofálja), az megerősíti önbizalmát és motivációját, ami magasabb szintű célok kitűzésére ösztönözheti. (Nurmi, 1991) Így a modellben egy ciklikus folyamat rajzolódik ki: a fiatal célokat tűz ki, megpróbálja azokat megvalósítani, majd értékeli a folyamatot és eredményeket, ami aztán kihat a következő céljai kialakítására.

A releváns szakirodalom áttekintésével létrehozott saját modell jelentőségét az adja, hogy integrálja a jövőorientált gondolkodás motivációs, cselekvéses és reflektív aspektusait, ezáltal segít megérteni a jövővel kapcsolatos fejlődés dinamikáját a serdülő- és fiatal felnőttkorban. Ennek megfelelően az előadás számot vet a legfontosabb nemzetközi és hazai jövőorientációs elméletekkel és modellekkel, majd ezek szintézisiből saját modellt alkot.

Hivatkozások:

Nurmi, J.-E. (1991). How do adolescents see their future? A review of the development of future orientation and planning. Developmental Review, 11(1), 1–59. https://doi.org/10.1016/0273-2297(91)90002-6

Johnson, S. R., Blum, R. W., & Cheng, T. L. (2014). Future orientation: a construct with implications for adolescent health and wellbeing.International journal of adolescent medicine and health,26(4), 459–468. https://doi.org/10.1515/ijamh-2013-0333

Xiao, Y., Romanelli, M., Vélez-Grau, C., & Lindsey, M. A. (2020). Unpacking racial/ethnic differences in the associations between neighborhood disadvantage and academic achievement: Mediation of future orientation and moderation of parental support. Journal of Youth and Adolescence, 50(1), 103–125. https://doi.org/10.1007/s10964-020-01319-6

Szerző: Pásztor-Horváth Dóra

Absztrakt címe: Koordinációs képességfejlesztő tantermi gyakorlatok hatása 9-10 éves tanulók kognitív funkcióira

Kulcsszavak: Tantermi fizikai aktivitás;, Kognitív képességek;, Általános iskola

Absztrakt: Az elmúlt évek kutatásai szerint a tanulók egyre nagyobb hangsúlyt fektetnek az iskolai teljesítményük javítására, miközben a rendszeres fizikai aktivitásuk csökkenést mutat (Hallal et al., 2012). A rendszeres fizikai aktivitás pozitív hatással lehet a tanulmányi teljesítményre, mivel elősegíti a végrehajtó funkciók, a figyelem és a memória fejlődését (Hillman et al., 2014), ezzel elősegítve a hatékony tanulást (Jaeggi et al., 2008). A 9-10 éves kor a kognitív funkciók fejlesztésének szenzibilis időszaka, a végrehajtó funkciók gyorsan fejlődnek az általános iskolai évek során (Brocki és Bohlin, 2004). Számos tanulmány bizonyította a fizikai aktivitás hatását a kognitív képességekre (Chomitz et al. 2006; McDonell et al., 2013), azonban érdemes megvizsgálni pontosan milyen kognitív területek mutatnak fejlődést.

Mindezek alapján kutatás célja, hogy intézményi szinten öt csoportos intervencióban, kísérleti és kontroll csoportok bevonásával bemutassa, hogy 8 héten keresztül, heti 3 alkalommal szervezett mozgásos tantermi képességfejlesztés hatására milyen kognitív változások mutatkoznak. A mintát egy pest megyei általános iskola 3.-4. évfolyamos tanulói (N=90 fő) alkották. Az intervencióban 5 osztály vett részt, három osztály kísérleti csoportként (n=55 fő) koordinációs képességfejlesztő mozgásos tevékenységet végzett labdával és léggömbbel a matematika tantermi órákon, míg kettő osztály a kontroll csoportot alkotta (n=35 fő) és hagyományos oktatásban részesült. A kognitív fejlődés nyomon követesére elő és utóméréseket végeztünk, amelyekhez dr. Gyarmathy Éva Kognitív Profil tesztjei (2009) közül a korosztály számára megfelelőket használtuk fel papír-ceruza teszt formájában. A teszt 10 feladattípust tartalmazott, amelyek különböző kognitív területeket vizsgáltak.

Az adatok elemzéséhez homogenitás vizsgálatot, leíró statisztikát, páros t-próbát és Repeated ANOVA módszert alkalmaztunk.

A Cochran C féle homogenitás vizsgálat alapján megállapítható, hogy a kísérleti és a kontroll csoport homogén (0,3921-0,5218). A Repeated ANOVA-elemzés alapján a változók, az idő és a csoportok között szignifikáns, de gyenge hatást tudtunk kimutatni ($F=2,0197$; $p=0,01031$; $\eta2=0,04$). Az eredmények alapján elmondható, hogy a léggömbbel dolgozó 4. évfolyamos kísérleti csoport 1 a kognitív tesztben jelentős javulást mutatott, főként a testrészek ($t= -5,093$; $p=0,000$), irányok ($t=-4,854$; $p=0,000$), figyelem ($t=-2,763$; $p=0,009$) és térérzékelés ($t=-2,208$; $p=0,034$) területén, míg labdás kísérleti csoport a kognitív funkciók közül a figyelemben ($t=-2,263$; $p=0,032$) mutatott statisztikailag igazolható fejlődést. A labdás gyakorlatokat végző 3. évfolyamos kísérleti csoport a testrészek ($t=-4,531$; $p=0,000$), ujjak ($t=-2,386$; $p=0,021$), irányok ($t=-3,050$; $p=0,003$) és figyelem ($t=-2,240$; $p=0,029$) tesztjeiben mutatott szignifikáns fejlődést. Kiemelésre érdemes, hogy a kontroll csoportokon belül nem volt statisztikailag kimutatható különbség.

Jelenlegi vizsgálatunk megerősíti, hogy a tanórák során megjelenített akár 8-10 perces fizikai aktivitás jelentősen segítheti a kognitív képességek fejlődését, és újszerű abban a tekintetben, hogy egyidejűleg több terület változását követi nyomon. Eredményeink alapján megfogalmazható, hogy fontos olyan mozgásos programok kidolgozása, amelyeket a tanítók magabiztosan tudnak beilleszteni a tantermi tanórák folyamatába.Továbbá hasznos területnek tekintjük ebben a korosztályban az affektív, szociális képességek és a fizikai aktivitás közötti kapcsolatok vizsgálatát.

Brocki, K. C., & Bohlin, G. (2004). Executive functions in children aged 6 to 13: A dimensional and developmental study. Developmental Neuropsychology, 26(2), 571–593.

Chomitz, V. R., Slining, M. M., McGowan, R. J., Mitchell, S. E., Dawson, G. F., & Hacker, K. A. (2009). Is there a relationship between physical fitness and academic achievement? Positive results from public school children in the northeastern United States. Journal of School Health, 79(1), 30–37.

Gyarmathy, É. (2009). Kognitív Profil Teszt. Iskolakultúra, 3–4, 60–73.

Hallal, P. C., Andersen, L. B., Bull, F. C., et al. (2012). Lancet Physical Activity Series Working Group. Global physical activity levels: Surveillance progress, pitfalls, and prospects. Lancet, 380, 247–257.

Hillman, C. H., Pontifex, M. B., Castelli, D. M., Khan, N. A., Raine, L. B., Scudder, M. R., Drollette, E. S., Moore, R. D., Wu, C. T., & Kamijo, K. (2014). Effects of the FITKids randomized controlled trial on executive control and brain function. Pediatrics, 134(4), e1063–e1071.

Jaeggi, S. M., Buschkuehl, M., Jonides, J., & Perrig, W. J. (2008). Improving fluid intelligence with training on working memory. Proceedings of the National Academy of Sciences, 105(19), 6829–6833.

McDonnell, M. N., Buckley, J. D., Opie, G. M., Ridding, M. C., & Semmler, J. G. (2013). A single bout of aerobic exercise promotes motor cortical neuroplasticity. Journal of Applied Physiology, 114, 1174–1182.

Szerzők: Pelyvás Márton, Kovács-Nagy Klára

Absztrakt címe: Családi minták és mozgásfejlődés: a szülők szerepe a gyermekek mozgáskészségeinek erősítésében

Kulcsszavak: funkcionális mozgáskészségek; szülői bevonódás; egészségfejlesztés; családi aktivitás; mozgásfejlesztés

Absztrakt: A funkcionális mozgáskészségek (FMS) fejlesztése kiemelten fontos szerepet játszik a gyermekek testi, lelki és szociális jóllétének megalapozásában, valamint hosszú távon az egészséges életmód kialakításában (Király és Szakály, 2011). A mozgáskultúra megalapozásában a család, azon belül is a szülők mintát adó és támogató szerepe kiemelkedő (Flynn et al., 2023). Ugyanakkor a szülői bevonódás és nevelési stílus mozgásképességekre gyakorolt hatását a szakirodalom kevésbé vizsgálta komplex módon, több tényező együttes kontrollja mellett.

Kutatásunk célja annak feltárása volt, hogy a szülői bevonódás, a nevelési stílus és a sportolási, illetve közlekedési szokások milyen összefüggésben állnak a 10–13 éves tanulók funkcionális mozgáskészségeivel. Korábbi kutatások szerint a szülők mozgáshoz való viszonya, aktív részvétele és példamutatása jelentős hatással lehet a gyermekek mozgásfejlődésére és fizikai aktivitási szokásaira (Flynn et al., 2023). A családi közeg nemcsak a mozgáshoz való viszony alakulásában, hanem a mozgástevékenységekhez kapcsolódó motiváció és önhatékonyság fejlődésében is kulcsszerepet játszik (Brustad, 1993; Kimiecik & Horn, 2012). A vizsgálatban 133 fő, 5–6. évfolyamos tanuló vett részt Nyíregyháza nyolc különböző fenntartású iskolájából. A funkcionális mozgáskészségeket a KTK3 teszt (Lovell, 2017) segítségével mértük fel. A szülői nevelési stílust és bevonódást az Alabama Parenting Questionnaire (Zlomke et al., 2015) és a M-PAC Applied to Parental Support of Child Physical Activity kérdőív (M-PAC) alapján, standardizált eszközökkel tártuk fel. A statisztikai elemzések során faktor-, klaszter- és regresszióelemzést, valamint nonparametrikus próbákat alkalmaztunk.

Az eredmények alapján a szülők sportolási aktivitása, a közös családi mozgásos tevékenységek és az aktív közlekedési formák szignifikáns kapcsolatot mutattak a gyermekek magasabb FMS-teljesítményével. A szülői nevelési stílus és a támogatás több dimenziója szignifikáns kapcsolatot mutatott az FMS különböző mutatóival, ugyanakkor a hatások nem minden esetben voltak egységesek, ami a gyakorlati fejlesztő programok tervezésénél célzottabb megközelítést indokol. A szülők példamutatása, fizikai aktivitása és közös részvétele a mozgásban elősegíti a gyermekek pozitív viszonyulását a sporthoz, erősíti a belső motivációt, valamint hozzájárul a mentális és szociális jóléthez is (Brustad, 1993; Kimiecik és Horn, 2012).

Kutatásunk hozzájárul az FMS fejlesztésének pedagógiai és közegészségügyi megközelítéséhez azáltal, hogy iránymutatásokat kínálhat az iskolai testnevelés és a családi egészségnevelés számára. A gyakorlati jelentőség különösen azokban a régiókban hangsúlyos, ahol az iskoláskorú gyermekek mozgásfejlettsége az országos átlag alatt van (Kaj et al., 2024). A család-specifikus intervenciók, a szülői aktivitásra építő egészségfejlesztő programok, valamint az iskolai szintű szülői együttműködés integrálása új irányokat jelölhet ki a prevenciós célú nevelésben és mozgásfejlesztésben.

Hivatkozások:

Brustad, R. (1993). Who will go out and play? Parental and psychological influences on children's attraction to physical activity. Pediatric Exercise Science, 5(3), 210-223. https://doi.org/10.1123/pes.5.3.210

Flynn, R. J., Pringle, A., & Roscoe, C. M. P. (2023). Direct parent engagement to improve fundamental movement skills in children: A systematic review. Children 10(7), 1247. https://doi.org/10.3390/children10071247

Kaj, M., Hernádi, Á., Kälbli, K., Cselkó, A., Király, A., & Csányi, T. (2024). A magyar 10–18 éves tanulók egészségközpontú fittségi állapota (2023). Kutatási jelentés a Nemzeti Egységes Tanulói Fittségi Teszt (NETFIT®) 2022/2023. tanévi országos eredményeiről. Magyar Diáksport Szövetség, Budapest.

Kimiecik, J. C., & Horn, T. S. (2012). Examining the relationship between family context and children's physical activity beliefs: The role of parenting style. Psychology of Sport and Exercise, 13 (1), 10-18.

Király, T., & Szakály, Z. (2011). Mozgásfejlődés és a motorikus képességek fejlesztése gyermekkorban. Dialóg Campus Kiadó.

Lovell, T. (2017). Factors affecting engagement and talent development in a school-based sports program. Doctoral Dissertation. University of Technology Sydney. Sydney, Australia. https://opus.lib.uts.edu.au/bitstream/10453/123182/7/02whole.pdf

M-PAC Applied to Parental Support of Child Physical Activity – Sample Questionnaire (based on Rhodes et al. in press). University of Victoria. https://onlineacademiccommunity.uvic.ca/mpac/wp-content/uploads/sites/3020/2018/11/M-PAC-Questionnaire-Applied-to-Parental-Support-for-Child-PA.pdf

Zlomke, K., Bauman, S., & Lamport, D. (2015). Adolescents' perceptions of parenting behavior: Validation of the Alabama Parenting Questionnaire adolescent self-report. Journal of Child and Family Studies, 24, 2631–2640. https://doi.org/10.1007/s10826-015-0119-5

Szerzők: Pethő Villő

Absztrakt címe: A zenehallgatás művészete. Zenei nevelés a hangversenyteremben a 20. század első felében

Kulcsszavak: zenei nevelés, közönségnevelés, gyermekhangverseny, Kis Filharmónia

Absztrakt: A magyar kutatások eddig leginkább napjaink koncertpedagógiai gyakorlatát elemezték. Az előadás az eddig nem vizsgált történeti előzményeket, a 20. század első felében megjelenő, a hangversenyekhez kapcsolódó különböző amerikai és európai és magyar pedagógiai elképzeléseket mutatja be.A 19. század folyamán a hangversenyek az addig közönségként nem résztvevő társadalmi csoportok számára is elérhetővé váltak. A századfordulótól kezdődően a polgári réteg mellett az alsó középosztály, a tisztviselők, munkások és az ifjabb korosztály, a gyermekek és az ifjúság számára is elérhetővé váltak a zenei koncertek. Ezek során egyrészt a zenei kultúra átadása, a hangversenyek rítusaiba való beavatás valósulhatott meg, másrészt a gyermek és ifjúsági koncertek egyre fontosabb szerepet játszottak a nemformális zenei nevelésben, a fiatalabb korosztálynak a zenehallgatás művészetébe való bevezetésében. A technika fejlődésének köszönhetően a rádió jelentősége is megnőtt a hangversenyek minél nagyobb számú közönséghez, később célzottan az ifjúsághoz való eljuttatásában.A kutatásban elsősorban arra kerestem a választ, hogy a gyermek és ifjúsági hangversenyek esetében milyen gyakorlat és milyen pedagógiai elképzelések jelentek meg Amerikában és Európában? A magyar gyermekkoncertek mikor jelentek meg elsőként? Később miként hatottak a külföldi hangversenyekről szóló tudósítások és a korabeli magyar zenepedagógiai elképzelések (az Éneklő Ifjúság, zenepedagógiai folyóiratok) a hangversenyek megrendezésére? A kutatás során elsősorban korabeli dokumentumokat, újságcikkeket, visszaemlékezéseket és egodokumentumokat vizsgáltam kvalitatív dokumentumelemzés módszerével.A kutatás eredményei azt mutatják, hogy az Amerikában és Európában szervezett gyermekhangversenyeken fontos volt és elsődlegessé vált, hogy a fiatalabb korosztályt ismertetésekkel és a művek bemutatásán keresztül bevezessék a zene művészetébe. A korszak új zenepedagógiai elképzeléseihez kapcsolódó gyakorlat, a zenei ismeretek informális közvetítése sok esetben iskolai zeneoktatás kiegészítéseként jelent meg. A rádióban sugárzott gyermekeknek szóló hangversenyek Amerikában célzottan a különböző korosztályokhoz (iskolai osztályokhoz) szóltak. Az 1937-ben Párizsban megtartott nemzetközi zenepedagógiai konferencia - melynek fő témája a gyermekkoncertek voltak - lehetőséget adott a szakemberek találkozására, a különböző országokban kialakított koncertpedagógiai gyakorlat bemutatására és megvitatására.Magyarországon a 20. század első felében több zenekar kínált olcsóbb belépőjegyeket az ifjúság számára. A zenei neveléshez kapcsolódó ismertetések még nem jelentek meg, tulajdonképpen a felnőtt közönségnek szánt hangversenyek váltak elérhetővé a fiatalabb korosztály számára. Az 1920-as évek végén már tudunk olyan koncertekről, melyek kisebb körben ugyan, de kifejezetten a gyermekekre szabott műsorral kerültek megrendezésre, ezek több esetben már zenei ismereteket is közvetítettek. A már említett párizsi konferencián magyar pedagógusok is részt vettek, az ő beszámolóik nagy hatással voltak az első Kis Filharmónia hangversenyek megszervezésére. Ez 1938-1944 között állandó programmá vált, és a vidéki városok hasonló rendezvényei azt mutatják, hogy valóságos mozgalommá szélesedett. Jellemző ezekre, hogy koncertekhez készített informatív ismertetőfüzetek segítették a zenehallgatásra való előzetes felkészülést. Az elhangzó művek ismertetésén túl zenei jelenségek, zenei formák, korszakok és zeneszerzők szisztematikus bemutatására is sor került. A műsorokban nagyobb hangsúllyal szerepeltek a magyar kortárs művek és kórusművek. A hangversenyeken a közönséget is megénekeltették, népdalokat, kánonokat tanítottak. Ez is mutatja, hogy a „testvérmozgalmakként” említett Kis Filharmónia és Éneklő Ifjúság koncertek között számos párhuzam fedezhető fel.

Hivatkozások:

Kerényi, Gy. A tanítvány. Fond 675/ A tanítvány, Országos Széchenyi Könyvtár, kézirattár

Kestenberg, L., & Mendel, A. (1939). Music Education Goes Its Own Way. The Musical Quarterly, 25(4), pp. 442–454. http://www.jstor.org/stable/738858

A Kis Filharmónia és előfutára. (1938). In A Jövő Utjain. 13(2), 75

Kis Filharmónia (1937). In Énekszó, V(3), 501.

Várady, J. (2019) A koncertpedagógia szerepe a művészeti oktatásban In: Dombi, J. & Varjasi, Gy. (szerk.) A zenepedagógia új eredményei. SZTE JGYPK Művészeti Intézet Ének-zene Tanszék. pp.134–142

Varró, M. (1939). A zenét hallgató gyermek. A zenei élmény fejlődése. A tanítás problémái (szerk. Vajthó, L.), Királyi Magyar Egyetemi Nyomda.

Young, P. M. (1965). The Concert Tradition. Routledge and Kegan Paul LondonZenei nevelési konferencia (1937). In Énekszó, IV(6), 454

Szerző: Petkova Ingrid

Absztrakt címe: Közösségi tanulás a mexikói nahua gyerekek és fiatalok körében – A LOPI modell alkalmazása

Kulcsszavak: közösségi tanulás, LOPI modell, Nahua közösségek

Absztrakt: Előadásomban B. Rogoff „Learning by Observing and Pitching In" (LOPI) néven ismert tanuláselméleti modelljét mutatom be, különös tekintettel annak gyakorlati megvalósulására mexikói nahua közösségekben. A LOPI egy informális, közösségalapú tanulási forma, amely elsősorban az Egyesült Államok, Mexikó és Közép-Amerika őslakos közösségeiben figyelhető meg, de más társadalmi kontextusokban és iskolai környezetekben is előfordul. A modell hét fő összetevő mentén írja le a tanulás szerveződését, amelynek központi eleme a közös tevékenységekben való részvétel és az együttműködésen alapuló tanulás.

A LOPI szemléletben a gyermekek teljes jogú résztvevőként kapcsolódnak be családjuk és közösségük mindennapi tevékenységeibe. A tanulás folyamata nem elsősorban a tudás és készségek elsajátítására, hanem a közösségi részvételhez szükséges együttműködésre, felelősségvállalásra és gyakorlati tapasztalatszerzésre épül. A kommunikáció jellemzően nem verbális interakciókon és implicit útmutatáson alapul, hanem a közösen végzett tevékenységek során szerzett tapasztalatokon és megosztott referenciákon.

Ezzel szemben a nyugati típusú, úgynevezett „Assembly-Line Instruction" modell hierarchikus szerveződésű. A tanár, szülő vagy felnőtt kontrollálja a tanuló idejét, figyelmét és motivációját, a tudásátadás gyakran elszigetelt információk formájában történik, kevés együttműködéssel, és a tanulás külső jutalmazási rendszerhez kötődik.

Az esetek, amiket be szeretnék mutatni a Mexikó területén élő, mintegy másfél milliós lélekszámú nahua közösségekből származnak, akik közül sokan kétnyelvűek (spanyol–nahua), és bár egy részük városi környezetben él, mások továbbra is hagyományos falusi közösségekben őrzik kulturális gyakorlataikat. A nahua világkép szerint a gyermek tonalli-ja (lelke) körülbelül 10–12 éves korában „érkezik meg", vagyis ekkor válnak a gyermekek éretté a közösségi részvételre. Ez a kulturális elképzelés meghatározza a gyermeknevelés és tanítás gyakorlatát is: a kisebb gyermekek apróbb feladatokat látnak el (pl. vízhordás, kukoricamorzsolás), míg a serdülőkor elérése után már aktív közreműködést várnak el tőlük a közösségi munkákban.

A tanulási folyamat alapvetően három fő szakaszban zajlik:

Megfigyelés: a gyermekek rendszeresen jelen vannak a felnőttek és idősebbek tevékenységei során, amely során szavak nélkül, csendes figyelemmel sajátítják el a szükséges készségeket és normákat.

Példamutatás: a felnőttek viselkedésükkel és munkavégzésükkel közvetítik az elvárt magatartásformákat, anélkül, hogy kifejezetten tanítanák a gyerekeket.

Verbális átadás: a közvetlen instrukciók és magyarázatok elsősorban pihenőidőben, közös mesélés, történetmondás és dramatizálás keretében történnek, amelyek a közösség morális és világképi értékeit is közvetítik.

Összességében elmondható, hogy a nahua gyermekek közösségi tanulása egy kontextusba ágyazott, együttműködésen alapuló, kooperatív folyamat, amelynek célja nem az absztrakt tudás megszerzése, hanem a közösség teljes értékű tagjává válás. A tanulás jutalma nem külső eszközökhöz (pl. érdemjegyekhez) kötött, hanem maga a részvétel és hozzájárulás a közösségi élethez.

E tanulásszervezési forma bemutatását azért tartom különösen jelentősnek, mert lehetőséget kínál arra, hogy reflektáljunk a nyugati oktatási gyakorlatban megszokott sémákra, és inspirációt merítsünk olyan alternatív pedagógiai megközelítésekből, amelyek nagyobb teret engednek a gyermekek természetes kíváncsiságának, önálló kezdeményezéseinek és aktív részvételének.

Hivatkozások:

Correa-Chávez, M., Mejía-Arauz, R., & Rogoff, B. (Eds.). (2015). Children learn by observing and contributing to family and community endeavors: A cultural paradigm. Academic Press.

Marie-Noëlle Chamoux (2022). Seeing for the purpose of learning and doing among the Nahua in Northern Puebla, Mexico (Ver para saber y hacer entre los nahuas del norte de Puebla, México), Journal for the study of education and development / infancia y aprendizaje, Vol. 45, No. 3, 589–598.

Rogoff, B. (2014). Learning by observing and pitching in to family and community endeavors: An orientation. Human Development, 57(2–3), 69–81.

Szerzők: Pető Áron András, Józsa Gabriella, Váradi Judit

Absztrakt címe: Mi hat a zenetanárok oktatással való elégedettségére és a tanítás körülményeivel kapcsolatos véleményére?

Kulcsszavak: zenetanári elégedettség, oktatással való elégedettség, tanulást segítő körülményekkel való elégedettség, tanításról alkotott vélemény

Absztrakt: A 21. század folyamatosan változó világában a pályaelhagyás megelőzése érdekében kiemelt figyelmet kell fordítani a zenetanárok elégedettségére és tanításról alkotott véleményére (Simon, 2019; Burić & Kim, 2021). Az önhatékonyság fejlesztése és a munkavállalói elégedettség mértékének növelése érdekében mind a higiéniai, mind a motivátor faktorok erősítése figyelmet érdemel (Dinham & Scott, 1997; Kelemnseh, 2020; Ortam, Simut & Simut, 2021).

A magyarországi zenetanárok elégedettségének feltérképezésére a Magyar Zenei Tanács (MZT) 2024 őszén indított országosan elérhető kérdőívét 607 alap-, közép- és felsőfokon tanító és oktató zenetanár töltötte ki. A kérdőív többek között foglalkozott a felmérésben résztvevők oktatással és a tanulást segítő körülményekkel való elégedettségével és a tanításról alkotott véleményével. A mérőeszköz egy része saját fejlesztésű, más része adaptáció (Chua, 2018; Dubaz-Bükülmez, 2022; Pető & Váradi, 2024). A kutatás eredményeiből gyorsjelentés készült (Zsoldos et. al., 2024), a magyarországi zenetanárok elégedettségével kapcsolatban Józsa, Pető & Váradi (2024) végzett elemzést az MZT kutatásán belül.

Előadásunkban az adatok mélyebb értelmezését és a feltárt összefüggéseket mutatjuk be a korábban ismertetett kérőívtételek alapján. Kutatásunk célja, hogy empirikus alapon vizsgálja, mely tényezők hatnak a zenetanárok elégedettségére és a tanítással kapcsolatos véleményükre. Ehhez hasonló feltáró jellegű országos kutatás zenetanárok között még nem történt, így eredményeink későbbi vizsgálatok alapját képezhetik.

A kérdéscsoportok változóstruktúrájának feltárására faktoranalízist végeztünk. A kérdőív-faktorok és háttérváltozók (demográfiai adatok, intézményi adatok, végzettséghez kapcsolódó adatok) elemzéséhez egy- és többváltozós statisztikai eljárásokat használtunk. Vizsgálatunk alapján az Oktatással kapcsolatos elégedettség kérdőívtétel faktoraival szinte minden háttérváltozónk statisztikailag igazolható kapcsolatot mutatott. A Tanulást segítő körülményekkel való elégedettség faktoraival és a Tanulással kapcsolatos véleményük alapján létrehozott faktorokkal jóval kevesebb háttérváltozó ad szignifikáns kapcsolatot.

Eredményeink hasznosak lehetnek a zenetanárképzés és a zenei intézmények fenntartói számára, valamint újabb kutatási területek alapjául szolgálhatnak.

Hivatkozások:

Burić, I., & Kim, L. E. (2021). Job satisfaction predicts teacher self-efficacy and the association is invariant: Examinations using TALIS 2018 data and longitudinal Croatian data. Teaching and Teacher Education, 105, 103406.

Chua, S. L. (2018). Growing music teacher identity and agency: Influencers and inhibitors (Doctoral dissertation, UCL (University College London).

Deci, E. L., & Ryan, R. M. (2000). The “what” and “why” of goal pursuits: Human needs and the self-determination of behavior. Psychological Inquiry, 11(4), 227–268.

Dinham, S., & Scott, C. (1997). Modelling Teacher Satisfaction: Findings from 892 Teaching Staff at 71 Schools.

Dubaz Bükülmez, I. & Ece, A. & Eren, A.: (2022). Hearing the Multiple Rhythms of Music Teacher Identity': Pre-service Music Teachers' Teacher and Musician Identities. In: Bay, Erdal (ed.): International Research in Educational Sciences, 1:1–50.

Józsa, G., Pető, Á., & Váradi, J. (2024). A zeneművészeti terület tanárainak és oktatóinak jellemzése és a pályaválasztásukat meghatározó tényezők vizsgálata. In: Zsoldos, D., Rab, Á., Kiss, J., Pető, Á., Kerekes, R., Józsa, G., & Váradi, J.: Újmédia és zeneoktatás. MZT-DE, Budapest. https://view.publitas.com/papageno-ltd/ujmedia-es-zeneoktatas-2024/page/1 49-66

Kelemnesh, S. B. (2020). Examine Teachers' Job Satisfaction from the perspectives of Herzberg's Two Factor Theory in Aksum University. Global Scientific Journal, 8(3), 2460-2483.

Ortan, F.; Simut, C.; Simut, R. Self-Efficacy, Job Satisfaction and TeacherWell-Being in the K-12 Educational System. International Journal of Environmental Resesearch and Public Health, 18, 12763. https://doi.org/10.3390/ijerph182312763

Pető, Á. &Váradi, J. (2024). Pályaszocializáció, pályakép és identitás vonós tanárok körében. Egy pilot kutatás eredményei. In: Bocsi, V. & Csók, C. (eds): Oktatás és nevelés a társadalmi jóllét szolgálatában. A nevelés és oktatás kihívásai a válságok korában. XXIV. Országos Neveléstudományi Konferencia, 2024. október 24–26., absztraktkötet. 516.

Sikes, P. J., Measor, L., & Woods, P. (1985). Teacher Carreers: Crises and Continuities. Falmer. Lewes

Simon, G. (2019). A mentorálás elmélete és gyakorlata. A mentori kompetenciák attitűdelemei és a kezdő pedagógusok mentormodellek szerinti támogatása. L'Harmattan Kiadó, Budapest.

Zsoldos, D., Rab, Á., Kiss J., Pető, Á., Kerekes, R., Józsa, G., & Váradi J. (2024). Újmédia és zeneoktatás. Budapest: Magyar Zenei Tanács, Debreceni Egyetem. https://view.publitas.com/papageno-ltd/ujmedia-es-zeneoktatas-2024/page/1

Szerző: Pető Lilla

Absztrakt címe: Kapcsolatokon keresztül – Társadalmi innovációk a hálózatos világba

Kulcsszavak: társadalmi innováció, hálózatelmélet, tanuló közösségek, tudásmegosztás

Absztrakt: A társadalmi innovációk jelentősége az utóbbi évtizedekben folyamatosan nőtt, köszönhetően annak, hogy ezek az újító megoldások képesek reagálni komplex társadalmi problémákra, miközben közösségi részvételre és együttműködésre építenek. A téma vizgsálatának aktualitását egyrészt a társadalmi változások dinamikája, másrészt a közösségi tanulás szerepének növekvő súlya indokolta. A társadalmi innováció nem csupán technológiai fejlődést jelent, hanem közösségi problémamegoldást, kollektív tudásépítést és részvételi folyamatokat is (Tarde, 1903, Schumpeter, 1980). A tanulmány rámutat, hogy az innovációk kialakulása szoros összefüggésben áll az informális tanulási folyamatokkal, a tudásmegosztás gyakorlatával, valamint az interprofesszionális és interdiszciplináris együttműködésekkel (Kozma, 2022; Nemes & Varga, 2015). A hálózatelmélet – Granovetter (1973) gyenge és erős kötésekre épülő modellje nyomán – képes leírni, hogyan terjednek az új ötletek a társadalomban, és hogyan befolyásolják azokat a kapcsolathálók struktúrái (Barabási, 2003; Szántó & Tóth, 1993).

A kutatás célja annak vizsgálata, hogy a társadalmi innovációs folyamatok miként strukturálódnak hálózati logika mentén, és hogyan járulnak hozzá ezek az együttműködési hálózatok a fenntartható társadalmi változásokhoz. A kutatás fő kérdései a következők: (1) Milyen típusú kapcsolatok jellemzik a társadalmi innovációs hálózatokat? (2) Milyen szerepet töltenek be a tanuló közösségek az innovációk létrehozásában és terjesztésében? (3) Hogyan segíti a hálózatelmélet az innovációs folyamatok modellezését és értelmezését?

A kutatás szisztematikus szakirodalmi áttekintésre épül, a PRISMA (Preferred Reporting Items for Systematic Reviews and Meta-Analyses) módszertani irányelveit követve. A keresést az EBSCO, Google Scholar és JSTOR adatbázisokban végeztük, a következő kulcsszavak használatával: „hálózatelmélet”, „társadalmi innováció”, „tanuló közösségek”. Az előszűrés után 23 releváns tanulmány került bevonásra, amelyek a neveléstudomány, szociológia és társadalomtudományok területéről származnak. A vizsgálat külön figyelmet fordított az innovációs hálózatok típusainak, szereplőinek és működési logikájának azonosítására.

Az eredmények szerint a társadalmi innovációk gyakran tanuló közösségekben jönnek létre, ahol a nonformális tanulás és a tudásmegosztás kiemelt szerepet játszik (Kozma, 2022). A hálózati struktúrák – csomópontok, újítók és moduláris kapcsolatok – meghatározzák az innovációk terjedésének sebességét és hatékonyságát (Barabási, 2003; Pető, 2021). A helyi közösségek, civil szervezetek és intézmények közötti együttműködések olyan hibrid hálózatokat eredményeznek, amelyek elősegítik a fenntarthatóságot, valamint a jó gyakorlatok transzferálhatóságát (Benedek et al., 2015). A digitalizáció – például az online platformok és közösségi média – új csatornákat biztosít az innovációk gyorsabb és szélesebb körű terjesztéséhez (Síkos et al., 2021).

A kutatás elméleti jelentősége abban áll, hogy rendszerszinten képes integrálni a társadalmi innováció és a hálózatelmélet diskurzusait. Gyakorlati szempontból pedig olyan keretrendszert kínál, amely segíti az innovációs kezdeményezések azonosítását, elemzését és hatásuk értékelését. Az eredmények hozzájárulnak a társadalmi innovációk hálózatának tudatosabb szervezéséhez, a közösségi tudás rendszerezéséhez, valamint a helyi és globális együttműködések megerősítéséhez.

Hivatkozások:

Barabási, A.-L. (2003). Behálózva. Libri Könyvkiadó.

Benedek, J., Kocziszky, G., Veresné Somosi, M., & Balaton, K. (2015). Regionális társadalmi innováció generálása szakértői rendszer segítségével. Észak-magyarországi Stratégiai Füzetek.

Czakó, E. (2000). Versenyképesség iparágak szintjén – a globalizáció tükrében. BCE.

Granovetter, M. S. (1973). The strength of weak ties. American Journal of Sociology, 78(6), 1360–1380.

Kozma, T. (2022). Innováció és tanulás.

Pető, L. (2021). A hálózatelmélet és a közművelődés kapcsolatának elméleti áttekintése. Kulturális Szemle, 17(1).

Schumpeter, J. A. (1980). Capitalism, Socialism and Democracy. Harper.

Síkos, T. T. (Ed.). (2021). Társadalmi innováció – társadalmi jólét.

Tarde, G. (1903). The Laws of Imitation.

Szerzők: Petzné Tóth Szilvia, Lampert Bálint, Reider József

Absztrakt címe: RESZETT: LEGO robotok és a körforgásos gazdaság élményszerű megismerése

Kulcsszavak: RESZETT, fenntarthatóságra nevelés, LEGO Education, körforgásos gazdaság, STEAM

Absztrakt: A fenntarthatóságra nevelés napjainkban egyre fontosabb szerepet tölt be az oktatásban, különösen a gyermekek környezeti attitűdjének és tudásának megalapozásában. A jelen tanulmányban bemutatott RESZETT program e kihívásokra reagál, egy innovatív, LEGO robotokkal támogatott oktatási eszközrendszerrel, amelynek célja a körforgásos gazdaság alapelveinek játékos, élményszerű megismertetése 9–10 éves gyermekekkel. A programot a Széchenyi István Egyetem a Büchl Hungaria Kft. együttműködésével fejlesztette ki, kifejezetten a hulladékgazdálkodási szemléletformálás céljával. A háromévesre tervezett fejlesztési és tesztelési időszak 2022 és 2024 között valósult meg. A konferenciára készített poszterünkön ezen időszak legfontosabb eredményeit szeretnénk prezentálni. [1]

A kutatás szilárd elméleti alapokon nyugszik: a fenntartható fejlődési célok (elsősorban az SDG 12 – Felelős fogyasztás és termelés), a körforgásos gazdaság (3R/5R stratégia, hulladékpiramis) és a LEGO Education 4C módszertan (Connect–Construct–Contemplate–Continue) integráltan jelenik meg a foglalkozásokban. [2] [3] [4]. A program módszertani kerete a környezetpedagógia, a projektalapú tanulás, valamint az önszabályozó tanulás elveire épül, támogatva a tanulók aktív tudáskonstrukcióját.

A kutatás célja a RESZETT program pedagógiai hatékonyságának vizsgálata volt. Ennek érdekében egy több szempontú kérdőíves mérőeszköz készült, melyet a pilot programban résztvevő tanulók a foglalkozássorozat előtt, majd a program végén töltöttek ki.. A kérdőívek az ismeretek szintjét (pl. ökológiai lábnyom, hulladékpiramis, újrahasznosítás folyamata), a környezeti attitűdöket, valamint a foglalkozások élményértékét vizsgálták.

Az eredmények szignifikáns javulást mutattak több területen: az ökológiai lábnyom ismerete 47%-ról 68%-ra, a hulladékpiramis helyes sorrendjének felismerése 17%-ról 64%-ra, az újrahasznosítás lépéseinek ismerete 8%-ról 58%-ra nőtt. Az attitűdváltozásokat mérő Likert-skálás kérdések alapján megállapítható, hogy a program hatására nőtt a gyermekek elköteleződése a környezetvédelem iránt, és otthoni beszélgetésekben is aktívabban jelent meg a téma.

A kutatás újszerűsége a LEGO robotok és a körforgásos gazdálkodási ismeretek ötvözésében rejlik, valamint abban, hogy a célcsoport életkori sajátosságaihoz illeszkedve kínál komplex, élményalapú tanulási lehetőséget. Gyakorlati jelentősége elsősorban a környezeti nevelés új útjaként értelmezhető, amely technológiaalapú, ugyanakkor a közös élményen keresztül mélyíti a tanulói megértést és elköteleződést.

Hivatkozások:

[1] Petzné, T. Sz, - Lampert, B. (2023): Oktatási Lehetőségek a LEGO Élménypedagógia teremben. http://uk.ujs.sk/dl/4478/4478.html

[2] Horváth B. (2019). Körforgásos gazdasági modellek és hatékonyságuk mérése. PhD értekezés, Szent István Egyetem, Gazdálkodás és Szervezéstudományok Doktori Iskola, Gödöllő

[3] Petzné, T. Sz, (2023) Fenntarthatóságra nevelés lego robotokkal 1. In: Bodáné, Kendrovics Rita (szerk.) A tudomány és az oktatás felelőssége Budapest, Magyarország : Óbudai Egyetem Rejtő Sándor Könnyűipari és Környezetmérnöki Kar (2023) 402 p. pp. 219-235., 16 p.

[4] Lampert, Bálint (2023) Fenntarthatóságra nevelés lego robotokkal 2. In: Bodáné, Kendrovics Rita (szerk.) A tudomány és az oktatás felelőssége Budapest, Magyarország : Óbudai Egyetem Rejtő Sándor Könnyűipari és Környezetmérnöki Kar (2023) 402 p. pp. 236-251. , 16 p.

Szerző: Polyák-Pásztor Diána

Absztrakt címe: A komplex kritikai diskurzuselemzés alkalmazási lehetőségei a pályaszocializációs nehézségek leküzdésében

Kulcsszavak: kritikai diskurzuselemzés, kognitív nyelvészet, komplexitáselmélet, pályaszocializáció, mentorálás

Absztrakt: A köznevelés-közoktatás rendszerének vizsgálata olyan megközelítést igényel, mely képes megragadni e dinamikusan változó szisztéma komplexitását. A pedagógus mint társadalmi entitás a társadalmi struktúrák különböző szintjein megnyilvánuló interakciókból emelkedik ki (vö. Byrne & Callaghan, 2023), az egyének dinamikus rendszereknek tekinthetőek. (Haggis, 2008)

A diskurzusanalízis kognitív nyelvészeti megközelítése a nyelvhasználók nyelvi repertoárból való válogatásának kiemelt jelentőséget tulajdonít. (Tenbrink, 2020) A különböző nyelvi struktúrák a begyakorlottság, automatizáltság eltérő fokán állnak (Langacker, 1987), az ilyen módon természetessé, jelöletlenné váló diszkurzív hagyományok a leghatékonyabb eszközei a hegemónia kulturális és ideológiai dimenziója fenntartásának. (Fairclough, 2013)

Egy pedagógus, mint minden társadalmi cselekvő, önmagát és másokat narratív találkozásokon keresztül képes érzékelni. (Luhman & Boje, 2001) A pedagógusszerepet hatalmi diskurzusok, szakmai beszédmódok, mikroszintű identitásképző folyamatok alakítják. A társadalmi szintű tudás, avagy szemantikus emlékezet nem csak lehetségessé teszi a másokkal való információcserét, hanem irányítottá is (vö. Tulving, 2002; Van Dijk, 2012), a különböző hatalmi viszonyok, aszimmetriák megképződése mögött diszkurzív gyakorlatokat is találunk. (Blackledge, 2012), az ideológia teremt kapcsolatot a szöveg jelentésének szintje és a hatalom társadalmi dimenziója között. (Fairclough, 2013)

A közoktatás-köznevelés formális keretét adó dokumentumok (pl. tartalmi szabályozók, szakmai irányelvek), a gyakorló pedagógusoktól elicitált narratívák, a médiában megjelenő szövegek diszkurzív gyakorlatainak komplex kritikai elemzése és az ezekben megjelenő pedagógusi szerepkonstrukciók összevetése a pedagóguspályára készülő egyetemi hallgatók egyéni szerepértelmezésével képes előre jelezni azokat a problémákat, kihívásokat, melyekkel a rendszer ideológiai-diszkurzív keretébe belépő pályakezdő szembesülhet. A fenti szövegcsoportok átfogó elemzésével építhető egy tudásbázis, mely a hallgatókat, a frissen pályára lépőket, valamint az őket segítő szakembereket is képes támogatni a pályaszocializáció egyes lépcsőinél, ahol összekapcsolódnak az érintett személyek, terek, továbbá a diskurzusok és egyéb gondolati képződmények pályái. (vö. Scollon & Scollon, 2004)

Előadásomban bemutatom a kutatásba eddig bevont egyetemi hallgatók koncepcióinak összevetését a pedagógusok teljesítményértékelési rendszerét körvonalazó dokumentumokban megjelenő diskurzus kereteivel és a Nemzeti Alaptanterv megközelítésével. Célom annak illusztrálása, hogy a pályaszocializáció komplex folyamatára ható egyes tényezők a diskurzusokból is kimutathatóak és szükséges a szövegeket, narratívákat egymással is kapcsolatban lévő hálózatokként értelmezni, az ok-okozati kapcsolat helyett rendező elveket megfigyelni. (Kuhn, 2007) A diskurzuselemzés az érvényes cselekvések kereteit kijelölő ideológiai viszonyokat is képes feltárni (vö. Wodak & Reisigl 2009, Uprichard & Byrne 2006), így alapja lehet egy a kezdő pedagógust komplex rendszerként kezelő mentorálási segédletnek.

Hivatkozások:

Blackledge, A. (2012). Discourse and power. In Gee, J. P., & Handford, M. (Eds.), The Routledge handbook of discourse analysis (pp. 616–627). Routledge.

Byrne, D. & Callaghan, G. (2023). Complexity theory and the social sciences: The state of the art (2nd ed.). Routledge.

Fairclough, N. (2013). Critical discourse analysis: The critical study of language. Routledge.

Haggis, T. (2008). 'Knowledge must be contextual': Some possible implications of complexity and dynamic systems theories for educational research. In Mason, M. (Ed.), Complexity theory and the philosophy of education (pp. 150–168). Wiley-Blackwell.

Kuhn, L. (2007). Why utilize complexity principles in social inquiry? World Futures: The Journal of New Paradigm Research, 63(3–4), 156–175.

Langacker, R. W. (1987). Foundations of cognitive grammar: Vol. I. Theoretical prerequisites. Stanford University Press.

Luhman, J. T. & Boje, D. M. (2001). What is complexity science? A possible answer from narrative research. Emergence: Complexity and Organization, 3(1), 158–168.

Scollon, R. & Scollon, S. (2004). Nexus analysis: Discourse and the emerging Internet. Routledge.

Tenbrink, T. (2020). Cognitive discourse analysis. Cambridge University Press.

Tulving, E. (2002). Episodic memory: From mind to brain. Annual Review of Psychology, 53(1), 1–25.

Uprichard, E. & Byrne, D. (2006). Representing complex places: A narrative approach. Environment and Planning A, 38(4), 665–676.

Van Dijk, T. A. (2011). Discourse studies and hermeneutics. Discourse Studies, 13(5), 609 621.

Van Dijk, T. A. (2012). Discourse and knowledge. In Gee, J. P., & Handford, M. (Eds.), The Routledge handbook of discourse analysis (pp. 587–603). Routledge.

Wodak, R. & Reisigl, M. (2009). The discourse-historical approach. In Wodak, R., & Meyer, M. (Eds.), Methods for critical discourse analysis (2nd ed., pp. 87–121). Sage.

Szerzők: Ponyi László, Juhász Erika, Pető Lilla

Absztrakt címe: Közösségi színpad – A Pajtaszínház Program hatásvizsgálata és társadalmi beágyazottsága

Kulcsszavak: pajtaszínház, közösségi színjátszás, társadalmi kohézió, kulturális részvétel

Absztrakt: A Pajtaszínház Program az elmúlt évtized egyik legsikeresebb hazai közösségfejlesztő kezdeményezése, amely a vidéki színjátszó hagyományok újjáélesztésén keresztül járult hozzá a helyi közösségek megerősítéséhez. A kutatás célja a Program közösségformáló hatásainak vizsgálata volt, különös tekintettel arra, hogyan hat a kulturális részvétel a közösségi kohézióra, a társadalmi kapcsolatokra és a fenntartható működésre.

A témaválasztás aktualitását a kulturális részvétel és a közösségi színház társadalmi hatásainak egyre növekvő jelentősége indokolja. A kutatás elméleti keretét a kulturális tőke (Bourdieu), a társadalmi tőke (Putnam), valamint a közösségi művelődés és participatív művészet elméletei adják. A hazai szakirodalomból kiemelendő Vercseg Ilona (2011) közösségfejlesztési megközelítése, valamint a „Cselekvő Közösségek" projekt eredményei (Arapovics– Ponyi – Bódog 2019), amelyek alátámasztják a részvételi alapú kulturális gyakorlatok közösségépítő erejét. Nemzetközi szinten Matarasso (1997) és Jeannotte (2003) kutatásai bizonyítják, hogy a művészeti aktivitás aktívan hozzájárul a társadalmi kohézióhoz és a közösségi életminőség növeléséhez.

A kutatás 2024-ben zajlott a Nemzeti Művelődési Intézet koordinálásában, módszertana kérdőíves felmérésen (N=136) és fókuszcsoportos interjúkon (N=24) alapult. Az adatfelvétel során feltártuk a színjátszó közösségek demográfiai jellemzőit, működésük fenntarthatóságát, kapcsolati hálóikat és támogatási szükségleteiket. A kvalitatív módszer révén a program szubjektív élménydimenziói, motivációi, valamint a közösségi tanulás és önkifejezés formái is azonosíthatóvá váltak.

Eredményeink szerint a Program résztvevőinek 79%-a tapasztalt javulást a közösségen belüli kapcsolatokban, 70%-uk a generációk közötti párbeszéd erősödéséről számolt be. A darabválasztás gyakran helyi történetekre és hagyományokra épült, így a közösségi identitás megélése és megerősítése központi elemmé vált. Mindez egybecseng a nemzetközi gyakorlatokkal: a participatív színház – Boal (1974), Asante (2022) és Viola et al. (2023) értelmezésében – a közösségi önkifejezés, párbeszéd és társadalmi bevonás eszköze, amely kézzelfogható változásokat képes elindítani a közösségekben.

A kutatás elméleti és gyakorlati jelentősége abban rejlik, hogy hozzájárul a részvételi színházi gyakorlatok hazai elismertségéhez, és visszacsatolást ad a szakpolitikák számára a közösségi művelődés támogatásának formáiról. A Pajtaszínház példája megerősíti: a kulturális részvétel nem csupán önkifejezés, hanem közösségi cselekvés, amely társadalmi tőkét termel és fenntartható fejlődést támogat.

Hivatkozások:

Arapovics Mária – Ponyi László – Bódog András (2019) Kulturális közösségfejlesztési folyamatok vizsgálatai Magyarország településein, Szabadtéri Néprajzi Múzeum – Múzeumi Oktatási és Módszertani Központ, NMI Művelődési Intézet Nonprofit Közhasznú Kft., Országos Széchényi Könyvtár Könyvtári Intézet

Juhász Erika – Pető Lilla – Ponyi László (2024): Pajtaszínház Program kutatási eredményei. Nemzeti Művelődési Intézet.

Vercseg Ilona (2011): Közösség és részvétel. Hilscher Egyesület – ELTE.

Matarasso, François (1997): Use or Ornament? The Social Impact of Participation in the Arts. Comedia.

Jeannotte, M. S. (2003): Singing Alone? International Journal of Cultural Policy, 9(1).

Boal, Augusto (1974): Theatre of the Oppressed. Pluto Press.

Asante, Evans (2022): Journal of Social Science Studies, 9(1).

Viola, E. et al. (2023): Community Development Journal, 59(3).

Szerzők: Pótfi Melinda, Kerekes Rita, Kelemen Henrietta, Váradi Judit

Absztrakt címe: Ki lesz zenész? A zeneművészeti szakgimnazisták pályaválasztását befolyásoló tényezők vizsgálata

Kulcsszavak: pályaválasztási motiváció, középfokú zeneművészeti képzés, továbbtanulás, zenei karrier, motiváció

Absztrakt: A pályaválasztás az egyik legmeghatározóbb döntés a fiatalok életútjában, amelyet komplex egyéni, társadalmi és gazdasági tényezők befolyásolnak (Savickas, 2005; Liskó, 1998; Lannert, 2009; Héjja, 2018; Váradi et al., 2024). Noha a pályaválasztási motivációk pszichológiai és szociológiai aspektusai széles körben kutatott területnek számítanak (Super, 1980; Hajduska, 2003; Sichivtsa, 2007), a művészeti – különösen a zeneművészeti – pályára készülő tanulók motivációs mintázatai továbbra is alulkutatottak a hazai szakirodalomban (Váradi et al., 2023).

Kutatásunk a Magyar Zenei Tanács és a Debreceni Egyetem Humán Tudományok Doktori Iskolája Művészetpedagógiai Kutatócsoportjának együttműködésében zajlott, célzott és rétegzett mintavételi eljárással. A kérdőíves adatfelvétel során 157 zeneművészeti szakgimnáziumban tanuló diák válaszait dolgoztuk fel, akik különféle háttérváltozók mentén számoltak be továbbtanulási elképzeléseikről, pályaválasztási szempontjaikról, valamint a zenei hivatással kapcsolatos attitűdjeikről.

A statisztikai feldolgozás során elvégzett faktoranalízis öt fő motivációs dimenziót azonosított: (1) teljesítményorientált motiváció, (2) önkifejezés és érzelmi szabályozás, (3) közösségi élmények és zenei flow-élmény, (4) pragmatikus előnyök, valamint (5) külső elvárások és társadalmi normák. A háttérváltozók és motivációs faktorok közötti kapcsolatokat vizsgálva szignifikáns különbségek mutatkoztak a nemek és a szülői iskolai végzettség mentén. A klaszteranalízis alapján három fő pályaválasztási mintázat rajzolódott ki: érzelmi és közösségi motivációjú tanulók, külső elvárások által vezérelt tanulók, valamint teljesítményorientált és pragmatikus attitűddel rendelkező tanulók. Eredményeink rávilágítanak a zeneművészeti pálya iránti elköteleződés sokszínű motivációs hátterére, és új szempontokat kínálnak a pályaorientációs és művészetpedagógiai gyakorlat számára.

Hivatkozások:

Hajduska, M. (2003). Pályaválasztási útvesztők. https://hajduska.freewb.hu/serdulokor--ifjukor/

Héjja, B. E. (2018). A zeneművészeti szakgimnazista tanulók iskolaválasztási motivációi. Iskolakultúra 2018/1-2. 104-117. https://www.iskolakultura.hu/index.php/iskolakultura/article/view/22020

Lanner, J. (2009). A továbbtanulási aspirációk társadalmi meghatározottsága. OFI, Budapest https://ofi.oh.gov.hu/tovabbtanulasi-aspiraciok-tarsadalmi-meghatarozottsaga#main

Liskó, I. (1998). A pályaválasztás folyamata. Iskolakultúra 1998/10. 22-41. http://real.mtak.hu/id/eprint/61827

Sichivitsa, V. (2007). The influences of parents, teachers, peers and other factors on students' motivation in music. Research Studies in Music Education, 29(1), 55–68

Super, D. E. (1980). A life-span, life-space approach to career development. Journal of Vocational Behavior, 16, 282-298.

Váradi, J., Kerekes, R., Pótfi, M., & Radócz, J. M. (2023). A zeneművészeti szakgimnazisták pályaválasztásának meghatározó tényezői. Educatio, 32(4), 655–664. http://doi.org/10.1556/2063.32.2023.4.8

Váradi, J., Kerekes, R., Pótfi, M., & Radócz, J. M. (2024). Determining factors in the career choice of music high school students. International journal of educational research open, 6, 100321. http://doi.org/10.1016/j.ijedro.2024.100321

Szerző: Pozsonyi Enikő

Absztrakt címe: Korlátok között – mobiltelefon-használat korlátozásának nemzetközi tapasztalatai

Kulcsszavak: digitális eszközök, mobiltelefon-használat korlátozás, telekommunikációs eszközök, internetes zaklatás, tanulmányi eredmény

Absztrakt: Magyarországon 2024. szeptember 1-jén hatályba lépő 245/2024. (VIII. 8.) Korm. rendelet alapján a nevelési-oktatási intézményekben használatában korlátozott tárgynak minősülnek a telekommunikációs eszközök. A parlament oldalára feltöltött indoklás szerint az iskolai mobiltelefon-használat jelentős mértékben eltereli a diákok figyelmét a tanulásról, emellett az internetes zaklatásra is lehetőséget teremt. A rendelet különösen a mobiltelefonokra terjed ki, emellett korlátozza a kép- vagy hangrögzítésre alkalmas eszközök, valamint az internet elérésére alkalmas okoseszközöket, vagyis az okostelefonok, tabletek, laptopok, és az okosórák használatát is. Mindemellett a tanulók az új jogszabály alapján igazgatói vagy pedagógusi engedéllyel használhatnak a tanórán vagy szünetben is mobiltelefont, de rögzíteni kell ennek célját és időtartamát.

Hazánkban még friss a mobiltelefonok használatának korlátozása, hiszen még most lett vége az első tanévnek, amikor is életbe léptek a korlátozások. Mindez viszonylag felkészületlenül érte a pedagógusokat, a diákokat és szüleiket egyaránt, annak ellenére, hogy néhány intézményben eleve korlátozták a mobiltelefonok használatát. Nemzetközi szinten nem újkeletű a jelenség, hiszen Franciaország már 2017-ben, Kína 2018-ban, Kanada pedig 2019-ben léptetett életbe korlátozásokat, melyeket később számos ország követett, mint például Dánia, Svédország, Anglia (Selwyn és Aagaard, 2021). Ezekből az országokból már rendelkezünk eredményekkel a használat korlátozásának tapasztalataival kapcsolatban, amelyek azt mutatják, hogy a mobiltelefonok iskolai tiltása vegyes hatással van a diákok tanulmányi eredményeire, mentális egészségére és az internetes zaklatásra (Campbell et al., 2024).

A magyarországi korlátozások bevezetése óta közel egy tanév telt el, ezen idő alatt az oktatási intézmények már kialakították saját szabályozási, tárolási és szankcionálásra vonatkozó módszereiket, és bár a diákokat érinti legnehezebben a korlátozás, lassan ők is alkalmazkodnak az új helyzethez. Az előadáshoz kapcsolódóan a nemzetközi szakirodalom áttekintése mentén és abból kiindulva végzünk egy kutatást, amelyben a középiskolákban tanító pedagógusokat kérdezzük a mobiltelefon-használat korlátozás helyi alkalmazásáról, annak oktatási órákra és óraközi szünetekre gyakorolt hatásairól.

Hivatkozások:

245/2024. (VIII. 8.) Korm. rendelet a nevelési-oktatási intézményekben a tiltott és a használatában korlátozott tárgyak köréről, valamint a tárgyakra vonatkozó eljárásrend részletes szabályairól. https://njt.hu/jogszabaly/2024-245-20-22

Campbell, M., Edwards, E. J., Pennell, D., Poed, S., Lister, V., Gillett-Swan, J., Kelly, A., Zec, D., & Nguyen, T.-A. (2024). Evidence for and against banning mobile phones in schools: A scoping review. Journal of Psychologists and Counsellors in Schools, 34(3), 242–265. https://doi.org/10.1177/20556365241270394

Selwyn, N., & Aagaard, J. (2021). Banning mobile phones from classrooms—An opportunity to advance understandings of technology addiction, distraction and cyberbullying. British Journal of Educational Technology, 52(1), 8–19. https://doi.org/10.1111/bjet.12943

Szerzők: Pusztai Gabriella, Demeter-Karászi Zsuzsanna, Major Enikő, Puskás Marcell

Absztrakt címe: Család-iskola kapcsolattartási mintázatok a felekezeti szektorban

Kulcsszavak: család-iskola partnerség, szektorközi összehasonlítás, felekezeti intézmények, állami intézmények

Absztrakt: A nem állami fenntartású, különösen a felekezeti és alapítványi iskolák eredményessége és népszerűsége világszerte jelentős szakmai viták tárgya. Ezen intézmények sikerességét gyakran a magasabb társadalmi státuszú tanulók szelekciójával (Gibbons et al., 2006), valamint a szülőkkel kialakított szoros kapcsolattal magyarázzák (Coleman et al., 1987; Morris, 2010). A tanulói eredményességet alapvetően meghatározza a családi háttér, amely az oktatási rendszerek egyik legnagyobb kihívását, a társadalmi hátrányok kompenzálásának szükségességét veti fel. Az oktatáspolitikai törekvések ennek megfelelően hangsúlyozzák a szülők iskolai bevonódásának jelentőségét (Epstein, 2010). A szülői részvétel korábbi formái főként az iskolai adománygyűjtésekre és rendezvényszervezésre korlátozódtak (Hamlin et al., 2016), ám Epstein (2010) hatdimenziós modellje jelentősen kitágította a szülői bevonódás értelmezési keretét. E megközelítés alkalmazása azonban a felekezeti iskolák kontextusában továbbra is alulreprezentált a kutatásokban.

Vizsgálatunk célja az volt, hogy az Epstein-féle szülői bevonódási dimenziók mentén feltárjuk, mutatkoznak-e eltérések a felekezeti és állami iskolák szülőkapcsolati gyakorlataiban. 45 általános és középfokú iskolában tanító pedagógussal készült félig strukturált interjú szövegkorpuszát elemeztük, Magyarország egyik leginkább hátrányos helyzetű régiójában. A szövegeket deduktív és induktív kódolással, az ATLAS.ti program segítségével dolgoztuk fel. Eredményeink szerint a szülő-iskola kapcsolatok mintázatai mindkét fenntartói típusban hasonlóságot mutatnak, amit a térség szociális sajátosságai befolyásolnak. Ugyanakkor a felekezeti iskolák esetében jellemzőbb a közösségteremtő szülői programok szervezése, és ritkább a szülői kapcsolattartás iránti pedagógusi érdeklődés elhalványulása.

Hivatkozások:

Coleman, J. S., & Hoffer, T. (1987). Public and privat high schools. The Impact of communities. Basic Books.

Epstein, J. L. (2010). School, Family and Community Partnerships. Westview Press.

Greeley, Andrew M. (1982). Catholic Schools and Minority Students. Transaction Books.

Gibbons, S., & O. Silva (2006). Faith Primary Schools: Better Schools or Better Pupils?. Journal of Labor Economics, 29(3), 589-635.

Hamlin, D.; Flessa, J. (2016). Parental Involvement Initiatives: An Analysis. Educational Policy, 32(5), 1-31.https://doi.org/10.1177/0895904816673739

Morris, A. (2010). Parents, pupils and their Catholic schools: Evidence from school inspections in England 2000–2005. International Studies in Catholic Education
, 2(1), 80-94. https://doi.org/10.1080/19422530903494868

Szerzők: Rácz Debóra, Szabó Erika Krisztina

Absztrakt címe: Olaszország vizsgálata a kulturális értékek mentén

Kulcsszavak: Olaszország, Kultúra, kulturális politika, felnőttoktatás, közösségi művelődés

Absztrakt: A kutatás fő témája Olaszország kulturális életének és kulturális területeinek a vizsgálata, mely során kitértünk arra, hogy milyen tulajdonságai vannak az országnak, mind területét, nyelvét, etnikai csoportjait tekintve. Egyre többen választják utazásuk célpontjának Olaszországot, azonban kevesen vannak tisztában azzal, hogy milyen kulturális kincseket is rejt ez az ország.

A kutatásunk során a következő kérdéseket vetettük fel: Milyen hagyományaik vannak? Milyen adaptálható jó gyakorlatok vannak, a kultúra tekintetében? Illetve felvetettük kutatási kérdésnek azt is, hogy milyen számok vannak a felnőttoktatás terén. Ezekre a kérdésekre keressük a válaszokat a kutatásunk során. Célunk, hogy egy átfogóbb képet alkossunk Olaszország kulturális rendszeréről, törekvéseiről, mind a fiatalok mind az idősebb korosztály tekintetében, továbbá egy számunkra is új kutatási területen vizsgálódjunk.

A témában kevés összegző kutatás fellelhető, éppen ezért törekedtünk arra, hogy röviden, de egy bevezető képet alkossunk és hozzunk létre mások és magunk jövőbeli kutatásaihoz. A téma aktuális lehet, hiszen minden nemzetnek megvan a saját kulturális rendszere és értéke, amelyet érdemes megismernünk, megteremtve ezáltal az adaptálhatóság lehetőségét hazánk kulturális rendszerének fejlesztéséhez. A kutatási módszer amit alkalmaztunk leginkább dokumentumok és olyan weboldalak elemzése amelyek szorosan kötődnek Olaszországhoz. A kutatásunk alapjául vettük a nemzet saját kulturális jogszabályi politikáját, amelyet a Kulturális örökség és Táj Kódex szabályoz, (Altalex 2024). Emellett az intézményi hátteret vizsgálva megnéztük azt is, hogy a Kulturális Minisztérium, milyen főigazgatóságokkal rendelkezik, illetve melyik az az igazgatóság, amely a kultúra fenntartásával foglalkozik. A legfőbb feladatokat a kultúrával kapcsolatban az Oktatás, Kutatás és Kulturális Intézetek Főigazgatósága látja el, amelynek feladatai közé tartozik, hogy előmozdítsa a kulturális örökségek megismerését helyi, országos és nemzetközi szinten. (Ministero della Cultura 2025) Számos jó gyakorlati példa található arra, hogy milyen közösségi művelődési lehetőségeket biztosítanak a különböző társadalmi csoportok számára az országban, ilyen lehetőség többek például a Fiatal Olasz Művészek Körének Egyesülete, (Giovani artisti italiani 2025). Igaz, hogy a kultúrát vizsgáltuk a kutatásunk során, azonban a felnőttoktatás és a felnőttképzés is nagyon fontos, hiszen a kultúrának elemi része az általános műveltség, ennek tekintetében fontos lehet figyelembe venni, ezt a területet is. A 2023-as adatok szerint Olaszországban a 25 és 64 év közöttieket tekintve 11,6%-uk vesz részt tanulási folyamatban. (Cedefop 2025) A kutatás során, kerestünk olyan hagyományokat, amelyek esetleg nem olyan ismertek, ilyen például a Befeta, továbbá mivel Olaszország híres a gasztronómiájáról, kiemeltünk néhány nevezetes ételt, illetve terméket, amelyek erről a területről származnak, mint például a fagylalt. (Warbletoncouncil, 2025) Az országban több város is elnyerte már az Európa Fővárosa címet, többek között: Firenze, Bologna, Genova és Matera, 2025-ben pedig egy határmenti testvértelepülés is elnyerte a címet: az olasz Gorzia és a szlovén Nova Gorica. (Europeana 2025) Ezen információk növelik az ország kulturális értékét, hiszen nem csak kulturális fővárosa van, hanem számos világörökségi helyszínnel is rendelkezik, ide sorolható például a Santa Maria delle Grazie-templom Milánóban. (Unesco 2025)

A kutatás hasznos lehet mindazok számára, akik szeretnék jobban megismerni az ország sajátosságait, illetőleg alapot adhat a nemzeten belüli további kutatási folyamatoknak.

Hivatkozások:

Warbletoncouncil (2025): Olaszország kultúrája: hagyomány, szokások, gasztronómia, zene. Elérhető: https://hu.warbletoncouncil.org/cultura-de-italia-6147

Altalex (2024): Codice dei beni culturali e del paesaggio. Elérhető: https://www.altalex.com/documents/codici-altalex/2014/11/20/codice-dei-beni-culturali-e-del-paesaggio

Ministero della Cultura (2025): Direzione generale educazione, ricerca e istituti culturali. Elérhető: https://dgeric.cultura.gov.it/

Unesco (2025): World Heritage. Elérhető: https://www.unesco.org/en/world-heritage/grid?hub=68246 &f%5B0%5D=countries%3A96599f4e-00d3-5f3d-becc-6f6c1c185490 &f%5B1%5D=dataset_filters%3A6b092825-9770-47e0-92c6-084caebeca46#toggle-facets

Giovani artisti italiani (2025): L'associazione. Elérhető: https://www.giovaniartisti.it/lassociazione

Cedefop (2025): Italy. Elérhető: https://www.cedefop.europa.eu/hu/countries/italy

Europeana (2025): Európa Kulturális Fővárosai 2025- Chemnitz és Nova Goriza-Gorizia. Elérhető: https://www.europeana.eu/hu/stories/european-capitals-of-culture-2025-chemnitz-and-nova-gorica-gorizia

Szerző: Rébay Magdolna

Kulcsszavak: református egyház, iskola, oktatáspolitika, Horthy-korszak, vallásoktatás

Rébay Magdolna: Református oktatáspolitika a Horthy-korszakban (Debreceni Egyetemi Kiadó, Debrecen, 2025) – könyvbemutató: A kötetet bemutatja: Ugrai János

"A missziós parancsban Jézus arra hívta az apostolokat, hogy „tegyetek tanítványokká minden népeket (…) Tanítván őket, hogy megtartsák mindazt, a mit én parancsoltam néktek" (Máté 28, 19). E küldetésből fakad a keresztyén és keresztény egyházak tanító szervezetként történő önmeghatározása. E szellemiség jegyében minden önállóvá vált református egyházközség, ahogy ereje engedte, iskolát alapított. A népiskolát ugyanis az „egyház veteményes kertjé"-nek tekintette. Fontos, hacsak nem elsődleges célja volt, hogy a felnövekvő református egyháztagokat egyházias szellemben nevelje, hitüket kialakítsa, erősítse, elmélyítse. Arra törekedett, hogy a gyermekek felnőve az egyház tevékeny, egyháztársadalmi életben szerepet vállaló tagjaivá váljanak. Minderre a szekularizálódó világban, a családi vallásos nevelés gyengülésével, sőt visszaszorulásával a korábbinál is nagyobb szükség volt.

Az iskolafenntartás tehát a református egyháznak a megalakulásától kezdve az egyik fő feladatát képezte. Az 1791. évi XXVI. tc. biztosította számára az autonómiát s ennek részeként az iskolaalapítási jogot. A jogszabályok a Tanácsköztársaság eltérő rendelkezését leszámítva egészen az 1948. évi XXXIII. törvényig garantálták az egyház számára az iskolaállítás és -fenntartás szabadságát.

A jelen kötet a Horthy-korszakra koncentrál, ezen időszak református oktatáspolitikájának – elsősorban közoktatás-politikájának – bemutatása és elemzése a célja. A korszak kormányai vállaltan a keresztény és nemzeti ideológia talaján álltak. Ezért különösen érdekes, hogyan viszonyultak (és viszont) a magyar nemzeti jellegét kidomborító református egyház oktatási törekvéseihez. A könyv a református egyház oldaláról közelíti meg a kérdést, a szerző elsődlegesen felekezeti forrásokat vizsgált meg. Az elemzési egységek egyrészt az egyházkerületek voltak, másrészt a magyarországi református egyház egésze.

A református egyház önkormányzati rendszerének köszönhetően az egyházkerületek széles jogkörrel rendelkeztek, saját oktatáspolitikát folytattak, még ha az országos zsinat alkotta törvények adta kereteken belül is. Igazodniuk kellett továbbá az Egyetemes Konvent intézkedéseihez. A Magyarországi Református Egyház a trianoni békét követően négy egyházkerülettel rendelkezett. Ezek a Dunántúli, a Dunamelléki, a Tiszáninenni és a Tiszántúli Református Egyházkerület. Legfőbb elsődleges források az évente rendszerint egy vagy két alkalommal megrendezésre kerülő egyházkerületi közgyűlések jegyzőkönyvei voltak.

A könyv négy fő kutatási kérdésekre keresi a választ: 1. Hogyan reagált az egyházkerület az állami oktatáspolitika törekvéseire, intézkedéseire; 2. Milyen oktatáspolitikai irányelveket fogalmazott meg ő maga; 3. Milyen lépéseket tett az iskolái megerősítése, az oktatás színvonala javításának/stabilizálásának érdekében; 4. Hogyan alakult az iskolai vallásoktatás története?

A szerző a kötet első részében az egyházkerületek oktatásügyét mutatja be. E fejezetek állandó részei: az egyházkerület helyzete, általános oktatáspolitikai céljai, református oktatási és nevelési intézményhálózat, az autonómia és a finanszírozás kérdése, végül – egy kivétellel – a vallásoktatás. A református iskolahálózatról szóló fejezet a népiskolákkal kezdődik, majd a középfokú iskolák, a középiskolák és a felsőoktatási intézmények következnek, utóbbiak közül a teológiai akadémiák és az egyetemi teológiai kar tudatosan hiányzik. Az egyszerűség kedvéért

e fejezetrész végére kerültek az egyéb oktatási/nevelési intézmények: az óvodák, árvaházak, népfőiskolák.

A könyv második nagyobb egységébe problématörténeti tanulmányok kerültek. Az egyházkerületek oktatáspolitikájának kutatása közben olyan témák domborodtak ki, amelyeket érdemes volt külön is megvizsgálni. Ezek: az autonómia, a finanszírozás, a koedukáció, a lelkésztanítóság, a visszacsatolt területek református iskoláinak kérdése. Külön fejezetet szól a Bányai Evangélikus Egyházkerület oktatáspolitikájáról, ami lehetőséget ad párhuzam vonására.

A könyv megjelenését a Kulturális és Innovációs Minisztérium Nemzeti Kutatási Fejlesztési és Innovációs Alapjából finanszírozott MEC _K_21 pályázati program keretében futó MEC_K 141092 számú projekt tette lehetővé.

Szerző: Rébay Magdolna

Absztrakt címe: Az arisztokrata leánynevelés intézményesülése: a „Sion” esete

Kulcsszavak: arisztokrácia, leánynevelés, Horthy-korszak, Notre Dame de Sion, Budapest

Absztrakt: Az arisztokrata családok leány tagjainak a nevelése a XIX. században jellemzően otthoni keretek közt zajlott (Virág, 2013). Az oktatás intézményesülésének a folyamata (Halász, 2001) azonban némi késéssel ezt a társadalmi réteget is elérte. Wasson szerint 1914 előtt főnemes lány Európában igen ritkán iratkozott be középiskolába (Wasson, 2006, 82.). A leányok Stekl szerint is tartózkodtak a nyilvános iskolai tanulmányoktól (Stekl, 2004, 72.). Winkelhofer szerint oktatásuk a fiúkénál sokkal kevésbé volt alapos, szigorú és céltudatos (Winkelhofer, 2009, 108–109.). A XX. század elejétől mind több főrangú leány vállalta a középszintű tanulmányokkal járó rendszeres tanulást. A XX. század első felében egyre több főnemes leány iratkozott be alap- és/vagy középfokú iskolába, sőt néhányan felsőoktatási intézménybe. A rendies elkülönülés azonban ekkor is jellemző maradt, csak a korábbitól eltérő módon. A társadalmi elit ugyanis egyes iskolákat előnyben részesített. Ezen intézmények beazonosításában emlékiratok voltak segítségünkre.

A jelen kutatás során a Notre Dame de Sion női kongregáció budai intézetének – a „Sion”-nak – társadalmi karakterét vizsgáltuk meg a főnemes diákokra fókuszálva. Arra kerestük a választ, 1. kik tanultak közülük ebben az intézetben, 2. honnan érkeztek (korábbi iskola, lakóhely), 3. milyen státuszban (rendes vagy magántanuló) és hány évig tanultak itt, valamint 4. mi volt felekezetük és a szüleik foglalkozása? Forrásaink a Budapest Főváros Levéltárában található tanulói anyakönyvek (1917/18–1929/30.) és a leánylíceum, később leánygimnázium értesítői (1930/31–1942/43.) voltak. Módszerünk a dokumentumelemzés volt.

A Notre Dame de Sion szerzetesi kongregáció tagjai 1904-ben telepedtek le hazánkban. 1907-ben elemi leányiskolát és polgári leányiskolát nyitottak. Utóbbi később pár évre felső leányiskolává alakult, majd 1918/19-től ismét polgári leányiskolaként működött. A Sas-hegyen épült új modern iskolaépület lehetővé tette, hogy 1930-ban érettségit adó leánylíceumot is indítsanak, amely 1935/36-ban nyolcosztályossá vált, s leánygimnáziummá alakult. Az intézmény internátussal is rendelkezett. Nagy súlyt fektettek a modern idegen nyelvek és a zene tanítására, valamint a testmozgásra (Biró, 2019, 566–571.). A Sion iskoláit főképp a felső középrétegek és az elit gyermekei látogatták. A diákok közt arisztokratákat is szép számmal találunk főként a polgári és a felső leányiskola évfolyamain. A leánygimnáziummá történő alakulást követően az arisztokrata növendékek száma erőteljesen lecsökkent – feltehetőleg más iskolák (pl. a Sacré Coeur intézetei) nagyobb vonzereje miatt (Rébay, 2024, 330–335.). Arányuk esése hátterében pedig az intézmény népességének jelentős növekedése is meghúzódott.

Az 1917/18. és 1942/43. közti időszakban 38 középszinten tanuló főrangú diákot sikerült beazonosítanunk, akik 27 család (nemzetség) tagjai. A katolikus, nyugat-magyarországi gróf Széchenyi és gróf Zichy családból jártak legtöbben az intézménybe, négy-négy fő. Az erdélyi báró Apor, a felső-magyarországi báró Luzénszky és báró Majthényi, a nyugat-magyarországi gróf Serényi és az erdélyi gróf Teleki családból pedig 2-2 fő. Az egy családból érkezők közt testvérek is voltak, ahogy különböző ágakból származók is. A döntő többségük anyanyelve a magyar volt. Felekezetüket tekintve jellemzően katolikusok voltak. Két fő esetén református vallást jelöltek meg. Kevés kivétellel rendkívüli tárgyat legalább diákságuk egyik évében tanultak, többnyire a franciát és/vagy zongorát. Rendszerint rendes tanulók voltak, tehát az iskolában zajló pedagógiai munka állt az intézményválasztás hátterében. Az ismert főrangú diákok szülei közt a legnagyobb csoport a földbirtokosoké volt, de az abszolút többséget nem érték el. A második leggyakoribb foglalkozás a magánzó volt. Az adatok az arisztokrácia bomlásának folyamatára utalnak, a munkavállalás egyre sürgetőbb voltára.

Hivatkozások:

Biró Aurél (2019): Notre Dame de Sion oktatási és nevelési intézményei. In: Beke Margit (szerk.): Katolikus Budapest IV.: Oktatási és nevelési intézmények. Budapest, Esztergom-Budapest Főegyházmegye, 565–573.

Halász Gábor (2001): Az oktatási rendszer. Budapest, Műszaki Könyvkiadó. https://halaszg.elte.hu/download/Oktatasi%20rendszer%20-%20HTML.htm#_ftn1.

Rébay Magdolna (2024): Az arisztokrata leánynevelés intézményesülése a XIX–XX. században Magyarországon. In Berecz Anita, Kristóf Ilona (szerk.): A rang kötelez. Rendi és rendies magatartásformák a középkortól a 20. századig. Eger, Líceum Kiadó, 321–342.

Stekl, Hannes (2004): Österreichs Adel im 20. Jahrhundert. In: Schulz, Günther – Denzel, Markus A. (Hg.): Deutscher Adel im 19. und 20. Jahrhundert. St. Katharinen, Scripta Mercaturae, 35–73.

Virág Irén (2010): Nőnevelés – arisztokrata tradíciók. Iskolakultúra 20. évf. 3. sz. 58–73.

Wasson, Ellis (2006): Aristocracy and the Modern World. New York, Basingstoke.

Winkelhofer, Martina (2009): Adel verpflichtet: Frauenschicksale in der k. u. k. Monarchie. Wien, Amaltheia.

Szerzők: Rétháti Csilla, Rákó Erzsébet

Absztrakt címe: A szakiskolai rendszerben megjelenő gyermekvédelmi szakellátásban élő fiatalok tanulmányi eredményessége

Kulcsszavak: sajátos nevelési igény, szakiskola, gyermekvédelem

Absztrakt: A családi háttértényezők rendkívül nagy hatással vannak a tanulók eredményességére, ez a megállapítás fokozottan érvényes a sajátos nevelési igényű gyermekek és fiatalok esetében. Az egyéni szükségletek kielégítése a családokat is nagy próbatétel elé állítja, a gyermekvédelmi szakellátásban élők pedig még inkább hátrányba kerülnek a családban nevelkedő társaikhoz képest. Számos tényező befolyásolja az iskolai lemorzsolódást, többek között a diákok gyermekkori rossz tapasztalatai és a tanulási nehézségek is magas rizikófaktort jelentenek. Nem pusztán a teljesítményre, de a motivációra is hatással van, hogy a tanuló milyen családban él. Nehéz szétválasztani, hogy pontosan milyen okok vezetnek a lemorzsolódáshoz tekintve, hogy a gyermekek olyan körülmények közül kerültek be a vérszerinti családjukból a gyermekvédelem rendszerébe, ami már önmagában jelentős kockázati tényező. Herczog, (2013), Rákó (2014), Szemerszki (2015), Andersen at. al. (2021), Fehérvári és mtsai (2021), alapján arra a kérdésre kerestük a választ, hogy a szakiskolában milyen számban vannak jelen a gyermekvédelmi szakellátásban részesülő fiatalok? Valamint milyen feladatok elé állítja az iskolai dolgozókat a kedvezőtlen családi háttérrel rendelkező fiatalok lemorzsolódásának megelőzése? A kutatás feltáró jellegű, újszerű a témában kevés kutatás áll rendelkezésre. Az interjú kérdéseit egy azt megelőző kérdőíves vizsgálatunk alapján állítottuk össze. Kutatásunk helyszíne két hátrányos helyzetű (Észak-Magyarország és Észak-Alföld) és egy jobb anyagi helyzetű régió (Nyugat-Dunántúl) szakiskolái és szakiskolai tagozatai voltak. A kutatás módszere félig strukturált interjú. Az interjúkat az előbbiekben említett intézmények igazgatóival készítettük, összesen 12 fővel. Az interjú lehetővé teszi, hogy a szakiskolába járó gyermekek, fiatalok lemorzsolódásának hátterét mélyebben megismerjük, különös tekintettel a családi hátteret átmenetileg vagy véglegesen nélkülöző gyerekek, fiatalok halmozottan hátrányos helyzetű csoportjára. A válaszadók egyetértettek abban, hogy különleges kihívás

elé állítja őket a gyermekvédelmi szakellátásban élő fiatalok végzettséghez juttatása.

Eredményeink több esetben egyezést mutattak más hazai és nemzetközi kutatások eredményével mindannak ellenére, hogy azok többnyire nem eltérő tantervű iskolákban keletkeztek. Szakiskolai specifikumként említendő annak ambivalens hatása, hogy több esetben már a diákok szülei is az adott intézményben töltötték iskolás éveiket. A szakiskolák élen járnak a szabadidős iskolai programok szervezésében, ami lehet szakkör, sporttevékenység, vagy kulturális időtöltés. Ezekhez a lemorzsolódást csökkentő intézkedésekhez elsősorban külső kapcsolatrendszerük juttatja hozzá őket.

A kutatás mind elméleti, mind gyakorlati szempontból jelentősen hozzájárul egyrészt a téma szakirodalmának bővítéséhez, másrészt a kapott válaszok alapján kirajzolódnak azok a beavatkozási irányok, amik a szakképzés speciális területén megvalósítandók a szakiskolákban tanuló gyerekek, fiatalok hatékonyabb szakképzése érdekében.

Hivatkozások:

Andersen, S., Davidsen, M., Nielsen, L., S. Tolstrup, J., (2021)

Mental health groups inhigh schoolstudents andlater school dropout: alatentclass andregister-based follow-up analysisoftheDanish National Youth StudyAndersenetal. BMC Psychol (2021) 9:122https://doi.org/10.1186/s40359-021-00621-7

Herczog, M. (2013) Szakellátásban élő gyerekek és a korai iskolaelhagyás. Budapest.

Rákó, E.(2014) Gyermekvédelmi intézményekben elhelyezett gyerekek életkörülményei. Belvedere Meridionale, Szeged. ISBN 978-615-5372-05-6

Szemerszki, M. (2015). A tanulói eredményesség dimenziói és háttértényezői. In Szemerszki, M. (szerk.), Eredményesség az oktatásban. Budapest: OFI, 52-91.

Fehérvári, A., Paksi, B., Széll, K. (2021) (szerk.): Számít-e az iskola? Az iskolai lemorzsolódás vizsgálata. Eötvös Loránd Tudományegyetem, Budapest.

Szerző: Rigóczki Csaba

Absztrakt címe: Új paradigmák a természet tanításában

Kulcsszavak: természettudomány, tantárgyintegráció, Nat 2020, Kerettanterv

Absztrakt: A közbeszédben, social mediában, szakirodalomban is heves vita folyik a természettudományok oktatásának miként jéről. Visszatérő kérdés nem csak az elvárt tudás mélysége, hanem a tantárgyi, tantárgyközi, esetleg az epochális közelítés is.A „természettudomány" kifejezés azért beszédes, mert önmagában hordozza szakmánk kettősségét: valós dilemma, hogy vajon a természetre, vagy a tudományra tesszük a hangsúlyt? Bőségesen sorakoznak az erős érvek és ellenérvek. Ugyanakkor ne gondoljuk, hogy mindez a kérdéskör a kétezres évek első negyedének a dilemmája. Az 1970-es évektől olvashatók a természettudomány integrált oktatására vonatkozó, nemzetközi példákat is sorakoztató javaslatok, sőt, ha hátrébb lépünk még 100 évet – amikor még jóval kevesebb volt a természettudományos ismeret –, a reformpedagógusok nagyjai is érveltek az interdiszciplináris oktatás mellett. Ide tartozik a természettudó tantárgyak elutasítottságának kérdésköre is. Az ilyen irányú mérések eredménye egészen egyszerű: valamit rosszul csinálunk. Brassói Sándor 2006-ban felhívta a figyelmet, hogy: „Egyelőre még érvényesül az a több évtizede tartó tendencia, hogy az elitképzésben részt vevők jó eredményei elfedik a tömegoktatás problémáit. Nevezetesen azt, hogy az átlagos képességű diákok nagy hányadának természettudományi tudása, érdeklődése messze elmarad a kívánatostól".[i]

A 2024-es XXVI. Országos Közoktatási és Szakképzési Szakértői Konferencia plenáris ülésen több helyen felmerült a kérdés, pl. a „Z-szak" miként je, és ezirányú szekciójának is elsődleges témája volt a természeti oktatás integrációja. Az „Imposztor szindróma" című előadás például a szaktanári kompetenciák kérdését tárgyalta, azt, hogy képesek vagyunk-e a másik szaktárgyát tanítani? A kérdést egyaránt érdemes megvizsgálni a tanári kompetencia, és a tantárgyi követelmény oldaláról. Horányi Gábor már 2006-ban azt mondta „Legyünk őszinték: a tanárok nagy része egy párhuzamos természettudományi tárgyból nem igazán tudna leérettségizni"[ii]

Ezért lényeges a tantárgyintegráció és a tantárgykoordináció fogalmának megkülönböztetése, első az 5-8. évfolyamokon realitás, az utóbbi a gimnázium 9-10. évfolyamon ajánlható modell. Ahogy az említett konferencián Csépe Valéria tette fel előadásában a kérdést: ha történelem órán azt tanítjuk, ami magyar órán fontos, és magyar órán azt, ami történelemből fontos, akkor miért nem megy be a történelem órára magyar tanár is és fordítva? Ez a gondolat talán még fokozottabban illeszkedik a természettudományokra, mert a fizikus, a kémikus a biológus és a geográfus ugyanazt a kérdéskört tanítja sok esetben egyszerre. Hosszan sorolhatnánk a fejezeteket, amit a négy természettudó tantárgy a társtudományok területére kalandozva ismétel, mégis egy példát említek – ha van helye személyes tapasztalatnak egy ilyen dolgozatban –, egy éve történt, hogy a nyolcadikos fiam azzal jött haza az iskolából: ma egymás után két órán is ugyanazt tanultuk kémiából és biológiából. Mindezen túl a kerektantervek és a tankönyvek tartalmát, nevezéktanát, fogalomhálóját átvizsgálva felvetődik az a kérdés is, nem lehetséges, hogy egymásnak ellentmondásos ismeretet tanítunk a gyereknek? A Nat a természettudományos óraszámokat lecsökkentette, ugyanakkor a megkövetelt ismeret nem csökkent ilyen mértékben. Ráadásul a korszerű pedagógiai gyakorlat (projekt, outdoor, gamifikáció stb.) is időigényes. Hát akkor merre tovább?

Dolgozatom első felében rövid történelmi visszatekintés után az integrált természettudomány-oktatás mellett és ellene szóló érveket tekintem át. Ezután tantárgyközi aspektusból fogalmazok meg néhány bekezdést a Nat 2020-ban, és a jogszabályi hierarchiában alá tartozó kerettantervben megjelenő célkitűzésekről és ellentmondásokról, továbbá a harmadik szintet jelentő – Oktatási Hivatal javasolta – tanterveket és tankönyveket vetem össze. Publikációm második felében fenti megállapodásokra támaszkodva bemutatok egy köztes

megoldást/javaslatota gimnáziumok vezetői és munkaközösségei számára, amelyek a jogszabályi és a társadalmi valóság keretei között ad mozgásteret a hatékonyabb természettudós edukációra. Ez a javaslat a tantárgyak közötti átfedések, sőt ellentmondások magas számát igyekszik akár 10-20%-kal csökkenteni, ezzel időt szabadítva fel a minőségi munkára.

A szerző gyakorló tanár, egyben a neveléstudományok doktora, kutatótanár minősítése folyamatban. A publikáció neveléstudomány és a pedagogikum határterületen keresi a természettudós oktatás előzményeit, a realitásait és a tantárgyintegráció/koordináció jövőbeli lehetőségeit.

[i] Használható tudást vagy lebutított tudományt? Utak é s tévutak a természettudományi és matematikai nevelésben, Új Pedagogiai Szemle, 2006/1, p56

[ii] Használható tudást vagy lebutított tudományt? Utak é s tévutak a természettudományi és matematikai nevelésben, Új Pedagogiai Szemle, 2006/1, p63

Szerző: Schmidtka Ildikó

Absztrakt címe: Újmédia elemek és a tanulás kapcsolata nagykanizsai általános iskolai diákok esetében

Kulcsszavak: tanulás, újmédia, közoktatás

Absztrakt: A digitális technológia ma már szinte észrevétlenül, mégis meghatározó módon van jelen a mindennapi életünkben. Nemcsak az egyéni és társadalmi szokásainkat formálja át, hanem alapjaiban alakítja át azt is, ahogyan információt szerzünk, kapcsolatot tartunk, sőt, ahogyan tanulunk és tanítunk is. Az oktatás világában ez szembe tűnően megjelenik, ahol a digitális eszközök és platformok már nem csupán kiegészítői, hanem sok esetben meghatározó elemei az oktatási folyamatnak.

A modern technológia fejlődésével a média fogalma is új értelmet nyert: megjelent az interaktív, kétirányú kommunikáció, amely nem korlátozódik sem térben, sem időben. Az úgynevezett újmédia lehetőséget ad arra, hogy a felhasználók ne csupán passzív befogadói legyenek a tartalomnak, hanem aktívan részt vegyenek annak alakításában is. Ez a jelenség az oktatásban is érezteti hatását: a tanárok és a diákok közötti viszony, valamint a tanulási folyamat struktúrája is átalakulóban van.

Előadásom célja, hogy bemutassam az újmédia technológia alkalmazásának lehetőségeit a közoktatásban, különös tekintettel az általános iskolai környezetre. A kutatásomban a nagykanizsai általános iskolai tanulók tanulási szokásait vizsgáltam abból a szempontból, hogy milyen eszközöket használnak, milyen célra veszik igénybe ezeket a technológiákat, és milyen mértékben épülnek be mindennapi tanulási rutinjukba. Eredményeim révén szeretnék rávilágítani arra, hogy ezek az eszközök hogyan segíthetik vagy éppen hogyan formálják a diákok tanulási folyamatait.

A vizsgálat és az előadás elméleti és gyakorlati szempontból is fontosnak tekinthető, hozzájárulhat ahhoz, hogy jobban megértsük a digitális megoldások közoktatásban való alkalmazhatóságát, és segítséget nyújthat a pedagógiai gyakorlat fejlesztésében. Emellett elősegítheti olyan korszerű módszerek és jó gyakorlatok azonosítását is, amelyek a jövő oktatásának szerves részét képezhetik.

Szerző: Sebestyén Krisztina

Absztrakt címe: Középiskolások jövőterveinek vizsgálata az általános iskolában tanult idegen nyelv figyelembevételével

Kulcsszavak: idegennyelv-tanulás, idegennyelv-választás, középiskola-választási klaszterek, általános iskola, középiskola

Absztrakt: Az idegennyelv-tanulás eredményességét, a nyelvtudás jövőben való hasznosíthatóságát és az ezzel kapcsolatos terveket számos tényező befolyásolja. Például az, hogy milyen idegen nyelvet tanult az egyén az általános iskolában, továbbá az is, hogy ennek a nyelvnek a kiválasztására neki volt lehetősége, vagy a más ok miatt tanulta az adott idegen nyelvet (Sebestyén 2023). Az idegen nyelv tanulása a középiskolában is folytatódik, de kérdés, hogy az intézményváltással idegennyelv-váltásra is sor kerül-e, vagy az egyén folytathatja a korábban már elkezdett idegen nyelv tanulását (Gyarmathy et al. 2016; Albert et al. 2018; Farczádi-Bencze et al. 2020).

Előadásunkban azt vizsgáljuk, hogy az általános iskolában tanult idegen nyelvet ki választotta az egyén számára, a tanult idegen nyelv tanulását tudta-e folytatni a középiskolában, valamint milyen tervek rajzolódnak ki az adott idegen nyelv esetében a továbbtanulással, illetve a munkavállalási és jövőtervekkel összefüggésben. Ehhez a 11. évfolyamos gimnazistákkal, illetve szakgimnazistákkal (890 fő) felvett „Némettanulás, illetve -tanítás Hajdú-Bihar és Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében” (2018-2019) című kérdőíves kutatás adatait elemezzük SPSS programban kereszttáblák, variancia-analízisek és klaszteranalízisek segítésével. Az előadásban bemutatott saját készítésű változók a középiskolában tanult idegen nyelvekre (csak németet 157 fő, csak angolt 337 fő, míg németet és angolt 396 fő tanult), illetve a középiskola-választásra (tanulói klaszterek: „Ingázó szakmaorientáltak” 233 fő, „Kitörni vágyók” 274 fő, „Felsőoktatás-orientált helyiek” 127 fő, „Túlélésre hajtók” 255 fő) vonatkoznak.

Eredményeink szerint az általános iskolában német nyelvet tanulók közül többen váltanak idegen nyelvet a középiskolába kerüléskor, mint az angolt tanulók közül. Arányaiban többen váltottak idegen nyelvet azon tanulók, akik nem saját választásuk alapján tanulták az adott idegen nyelvet az általános iskolában. Az általános és középiskolában is angolt tanulók angol nyelvvel kapcsolatos jövőtervekre vonatkozó válaszátlagai magasabbak, mint az általános és középiskolában németet tanulóké. A kutatás gyakorlati jelentőségét az adja, hogy az idegennyelv-választásra, -váltásra és jövőtervekre vonatkozó eredmények figyelembevételével még hatékonyabbá, illetve eredményesebbé tehető az idegennyelv-tanulás, valamint -tanítás folyamata.

Hivatkozások:

Albert Á., Tankó Gy. & Piniel K. (2018): A tanulók válaszai a 11. évfolyamon. In: Öveges E. & Csizér K. (szerk.): Vizsgálat a köznevelésben folyó idegennyelv-oktatás kereteiről és hatékonyságáról. Kutatási jelentés. 90–160. https://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/sajtoszoba/nyelvoktatas_kutatasi_jelentes_2018.pdf

Farczádi-Bencze T., Jakus E., Kránicz E., Öveges E. & Perge G. (2020): Útmutató az idegen nyelv tantárgy tanításához a 2020-ban kiadott Nemzeti alaptanterv és kerettantervek alapján.https://www.oktatas2030.hu/wp-content/uploads/2020/10/utmutato-az-idegen-nyelv-tantargy-tanitasahoz.pdf

Gyarmathy D., Auszmann A. & Neuberger T. (2016): Az anyanyelvi és idegen nyelvi spontán beszéd temporális jellemzői. Anyanyelv-pedagógia, 9(1): 5–19. https://www.doi.org/10.21030/anyp.2016.1.1

Sebestyén K. (2023): Kik és miért tanulnak németet az érettségit adó képzésekben? Debrecen: Debreceni Egyetemi Kiadó.

Szerzők: Sebők Lajos, Ördög Patrícia

Absztrakt címe: Hollandia kulturális intézményrendszere

Kulcsszavak: Hollandia, kulturális intézményrendszer, művészet, kulturális sokszínűség

Absztrakt: Elemzésünk során egy általános képet szerettünk volna kapni a holland kulturális intézményrendszerről és annak működéséről, így kutatásunk célja, hogy szemléltesse a holland kulturális intézményrendszer működésének alapvető szerkezeti és szabályozási elemeit, valamint rávilágítson arra, miként járul hozzá ezen modell a kulturális szektor fenntarthatóságához és annak társadalmi beágyazottságához.

Az elemzés módszertana a holland kultúrpolitikai törvény megismerésére, az Oktatási, Kulturális és Tudományos Minisztérium (OCW), valamint kulturális intézmények honlapjainak tartalomelemzésére (Van Gogh Museum, 2025; Rijksmuseum 2025), illetve a Boekman Foundation (2023) Short Cultural Policy Profile című dokumentum feldolgozására terjed ki, amely átfogó és elméleti szempontból megalapozott képet nyújt a holland kulturális rendszer működéséről.

A kulturális rendszer működésének alapelvei közé sorolható a fenntarthatóság, a sokszínűség és a társadalmi beágyazottság, amelyet az állami szerepvállalás, a jogszabályi háttér és a közfinanszírozás is támogat. A kulturális politika egyik meghatározó mottója „Egy okos, tehetséges és kreatív Hollandiáért” jól tükrözi az ország szemléletét, amely szerint a kultúra a tudásalapú társadalom és a nemzeti identitás építésének alapköve.

Hollandia kulturális intézményrendszeréről elmondható, hogy egy jól strukturált, decentralizált modell alapján működik, amelyben a központi és helyi szintek közötti együttműködés kulcsszerepet játszik. Az intézményrendszer történeti fejlődése során több korszakon átívelő reformot figyelhetünk meg. A második világháborút követően az állami szerepvállalás növekedett, majd az 1980-as évektől a gazdasági kihívások hatására csökkentek a támogatások, ami az intézmények nagyobb önállóságához vezetett. Az ezredforduló után a piaci szemlélet erősödött, célzott programokat indítottak fiatalok és etnikai kisebbségek bevonására. 2010 után előtérbe került a kultúra társadalmi szerepének megerősítése, napjainkban pedig a fenntarthatóság és az átláthatóság elve határozza meg a kulturális rendszer fejlesztését.

Az ország kulturális politikájának alakításáért és végrehajtásáért az Oktatási, Kulturális és Tudományos Minisztérium (Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, 2016, 2025) felel, amely komplex feladatkört lát el a kulturális örökség védelme, a művészetek támogatása, valamint a kulturális részvétel előmozdítása terén. A kulturális szektor működését átfogó jogszabályi keret szabályozza, továbbá a rendszer fontos jellemzője a közfinanszírozás átláthatósága, valamint az országos kulturális alapok pl. Mondriaan Fund, Performing Arts Fund szakmai irányítása. Hollandia hosszú távú stratégiát épített ki a nemzetközi kulturális diplomácia terén, amelyet a Creative Industries Fund és a DutchCulture nevű szervezet koordinál. Ez utóbbi felületként szolgál a kulturális export ösztönzésére, a nemzetközi hálózatépítésre, valamint a holland művészek és intézmények nemzetközi jelenlétének megerősítésére.

A kulturális csúcsintézmények – többek között a Rijks Múzeum, a Van Gogh Múzeum és a Holland Királyi Művészeti Akadémia vagy a Het Nemzeti Színház– nem csupán nemzeti identitásképző szerepük miatt, hanem a nemzetközi kulturális együttműködések és tudástranszfer szempontjából is meghatározóak (Lotman, 2011; Van Meerkerk & Van den Hoogen, 2018).

Hivatkozások:

Boekman Foundation (2023). The Netherlands: Short cultural profile review. Compendium. Elérhető: https://www.culturalpolicies.net/wp-content/uploads/pdf_short/the_netherlands/Netherlands_short_07_2023.pdf
Lotman, J. (2011). The place of art among other modelling systems. Sign Systems Studies, 39(2/4), pp. 249–270.
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (2016). Wet op het specifiek cultuurbeleid (Sajátos kultúrpolitikai törvény).
Elérhető: https://wetten.overheid.nl/BWBR0005904/2016-07-01
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (2025). Ministry of Education, Culture and Science. Hollandia Kormánya. Elérhető: https://www.government.nl/ministries/ministry-of-education-culture-and-science
Rijksmuseum (2025). Rijks Múzeum hivatalos honlapja. Elérhető: https://www.rijksmuseum.nl/en
Van Gogh Museum (2025). Van Gogh Múzeum hivatalos honlapja.
Elérhető: https://www.vangoghmuseum.nl/en
Van Meerkerk, E. & Van den Hoogen, Q.L. (2018). Cultural policy in the polder – 25 years Dutch policy act. Amsterdam: Amsterdam University Press

Szerzők: Simonné Kajtár Gabriella, Simon István Ágoston

Absztrakt címe: A különböző típusú úszóedzésen résztvevő gyermekek fizikai aktivitása és táplálkozási szokása

Kulcsszavak: fizikai aktivitás, rekreációs- és adaptív úszás, tudatos táplálkozás, egészségtudatosság

Absztrakt: A digitális nemzedék mindennapi élete során nő a képernyőidő, hiszen a digitális tudástranszfer sikeressége igényli az eszközök gyakori és tartós használatát. Ennek hatására átalakul a gyermekek napirendje, fokozódik az inaktivitás, s egyre kevesebb idő jut a rendszeres fizikai aktivitás megvalósítására a mindennapjaik során. A negatív tendenciára a HBSC kutatások eredményei is felhívják a figyelmet, miszerint a diákoknak csupán a 20%-a (Ember, 2018; Németh, 2022) végez elegendő mértékű testmozgást.

A fizikai inaktivitás következményeként nemcsak a mozgásszervrendszert érintő problémák jelennek meg, hanem negatív hatást gyakorol az anyagcsere folyamatokra is, amelynek következtében a fiatalok körében egyre nagyobb arányban jelenik meg a túlsúly, az elhízás, a cukorbetegség.

A legnagyobb problémát a gyerekek jelenlegi életmódjában a tudatos magatartás hiánya okozza. Többségük nincs tisztában az életmód egészségre gyakorolt hatásával (Ferenczi és Lenténé, 2021). A rendszeres testmozgás az életminőség alapvető meghatározója (Ember, 2018) és protektív hatása van az élet minden területére gyermek és felnőttkorban egyaránt. A sportnak, mint egészségtudatossági tényezőnek fontos szerepe van az egészségmagatartás kialakításában. Aki rendszeresen sportol, egészségét és egészségtudatosságát tekintve eredményes azáltal, hogy aktívan tesz azért, hogy egészséges legyen. (Kovács és Nagy, 2017).

A pozitív hatást kiváltó mozgástevékenységek közé sorolható az úszás, amely szerteágazó hatásrendszere révén hatékony prevenciós és rehabilitációs eszköz. Az úszás más mozgásélményt idéz elő, mint a szárazföldi mozgás, az ízületek szabadabb mozgását biztosítja és az izmokra és a csontokra gyakorolt hatása kiegyensúlyozott (Demeter és Peja, 2011). Az úszáselemek monoton hatásának csökkentése érdekében fontos elvárás a mozgásfeladatok helyes és gazdaságos végrehajtása, ami által pozitív mozgásélményeket biztosít a gyermekek számára. A rendszeres fizikai aktivitás iránti kedvező attitűd kialakítása és hosszú távú fenntartása szempontjából elengedhetetlen az élményközpontú, változatos oktatási módszerek alkalmazása. A rekreációs- és adaptív úszás, mint a prevenció és a rehabilitáció egyik leghatékonyabb eszköze, sajátosságai révén lehetőséget biztosítanak a gyermekek komplex személyiségfejlesztésén túl a pszichomotoros képességek, az egészségi állapot és a fizikai teljesítőképesség fejlesztésére (Bognár, 2023). A rekreációs- és adaptív úszás korszerű szemléletében fő célként jelenik meg az úszóedzéseken résztvevő tanulók egészségtudatos magatartásának kialakítása, a tudatos életvitelre történő felkészítése.

Sopronban immár három évtizede szervezzük a rekreációs- és adaptív úszásedzéseket, amelyek során az oktatási módszerek folyamatos fejlesztésére és megújítására törekedtünk, illetve komplex módon igyekeztünk pozitív hatást gyakorolni az egészségmagatartásukra.

Kutatásunk célja felmérni, hogy az úszóedzésen résztvevő gyermekek milyen egészségmagatartással rendelkeznek, valamint egy féléves egészségfejlesztési program hatással van-e az egészségmagatartásukra.

Előadásunkban kutatás első lépését mutatjuk be, amikor a tanulók fizikai aktivitását és táplálkozási szokásait vizsgáltuk meg az alábbi hipotézisek bizonyításán keresztül: A gyermekek általában egészséges táplálkozási- és étkezési szokásokkal rendelkeznek. A

gyermekek a heti egy vagy két úszóedzésen kívüli fizikai aktivitása alacsony szintet mutat. A tanulók többsége tudatos az elváltozásuk, egészségük javításának megvalósításában.

A hipotézisek bizonyítására írásbeli kikérdezést, kérdőíves módszert alkalmaztunk, amelynek mintáját az úszóedzéseken részt vevő soproni 9-16 éves gyermekek adták (n=176).

Az eredmények alapján elmondható, hogy a kutatásban résztvevő gyermekek ismerik az egészséges táplálkozás kritériumait, de azokat nem teljes mértékig tartják be, továbbá a fiatalok meghatározó része nem reggelizik, de nagy százalékuk (85%) 3-szor, vagy többször étkezik naponta. A megkérdezettek több mint 2/3-a rendszeresen sportolt az úszás előtt, s ezt a szokását megtartotta az úszás mellett is. Az adaptív úszáson részt vevők nagyobb része tisztában van az elváltozása, betegsége következményeivel, s tudja, hogy milyen mozgásokat végezhet, valamint az úszóedzésen résztvevők közel fele elkötelezett a felnőttkori testmozgás iránt.

Az eredmények rámutattak, hogy az úszóedzést vezető pedagógusnak nagyobb hangsúlyt kell fektetni arra, hogy a tanulók tudatosabban dolgozzanak elváltozásuk, egészségük fenntartásának és javulásának érdekében. A kutatás eredményei segítséget nyújtottak abban, hogy a továbbiakban a tanulók számára meghatározott egészségfejlesztési programban mely területek legyenek relevánsak. Az úszóedzésre járó fiatalok az átlagnál jobb egészségmagatartással rendelkeznek, és nagy részük tudatosan készül az iskola utáni időszakra, az egészséges felnőtt életre.

Szerző: Simonyi Sándor Rajmond

Absztrakt címe: Hol vagyunk most? Földrajzi tudásdiagnózis tanulói adatok alapján

Kulcsszavak: földrajzoktatás, diagnosztikus mérés, tudásszint, oktatás, tanulói teljesítmény

Absztrakt: A földrajzoktatás szerepe a 21. században jelentős átalakuláson megy keresztül. A tantárgy óraszáma évről évre csökken, és bizonyos iskolatípusokban – például a szakgimnáziumokban már nem önálló tantárgyként, hanem a komplex természettudományos modul részeként jelenik meg. Míg a 2012-es Nemzeti alaptanterv a gimnáziumokban heti négy földrajzórát írt elő, addig a 2020-as NAT ezt három órára redukálta. Az óraszám csökkenése mellett azonban az érettségi követelményrendszer, különösen a lexikális ismeretanyag terén, változatlan maradt.

Pályakezdő tanárként kiemelten fontosnak tartom, hogy megismerjem a földrajzoktatás különböző intézménytípusaiban alkalmazandó és tapasztalható gyakorlatát, annak nehézségeit és lehetőségeit. Kíváncsi vagyok a tapasztaltabb kollégák véleményére az oktatás jelenlegi helyzetéről, valamint javaslataikra a problémák kezelésére, ezért interjút készítettem 14 tanárral.

Kutatásom középpontjában a földrajz tantárgy oktatásának helyzete áll a 21. századi magyar közoktatásban. A vizsgálat a tantárgy, tantárgypedagógiai sajátosságaira, az oktatási környezetre, valamint a tanulói teljesítményre és attitűdökre összpontosít, társadalomtudományi megközelítésben.

Továbbá kutatásom célja, hogy diagnosztikus mérés (teszt) segítségével feltárjam, milyen hatással van az oktatási környezet és a módszertani változatosság a tanulói földrajzteljesítményre. Feltételezésem szerint a tanulók nem rendelkeznek kellő fogalomhasználati biztonsággal, valamint nehezen ismerik fel a természeti és társadalmi folyamatok közötti ok-okozati összefüggéseket. E problémakörök mélyebb feltárása érdekében 14 földrajztanárral készítettem strukturált interjút, amelynek alapjául egy standardizált kérdőív szolgált az objektivitás biztosítása érdekében.

Akciókutatásom különböző fenntartású iskolatípusokban zajlik (állami, egyházi, alternatív, szakgimnázium, technikum), ahol az alkalmazott pedagógiai módszerek és a tanulói teljesítmény közötti összefüggéseket vizsgálom. A kutatás két tanéven át, azonos iskolákban zajlik Heves és Pest vármegyében. A diagnosztikus mérések a 2023/2024-es tanévben középiskolai tanulmányaikat megkezdő, kilencedik évfolyamos diákokra terjednek ki (N = 294). Emellett tanulói attitűdvizsgálatot is folytattam, hogy feltárjam, hogyan befolyásolják a tanulási szokások az iskolai teljesítményt. A statisztikai elemzés során kapcsolatot kerestem a teljesítmény és néhány szociodemográfiai mutató között (nem, iskolatípus, szülői iskolázottság).

Kutatási kérdéseim:

Milyen mértékű változás figyelhető meg a tanulók lexikális és gyakorlati tudásszintjében a földrajz tantárgy tanulása során?

A tanítás elsődleges célja továbbra is a lexikális ismeretek átadása és a tankönyv teljesítése lesz, vagy előtérbe kerülhet az élményalapú megközelítés?

A tanórai gyakorlatban vajon továbbra is a frontális munkaforma dominál, vagy lehetőség nyílik változatos módszerek és készségfejlesztő tevékenységek beépítésére?

Az alacsony óraszám milyen hatással van a tanulók tudásmélységére és attitűdjére?

Hozzájárul-e a csökkentett órakeret a tananyag felszínes elsajátításához, az összefüggések megértésének gyengüléséhez?

Változik-e a tanulók földrajz tantárgyhoz való viszonya a 10. évfolyamra? Hatással van-e mindez az érettségiválasztásra?

Megjelenhetnek-e alternatív, élményszerű elemek, például gyakoribb terepgyakorlatok vagy tanulmányi kirándulások a tantárgy presztízsének erősítése érdekében?

A vizsgálat eredményei alapján megállapítható, hogy a tanulók lexikai tudása a 2018-as tudásszintmérésekhez képest csökkent. A legtöbb iskola tanulói az 50%-os teljesítményszintet sem érték el; mindössze két gimnáziumban haladta meg az átlagteljesítmény az 50%-ot. A legalacsonyabb átlageredmény 17,52% volt. A tanulók teljesítménye és szüleik iskolai végzettsége között szignifikáns összefüggést nem találtam. Azonban a tanulók teljesítménye között nemi különbség mutatható ki: a fiúk eredményei jobbak voltak a ráismerésre épülő, valamint az elemi matematikai képességeket igénylő feladatokban. A feladattípusok tekintetében (nyílt, zárt, egyszerű számítás, diagramkészítés stb.) szintén a fiúk teljesítettek jobban. A teszteredmények alapján hierarchikus klaszterelemzést végeztem, amely során a tanulókat z-score értékeik alapján három csoportba soroltam. Szignifikáns összefüggés mutatkozott a nem és a tudásszint klaszterek között is.

Hivatkozások:

Babbie, Earl 2003. A társadalomtudományi kutatás gyakorlata. Balassi Kiadó. Budapest.

Falus Iván és társai Didaktika. Budapest. Nemzeti Tankönyvkiadó Rt.

Erika, H. & László, S. (2014). Studying the public opinion of geography as a subject and its knowledge elements. JOURNAL OF BALTIC SCIENCE EDUCATION, 13(4), 508-522.

Ketskeméty László és Izsó Lajos 2005.Bevezetés az SPSS programrendszerbe. Budapest. ELTE Eötvös.

Ütőné Visi Judit 2011. Mérés-értékelés a földrajzoktatásban. Educatio Kht. Hallgatói Információs Központ.

Vitál Attila 2006. Kutatásmódszertan kézikönyv és példatár. Nyíregyháza. Krúdy Könyvkiadó.

Szerző: Sipka Gergő

Absztrakt címe: A Tükrözött Osztályterem modell hatása a diákok teljesítményére fizika tantárgy oktatásában

Kulcsszavak: flipped classroom, tükrözött osztályterem, fizika oktatás

Absztrakt: Amióta Eric Mazur 1997-ben bemutatta az egyetemi fizika oktatására kidolgozott „Peer Instruction” (társas instrukció) módszerét, ez a ma ismert Flipped Classroom modell egyik alapja [1]. A modell hatékonysága a hallgatók tanulmányi teljesítményére vonatkozóan már több alkalommal bebizonyosodott [3]. A jelen tanulmány célja az, hogy megállapítsa a modell hatékonyságát a tanulók különböző tanulási területeken történő fejlődésének vizsgálatával. A kutatást az iskolában tanító tanárok által általánosan tapasztalt érdektelenség és demotiváltság volt a diákok részéről.

A felmerülő problémából kifolyólag, a tükrözött osztályterem módszer hatékonysága volt a kutatás fő kérdése, célja. Ezért a kutatási kérdések a következőképp alakultak:

Van-e hatása a Tükrözött Osztályterem modellnek a diákok tudás szintjükre?

A kutatásban három osztályból (10A, 10D, 10C) összesen 72 tizenhat-tizenhét éves diák (50 fiú, 22 lány) vett részt egy magyarországi szakközépiskolából. A kísérleti időszak 2 hétig tartott, ezalatt 4 fizikaórán vettek részt a tanulók. A 10A osztály 29 főből (14 fiú, 15 lány), a 10D osztály 32 főből (29 fiú, 3 lány), a 10C osztály pedig 11 főből (7 fiú, 4 lány) állt. Mindhárom osztály azonos szintű fizikaelőismeretekkel rendelkezett, fél tanévnyi tanulmányokat követően. A diákok közül 6 fő tanulási nehézségekkel küzdött, ezért ők differenciált feladatsorokkal dolgoztak.

A négy óra során a tanulók Newton négy mozgástörvényét sajátították el. Az intervenciós szakaszban az alapinformációkat otthon, az EdPuzzle platformon keresztül elérhető videókból kapták meg, melyekbe a tanár kérdéseket ágyazott be. Az iskolai órákon a tanulók tudását Kahoot-játék segítségével bővítették és pontosították. Az órák feladatlapokat, szimulációs feladatokat, csoportmunkát stb. tartalmaztak, hogy fejlesszék az “alapismeretek” és a “magasabb szintű gondolkodási készség” tudásszinteket.

Más tanulási területek (affektív, emberi dimenzió, tanulás tanulása) fejlesztésére a tanulási formák főként páros vagy csoportos munkán alapultak. A tanulók maguk is a csoportos vagy páros munkát választották, mivel a feladatsorok természete megkövetelte az együttműködést a közös cél eléréséhez.

A vegyes módszertanú kutatás elő- és utóteszteket (ConcepTest [1]), elő- és utókérdőíveket (Szociometria, R-SPQ-2F, PMQ-II), valamint órai kvízeket és feladatokat (Kahoot, EdPuzzle, MentiMeter, Google Form) alkalmazott. Minden kvalitatív adat kategorizálva, számszerűsítve lett az összehasonlíthatóság érdekében. Mivel bizonyos diákok vagy osztályok anonim módon töltötték ki az űrlapokat, így egyes tanulási területek eredményeinek konkrét osztályhoz rendelése nem volt lehetséges, ezért az összehasonlítás évfolyam szintjén történt.

Az adatokat az SPSS program segítségével lett feldolgozva, majd a Wilcoxon előjeles rangpróbával vizsgálva. A kísérleti időszak végén az adatok az Integrált Taxonómia [2] szempontjai szerint lettek elemezve és értelmezve. Az Integrált Taxonómiát (IT) Roehling [2] dolgozta ki két meglévő taxonómia, Bloom és Fink taxonómiáinak összevonásával. Az IT az alábbi tanulási területeket tartalmazza, amelyeken keresztül a diákok fejlődését követték és hasonlították össze: Alapismeretek, magasabb szintű gondolkodás, tudományos és szakmai készségek, affektív, emberi dimenzió, tanulás tanulása.

Az elő- és utófelmérések lehetővé tették a diákok tanulási területeinek összehasonlítását, amelyhez az órákon gyűjtött számszerűsített mérések is hozzájárultak. Az SPSS programmal végzett Wilcoxon előjeles rangpróba alapján minden tanulási területen pozitív változás volt megfigyelhető. Jelentős pozitív változások születtek Alapismeretek (10D, 10C), Magasabb szintű gondolkodási készségek (10A, 10C, 10D), és Emberi dimenzió (10A, 10C, 10D) területeken.

Nem szignifikáns pozitív változás volt tapasztalható az Alapismeretek (10A), Affektív terület (10A, 10C, 10D), és Tanulás tanulása (10A, 10C, 10D) területeken.

Következtetések:

A Flipped Classroom modell sikeresen javította a tanulók tanulási eredményeit és egyéb tudásszintjeit, ezért hasznos eszköz lehet a fizika oktatásában a magyarországi szakközépiskolai környezetben. A hatékonyság további növelésének érdekében ajánlott az alkalmazott eszközök és platformok számának csökkentése, hogy mind a tanulók, mind a tanárok terheit mérsékelni lehessen. További kutatást igényel a modell teljeskörű feltérképezése középiskolai és más iskolai szinteken is.

Hivatkozások:

[1] Mazur E, Peer Instruction: A User's Manual, Physics Today, 1997.

[2] Roehling P, Flipping the College Classroom, Springer International Publishing, 2018.

[3] Sun YunLin, XingYu Zhao, XiaoMing Li, and FengQiong Yu, Effectiveness of the Flipped Classroom on Self-Efficacy among Students: A Meta-Analysis, Cogent Education. 10 (2023).

Szerzők: Siska-Gacsály Ildikó, Papp Veronika Csilla

Absztrakt címe: A kulturális intézményrendszer sajátosságai Lengyelországban

Kulcsszavak: Lengyelország, kulturális intézményrendszer, kulturális politika, finanszírozás

Absztrakt: Jelen kutatásunk célja, hogy feltérképezze Lengyelország kulturális intézményrendszerének, kultúrafinanszírozásának sajátosságait. Vizsgálódásunk módszerét tekintve szekunder kutatás, mely elsősorban a Kulturális és Nemzeti Örökségvédelmi Minisztérium hivatalos honlapján és kulturális intézmények oldalain, lengyel kulturális-tudományos folyóiratok cikkeiben található információkon alapul. A kormányzati és statisztikai portálok hiteles, következtetések levonására alkalmas adatokat szolgáltatnak.

A téma aktualitása, hogy a lengyel kultúrafinanszírozási rendszer jó példaként szolgálhat Magyarország számára az állampolgárok aktivizálására helyi szinten és a kulturális öngondoskodás gyakorlatának felelevenítésében. Másrészről a két nemzet közös történelmi gyökereiből adódó kulturális hasonlóság jó alapja a lengyel jógyakorlatok vizsgálatának adaptálhatóság szempontjából. A dokumentumok elemzése során számos releváns jógyakorlatot ismerhettünk meg.

Lengyelországban a kulturális intézmények irányítása és felügyelete több szinten valósul meg. Országos szinten a Kulturális és Nemzeti Örökség Minisztériuma (Ministry of Culture and National Heritage) felelős a nemzeti kulturális politika kialakításáért, felügyeli az állami tulajdonú kulturális intézményeket, és biztosítja a jogszabályok betartását. A regionális hatóságok (vajdaságok) felelősek a regionális kulturális intézményekért, a kulturális javak védelméért és a kulturális adatbázisok kezeléséért. A megyei (powiat) hatóságoknak fontos szerep jut az örökségvédelemben, valamint támogatják a kulturális intézmények működését. A helyi önkormányzatok (gmina) felelősek a kultúra népszerűsítéséért, a települési könyvtárak és egyéb kulturális intézmények működtetéséért, valamint a műemlékek védelméért és karbantartásáért. Ezen túlmenően miniszteri programok valósulnak meg a kiemelt prioritású feladatokban, példaként említhető a Kultúra Dostepna – Hozzáférhető/Elérhető Kultúra Program, amely fő célkitűzése a kulturális esélyegyenlőség megteremtése.

A kultúra, a közösségi művelődés elsődleges támogatói – az önkormányzatok mellett – a helyi közösségek, amelyek nem csak a kulturális intézmények fogyasztóiként jelennek meg, hanem a döntési folyamatokba és a finanszírozásba is bekapcsolódnak. Az elmúlt években több közösségi finanszírozási platform jelent meg, ahol a vállalkozók mellett a magánszemélyek is megjelentek adományozóként. A szponzoráció és mecenatúra ösztönzésére, keretbe foglalására a Nemzeti Kulturális Központ által 2011-ben létrehozott Kulturális Szponzorációs Kódex szolgál egyének és vállalkozások számára egyaránt.

Összességében elmondható, hogy a jelentős regionális eltérések ellenére a helyi közösségek és önkormányzatok kulcsszerepet játszanak Lengyelország kulturális életének finanszírozásában, közösségi programok kezdeményezésében.

Szerző: Sitku Krisztina

Absztrakt címe: A közösségi tanulás kihívásai két németországi interszektorális oktatási projektben

Kulcsszavak: német szakképzés, interszektorális együttműködés, multilevel boundary crossing, tanuló közösség, InnoVET

Absztrakt: Az előadás két, a német szakképzési rendszerben jelenleg megvalósuló interszektorális projekt, az InnoVET CLOU és a CoVE SEED, eseteiben vizsgálja az ún. többszintű határátlépés (multilevel boundary crossing) (Akkerman & Bruining, 2018) és a tanuló közösség (Kozma, 2018) megvalósulását, valamint a lezajló közösségi tanulási folyamat kihívásait. Mindkét kezdeményezés része a németországi duális képzés megújítási folyamatának, egyrészt a közép- és felsőfok közti vertikális és horizontális átjárhatóság (Wolter, 2019; Euler, 2023), másrészt a 21. századi munkaerőpiaci szükségletekhez való igazítás tekintetében (Peitz et al., 2023; Bednarz et al., 2023): az InnoVET CLOU új, DQR 5-7 szintű, vegy- és gyógyszeripari képzések kialakításával, a CoVE SEED a zöld energiatermelés területén való készségfejlesztés regionális szakképzési kiválósága elérésének céljával. Mennyiben értelmezhető többszintű határátlépésnek és egy tanuló közösség kiformálódásának a két munkacsoport működése? Milyen kihívások akadályozzák a projektcélok megvalósulásához szükséges hatékony együttműködését? S milyen megoldási javaslatokat fogalmaznak meg a szereplők rájuk?

A célzott mintavétellel kiválasztott esetek feltáró célú bemutatásához a projektek hivatalos honlapján és publikációin végzett dokumentumelemzéssel, valamint félig strukturált szakértői interjúkkal (n=3) nyertünk adatokat, melyeket tematikus elemzéssel dolgoztunk fel egyrészt a két elméleti modell deduktív alkalmazásával, másrészt induktív kódolással. Bár mindkét eset tanuló közösségnek tekinthető, míg az InnoVET CLOU a tanulási folyamat Transzformáció szintjére került az intézményi és interperszonális dimenziókban, addig a CoVE SEED még csak a Koordináció szintjére érett meg. Mindkét munkacsoportban kihívást jelentenek a felek különböző jogszabályi, szervezeti felépítési, szervezeti kulturális és sajátos prioritási hátteréből fakadó érdekbeli, gondolkodásmódbeli és hozzáállásbeli különbségek, az eltérő „nyelvhasználat”, és a szabályozási különbségek. De a szükséges eszközök kielégítő rendelkezésre állása, a vállalati képzők heterogén eredete, gyakorlati szaktudásuk hiányosságai és a szakoktatói képzés magas szintű biztosítása is hátráltató tényezők, miközben az ipari partnerek tudásigényének való megfelelés is komoly kihívás. Megoldásként a szakképzők képzésének megújítását ajánlják, az együttműködések fokozottabb formalizálását és finanszírozásuk fenntarthatóságát kérik, moduláris képzésstruktúrát javasolnak, és kutatási igényt fogalmaznak meg az új képzések tanulási folyamatainak facilitálására és elmélyítésére. Ezek az eredmények gazdagítják a német szakképzés horizontális együttműködései kihívásainak irodalmát (pl. Schwede et al., 2025), konkrét problémákat és megoldási javaslatokat tárnak fel az állami és szakmai szabályozók számára, és értékes tanulságokkal szolgálnak a magyar középfokú szakképzés interszektorális együttműködései (pl. okleveles technikusképzés tananyagfejlesztései) számára.

Hivatkozások:

Akkerman, S. & Bruining, T. (2018). Multilevel Boundary Crossing in a Professional Development School Partnership. Journal of the Learning Sciences, 25(2), 240-284. https://doi.org/10.1080/10508406.2016.1147448

Bednarz, S., Martens, S., & Peitz, N. (2023). Advanced vocational training - equivalent alternatives to a higher education qualification: Initial findings from the InnoVET innovation

competition. BWP, 52(1), 35-38. https://www.bwp-zeitschrift.de/dienst/publikationen/en/18364

Euler, D. (2023). Roadmap to high-quality dual vocational education and training. Bertelsmann Stiftung. http://dx.doi.org/10.11586/2023061

Kozma, T. (2018). Tanuló közösségek és társadalmi innovációk. Educatio, 27(2), 237-246. https://www.doi.org/10.1556/2063.27.2018.2.6

Peitz, N., Müller-Wagner, M., Ertl, H. (2023). Warum es ein Marketing für die Berufsbildung braucht -Zwei Fallstudien über die Verbesserung der Durchlässigkeit durch innovative Fortbildungen auf der DQR-Stufe 5. BIBB. https://www.doi.org/10.35542/osf.io/jbyn4

Schwede, J., Heisler, D., & Harteis, C. (2025). Integrating practice-based learning into formal education: Stakeholder perspectives on the challenges of Learning Location Cooperation (LLC) in Germany's dual VET system. Social Sciences. 14, 117. https://doi.org/10.3390/socsci14030117

Wolter, A. (2019). Abschied vom Bildungsschisma? Neue Ansätze zur Durchlässigkeit und Verknüpfung zwischen beruflicher Bildung und Hochschulbildung. In D. Euler, V. Meyer-Guckel, & E. Severing (Hrsg.), Studienintegrierende Ausbildung: Neue Wege für Berufsausbildung und Studium (pp. 21-42). Stifterverband. "

Szerzők: Stefáni Vivien, Pénzes Bianka

Absztrakt címe: Spanyolország kulturális jellemzői

Kulcsszavak: Spanyolország, közművelődési rendszer, kreatív ipar, kultúra

Absztrakt: Poszterünk célja bemutatni Spanyolország közművelődési sajátosságait, milyen hasonlóságok illetve különbségek fedezhetők fel a magyarországi helyzethez képest, mit lehetne esetleg átvenni tőlük vagy mi az amit az itthoni rendszer sokkal jobban, átfogóbban érhet el. Kutatásunkhoz az interneten fellelhető adatokból dolgoztunk, hisz rengeteg különböző oldal foglalja össze az európai országok tulajdonságait, ad tisztább képet és alapos jellemzést a közművelődésük, kultúrájuk helyzetéről. Igyekeztünk a lényegi témákat és aspektusokat kiemelni, főleg a különlegességeket, a teljesen más nézőpontból vizsgált intézkedéseiket. Arra szerettük volna felhívni a figyelmet, hogy még egy ilyen gazdag kulturális múlttal és közkincsekkel bőven ellátott országban is akadhatnak problémák ezek fenntartásában és népszerűsítésében. Fontos kiemelni, hogy ugyan sok helyzetben elmaradottak vagyunk a nyugathoz képest, vannak olyan gyakorlataink, intézkedéseink és prioritásaink a közművelődésben mely erősen követendő példaként szolgálhat és ezeket csak akkor ismerhetjük el ténylegesen, ha van viszonyítási alapunk, azaz módszeresen megvizsgáljuk más országok helyzetét az adott témában, jelen esetben Spanyolországéban. Poszterünkön kiemelten foglalkoztunk a spanyol kulturális rendszer szerkezetével, különösen az intézményi háttérrel és a kulturális szektor sokszínűségével. Részletesen bemutattuk a kulturális minisztérium szerepét, a jelentős múzeumokat, valamint a civil társadalom által létrehozott intézményeket is. A gazdag örökség és a 47 UNESCO világörökségi helyszín mellett rámutattunk arra is, hogy Spanyolországban a kreatív iparágak jelentős gazdasági tényezőként jelennek meg, amelyből a magyar közművelődés is inspirálódhat. Különösen motiváló volt számunkra, hogy a spanyol kulturális politika nagy hangsúlyt fektet a helyi közösségek bevonására és a kulturális részvétel növelésére. A spanyol példák jól mutatják, milyen eredményes lehet a kulturális élet decentralizálása és a kreatív ágazatok támogatása. Ez rávilágít arra, hogy a közösségi kezdeményezések és az erős helyi identitás ápolása, mint ahogy hazánkban is, úgy Spanyolországban is kulcsfontosságú a közművelődés megújításában.

Hivatkozások:

https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/spain/

https://www.culturalpolicies.net/database/search-by-country/country-profile/?id=38

https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/eu-countries/spain_en

https://www.lamoncloa.gob.es/lang/en/Paginas/index.aspx

https://www.spain.info

Szerzők: Suszter László, Pásztor - Horváth Dóra

Absztrakt címe: A koordinációs képességek fejlesztésének szerepe a mozgásos cselekvések tanulásában utánpótláskorú labdarúgóknál

Kulcsszavak: motoros tanulás, koordinációfejlesztés, utánpótlás labdarúgók

Absztrakt: A mozgásos cselekvések tanulásának hatékonysága a koordinációs képességek fejlettségén alapul. A koordinációs képességek fejlesztése kiemelt jelentőséggel bír a labdarúgó-utánpótlásban, mivel ezek biztosítják az alapot a sportágspecifikus technikai és taktikai mozgások hatékony elsajátításához. Az ezekhez szükséges mozgásos cselekvések elsajátítása, egymás megfigyelése, utánzása és a csoportos edzési környezet szoros kölcsönhatása révén valósul meg. A kutatás célja annak vizsgálata volt, hogy a korszerű fejlesztőeszközök alkalmazásával végzett koordinációfejlesztő edzések milyen mértékben járulnak hozzá a fiatal labdarúgók mozgásos cselekvéseinek minőségi javulásához rövid távon, és ezzel hogyan támogatják a tanulási folyamatokat az utánpótláskorú sportolók körében.

A kutatás az FC Esztergom U15-ös (n=16) és U17-es (n=16) korosztályos női csapatainál zajlott. Egy négyállomásos labdás technikai teszten (szlalom, cselzóna, reakciós irányváltás, kapuralövés célzott találatokkal) mértük fel a kiindulási mozgásminőséget, amelyet ötfokozatú skálán értékeltünk. A méréseket követően négyhetes, heti négy alkalommal zajló koordinációfejlesztő intervenciót valósítottunk meg, korszerű eszközök (koordinációs létra, BOSU, step-pad, trambulin) alkalmazásával. Az utóteszteket azonos protokoll alapján végeztük el. Az eredmények jelentős fejlődést mutattak a mozgásminőség terén mindkét korcsoportban. Az U17-es csapat szlalom teszt átlageredménye 2,53±1,11-ről 4,00±0,98-ra javult (p<0,001), a cselzóna teszt átlageredménye 2,69±1,03-ról 4,00±1,02-re (p<0,001), a reakciós irányváltásé 2,97±0,86-ról 4,28±0,68-ra (p<0,001), míg a kapuralövés teszt átlageredménye 2,97±1,06-ról 4,34±0,70-ra (p<0,001). Az U15-ös csapat esetében a szlalom teszt átlageredménye 2,44±1,15-ről 3,75±1,06-ra (p<0,001), a cselzóna teszté 2,81±0,91-ről 3,94±1,00-ra (p<0,001), a reakciós irányváltás teszté 2,94±0,77-ről 4,25±0,68-ra (p<0,001), míg a kapuralövés teszt átlageredménye 3,00±1,15-ről 4,31±0,60-ra emelkedett (p<0,001).

Minden vizsgált teszt esetében szignifikáns fejlődés volt megfigyelhető mindkét korosztályban. A kutatás megerősíti, hogy a koordinációs képességek célzott fejlesztése rövid idő alatt is pozitív hatást gyakorol a sportági mozgásminőségre. Ezen felül a tanulási folyamatokat is erősíti a vizsgált mintát jelentő csapatokon belül. Az intervenció során a közös gyakorlás, az egymás hibáiból való tanulás, és az edzői irányítás révén a fiatal sportolók gyorsabban és hatékonyabban sajátítják el a mozgásos cselekvéseket, amely elősegíti az egyéni technikai és a csapatszintű taktikai teljesítményüket. Véleményünk szerint ajánlott az utánpótlás labdarúgók edzésprogramjaiba rendszeresen integrálni korszerű koordinációs fejlesztő eszközöket és gyakorlatokat, támogatva a mozgásos cselekvések elsajátítását, a motoros képességek fejlődését és a hosszabb távú sportági teljesítményoptimalizálást.

Hivatkozások:

Bojkowski, Ł., Kalinowski, P., Śliwowski, R., & Tomczak, M. (2022). The importance of selected coordination motor skills for an individual football player’s effectiveness in a game. International Journal of Environmental Research and Public Health, 19(2), 728.

Eime, R. M., Young, J. A., Harvey, J. T., Charity, M. J., & Payne, W. R. (2013). A systematic review of the psychological and social benefits of participation in sport for children and adolescents: Informing development of a conceptual model of health through sport. International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity, 10, 98.

Farhat, F., Alesi, M., Bianco, A., & Pepi, A. (2015). Motor and cognitive growth following a football training program. Frontiers in Psychology, 6, 1627.

Harsányi László (2016): Edzéstudomány. Dialóg Campus Kiadó

Pappné Gazdag, Zs. (2009). Egyensúlyozás – Koordinációs kompetenciák fejlesztése. Flaccus Kiadó.Sun, S., & Chen, C. (2024). The effect of sports game intervention on children's fundamental motor skills: A systematic review and meta-analysis. International Journal of Environmental Research and Public Health, 21(3), 456."

Szerzők: Sütő Éva, Revákné Markóczi Ibolya

Absztrakt címe: LEGO oktatás a külföldi szakirodalom tükrében — szisztematikus szakirodalom elemzés

Kulcsszavak: LEGO oktatás, LEGO effektus, LEGO hatás, LEGO oktatási módszerek, LEGO oktatási tevékenységek

Absztrakt: Napjainkban a tanulási és tanítási környezetben különböző technológiákat alkalmaznak oktatási célokra, figyelembe véve azok eltérő jellemzőit és funkcióit. A kiterjesztett valóság, virtuális valóság, adaptív tanulási környezet, online tanulás, a mobil tanulás és az átfordított osztályterem az oktatásban általánosan használt, folyamatosan fejlődő oktatási technológia (AdamsBecker et al. 2016). Ezeken a technológiákon kívül a LEGO technikai gyakorlatok is folyamatosan fejlődő eszközként szerepelnek az oktatási technológia területén (Johnson et al. 2016).

A LEGO oktatási eszközök története a 20. század második felében kezdődött, és azóta globális sikert aratott a pedagógiai gyakorlatban. Az oktatásban való alkalmazása nem csupán a kreativitás és a problémamegoldás fejlesztését szolgálja, hanem olyan komplex készségek kialakítását is, mint a STEM (tudomány, technológia, mérnöki tudományok és matematika) kompetenciák. A LEGO Education az aktív tanulás és a tapasztalati tanulás fontosságát hangsúlyozza. A LEGO kockák által biztosított interaktív és játékos környezet hatékony eszköz a készségfejlesztésre, a kreatív gondolkodás elősegítésére és a fogalmi megértés erősítésére.

A LEGO alkalmazásával kapcsolatban számos kutatás kimutatta, hogy a tanulási folyamat élményszerűbbé és eredményesebbé válik, mivel a tanulók interaktív módon, gyakorlati tapasztalatokon keresztül sajátítják el az új ismereteket. A LEGO eszközök segítik az oktatókat abban, hogy interdiszciplináris megközelítéssel tanítsák a matematikai, természettudományos, technológiai és művészeti ismereteket (Ali et al., 2023, Martin-Cruz et al., 2022). A jelen tanulmány részletesen elemzi a LEGO oktatási eszközök pedagógiai és metodikai hátterét, valamint azok hatását a tanulók kognitív és szociális fejlődésére. A tanulmányban arra törekedtünk, hogy rendszerezett áttekintést nyújtsunk a vizsgált témakörről, feltárjuk a meglévő tudományos ismereteket, és azonosítsuk azokat a kutatási hiányosságokat, amelyek további vizsgálatokra adhatnak alapot.

Jelen tanulmány célja a LEGO oktatási módszereinek tudományos vizsgálata a nemzetközi szakirodalom tükrében. A kutatás módszertana a PRISMA (Preferred Reporting Items for Systematic Reviews and Meta-Analyses) irányelvein alapuló szisztematikus szakirodalmi elemzés, amely során a 2020 és 2024 közötti időszakban publikált releváns tudományos cikkeket elemeztük. A keresési folyamat során 873 releváns rekordból 16 publikáció került kiválasztásra a Scopus, ERIC és Google Scholar adatbázisokból. A kutatás célja a LEGO oktatási eszközök alkalmazásának vizsgálata, a különböző LEGO oktatási módszerek és tevékenységek azonosítása, valamint azok hatásának elemzése a tanulók teljesítményére, motivációjára és 21. századi készségeire. Az eredmények azt mutatják, hogy a LEGO oktatás leginkább a matematika, természettudományok, mérnöki tudományok és programozás oktatásában alkalmazott. A leggyakoribb kutatási módszerek közé tartozik a projektalapú kutatás (Project-based inquiry), a digitális játék-alapú tanulás (Digital play-based learning) és a robotikai oktatás. A LEGO oktatási eszközök közül a LEGO Mindstorms, LEGO Education BricQ és LEGO Duplo kerültek vizsgálatra. A kutatás rávilágít arra, hogy a LEGO oktatás jelentősen hozzájárul a tanulók problémamegoldó, együttműködési és kreatív gondolkodási képességeinek fejlesztéséhez.

A dolgozat egyértelmű kutatási kérdések mentén strukturálja az meghatározott idősávban elérhető szakirodalmat, valamint összehasonlítsa az egyes kutatások eredményeit, azonosítva a

közöttük fennálló konzisztenciát vagy ellentmondásokat. Ezzel párhuzamosan fontos szerepet kap a módszertani sajátosságok és korlátok feltérképezése is, hiszen ezek befolyásolhatják az eredmények érvényességét és általánosíthatóságát.

Hivatkozások:

Adams Becker, S., Freeman, A., Giesinger Hall, C., Cummins, M. & Yuhnke, B. (2016). NMC/CoSN horizon report: 2016 K-12 edition. Austin, Texas: The New Media Consortium

Ali, N., Santos, I. M., AlHakmani, R., Khurma, O. A., Khine, M. S., & Kassem, U. (2023). Exploring Technology Acceptance: Teachers' Perspectives on Robotics in Teaching and Learning in the UAE. Contemporary Educational Technology, 15(4). https://eric.ed.gov/?id=EJ1406816

Johnson, L., Adams Becker, S., Cummins, M., Estrada, V., Freeman, A. & Hall, C. (2016). NMC horizon report: 2016 higher education edition. Austin, Texas: The New Media Consortium.

Martin-Cruz, N., Martin-Gutierrez, A., & Rojo-Revenga, M. (2022). A LEGO® Serious Play Activity to Help Teamwork Skills Development amongst Business Students. International Journal of Research & Method in Education, 45(5), 479–494. https://doi.org/10.1080/1743727X.2021.1990881

McDougal, E., Silverstein, P., Treleaven, O., Jerrom, L., Gilligan-Lee, K., Gilmore, C., & Farran, E. K. (2024). Assessing the Impact of Lego® Construction Training on Spatial and Mathematical Skills. Developmental Science, 27(2). https://doi.org/10.1111/desc.13432

Szerző: Sütő Zsuzsanna

Absztrakt címe: Kik marasztalnak? A földrajzi immobilitás társas dimenziói

Kulcsszavak: földrajzi immobilitás, felsőoktatás, társadalmi tőke

Absztrakt: A földrajzi immobilitással foglalkozó nemzetközi tudományos diskurzus mára tényként kezeli, hogy az egyént körülvevő társas kontextus jelentős hatással van földrajzi helyben maradási döntéseire (Haug, 2008; Mulder – Malmberg, 2014; Schewel 2020). Schewel egyenesen arról beszél, hogy a társadalmi tőke révén tudjuk megérteni, hogy a racionális érvek ellenére az emberek miért tekintik az „otthon”-t jobb, élhetőbb helynek, mint a „máshol”-t (2020). A nemzetközi kutatásokban a felsőoktatási hallgatók földrajzi immobilitási döntései és kapcsolathálózati mintázatai közötti összefüggések vizsgálata eddig kevés kutatói figyelmet kapott, annak ellenére, hogy számos kutatás bizonyítja, hogy a hallgatók kapcsolathálózati erőforrásai nemcsak a hallgatók tanulmányi előmenetelére, hanem pályafutásuk alakulására is jelentős hatással vannak (Pusztai, 2011). A kutatások alapján megalapozottan feltételezzük, hogy jövőterveik, az immobilitási preferenciáik kialakításában is szerepet játszanak. Célunk megvizsgálni, hogy milyen kapcsolathálózati erőforrások jellemzik azokat a hallgatókat, akik a helybenmaradást preferálják a felsőoktatási tanulmányaik befejezését követően? Kutatásunk érdemi kérdése, hogy milyen szerepet játszanak az intézményen belüli és kívüli kapcsolatok, valamint a demográfiai, szociokulturális és szocioökonómiai tényezők a hallgatók helybenmaradási döntéseiben? Empirikus adataink egy nemzetközi kérdőíves adatfelvételre támaszkodnak. A kvantitatív, valószínűségi mintavételen alapuló adatfelvétel Magyarország, Ukrajna, Románia, Szlovákia és Szerbia magyar nyelvű felsőoktatási intézményeinek hallgatói körében történt 2019-ben (N = 2210). Többváltozós és logisztikus regressziós elemzéseink eredményei azt mutatják, hogy a hallgatók földrajzi immobilitási törekvései nem magyarázhatók kizárólag a kapcsolathálózatok strukturális jellemzőivel. Az adatok azt jelzik, hogy a hálózatok tartalmi dimenziói is alapvetően meghatározzák a hallgatók helyben maradás iránti elköteleződéseit. Eredményeink nemcsak a közép-európai felsőoktatási hallgatók migrációs döntéseit vizsgáló tudományos diskurzushoz járulnak hozzá, hanem fontos meglátásokkal gazdagítják a földrajzi immobilitási modellek társadalmi mintázatainak árnyaltabb megértését is. Mindezen túl kutatásunk gyakorlati szempontból is releváns: kézzelfogható eredményekkel szolgálhat a regionális fejlesztéspolitikában és az oktatáspolitikai döntéshozatalban egyaránt.

Hivatkozások

Haug, S. (2008). Migration networks and migration decision-making.Journal of ethnic and migration studies,34(4), 585-605.

Mulder, C. H., & Malmberg, G. (2014). Local ties and family migration.Environment and Planning A,46(9), 2195-2211.

Pusztai, G. (2011).Láthatatlan kéztől a baráti kezekig: Hallgatói értelmező közösségek a felsőoktatásban. Új Mandátum Könyvkiadó.

Schewel, K. (2020): Understanding Immobility: Moving Beyond the Mobility Bias in Migration Studies. International Migration Review, 54(2): 328–355.

Szerző: Szabó Anita

Absztrakt címe: Az inklúzió árnyékában? Pedagógusi hozzáállás és fejlődés

Kulcsszavak: integráció, inklúzió, attitűd

Absztrakt: Az integráció egyre nagyobb terjedésével párhuzamosan fontos lenne vizsgálni a pedagógusok hozzáállását is az oktatási-nevelési intézményekben végbemenő változásokhoz. Az integrációs folyamatok sikeressége ugyanis nem csupán az intézmények szerkezeti és szervezeti felkészültségén, hanem a pedagógusok attitűdjein, szakmai felkészültségükön és a tanulók igényeire való reagálás képességén is múlik. A pedagógusoknak nem csupán az integrált tanulók oktatásában kell helytállniuk, hanem képesnek kell lenniük alkalmazkodni a különböző tanulási szükségletekhez és a változó oktatási környezethez. Ezen túlmenően, a pedagógusok szakmai kompetenciái, mint például a differenciált oktatásra való felkészültség, a szociális és érzelmi intelligencia, valamint a csapatmunka, mind hozzájárulnak az inkluzív oktatás sikerességéhez.

A pedagógusok hozzáállásának vizsgálata mellett elengedhetetlen a szakmai tudás és kompetenciák értékelése is, mivel ezek alapvetően befolyásolják, hogyan alkalmazzák a különböző integrációs és inkluzív oktatási módszereket. A tanulmány célja tehát annak feltárása volt, hogy a pedagógusok milyen mértékben érzékelik saját felkészültségüket és milyen mértékben vannak tudatában a folyamatos szakmai fejlődés szükségességének.

A fenti szempontok vizsgálatát írásbeli kikérdezés módszerével végeztem el, első körben kismintás pilot kutatás keretein belül. Jelen tanulmányomban az általános iskolákban dolgozó tanítók (N=96), illetve felső tagozatos tanárok (N=95) válaszait szeretném ismertetni és összehasonlítani (összesen N=191). A kutatás során az volt a célom, hogy megismerjem a pedagógusok véleményét az integrációról, az inklúzióról, valamint azt, hogy miként értékelik saját szakmai fejlődésüket, felkészültségüket és a témához való hozzáállásukat.

Az eredmények tekintetében elmondható, hogy a pedagógusok felsőfokú tanulmányaik során sajnos keveset tanultak az integrációs kérdésekkel kapcsolatban, csupán szórványos ismeretekre tettek szert a témában. Az oktatási programokban a témával kapcsolatos tartalom gyakran nem kap elég hangsúlyt, és a pedagógusoknak nem mindig van lehetőségük elmélyíteni tudásukat a tantárgyi specializációk mellett. Ennek ellenére a válaszadók többsége nyitott a további tanulásra, és szívesen képzi magát ezen irányban. Az oktatás és az inklúzió témaköre iránti érdeklődés nem csupán a személyes elhivatottságtól, hanem a tanári karrierjük fejlődésére gyakorolt pozitív hatásától is függ.

A feladathoz való hozzáállás attitűdjét vizsgálva megállapítható, hogy a válaszadó pedagógusok túlnyomó többsége pozitívan közelíti meg az integrációval kapcsolatos változásokat és feladatokat. A pedagógusok úgy vélik, hogy az inklúzióval járó kihívások, mint például a tanulói sokszínűség kezelése, az eltérő képességekkel rendelkező tanulók együttes oktatása, valamint az egyéni fejlődéshez való igazodás, nemcsak az ő fejlődésüket segítik, hanem a tanulók számára is előnyösek.

A kutatás eredményei alapján megállapítható, hogy bár a pedagógusok kezdeti felkészültsége nem teljes körű, a nyitottság és a tanulási vágy erős motivációt jelent a további fejlődéshez. Az inklúzióval kapcsolatos további képzések és támogatások, valamint a tanári közösségek közötti tapasztalatcsere nagyban hozzájárulhatnak a pedagógusok magabiztosságának növeléséhez és az inkluzív oktatás hatékonyságának javításához. Ezen kívül az iskolai vezetők és az oktatási intézmények szerepe kiemelkedő, mivel az ő támogatásuk nélkül az integrációs folyamatok nem működhetnek sikeresen.

Összességében elmondható, hogy bár az integrációval kapcsolatos tudás és tapasztalatok még nem minden pedagógus számára egyformán elérhetőek, az inkluzív oktatás iránti pozitív attitűd és a továbbképzési vágy arra utal, hogy a pedagógusok elkötelezettek a fejlődés mellett, és a megfelelő támogatással képesek lesznek hatékonyan alkalmazni az inkluzív pedagógiát a mindennapi oktatási gyakorlatukban.

Hivatkozások:

Csányi, Y. (1993). Integrált nevelés a kutatás szintjén. In Csányi, Y. (Szerk.) Együttnevelés, Speciális igényű tanulók az iskolában (22-33) Iskolafelkészítő Alapítvány OKI.

Falus, I., Szűcs, I.(Szerk.) A didaktika kézikönyve, Elméleti alapok a tanítás tanulásához. Akadémiai Kiadó. 256-296 https://doi.org/10.1556/9789634548454.7

Perlusz, A. (2022). A sajátos nevelési igényű tanulók a többségi általános iskolában. In

Központi Statisztikai Hivatal. Az általános iskolában integráltan és külön osztályban oktatott sajátos nevelési igényű (SNI-) tanulók aránya a nappali oktatásban vármegyék szerint, 2023/2024.https://ksh.hu/s/helyzetkep-2023/#/kiadvany/oktatas/az-altalanos-iskolakban-integraltan-es-kulon-osztalyban-oktatott-sajatos-nevelesi-igenyu-sni-tanulok-aranya-a-nappali-oktatasban-varmegyek-szerint-2023-2024

Központi Statisztikai Hivatal. Az általános iskolában integráltan és külön osztályban SNI-tanulók aránya a nappali oktatásban vármegyék szerint, 2022/2023

Szerző: Szabó Dóra

Absztrakt címe: Könyvek, közösségek, közösségi média: Az olvasó közösségek átalakulása a moly.hu és a könyves influenszerek korában

Kulcsszavak: könyvklub, moly.hu, könyves influenszerek, tanuló közösség, digitális olvasáskultúra

Absztrakt: Az olvasás közösségi élménye a digitális korban új dimenziókat nyert azzal, hogy a hagyományos könyvklubok mellett egyre népszerűbbé vált a könyves közösségi média platform, a moly.hu, valamint a könyves influenszerek szervezett online közösségek. Ezek a terek nemcsak az olvasásnépszerűsítésben, hanem a tanuló közösségek formálásában is kulcsszerepet töltenek be. Kutatásom célja, hogy feltárja, miként kapcsolódnak egymáshoz a könyvklubok, a moly.hu és a könyves influenszerek közösségei, és hogyan járulnak hozzá a tanulás világának közösségi alapú átalakulásához.

A könyvklubok – legyenek akár könyvtári, iskolai, céges vagy influenszerek által szervezettek – hagyományosan a közös olvasás, a tapasztalatcsere és a tudásmegosztás színterei. Az utóbbi években a moly.hu, valamint a közösségi médiában aktív könyves influenszerek (booktuberek, bookstagrammerek, booktokkerek) új típusú, online közösségeket hoztak létre, amelyek lehetőséget adnak arra, hogy a követők, az olvasók földrajzi távolságtól függetlenül kapcsolódjanak egymáshoz, megosszák olvasmányélményeiket, és közösen fedezzenek fel újabbnál újabb szerzőket és műveket.

A kutatási előzmények rámutatnak, hogy az online könyves közösségek – különösen a moly.hu és a könyves influenszerek által szervezett könyvklubok – az olvasásnépszerűsítés mellett a tanuló közösségek önszerveződésének, a tudásmegosztásnak és az érzelmi támogatásnak is fontos fórumai.Ezekben a közösségekben a formális és informális tanulás határai elmosódnak, a résztvevők egymást motiválják, segítik, és közös értékeket alakítanak ki.

A kutatás célja annak feltárása, hogy a könyvklubok, a moly.hu és a könyves influenszerek miként támogatják a tanuló közösségek kialakulását, fenntartását és fejlődését. Fő kutatási kérdésem: Hogyan járulnak hozzá ezek a közösségek az olvasási kedv növeléséhez, az önálló tanulás támogatásához és az olvasóvá neveléshez? Hipotézisem szerint a digitális könyvklubok és az influenszerek által szervezett közösségek jelentősen növelik a részvételi hajlandóságot, elősegítik a tudásmegosztást, és hozzájárulnak az olvasás élményének mélyüléséhez.

A kutatás egyik része kvalitatív jellegű, mely során 2024-ben félig strukturált interjúkat készítettem 40 hazai könyves influenszerrel. De emellett az olvasók véleményére is kíváncsi voltam, ezért az interjúk mellett 2024-ben aktív olvasókkal, könyvtárlátogatókkal (455 fő) készítettem kvantitatív felmérést online kérdőív (EvaSys) formájában. Az előzetes eredmények azt mutatják, hogy ezek a közösségek nem csupán könyvajánlásokat és kritikákat kínálnak, hanem aktív tanuló közösségekké is válnak, ahol a tagok egymást inspirálják, támogatják, és közösen dolgozzák fel az olvasottakat.

A kutatás elméleti jelentősége a könyves influenszerek és a moly.hu által kialakított tanuló közösségek kapcsolatának feltárása, gyakorlati szempontból pedig iránymutatást adhat könyvtáraknak, pedagógusoknak és tartalomkészítőknek a közösségi tanulás támogatására. Az eredmények rámutatnak arra, hogy a könyvklubok, a moly.hu és a könyves influenszerek közösségépítő tevékenysége új lehetőségeket teremt a tanulás világában, és hozzájárul az olvasási kultúra megújulásához.

Hivatkozások:

Gombos, P., ; Csima, M. (2019). A digitális bennszülöttek olvasási kedve, olvasáshoz való viszonya a 2017-es és 2019-es felmérések tükrében. ANYANYELVI KULTÚRAKÖZVETÍTÉS, 2(2), 45-57. https://doi.org/10.33569/akk.2391

Jávorka, B. (2013). Olvasómozgalmak a Moly.hu könyves közösségi oldalon Tudományos és Műszaki Tájékoztatás, 60(1), 4–18.

Jávorka, B. (2014). Olvasók online közössége = e-olvasás? Könyvtári Figyelő, 24(2)

Matthews, J.C. (2022). Historical perspective taking and the self in online community discussions. Discourse Processes, 59(7), 481-499.Raphael, T., Pardo, L., Highfield, K., & McMahon, S. (1996). Book Club: A Literature-Based Curriculum.

Szabó, D. & Dani, E. (2024). Book influencers in the library? Canadian Journal of Information and Library Science, 47(2), 18-29.

Szabó, E. (2024). A 21. századi olvasó útvesztője és a mágikus segítők. Sociology of Literature, 3, 72-79.

Tóth, M. (2011). A Moly.hu mint virtuális találkozóhely. Tudományos és Műszaki Tájékoztatás.

Tworney, S. (2011). Reading “Woman”: Book Club Pedagogies and the Literary Imagination

Szerzők: Szabó Eszter Virág, Ungvári Mária

Absztrakt címe: Nők részvétele az iskolarendszerű szakképzésben …és ami utána következik

Kulcsszavak: kulcsszavak: szakképzés, nők, oktatás, szakma, elégedettség

Absztrakt: A nemek közötti különbségek vizsgálata az oktatás különböző szintjein és a munkaerőpiacon kiemelt jelentőségű kérdés. Különösen érdekes terület a szakképzés, ahol szakmaválasztás tekintetében, illetve később a munkaerőpiacon is megjelennek különbségek a férfiak és nők között. Az MTA-KRTK-KTI adatai alapján az elmúlt évtized oktatási trendje azt mutatja, hogy míg az érettségit adó képzések népszerűsége folyamatosan növekszik, addig az érettségit nem nyújtó középiskolai programok iránti érdeklődés csökken. A nemek közötti megoszlás tekintetében különbségek figyelhetők meg: a férfiaknál továbbra is az érettségit nyújtó szakképzési formák, míg a nőknél a gimnáziumi képzés bizonyul legnépszerűbbnek az oktatási kínálaton belül. Az utóbbi években azonban figyelemre méltó változás tapasztalható; a nők körében is egyre inkább népszerű az érettségit adó szakképzés. Emellett fontos különbség és régóta általános tendencia, hogy a lányok többségben vannak a felsőoktatásban, és iskolai mobilitásuk meghaladja a fiúkét (Bae et al.,2000; Freeman, 2004; Buchmann et al., 2008; Róbert, 2000; Székelyi et al., 1998; Fényes, 2010 hivatkozza Fényes, 2011), ami összhangban áll az OECD (2021) oktatási indikátoraival, melyek szerint a nők általános iskolázottsági szintje folyamatosan növekszik és gyakran meghaladja a férfiakét.

Jelen előadás célja a magyarországi szakképzésben és munkaerőpiacon megjelenő nemi különbségek bemutatása, különös tekintettel a szakmaválasztási mintázatokra, elégedettségre, jövőbeli tervekre és végzést követő elhelyezkedésre. Kutatásunk empirikus alapját a Szakképzési Pályakövetési Rendszer két modulja adja. A Kérdőíves modul 2024 tavaszán (április 11. és május 31. között) lefolytatott, a szakképzésben aktív státusszal rendelkező valamennyi tanuló számára kiküldött online kérdőíves felmérésből származik, melynek során 37 061 válasz érkezett (19%-os kitöltési arány). Az Adatintegrációs Modul a 2021/2022-es tanévben végzettek munkaerőpiaci helyzetét vizsgálja a tanulmányok befejezését követő időszakban (2022 június - 2023 április).

Eredményeink megerősítik, hogy a szakmaválasztási mintázatok továbbra is erősen követik a hagyományos nemi szerepekhez kapcsolódó elvárásokat. A szakképző intézményekben a nők főként a turizmus-vendéglátás és kereskedelem ágazatokban megszerezhető szakmákat tanulnak, míg a férfiak szakmaválasztása jóval heterogénebb képet mutat. Ez a különbség nem csupán a képzési időszakban érhető tetten, hanem meghatározza a későbbi karrierlehetőségeket és jövedelmi viszonyokat is, összhangban a nemzetközi szakirodalom megállapításaival (Jacobs, 1999; Fényes, 2010). A nők gyakrabban választanak társadalmilag alacsonyabb presztízsű és gazdaságilag kevésbé megbecsült szakokat és szektorokat, miközben a férfiak dominanciája a műszaki területeken összpontosul. A kutatás további fontos eredménye, hogy a nők szakképzéssel kapcsolatos általános elégedettsége elmarad férfi társaikétól, különösen az iskolai környezet szociális aspektusait illetően. A munkaerőpiaci kimenetek vizsgálata pedig egyértelmű bérkülönbségeket tárt fel: a képzést befejező nők átlagbére szignifikánsan alacsonyabb a férfiakénál még azonos munkakörök betöltése esetén is.

Hivatkozások:

OECD. (2021). Education at a glance 2021: OECD indicators. OECD Publishing.https://doi.org/10.1787/b35a14e5-en

Fényes, H. (2011). A felsőoktatásban tanuló férfiak és nők tényleges mobilitása, státuszinkonzisztencia a nők oktatásbeli és munkaerő-piaci helyzete között. Felsőoktatási Műhely, 5(3), 79–96.

https://www.felvi.hu/pub_bin/dload/felsooktatasimuhely/FeMu/2011_03/FEM_2011_3_79-96.pdf
Varga, J. (2018). A női-férfi iskolázottsági különbségek átalakulása. In: Fazekas, K., ; Szabó-Morvai, Á. (szerk.) Munkaerőpiaci Tükör 2017. Budapest: MTA KRTK KTI. https://kti.krtk.hu/wp-content/uploads/2018/12/mt_2017_hun_97-102.pdf

Szerző: Szabó Gabriella

Absztrakt címe: Óvodai és iskolai szociális segítők szerepe a bullying megelőzésében és kezelésében

Kulcsszavak: bullying, óvodai és iskolai szociális segítő, társszakmák együttműködése

Absztrakt: Az iskolai zaklatás a tanulás világában a közösségek dinamikáját alakító jelenség, mely erőteljes hatást gyakorolhat a résztvevők tanulási eredményességére is. Az OFI hazai országos reprezentatív vizsgálata alapján csupán minden ötödik osztály bullying mentes övezet (Simon et al., 2015). Az UNICEF (2022) Magyarország online felmérése szerint a 12 és 20 év közötti magyar kamaszok 85%-a találkozott már iskolai bántalmazással (Unicef, 2022). A jelenség hatékony kezelése a gyermekvédelem, pedagógia, iskolapszichológia és más releváns területek szakembereinek összehangolt, multidiszciplináris együttműködését igényli (Espelage et al., 2013).

A téma elméleti kereteit a ""Megoldásfókusz és értelemkeresés az iskolai zaklatás kezelésében"" című könyvben foglaltuk össze, ami gyakorlati útmutatást is kínál a szülőknek, a pedagógusoknak és az érintett szakembereknek (Farkas, Göntér és Szabó, 2023).

Hazánkban a bullying témában végzett empirikus vizsgálatok új és aktuális területet jelentenek. A Pünkösdi Teológiai Főiskolán (PTF) a témában végzett kutatásaink fókuszában azon specifikus területek állnak, ahol a prevenció és az intervenció innovatív módszerei és eszközei eredményesen integrálhatók a gyermekvédelmi gyakorlatba.

A kutatás előzménye egy 95 fős mintán végzett kérdőíves adatgyűjtés, melyben a bullying kezelésében résztvevő szakemberek szakmai tapasztalatait, kihívásait, attitűdjeit, és együttműködését vizsgáltuk (Farkas-Szabó, 2024).

Az iskolai szociális segítő a család- és gyermekjóléti központ munkatársaként támogatást nyújt a köznevelési intézményekben a gyermekek, a szülők és a pedagógusok számára. (Módszertani útmutató, 2022).Ezért ez a 2018 szeptemberében bevezetett szolgáltatás jelentős szerepet játszhat a jelzőrendszeri tagok együttműködésének eredményességének növelésében és az érintettek támogatásában az iskolai zaklatás kezelése során.

Jelen kutatás célja az iskolai szociális segítők bullying témában szerzett tapasztalatainak, kihívásainak, együttműködési lehetőségeinek feltárása.

A kutatási kérdése

i: (1) Mi az óvodai és iskolai szociális segítők szerepe az intézményekben a bullying kezelése során? (2)

Milyen konkrét erősségeket és akadályokat azonosítanak a szülőkkel és más szakemberekkel való kooperáció keretében? (3) Milyen támogatási igényeik vannak a szakembereknek?

A vizsgálat hipotézise: mind a bullying kutatások újszerűsége, mind az iskolai szociális segítő tevékenység néhány évvel ezelőtti bevezetése miatt a szakemberek tapasztalatlanságát feltételeztem. Hipotézisem szerint az óvodai, iskolai szociális segítők főként gyakorlati, módszertani segítséget igényelnek az iskolai zaklatásos helyzetek kezeléséhez.

A kutatási kérdések megválaszolása érdekében kvalitatív kutatást végeztem, 4 óvodai és iskolai szociális segítő csoporttal készítettem fókuszcsoportos interjúkat.

Az eredmények szerint az óvodai és iskolai szociális segítők fontos szerepet játszhatnak a bullying kezelésében, jelzésében. A szülőkkel és más szakemberekkel való kooperációban erősségekként nevesítették a pedagógusokkal való együttműködést, akadályként pedig a szülőkkel való együttműködés nehézségeit, a módszertani repertoár hiányosságait.

A szociális munkások beszámolóiból kiderült, hogy a szakemberek igénylik a szakmai iránymutatást és a tudásbővítést, a bullying kezelésével és megelőzésével kapcsolatban és hasznosnak vélik a folyamatos esetmegbeszéléseket és a szupervíziót.

Összegzésként elmondható, hogy a hipotéziesm beigazolódott. Bár a szociális segítők a bullying kezelése terén homogén tapasztalattal és képzettséggel bírnak, ami elősegíti az esetek egységes megítélését, ugyanakkor hiányzik a szakmai támogatás a felmerülő kihívások adekvát kezeléséhez.

A kutatás új elméleti eredményeket hozott és gyakorlati jelentősége is van. Az iskolai szociális segítők eszköztárának gyarapítása a gyakorlatba visszaforgatható eredménnyel kecsegtet, amely a tanulás világában működő közösségek hatékonyabb működéséhez és együttműködéséhez vezethet.

Hivatkozások:

Busi, Z. szerk. (2022) Az óvodai és iskolai szociális segítő tevékenység módszertani útmutatója. Budapest: Slachta Margit Szociálpolitikai Intézet.

Espelage, D. L., ; Swearer, S. M. (Eds.). (2013). Bullying in North American schools (2nd ed.). Routledge.

Farkas, J., Göntér, Z., ; Szabó, G. (2023). Megoldásfókusz és értelemkeresés az iskolai zaklatás kezelésében. Pünkösdi Teológiai Főiskola.

Farkas- J., Szabó G., (2024) Szakmaközi együttműködés a bullying kezelésében - Pilot kutatás a multidiszciplináris kihívások feltárására. 170-181.

Simon D., Zerinváry B., ; Velkey G. (2015). Zárótanulmány a TÁMOP-3.1.1-11/1-2012-0001 számú „Iskolai agresszió, online és hagyományos zaklatás vizsgálata az iskolai közérzet alakulásával és az alkalmazott pedagógiai és konfliktuskezelési eszközökkel összefüggésben” c. projekthez. OFI.

Unicef Hungary, Medián, (2022). Középiskolások tapasztalatai az iskolai zaklatásról. Közvélemény-kutatás.

Szerző: Szabó-Tóth Judit

Absztrakt címe: Hajdú vármegye polgári kori egyesületeinek vizsgálati lehetőségei megyei és települési szinten az informális és nonformális tanulás tükrében

Kulcsszavak: egyesület, polgári kor, egyesületi kutatás, Hajdú vármegye, Hajdúnánás

Absztrakt: A polgárosodás folyamataként, a kiegyezést követően, aktívan jelen voltak hazánkban a lakosság által kezdeményezett és megalapított közösségek (Závogyán 2020;), amelyek jelentősen részt vettek a társadalom alakításában (Juhász ; Márkus, 2024). Ezeket többen is vizsgáltak már megyei szinten (Brunda 1990, 1993; Bősze 1997; Erdész 2020), egy-egy településre (Bezdán 1971, 1995) vagy egyesületre, egyesület típusra (Bölöny 1993; Fazekas 2018) fókuszálva. A polgári kori egyesületek vizsgálata során az egyik problémát az egyesületek kategorizálása jelenti, amelyre a korábbi egyesületi vizsgálatok is más-más javaslatot tesznek (Brunda 1990, 1993; Bősze 1997, Bezdán 1971, 1995), például egy gazdakör is végezhet művelődési célú tevékenységeket (saját könyvtár, folyóiratok, felolvasások, előadások, bálok, bankettek szervezése). Vizsgálatunkban arra fókuszálunk, hogy egy adott korszakban milyen változás tapasztalható a művelődési javakban, hogyan történt ezek átadása, terjesztése és megőrzése, a művelődési javak átörökítése, főként a nem intézményes nevelés és oktatás keretei között. Távlati célunk annak feltárása, hogy a polgári kori egyesületekben hogyan valósult meg a művelődési javak átörökítése, az ismeretek, a tudás átadása az informális és nonformális tanulás felől megközelítve, valamint az, hogy jobban megismerjük a mai civil szervezetek gyökereit és működését, amelyek természetes módon jöttek létre és fejlődtek a társadalomban. Ez segíthet abban is, hogy rávilágítsunk az ilyen közösségek önszerveződésének erejére. Arra a valódi önkéntességre, amikor a tagok nem külső segítséget vártak a közösségük működtetésére, hanem saját maguknak, közös összefogással, erős kohézióval teremtették meg az alapot hozzá. Jelen kutatásunk célja, hogy Hajdú vármegye vonatkozásában 18 településen összegezzük, hogy hány egyesület működött az adott időszakban és milyen arányú volt az egyesületi aktivitás a térség egyes településeit összevetve, amelyet a Mapinfo térinformatikai szoftverrel grafikusan is ábrázoltunk. A megye vizsgálatát továbbá leszűkítjük egy hajdú település, Hajdúnánás esetére, ahol összesen 33 egyesületet vontunk be a vizsgálatba. Kutatásunkban a tartalomelemzés módszerével a levéltárban és helytörténeti gyűjteményben fellelhető – főként elsődleges – források alapján vizsgáljuk az egyesület életét, a tagságot, a gazdasági helyzetét és a kulturális, művelődési jellegű tevékenységeket kitérve a közösségeken belül megvalósuló informális és nonformális tanulásra, ismeretátadásra. A megye összes településének vizsgálata során azt feltételeztük, hogy a hajdú településeken nagyobb volt a közösségi aktivitás. Ezt az első vizsgáltunk során azonban nem tudtuk alátámasztani, mert a kisebb, nem hajdú települések esetében magasabb volt az egy főre jutó egyesületek száma, de a taglétszámok és egyéb tényezők ismerete nélkül végső következtetés nem vonható le. Hajdúnánás egyesületeinek kategorizálása esetében mi is tapasztaltuk annak nehézségét, és arra jutottunk, hogy a kategorikus besorolás az egyletek mélyebb tanulmányozása alapján dönthető el. A vizsgálat további változók bevonásával jó kiindulás alapot jelent a további megyei vizsgálatunkhoz.

Hivatkozások:

Bezdán S. (1995). Egyesület-típusok alakulása Orosházán (1867–1918). In Hévvízi S. ; Szabó F. (szerk.), Tanulmányok a kétszázötven éves Orosháza és vidéke történetéről. Orosháza, Orosháza Város Önkormányzata és a Békés Megyei Múzeumok Igazgatósága.

Bölöny, J. (1993). Klubélet a magyar fővárosban. História, 15(2), 10–12.

Bősze, S. (1985). „Az egyesületi élet a polgári szabadság ...”: Somogy megye egyesületei a dualizmus korában (1997. kiad.). Kaposvàr, Somogy Megyei Levéltár.

Brunda, G. (1990). Művelődési tartalmú egyesületek a dualizmuskori Nógrádban 1867-1918. Salgótarjàn, Nógrád Megyei Közművelődési Központ.

Brunda, G. (1993). Egyesületek Nógrád megyében: Művelődéstörténeti áttekintés. Salgótarjàn, Nógrád Megyei Közművelődési Központ.

Erdész, Á. (szerk.). (2018). Körök, egyletek: A civil társadalom története a dualizmus kori Békés megyében. Bèkéscsaba, Magyar Nemzeti Levéltár Békés Megyei Levéltára.

Fazekas, L. (2018). Kolozsvári kaszinók: Egyenlőség, politikai semlegesség? Korunk, 8, 27–36.

Juhász, E., ; Márkus, E. (2024). A polgári kori egyesületek kutatás elméleti és módszertani keretei. In Závogyán, M., ; Juhász, E. (Eds.), Polgári kori egyesületek: A magyarországi polgári kori egyesületek címtára a reformkortól 1949-ig vármegyei bontásban: Hajdú-Bihar vármegye . Nemzeti Művelődési Intézet Nonprofit Közhasznú Kft.

Závogyán, M. (2020). Az elődök tisztelete. In Szedlacsek E. ; Hévizi R. (szerk.), A magyarországi egyesületek címtára a reformkortól 1945-ig. Vidéki egyletek és körök I. kötet. Lakitelek, Nemzeti Művelődési Intézet.

Szerzők: Szakolczainé Suskó Ágnes, Tölgyesi Attiláné

Absztrakt címe: Litvánia kulturális rendszere

Kulcsszavak: litván kultúra, intézményhálózat, kreativitásfejlesztési program, litván-magyar kapcsolat, Litvániai Magyarok Báthory István Szövetsége

Absztrakt: Tanulmányunk célja Litvánia kulturális rendszerének jellemzésén, jogszabályi hátterének, minisztériumának, és főbb intézményeinek bemutatásán kívül a litván kulturális élet sajátosságainak áttekintése. Ennek során felmerült, hogy a jelenlegi intézményhálózat nem biztosítja a kultúra egyenlő hozzáférését, mert a lakosság számára a kultúra a nagyvárosokban sokkal jobban elérhető, mint a falvakban és a kisvárosokban. Tanulmányunkban érintjük a probléma megoldására született kulturális és kreativitásfejlesztési programot, amelyet a Litván Köztársaság Kulturális Minisztériuma hajt végre a 2021-2030 közötti időszakban.

Kutatásaink során arra a felfedezésre jutottunk, hogy bár hazánknak és Litvániának nincs közös határa, mégis, e fizikai távolság ellenére kölcsönös szimpátia és tisztelet fűz össze minket, amely a 14. századtól datálható. Tanulmányunk egyik célja, hogy felhívjuk a figyelmet Litvánia és Magyarország történelmi kapcsolatainak különleges értékeire, a két nemzetet összekötő kiemelkedő történelmi személyekre, szentekre, uralkodókra és hadvezérekre, akik tevékenységükkel gazdagították a litván és a magyar nép kultúráját, és akik között az egyik legfontosabb szerep Báthory István erdélyi fejedelemé, aki egyben lengyel király és litván nagyfejedelem is volt. Mindenképpen szeretnénk megemlíteni Szent Hedviget, aki magyar királylányból lett a litvánok apostola. Ezen kívül kitérünk a Litvániai Magyarok Báthory István Szövetsége tevékenységére is, amelynek egyik célja a magyar kultúra és a tudomány népszerűsítése Litvániában, és amely rendszeresen szervez programokat a Vilniusban élő magyaroknak, például havonta tartanak összejöveteleket a családok számára, kézműves foglalkozással, diavetítéssel.

Források:

European: https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/eu-countries/lithuania_hu

Compendium Litvánia országprofil: https://www.culturalpolicies.net/database/search-by-country/country-profile/category/?id=23;g1=1

Könyvkultúra Magazin: https://konyvkultura.kello.hu/konyvkultura/2025/03/07/konyvfesztival-a-baltikumban

ArtVilnius: https://artvilnius.com/about/

Művelődés: https://muvelodes.net/enciklopedia/bathory-istvan-emlekezete-szilagysomlyotol-vilniusig

Vilniusi Kulturális Központ: https://www.vilniuskc.lt/paslaugos

Litvániai Magyarok Báthory István Kulturális Szövetsége: https://www.lvd.lt/litvan-magyar-kapcsolatok

Pécsi Egyházmegye: https://pecsiegyhazmegye.hu/hirarchivum/4500-szent-hedvig-kiralyno

Csámborgó https://csamborgo.hu/2023/08/27/a-litvanok-apostola-szent-hedvig

Szerzők: Szandi-Varga Péter, Kattein-Pornói Rita

Absztrakt címe: Duális képzőhelyek és technikumok együttműködése a megújuló szakképzésben – kihívások és lehetőségek

Kulcsszavak: duális képzés, szakképzés 4.0, tehetség, együttműködés

Absztrakt: 2019 után (LXXX. törvény a szakképzésről) a szakképzési reformok jelentős változásokat hoztak a magyar oktatási rendszerben, különös tekintettel a technikumokra és a duális képzésre. A „Szakképzés 4.0" stratégia egyik központi eleme a gyakorlati tanulás munkaalapúvá tétele, az ágazati képzőközpontok (ÁKK) létrehozása és a szakképzési munkaszerződés bevezetése révén (Szakképzés 4.0, 2019; Benedek 2021) A stratégia célja a vállalati és iskolai szféra közötti együttműködés mélyítése, a korszerű oktatási technológiák integrálása, valamint a tanulók ösztöndíjrendszeren keresztüli támogatása. A Szakképzés-pedagógiai Kutatócsoportunk – amely egy másfél évszázada a szakmai tanárképzés hagyományait őrző és alakító felsőoktatási intézményben működik – e kérdések mentén vizsgálja a hazai és nemzetközi szakképzési trendeket. Elemzéseink fókuszában főként az elmúlt öt évben, a magyar szakképzési rendszerben zajló átalakulások állnak. (Benke 2023; Lükő 2024)

Az előadásom fókuszában a technikumok és a duális képzőhelyek közötti együttműködés minőségének feltérképezése, valamint a tehetséggondozás lehetőségeinek vizsgálata áll. A kutatás empirikus alapját egy kérdőíves felmérés képezi, amely a duális képzést nyújtó vállalatok körében készült (N=65). A válaszok alapján megállapítható, hogy a kapcsolatfelvétel gyakori, ugyanakkor az együttműködés mélysége és hatékonysága jelentős eltéréseket mutatnak az oktatási intézmények és a duális képzést biztosító vállalatok között. A tanulók gyakorlati felkészültsége sok esetben nem kielégítő, részben a tananyag és a vállalati elvárások közötti eltérés miatt. A motiválatlanság, kommunikációs nehézségek és munkafegyelem hiánya szintén visszatérő problémaként jelenik meg. (Heiter 2025)

A vállalati oldalról a tehetségek azonosítása jellemzően informális úton történik, és a támogatás formái többnyire mentorálásban vagy projektszintű megbízásokban öltenek testet. A „Szakképzés 4.0" ösztöndíj- és pályakezdési támogatási rendszere is a tehetséggondozás irányába tett lépésként értelmezhető, ugyanakkor a kutatás rámutat, hogy az iskolai oldalon e terület rendszerszintű fejlesztése még hiányzik. (Horn 2021; Horn &; Little & Maloney & McCulloogh eds. 2021; Kattein-Pornói 2023)

Összességében a duális képzés sikerének kulcsa az intézményi és vállalati szereplők közötti strukturált együttműködés elmélyítése. A jövőbeli fejlesztéseknek nemcsak az oktatási tartalom összehangolására, hanem a tehetségek korai azonosítására és célzott támogatására is ki kell terjedniük.

Hivatkozások:

Benedek András (2021). Szakképzésfejlődési szakaszok Magyarországon (1870-2020), In: Szakképzés-pedagógiai Tudományos Közlemények 2021/1, BME GTK Műszaki pedagógia Tanszék (2021) pp. 21-35.

Benke Magdolna (2023): Duális képzés kitekintéssel és kérdőjelekkel. In: Kattein-Pornói Rita - Tóth Péter - Kanczné Nagy Katalin (szerk.): HERA Évkönyvek X. HERA Évkönyv X. Debreceni Egyetemi Kiadó. Debrecen. pp. 13-22

Carol V. Horn (2021): Serving Low-Income and Underrepresented Students in a Talent Development Franework. In: Paula Olszewski-Kubiulus, Rena F. Subotnik, Frank Worrell (eds) Talent Development as a Framework for Gifted Education. Routledge pp. 129-150.

Carol V. Horn, Catherine A. Little, Kirsten Maloney, Cheryl McCulloogh (eds. 2021): Young Scholars Model. Routledge.

Heiter Kitti (2025): A gazdálkodó szervezetek a duális szakképzésben. aktuális kihívások. (Kézirat)

Kattein-Pornói Rita (2023): A szakképzésben megvalósuló tehetséggondozó munka empirikus vizsgálata. In: A 21. század nevelési kihívásai a szakképzésben. BME Műszaki Ped. Tansz., pp. 147-168.

Lükő István (2024): A szakképzés szerkezeti, szervezeti és tartalmi változásai - az első szakképzési törvénytől napjainkig. London, Egyesült Királyság / Anglia: GlobeEdit.

Szakképzés 4.0 – A szakképzés megújításának stratégiája (2019). Innovációs és Technológiai Minisztérium. Elérhető: https://cdn.kormany.hu/uploads/document/9/90/909/90936f8e322b54749bf4c1341e86c070424dd76b.pdf

Szerzők: Szatmári Eszter, Fintor Gábor

Absztrakt címe: A Déryné Program összehasonlító elemzése a Tokaj Fesztiválkatlan és a Mézesvölgyi Nyár látogatói körében

Kulcsszavak: Déryné Program, színház, színházba járási szokások

Absztrakt: A színház hozzájárul a személyiségfejlesztés, a kritikai gondolkodás, a társadalmi felelősségvállalás elősegítéséhez. A színház a közösségépítés eszköze, az oktatás és nevelés fontos színtere (Gyevi- Bíró Eszter et al. 2017).

Ez pedig alátámasztja a színházba járási szokások kutatásának relevanciáját és fontosságát. Ugyanakkor problémát jelent, hogy 2018 óta tendenciaszerűén megfigyelhető a színházlátogatás iránti érdeklődés csökkenése (KSH 2024, Németh 2024). További probléma, hogy csak szűk rétegre jellemző, a magasan iskolázottakra, a fővárosiakra a vidékiekkel szemben, a nagyobb településen élőkre, a jobb anyagi körülmények között élőkre (Juhász-Fintor 2024, Pavluska 2016, Bauer et.al. 2017).

A kutatásunk célja, hogy átfogó képet kapjunk a 2020-ban bevezetett Déryné Programról. Egyrészt kíváncsiak vagyunk arra, hogy a megkérdezettek ismerik-e a programot, és arra is, hogy mennyire tartják fontosnak a kezdeményezést. Másrészt vizsgáljuk, hogy befolyásolja-e a színházlátogatási gyakoriság a Déryné Program ismertségét, vajon van-e összefüggés a színházlátogatási gyakoriság és a Déryné Program iránti érdeklődés között? Harmadrészt pedig feltérképezzük, hogy milyen mértékben osztják a színház iránt elkötelezettek a Déryné Program azon nézetét, hogy a színház mindenki számára elérhető legyen.

A kutatásunk célcsoportját két település (Tokaj és Veresegyház) nyári szabadtéri színházának a látogatóit jelenti, akiknek a véleményét a fentiekről – keresztmetszeti kutatással - a 2023-as szezonban kérdeztük meg a vígjátékok, zenés darabok és koncertek előtt és a szünetekben (n=787).

Eredményeink szerint összességében még viszonylag ismeretlen a nagyközönség számára a Déryné Program, célját pedig kevesen ismerik. A gyakori színházlátogatók körében magasabb az ismertsége. A színházlátogatás gyakorisága és a program ismertsége között szoros összefüggés van. A színházlátogatók körében a program ismertsége a látogatások számával nő. A színházkedvelők többsége egyetért a Déryné Program azon céljával, hogy a minőségi kultúra mindenki számára elérhetővé kell, hogy váljon.

A kutatás eredményei azt mutatják, hogy a Déryné programnak van potenciálja, és a színházlátogatók jelentős támogatói lehetnek a kezdeményezésnek. A továbbiakban érdemes a programot még ismertebbé tenni, ennek érdekében a színházakkal való együttműködést erősíteni.

Hivatkozások:

Andorka Rudolf (2006): Bevezetés a szociológiába. Budapest, Osiris Kiadó Kft.

Bauer Béla et al. (2017): A magyar ifjúságszociológia elmúlt ötven évének meghatározó szereplői és pillanatai. In: Bali János et al. (szerk.) Hazatalálók és hazát találók. Tanulmányok a külhoni magyar ifjúság helyzetéről. Budapest, Nemzetstratégiai Kutatóintézet pp. 21-49.

Farkas Zoltán (2013): A társadalmi tőke fogalma és típusai. Szellem és Tudomány 4. évf., 2013, 2: 106-133. p.

Gyevi-Bíró Eszter et al. (2017): Színházi nevelési/színházpedagógiai programokhoz kapcsolódó fogalmak glosszáriuma. In: Cziboly Ádám (szerk.): Színházi nevelési és színházpedagógiai kézikönyv. InSite Drama. 146-166. p.

Héjja Bella Emerencia − Lehotka Ildikó − Dragony Gábor (2020): Klasszikus kulturális szokások és attitűdök. In: Váradi Jusit (szerk.): A művészeti nevelés kurrikuláris lehetőségei − Intézményvezetői tükör. Budapest, MMA MMKI, 72-90.p.

Juhász Erika – Fintor Gábor (2024): Kultúrafogyasztási és szabadidőeltöltési szokások vizsgálata Magyarországon. In: Langerné Buchwald Judit – Koós Ildikó – Velics Gabriella (szerk.) Az oktatás határdimenziói. Budapest-Debrecen, Debreceni Egyetemi Kiadó - Magyar Nevelés- és Oktatáskutatók Egyesülete, 203-221.p.

Kis Domonkos Márk (2022): Déryné Program – Színház mindenkinek! In: Kollárik Tamás, Lovass Tibor (szerk). Művészet, Média, marketing – [A 2022-es Savaria Filmszemle konferenciakötete.] Budapest, Magyar Művészeti Akadémia Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézet, 99-107 p.

Kuti Éva (2009): A kultúra iránti érdeklődés és a kultúrafogyasztás alakulása a Nemzeti Médiaanalízis adatai alapján. In: [(Vész)jelzések a kultúráról.] Budapest: MTA PTI.

Maróti Andor (2020): A kultúra fogalmának történelmi változásai. Budapest

Márkus Edina – Miklósi Márta – Herczegh Judit (2023): Kulturális részvétel az Európai Unióban, különös tekintettel a visegrádi országokra. Kulturális Szemle - 2023. 24. évfolyam, 1. szám - Nemzetközi kitekintés

Pavluska Valéria (2014): Kultúramarketing – Elméleti alapok, gyakorlati megfontolások. Budapest, Akadémia Kiadó Zrt.

Pavluska Valéria – Jakopánecz Eszter – Törőcsik Mária (2018): Kultúra - a magyar lakosság kultúrával kapcsolatos beállítódása és követett magatartása generációs szemléletű vizsgálattal – országosan reprezentatív személyes (n=2001) és online megkérdezés (n=1038) eredményei, Pécs, PTE KTK

Pierre Bourdieu (1884): Distinction - A social Critique of the Judgement of Taste. Translated by Richard Nice. Cambridge, Massachusetts, Harvard University Press.

Sári Mihály (2004): A kultúra intézményrendszereinek történeti-funkcionális változásai. Budapest, PTE-FEEK

Szerzők: Széplaki Anna, Sziva Dániel József, Jan Cincera, Hengerics-Szabó Alexandra, Dúll Andrea, Varga Attila

Absztrakt címe: Ökoszorongás - a szükséges rossz?

Kulcsszavak: ökoszorongás, környezeti nevelés, környezetvédő viselkedés, helyidentitás, helykötődés

Absztrakt: A klímaváltozás nem csak ökológiai, hanem pszichológiai kihívás elé is állítja az emberiséget. Ma már igen sok ökoérzelemről beszélhetünk, amik közül az egyik legkutatottabb az ökoszorongás. Az ökoszorongás egyfajta félelem a jövőbeli környezeti összeomlástól, ami szoros kapcsolatban áll a bizonytalanság, kontrollálhatatlanság és bejósolhatatlanság érzésével (Pihkala, 2020).

Az ökoszorongás egyelőre nem számít diagnosztikus kategóriának és arról is vita folyik, hogy patológiás folyamatnak kell-e elkönyvelni (Ágoston és mtsai., 2022) , de adatok támasztják alá, hogy növelheti a stressz szintet és társulhat depresszióval (Boluda-Verdú és mtsai., 2022).

Azonban az ökoszorongás képes növelni azoknak a cselekedeteknek a mértékét, amelyeket az ember azért végez, hogy csökkentse viselkedésének környezetre gyakorolt negatív hatásait (Lutz és mtsai., 2023).

Ezek a környezetvédő cselekedetek pedig kulcsfontosságúak lennének a klímaváltozás negatív hatásainak enyhítésében. Kollmuss és Agyeman kiemelik, hogy a környezetvédő viselkedésnek a létrejötte egy komplex folyamat, a szociális normák, az attitűd és a gazdasági szempontok mellett a személyes értékek és a motiváció is befolyásolhatja azt, hogy valaki környezetvédően cselekszik-e egy adott kontextusban (Kollmuss ; Agyeman, 2002).

A V4 országok oktatáskutatói együttműködéseinek erősítése érdekében Diákok és Tanárok a Fenntarthatóságról Kutatási Program keretében 2022. októberében reprezentatív felmérést végeztünk a magyarországi, szlovákiai és csehországi középiskolák 11. osztályos tanulói körében. Jelen kutatás célja az volt, hogy e kutatási program keretében feltérképezze az ökoszorongás jelenségét és megvizsgálja a környezeti neveléssel, környezetvédő cselekedetekkel, helyidentitással és helykötődéssel való kapcsolatát. A mintát Magyarország, Szlovákia és Csehország 11. évfolyamos diákjai alkották (N=6477), a kérdőíveket online formában tudták kitölteni a résztvevők. Az adatok elemzése az IBM SPSS Statistics program 28.0 verziójával és az Mplus 8. program segítségével történt. A nemek közötti összehasonlítás a nemzetközi szakirodalommal egybevágó eredményt hozott, vagyis a lányok szignifikánsan nagyobb ökoszorongásról számoltak be. Előzetes feltételezéseimmel megegyezően, az ökoszorongás részlegesen mediálta a környezeti nevelés és a környezetvédő cselekedetek közötti kapcsolatot, ám fontos megemlíteni, hogy a környezeti nevelés és az ökoszorongás együttvéve kevesebb, mint 18%-át magyarázták a környezetvédő viselkedésnek. A környezetvédő viselkedést befolyásoló tényezők többszörös lineáris regresszióval történő vizsgálata során az ökoszorongás és a helykötődés pozitív prediktora volt a környezetvédő viselkedésnek, a helyidentitás nem bírt bejósló erővel, míg a környezeti nevelés szignifikáns negatív prediktornak bizonyult. Ez utóbbi, a mediációs elemzéssel ellentétes eredmény, rávilágít a környezeti nevelés lehetséges kettős hatására, illetve arra, hogy az érzelmi bevonódás előmozdíthatja a viselkedéses bevonódást is.

Hivatkozások:

Ágoston, C., Urbán, R., Nagy, B., Csaba, B., Kőváry, Z., Kovács, K., Varga, A., Dúll, A., Mónus, F., Shaw, C. A., ; Demetrovics, Z. (2022). The psychological consequences of the

ecological crisis: Three new questionnaires to assess eco-anxiety, eco-guilt, and ecological grief. Climate Risk Management, 37, 100441. https://doi.org/10.1016/j.crm.2022.100441

Boluda-Verdú, I., Senent-Valero, M., Casas-Escolano, M., Matijasevich, A., ; Pastor-Valero, M. (2022). Fear for the future: Eco-anxiety and health implications, a systematic review. Journal of Environmental Psychology, 84, 101904. https://doi.org/10.1016/j.jenvp.2022.101904

Kollmuss, A., ; Agyeman, J. (2002). Mind the Gap: Why do people act environmentally and what are the barriers to pro-environmental behavior? Environmental Education Research, 8(3), 239–260. https://doi.org/10.1080/13504620220145401

Lutz, P. K., Zelenski, J. M., ; Newman, D. B. (2023). Eco-anxiety in daily life: Relationships with well-being and pro-environmental behavior. Current Research in Ecological and Social Psychology, 4, 100110. https://doi.org/10.1016/j.cresp.2023.100110

Pihkala, P. (2020). Eco-Anxiety and Environmental Education. Sustainability, 12(23), Article 23. https://doi.org/10.3390/su122310149

Szerzők: Széplaki Ildikó, Benczenleitner Ottó, Révész László

Absztrakt címe: Az egri első éves egyetemisták vizsgálata strukurális egyenletmodelezéssel

Kulcsszavak: SEM, első éves egyetemisták, testi tudatosság, IPAQ, SWLS

Absztrakt: A jövő generációinak mentális és fizikai állapota kiemelt figyelmet érdemel. A felsőoktatásba való belépés jelentős változásokkal és kihívásokkal jár, amelyek hatással lehetnek a hallgatók pszichés jólétére és életvezetésére. Az egyetemi életmódhoz való alkalmazkodás kritikus időszak a hallgatók számára (Holliman et al., 2022). Ha nem alakulnak ki megfelelő megküzdési stratégiák, az stresszkezelési nehézségekhez és pszichés problémákhoz vezethet, ezért megelőzésük kiemelten fontos (Jay, 2012; Arnett et al., 2014; Chaturvedi et al., 2021).

Jelen tanulmány egyik célja, hogy feltárja az elsőéves egri egyetemi hallgatók körében a testi tudatosság, az egészséges táplálkozásra irányuló motiváció, a jóllét, az észlelt stressz, a fizikai aktivitás és az élettel való elégedettség közötti összefüggéseket. A vizsgálat során validált mérőeszközök lettek alkalmazva, többek között a Testi Tudatosság Kérdőív (BAQ), az Egészséges Táplálkozás Motivációs Skála (MHES), az Észlelt Stressz Skála(PSS), a Nemzetközi Fizikai Aktivitás Kérdőív (IPAQ) és az Élettel Való Elégedettség Skála. A kérdőívet összesen 272 (férfi = 120, nő = 152) első éves egri egyetemista töltötte ki. A kutatás további célja volt feltárni a vizsgált változók közötti közvetlen és közvetett hatásokat, mindezt Strukturális Egyenletmodellezés (SEM) alkalmazásával, ami átfogó képet nyújt az egyes változók közötti hatásmechanizmusokról. Kiemelt figyelmet fordítva annak vizsgálatára, hogy a testi tudatosság milyen mechanizmusokon keresztül befolyásolja közvetetten az élettel való elégedettséget az észlelt stressz közvetítő szerepén keresztül. Elemezi továbbá az egészséges táplálkozási iránti motiváció és a fizikai aktivitás közötti kapcsolatot, valamint azt, hogy a jóllét milyen mértékben magyarázza az észlelt stressz és az élettel való elégedettség közötti összefüggéseket. Emellett arra is választ keres, hogy milyen mechanizmusokon keresztül hat az egészséges táplálkozási motiváció (MHES) és a testi tudatosság (BAQ) az élettel való elégedettségre (SWLS).

Az eredmények arra utalnak, hogy a stressz csökkentése, az egészséges táplálkozásra való törekvés és a testi tudatosság előmozdítása közvetlenül hozzájárulhat a hallgatók jóllétéhez és élettel való elégedettségéhez. Ugyanakkor a fizikai aktivitás élettel való elégedettségre gyakorolt negatív közvetlen hatása olyan megállapítás, amely további vizsgálatot igényel annak mélyebb megértése és lehetséges következményeinek feltárása érdekében. Az eredmények megerősítik a stresszcsökkentés és a testi tudatosság elősegítésének jelentőségét, mivel ezek a faktorok szignifikáns hatást gyakorolnak mind a jóllétre, mind az élettel való elégedettségre. A közvetett hatások jelentősége alátámasztja a vizsgált változók közötti komplex kölcsönhatásokat. Az egészséges életmódra ösztönző beavatkozások nem csupán a közvetlen egészségügyi hatások szempontjából lehetnek relevánsak, hanem közvetetten hozzájárulhatnak az élettel való elégedettség növeléséhez is. Ezért a hallgatók jóllétének előmozdítására irányuló programoknak többdimenziós megközelítést kell alkalmazni, figyelembe véve az életmódbeli tényezők összetett hálózatát és azok közvetett hatásait is.

Hivatkozások:

Arnett, J.J., Žukauskienė, R. ; Sugimura, K. (2014). The new life stage of emerging adulthood at ages 18-29 years: implications for mental health. Lancet Psychiatry Dec;1(7):569-76. doi: 10.1016/S2215-0366(14)00080-7. Epub 2014 Dec 3. PMID: 26361316.

Chaturvedi, K., Vishwakarma, D. K., ; Singh, N. (2021). COVID-19 and its impact on education, social life and mental health of students: A survey. Children and youth services review, 121, 105866

Jay, M. (2012). The Defining Decade. Why your Tweties matter- and how to make the most of them now? New York: Hachette Book Group.

Holliman, A. J., Waldeck, D., ; Holliman, D. M. (2022). Adaptability, social support, and psychological wellbeing among university students: A 1-year follow-up study. InFrontiers in Education (Vol. 7, p. 1036067). Frontiers Media SA.

Szerző: Szilágyi Boglárka

Absztrakt címe: Tánccal tanulni közösséget – Közösségi tanulás és identitásformálás a Kalotaszegi Vándor Néptánctáborban

Kulcsszavak: kulturális tanulás, identitásformálás, néptánc és népzene, közösségi gyakorlatok

Absztrakt: A közösségi tanulás jelentőségét az elmúlt évtizedekben egyre több társadalomtudományi kutatás hangsúlyozza (Lave és Wenger 1991; Illeris 2009), különösen az informális és nemformális tanulási formák kapcsán. A kulturális gyakorlatokon keresztül történő tanulás – mint például a néptánc és népzene tanulása – nemcsak készségek elsajátítását jelenti, hanem szocializációs, identitásformáló és közösségi beágyazódási folyamatként is értelmezhető (Bourdieu 1977; Green 2002).

A kutatás az erdélyi Kalotaszegi Vándor Néptánctáborra fókuszál, amelyet helyi fiatalok szerveznek helyi gyerekeknek, helyi zenészek bevonásával, s amely egyszerre válik a helyi kulturális tudásátadás és az identitásmegerősítés színterévé. A kutatás célja, hogy feltárja, miként zajlik a közösségi tanulás ebben a nemformális, ugyanakkor kulturálisan intenzív környezetben, és hogyan formálódik a résztvevők identitása, társas kapcsolati hálója, illetve miként érvényesülnek a rejtett tantervi hatások. A kutatás során a következő kérdésekre kerestem választ: milyen formális és informális tanulási folyamatok zajlanak a táborban, milyen szerepet tölt be a néptánc és a népzene a regionális és nemzeti identitás alakításában, hogyan jelennek meg a nemi szerepek az interakciók és tanulási helyzetek során, illetve milyen „rejtett tantervi” elemek tárhatók fel. A közösségi dinamika megfigyelése által a vizsgálat kvalitatív módszertannal, terepkutatás keretében zajlott 2023 és 2024 nyarán, amely magában foglalta a tábor teljes idejére kiterjedő részvételes megfigyelést, félstrukturált és nyitott interjúkat, valamint informális beszélgetéseket helyi gyerekekkel, szervezőkkel, oktatókkal és zenészekkel. A kutatás a szociokulturális antropológiai megközelítést kombinálta az etnográfiai terepmunkával és a kulturális tanulás elméleti kereteivel (Wenger 1998; Rogoff 2003). Az eredmények alapján a tábor jóval túlmutat a technikai tánctanítás funkcióján, komplex szocializációs térként működik, ahol a gyerekek a mozgáson, a zenén és a közösségi rituálékon keresztül sajátítanak el a kulturális normákat, nemi szerepeket és viselkedési mintázatokat. A strukturált közösségi események és a csoporton belüli interakciók mind hozzájárulnak ahhoz, hogy a gyerekek egyszerre éljék meg regionális (kalotaszegi) és nemzeti (magyar) identitásukat, miközben a közösségi tanulás folyamatai révén beágyazódnak egy élő kulturális hagyományba. A nemi szerepek tanulása különösen hangsúlyosan jelenik meg a testhasználatban, a tánctípusok közötti különbségek elsajátításában és a társas interakciók formáiban. A tábor egy sajátos tanulási ökoszisztémaként értelmezhető, ahol a közös cselekvés és a részvételen alapuló tanulás megerősíti az egyéni és kollektív identitásokat (Rogoff 2003; Wenger 1998). A „rejtett tanterv” elemei közé tartozik a szerepmodellek átadása, az implicit normák tanítása, valamint a közösségi kohéziót erősítő rituálék, amelyek a gyermekek számára természetes módon épülnek be a mindennapi tábori tapasztalatba.

A kutatás hozzájárul a közösségi tanulás és a nemformális oktatás társadalmi hatásainak mélyebb megértéséhez, és rámutat arra, hogy a helyi gyökerű, kulturálisan intenzív kezdeményezések jelentős szerepet játszanak a hagyományos tudás fenntartásában, a kulturális identitás újratermelésében és a társadalmi kohézió megerősítésében. Az ilyen táborok egyszerre működnek tanulási térként, közösségi élményként és kulturális örökségátadó közegként, amelyekben a tanulás nem csupán kognitív, hanem affektív, testi és társas dimenziókat is magában foglal.

Hivatkozások:

Bourdieu, Pierre (1977): Outline of a Theory of Practice . Cambridge: Cambridge University Press.

Green, Lucy (2002): How Popular Musicians Learn: A Way Ahead for Music Education. Aldershot: Ashgate.

Illeris, Knud (2009): Contemporary Theories of Learning: Learning Theorists in Their Own Words. London: Routledge.

Lave, Jean – Wenger, Etienne (1991): Situated Learning: Legitimate Peripheral Participation. Cambridge: Cambridge University Press.

Rogoff, Barbara (2003): The Cultural Nature of Human Development. Oxford: Oxford University Press.

Wenger, Etienne (1998): Communities of Practice: Learning, Meaning, and Identity. Cambridge: Cambridge University Press.

Szerzők: Szilágyi Edit, Pusztai Gabriella

Absztrakt címe: Kolping High Schools in the Context of Their Educational Commitment and Student Background

Kulcsszavak: disadvantaged students, high school, dropout, religious school, vocational education

Absztrakt: According to the literature, the catch-up of disadvantaged primary school students depends on several factors, among which the most notable are integration, opportunity-creating programs/supports, as well as the activities of school leadership and teachers (Bastedo, 2018, Karimsha, 2013, Rusznák ; Pusztai, 2025, Pusztai et al., 2025, Bacskai et al., 2024, Dan et al., 2024). But what about high school students? What resources, methods, and characteristics do high schools, vocational schools, technical schools, and secondary schools that aim to create opportunities for young people aged 14-18 and prevent dropouts have? The Kolping schools have been present in Hungarian public education since the 1990s, with the goal of preparing children from low social status families for employment and family formation through holistic personality development. For our investigation, we selected institutions with similar characteristics to Kolping high schools from the 2021 National Competence Measurement database, and then conducted a survey among 11th-grade students of the selected schools to capture Kolping-specific traits. In this study, we present the database, focusing on the institutional and student backgrounds. Our results show that the composition of Kolping students — in terms of both family background and abilities — is mixed, just like among students in other church-based and public schools. However, when it comes to the parents' education, Kolping students have the highest proportion of fathers with only eight years of schooling or less. Unlike students in other church-based schools, where the proportion of those preparing for university is particularly high, only few Kolping students envision their future in higher education.

Hivatkozások:

Bastedo, M. N., Bowman, N. A., Glasener, K. M., ; Kelly, J. L. (2018). What are we talking about when we talk about holistic review? Selective college admissions and its effects on low-SES students. The Journal of Higher Education, 89(5), 782-805.

Bacskai, K, Bencze, Á., Dorogi, A., Hegedűs, G., Major, E., Rétháti, Cs., Pusztai, G. (2024). A szülői bevonódás és az eredményesség összefüggései Magyarországon az Országos Kompetenciamérés adatai alapján. Különleges bánásmód. 10 : 4 pp. 7-20. , 14 p. (2024)

Dan, B. A., Szűcs, T., Sávai-Átyin, R., Hrabéczy, A., Kovács, K. E., Ridzig, G., ... ; Pusztai, G. (2024). Narrowing the inclusion gap–teachers and parents around SEN students. International Journal of Inclusive Education, 1-27.

Bastedo, M. N., Bowman, N. A., Glasener, K. M., ; Kelly, J. L. (2018). What are we talking about when we talk about holistic review? Selective college admissions and its effects on low-SES students. The Journal of Higher Education, 89(5), 782-805.

Karimshah, A., Wyder, M., Henman, P., Tay, D., Capelin, E., ; Short, P. (2013). Overcoming adversity among low SES students: A study of strategies for retention. Australian Universities' Review, The, 55(2), 5-14.

Rusznák, A., ; Pusztai, G. (2025). A mentorálás és társadalmi támogatás szerepe a reziliencia és iskolai teljesítmény támogatásában. Iskolakultúra, 35(1), 100-103.

Pusztai, G., Bacskai, K., Ceglédi, T., Kocsis, Z., ; Hine, M. G. (2025). Mission Possible? Institutional Family-School-Community Partnership Practices and Parental Involvement in Hungarian Majority and Minority Schools in Three Central and Eastern European Countries. Social Sciences, 14(2), 107.

Szerzők: Szilvási Csenge, Rapos Nóra

Absztrakt címe: Pár-beszéd-helyzet, avagy az iskolai mentorok identitásváltozása együttműködési szituációban

Kulcsszavak: mentor, identitás, együttműködés

Absztrakt: Az oktatási rendszerben kiemelten fontos szerepet töltenek be az iskolai mentorok, jelentőségük a tanárképzés átalakulása miatt (miszerint a tanár szakos hallgatók már az első tanévtől iskolai gyakorlatokon vesznek részt (83/2012.(X. 4.) Korm. rendelet, 2021)) folyamatosan nő, szerepeik újraértelmeződnek, megerősödnek az együttműködéshez kapcsolódó szerepelvárások. Ezen együttműködési helyzet hatással van a mentorok szakmai identitásalakulására, ahogy ezt tanulmányok is regisztrálták, a mentorálás hatással van a tanárok tanulására és szakmai fejlődésére is (Hargreaves és Fullan, 2000). A kutatási előzmények mégis azt mutatják, hogy az együttműködési helyzeten belül a mentorokra kevés figyelem hárul, a mentori identitás mint téma periférikus helyzetben van (Izadinia, 2014), a korábbi tanulmányok pedig túlnyomórészt a mentorálttal kapcsolatos eredményekre, az ő identitásalakulására koncentráltak (Thant Sin, 2023).

Elméleti előadásom célja egy olyan átfogó elméleti keret felépítése és bemutatása, amely a mentorok identitásváltozását vizsgálja meg. A szakirodalom feltárásában és rendszerezésében a ‘systematic review’ metodológiát alkalmaztam, ami lehetőséget adott a széleskörű és átfogó teoretikus rendszerezésre. Ez alapján ismertetem az identitásváltozás fogalmát (Bejiaard, 2023), azonosítva azokat a kulcsfontosságú mutatókat és tényezőket, amelyek befolyásolják ezen alakulást. Emellett feltárom, hogy milyen értelmezési perspektívái vannak a tanárok közti együttműködés fogalmának (Hargreaves és O’Connor, 2017, 2018), s értelmezem azokat a mentor-mentorált viszonyra. Illetve kitekintek az együttműködési helyzetekben résztvevő szereplőkre, mint például a mentor-mentorált párokra és a tanári közösségekre, és analizálom ezen együttműködések természetét. Az egyéb tényezőket - mint például az együttműködésen belüli bizalom, a kommunikáció és az intézményi támogatás - is elemzem az együttműködés minőségére és hatékonyságára gyakorolt hatásuk szempontjából.

E szempontok vizsgálatával az előadás rávilágít a mentori identitásalakulás fontosságára az oktatói szerepek rugalmasságának és tartós hatékonyságának előmozdításában. A meglévő szakirodalomból származó betekintések integrálásával ez a kutatás hozzájárul a mentori identitás változásának árnyalt megértéséhez, kiemelve az együttműködési kontextusok fontosságát a szakmai fejlődés, megújulás és a kiégéssel szembeni ellenálló képesség elősegítésében.

Hivatkozások:

83/2012.(X. 4.) Korm. rendelet, 2021

Beijaard, D., Koopman, M., ; Schellings, G. (2023). Reframing teacher professional identity and learning. In I. Menter (Ed.), The Palgrave handbook of teacher education research (pp. 763–785). Palgrave Macmillan. https://doi.org/10.1007/978-3-031-16193-3_28

Hargreaves, A., ; Fullan, M. (2000). Mentoring in the new millennium. Theory into practice, 39(1), 50-56.

Hargreaves, A. ; O’Connor, M.T. (2017). Collaborative professionalism. Monograph prepared for the World Innovation Summit for Education, Qatar, Qatar Foundation. www.wise-qatar.org/2017-wise-research-collaborative-professionalism

Hargreaves, A. ; O'Connor, M.T. (2018). Collaborative professionalism: When teaching together means learning for all. Thousand Oaks, CA: Corwin.

Izadinia, M. (2014). Teacher educators' identity: a review of literature. European Journal of Teacher Education, 37(4), 426–441. https://doi.org/10.1080/02619768.2014.947025

Thant Sin, K. K. (2023). Teacher learning and professional development in school-university partnership: How do mentors learn?. Hungarian Educational Research Journal, 1(1), 121-141. https://doi.org/10.1556/063.2022.00128

Szerzők: Szőcs Andor

Absztrakt címe: Hallgatói munkavállalás és jövőtervek a Sapientia EMTE-n

Kulcsszavak: egyetemisták, Sapientia EMTE, fizetett munka, jövőtervek

Absztrakt: A felsőoktatásban tanuló fiatalok körében a részmunkaidős munkavállalás az utóbbi években tovább növekedett nemcsak a nemzetközi adatok alapján (OECD 2012, 2017, Eurostudent 2022, Eurobarometer 2023), de saját kutatásaink adatai alapján is (Szőcs 2021, 2024, Szőcs et al. 2024), ezért aktuális eredményeinket fontosnak tartjuk szemléltetni.

A magyarországi ifjúságkutatások több mint húsz éve nyújtanak részleges képet erre a témára részben kiterjedően, alátámasztva az ifjúsági korszakváltás (Gábor-Jancsák 2004) szereplői, az egyetemisták munkavállalásának növekvő tendenciáját (Ifjúság 2000-2023 kutatások). Az elmúlt tizenöt évben - az Észak-alföldi régióban - megvalósult kutatások (pl. Campus-lét a Debreceni Egyetemen 2010, HERD 2012, IESA 2016) régiós-specifikus eredmények által hívták fel a figyelmet az egyetemisták változó értékpreferenciáinak, szabadidős szokásainak, így a hallgatói munkavállalás jellemzőinek változásaira is (Szőcs 2021, 2024; Kocsis 2023).

Előadásunkban a Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem hallgatóinak munkavállalás és jövőtervekre irányuló jellemzőit mutatjuk be (N= 1043) egy 2024-ben megvalósult survey kutatás eredményei alapján.

A kutatási probléma megfogalmazása korábbi eredményeinken alapul, azon jellemzőket tártuk fel az elmúlt tizenöt évben kisebb-nagyobb mintás felsőoktatás-kutatások során, amelyek a hallgatók értékvilágára irányulnak: a szocio-demográfiai adatok szerint a fiatalok családjukban első diplomások lesznek tanulmányaik sikeres befejezése esetén, amiintergenerációs mobilitásként érelmezhető a diplomaszerzés tekintetébe. Szabadidős szokásaikban markánsan jelenik meg a fizetett munkavállalás, ami a hallgatók több mint felét érinti összességében, míg a rendszeres munkavállalás (napi, heti) közel a hallgatók egyharmadát. Újszerű eredményünk, hogy a munkát nem vállaló hallgatók és munkát vállalók között nincs szignifikáns eltérés a nappalis kurzusok látogatása tekintetében.

Munkaértékek tekintetében nincs szignifikáns eltérés a dolgozó és nem dolgozó hallgatók között. Munkavállalási hajlandóságuk és annak előfordulása a korábbi (gyermekkori és középiskolai) családi szocializációs folyamatokra, azon belül a szülői mintázatokra vezethetők vissza: azok körében gyakoribb a tanulás melletti fizetett munkavállalás, akik gyermekkoruktól fogva végeztek háztáji és / vagy fizetett munkát.

A felsőoktatásban tanuló fiatalok már most, de elsősorban a következő néhány évben a munkaerőpiac aktív és főállású szereplőivé fognak válni, éppen ezért úgy véljük, hogy a kutatási terület eredményei jelentős társadalmi - gazdasági hozadékot hordozhatnak magukban.

Felsőoktatás-pedagógiai szempontból a tanulás melletti munkavállalás kapcsán az egyensúly és a negatív hatások csökkentése a két legfontosabb általunk detektált kockázati tényezőbeli fogalom, amely egyben üzenet és kihívás a felsőoktatás-politikai döntéshozók és az egyetemek vezetői számára: úgy lavírozni a megváltozott piaci és hallgatói igények között, hogy közben a hallgatói munkavállalás és az egyetemi tanulmányok egyensúlyban tudjanak maradni.

Hivatkozások:

Eurobarometer – Survey 2023: Integration of young people into the labour market with particular focus on traineeships https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/2964

Gábor Kálmán – Jancsák Csaba (2004): Ifjúsági korszakváltás – Ifjúság az új évezredben. MTA Szociológiai Kutatóintézet. Belvedere 2004. https://acta.bibl.u-szeged.hu/58496/1/2004_ifjusagi_korszakvaltas.pdf

Kocsis, Zsófia (2023): A hallgatói munkavállalás sajátosságai és egyetemi pályafutásra gyakorolt hatása a Debreceni Egyetemen. Kézirat. Doktori disszertáció. Debreceni Egyetem

OECD (2012): Students at work. https://www.oecd.org/statistics/students-at-work.html

OECD (2017): PISA 2015 Results - Students'Well-Being https://www.oecd.org/pisa/PISA-2015-Results-Students-Well-being-Volume-III-Overview.pdf

Szemerszki Mariann (2023): Eurostudent 8 gyorsjelentés. A hallgatók tanulmányi jellemzői és életkörülményei Magyarországon. Oktatási Hivatal, Budapest. https://www.felvi.hu/pub_bin/dload/felsooktatasimuhely/eurostudent/eurostudent_8_gyorsjelentes.pdf

Szőcs, Andor (2021): Hallgatói munkavállalás a felsőoktatási expanziót követő években. Kézirat. Doktori disszertáció. Debreceni Egyetem

Szőcs, Andor (2024) Fiatalok és a munka világa : A tanulás melletti munkavállalás jellemzői a felsőoktatási expanziót követő években. Belvedere Meridionale, Szeged. ISBN 978-615-6060-87-7

Szőcs Andor, Hollósi Hajnalka, Torkos Katalin (2024): Working while studying: students in higher education – main conclusions of two pieces of research carried out with a theoretical focus. Library Progress International, 44(3), 24284-24293 https://bpasjournals.com/library-science/index.php/journal/article/download/3073/2883/6185

Quintini, Glenda (2015): Working and Learning: A Diversity Of Patterns. https://www.oecd.org/en/publications/working-and-learning-a-diversity-of-patterns_5jrw4bz6hl43-en.html

Szerzők: Szőcs Levente Álmos, Bakonyi Réka, Zsömbör Krisztina, Biczó Máté

Absztrakt címe: Pásztortáska projekt - egy tanulástámogató innováció hatásának vizsgálata

Kulcsszavak: módszertani innováció, iskolán kívüli környezeti nevelés, projektoktatás

Absztrakt: A Pásztortáska egy 5-7 éveseknek készült, nyílt forráskódú, gyermekfoglalkoztató csomag. Egyszerre eszköz és módszertani újítás, ami innovatív módon vezeti be a gyerekeket környeztünk növényeinek világába. Könnyen beilleszthető az oktatási intézményi struktúrába, de otthoni keretek között is felhasználható. A projekt közvetlenül reagál napjaink ökológiai válságára, amit mostanra lehetetlenné vált figyelmen kívül hagyni. Az innováció alapgondolata szorosan összefonódik az ember és környezete viszonyával (Dúll, 2010), hiszen hosszú évszázadok óta egészen napjainkig elsősorban erőforrásként tekintünk környezetünkre és a potenciális következmények figyelembevétele nélkül használjuk javait (Takács-Sánta, 2008). Ezt a hozzáállást kísérli meg átformálni a Pásztortáska, amely a kisgyermekkori környezeti nevelésre helyezi a hangsúlyt. A növények alapos, érdekes, tudatosan ""emberközpontú"" bemutatásával igyekszik ismereteket átadni, készségeket és képességeket fejleszteni és ezzel egyidejűleg természeti környezetre nyitott attitűdöt formálni. A Pásztortáska projekt megoldásként egy gyerekek számára készült interaktív oktatási eszköztárat kínál, amely játékos feladatokkal és vizuális eszközökkel hívja fel a figyelmet a növények szerepére és fontosságára. A gyerekek aktív részvétellel, tapasztalati úton ismerhetik meg a közvetlen környezetük növényeit, megtanulhatják azok felismerését, felhasználását és gondozását.

Előadásunkban az innováció elemeit mutatjuk be és a hozzájuk kapcsolódó tervezett kutatás módszertani egységeit. A kutatás felépítését korábbi, pilot program béli tapasztalatainkra építettük. Az foglalkoztató csomagot és módszertani újítást két, fővárosi óvodában probáltuk ki. Az óvodapedagógusok jelzései alapján az eszköznek köszönhetően már rövid idő alatt bővültek a gyerekek ismeretei. Ugyanakkor azt tapasztaltuk, hogy a tervezett mérés ideális megvalósításához a pedagógusoknak szóló módszertani képzést is érdemes végiggondolnunk. Éppen ezért a tervezett kutatásban egyszerre követjük a helyi és speciális pedagógiai igényeket és törekszünk a reprezentatív minta elérésére. A kutatás során figyelünk az életkori sajátosságokra, hiszen a Pásztortáska projekttel megcélzott korosztály óvodás, kisiskolás életkori szakasz kutatási nehézségeit horodozza magán. A kutatási dizájn fontos elemét jelenti továbbá a tanárokhoz és környezeti nevelőkhöz köthető akciókutatás, amely nemcsak folyamatos együttműködést teremt meg, de elengedhetetlen elemnek látjuk a tananyagok továbbfejlesztésében is.

Az előadással szeretnénk a szakmai diszkusszióba emelni a Pásztortáska projekt környezetpedagógiai erősségeit, értékeit és partnerségi együttműködéseket kialakítani a kutatás megvalósításában.

Szerzők: Szőke-Milinte Enikő, Szabó Anita, Takácsné Szabó Melinda

Absztrakt címe: Óvodapedagógusok és szülők médiatudatosságának fejlesztése: ismerkedés a mozgóképi közlésmód természetével

Kulcsszavak: médiatudatosság, óvodáskorúak médiafogyasztása, a mozgóképi közlésmód

Absztrakt: A dinamikusan változó infokommunikációs háttér, a már az óvodások és kisiskolások körében is egyre növekvő képernyőidő és a kontrollálatlan médiatartalmak mind arra ösztönzik a szakembereket, hogy megnyugtató válaszokat, megoldásokat, utakat találjanak az emberi-szociális értékek és a média, a digitalizáció mint eszköz összehangolására. Előadásunkban arra teszünk kísérletet, hogy bemutassunk egy lehetséges példát az óvodapedagógusok számára összeállított javaslaton keresztül a két oldal párbeszédére, a jelenség etikai és módszertani kérdéseinek megvitatására. Az NMHH és az Eszterházy Károly Katolikus Egyetem közös projektjében részterületünkön arra vállalkoztunk, hogy megismertessük az óvodapedagógusokkal a mozgóképi közlésmód természetét. Az óvodapedagógusok médiaműveltségének fejlesztése során a média pszichikus fejlődésre gyakorolt hatása mellett kiemelt figyelmet fordítottunk arra, hogy megvizsgáljuk a médareprezentáció természetét és az abból fakadó problémás médiabefogadást. A másik fontos résztéma a mozgóképi közlésmód és ábrázolás sajátosságainak megvizsgálása. A média ábrázoló tevékenysége során az ábrázolás minden olyan eszközét használja amit az emberi ábrázolás során használunk: zene, hangok, tárgyak, tevékenységek, képek, színek. Ezért lehetséges, hogy a kisgyermekek számára a valóság és annak médiareprezentációja közötti határok elmosódnak, elhiszi amit a képernyőn lát. A mágikus ablak jelenség a digitális újmédia korában fokozottan érvényesül az óvodáskorú gyermekeknél. A központi probléma az óvodapedagógus és a szülők számára: hogyan befolyásolja a mozgóképi közlésmód óvodáskorúak általi fogyasztása a gyermekek ábrázoló, önkifejező tevékenységét? Miként viselkedik a mágikus ablak? A szülők és az óvodapedagógusok sincsenek tisztában a mozgóképi közlésmód természetével, ezért is nehéz számukra tudatosan viszonyulni a gyermek médiatartalom fogyasztásához. Egy nyolc alkalmas workshop sorozaton arra teszünk kísérletet, hogy feltárjuk az óvodapedagógusok számára a mozgóképi közlésmód legfontosabb sajátosságait, felhívjuk a figyelmüket azokra a médiatartalmakra, amelyeket veszélytelenül fogyaszthatnak a gyermekek. A workshopok tartalma oktatókártya sorozat formájában kerül az óvodapedagógusok birtokába, ezt egészíti ki a közös megbeszélés és a gyakorlatok. Az előadás során a módszer és az oktatókártyák bemutatása mellett beszámolunk az eddigi eredményekről és visszajelzésekről is.

Hivatkozások:

Barnett, S. M., ; Ceci, S. J. (2002). When and where do we apply what we learn?:A taxonomy for far transfer. Psychological Bulletin, 128(4), 612–637.

Kálózi-Szabó Csilla-Szőke-Milinte Enikő (2024) A digitális világ hatása az óvodáskorú gyermekekre. In. Szőke-Milinte Enikő szerk. Az információs műveltség pedagógiája. Szaktudás Kiadó Ház. 2014.

Keleti Arthur In. Deepfake: a valótlan valóság. (szerk.) Aczél Petra-Veszelszki Ágnes (2023). NMHH.

Szőke-Milinte Enikő (2020) Információ-(Média)tudatosság-Műveltség. A Z generáció tanulása. Szaktudás Kiadó Ház.

W. James Potter (2015) Médiaműveltség. Wolters Kluwer.

Szerző: Szűcs Tímea

Absztrakt címe: A Snétberger Zenei Tehetség Központ eredményességének komponensei

Kulcsszavak: hátrányos helyzet, zenetanulás, Snétberger Zenei Tehetség Központ

Absztrakt: A 21. század oktatása számos kihívással küzd. A gyorsan változó világunk technikai fejlődésének való megfelelés, a munkaerőpiaci elvárásokhoz való alkalmazkodás, a hátrányos helyzetű gyermekek esélyteremtése mind megjelenik az iskolák világában (Széll, 2015). A hátrányos helyzetű gyermekek támogatására számos állami vagy civil szervezet indított felzárkóztató programokat (Kardos, 2014; Cserti Csapó, 2016), például az Útravaló Ösztöndíjprogram, az Igazgyöngy Alapítvány művészeti iskolája, az Arany János Tehetséggondozó Program stb. Jelen előadásomban a roma tehetségek támogatására létrejött Snétberger Zenei Tehetség Központ működését és az eredményességének hátterében álló komponensek feltárását tűztem ki célul. Ehhez félig-strukturált interjúkat készítettem a programban dolgozó munkatársakkal, vezetőkkel (10 fő). A válaszok objektív elemzéséhez a MAXQDA Analytics Pro 2024 tartalomelemző szoftvert használtam, amellyel lehetőség nyílt az adatok kvantifikálására és vizualizálására. A kutatási kérdéseim a rekrutációra, a módszertani eszközökre, a rendszerben tartás eszközeire és a siker hátterében álló tényezőkre fókuszáltak. A válaszokból számos dimenzió rajzolódott ki, amelyek mentén megérthetjük az eredményességük okait (Szűcs, 2024). A holisztikus szemléletmód és a munkatársak közötti rendszeres kommunikáció, a humán erőforrások (animátorok, mentorok, zenepedagógiai koordinátor, zenetanárok, vezetőség), az intézményi struktúra jól elhatárolt feladatkörei, az átgondolt és jól felépített módszertan, az egész éves támogatási rendszer, a szülőkkel kialakított szoros kapcsolat, a kiépülő társadalmi tőke és a gyermekek tehetsége mind hozzájárul a szervezet sikeréhez. Fontos szerepet töltenek be ezek a szervezetek a gyermekek életében, hiszen a támogatásukkal képesek a társadalmi mobilitásra és elérni a céljaikat. Ezért nélkülözhetetlen, hogy hiteles forrásból, objektív információk alapján tudjanak tájékozódni mind a gyermekek, mind a szüleik, ezáltal kialakulhat a bizalom a szervezetek felé és a fiatalok előtt kinyílik a lehetőség a társadalmi státusuk emelésére.

Hivatkozások:

Cserti Csapó, T. (2016.) Elillant évtized? A cigány, roma csoportok társadalmi integrációjának alakulása a keletközép-európai régió országaiban az oktatás területén a Roma Integráció Évtizede eredményeinek tükrében. Romológia, 5.(1), 6–28.

Kardos, K. (2014). Roma/cigány származású hallgatók és a felsőoktatási tehetség- gondozó intézmények kapcsolata. Kapocs, 13(1), 54–68.

Széll, K. (2015). Iskolai eredményesség a hátrányos helyzet tükrében. Educatio, 24(1), 140–147.

Szűcs, T. (2024a). Ahol az álmok valóra válhatnak. Parlando, 66(2)

Szerző: Szűts Zoltán

Absztrakt címe: Óvodapedagógusok médiatudatosságának fejlesztése a kritikai gondolkodás erősítésén keresztül

Kulcsszavak: médiatudatosság, kritikai gondolkodás, óvodapedagógusok, digitális média, pedagógusképzés

Absztrakt: A dinamikusan változó infokommunikációs háttér, a már az óvodások és kisiskolások körében is egyre növekvő képernyőidő és a kontrollálatlan médiatartalmak mind arra ösztönzik a szakembereket, hogy megnyugtató válaszokat, megoldásokat, utakat találjanak az emberi-szociális értékek és a média, a digitalizáció mint eszköz összehangolására. Előadásunkban arra teszünk kísérletet, hogy bemutassunk egy lehetséges példát az óvodapedagógusok számára összeállított javaslaton keresztül a két oldal párbeszédére, a jelenség etikai és módszertani kérdéseinek megvitatására. Az NMHH és az Eszterházy Károly Katolikus Egyetem közös projektjében részterületünkön arra vállalkoztunk, hogy kreatív médiafeladatok segítségével dolgozzuk fel a digitális világ egyes jelenségeit, fókuszálva a közösségben való tanulás előnyeire, az ismeretszerzés és a közös tudás fontosságára. Az óvodapedagógusok által irányított foglalkozások során a gyerekek játékosan sajátíthatják el a médiatartalmak felhasználásának és feldolgozásának módszereit, ismerkednek meg a média „cseleivel" – így a nem didaktikus, hanem élményszerű és művészetalapú közvetítés során a bevéződés és az előhívás is biztosabbá, könnyebbé és magától értetődővé válik.

Napjaink digitális világában az óvodáskorú gyermekek körében is egyre gyakoribb a médiahasználat, ami számos pedagógiai kihívást hoz magával (Christakis ; Hale, 2025; Konok ; Szőke, 2022). A gyerekek médiatudatosságának kialakításában az óvodapedagógusok meghatározó szerepet játszanak (Batiz, 2020; Holló, 2023). A kutatások rámutatnak, hogy a pedagógusok médiatudatossága szoros kapcsolatban áll saját kritikai gondolkodási képességeikkel (Lengyelné Molnár, 2020). Kutatásunk célja, hogy feltárjuk, milyen módon fejleszthető az óvodapedagógusok médiatudatossága a kritikai gondolkodás célzott erősítésével. Vizsgálatunk során kvalitatív módszert alkalmaztunk: félig strukturált fókuszcsoportos beszélgetéseket folytattunk gyakorló óvodapedagógusok részvételével. A beszélgetések központi témája az óvodások médiafogyasztásával kapcsolatos tapasztalatok, az óvodai digitális eszközhasználat lehetőségei és a kritikai gondolkodás szerepe volt. A résztvevők reflektáltak arra, miként alakítja pedagógiai gyakorlatukat a digitális média jelenléte, és milyen nehézségeket tapasztalnak a kritikai szemlélet alkalmazásában. Eredményeink szerint az óvodapedagógusok bár nyitottak a médiahasználat pedagógiai lehetőségeire, gyakran bizonytalanok a kritikai megközelítés módszereiben. Megállapítottuk, hogy a kritikai gondolkodás fejlesztése érdekében a közös, strukturált megbeszélések, esetviták és a médiatartalmak közös, reflektív elemzése különösen hatékonynak bizonyulnak (Kusper, 2021a). A résztvevők kiemelték, hogy a pedagógusképzés során elengedhetetlen a médiatudatossággal kapcsolatos gyakorlati képességek fejlesztése is.

Kutatásunk eredményei hozzájárulnak a médiatudatos óvodapedagógiai gyakorlat kialakításához, hangsúlyozva, hogy a kritikai gondolkodás célzott támogatása nélkülözhetetlen a digitális média pedagógiai integrációjához. A továbbiakban javasoljuk a pedagógus-továbbképzések kibővítését olyan modulokkal, amelyek segítik az óvodapedagógusokat a médiatartalmak kritikai értékelésében és tudatos alkalmazásában.

Hivatkozások:

Batiz, E. (2020). A kütyüfüggő: virtuális autizmus (?) kisiskoláskorban. In Kotta, I. (szerk.), Fészkelődők: érdekességek a kisiskoláskor pszichológiájából (pp. 89-107). Presa Universitară Clujeană.

Christakis, D. A., ; Hale, L. (Eds.). (2025). Handbook of Children and Screens, Digital Media, Development, and Well-Being from Birth Through Adolescence. Springer.

Holló, Cs. (2023). A túlzott digitális eszközhasználat fontosabb jellemzői és oktatási vonatkozásai. In Szlávi, P. ; Zsakó, L. (szerk.), INFODIDACT'2023 (pp. 45-63). ELTE.

Konok, V., ; Szőke, R. (2022). Longitudinal Associations of Children's Hyperactivity/Inattention, Peer Relationship Problems and Mobile Device Use. Sustainability, 14(14), 8451.

Kusper, J. (2021a). A művészetalapú foglalkozások tervezése a délutáni foglalkozásokon. In Magyar, I. ; Patkósné Hatvani, A. (szerk.), Gyakorlati tanácsok a Komplex Alapprogram megvalósításához (pp. 231-237). EKE Líceum Kiadó.

Lengyelné Molnár, T. (2020). A digitális átállás hatására változó olvasási szokások és módszertani lehetőségek. In Reflexiók néhány magyarországi pedagógia-releváns kontextusra (pp. 131-136). International Research Institute.

Szerző: Szűts-Novák Rita

Absztrakt címe: „Anya, a drága, igazán tudhatná, hogy az élet nem ifjúsági regény és a házasság nem ijfúleány nevelő intézmény" –Fried Margit leányregény-írónő nőnevelési alaptézisei

Kulcsszavak: neveléstörtént, nőnevelés, nőtörténet, leányregény, Fried Margit

Absztrakt: Kutatásom alapját egy korábbi vizsgálatom, az ego álnéven publikáló, leányregény-írónő, Fried Margit (1881-1940) szerzői személyének vizsgálata, illetve a mára elfeledett nőíró rövid pályaképének és életútjának a századfordulós magyar irodalmi élet kontextusában történő elhelyezése és értelmezése adta. Interdiszciplináris; irodalmi és neveléstörténeti megközelítésemhez kvalitatív metodikát alkalmaztam, megvizsgálva a vonatkozó primer és szekunder szakirodalmat, különös tekintettel a korszak sajtóanyagára és a vizsgált írónő nőképpel kapcsolatos munkáira. Ehhez áttekintettem az ezt megelőző kulturális forradalmat, amely a nőírók érvényesülésének is nagyobb teret engedett a főként férfiak által meghatározott és uralt irodalmi kánonban. Miután elemeztem leányregény-írónői tevékenységét; az általa ábrázolt női alakokat és az abban rejlő identitás-konstrukciók lehetőségeit, és Fried informális oktatási szerepét a társadalmi életben, bővítettem az egodokumentumaival a források körét. Ezekre a Fried Margit családjában lévő hagyatékban bukkantam, miután első tanulmányom publikálásakor felvette velem a kapcsolatot az írónő dédunokája, Ság Annamária. A fotók, kéziratok áttekintése és elemzése után kvalitatív kutatásom számos új információval bővült, amelyek mielőbbi megosztását most hiánypótlónak tartom. Leányregényein túl még nagyon izgalmas szociográfiai anyagnak találom, kései éveiben publikált könyvét; a 21 év korkülönbséget, amely bár a kiadótól az erotikus ponyvaregény definiciót kapta, sokkal inkább korrajzként funkcionál, olyan témákkal, amelyekről a nőírók a két világháborúk között csak ritkán beszélhettek. Írásai életének eseményeit nemcsak megörökítik, hanem értelmezik is, azaz történetein keresztül ego újraértelmezi önmagát és a nők edukációs lehetőségeit. Munkáiban reflektál a 20. század első felének történelmi kontextusára (világháborús események; Trianon), amelyben írónői identitása is folyamatosan alakult, ahogy a lányok oktatásban és hivatásban betöltött szerepe is. Fried Margit a nők oktatásának kérdését és így a nevelési koncepcióját kiterjesztette a lányokra és a rossz körülmények között élő (munkás)nőkre is. Éppen ezért helyénvaló az a megállapításom, hogy a nőíró a nonformális oktatás ügyéért is sokat tett. Nem csak elméleti munkáival, hanem vidéki és budapesti előadások megtartásával és jótékonysági események megrendezésével is. Míg közkedvelt lányregényeiben a romantikus, pesti bakfis figura áll a fókuszban, társadalomkritikai írásaiban a munkásnő képe érhető tetten. Már az 1903-as A magyar nők közművelődési körének korábban említett gyűlésén az arisztokrata és munkás nők összefogásáért harcolt annak érdekében, hogy „azok közülünk, akiket az élet kényszerűsége vitt rá, hogy szellemi munkával keressék meg a kenyerüket, támaszt, erősséget találjanak, hogy módjukban álljon könyvtárunk és lapjaink után ismereteiket fejleszteni és ha kell anyagi segítségben részesülhessen […], hogy művelt úri asszonyaink, akik boldog meleg családi fészükből jönnek el közzénk, megtanulják önálló testvéreiktől ama nagy igazságot, hogy a szellemi erő a legnagyobb hatalom, s hogy a gyermekeiknek, a nemzet a jövő érdekében tudásban és intelligenciában gyarapodniok, fejlődniök kell, hogy tökéletes anyák lehessenek." Szociális törekvéseit későbbi munkáiban már mint baloldalon politizáló írónő fogalmazta meg. Még ha ideológiailag terhelt, de neveléstörténeti szempontból jelentős munkái közé tartoznak a Szocializmus folyóiratban megjelent Munkásnők szellemi világa és a Szociáldemokrácia és feminizmus.

Meggyőződésem, hogy Fried Margit jelentőségét nemcsak baloldali politikai szerepvállalása és meggyőződése, - hanem jórészt személyéből fakadó humanitása adta, és bár esetében kissé ellentmondásos, de szakmai érvényesülése, és a különböző társadalmi közegekben elért jelentős

írónői sikere éppen neveltetéséből fakadt. Vizsgálatom tehát bővíti és árnyalja a korabeli nőnevelésről alkotott narratívát, amely mindig aktuális irány a neveléstörténet írásban.

Hivatkozások:

[n.a], A magyar nők közművelődési köre, Pesti Napló, 1903/ 342, 6.

[n.a], Ego [nekrológ], Népszava, 1940/ 79, 5.

Borgos Anna, „Séllei Nóra: Lánnyá válik, s írni kezd, 19. századi angol írónők." = Uő., Nemek között: nőtörténet, szexualitástörténet, Budapest, Noran Libro, 2013

Czeferner Dóra, Feminista szervezkedés vidéken az első világháború előtt, Újkor, 2015/2, http://ujkor.hu/content/feminista-szervezkedes-videken-az-elso-vilaghaboru-elott

Fried Margit, Munkásnők szellemi világa, Szocializmus, 1926/11, 418.

Fried Margit, Szociáldemokrácia és feminizmus, Szocializmus, 1922/8, 376.

Fried Margit, Szociáldemokrácia és feminizmus, Szocializmus, 1922/8, 375-376.

Kéri Katalin, Hölgyek napernyővel: nők a dualizmus kori Magyarországon, 1867-1914, Pécs, Pro Pannónia, 2008, 78.

Szerző: Takácsné Szabó Melinda

Absztrakt címe: Logikai-matematikai tehetséggondozás óvodáskorban

Kulcsszavak: logikai-matematikai tehetség; óvodai nevelés; tehetségígéret

Absztrakt: A zene mellett a matematikai tehetség mutatkozik meg leghamarabb. A szakirodalmak azonban alig tesznek említést a kisgyermekkori logikai-matematikai tehetségnevelésről. A témaválasztást leginkább a kutatott területen tapasztalt szakirodalom és empirikus kutatási eredmények hiánya indokolja.

A tehetségígéretek korai felismerése és a fejlődésükhöz szükséges légkör biztosítása elengedhetetlen. A korai tehetséggondozás folyamatában az óvoda az alapokat teremtheti meg. A tehetség kibontakozásának akkor van igazán esélye, ha a tehetségígéretek minél korábbi életkorban jutnak az életkori sajátosságaiknak és képességeiknek megfelelő fejlesztő környezetbe (Kissné, 2018).

Tapasztalatok azt mutatják, hogy a tehetséges gyermekek eltérő viselkedést mutatnak már a fejlődés korai szakaszában (Kiss ; Balogh, 2004). Az egyedi sajátosságok azonban leginkább az azonos korú, nemű és műveltségi csoporthoz tartozó gyermekek körében tűnik ki (Bánfai, 1989). Kisgyermekkorban elsősorban a magasabb szintű gondolkodás és az absztrakciós képesség korai megjelenése jellemzi a matematikai érdeklődést, ami idővel más területre kanyarodik, ezért jelentős a matematikai tehetség korai felfedezése (Gyarmathy, 2002).

Legkönnyebben a játék segítségével érhetünk el fejlődést úgy, hogy a gyermek észrevétlenül tanul, összefüggéseket talál, gondolkodik, kérdez, következtetéseket von le. Éppen ezért lehet megfelelő módszer, ha játéktevékenységekbe ágyazzuk az ismereteket, így elkerülhetjük a direkt módon való fejlesztést. Fontos, hogy ne váljon kötelező tevékenységgé a gyermekeknél az egyébként érdeklődéséből fakadó cselekvés, tapasztalatszerzés. Ebből kifolyólag tartottam fontosnak felmérni, milyen játékeszközök állnak a gyermekek rendelkezésére a mindennapok során, mi alapján történik a játékok kiválasztása és felhasználása. A felmérésben N = 493 óvodapedagógus volt segítségemre. Továbbá célom volt a jelenlegi óvodáskori tehetséggondozás gyakorlatának feltérképezése is, valamint a tehetségfejlesztő szakemberek(N = 200) tapasztalataiból kiinduló tulajdonságlista összeállítása, mely tartalmazza azokat a sajátosságokat, melyek már kisgyermekkorban is megmutatkozhatnak a matematika területén. Mindemellett félig strukturált interjú is készült N = 10 gyakorló szakemberrel. A kutatás azon kérdésekre kíván választ találni, amelyek megválaszolása elengedhetetlen a kisgyermekkori logikai-matematikai tehetséggondozás tekintetében.

Az adatok feldolgozása az írásbeli kikérdezések és az interjúk összevetésével, feldolgozásával történt. Az eszközök saját készítésű kérdőívek, amelyek a különböző háttérváltozók (pl. nem, közigazgatási egység, végzettség, gyakorlati idő…stb.) mellett négyfokú Likert-skála kérdéseket (a tehetséggondozás esetében 46, a játékeszközök felmérése esetében 18) tartalmaztak, mindemellett a nyílt kérdések lehetőséget nyújtottak a válaszadóknak tapasztalataik megfogalmazására.

Kutatási eredményeimre és többéves tapasztalatomra alapozva célom egy olyan szemlélet bemutatása a tehetséggondozásban, mely sokkal inkább illeszkedik az óvodáskorú gyermekek sajátosságaihoz, figyelembe véve az eltérő fejlődési struktúrákat.

Hivatkozások:

Bánfai József: „A korai tehetség-felismerés korlátái”. Pedagógiai Szemle, XXXIX. évf., 1989/6, 528-535.

Gyarmathy Éva: Matematikai tehetség. Új pedagógiai szemle, LII. évf., 2002/5, 110-115.

Kiss István, Balogh László: Kellemes Problémák. In N. Kollár Katalin, Szabó Éva: Pszichológia pedagógusoknak. Osiris Kiadó, Budapest, 2004, 496-535.

Kissné Zsámboki Réka: Az iskoláskor előtti tehetséggondozás helyzetképe és a tehetségígéretek nyomon követésének lehetősége az óvoda-iskola átmenetben. In Hanák Zsuzsanna, Kovács László, ; Varga László (szerk.): Az iskolai sikeresség pedagógiai-pszichológiai háttere. Eger, Eszterházy Károly Egyetem, Líceum Kiadó, 2018, 147-162. 148.

Szerzők: Telegdi Attila László, Bognár József

Absztrakt címe: Hosszú távú sportolófejlesztési programok összehasonlító elemzése az utánpótlás-nevelési stratégiák tükrében

Kulcsszavak: sportolófejlesztés, edzésmódszertan, utánpótlás-nevelés

Absztrakt: A hosszú távú sportolófejlesztési programok világszerte központi szerepet töltenek be a fiatal sportolók teljesítőképességének fokozatos fejlesztésében, a sporttehetségek kibontakoztatásában és az egész életen át tartó aktív életmód kialakításában (Côté et al., 2003; Balyi et al., 2013). A globális sportélet kihívásai, mint a korai specializáció, a kiégés, a motivációvesztés vagy a lemorzsolódás, egyre sürgetőbbé teszik a tudományosan megalapozott, hosszú távra tervezett sportolófejlesztési modellek összehasonlító vizsgálatát és gyakorlati alkalmazhatóságuk értékelését. Jelen kutatás célja négy nemzetközileg elismert fejlesztési modell, a Hosszú Távú Sportoló Fejlesztés (LTAD), a Hosszú Távú Fejlesztés (LTD), az Amerikai Sportolófejlesztési Modell (ADM) és az NSCA Ifjúsági Ellenállásos Edzés Modellje (YRTM) összehasonlító vizsgálata. A tanulmányunkban kvalitatív kutatási kereteken belül tematikus dokumentumelemzést alkalmaztunk (Boyatzis, 1998; Braun ; Clarke, 2006), elemeztük a kiválasztott modellek strukturális és tartalmi jellemzőit. Az értékelés négy fő szempont mentén történt: tudományos megalapozottság, fejlesztési környezet, fókuszterületek és célkitűzések, valamint strukturális felépítés.

Az eredményeink rámutatnak, hogy a vizsgált modellek mindegyike a sportolók hosszú távú fejlődését célozza, ám eltérő megközelítéseket alkalmaznak. Az LTAD részletes életkori szakaszokra épül, a sportteljesítmény optimalizálására és a klasszikus periodizációs elvekre alapozva, holisztikus fejlesztés keretében nagy hangsúlyt fektet a mozgásműveltség kialakítására, a testi, pszichés és szociális fejlődés összehangolására. Az LTD az LTAD bővített változataként a sportoláson túl az egészségtudatos életmód és a közösségi beilleszkedés elősegítésére törekszik, lazább strukturális keretek között, a fenntartható aktivitás és az inkluzív szemlélet jegyében. Az ADM, az USA sportfejlesztési stratégiájának részeként az élményalapú, közösségi sportolásra és a késleltetett specializációra épít, fókuszálva a sokoldalú mozgásfejlesztésre és a pszichoszociális támogatásra. Az NSCA modell ezzel szemben egy szűkebb, célzott területet fed le, az ifjúsági ellenállásos edzés bevezetésére és a biztonságos erőnléti fejlesztésre fókuszál. Tudományos megalapozottságát a biomechanikai és élettani kutatásokra építi, részletes gyakorlati ajánlásokat adva az életkori sajátosságok figyelembevételével.

Bár mindegyik modell alkalmazza az individualizálás és a fokozatosság elvét, különböző szerkezeti és tartalmi elemeket emelnek ki, eltérő fejlesztési lehetőséget kínálva a sportolók számára. Az LTAD és ADM a holisztikus megközelítésen keresztül a mozgásfejlesztés és a sport iránti hosszú távú elköteleződés megerősítésére törekszik, míg az LTD inkább az egészségmegőrzés és a társadalmi integráció aspektusaira koncentrál. Az NSCA modell célzottan a fizikai erőnlét biztonságos növelését célozza és kevésbé használ pszichoszociális komponenseket.

A kutatás rámutat, hogy a vizsgált programok eltérő igényekre és felhasználási területekre kínálnak megoldást, a teljesítményorientált utánpótlás-neveléstől az egészségtudatos rekreációig, illetve a közösségi élményeken alapuló sportolástól a strukturált erőnléti fejlesztésig. Eredményeink gyakorlati támpontot nyújthatnak edzők, sportszervezetek és oktatási intézmények számára a fejlesztési programok tervezésében, tartalmi és célcsoporti illesztésében. A modellek összevetése különösen hasznos lehet a sportolói életkor, sportági követelmények vagy a sportolás célja szerinti döntések meghozatalakor. További kutatások indokoltak a modellek hatékonyságának gyakorlati értékelésére, különös tekintettel a motiváció fenntartására és a kiégés megelőzésére.

Hivatkozások:

Balyi, I., Way, R., Higgs, C. (2013): Long-Term Athlete Development. Human Kinetics.

Boyatzis, R. E. (1998): Transforming Qualitative Information: Thematic Analysis and Code. Development. SAGE Publications.

Braun, V., Clarke, V. (2006): Using thematic analysis in psychology. Qualitative Research in Psychology, 3(2), 77-101.

Côté, J., Baker, J., Abernethy, B. (2003): From play to practice: A developmental framework for sport participation and performance. In J. Starkes and K.A. Ericsson (Eds.), Expert performance in sports: Advances in research on sport expertise. Champaign, IL. Human Kinetics, 89-113.

"

Szerző: Timár Borbála

Absztrakt címe: A bölcsődés korosztály digitális élményvilága - egy megfigyelésen alapuló kutatás tapasztalatai

Kulcsszavak: digitális médiahasználat, bölcsőde, megfigyelés

Absztrakt: A digitális média térnyerése a gyermeknevelés legkorábbi szakaszaira is hatással van. A jelen tanulmány alapjául szolgáló kutatás 2021 és 2023 között zajlott Magyarország Digitális Gyermekvédelmi Stratégiája keretében, és a természetes megfigyelés módszertanára épült, amelyet a közösségi tudomány (citizen science) keretében bölcsődei kisgyermeknevelők végeztek. A kutatás adatbázisát 123 megfigyelési napló képezte, 73 bölcsődei intézményből, amelyek összesen 490 információ-egységet tartalmaztak. Az adatok kvalitatív tartalomelemzéssel, az Atlas.ti szoftver segítségével kerültek feldolgozásra.

A kutatás négy alapvető trendet azonosított a magyarországi bölcsődés korosztály digitális érintettségével kapcsolatban.

Először is, a digitális környezet már újszülött kortól jelen van a gyermekek életében, amely elsősorban a szülők médiahasználatának következményeként jelenik meg. Egészen kisgyermekkorban megfigyelhető az úgynevezett „érintőképernyő-kompetencia", a gyermekek figyelme nem tartós, könnyen elterelhető más tevékenységek felé.

Másodszor, a kisgyermek utánzó- és szerepjátékai „tükröt tartanak" a felnőttek médiahasználatának, és inkább a szülők tevékenységének utánzására, mint valódi médiaélményekre vagy a média értésére támaszkodnak.

Harmadszor: a digitális környezet ártalmai ebben a korban a szülői magatartással tökéletesen ellensúlyozhatóak, sok esetben a szülő „tanítja" a gyereknek az okoseszköz használatát, mint megküzdési, érzelemszabályozási formát.

Negyedszer: a bölcsődében nem jellemző a digitális eszközhasználat, de az eszközök jelen vannak. A kisgyermeknevelőknek nagy szerepe van a digitális nevelésben, elsősorban a szülők tájékoztatásával a későbbi egészséges médiahasználat megalapozása érdekében, ebben a korban a digitális nevelés legfőbb színtere a család.

A nemzetközi és hazai szakirodalom is megerősíti, hogy a bölcsődés korú gyermekek digitális médiahasználata egyre inkább a mindennapok részévé válik, noha a szakmai ajánlások – például az American Academy of Pediatrics (AAP) által javasolt képernyőidő – ezzel szemben jelentős korlátozást indítványoznak (AAP, 2016). A valóság azonban ettől jelentősen eltér: a német (Ernst et al., 2021), amerikai (Radesky et al., 2020) és magyar (NMHH, 2018; Huawei Technologies, 2020; Kopcsó, Ökrös, Boros, 2024) kutatások is azt mutatják, hogy már a legkisebb gyermekek is napi rendszerességgel találkoznak képernyővel – akár televízión, akár mobil eszközökön keresztül.

A módszertani megközelítés, különösen a természetes megfigyelés alkalmazása, különösen releváns ebben az életkorban, mivel a gyermekek verbális kifejezőkészsége korlátozott, és a szülői beszámolók torzíthatják a valós képet (Szokolszky, 2004). Emellett a kisgyermeknevelők közvetlen jelenléte és bizalmi viszonya lehetővé teszi a digitális élményvilág finomabb rezdüléseinek érzékelését is. A módszer alkalmazása továbbá nem csupán adatgyűjtést tesz lehetővé, hanem fejlesztő hatással is bír a részt vevő szakemberekre, hiszen erősíti az önreflexiót és a nevelési attitűdök tudatosítását (Bonney et al., 2009).

A kutatás hozzájárul a kisgyermekkori digitális médiahasználat empirikus megismeréséhez, miközben rávilágít arra is, hogy a digitális környezet és a benne zajló interakciók miként alakítják a gyermekek élményfeldolgozását és fejlődési útját. A tanulmány eredményei

megalapozzák a szülői attitűdök fejlesztését célzó beavatkozásokat, valamint a digitális gyermekvédelem továbbgondolását is.

Hivatkozások:

American Academy of Pediatrics (AAP). (2016). Media and Young Minds. Pediatrics, 138(5), e20162591. https://doi.org/10.1542/peds.2016-2591

Bonney, R., Cooper, C. B., Dickinson, J., Kelling, S., Phillips, T., Rosenberg, K. V., ; Shirk, J. (2009). Citizen Science: A Developing Tool for Expanding Science Knowledge and Scientific Literacy. BioScience, 59(11), 977–984. https://doi.org/10.1525/bio.2009.59.11.9

Ernst, A., Bilz, L., ; Simon, T. (2021). Screen Exposure in Early Childhood: A German Representative Study. Journal of Early Childhood Research, 19(3), 293–309.

Huawei Technologies Hungary. (2020). Digitális Család: A magyar szülők digitális gyermeknevelési szokásai [Kutatási jelentés].

Kopcsó, K., Ökrös, F., ; Boros, J. (2024). A digitális médiahasználat jellemzői és korrelátumai másfél éves korban: egy reprezentatív magyarországi felmérés eredményei. Gyermeknevelés Tudományos Folyóirat, 12(2), 306–333. https://doi.org/10.31074/gyntf.2024.2.306.333

NMHH – Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság. (2018). A kisgyermekek médiafogyasztása.

Radesky, J. S., Schumacher, J., ; Zuckerman, B. (2020). Mobile and Interactive Media Use by Young Children: The Good, the Bad, and the Unknown. Pediatrics, 135(1), 1–3.

Szokolszky, Á. (2004). A megfigyelés, mint a pszichológiai kutatás módszere. JATEPress.

Szerzők: Tódor Imre

Absztrakt címe: Partnerség vagy protokoll? A szülők szerepe az iskolai döntéshozatalban három kelet-közép-európai országban

Kulcsszavak: szülői bevonódás, iskolai döntéshozatal, Epstein, iskolavezetés

Absztrakt: Az iskolai döntéshozatal demokratizálása és a szülők aktív szerepvállalása kulcsfontosságú tényezői az oktatási rendszerek hatékony és igazságos működésének. Tanulmányunk Epstein szülői bevonódás elméletére (Epstein, 2010) építve azt vizsgálja, milyen mértékben és milyen formákban vesznek részt a szülők az iskolai döntéshozatali folyamatokban Magyarországon, Romániában és Ukrajnában. A kutatás egy 983 fős szülői minta és az OECD PISA 2022 igazgatói kérdőíveinek összehasonlító elemzésén (OECD, 2022) alapul, kvantitatív módszertannal. A kutatás célja az volt, hogy feltérképezzük a szülői részvétel strukturális sajátosságait, valamint hogy azonosítsuk azokat a társadalmi, intézményi és szubjektív tényezőket, amelyek befolyásolják a bevonódás mértékét. A vizsgálat újszerűsége, hogy a szülői részvétel különböző formáit – például a házirend kialakítását, a tanulmányi program összeállítását vagy a tanárok értékelésében való részvételt – nemcsak országközi, hanem iskolatípus, fenntartó és tanulói eredményesség szerinti bontásban is elemzi.

Eredményeink alapján a szülők leginkább azokban a döntésekben aktívak, amelyek közvetlenül érintik gyermekük tanulmányi pályáját. A tanulmányi program összeállításában és a tanév eseményeinek időrendi tervezésében való részvétel jóval gyakoribb, mint például a pedagógusok értékelésében. A döntéshozatali aktivitás mértéke összefügg a szülői családszerkezettel (Desforges & Abouchaar, 2003), a tanulók objektív és szubjektív eredményességével (Hill & Tyson, 2009; Spera, 2005), illetve az iskolák fenntartói és társadalmi hátterével (Putnam, 2000). Külön figyelmet érdemel az iskolaigazgatók szerepe mint potenciális akadályozó vagy támogató tényező. A kutatás eredményei szerint a szülők többsége nem érzi kifejezetten visszatartónak az igazgatót, ám a kisvárosi, alacsonyan iskolázott szülők, valamint az átlag alatti eredményességű gyermekek szülei esetében nagyobb az intézményvezetővel szembeni kommunikációs távolság érzete (Bernstein, 1996; Hoover-Dempsey & Sandler, 1997). E jelenség mögött a társadalmi tőke és a kulturális kódok eltérései állnak.

A kutatás elméleti jelentősége, hogy árnyalt képet ad a szülői bevonódás társadalmi beágyazottságáról, különösen a kelet-közép-európai kontextusban. Gyakorlati szempontból a tanulmány hangsúlyozza a nyitott, partneralapú iskolavezetési gyakorlatok szükségességét, amelyek lehetővé teszik a szülők valódi részvételét az iskolai döntéshozatalban (Cohen & Spillane, 1992). Az eredmények megerősítik: a valódi partnerség nemcsak elméleti lehetőség, hanem az oktatási sikeresség egyik kulcsa.

Hivatkozások:

Bernstein, Basil (1971) [1975]: Nyelvi szocializáció és oktathatóság. In: Társadalom és nyelv. Szociolingvisztikai írások. Gondolat, Budapest. 393-435.

Cohen, David K. – Spillane, James P. (1992): Chapter 1: Policy and Practice: The Relations Between Governance and Instruction. Review of Research in Education, 18(1), 3-49. https://doi.org/10.3102/0091732X018001003

Desforges, Charles – Abouchaar, Alberto (2003): The Impact of Parental Involvement, Parental Support and Family Education on Pupil Achievement and Adjustment: A Literature Review. London: Department of Education and Skills.

Epstein, Joyce L. (2010): School/Family/Community Partnerships: Caring for the Children We Share. Phi Delta Kappa, 92(3) pp. 81-96. https://doi.org/10.1177/003172171009200326

Hill, Nancy E. – Tyson, Diana F. (2009): Parental involvement in middle school: A meta-analytic assessment of the strategies that promote achievement. Developmental Psychology, 45(3) pp. 740–763. https://doi.org/10.1037/a0015362

Hoover-Dempsey, Kathleen V. – Sandler, Howard M. (1997): Why do parents become involved in their children's education? Review of Educational Research, 67(1), 3-42. https://doi.org/10.3102/00346543067001003

OECD, PISA 2022 Database. SPSS data files https://www.oecd.org/en/data/datasets/pisa-2022-database.html

Putnam, Robert D. (2000): Bowling Alone: The Collapse and Revival of American Community. Simon and Schuster, New York.

Spera, Christopher (2005): Review of the Relationship Among Parenting Practices, Parenting Styles, and Adolescent School Achievement.Educational Psychology Review,17, 125–146. https://doi.org/10.1007/s10648-005-3950-1

Szerző: Tomori Tímea

Absztrakt címe: Nyelvhasználati és tanulási szokások a mai iskolások körében

Kulcsszavak: Z generáció, médiahatás, nyelvhasználat, módszerek

Absztrakt: A kortárs tudományokban egyre kiemelkedőbb szerep jut a generációelméleteknek és a hozzájuk kapcsolódó tipológiáknak. A témát taglaló megközelítések többsége azonban olyan fokú általánosításokat von le elsősorban az életkor alapján, amely figyelmen kívül hagyja az oktatási folyamat legfontosabb tényezőjét, az egyént és annak körülményeit. (Z. Karvalics, 2013; Lénárd, 2015) Pedig mind a gyermeki nyelvfejlődés, mind a tanulás számos háttértényezőtől függ, így például az elsődleges szocializációs közegtől – a családtól – kezdve, a környezeti tényezőkön át, a közösségi tapasztalatokig. (Réger, 1995 idézi Fogarassy, 2024) A nyelv az egyén meghatározó kommunikációs eszköze, amely által képes a társadalmi kapcsolatok erősítésére, így a különböző csoportokhoz való kötődésre. (Knausz, 2002; Boronkai, 2010) A ma tanuló ifjúság kommunikációs kompetenciájának – ahogy korábbi korszakokban is, lásd csoportnyelvek – alakulásában fontos szerepet játszik az életkori sajátosság, de a médiafogyasztási szokások, a tartalomfogyasztás és tartalomgenerálás vagy a mesterséges intelligencia is meghatározók, mint környezeti tényezők és közösségi tapasztalatok. A csoportokhoz való tartozás elkíséri az egyént egész életében. Bár az egyén élete során számos csoportnak tagja, az első tizenhat évében az intézményesített nevelési és oktatási színtér lesz az egyik legmeghatározóbb ezek közül. A változó körülmények és generációk változó tanítási és tanulási módszereket igényelnek. (Annuš, 2023) A tanulási környezetek is egyre inkább telítődnek az atipikusan fejlődő gyermekekkel, így egyre fontosabb nagyobb figyelmet fordítani arra, hogy a fókusz a személyre szabott tanulásra helyeződjön. (w1)

A cél megérteni a fiatalok nyelvi viselkedését, amit sok esetben a digitális világ határoz meg, továbbá a tanulás iránti attitűdjeiket és megismerni a hozzájuk vezető lehetséges tanulási módszereket. Ezen elképzelés mentén előadásom is két nagyobb egységre tagolódik.

Prezentációm első részében bemutatom a „Z generáció” médiafogyasztásának és nyelvhasználatának jellemző jegyeit, majd a tanulással kapcsolatos szokásaikat, amelyekhez jól társítható modern módszertani elemeket is rendelhetők. (Guld, 2021; Csepeli, 2016; Farkas – H. Tomesz, 2016)

Az előadás második részében egy empirikus kutatás eredményeiről számolok be, amely a pedagógusokat az interjú módszerével kérdezte ki arról, hogy a ma iskolásainak kommunikációs kompetenciáját milyen jellemzőkkel tudják leírni. Pályafutásuk során milyen típusú változásokat tapasztaltak a kommunikációs kompetencia komponenskészletének minőségében. Illetve milyen módszertani és gyakorlati eszköztárral tudnak segíteni a kompetenciaterület fejlesztése kapcsán a ma osztálytermében.

A kutatási eredmények feldolgozása MaxQda szoftverrel, a kódolás a priori módon történt. A kutatási eredmények a szakirodalmi hátteret alátámasztották, azokhoz jól használható gyakorlatokat társítottak a kikérdezett kollégák.

Hivatkozások:

Annuš, N., Takáč, O., Štempeľová, I., ; Dancsa, D. 2023. Z and alpha generation teaching methods: Digitalization of learning material.International Journal of Advanced Natural Sciences and Engineering Researches,7(4), 224–229.

Csepeli György 2016. A Z nemzedék lehetséges életpályái. Educatio 25(4), 509-515. pp.

Farkas Anett – H. Tomesz Tímea 2016. Újmédia-kommunikáció – megváltozott kommunikációs készségek? In: H. Tomesz Tímea – H. Varga Gyula (szerk.) Kommunikációs készségfejlesztés a pedagógiai munkában. Hungarovox Kiadó, Budapest. 40–63. pp.

Guld Ádám 2021. A Z generáció médiahasználata: jelenségek, hatások, kockázatok. Libri Könyvkiadó Kft.

Boronkai Dóra 2010. A csoportkohézió erősítése verbális képességeket fejlesztő feladatokkal. Anyanyelv-pedagógia (4), https://www.anyanyelv-pedagogia.hu/cikkek.php?id=288 (Utolsó letöltés ideje: 2025. 04. 27.)

Fogarassy Nikolett 2024. Nyelvi szocializáció és hátrányos helyzet – A nyelvi elmaradás gyakorisága magyarországi kistelepüléseken. Közösségi Kapcsolódások 4(2), 56–69. pp.

Knausz Imre 2002. Műveltség és autonómia. Iskolakultúra 12(9), 87–102. pp.

Lénárd András 2015. A digitális kor gyermekei. Gyermeknevelés (3)1, 74–83. pp.

Réger Zita 1995. Cigány gyerekek nyelvi problémái és iskolai esélyei. Iskolakultúra 5(24), 102–106. pp.

Z. Karvalics László 2013. Mangalány mondja: közeledik a „digitális beavatottak" ideje. In: Lévai Dóra (szerk.) Digitális nemzedék konferencia 2013. Konferenciakötet. http://digitalisnemzedek.hu/wp-content/uploads/2013/03/digitalisnemzedek-konferencia-2013.pdf 19–23.o. (Utolsó letöltés ideje: 2014. 10. 20.)

Egyéb források:

w1: Európai Tanács ajánlása az egész életen át tartó tanuláshoz szükséges kulcskompetenciákról. (2018/C 189/01) https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=CELEX:32018H0604(01);from=EN (Utolsó letöltés ideje: 2025. 04. 27.)

Szerző: Tomory Ibolya

Absztrakt címe: Közösség és tanulás: A kortárs támogatás tradíciói és mai szerepe a Fekete-Afrika oktatásban, szakképzésben

Kulcsszavak: kortárs tanulás, afrikai oktatás, tradíciók

Absztrakt: A tanulás közösségi természetének vizsgálata különösen fontos napjainkban, amikor a globális oktatási diskurzus gyakran az egyéni teljesítményt és a formális oktatási rendszereket helyezi előtérbe. Szub-Szaharai Afrikában azonban évszázados hagyománya van a közösségi alapú, kortárs támogatáson nyugvó tanulási formáknak, amelyek a szakmatanulást is végigkísérik. A témaválasztás aktualitását az adja, hogy a formális oktatási rendszerek kiterjedése mellett is megmaradtak ezek a tradicionális tanulási struktúrák, amelyek jelentős szerepet játszanak az egyéni fejlődés, a társadalmi kohézió és a közösségi identitás alakításában. A folyamat ma is zajlik és hatással van a formális tanulás világára, ezért időszerű feltárni, hogyan fonódik össze a kortárs támogatás tradíciója a modern oktatási és társadalmi folyamatokkal.

Elméleti keretünket a közösségi tanulás, a kortárs támogatás, a gyakorlati közösség fogalma és a ""rejtett tanterv"" elméletei adják, mint Lave és Wenger (1991) szituált tanulás elmélete; Vygotsky (1997) szociokulturális megközelítése, kiegészítve a posztkoloniális oktatáskutatás eredményeivel (Mitchell, 2023). A kutatások a közösségi tanulás kulturális gyökereire vagy a formális oktatási rendszerek közötti eltérésre fókuszáltak. Jelen kutatás más megközelítésben a kortárs támogatás élő hagyományára és annak mai szerepére helyezi a hangsúlyt.

A fő célja, hogy megértsük, milyen formában él tovább a kortárs támogatáson alapuló tanulás a mai Szub-szaharai közösségekben, milyen szerepet tölt be az egyéni és közösségi fejlődésben, valamint hogyan viszonyul a hivatalos oktatási rendszerekhez.

Fő kutatási kérdések:Hogyan jelenik meg a kortárs támogatás a formális, nemformális és informális tanulási terekben? Milyen értékeket, normákat közvetít a közösségi tanulás? ·Milyen kihívásokat jelent az ezekre épülő tanulási formák megőrzése és integrálása a globális oktatási környezetben?

A kutatás forráselemzéssel és kvalitatív módszerrel történt: terepmunka során résztvevő megfigyelést és interjút alkalmaztunk különböző közösségi tanulási színtereken Kelet-Afrikában (tanulók, tanárok, közösségi vezetők, szülők). A módszer helytállóságát az adja, hogy a közösségi tanulási folyamatok megértése megköveteli a közvetlen tapasztalatot és a helyi értelmezési keretek figyelembevételét.

Az eredmények azt mutatják, hogy a kortárs támogatás ma is alapvető mechanizmusa a tudás átadásának és a soft skillek fejlesztésének (kooperáció, kommunikáció, empátia, problémamegoldás), amelyek a globális munkaerőpiacon is elengedhetetlenek. Az informális tanulási folyamatok során közvetített értékek – közös felelősségvállalás, kölcsönös támogatás, identitásépítés – ma is szerves részei a tanulásnak, sőt, sok esetben hatékonyabbak a formális oktatásnál bizonyos készségek fejlesztésében. A kortárs támogatás révén szerzett tudás gyakran adaptívabb, a helyi szükségletekhez jobban illeszkedő megoldásokat kínál. (Serpell, 2017)

A Fekete-afrikai kultúrákban a közösségekben zajló tanulás egyszerre szolgálja az egyén és társas környezete érdekeit: nemcsak az egyéni fejlődést támogatja, hanem a közösségi együttélés normáit is megerősíti. Így a közösségi tanulás a tradicionális értékeket és a modern életmód követelményeit hidalja át, erősítve az identitást, ugyanakkor alkalmazkodó képességet is biztosítva a változó társadalmi környezethez.

A kutatás elméleti jelentősége abban rejlik, hogy hozzájárul a közösségi tanulás kortárs értelmezéséhez és a globális tanuláskutatásba való beillesztéséhez egy eddig kevéssé kutatott régió példáján keresztül. Gyakorlati szempontból hozzájárulhat a közösségi alapú oktatási programok fejlesztéséhez, az oktatáspolitikai stratégiák kulturálisan érzékeny alakításához.

Összességében megállapítható, hogy a Fekete-afrikai kultúrákban a közösségi tanulás nemcsak a múlt értékes öröksége, hanem a jövő kihívásaira adható korszerű válasz is, amely képes egyensúlyt teremteni az egyéni és közösségi fejlődés között.

Hivatkozások:

Lave, J.–Wenger, E. (1991): Situated learning: Legitimate peripheral participation. Cambridge University Press, Cambridge

Mitchell, R. (2023): Peer support in Sub-Saharan Africa: A critical interpretive synthesis of school-based research. In International Journal of Educational Development Vol. 96 (2023) 102686, Elsevier, pp 1-9.

Serpell, R., Adamson-Holley, D. (2017): African socialization values and nonformal educational practices: child development, parental beliefs, and educational innovation in rural Zambia. In: (ed.) Abebe, T. et al: Labouring and Learning. Springer., pp 19-43.

Vygotsky, L. S. (1997): The history of the development of higher mental functions. In: Rieber, R. W. (ed): The collected works of L. S. Vygotsky. Vol. 4: The history of the development of higher mental functions. Plenum, New York

Szerző: Tóth Benedek Tibor

Absztrakt címe: A sportszorongás és a reziliencia alakulása fiatal sportolók körében

Kulcsszavak: szorongás, reziliencia, kvantitatív kutatás, fiatal sportolók, amatőr-és versenysportolók

Absztrakt: A sportban a szorongás alapvetően a sportoló érzelmeit tükrözi, aki ilyenkor úgy érzi, hogy nagy valószínűséggel sikertelenség és kudarc fogja érni. A sportoló eredményesebbnek ítéli meg sporttársát, vagy tart attól, hogy valaki a közönségben – legyen az barát, családtag, játékvezető, edző – értékeli a pályán nyújtott teljesítményét. Általában ez olyan sportolók számára lehet frusztráló, akiknek relatív alacsony az önbizalmuk vagy az önbecsülésük, vagy hiányoznak az átélt sikerek (Anshel, 2003). A szorongással való megküzdés képessége, vagyis a reziliencia nagyban meghatározhatja, hogy egy sportoló versenyhelyzetben milyen teljesítményt nyújt, mennyire lesz sikeres (Gyömbér és Kovács, 2018). A reziliencia egy rendkívül összetett fogalom, melynek definiálására több kísérlet is született, azonban egységes reziliencia definíció még nem látott napvilágot. Egyes kutatók személyiségjegyként, míg mások dinamikus folyamatként tekintenek a rezilienciára (Szeriné Ormándi, 2019). Az előbbi elméletet vallók a reziliens személyeket egyéb tulajdonságokkal is jellemzik, mint az én- hatékony viselkedés, pozitív énkép, belső kontrollhely, optimizmus, empátia. Míg az utóbbi gondolatmentet követő kutatók úgy gondolják, hogy az egyén pszichés rugalmassága szituációnként eltérő lehet (Azpiazu Izaguirre és mtsai., 2021). Összességében elmondható, hogy a reziliencia és a stresszel való megküzdés egymással összefüggésben álló fogalmak, hiszen pozitívan korrelálnak egymással, a reziliens egyének adaptívabban tudnak megküzdeni a stresszel, és alkalmazkodni a kedvezőtlen körülményekhez. Ezek a tulajdonságok pedig a rendszeres sporttevékenység által továbbfejleszthetők. A kvantitatív kutatásban országos szintű adatgyűjtést terveztünk, amelynek célja a 14 és 25 év közötti, rendszeres sporttevékenységet folytató fiatalok vizsgálata volt. 1105 sportoló vett részt a vizsgálatban. A középiskolás korosztály vizsgálata érdekében elsősorban a sportiskolák 9-13. osztályos tanulóinak bevonása volt a célkitűzés, mivel a köznevelési típusú sportiskolák megfelelő terepet biztosítanak mind a verseny-, mind a szabadidősportolók vizsgálatára. A felsőoktatási intézmények tekintetében a sportiskolai vonal nem volt folytatható, mivel jelenleg Magyarországon csak a Testnevelési Egyetem tekinthető köznevelési típusú sportiskolának. Ugyanakkor egyetlen felsőoktatási intézmény bevonása nem tette volna lehetővé az átfogó vizsgálatot. Ezért a felsőoktatási intézményekben a versenysportoló hallgatók bevonását az egyetemi sportklubokon keresztül terveztük megvalósítani. A kutatásban különböző sportágspecifikus, illetve szociodemográfiai változók mentén vizsgáltuk a szorongás, illetve reziliencia mértékét. Az adatgyűjtést SAS-2 (Sport Anxiety Scale) (Smith és mtsai, 2006), illetve a Connor-Davidson Resilience Scale (Járai és mtsai., 2015) kérdőívekkel végeztük, valamint háttérkérdőívet használtunk a szociodemográfiai változók méréséhez. A statisztikai elemzést követően megállapítottuk, hogy a különböző változók befolyásolják a reziliencia, illetve szorongás mértékét, és hozzájárulnak a sportolók teljesítményének a minőségéhez. Jobban szoronganak azok, akiknek édesapjuk felsőfokú végzettséggel rendelkezik, illetve azok, akik mélyen vallásosnak gondolják magukat. Ezzel szemben reziliensebbnek bizonyultak azok, akiknek az édesanyja rendelkezik felsőfokú végzettséggel. Emellett magasabb szorongás-és alacsonyabb reziliencia értékeket mértünk azoknál, akik ritkábban sportolnak. Ezzel ellentétben a csapatsportolók reziliensebbek egyéni sportot végző társaiknál. Reziliencia szempontjából magasabb értékeket mértünk azoknál, akik átlag feletti anyagi helyzetben vannak. Megállapítható tehát, hogy a szorongás és reziliencia befolyásolja a sportolók érzéseit, ezáltal

a teljesítményüket is. Az eredmények lehetőséget nyújtanak célzott prevenciós és intervenciós programok kialakítására, amelyek a sportolók pszichológiai felkészítését, stresszkezelési technikáit és mentális ellenálló képességét célzottak fejleszteni. A demográfiai és sportágspecifikus különbségek ismeretében a szakemberek, például edzők, sportpszichológusok, pedagógusok, személyre szabottabb támogatást nyújthatnak a fiataloknak. Az eredmények alapján tehát olyan komplex szemléletű nevelési és fejlesztési gyakorlatok alakíthatók ki, amelyek elősegítik a fiatal sportolók hosszú távú sikerességét és jóllétét.

Szerző: Tóth Judit

Absztrakt címe: A történelmi gondolkodás mérésének nemzetközi tendenciái a történelemérettségi feladatok tükrében

Kulcsszavak: történelemdidaktika, pedagógiai értékelés, történelmi gondolkodás, történelemérettségi, College Board

Absztrakt: A 21. századi készségek, illetve azok fejlesztése a történelem tantárgy keretein belül is előtérbe kerültek, viszont a reprodukción túlmutató, magasabb rendű kognitív műveletek értékelése és feladatfejlesztése jóval összetettebb, mint a deklaratív tudásra vonatkozó feladatok készítése. Különösen a narratív jellegű történelem tantárgyban, melyben a mérési követelmények értelmezése nem kontextusfüggetlen. A 21. századi történelemtanítás célját a történelmi gondolkodás (Wineburg, 2001) fejlesztésében lehet összefoglalni, melyek mindazok a kognitív képességek (pl.: analitikus készség) amelyek hozzájárulnak a történelem értő vizsgálatához.

A téma azért aktualitás, mert mind a hazai, mind a nemzetközi történelemdidaktikai diskurzusban az elmúlt 10 évben mindössze néhány, a történeti tudás mérésére irányuló, a magas téttel rendelkező vizsgák fejlesztésére vonatkozó írás jelent meg (pl.: Ercikan -Seixas, 2015, Domíngez et al 2021). Miközben a történelemérettségi vizsgák taxonómiai, feladattipológiai elemzése a fejlesztések alapján adja a tényekre épülő szakpolitika (evidence based policy) miatt.

A kutatás során a tartalomelemzés módszerével (Weber, 1990, Szabolcs, 2004) feldolgoztam az kutatásom szempontjából elsődleges forrásnak tekinthető jogszabályokat, feladatlapokat, vizsgaleírásokat, javítási–értékelési útmutatókat. Ezek a skóciai Scottish Qualifications Authority (2020, 2023a, 2023b, 2023c, 2023d, 2024a, 2024b), valamint a College Board (2020a, 2020b, 2021), (USA) gondozásában készült AP vizsgáztatáshoz kapcsolódnak. Mivel az AP: World History és a skóciai Higher és Advanced Higher történelem vizsgák standardizált feladatbankkal rendelkeznek, így egy–egy vizsgaidőszak feladatlapján keresztül mutatom be és elemzem a feladatokat Van Drie és Van Boxtel (2018) történelmi gondolkodás (historical reasoning) koncepcióját kívánom felhasználni.

Magyarországon a tartalmi szabályozók és az érettségi feladatainak mérési követelményei (pl.: történelmi gondolkodás mérése) között ellentmondások tapasztalhatók. E munka nemzetközi példákon keresztül olyan mérésmetodikai eljárásokat mutat be, melyek a történelmi gondolkodás mérésére fókuszálnak. A kutatás eredményei ebből adódóan a magyarországi vizsgafejlesztés szempontjából is irányadóak, mivel a jó gyakorlatok detektálása révén lehetségessé válhat a magyarországi történelemérettségi feladatok fejlesztési irányának, gyakorlatainak bővítése.

Hivatkozások:

College Board (2020a): World history: courseand exam description. New York: College Board.

College Board (2020b): Cracking the AP modern history exam. Penguin Random House.

College Board (2021): AP World History: Modern. Course Overview. College Board.

Ercikan, Kadriye – Seixas, Peter, (eds.) (2015): New Directions in Assessing Historical Thinking. Routledge.

Domínguez–Castillo, J. – Arias–Ferrer, L. – Sánchez–Ibáñez, R. – Egea–Vivancos, A. – García–Crespo, F. J. – Miralles–Martínez, P. (2021): A competence–based test to assess

historical thinking in secondary education: Design, application, and validation. Historical Encounters, 8(1), 30–45.

Scottish Qualifications Authority (2024a): Advanced Higher History. Glasgow. National Qualifications.

Scottish Qualifications Authority (2024b): Advanced Higher History. Glasgow. Marking Instructions. National Qualifications.

Scottish Qualifications Authority (2020): Higher History Course Specification. Glasgow. National Qualifications.

Scottish Qualifications Authority (2023a): History Higher. British, European and World History. Glasgow. National Qualifications.

Scottish Qualifications Authority (2023b): History Higher. Scottish History. Glasgow. National Qualifications.

Scottish Qualifications Authority (2023c): History Higher. British, European and World History. Finalized Marking Instructions. Glasgow. National Qualifications.

Scottish Qualifications Authority (2023d): Higher History. Scottish History. Finalized Marking Instructions. Glasgow. National Qualifications.

Szabolcs Éva (2004): Tartalomelemzés. In: Falus Iván (szerk): Bevezetés a pedagógiai kutatás módszereibe. Műszaki Könyvkiadó, Budapest. 330-340.

van Boxtel, Carla, ; van Drie, Jannet (2018): Historical reasoning: conceptualizations and educational applications. In S. A. Metzger, ; L. McArthur Harris (Eds.), The Wiley International Handbook of History Teaching and Learning (The Wiley Handbooks in Education). WileyBlackwell. 149-176.

Weber, Robert, Philip (1990): Basic Content Analysis. SAGE, Beverly Hills.

Wineburg, Sam (2001). Historical Thinking and Other Unnatural Acts. Charting the Future of Teaching the Past. Temple University Press. Philadelphia.

Szerzők: Tóth Zsuzsa, Edvy László

Absztrakt címe: Tanulói és tanári attitűdök a testnevelésről, lehetőségek a tudásközvetítés fejlesztésére

Kulcsszavak: tanulói attitűd, testnevelésóra, tanulói javaslatok

Absztrakt: Bevezetés. A korszerű testnevelés célja a mozgásműveltség, az egészség, a közösség és a testkulturális ismeretek összehangolt fejlesztése, amelyek közös értékké formálódnak az oktatási-nevelési folyamat során (Makszin, 2014). A testnevelés órákhoz kapcsolódó tanulói attitűd vizsgálata nemcsak a motivációs hátterek megismerésében játszik szerepet, hanem az élményszerű testnevelés lehetőségeinek azonosításában, így az optimális fejlesztésben is. Ebben fontos szempont ha a testnevelőtanár a tanulók véleményére építi az órai tevékenységeket (Lőkös, 2018). A kutatás elméleti kereteit a testnevelés attitűdformáló szerepe (Csányi és Révész 2015), valamint az élménypedagógia és a reflektív tanulás alapozták meg (Róka, 2021). A tanulók testnevelésórához való viszonya, a tantárgyhoz kötődő élmények és a tanári attitűd egyaránt jelentős hatást gyakorolnak a tanulási folyamatokra, ezért ezek feltárása kiemelten fontos a tanulást érintő fejlesztések szempontjából. Mindezek alapján a kutatás célja bemutatni, hogyan élik meg a diákok a testnevelés órákat, milyen tényezők motiválják őket, milyen javaslataik vannak a fejlesztésre és ezek miként épülhetnek be a mindennapi gyakorlatba.

Módszerek A kutatás során általános iskolából, középiskolából és a felsőoktatásból választottunk résztvevőket. Egy egyházi fenntartású általános iskolából (5. és 8. évfolyam) és egy állami fenntartású középiskola 10. évfolyamáról vontunk be diákokat (n=6). A pedagógusok kiválasztásánál szempont volt a különböző oktatási szintek (általános iskola, középiskola, felsőoktatás) képviselete (n=6). A kutatás során félig strukturált interjúkat készítettünk, melyek fókuszában az attitűdök, motivációs tényezők és tanulói javaslatok álltak. A módszer lehetőséget biztosított arra, hogy mélyrehatóan megismerhetőek legyenek a tanulói tapasztalatok, azok háttere, valamint, hogy ezek mennyiben állnak összhangban a testnevelés céljaival. Az interjúk a kategóriarendszer alapján történő kvalitatív elemzéssel kerültek feldolgozásra.

Eredmények A tanulók attitűdje alapvetően pozitív a testnevelés és fizikai aktivitás irányában, azonban az életkor előrehaladtával jellemzően negatív irányba változik. Leginkább a labdajátékokat, a képességfejlesztő, előkészítő játékokat és a küzdősportokat kedvelik. A kevésbé preferált órarészekkel kapcsolatban a diákok körében leggyakrabban a tornaelemek, valamint a hosszabb, monoton, állóképességet fejlesztő feladatok jelentek meg, mint például a tartós futás, NETFIT ingafutás. A testneveléssel kapcsolatos célok megítélésében a nyolcadik osztályos diákok körében erőteljes nemek szerint különbségek voltak tapasztalhatók. A fiúk főként az erő és állóképesség fejlesztését emelték ki, mint az órák legfontosabb célja, míg a lányok inkább a közösségi élményeket és a csapatban végzett mozgásformákat. Jól kirajzolódik, hogy a sikeres testnevelés óra kritériuma a változatosság, emellett fontos, hogy ne legyen túlzottan megterhelő, lehetőséget nyújtson a sikerélmény megtapasztalására, valamint a mozgás örömének átélésére. A diákok és a pedagógusok is egyetértenek abban, hogy a tanulóknak vannak építő ötleteik és helyet kaphatnak a testnevelés órákon. Ugyanakkor fontosnak tartják, hogy ezek beépítése a tanárok döntése legyen, hiszen figyelni kell arra, mennyire illeszkednek a tantervhez és az óra céljaihoz.

Megbeszélés Az életkor előrehaladtával csökken a tanulók motivációja, mely összhangban áll Säfvenbom és mtsai (2015) megállapításaival. A tanulók számára különösen fontos a társas kapcsolatokban megélt élmény, melyhez kapcsolódóan Kollár és Hoffmann (2024) kiemeli,

hogy a barátságok és a közösségben betöltött szerepek jelentősen formálják a gyermekek személyiségét és iskolai teljesítményét. További kutatások során nagyobb mintán, vegyes kutatási módszerekkel lenne érdemes feltérképezni a motiváció életkor szerinti alakulását és fejlesztési lehetőségeit, különösen a serdülőkorban tapasztalható érdeklődéscsökkenés okainak jobb megértése céljából.

Hivatkozások:

Csányi, T., Révész, L. (2015). A testnevelés tanításának didaktikai alapjai – Középpontban a tanulás. 1. kiadás. Magyar Diáksport Szövetség.

Lőkös, D.(2018)A testnevelés helyzete, céljai a köznevelésben és a felsőoktatásban = The state and aims of physical education in public and higher education.Egészségfejlesztés, 59 (3). pp. 17-23. ISSN 1786-2434.

Makszin I. (2014). A testnevelés elmélete és módszertana. Harmadik, javított és bővített kiadás. Budapest-Pécs: Dialóg Campus Kiadó.

N. Kollár, K.,Hoffmann, T. (2024). Társas kapcsolatok fejlesztésének szerepe az óvodai és iskolai nevelésben. Gyermeknevelés Tudományos Folyóirat, 12(1), 119–142.

Róka, Gy. N.(2021)A XXI. századi oktatási módszerek lehetséges alkalmazása a testnevelésben(élménytestnevelés).Egyéb,Benedek Elek Pedagógiai Kar.

Säfvenbom, R., Haugen T., Bulie, M. (2015). Attitudes toward and motivation for PE. Who collects the benefits of the subject? Physical Education and Sport Pedagogy, 20(6), 629–646.

Szerző: Tóthné Vojtkó Veronika

Absztrakt címe: Oktatói tapasztalatok és ajánlások az olimpiai nevelésben: a magyarországi felsőoktatási intézmények sportszakos képzésein oktatott olimpiai nevelési kurzusok vizsgálata

Kulcsszavak: olimpiai nevelés, felsőoktatás, sportszakos képzések

Absztrakt: Olimpiai nevelésnek tekintünk „minden oktatási kezdeményezést vagy gyakorlatot, mely az olimpizmus értékeivel hozható kapcsolatba” (Chatziefstathiou, 2012: 391). Az olimpiai nevelés kifejezés utalhat egyrészt azokra az erkölcsi-etikai alapelvekre, melyek az olimpizmus életfilozófiáját és felfogását követik, másrészt az ezeken alapuló programokra. Szükségesnek tartjuk kiemelni a kritikai-konstruktív megközelítés fontosságát a korszerű olimpiai nevelésben, szemben a hagyományos, egyetlen pozitív nézőpontot elismerő, olimpiai propaganda-jellegű oktatással. Az olimpizmus értékeivel kapcsolatos hazai vizsgálatok esetében hangsúlyosak a fair play fogalomkörével foglalkozó publikációk (Hideg, 2020; Vermes és Farkas, 2017). Az olimpiai nevelés hazai helyzetének feltárása érdekében korábbi kutatásaink során részletesen vizsgáltuk a köznevelés alapdokumentumait és a felső tagozatos diákok tudását és attitűdjét (Tóthné Vojtkó, 2022), azonban nem történt átfogó vizsgálat a felsőoktatásra vonatkozóan.

Jelen kutatásunk célja megvizsgálni a magyarországi felsőoktatási intézmények sportszakos képzésein oktatott olimpiai nevelési kurzusok tartalmát, jellegét, illetve az órákon alkalmazott oktatási módszereket. Azt kívántuk feltárni, hogy (1) milyen kurzusokon tanulhatnak a hallgatók az olimpiákról; (2) mely témák tárgyalását ajánlják az oktatók; és (3) milyen oktatói módszerek jellemzik a kurzusokat. Feltételeztük, hogy a felsőoktatási intézmények olimpiai nevelési kurzusaira a hagyományos (tényeken és adatokon alapuló) olimpiai nevelés elemei jellemzőek a konstruktív-kritikai megközelítés helyett. Kutatásunk kiemelt célja hatékony módszerek összegyűjtése volt, valamint ajánlások és fejlesztési lehetőségek megfogalmazása az olimpiai nevelés korszerű oktatásához.

A kutatás során félig strukturált szóbeli kikérdezés módszerét alkalmaztuk. Szakértői mintavétellel 8 olyan oktatót vontunk be a kutatásba, akik jelentős tapasztalattal rendelkeznek az olimpiai nevelés és az egyetemi oktatás területén; valamint aktív kapcsolatban állnak az általuk képviselt egyetemmel (DE, EKKE, ELTE, PTE, TE). Az adatfelvétel 2021 őszén valósult meg, a hangfelvételen rögzített interjúk alapján készült teljes jegyzőkönyvet kvalitatív tartalomelemzéssel vizsgáltuk.

Eredményeink alapján mind az öt vizsgált egyetemen van sport- és olimpiatörténeti, és/vagy olimpiai nevelés jellegű kötelező vagy szabadon választható kurzus. A kurzusok tartalmi felépítését a kronologikus módszer jellemzi, melyet az oktatók tematikus tartalmakkal bővítenek. Az oktatók által kiemelt témák alapján ""ajánlott témagyűjteményt"" állítottunk össze (pl.: ünnepségek, YOG, paralimpia, nők sportja, kritikák, kihívások). Az oktatók a következő alapelvek mentén végzik munkájukat: (1) változatosság biztosítása; (2) önállóságra buzdítás; (3) kooperatív- és projektmódszer alkalmazása; (4) hallgatói aktivitás elérése; és (5) az ismertetett tananyag azonnali demonstrálása. Az oktatók által alkalmazott és hatékonynak tartott módszertani elemek sokaságát három kategóriába soroltuk : (1) interaktivitás – pl.: érvelés, vita; (2) játékosság – pl.: kvíz, vetélkedő; (3) szemléltetés – pl.: videók, szakcikk.

Megállapítottuk, hogy az oktatók módszerei megfelelnek a nemzetközi szakirodalomban tárgyalt konstruktivista szemléleten alapuló olimpiai nevelésnek. A változatos, kritikai gondolkodásra és az együttműködés mellett önálló véleménykifejtésre ösztönző módszerek alkalmazása a kurzusokon egyértelműen jelen van. Az oktatók törekednek az olimpiai események több szempontú értelmezésére, a hallgatókat a tanulási folyamatba aktívan bevonó órák tartására. Javasloljuk az interjúk alapján összeállított témagyűjtemény tanulmányozását, valamint az oktatók bevált módszereinek megismerését és kipróbálását. Kutatásunk hozzájárul

az olimpiai nevelés magyarországi helyzetének átfogó feltárásához; valamint elősegíti az egymástól való tanulást, az olimpiai neveléssel foglalkozó szakemberek közötti kommunikációt.

Hivatkozások:

Chatziefstathiou, D. (2012): Olympic Education and beyond: Olympism and value legacies from the Olympic and Paralympic Games. Educational Review, 64:3., 385-400.

Hideg Gabriella (2020): A fair play múltja, jelene, értéke. Fakultás, Budapest.

Tóthné Vojtkó Veronika (2022): Olympic education in Hungary: Occurence of Olympic educational values in the Hungarian National Curriculum (2020) and in north-eastern upper primary schools. In: K. Geordiadis (szerk.) Olympic Studies, 28th International Seminar on Olympic Studies for Postgraduate Students (15-21/11/2021). IOA, Athén, Online kiadás.

Vermes Katalin és Farkas Péter (szerk.) (2017): A fair play ereje?! Tények és értékek a 21. századi sport világában. Testnevelési Egyetem, Budapest.

Szerzők: Turzai Nikolett, Füzi Bernadett Éva

Absztrakt címe: Az Egyesült Királyság kultúrafinanszírozása és kulturális politikája az Európai Unió kontextusában

Kulcsszavak: Anglia, kultúrafinanszírozás, Európai Unió, kulturális politika, kulturális trendek

Absztrakt: Tanulmányunkban az Egyesült Királyság, azon belül is kiemelten Anglia kultúrafinanszírozási rendszerét és kulturális politikáját vizsgáljuk az Európai Unió kontextusában. Az Egyesült Királyság, mint az EU korábbi tagállama, kiemelkedő szerepet tölt be a kontinens kulturális életében. Anglia gazdag kulturális öröksége, nemzetközileg elismert művészeti hagyományai indokolják a téma részletes elemzését. Emellett a Brexit utáni változások is aktualitást adnak a kutatásunknak. Tanulmányunk elméleti kereteit a kultúrpolitikai elméletek, a kultúrafinanszírozási paradigmák, valamint a nemzetközi kulturális kapcsolatok szakirodalma adja. Korábbi összehasonlító elemzések és európai szintű kutatások is kiindulópontul szolgálnak. Kutatásunk célja, hogy átfogó képet nyújtsunk az Egyesült Királyság, azon belül is kiemelten Anglia kultúrafinanszírozási rendszeréről, kulturális politikájáról és trendjeiről, valamint elemezzük az Európai Unióhoz való viszonyának változását a Brexit után. A kutatási kérdések arra irányulnak, hogy milyen sajátosságai vannak az angol kultúrafinanszírozásnak, hogyan viszonyul az Európai Unió kulturális politikájához, és milyen változások történtek a kilépés következtében. Kutatásunk módszertana a szakirodalmi források és statisztikai adatok elemzésén alapul. A statisztikai adatok az Egyesült Királyság Kulturális, Média és Sportminisztériumának, valamint az Eurostat adatbázisaiból származnak. Kutatási eredményeink bemutatják az Egyesült Királyság, kiemelten Anglia kultúrafinanszírozási rendszerének fő jellemzőit, az állami és magánfinanszírozás arányait, a kulturális intézményrendszer működését, valamint az Európai Unióhoz való viszony változását a Brexit után. Elemezzük a kultúrafinanszírozás tendenciáit, a prioritások eltolódását, és a kilépés okozta kihívásokat is. Tanulmányunk elméleti jelentősége, hogy hozzájárul az Európai Unió tagállamainak kulturális politikájáról szóló tudományos diskurzushoz. Gyakorlati jelentősége, hogy támpontokat nyújt a kulturális döntéshozók számára az Egyesült Királyság modelljének tanulmányozásához, és segíthet a Brexit utáni kulturális kapcsolatok újraépítésében.

Hivatkozások:

Abercrombie, N. (1982). Cultural policy in the United Kingdom. Council of Europe.

CIA. (2023). United Kingdom. CIA World Factbook. https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/united-kingdom/#introduction

Council of Europe/ERICarts. (2022). Cultural Policies and Trends in Europe: United Kingdom. https://www.culturalpolicies.net/database/search-by-country/country-profile/?id=42

OECD. (2023). United Kingdom. https://www.oecd.org/en/countries/united-kingdom.html

Tóth, Á. (2013). Kultúrafinanszírozás az Európai Unió tagállamaiban és Magyarországon. Budapest: Akadémiai Kiadó.

Szerző: Ugrai János

Absztrakt címe: Iskolaváros: a kulturális percepciótól a művelődéstörténeti elemzési kategóriáig

Kulcsszavak: iskolaváros, közösség, Sárospatak

Absztrakt: Az „iskolaváros” gyakran használt, népszerű kifejezés. Ugyanakkor a szó jelentéstartalma távolról sem tisztázott egyértelműen – kis túlzással: ahányan használják, annyiféle értelmezés körvonalazódik. A bizonyítást nem igénylő, egyszerű, de nagyon határozott kinyilatkoztatástól a sok tényezőt mérlegelő, árnyalt, összetett alkalmazásig terjed a skála. Ez nem is csodálható, hiszen polgármesteri köszöntőbeszédektől napilapok publicisztikáján keresztül hely- és művelődéstörténeti szakmonográfiákig bezárólag a fogalom felhasználási területe is rendkívül sokrétű.

Azt hiszem, hogy mind az ennek a referátumnak keretet adó sárospataki művelődéstörténeti kutatócsoport, mind pedig általában a magyar művelődés- és társadalomtörténet-írás sokat profitálhatna az „iskolaváros” kifejezés pontosabb körülírásából. Ha ez megtörténik, s a kifejezést kibillentjük a kulturális percepció parttalan, „megérzésszerű” pozíciójából az érvekkel, kulturális mutatókkal alátámasztható történeti értelmezés irányába, abban az esetben új kategóriát nyerünk különböző települések iskolakultúrájának egymással való összevetésére, összehasonlítására.

Előadásomban amellett fogok érvelni, hogy milyen szempontok alapján érdemes határozottan szétválasztani a magasabb rangú, összetett városi funkciókkal rendelkező szellemi centrumokat az azoktól az általános városfejlődésben elmaradó, de helyenként kiemelkedő kulturális–oktatási nívóra emelkedő iskolavárosoktól. Ezt követően azokat a kulturális mutatókat gyűjtöm össze, amelyek a 19-20. századi forrásadottságok tükrében nagy számban, településsoros logikában összeállíthatók, s amely munka eredményeként különböző időmetszetekben előállítható az iskolavárosok hierarchiája. Előadásomban azokat a kételyeket, dilemmákat is érintem, amelyek ennek a nagy volumenű vállalásnak bizonyos tekintetben korlátokat szabnak.

Elméleti módszertani előadásom széles körű szakirodalmi tájékozódáson és a 19-20. századi település- és oktatásstatisztikai adatsorok megismerésén alapul. Ugyanakkor elsősorban a sárospataki példán keresztül számításba veszem az elsősorban kvalitatív források adta kiegészítő lehetőségeket is.

Szerző: Ujhelyi Gábor

Absztrakt címe: IKT kurzus szövegszerkesztési feladatainak mesterséges intelligenciával támogatott kiértékelése

Kulcsszavak: mesterséges intelligencia, oktatás, nagy nyelvi modell, szövegszerkesztés, automatikus értékelés

Absztrakt: A mesterséges intelligencia (MI) fejlődése, különösen a generatív mesterséges intelligencia széles körben elérhetővé válása az oktatás területén is jelentős változásokat indított el a tananyag előállítás, készségekhez és stílusokhoz való adaptivitás mellett a tanulói teljesítmény értékelésének automatizálása terén. A nagy nyelvi modellek (LLM-ek), mint a felhőalapú szolgáltatásokon keresztül elérhető, vagy saját infrastruktúrán üzemeltetett (on-premise) rendszerek új lehetőségeket kínálnak az instrukciók alapján végrehajtott szövegszerkesztési feladatok automatikus értékelésére. A témaválasztást az indokolja, hogy miközben a feleletválasztós tesztek előállítása és automatikus kiértékelése már érett technológiának tekinthető (Mead; Zhou, 2023) és a szabad szöveges feladatok helyességvizsgálata aktívan kutatott terület (Kurniawan et al., 2024), addig a szerkesztési műveletek ellenőrzése továbbra is nehézséget jelent.

A kutatás elméleti keretét az automatizált esszéértékelés (AES) rendszereinek fejlődése (Shermis, 2014) és a generatív MI alkalmazásának felsőoktatási lehetőségei (Denecke et al., 2023) alkotják. A vizsgálat célja annak feltárása, hogy a hallgatói IKT kurzus keretében beadott szövegszerkesztési feladatok automatikus kiértékelése milyen mértékben képes az emberi értékelést megközelíteni, milyen módon tudja támogatni a tanári munkát. A kutatási kérdések az automatizált értékelés pontosságára, konzisztenciájára és alkalmazhatósági korlátaira irányulnak.

Az Eszterházy Károly Katolikus Egyetemen kontrollált környezetben gyűjtöttem be az IKT kurzus hallgatóinak Microsoft Word alkalmazással készített szövegszerkesztési feladatmegoldásait, amelyeket több körben értékeltem különböző felhőalapú LLM-ek segítségével, különböző prompt engineering technikák alkalmazásával. Az LLM-ek által adott értékeléseket vetettem össze manuális kiértékelésekkel. A kutatás újszerűsége abban rejlik, hogy az instrukciók alapján történő szövegszerkesztési feladatok helyességének MI-alapú vizsgálata eddig kevésbé volt kutatott terület (Santos ; Junior, 2024).

Az eredmények azt mutatják, hogy az LLM-ek megbízhatóan azonosítják az egyszerűbb szövegszerkesztési hibákat, azonban a komplexebb, tartalomértelmezést igénylő változtatások esetében teljesítményük elmarad az emberi értékeléstől. Emellett a bemeneti promptok megfogalmazása jelentős hatással van az automatikus kiértékelés eredményességére. A kutatás elméleti jelentősége az MI-alapú oktatási támogatás lehetőségeinek mélyebb megértésében, gyakorlati jelentősége pedig a pedagógusok munkaterhének csökkentésében és az értékelési folyamatok gyorsításában rejlik.

Hivatkozások:

Denecke, K., Glauser, R., ; Reichenpfader, D. (2023). Assessing the Potential and Risks of AI-Based Tools in Higher Education: Results from an eSurvey and SWOT Analysis. Trends in Higher Education, 2(4), 667-688. https://doi.org/10.3390/trends2030040

Kurniawan, W., Riantoni, C., Lestari, N., ; Ropawandi, D. (2024). A Hybrid Automatic Scoring System: Artificial IntelligenceBased Evaluation of Physics Concept Comprehension Essay Test. International Journal of Information and Education Technology, 14(6), 786-882.

Mead, A., ; Zhou, C. (2023). Evaluating the Quality of AI-Generated Items for a Certification Exam. Journal of Applied Testing Technology,, 24.

Santos, S. C. dos, ; Junior, G. A. (2024). Opportunities and Challenges of AI to Support Student Assessment in Computing Education: A Systematic Literature Review. Proceedings of the 16th International Conference on Computer Supported Education (CSEDU 2024), 2, 15-26. https://doi.org/10.5220/00125525

Shermis, M. D. (2014). State-of-the-art automated essay scoring: Competition, results, and future directions from a United States demonstration. Assessing Writing, 20, 53–76. https://doi.org/10.1016/j.asw.2014.03.002

Szerzők: Urbinné Borbély Szilvia, Oláh Dávid

Absztrakt címe: Karrieradaptációs mintázatok és a kettős karrier kihívásai a magyar labdarúgó akadémiák fiatal sportolóinál

Kulcsszavak: kettős karrier, karrieradaptáció, labdarúgó akadémia

Absztrakt: A sportkarrier és az iskolai pálya összehangolása kiemelt jelentőséggel bír a labdarúgó akadémiák fiatal sportolói körében, különösen a kettős karrier fenntartásának szempontjából. A kettős karrier sikeres megvalósítása nemcsak a sportolók hosszú távú munkaerőpiaci érvényesülését, hanem pszichológiai jóllétét is jelentősen befolyásolja (Savickas, 2013; Ryba, Stambulova, ; Ronkainen, 2017). A sportolói identitás megerősödése ugyanakkor nehezítheti az oktatási és karriertervezési törekvések fenntartását, így az utánpótláskorú sportolók körében kiemelten fontos az adaptációs képességek fejlesztése (Schlossberg, 1981; Lent, Brown, ; Hackett, 1994). Hazai vizsgálatok (Pusztai, 2015; Nagy, 2020; Juhász, 2018; Telegdi, 2024; Kovács, 2019) szintén hangsúlyozzák a környezeti támogatás, a tudatos karriertervezés és a személyes kompetenciák fejlesztésének fontosságát a kettős karrier fenntarthatóságában.

A kutatás célja a magyar labdarúgó akadémiák fiatal sportolóinak karrieradaptációs mintázatainak feltárása és a kettős karrier fenntartását befolyásoló tényezők vizsgálata volt. A kvantitatív vizsgálatban 604 labdarúgó akadémiai sportoló vett részt, akik a Career Adapt-Abilities Scale Dual Career (CAAS-DC) magyar adaptált változatát töltötték ki. Az adatfeldolgozás klaszterelemzéssel, leíró statisztikával és lineáris regresszióval történt.

Az eredmények három eltérő karrieradaptációs mintázatot azonosítottak. A „Kiegyensúlyozott fejlődők” csoport magas önbizalommal (M = 4,18, SD = 0,49), erős kontrollérzéssel (M = 4,12, SD = 0,46) és stabil kettős karrier iránti elkötelezettséggel (M = 4,20, SD = 0,44) rendelkezett, tanulmányi átlaguk 4,06 (SD = 0,41) volt. A „Pályaorientációs bizonytalanok” alacsonyabb önbizalommal (M = 3,72, SD = 0,52), gyengébb kontrollérzéssel (M = 3,69, SD = 0,51) és magasabb aggodalmi szinttel (M = 4,35, SD = 0,50) jellemezhetők, tanulmányi átlaguk 3,93 (SD = 0,44) volt, amely szignifikánsan elmaradt a másik két csoporttól (p < 0,05). A „Jövőtudatos építők” magas jövőorientációval (M = 4,32, SD = 0,47), kíváncsisággal (M = 4,15, SD = 0,47), önbizalommal (M = 4,22, SD = 0,48) és kontrollérzettel (M = 4,19, SD = 0,44) rendelkeztek, tanulmányi átlaguk 4,05 (SD = 0,42) volt. Az életkori eloszlásban nem mutatkozott szignifikáns különbség (p > 0,05), azonban a 18–19 éves korosztályban a pályaorientációs bizonytalanság aránya magasabb volt.

A lineáris regresszió eredményei szerint a kettős karrier fenntartását egyedül az aggodalom szintje befolyásolta szignifikáns mértékben (b = 0,205; p < 0,001), míg az életkor, a tanulmányi átlag, a kontrollérzet, a kíváncsiság és az önbizalom nem bizonyultak prediktív tényezőknek ($R^2 = 0,075$).

A kutatás rámutatott, hogy a kettős karrier sikeres fenntartása elsősorban a jövőorientált karriertervezés megerősítésén, a személyes kompetenciák fejlesztésén és a környezeti támogatás kiépítésén alapul. A sportakadémiák karrier-támogatási programjai, mentorhálózatok és pályaátmeneti tréningek bevezetése elengedhetetlen a sportolók hosszú távú érvényesülésének biztosításához mind az oktatásban, mind a sportban.

Hivatkozások:

Juhász, E. (2018). Közösségi tanulás és karrieradaptáció a sportolók körében. Debreceni Egyetemi Kiadó.

Kovács, K. (2019). Sportolói identitás és karriertervezés: Kihívások és lehetőségek. Magyar Sporttudományi Szemle, 20(3), 22–27.

Lent, R. W., Brown, S. D., ; Hackett, G. (1994). Toward a unifying social cognitive theory of career and academic interest, choice, and performance. Journal of Vocational Behavior, 45(1), 79–122. https://doi.org/10.1006/jvbe.1994.1027

Nagy, Á. (2020). Sportpedagógiai támogatás a pályaváltási időszakokban. Pécsi Tudományegyetem Kiadó.

Pusztai, G. (2015). A tanulási utak és a társadalmi tőke kapcsolata. Debreceni Egyetemi Kiadó.

Ryba, T. V., Stambulova, N. B., ; Ronkainen, N. J. (2017). The work of cultural transition: An emerging model. Frontiers in Psychology, 8, Article 154. https://doi.org/10.3389/fpsyg.2017.00154

Savickas, M. L. (2013). Career construction theory and practice. In S. D. Brown ; R. W. Lent (Eds.), Career development and counseling: Putting theory and research to work (2nd ed., pp. 147–183). John Wiley ; Sons.

Schlossberg, N. K. (1981). A model for analyzing human adaptation to transition. The Counseling Psychologist, 9(2), 2–18. https://doi.org/10.1177/001100008100900202

Telegdi, A. (2024). A kettős karrier pedagógiai aspektusai. In Oktatás időszerű narratívumai: absztraktkötet. HuCER.

Szerző: Vályogos Krisztina

Absztrakt címe: Szakképzésben tanulók jövőbeli perspektívái

Kulcsszavak: szakképzés; jövőkép; szocioökonómiai háttér; társadalmi mobilitás; pályaorientáció

Absztrakt: A középfokú szakképzés 2019-es átalakítása arra törekedett, hogy az Ipar 4.0 stratégiához igazodva egyszerre emelje a szakképzés társadalmi presztízsét és biztosítsa a magasan képzett szakemberek utánpótlását az ipar számára. Emellett fontos cél volt az is, hogy a fiatalok személyes érdeklődéséhez és pályaelképzeléseihez igazodó tanulmányi utakat kínáljon. Kutatásunkban az új típusú szakképzési programok első évfolyamának tapasztalatait vizsgáltuk, különös figyelmet fordítva arra, hogyan befolyásolja a tanulók jövőképét a társadalmi-gazdasági háttér és az általuk választott képzési forma.

A hazai és nemzetközi szakirodalomból ismert, hogy a tanulók szociális háttere szoros kapcsolatban áll az iskolai teljesítménnyel és a továbbtanulási tervekkel (Bourdieu, 1986; Liskó, 2003). Bourdieu kulturális tőke elmélete szerint a szülők társadalmi helyzete nagy hatással van a fiatalok tanulmányi aspirációira. Nemzetközi kutatások (OECD, 2020; Schoon ; Heckhausen, 2019) azt is kimutatták, hogy az alacsonyabb szocioökonómiai háttérrel rendelkező tanulók gyakran kevésbé magabiztosak, és jövőképük is beszűkültebb, ami befolyásolja tanulmányi döntéseiket és munkaerőpiaci lehetőségeiket. A szakképzés kulcsszerepet játszhat a társadalmi mobilitás elősegítésében, de csak akkor, ha figyelembe vesszük a diákok eltérő kiinduló helyzetét (Walther, 2006).

Vizsgálatunk célja annak feltárása volt, hogy a tanulók jövőre vonatkozó elképzeléseit milyen mértékben befolyásolja családi hátterük és az általuk választott képzési forma. A központi kutatási kérdésünk így hangzott: kimutatható-e jelentős különbség a tanulók jövőképében társadalmi-gazdasági háttér és képzéstípus szerint? Emellett azt is elemeztük, hogy az optimistább és pesszimistább jövőképet képviselő tanulói csoportok milyen háttértényezők mentén különülnek el.

Az adatfelvétel a 2022/2023-as tanév során zajlott, online kérdőív segítségével. Mintánk (N = 973) az észak-alföldi régió hátrányos helyzetű térségeiben működő szakképzési centrumok 11. évfolyamos diákjainak válaszaiból állt. Mivel a térség gazdasági és társadalmi mutatói elmaradnak az országos átlagtól (KSH, 2023), különösen indokoltnak tartottuk, hogy a tanulói jövőképeket ebben a kontextusban vizsgáljuk. Az adatokat az SPSS programmal elemeztük, leíró statisztikák, kereszttábla-elemzés és klaszteranalízis segítségével.

Eredményeink megerősítették a kiinduló feltevésünket: a jobb szociális háttérrel rendelkező tanulók, valamint azok, akik technikumban tanulnak és így érettségit szereznek, valamint lehetőségük nyílik felsőfokú továbbtanulásra, jellemzően derűlátóbban tekintenek a jövőjükre. Ezzel szemben azok, akik hátrányosabb helyzetű családból származnak és szakképző iskolában tanulnak (amely nem nyújt érettségit), sokkal pesszimistább életutat képzelnek el maguknak. A klaszteranalízis két markánsan eltérő tanulói csoportot azonosított, és ezek világosan elkülönültek társadalmi háttér és képzéstípus mentén.

Kutatásunk segíthet jobban megérteni, milyen tényezők alakítják a szakképzésben tanuló fiatalok jövőképét. Az eredmények iránymutatást nyújthatnak a szakképzési rendszer további fejlesztéséhez – különösen akkor, ha célunk, hogy előmozdítsuk a társadalmi mobilitást, és olyan támogatási formákat dolgozzunk ki, amelyek valóban segítik a fiatalokat abban, hogy magabiztosan és tervekkel telve induljanak el saját szakmai útjukon.

Hivatkozások:

Bourdieu, P. (1986). The forms of capital. In J. Richardson (Ed.), Handbook of Theory and Research for the Sociology of Education (pp. 241–258). Greenwood.

KSH. (2023). Területi Statisztikai Évkönyv 2022 – Észak-Alföld. Központi Statisztikai Hivatal. https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/terstatk/terstatk22.pdf

Liskó, I. (2003). A hátrányos helyzetű tanulók iskolai pályafutása. Oktatáskutató Intézet.

OECD. (2020). Dream jobs? Teenagers' career aspirations and the future of work. OECD Publishing. https://doi.org/10.1787/939b4f8e-en

Schoon, I., ; Heckhausen, J. (2019). Conceptualizing individual agency in the transition from school to work: A developmental–contextual perspective. Adolescence, 71, 3–15. https://doi.org/10.1002/jcad.12225

Walther, A. (2006). Regimes of youth transitions: Choice, flexibility and security in young people's experiences across different European contexts. Young, 14(2), 119–139. https://doi.org/10.1177/1103308806062737

Szerzők: Varga Attila**,** Molnár Mária

Absztrakt címe: The Role of Sustainability Education in Project-Based Learning: A Constructivist Approach to Preparing Future Business Leaders

Kulcsszavak: 7E model, sustainability education, constructivist pedagogy

Absztrakt: Integrating sustainability education into higher education is one of the most pressing challenges in 21st-century pedagogy. This is particularly important when considering the need to enhance creativity, critical thinking, problem-solving, and collaboration skills, which are essential for addressing sustainability challenges. The aim of this research is to examine how higher education students evaluate constructivist learning processes, the changing roles of educators, and the applicability of the 7E instructional model in their experiential learning, with a particular focus on sustainability education. The significance of this research lies in the fact that addressing sustainability challenges requires not only the acquisition of knowledge but also the development of complex competencies, which modern pedagogical methods can effectively support.

The theoretical framework of the study is based on Piaget's constructivist learning theory, Resnick and Glaser's social-cognitive model, and Bybee's 7E instructional model. A review of the relevant literature analyzes national and international practices surrounding sustainability education, experiential learning, and project-based pedagogy. Previous research has highlighted the significant role of constructivist methods and learner-centered pedagogical models in shaping students' learning experiences and motivation.

This research addresses the following research questions: How do higher education students evaluate constructivist learning processes in the context of sustainability education and project-based pedagogy? What changes are observed in educators' roles when integrating sustainability education into their teaching practices? How applicable is the 7E instructional model in the context of sustainability education and project pedagogy? How does sustainability education impact the development of students' competencies and learning experiences?

The study adopts a quantitative approach, using an online questionnaire to assess students' attitudes, experiences, and preferences regarding their learning processes. Preliminary analysis of the survey data indicates that students generally respond positively to experiential, active learning methods; however, they identify the deeper integration of sustainability topics as an area for further development.

A key innovation of this research lies in comparing the perspectives of students and educators, shedding light on the strengths and weaknesses of sustainability education in higher education. The theoretical contribution of the research strengthens the academic foundation of constructivist approaches to sustainability education and project-based pedagogy.

From a practical standpoint, the findings can help educational institutions refine curricula and teaching methods, particularly in fostering 21st-century skills more effectively. Future business leaders can also play a crucial role in project-based sustainability education, as such educational approaches enable them to acquire the skills and competencies necessary to make sustainable business decisions and integrate sustainability into corporate practices. Sustainability education prepares not only future employees but also leaders to consider environmental, social, and economic factors in business operations while gaining practical experience in sustainability management through project-based learning.

Bibliography

Arianto, Fajar - Hanif, Muhammad (2024): Evaluating metacognitive strategies and self-regulated learning to predict primary school students' self-efficacy and problem-solving skills in science learning. Journal of Pedagogical Research.https://www.ijopr.com/article/evaluating-metacognitive-strategies-and-self-regulated-learning-to-predict-primary-school-students-14907

ARIK, Selçuk – YILMAZ, Mehmet (2020): The Effect of Constructivist Learning Approach and Active Learning on Environmental Education: A Meta-Analysis Study. International Electronic Journal of Environmental Education Vol.10, Issue 2.https://www.researchgate.net/publication/338345930_The_Effect_of_Constructivist_Learning_Approach_and_Active_Learning_on_Environmental_Education_A_Meta-Analysis_Study

Astuti, Diah – Svukri, Suhartini – Nurfaidah, Sitti – Atikah, Dewi (2021): EFL Students' Perceptions of The Benefits of Project-Based Learning in Translation Class. International Journal of Transdisciplinary Knowledgehttps://www.researchgate.net/publication/367058084_EFL_Students'_Perceptions_of_The_Benefits_of_Project-Based_Learning_in_Translation_Class

Lubiano, M. L. D., & Magpantay, M. S. (2021). Enhanced 7E Instructional Model towards enriching science inquiry skills. International Journal of Research in Education and Science (IJRES), 7(3), 630-658. https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1308155.pdf

Piaget, J. (1970). Psychology and pedagogy. Viking Press

Szerzők: Varga László, Vida Gergő, Kissné Zsámboki Réka

Absztrakt címe: Az eltérő fejlődésű gyermekek kockázati csoportjának korai azonosítási lehetőségei - Diagnosztikai mintázatok és fejlesztési irányok faktoranalízisre épülő döntési fa modell alapján

Kulcsszavak: COVID–19 hatásai, korai felismerés, fejlődési dimenziók, döntéselméleti modell, óvodáskor

Absztrakt: Bár számos nemzetközi kutatás vizsgálja a COVID-időszak hatását a gyermekek tanulási, szociális és egyéb képességeinek fejlődése szempontjából, az átfogó fogalmi keretek jelenleg még nem állnak rendelkezésre. A korai felismerés lehetősége azonban neuralgikus pont lehet a támogatásra szoruló gyermekcsoportok esetében. Ezért olyan döntéselméleti modellt dolgoztunk ki, amely három fő fejlődési dimenzió – kognitív, szociális-érzelmi és fizikai-motoros készségek – mentén segíti az óvodáskorú gyermekek fejlődési mintázatainak azonosítását, és támogatja a kockázati csoportok korai és hatékony beazonosítását.

A vizsgálat alapját egy országos, reprezentatív kérdőíves adatfelvétel képezte (N=1769), amelyet a Heim Pál Országos Gyermekgyógyászati Intézet szervezésében, a TKP-26-6/PALY-2021 számú projekt keretében valósítottunk meg. A kérdőív a gyermekek fizikai, kognitív, érzelmi és szociális állapotára, valamint a COVID–19 hosszú távú hatásaira kérdezett rá, a szülők és gondviselők meglátásait alapul véve. A kérdőív kérdéskörét a legújabb kutatási eredményekre alapoztuk, melyek megerősítik, hogy a fizikai állapot és kardiovaszkuláris fittség szoros kapcsolatban áll nemcsak a metabolikus egészséggel (Ruiz et al., 2007), hanem a mentális állapotok alakulásával is (Chiang et al., 2024).

A kapott adatokból faktoranalízis segítségével három domináns fejlődési faktort azonosítottunk, majd ez alapján döntési fa modellt generáltunk. A modell a figyelem-, empátia- és mozgáskoordinációs mutatók alapján négy fejlődési profilt különített el: kognitív érintettség, szociális nehézség, motoros elmaradás és fejlett működés.

A döntési fa vizualizációja lehetőséget kínál a pedagógusok számára, hogy strukturált, értelmezhető keretrendszerben azonosítsák a fejlődési eltéréseket, és célzott fejlesztési beavatkozásokat tervezzenek (Harris ; Cale, 2005). Eredményeink azt mutatják, hogy a kérdőív alapján kirajzolódó mintázatok megbízhatóan összekapcsolhatók pedagógiai szempontból releváns működésprofilokkal. A modell előnye, hogy nem stigmatizáló módon segíti a támogatást igénylő területek azonosítását, és előmozdíthatja a korai prevenciós stratégiák kidolgozását.

A kérdőívre alapozott megállapítások kiterjeszthetőségét – a kvantitatív kérdőíves kutatás sajátosságain túl – korlátozza, hogy a szülők nem feltétlenül pedagógiai terminológiákhoz szorosan illeszkedő fogalmi keretek mentén válaszoló, kompetens szakembereknek. Ugyanakkor az eredmények felvetik annak lehetőségét, hogy a professzionális pedagógusok és szülők meglátásai fedésbe kerülhetnek. Az elméleti háttér, a faktoranalízis és a döntési fa induktív struktúrája, valamint ezek összevetése aktuális fiziológiai és egészségtudományi eredményekkel (pl. Speer et al., 2024; Ahmadi et al., 2022; Calcaterra et al., 2022) együttesen érvényes módszertani triangulációt alkothat. A döntési csomópontok és utak átláthatóvá tétele, az elméleti nézetek reflexiója, majd ezek rávetítése a kérdőíves válaszok mintázataira lehetővé teszi, hogy a döntéselméleti logika tudományosan megalapozott módon érvényesítsen pedagógiai következtetéseket.

Hivatkozások:

Ahmadi, M. N., Clare, P. J., Katzmarzyk, P. T., del Pozo Cruz, B., Lee, I. M., ; Stamatakis, E. (2022). Vigorous physical activity, incident heart disease, and cancer: how little is enough? European Heart Journal, 43(46), 4801–4814. https://doi.org/10.1093/eurheartj/ehac572

Calcaterra, V., Vandoni, M., Rossi, V., Berardo, C., Grazi, R., Cordaro, E., ... ; Zuccotti, G. (2022). Use of physical activity and exercise to reduce inflammation in children and adolescents with obesity. International Journal of Environmental Research and Public Health, 19(11), 6908. https://doi.org/10.3390/ijerph19116908

Chiang, H. L., Chuang, Y. F., Chen, Y. A., Hsu, C. T., Ho, C. C., Hsu, H. T., ... ; Gau, S. S. F. (2024). Physical fitness and risk of mental disorders in children and adolescents. JAMA Pediatrics. https://doi.org/10.1001/jamapediatrics.2024.0806

Eisenmann, J. C., Laurson, K. R., ; Welk, G. J. (2011). Aerobic fitness percentiles for U.S. adolescents. American Journal of Preventive Medicine, 41(4S2), S106–S110. https://doi.org/10.1016/j.amepre.2011.07.005

Harris, J., ; Cale, L. (2005). A review of children's fitness testing. European Physical Education Review, 12(2), 201–225. https://doi.org/10.1177/1356336X06065359

Ruiz, J. R., Ortega, F. B., Rizzo, N. S., Villa, I., Hurtig-Wennlöf, A., Oja, L., ; Sjöström, M. (2007). High cardiovascular fitness is associated with low metabolic risk score in children: The European Youth Heart Study. Pediatric Research, 61(3), 350–355. https://doi.org/10.1203/pdr.0b013e3180324bba

Speer, K. E., Naumovski, N., ; McKune, A. J. (2024). Heart rate variability to track autonomic nervous system health in young children: Effects of physical activity and cardiometabolic risk factors. Physiology ; Behavior, 281, 114576. https://doi.org/10.1016/j.physbeh.2024.114576

Szerzők: Vargáné Orgován Vivien, Sándor-Kovács Dóra, Ungvári Mária, Kovács Mónika

Absztrakt címe: Tehetségprofil a személyre szabott tanulás támogatása érdekében

Kulcsszavak: tehetségazonosítás, személyre szabott tanulás, tehetséggondozás, adatalapú működés, Nemzeti Tehetség Program

Absztrakt: A 21. századi oktatási rendszerek sikerének kulcsa a tanulók egyéni képességeinek felismerésében és célzott fejlesztésében rejlik, ezen belül is kiemelten fontos szerepet játszik a tehetséggondozás. A Nemzeti Tehetség Program 20 éves stratégiai dokumentuma az ország versenyképességének meghatározó kulcstényezőjeként határozza meg a tehetségsegítést és annak eredményességét (NTP, 2008).

A tehetség fogalmával kapcsolatos általános megközelítés, hogy egy olyan veleszületett adottságokra épülő, majd gyakorlás és céltudatos fejlesztés által kibontakoztatott képesség, amely az emberi tevékenység egy vagy több területén átlagon felüli teljesítményeket eredményez (Balogh, 2007). A dinamikus tehetségmodellek a tehetségfaktorok kibontakoztatási folyamatában a környezet meghatározó szerepét hangsúlyozzák (Ziegler, 2005, Gagné, 2010). A köznevelési és szakképzési intézményekben a célcsoportspecifikus azonosítási és fejlesztési folyamatok (Rapos-Lénárd, 2020), valamint a tehetségfejlődés nyomon követésének koncepcionális keretei (Sebők, 2020) alapvető zálogai annak, hogy minél több gyermek és tanuló kapjon lehetőséget a tehetséggé válásra egy tudatosan kialakított, fenntartható támogató közegben.

A Nemzeti Tehetség Program kiemelt célként tűzte ki a kiemelkedően tehetséges fiatalok azonosítását és egy minden társadalmi réteg számára nyitott, látható és nyomon követhető tehetségazonosító rendszer kialakítását (NTP, 2025). Az előadás célja, hogy bemutassa, milyen lépésekben valósul meg ez, és miként képez hidat a tehetségprofil a tanulók egyéni képességei és a személyre szabott tanulás között.

Az előadás kiindulópontja, hogy bemutatásra kerüljenek a köznevelési és szakképzési intézmények tehetséggondozó gyakorlatainak megismerésére vonatkozó felmérés eredményei, másrészt a Nemzeti Tehetség Központ által kifejlesztett online tehetségazonosító rendszer (Fodor-Klein, 2021), és a komplex tehetségtámogatási folyamatot megalapozó Tanulói Orientációs Profil (NTK, 2024).

A köznevelési és szakképzési intézmények tehetséggondozó gyakorlatának vizsgálatát célzó országos felmérés (N=300) eredményei alapján az intézmények mindössze 28%-a rendelkezik kidolgozott tehetségkoncepcióval, további 26% tervezi ennek kialakítását. Az azonosítási módszerek jelentős diverzitást mutatnak – a pedagógusi megfigyeléstől kezdve a különféle képesség- és érdeklődésfelmérésekig. Az egyéni tanulási utak támogatása érdekében változatos programok, mentorálási rendszerek és tehetségfejlesztő aktivitások valósulnak meg az intézményekben.

A Nemzeti Tehetség Központ által fenntartott online tehetségazonosító rendszerben az orientációs mérés során Tanulói Orientációs Profil kialakítása valósult meg, amely képet ad a tanulók érdeklődései területeiről, képességeiről és a fejlesztési lehetőségekről. A pilot időszakában 91 intézményben 2400 tanuló bevonásával valósult meg a mérési tevékenység, melynek eredményeként közel 300 tudományos tehetségígéret azonosítása is megtörtént. A kidolgozott TehetségMozaik felmérés kiegészítve a képességteszteket biztosítja az adatalapú, személyre szabott fejlesztési lehetőségek kialakítását. Ennek eredményességét mutatja, hogy az orientációs tanácsadók 80%-a már a személyre szabott tanulástámogatás hatékony eszközeként értékeli a rendszert. A Tanulói Orientációs Profil eredményeihez kapcsolódóan Tehetségtérkép segíti a fejlesztő programok és szakemberek felkeresését.

A cél, hogy az orientációs mérések eredményei hatékonyan támogassák a további fejlesztő tevékenységek kiválasztását, elérését és fenntartását, valamint elősegítsék az intézmények és pedagógusok munkáját a tehetségazonosításban és a tanulói érdeklődéshez, tehetségterületekhez illeszkedő programok kialakításában. Az adatalapú tehetségazonosítás és a komplex támogatási rendszer integrálása kulcsszerepet játszik a tehetséggondozás eredményességének növelésében, és hozzájárul egy személyre szabott, jövőorientált oktatási rendszer megvalósításához, a tehetségvagyon megóvásához.

Hivatkozások:

Balogh, L. (2007): Elméleti kiindulási pontok tehetséggondozó programokhoz.

Fodor, Sz. ; Klein, B. (2021): A Nemzeti Tehetség Központ online mérési rendszere. NTK, Bp

Gagné (2010): Motiváció a DMGT keretrendszerében. In: Válogatás a tehetséggondozás nemzetközi szakirodalmából (2021). NTK, Bp

NTK (2024): Pilot orientációs mérés szakmai összegzés. Bp

NTP, 2008: 126/2008. (XII. 4.) OGY határozat a Nemzeti Tehetség Program elfogadásáról

NTP, 2025: 1021/2025. (II. 18.) Korm. határozata a Nemzeti Tehetség Program végrehajtásának 2025–2026. évi cselekvési programjáról

Polonkai, M. (szerk., 2015): Pedagógusszerepek a tehetséggondozásban. MATEHETSZ, Bp

Rapos, N. ; Lénárd, S. (2020):Tehetségbarát intézményi tanulási környezet. NTK, Bp

Sebők, A. (2020): A tehetségéletpálya-követés lehetőségei. NTK, Bp

Ziegler, A. (2005): The actiotope model of giftedness. In: Sternberg, R. J. – Davidson, J. E. (szerk.): Conceptions of Giftedness. New York, Cambridge University Press, 411−436. p.

Szerzők: Veress Dorin, Fodor Zsófia

Absztrakt címe: Írország kulturális élete

Kulcsszavak: Írország, kulturális intézményrendszer, kulturális jogszabályi háttér, tradicionális rendezvények

Absztrakt: Célunk Írország kulturális sokszínűségének bemutatása, különös tekintettel a jogszabályi háttérre és a kulturális életet meghatározó intézményekre. Röviden ismertetjük az ország földrajzi és társadalmi jellemzőit, valamint az ír kultúra védelmét szolgáló törvényi kereteket. Bemutatjuk a legfontosabb kulturális intézményeket és főbb tevékenységeiket, mint például a National Museum of Ireland-ot, a Culture Ireland-ot és az Arts Council-t. Kiemelt figyelmet fordítunk három jelentős, az ír tradíciókra épülő eseményre: a Szent Patrik-napra, a Dublin International Films Festival-ra, valamint a Galway International Arts Festival-ra, amelyek meghatározó szerepet játszanak a nemzeti identitás és a nemzetközi kulturális kapcsolatok alakításában.

A vizsgálat során kvalitatív tartalomelemzést alkalmazunk, amelynek forrásai kormányzati és intézményi dokumentumok, jogszabályok, valamint az adott szervezetek által közzétett, éves jelentések. A jogi környezet értelmezése során külön hangsúlyt kapnak az olyan alapvető törvények, mint a Művészetek Törvénye (1951, mód. 2003), az Ír Nyelv Törvénye (2003, mód. 2021) vagy a National Monuments Act (1930-tól). A 2020 júniusában megalakuló kormánykoalíció következményeként létrejött a Turisztikai, Kulturális, Művészeti, Gaeltacht, Sport és Média Minisztérium, amelynek szerepe kulcsfontosságú a kulturális stratégia formálásában és fejlesztésében.

Előzetes eredményeink arra mutatnak rá, hogy az ír kulturális modell sikere több tényezőnek is köszönhető, többek között a hosszú távú szakpolitikai tervezésnek, az intézményi autonómia és minisztériumi koordináció kiegyensúlyozottságának, valamint az ír nyelv és identitás hangsúlyos támogatásának. Írország kulturális intézményrendszere és szabályozási háttere példaértékű abban, hogyan képes egy viszonylag kis lélekszámú európai ország egységes és átfogó kulturális stratégiát megvalósítani.

A kutatás gyakorlati jelentősége abban áll, hogy jó gyakorlatként szolgálhat más európai országok számára is, ahol a kulturális támogatás és a közpolitika harmonizálása még kihívásokba ütközik. Ezen túlmenően az ír példa hozzájárulhat a szakterület működésének mélyebb megértéséhez és a nemzetközi kulturális kapcsolatok folyamatainak erősítéséhez.

Hivatkozások:

Arts Act (2003). Letöltve: https://www.irishstatutebook.ie/eli/2003/act/24/enacted/en/print

Chester Beatty. Letöltve: https://chesterbeatty.ie/

Compendium. Letöltve: https://www.culturalpolicies.net/database/searchbycountry/countryprofile/category/?id=19;g1=1

Crawford Art Gallery. Letöltve: https://crawfordartgallery.ie/

Dublin International Film Festival. Letöltve: https://www.diff.ie/

Európai Unió. Letöltve: https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/eu-countries/ireland_hu

Fáilte Ireland. Letöltve: https://www.failteireland.ie

Galway International Arts Festival. Letöltve: https://www.giaf.ie/

Heritage Act (2018). Letöltve: https://www.irishstatutebook.ie/eli/2018/act/15/enacted/en/html

IMMA. https://imma.ie/?path=index.htm

Művészetek és Kultúra. Letöltve: https://www.gov.ie/en/policy/21f19-culture

National Archives. Letöltve: https://nationalarchives.ie/

National Concert Hall. Letöltve: https://www.nch.ie

National Cultural Institutions Act (1997). https://www.irishstatutebook.ie/eli/1997/act/11/enacted/en/html

National Geographic. Letöltve: https://www.nationalgeographic.com/culture/article/saint-patricks-day

National Monument Act (2004). https://www.irishstatutebook.ie/eli/2004/act/22/enacted/en/html

National Museum of Ireland. Letöltve: https://www.museum.ie/en-ie/home

Official Language Act (2021). https://www.irishstatutebook.ie/eli/2021/act/49/enacted/en/print

Szerző: Vida Gergő

Absztrakt címe: Impact of COVID-19 on Preschool Development: A Study on Factor Analysis and Early Detection

Kulcsszavak: COVID-19, Pareto analysis, Preschool development, Early childhood, Cluster analysis (GMM)

Absztrakt: The COVID-19 pandemic has presented unprecedented challenges to early childhood development on a global scale. Preschool-aged children are particularly susceptible to environmental disruptions, as this period constitutes a critical window for cognitive, social, and physical development (Ayubi ; Komaini, 2021; Vasileva et al., 2021). Given the global impact of the pandemic and the formative nature of early childhood, there is an urgent need to investigate its developmental effects systematically. Although emerging studies exist, comprehensive large-scale analyses, particularly those that integrate diverse methodological perspectives, remain scarce.

This study is anchored in developmental psychology frameworks, specifically focusing on ecological systems theory and resilience theory, to elucidate how external stressors such as pandemics interact with children's developmental trajectories. Additionally, this research employs the methodological principles of Grounded Theory (Corbin ; Strauss, 2015) to inductively identify and categorise the emergent developmental factors influenced by COVID-19. Quantitative statistical models were used to provide a structured analysis of the relationship between these factors.

Recent international studies have underscored the potential delays and regressions in children's cognitive, social, and physical development during the pandemic (Ayubi ; Komaini, 2021; Vasileva et al., 2021). However, many previous studies have been constrained by limitations in terms of sample size, geographical scope, or methodological depth. This study extends previous findings by integrating parental reports, clinical data, qualitative textual analysis, thereby offering a more comprehensive understanding of pandemic-related developmental risk.

The primary objective of this study was to explore the developmental impacts of COVID-19 on preschool children, with a focus on identifying the key risk factors and developmental domains that are most affected. This study aims to provide empirical evidence for early detection, intervention strategies to mitigate potential long-term consequences.

The research questions guiding this study were as follows: Which developmental domains—cognitive, social, and physical—have been most affected by the COVID-19 pandemic? What risk factors can predict an increased developmental vulnerability? How can qualitative textual findings and quantitative clinical and survey data be integrated to achieve a more comprehensive understanding of the pandemic's impact? The novelty of this study lies in the triangulation of Grounded Theory coding, multivariate statistical methods, and clinical evaluations, which have not been systematically applied in prior studies.

This study employed a nationally representative questionnaire survey (N = 1769), qualitative analysis of international research literature (N = 18), Grounded Theory-based coding (Corbin ; Strauss, 2015), Gaussian Mixture Model (GMM) clustering, Pareto analysis, multivariate statistical testing, and exploratory factor analysis (EFA). This robust multi-method approach ensures the reliability, validity, and triangulation of findings across diverse data sources and analytic strategies.

The integration of parental survey responses with clinical assessment data and international literature analysis provides a unique, empirically grounded basis for identifying developmental effects. The application of advanced statistical models and the combination of

qualitative/quantitative findings represent significant methodological and substantive innovations in the field.

Theoretically, this study contributes to a deeper understanding of how large-scale environmental stressors affect early developmental stages. Practically, the findings may inform early intervention programs, public health strategies, and educational policies aimed at supporting children most at risk of pandemic-related disruptions. Throughout the study, special attention was paid to precise and accessible academic language, ensuring that the findings were clearly communicated to both scholarly and professional audiences.

Project TKP-26-6/PALY-2021 was funded by the Ministry of Culture and Innovation with support from the National Research Development and Innovation Fund under the Thematic Programme of Excellence Health sub-programme (TKP2021 EGA).

References:

Ayubi, N. and Komaini, A. (2021). The impact of the covid-19 pandemic on children's motor skills (literature review). International Journal of Research Publications, 90(1). https://doi.org/10.47119/ijrp1009011220212517

Corbin, J. M., ; Strauss, A. L. (2015). Basics of Qualitative Research: Techniques and Procedures for Developing Grounded Theory (4th ed.). Thousand Oaks, CA: Sage publications.

Vasileva, M., Alisic, E., ; Young, A. (2021). Covid-19 unmasked: preschool children’s negative thoughts and worries during the covid-19 pandemic in australia. European Journal of Psychotraumatology, 12(1). https://doi.org/10.1080/20008198.2021.1924442

Szerző: Vidák Gábor

Absztrakt címe: Interkulturális kommunikáció és előítéletek csökkentése Magyarországon- A Részvételi Filmezés hatása a Roma Közösségek társadalmi befogadására

Kulcsszavak: előítéletek, részvételi filmezés, roma közösségek, interkulturális kommunikáció, társadalmi befogadás

Absztrakt: A roma közösségekkel szembeni előítéletek és sztereotípiák hosszú távú társadalmi kihívást jelentenek Magyarországon és Európában. A részvételi filmezés, mint innovatív és tapasztalati tanulási módszer, hatékony eszköz lehet a társadalmi befogadás előmozdításában és a negatív sztereotípiák megkérdőjelezésében. Jelen tanulmány a Magyarországon hátrányos helyzetű fiatalok bevonásával megvalósított részvételi filmes workshopok hatásait elemzi, különös tekintettel a roma közösségek társadalmi integrációjára.

A részvételi filmezés egy interaktív és transzformatív oktatási megközelítés, amely az informális és nem formális tanulási elvekhez jól illeszkedik, előtérbe helyezve a közös tanulást, az önkifejezést és a társadalmi megerősítést. A tanulmányban vizsgált workshopok a részvételi videómódszertanon alapulnak, amely lehetőséget biztosít a marginalizált csoportok számára, hogy saját narratíváikat megjelenítsék. A kutatás kvantitatív módszertannal dolgozik, az elő- és utófelmérések pedig a csapatmunka, empátia és kommunikációs készségek változásait vizsgálták. A résztvevők a Dél-Dunántúl hátrányos helyzetű régióiból érkeztek, amelyet jelentős munkanélküliség, alacsony iskolai végzett és elégtelen lakáskörülmények jellemeznek (KSH, 2020). A kutatás három különböző településen végzett rövid távú hatásvizsgálatot, amelynek eredményeit és rövidtávú következtetéseit szeretnénk bemutatni.

Az eredmények alapján a workshopok pozitív hatással voltak a résztvevők előítéleteinek csökkentésére, valamint erősítették az önkifejezési és narratív készségeiket, alternatívát kínálva a roma közösségekről kialakított negatív sztereotípiákkal szemben. A közös alkotási folyamat elősegítette a párbeszédet roma és nem roma fiatalok között, javítva az interkulturális kommunikációt. A részvételi filmezés egyfajta hídként működött a különböző társadalmi osztályba tartozó csoportok között, amely a kölcsönös megértést erősítve hozzájárult a sztereotípiák lebontásához. A módszer nemcsak a társadalmi párbeszédet gazdagítja, hanem hosszú távon is támogathatja egy befogadóbb és empatikusabb társadalom kialakulását.

Hivatkozások:

Allport Gordon W. (1999): Az előítélet. Budapest: Osiris Kiadó.

Bernáth Gábor, Messing Vera (1998): Vágóképként, csak némában. Budapest: Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Hivatal.

Csapó Benő (2015): A magyar közoktatás problémái az adatok tükrében, Iskolakultúra, 25. évfolyam, 2015/7–8. szám

Cseke Balázs (2022): A MyStreet mozgalom és a részvételi videózás. Replika, 124(3), 39–60.

Gárdos Judit (2020): Előítélet-kutatások, In: (Disz)kontinuitások. Napvilág Kiadó; ELTE Eötvös József Kiadó, Budapest.

Haragonics Sári (2022): A kamera mint társadalmi katalizátor. Replika, 124(5), 103–127.

Lantos Nóra, Kende Anna (2020): A romaellenességet csökkentő intervenciók elmélete és gyakorlata. Alkalmazott Pszichológia, 20(4). 15–42.

Müllner András (2022): Reflexiók a kortárs részvételi videós projektek egy példájával kapcsolatban, Replika 2022 (124): 73-102

Nemes Gusztáv, High Chris, Shafer Nadine, ; Goldsmith Rick (2007): Using participatory video to evaluate community development. Paper presented at the XXII European Congress of Rural Sociology, Wageningen, Netherlands.

Polónyi István (2023): Hol tart a hazai közoktatás? Közgazdasági Szemle, LXX. évf., 2023. július-augusztus, pp. 872–897.

Trencsényi Klára, Naumescu Vlad (2021): Migrant Cine-Eye: Storytelling in documentary and participatory filmmaking. In: Nikielska-Sekula, K., ; Desille, A. (Eds.), Visual Methodology in Migration Studies. IMISCOE Research Series.

Tóthné Boda Éva Mária (2020): Az informális és nem formális tanulás különböző színterei, Kulturális Szemle, VII. évfolyam 2020. évi 1. szám

Internetes hivatkozás

https://www.ksh.hu/sdg/1-22-sdg-1.html

https://www.ksh.hu/apps/hntr.telepules?p_lang=EN;p_id=21333

https://fete.hu/telepulesek/istvandi/

http://romakepmuhely.hu/koncepcio-2021/

Szerzők Vigh Ivett-Barbara

Absztrakt címe: A társasjáték-pedagógia szerepe a bölcsészhallgatók kommunikációs készségeinek fejlesztésében

Kulcsszavak: társasjáték-pedagógia, bölcsészhallgató, kommunikáció

Absztrakt: A modern felsőoktatás egyik kiemelt kihívása a hallgatók kommunikációs kompetenciáinak fejlesztése, amely elengedhetetlen a tudományos és szakmai érvényesüléshez. Különösen igaz ez a bölcsészkarokon, ahol a kritikai gondolkodás, az érvelés és a kreatív kifejezés kulcsszerepet játszanak. A társasjáték-pedagógia egy innovatív, interaktív módszer, amely a játékalapú tanuláson keresztül erősíti a felsorolt készségeket. A téma fontosságát az is alátámasztja, hogy a nemzetközi és hazai kutatások egyaránt felhívják a figyelmet a gamifikáció és a társasjátékok pedagógiai használatának lehetőségeire (Jesztl, Lencse, 2018). A társasjátékok különböző mechanizmusok szerint működnek (Győri-Nádai, Győri, 2023), ezeknek a figyelembevétele nélkülözhetetlen az oktatási cél és a célcsoport meghatározása szempontjából.

A téma előzményei között kiemelendők a konstruktivista pedagógiai modellek, amelyek a tapasztalati tanulást helyezik előtérbe (Dewey, 1938). Emellett a játékalapú tanulás előnyeit vizsgáló kutatások (Prensky, 2007) rámutattak arra, hogy a játékalapú interakciók és az aktív szerepjátékok kedvező hatással vannak a kommunikációs készségek fejlődésére.

A kutatás célja annak a vizsgálata, hogy a társasjáték-pedagógia milyen módon segítheti a bölcsészhallgatók kommunikációs készségeinek fejlődését, különös tekintettel az érvelésre, vitakészségre, együttműködésre és kreatív problémamegoldásra. Hipotézisem szerint a strukturált, pedagógiailag célzottan alkalmazott társasjátékos módszerek jelentősen javíthatják e készségeket a hagyományos oktatási formákhoz képest.

A mintavétel kvalitatív és kvantitatív módszerek kombinációját alkalmazza: megfigyelések és kérdőívek segítségével elemeztem a társasjátékok oktatásba integrálásának hatékonyságát. A felmérés a 2023/2024-es tanévben kezdődött a Partiumi Keresztény Egyetem (Nagyvárad, Románia) Magyar nyelv és irodalom, Magyar nyelv és irodalom – Angol nyelv és irodalom szakos hallgatók bevonásával, akiknek a kommunikációtudományhoz kapcsolódó tárgyaik oktatásába kerültek be alternatív eszközként a társasjátékok. Az aktuális tanévben (2024/2025) is folytatódik a módszer alkalmazása. Eddig összesen 29 hallgató vett részt ebben a programban. Az előzetes eredmények arra utalnak, hogy a társasjátékokon alapuló tanulás nemcsak a kommunikációs készségeket fejleszti, hanem elősegíti a tanulói elégedettséget és az aktív tanulási folyamatokat is.

A kutatás eredményei gyakorlati és elérhető pedagógiai eszközként szolgálhatnak a felsőoktatásban, elősegítve az oktatás interaktivitását és hatékonyságát. A kutatás konklúzióinak publikálása hozzájárulhat a játékalapú pedagógia további fejlődéséhez és alkalmazásához a felsőoktatás különböző területein.

Hivatkozások:

Dewey, J. (1938). Experience and Education. Macmillan. https://www.schoolofeducators.com/wp-content/uploads/2011/12/EXPERIENCE-EDUCATION-JOHN-DEWEY.pdf

Győri-Nádai Réka, Győri Zoltán (2023). Mit játsszunk?. Corvina Kiadó, Budapest.

Jesztl József, Lencse Máté (2018). Társasjáték-pedagógia. Demokratikus Ifjúságért Alapítvány, Budapest.

Prensky, M. (2007). Digital Game-Based Learning. Paragon House.(letöltés: 2025. 01. 17. https://www.marcprensky.com/writing/Prensky%20-%20Ch2-Digital%20Game-Based%20Learning.pdf)

Szerzők: Vincze Anikó, Jancsák Csaba, Lőrinczi János

Absztrakt címe: Egyetemisták gyermekvállalási tervei a családi minták tükrében

Kulcsszavak: családi minták, egyetemisták, gyermekvállalási tervek

Absztrakt: Az európai társadalmak a demográfiai tél állapota felé haladnak, egyre csökken a születések száma és a termékenység, ezáltal a társadalom egyre inkább elöregszik (Tóth 2021, Kapitány-Spéder 2018). A gyermekvállalási (és nem vállalási) tervek mögött meghúzódó szociokulturális tényezők és motivációk vizsgálata ezért mindinkább aktuális. Különösen érdekes ez a terület a felsőfokú tanulmányaikat végző hallgatók tekintetében, ugyanis a diplomások körében tolódik ki leginkább a gyermekvállalás életkora. A legfeljebb 8 osztályt végzetteknek és a felsőfokú végzettséggel rendelkezőknek az első gyermekük születésekor jellemző átlagos életkora között 1990-es évek óta 8-10 év különbség húzódik (Kapitány 2022). A gyermekvállalási tervek a pozitívabb képet mutatnak, ugyanis a fiatalok döntő többsége tervez gyermeket vállalni, jellemzően legalább kettő gyermeket (Pári-Rövid 2023, Engler-Pári 2022). A tervezett gyermekek és a megszületett gyermekek száma közötti különbség mögött számos tényező húzódik meg, köztük az ifjúsági életszakasz kitolódása, az értékek változása, és a munka-magánélet összehangolásának nehézségei a fiatalok életében (Veroszta-Györgyi 2021). Egyetemisták körében végzett korábbi kutatások is arra mutattak rá, hogy a hallgatók nagy része tervez a jövőben gyermeket vállalni, a tervezett gyermekek számát pedig több tényező, köztük a családi minták is befolyásolják (Engler 2018).

Előadásunkban egy 2023/2024-es tanévben, szegedi egyetemisták körében végzett önkitöltős kérdőíves vizsgálat (N=1037) eredményeit tervezzük bemutatni a fiatalok gyermekvállalási terveire, és azoknak a családi mintákkal való összefüggésére vonatkozóan. A családi minták befolyását komplexen, több dimenzión keresztül vizsgáltuk. Elemzésünkben kitértünk arra, hogy a válaszadók testvéreinek száma hogyan befolyásolja a tervezett gyermekek számát. A szülők párkapcsolati mintáját szintén meghatározónak tartottuk, ezért vizsgáltuk az elvált és a házasságban együtt élő szülők gyermekinek gyermekvállalási tervei közti különbséget. Továbbá kitértünk arra, hogy a szülőkkel való kapcsolat szorossága mennyiben függ össze a fiatalok gyermekvállalási terveivel. Eredményeink megerősítik a családi minták meghatározó szerepét a gyermekvállalási tervekben, és hozzájárulnak ahhoz, hogy még teljesebben megismerjük a családalapításra vonatkozó jövőbeli tervek társadalmi összefüggéseit.

A kutatási programot az SZTE IKIKK Humán- és Társadalomtudományok Klaszter Társadalmi Felelősségvállalás Kompetenciaközpont finanszírozta.

Hivatkozások:

Engler Á. (2018): Párkapcsolati elköteleződések és család alapítási szándékok. In. Engler Ágnes (szerk.): Család és karrier. Debrecen: Debreceni Egyetem, 13-42.

Engler Á.-Pári A. (2022): A család jövője – az elsődleges szocializációs közeg társadalmi szerepváltozása, Századvég, 2. évfolyam, 2022/3., pp. 11–34.,

https://szazadvegfolyoirat.hu/wp-content/uploads/2023/09/Szazadveg_2022_03_02_A-csalad-jovoje-%E2%80%93-az-elsodleges-szocializacios-kozeg-tarsadalmi-szerepvaltozasa.pdf

Kapitány B. (2022): Az első gyermekvállalás életkorának változása Magyarországon. Korfa Népesedési hírlevél

2022. november XXII. évfolyam 3. szám. KSH Népességtudományi Kutatóintézet. https://www.demografia.hu/kiadvanyokonline/index.php/korfa/article/view/2851

Kapitány B.-Spéder Zs. (2018): Gyermekvállalás. In: Monostori J.,-Őri P.-Spéder Zs. (szerk.) Demográfiai portré 2018. KSH NKI, Budapest. pp. 47–64.

Pári A.-Rövid I. (2023): Családra vágyunk. Máltai tanulmányok 5. évf. 4. sz. (2023.) pp. 20-35. DOI:10.56699/MT.2023.4.2

Tóth I. J. (2021): Demográfiai tél. A modernizáció sötét oldala. Budapest: Gondolat Kiadó.

Veroszta Zs.-Györgyi Z. (2021): Képzési háttér és gyermekvállalási tervek. Educatio 30 (2), pp. 184–205, DOI: 10.1556/2063.30.2021.2.2

Szerző: Vincze Tamás

Absztrakt címe: Magyar Higgins professzorok a Horthy-korszakban

Kulcsszavak: két világháború közötti időszak, beszédiskolák, nyilvános szereplés elsajátítása

Absztrakt: Egy mindeddig feltáratlan, nem vizsgált téma első megközelítését tartalmazza az előadás, levéltári kutatással és sajtóforrások feltárásával nyert adatokra támaszkodva. Mivel a feltárni kívánt terület korábban valóban elkerülte a kutatók érdeklődését, így kevés forrás áll a rendelkezésünkre. Adatbányászatunk éppen ezért módszertani próba is, mely a neveléstörténeti kutatómunkában egyre elterjedtebb sajtóadatbázis alapú adatnyerés értékét, súlyát teszi mérlegre. A XX. század első felében létrejött magániskolák, tanfolyamok közül eddig még nem foglalkoztak a nyilvános szereplésre felkészítő beszédművészeti iskolákkal, beszédtechnikai tanfolyamokkal. Köztudomású, hogy a nyilvános megszólalások alkalmai a XX. század elejétől, a hazai egyesületi élet megélénkülésével egyre gyakoribbá váltak, míg a középiskolai oktatás egyre kevésbé készítette fel a tanulókat a nyilvánosság előtti szereplésre. Ezt a hiányt érzékelték azok a beszédtanárok, akik hosszabb-rövidebb ideig működő szónokiskolákat, beszédiskolákat nyitottak.

Előadásomban három ilyen beszédtanár szakmai életútját és tevékenységét ismertetem, rámutatva arra, hogy valós piaci rést töltöttek be a munkájukkal. Simonyi Béla középiskolai tanár 1919-ben nyitott beszédművészeti iskolát Budapesten. Egyébként már 1911-től a helyes beszéd lektoraként működött a pesti egyetemen, ahol az 1929/30-as tanévben hirdetett utoljára órákat. Hajnal Ernő polgári iskolai tanár, színművész Pécsett indította el 1934-ben a beszédművészeti iskoláját, hasonló céllal, mint Simonyi a pesti vállalkozását. Ő is a nyilvános szereplésekre, megszólalásokra kívánta felkészíteni azokat, akiktől a hivatásuk, szakmájuk, betöltött tisztségeik megkövetelték, hogy szónokként is helytálljanak. Hajnal Ernő is kapott lektori megbízást a pécsi Erzsébet Tudományegyetemen, 1940-ben kérték fel beszédtechnikai órák megtartására. A megbízást ugyan még az egyetem bölcsészkarától nyerte, ám tényleges lektori munkáját – a pécsi bölcsészkar „átmeneti szüneteltetése" miatt – a jogi karon végezte. Utoljára az 1948/49-es tanévben hirdetett órákat ezen a karon. A harmadik jelentős beszédtanár Bognár Elek színművész volt, aki 1936-ban nyitott szónokiskolát a fővárosban. Ebben az iskolában alakította ki azokat a pedagógiai elveit, módszereit, amelyeket aztán élete későbbi szakaszaiban is sikerrel alkalmazott és továbbfejlesztett. 1945 után a Műszaki Egyetem Mérnöki Továbbképző Intézetében műszaki értelmiségieket készített fel beszédkötelezettségeik teljesítésére. A három jeles beszédtanár példája is mutatja, hogy a nyilvános beszéd tanítására két szakma, a színészi és a tanári mesterség képviselői is jogot formáltak. Akadt köztük olyan (Hajnal Ernő), aki tanárként tört színészi, majd rendezői babérokra, és olyan is (Bognár Elek), aki színészből vált tanárrá.

A három kiváló beszédpedagógus tevékenységének elemzésével azt is meg szeretném mutatni, hogy milyen követelményeknek kellett megfelelni a XX. század első felében hazánkban a nyilvános beszéd terén. Mit vártak el egy jó szónoktól, milyen képességek, ismeretek, fogások voltak szükségesek a sikeres nyilvános szerepléshez? Ezeknek a kérdéseknek a megválaszolásakor az ismertetendő beszédtanárok Horthy-korszakban megjelent könyveire (Simonyi, 1942; Bognár, 1940) is támaszkodom. Előadásom a fent körvonalazott téma további lehetséges kutatási irányaira is rá kíván mutatni.

Szerzők: Virág Zsuzsa, Hodosi Kitti

Absztrakt címe: Franciaország kulturális élete

Kulcsszavak: Franciaország, kulturális intézményrendszer, kulturális jogszabályi háttér, tradicionális rendezvények

Absztrakt: Kutatásunk középpontjában a világ társadalmának, művészetének alakításában jelentősen szerepet játszó Franciaország kulturális sokszínűségének bemutatása áll. Munkánk során kiemelt figyelmet fordítunk a kulturális életet meghatározó törvényi és jogszabályi háttérre, valamint a francia kultúrában jelenlévő tradíciókra, hagyományokra, intézményekre, és eseményekre. Röviden ismertetjük az ország földrajzi és társadalmi jellemzőit, valamint a francia kultúrához kapcsolódó törvényi kereteket. Bemutatjuk a legfontosabb kulturális intézményeket és főbb tevékenységeiket, mint például a Louvre-t, a Château de Versaille-t, és az Opéra National de Paris-t. Kiemelt figyelmet fordítunk három jelentős, a francia tradíciókra épülő eseményre: a Bastille-napra (La Fête Nationale), Burgundia Szüretre (Les Vendanges), valamint a Lyonban megrendezésre kerülő Fényfesztiválra (Fête des Lumières), amelyek kulcsszerepet játszanak a nemzeti identitás erősítésében és a nemzetközi kulturális kapcsolatok építésében.

A kutatási munkafolyamat során kvalitatív tartalomelemzést alkalmazunk, amelynek forrásai kormányzati és intézményi dokumentumok, jogszabályok, valamint nemzetközileg is elismert folyóiratok által közzétett cikkek. A jogi környezet felállítása során külön figyelmet fordítottunk olyan törvényekre és jogszabályokra, mint a Code du Patrimoine (Cultural Heritage Code), ami a kulturális örökség védelmét biztosítja, a Loi relative à la démocratisation de la culture-ra, ami a kultúrához való hozzáférés jogát biztosítja, anyagi vagy társadalmi helyzettől függetlenül. Kiemelésre került még a Loi sur le mécénat, les associations et les fondations-t (Loi Aillagon) is, mivel ez a törvény kedvezményes adózást biztosít azok számára, akik támogatják a kultúrát. A kulturális minisztérium kulcsszerepet játszik a kulturális stratégia formálásában és fejlesztésében, és a kormányzati támogatás biztosításában a kulturális szektor számára.

Kutatásunk arra mutat rá, hogy a francia kulturális modell sikeresen működik. Az az állam magas szintű támogatásának, a francia nyelv védelmének, és a tradíciók, hagyományok színvonalas éltetésének köszönhetően a francia nemzeti identitástudat szilárd az országban. Franciaország kulturális intézményrendszere és szabályozási háttere példaértékű abban, hogyan képes egy jelentős nemzetközi hatással bíró ország összetett és dinamikus kulturális stratégiát megvalósítani.

A kutatás gyakorlati haszna abban rejlik, hogy példát mutathat más országoknak, továbbá, a francia modell segíthet a kulturális szakterület működésének alaposabb megértésében és a nemzetközi kulturális kapcsolatok fejlesztésében.

Hivatkozások:

Ambassade de France en Hongrie. Letöltve: https://hu.ambafrance.org/-Hongrois-

Bastille day. Letöltve: https://www.francechannel.tv/Blog/FrenchCulture/History/The-History-of-Bastille-Day-Celebrating-French-Independence

Centre Pompidou.: https://www.centrepompidou.fr/fr/

Château de Versaille. https://www.chateauversailles.fr/

Compendium.https://www.culturalpolicies.net/database/search-by-country/country-profile/?id=13

Elysée. https://www.elysee.fr/

Európai Unió. https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/eu-countries/france_hu

Explore France. https://www.france.fr/fr/article/France-patrimoine-unesco/#si-vous-etes-amateur-de-patrimoine-historique-1

French Library. https://frenchlibrary.org/

Festival d'Avignon.: https://festival-avignon.com/en

Festival de Cannes.: https://www.festival-cannes.com/presse/communiques/les-films-de-la-selection-officielle-2025/

Fête des Lumières.: https://www.fetedeslumieres.lyon.fr/fr

Grand Palais de Champs-Élysées.: https://www.grandpalais.fr/fr

Musée Louvre.: https://www.louvre.fr

National Geographic.: https://www.nationalgeographic.com/travel/article/experience-french-culture-at-these-bastille-day-celebrations

Opéra National de Paris. https://www.operadeparis.fr/

Szerző: Zábrátzky Éva

Absztrakt címe: Történelmi VR élmény a múzeumban- esettanulmány egy múzeumi VR program tapasztalatairól a Dobó István Vármúzeumban

Kulcsszavak: Virtuális valóság (VR), digitális kompetencia, kulturális örökség, informális tanulási terek

Absztrakt: A múzeumok, mint informális tanulási terek a 21. században a digitális technológiák által nyújtotta lehetőségeket is igyekeznek megragadni az élményszerű ismeretközvetítésre. (Ruttkay,2019) Történeti múzeumok esetén a VR és AR alkalmazások lehetővé teszik a kulturális örökségi helyszínek, megsemmisült épületek, hiteles történelmi környezetek bemutatását. A VR alkalmazások az immerzió, illetve az interaktivitás terén széles skálán mozognak. (Carrozzino ; Bergamasco, 2010)

Az élményszerű tanuláshoz nagyobb mértékben járulnak hozzá azok a tevékenységek, melyek interaktív közreműködést igényelnek a kiállítások látogatóitól akár a valós, akár a virtuális térben. A VR immerzív világa azt a hatást érheti el, hogy a látogató egy időkapun keresztül belépve a múltban találhatja magát, és a történelmi események részese is lehet. A cél az, hogy a fizikai térben látogatható múzeumi kiállítás könnyebben érthető legyen, olyan élményt adjon a felhasználónak, ami emlékezetessé teszi a programot. A storytelling és a játék alapú oktatás módszertanát ötvözi az a VR élmény, amit az Izlandi Csata Múzeumában valósítottak meg. A kiállítás megtekintése után a látogatók Izland történelmének legnagyobb csatájába kapcsolódhatnak be, interaktív módon, a katonák között harcolhatnak. A történelmi eseményekbe csöppenő felhasználó egy küldetést hajt végre, ahol segíti a történet hősét, közben történelmi ismereteket szerez. (Lundmark, 2023)

A múzeumlátogatás közösségi élmény, erről tanúskodnak annak a kérdőíves felmérésnek az eredményei is, amelyet a Dobó István Vármúzeumban végeztünk 2025 tavaszán a kísérletként kölcsönzött VR élmény, az Izlandi csata 1238 VR program felhasználói körében. A magyar nyelvű kérdőívekre 202 fő válaszolt, az angol nyelvű kérdőívet 19 fő töltötte ki a közel egy hónap leforgása alatt.

A Google kérdőívek válaszai között szereplő demográfiai adatok arról tanúskodnak, hogy elsősorban a családok, különösen a tizenéves fiúgyermekkel érkező családok választották ezt az élményprogramot, illetve a párjukkal, barátaikkal érkező múzeumlátogatók.

A kérdőívben szereplő kérdések egy része arra vonatkozik, hogy a program miként járul hozzá a VR technológia nyújtotta lehetőségek megtapasztalásához, a digitális kompetenciák javításához, másrészt arra irányultak, hogy vajon a magával ragadó látványvilág, illetve a játékélmény mennyiben járul hozzá a történelmi ismeretek bővítéséhez. A felhasználók lehetőséget kaptak további javaslatok felvetésére, ezek között többen utaltak arra, hogy szívesen részt vennének olyan VR programban, ahol több szereplő kooperációjára van szükség a küldetés végrehajtására.

A VR élmény kísérleti üzemeltetésének tapasztalatai, illetve a kérdőíves kutatás egy következő VR élmény fejlesztéséhez ad támpontokat, illetve feltárta a VR múzeumi használatának előnyeit, illetve hátrányait.

Hivatkozások:

Al-Ansi,A. , Jaboob, M., at al. 2023 Analyzing augmented reality (AR) and virtual reality (VR) recent development in education. Social Sciences &; Humanities Open. v8.i1. https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2590291123001377

Carrozzino, M., &; Bergamasco, M. 2010 Beyond virtual museums: Experiencing immersive virtual reality in real museums. Journal of Cultural Heritage, 11(4), 452–458. Scopus. https://doi.org/10.1016/j.culher.2010.04.001

Lee, H., Jung, T.H., Dieck, M.Claudia at all 2020 Experiencing immersive virtual reality in museums. Information &; Management. https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0378720618310280

Kuttner Ádám 2022 AR és VR technológia oktatási felhasználási lehetőségei akiállításikommunikációban. In: Iskolakultúra. 32. évf. 2. sz. 83-91.

Lundmark, T. 2023 Exploring User Experience and Risks of VR in Museum Exhibits: A Case Study of 1238: The Battle of Iceland. https://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:uu:diva-506383

Ritcardson, J 2024 Virtual Reality Is A Big Trend In Museums, But What Are The Best Examples Of Museums Using VR? https://www.museumnext.com/article/how-museums-are-using-virtual-reality/

Ruttkay Zsófia 2019 Digitális eszközök használata a múzeumban. Mit kezdjünk a mobilunkkal? Szabadtéri Néprajzi Múzeum Múzeumi Oktatási és Módszertani Központ. Szentendre

Szerző: Zagyváné Szűcs Ida

Absztrakt címe: A tanulást támogató értékelés szerepe az önszabályozott tanulás fejlesztésében

Kulcsszavak: tanulást támogató értékelés, önértékelés, énhatékonyság, önszabályozott tanulás

Absztrakt: A tanulást támogató értékelés és annak egyik lehetséges módja, az önértékelés az önszabályozott tanulás támogatásában játszott szerepét számos nemzetközi kutatás alátámasztotta, ugyanakkor hazai vonatkozásban a kutatások száma csekély, holott az élethosszig tartó tanulás képességének a kialakításban fontos lenne nagyobb figyelmet fordítani erre a területre. A kutatás elméleti kereteit az önszabályozott tanulás, az önértékelés és az énhatékonyság észlelése fogalmi meghatározása és az ezekre vonatkozó főleg nemzetközi vizsgálatok eredményei jelölik ki.

A vizsgálat akciókutatás, amely osztálytermi keretek között kíséri nyomon az angol mint első idegen nyelv tanítása során rendszeresen alkalmazott önértékelés és annak is egyik eszköze (értékelési táblázat) az önszabályozott tanulásra és a tanulók énhatékonyság észlelésére vonatkozó hatását. A kutatás célja a kilencedik és tizedik évfolyamos tanulók önértékelése alakulásának vizsgálata rendszeresen végrehajtott önértékelés segítségével (két tanév során).

A kutatás során arra voltunk kíváncsiak, hogy hogyan változik, alakul a tanulók önértékelése, énhatékonyság-észlelése és a tanulói önértékelés és tanári értékelés viszonyrendszere a két tanév során rendszeresen végrehajtott önértékelés hatására, amely angol nyelvű íráskészség és beszédkészség fejlesztése területén valósult meg.

Hipotéziseink a következők voltak:

A tanulók énhatékonyság-észlelése magasabb lesz a kutatás végén a rendszeres önértékelés következtében az íráskészség és a beszédkészség területén.

A tanulók önértékelése realistább lesz a kutatás végére, mint az elején, a tanulók önértékelése közelebb kerül a tanári értékeléshez.

A tanulók önszabályozott tanulása hatékonyabb lesz a rendszeres önértékelés hatására, a tanulók könnyebben be tudják azonosítani erősségeiket, fejlesztendő területeiket és fejlesztendő területeiket összekapcsolják fejlesztés céljaikkal.

Kutatási startégiánk során kevert kutatást alkalmaztunk, amely magába foglalta a tanulók kérdőíves kikérdezését, önértékelési lapjainak kvantitatív és kvalitatív szempontú elemzését. A kutatás bár akciókutatásként definiálható, az eredmények értelmezéséhez fontosnak tartottuk, hogy kvázi kísérletként hajtsuk végre, tehát egy kísérleti és egy kontrollcsoport eredményeit hasonlítottuk össze egymással a kvantitatív elemzéskor.

Kutatási eredményeink egyrészt alátámasztják a nemzetközi kutatások eredményeit abban a vonatkozásban, hogy az önértékelés rendszeres alkalmazása támogatja az önszabályozott tanulás fejlesztését, ugyanakkor az angol mint élő idegen nyelv írásbeli és szóbeli készségfejlesztés vonatkozásában további új eredmények születtek, amelyek a nyelvtanítás során alkalmazott tanulást támogató értékelés módszertani vonatkozásában különösen előre vivők. Új eredményeink az általános iskola-középiskola átmenet nehézségeire is felhívják a figyelmet, valamint a nem csak az idegen nyelvet, hanem más tantárgyakat tanító pedagógusok számára is hasznosak lehetnek különös tekintettel a tanulás támogatásának módszertani vonatkozásaira.